

Tweede Kamer der Staten-Generaal

Vergaderjaar 2024–2025

36 600 VIII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2025

Nr. 1

VOORSTEL VAN WET

Ontvangen 17 september 2024

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat ingevolge artikel 105 van de Grondwet de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Rijk bij de wet moet worden vastgesteld en dat artikel 2.1 van de [Comptabiliteitswet 2016](#) bepaalt welke begrotingen tot de rijksbegroting behoren;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1

De bij deze wet behorende departementale begrotingsstaat voor het jaar 2025 wordt vastgesteld.

Artikel 2

De bij deze wet behorende begrotingsstaat inzake agentschappen voor het jaar 2025 wordt vastgesteld.

Artikel 3

De vaststelling van de begrotingsstaten geschiedt in duizenden euro's.

Artikel 4

Deze wet treedt in werking met ingang van 1 januari van het onderhavige begrotingsjaar. Indien het Staatsblad waarin deze wet wordt geplaatst, wordt uitgegeven op of na deze datum van 1 januari, treedt zij in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van dat Staatsblad en werkt zij terug tot en met 1 januari.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Begrotingsstaat

Vastgestelde departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2025 (bedragen x € 1.000)

Art. Omschrijving	Vastgestelde begroting		
	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Totaal	56.157.774	57.596.669	2.274.012
Beleidsartikelen	55.737.695	57.176.590	2.273.473
01 Primair onderwijs	15.855.046	16.288.940	9.208
03 Voortgezet onderwijs	11.603.618	11.821.379	7.391
04 Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	6.157.220	5.955.558	4.700
06 Hoger beroepsonderwijs	4.247.609	4.490.736	17
07 Wetenschappelijk onderwijs	7.040.673	7.074.209	16
08 Internationaal beleid	27.310	27.311	99
09 Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid	400.235	410.735	7.000
11 Studiefinanciering	6.601.936	6.601.936	1.804.068
12 Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten	71.158	71.158	1.985
13 Lesgelden	18.680	18.680	265.994
14 Cultuur	759.919	1.407.232	494
15 Media	1.276.334	1.272.025	172.400
16 Onderzoek en wetenschapsbeleid	1.670.345	1.714.914	101
25 Emancipatie	7.612	21.777	0
Niet-beleidsartikelen	420.079	420.079	539
91 Nog onverdeeld	0	0	0
95 Apparaat Kerndepartement	420.079	420.079	539

Vastgestelde begrotingsstaat inzake de baten-lastenagenschappen voor het jaar 2025 (bedragen x € 1.000)

Naam	Baten	Lasten	Saldo baten en lasten
Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)	508.617	508.617	0
Nationaal Archief (NA)	64.400	64.400	0
Totaal	573.017	573.017	0

Naam	Totaal kapitaaluitgaven	Totaal kapitaalontvangsten
Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)	139.654	94.300
Nationaal Archief (NA)	2.300	1.200
Totaal	141.954	95.500

Tweede Kamer der Staten-Generaal

Vergaderjaar 2024–2025

36 600 VIII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2025

Nr. 2

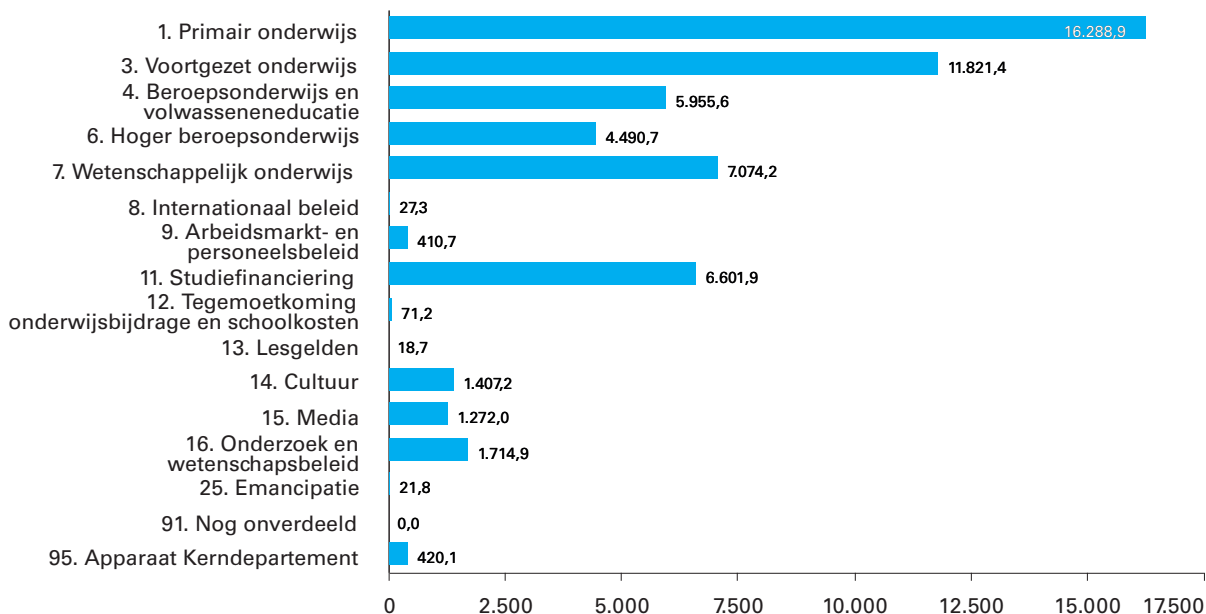
MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

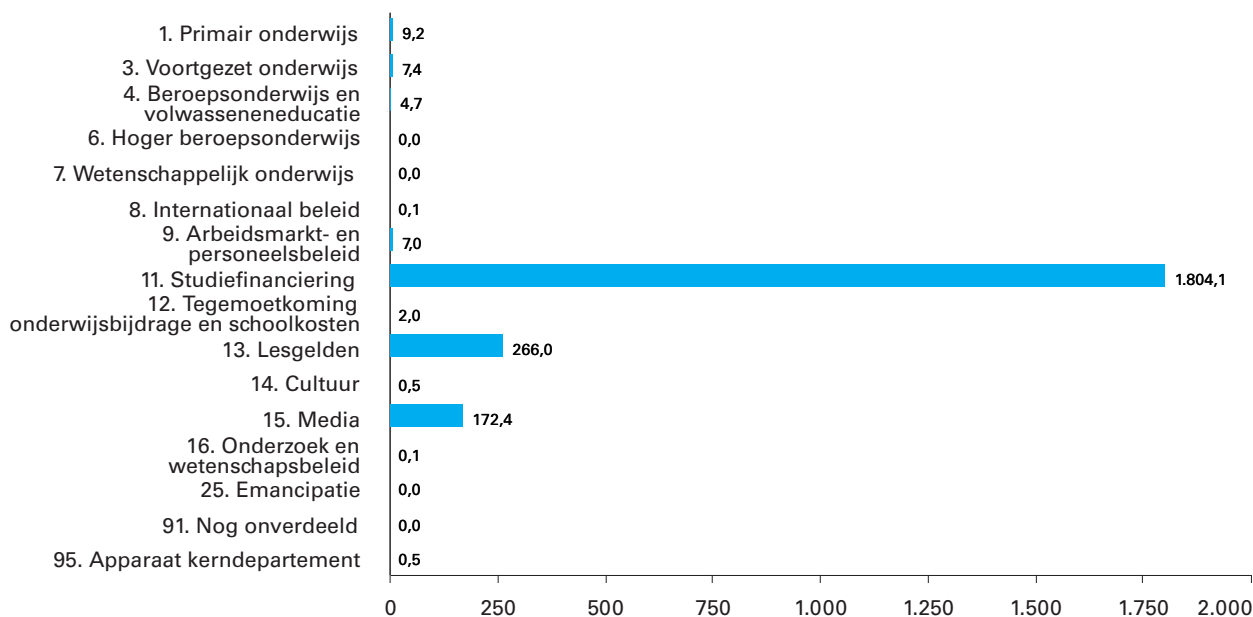
Geraamde uitgaven en ontvangsten	3
A. Artikelsgewijze toelichting bij het begrotingswetsvoorstel	4
B. Artikelgewijze toelichting bij de begrotingsartikelen	5
1 1. Leeswijzer	5
2. Beleidsagenda	9
2.1 Beleidsprioriteiten	9
2.2 Belangrijkste beleidsmatige mutaties	24
2.3 Openbaarheidspaaragraaf	34
2.4 Strategische Evaluatie Agenda	37
2.5 Overzicht risicoregelingen	61
3. Beleidsartikelen	63
3.1 Artikel 1. Primair onderwijs	63
3.2 Artikel 3. Voortgezet onderwijs	71
3.3 Artikel 4. Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	80
3.4 Artikel 6 en 7. Hoger onderwijs	92
3.5 Artikel 8. Internationaal beleid	104
3.6 Artikel 9. Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid	110
3.7 Artikel 11. Studiefinanciering	114
3.8 Artikel 12. Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten	125
3.9 Artikel 13. Lesgeld	128
3.10 Artikel 14. Cultuur	130
3.11 Artikel 15. Media	138
3.12 Artikel 16. Onderzoek en wetenschapsbeleid	143
3.13 Artikel 25. Emancipatie	153
4. Niet-beleidsartikelen	157
4.1 Artikel 91 Nog Onverdeeld	157
4.2 Artikel 95 Apparaat Kerndepartement	158
5. Begroting agentschappen	162
5.1 Agentschap Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)	162
5.2 Agentschap Nationaal Archief (NA)	169
6. Bijlagen	174
Bijlage 1: Rechtspersonen met een Wettelijke Taak en Zelfstandige Bestuursorganen	174
Bijlage 2: Verdiepingsbijlage	180
Bijlage 3: Moties en toezeggingen	196
Bijlage 4: Subsidieoverzicht	269
Bijlage 5: Uitwerking Strategische Evaluatie Agenda	282
Bijlage 6: Rijksuitgaven Caribisch Nederland	310
Bijlage 7: Specifieke uitkeringen	313
Bijlage 8: Nationaal Groiefonds-projecten	319

GERAAMDE UITGAVEN EN ONTVANGSTEN

Figuur 1 Geraamde uitgaven verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (bedragen x € 1 miljoen). Totaal € 57.461,7

Figuur 2 Geraamde ontvangsten verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (bedragen x € 1 miljoen). Totaal € 2.274,0

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWETSVOORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld.

Het wetsvoorstel strekt ertoe om de onderhavige begrotingsstaten voor het aangegeven jaar vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor dat jaar. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota.

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de uitgaven, verplichtingen en de ontvangsten vastgesteld. De in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zogenoemde begrotingstoelichting).

Wetsartikel 2

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de baten en de lasten, het saldo van de baten en de lasten en de kapitaaluitgaven en -ontvangsten van de in de staat opgenomen baten-lastenagentschappen voor het onderhavige jaar vastgesteld. De in die begrotingen opgenomen begrotingsartikelen worden toegelicht in onderdeel B (Begrotingstoelichting) van deze memorie van toelichting en wel in de paragraaf inzake de agentschappen.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

E. Bruins

B. ARTIKELGEWIJZE TOELICHTING BIJ DE BEGROTINGSARTIKELLEN

1 1. Leeswijzer

De departementale begroting 2025 bestaat uit de volgende onderdelen:

- beleidsagenda;
- beleidsartikelen;
- niet-beleidsartikelen;
- agentschappen die een baten-lasten stelsel voeren;
- verdiepingshoofdstuk;
- bijlagen.

Groeiparagraaf

Ten opzichte van de begroting 2024 is, conform de [Rijksbegrotingsvoorschriften](#), de coronabijlage als onderdeel van de beleidsprioriteiten, komen te vervallen.

In juni 2011 is de motie Schouw ingediend en aangenomen. Deze motie zorgt ervoor dat de landenspecifieke aanbevelingen van de Europese Raad op grond van de nationale hervormingsprogramma's een eigenstandige plaats krijgen in de departementale begrotingen.

De Europese Commissie heeft voor 2024 en 2025 aanbevelingen gedaan omtrent basisvaardigheden, lerarentekort en maatwerk bij hulp aan zwakke scholen (aanbeveling 3). In de beleidsagenda wordt ingegaan op de uitwerking van deze aanbeveling.

In 2015 zijn door de Verenigde Naties de Sustainable Development Goals (SDG's) vastgesteld als de nieuwe mondiale duurzame ontwikkelingsagenda voor 2030 ([THE 17 GOALS | Sustainable Development \(un.org\)](#)). Ook Nederland heeft zich gecommitteerd om deze doelen in 2030 te behalen. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) is verantwoordelijk voor de nationale uitvoering van:

- SDG 4 (onderwijs), [4 Kwaliteitsonderwijs - SDG Nederland](#) (targets 4.1 tot en met 4.7);
- SDG 5 (gendergelijkheid), [5 Gendergelijkheid - SDG Nederland](#) (onder andere targets 5.1, 5.4, 5.5);
- SDG 16 (vrede, justitie en sterke publieke diensten), [16 Vrede, justitie en sterke publieke diensten - SDG Nederland](#) (onder andere targets 16.6, 16.7, 16.10).

Informatie in de begroting en andere relevante publicaties

De begroting en het jaarverslag zijn compacte documenten en toegespitst op de financiële informatie. Door ook in te gaan op de niet-financiële informatie, kan meer inzicht worden gegeven in de impact van het beleid en de publieke middelen die daarvoor worden ingezet.

Om de impact van ons beleid zichtbaar te maken in de begroting en later ook hierover te verantwoorden in het jaarverslag, wordt de Strategische Evaluatie Agenda (SEA) gebruikt. Daarnaast wordt met beleidsindicatoren de voortgang van beleid thematische en per sector in beeld gebracht via [OCW in Cijfers](#). Het gaat daarbij om de kwantitatieve en kwalitatieve resultaten van monitoring en evaluatie van beleid. In de begroting en het jaarverslag worden de belangrijkste uitkomsten op de beleidsprioriteiten die in de beleidsagenda/beleidsverslag zijn opgenomen weergegeven.

Voor het rapporteren over de voortgang van beleid wordt kwantitatieve en kwalitatieve informatie geïntegreerd in de beleidsagenda. De beleidsartikelen presenteren de kengetallen in de vorm van tabellen.

Op Prinsjesdag ontvangt de Tweede Kamer de begroting van het Ministerie van OCW. Op [OCW in cijfers](#) worden onder andere de doelen uit de Beleidsagenda thematisch en per sector weergegeven. Ook is de internationale positie van het Nederlandse onderwijs in te zien en zijn de belangrijkste onderzoeksresultaten van «Education at a Glance» opgenomen, de jaarlijkse publicatie van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

Daarnaast geeft [OCW in cijfers](#) met de infographic «Onderwijsmonitor» inzicht in de prestaties van het onderwijs. Voor cultuur & media, wetenschap en emancipatie wordt met een beknopte set indicatoren een beeld van de kwaliteit en prestaties gegeven.

Samen met de cultuursector verzamelt de Boekmanstichting via de [Cultuurmonitor](#) data en analyses over cultuur in Nederland, rapporteert ze over langlopende trends en agendeert ze op actuele ontwikkelingen. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) maakt de [Erfgoedmonitor](#). Relevant voor het mediabeleid is onder meer de [Mediamonitor](#) van het Commissariaat voor de Media.

De Inspectie van het Onderwijs heeft een belangrijke rol in het onderwijsstelsel als toezichtshouder, maar ook als leverancier van beleidsinformatie. Jaarlijks verschijnt de Staat van het Onderwijs (Kamerstukken II 2023/24, [36410 VIII, nr. 125](#)), waarin beschreven wordt wat goed gaat en wat er beter kan in het onderwijs. Over de financiële positie van publiek bekostigde onderwijsinstellingen verschijnt jaarlijks een brief (Kamerstukken II 2023/24, [33495, nr. 124](#)).

Gedurende het jaar wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de begrotingsuitvoering door middel van de Eerste Suppletoire Begroting (Voorjaarsnota), de Suppletoire Begroting September en de Tweede Suppletoire Begroting (Najaarsnota).

Ook worden gedurende het jaar allerlei beleidsdocumenten zoals actieplannen, beleidsevaluaties en beleidsdoorlichtingen naar de Tweede Kamer gestuurd. Wetsvoorstellen worden ter behandeling aangeboden en algemene maatregelen van bestuur worden voorgehangen. Over verschillende beleidsterreinen worden brieven naar de Tweede Kamer gestuurd, onder andere ter nadere uitwerking van de beleidsagenda en de begroting. Hierover vindt vaak separaat overleg met het parlement plaats. De actieplannen geven voor de verschillende beleidsterreinen een beeld van het beleid. Beleidsdoorlichtingen en andere evaluaties verschaffen inzicht in de effectiviteit van beleid.

De derde woensdag in mei is Verantwoordingsdag. De Tweede Kamer ontvangt dan het jaarverslag van het Ministerie van OCW, en de laatste stand van zaken van de voortgang op de begrotingsdoelen en ambities. Ook wordt het Onderwijsverslag aan de Tweede Kamer toegestuurd.

Onderdelen begroting

Beleidsagenda

In de beleidsagenda wordt per beleidsprioriteit geschetst welke stappen het Ministerie van OCW wil zetten. Verder bevat de beleidsagenda de openbaarheidsparaagraaf. Vervolgens wordt een overzichtstabel getoond waarin de belangrijkste budgettaire veranderingen op de OCW-begroting worden weergegeven, de tabellen met intensiveringen en ombuigingen, een tabel met de Strategische Evaluatie Agenda (SEA) en een overzicht van de risicoregelingen.

Beleidsartikelen

De beleidsartikelen bestaan uit de volgende onderdelen:

- algemene doelstelling met een toelichting daarop;
- rol en verantwoordelijkheid van de minister;
- tabel met kengetallen die informatie over de sector bevatten;
- beleidswijzigingen. Hierin wordt weergegeven welke belangrijke beleidswijzigingen zich komend jaar zullen voordoen. Ook wordt, indien van toepassing, ingegaan op beleidswijzigingen als gevolg van beleidsdoorlichtingen, voor zover de doorlichtingen zijn afgerond;
- tabel budgettaire gevolgen van beleid. Deze tabel bevat een vaste indeling in financiële instrumenten volgens de Rijksbegrotingsvoorschriften. Onder de tabel budgettaire gevolgen van beleid wordt een uitsplitsing van de verplichtingen en de budgetflexibiliteit van het begrotingsjaar in percentages weergegeven;
- toelichting op de instrumenten en budgetflexibiliteit.

Niet-beleidsartikelen

Er zijn twee zogenaamde niet-beleidsartikelen:

- op Artikel 91 (nog onverdeeld) wordt een overzicht gegeven van de verdelingen van tijdelijk geparkeerde middelen, zoals de loon- en prijsbijstelling;
- op Artikel 95 (apparaat kerndepartement) zijn de apparaatsuitgaven van het kerndepartement, de apparaatskosten van de inspecties en adviesraden, baten-lastenagentschappen en de ZBO's opgenomen.

Agentschappen die een baten-lasten stelsel voeren

Dit onderdeel bevat de cijfermatige overzichten van de baten-lastenagentschappen Dienst Uitvoering Onderwijs en het Nationaal Archief.

Verdiepingshoofdstuk (zie bijlagen)

In dit onderdeel worden per beleidsartikel de mutaties getoond tussen de stand ontwerpbegroting 2024 en de ontwerpbegroting 2025. De ondergrens voor het toelichten van mutaties wordt bepaald op basis van een voorgescreven staffel.

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1000	5	10
=> 1000	10	20

Bijlagen

De volgende bijlagen zijn in de begroting opgenomen:

- Rechtspersonen met een Wettelijke taak en Zelfstandige Bestuursorganen;
- Verdiepingshoofdstuk;
- Moties en toezeggingen;
- Subsidieoverzicht;
- Uitwerking Strategische Evaluatie Agenda;
- Rijksuitgaven Caribisch Nederland;
- Specifieke uitkeringen;
- Nationaal Groeifonds-projecten.

2. Beleidsagenda

2.1 Beleidsprioriteiten

Inleiding

Deze OCW-beleidsagenda bevat de ambities van dit kabinet voor 2025 en verder, in aanvulling op het regeerprogramma. In deze eerste beleidsagenda van dit kabinet worden de aspiraties uiteengezet waarbij de thema's corresponderen met die van de Strategische Evaluatie Agenda (SEA) van het ministerie.

We werken aan hoge kwaliteit in onderwijs, wetenschap, cultuur en media. We investeren in leerlingen en studenten zodat zij de basisvaardigheden taal, rekenen-wiskunde, digitale geletterdheid en burgerschap beter gaan beheersen. Deze vaardigheden zijn onmisbaar voor het vervolgonderwijs en om te functioneren op het werk en in de samenleving. Het kabinet werkt aan een herstelplan voor het onderwijs. Een plan voor de langere termijn, dat wordt opgesteld met leerlingen, leraren, ouders, schoolleiders, lerarenopleiders en werkgevers. Ook de aanpak van het lerarentekort is een belangrijke pijler in het herstelplan. Daarnaast wordt de Nederlandse taal weer de norm in het hbo en wo.

Iedereen moet mee kunnen doen, waar nodig met extra hulp of ondersteuning, omdat ook iedereen nodig is. De maatschappelijke uitdagingen in de energietransitie, de woningbouw, het onderwijs en de zorg kunnen we immers alleen aanpakken met voldoende goed opgeleide professionals. Daarbij moeten alle studenten en werkzoekenden optimale kansen krijgen om zich te ontplooiën. Alle kinderen en jongeren kunnen met hun talenten betekenisvol bijdragen aan onze samenleving, ongeacht in welk gezin ze geboren zijn of in welke wijk hun school staat.

Het investeren in de wetenschap is van essentieel belang voor onze toekomst. We vergroten de maatschappelijke impact van kennis uit onderzoek. We zorgen ervoor dat wetenschappelijke kennis vindbaar en toegankelijk is en spannen ons in om wetenschappers de ruimte, erkenning en waardering te geven die zij verdienen. Daarnaast gaan we, zowel nationaal en internationaal, ervoor zorgen dat de universiteiten [de kwaliteit van het onderwijs](#) en onderzoek hoog houden door meer en efficiënt samen te werken. Dit is essentieel voor ons land met een intensieve kenniseconomie en deskundige professionals, in een fragmenterende wereldorde, waarbij de afhankelijkheid van Nederland buiten de EU ons kwetsbaar maakt.

Cultuur is onmisbaar voor een democratische samenleving en draagt bij aan het welzijn, verdien- en concurrentievermogen van Nederland. OCW draagt daarom bij aan het culturele klimaat, met subsidies in de basisinfrastructuur en de rijkscultuurfondsen. Daarnaast investeren we in bibliotheken en moderniseren we de *Archiefwet*. Een sterke journalistieke sector is essentieel voor een goed functionerende democratie. Daarom moderniseren en versterken we de landelijke en lokale media, zodat journalisten overal vrij en veilig kunnen werken.

1. Een sterke basis en hoge kwaliteit

Het kabinet komt met een herstelplan gericht op de kwaliteit van het onderwijs met name in lezen, schrijven en rekenen-wiskunde. Het is een plan voor de langere termijn dat vraagt om een lange adem. Het plan is opgesteld met leerlingen, leraren, ouders, schoolleiders, lerarenopleiders en werkgevers. Nationale en internationale peilingen, inspectierapporten en signalen uit het onderwijs laten zien dat de taal- en rekenvaardigheden achteruitgaan en de verschillen tussen leerlingen toenemen. [Aan het einde van het tweede leerjaar in het voortgezet onderwijs](#) hebben niet alle leerlingen het niveau dat nodig is om de middelbare school goed te doorlopen. De weg die is ingezet wordt vastgehouden en de investeringen in onderzoek en wetenschap worden grotendeels voortgezet, zoals in het [praktijkgericht onderzoek](#) waarin [concrete \(regionale\) vragen](#) centraal staan. Dat geldt ook voor [de investeringen in internationale onderzoeksprojecten](#), zodat we internationaal competitief blijven. We verminderen het aantal investeringen in universiteiten, hogescholen, onderzoek, wetenschap en innovatie. Dat vraagt uiteraard om scherpe keuzes om tegelijkertijd de maatschappelijke opgaven aan te kunnen.

Basisvaardigheden

Voor de basisvaardigheden doen we het volgende::

- Met het Masterplan basisvaardigheden wil het kabinet aan het einde van schooljaar 2027-2028 de basis van alle leerlingen op orde hebben. [Aan het einde van het basisonderwijs](#) moeten leerlingen minimaal fundamenteel niveau 1F beheersen voor rekenvaardigheid, leesvaardigheid en taalvaardigheid. Niveau 1F is een logische tussenstap naar 2F, het niveau dat leerlingen nodig hebben om mee te kunnen doen in de maatschappij.
- Net als in 2022, 2023 en 2024 kunnen scholen in 2025 subsidie aanvragen voor het verbeteren van de basisvaardigheden. Vanaf 2027 ontvangen alle scholen via gerichte bekostiging middelen om te werken aan de basisvaardigheden. We werken aan een wetsvoorstel om dit te regelen.
- We vernieuwen het curriculum. We maken het minder overladen door (het aantal) kerndoelen te herzien en aan te scherpen. Leraren bieden we tijd, geld en toegang tot kennis om zich te professionaliseren en we helpen scholen met expertise in de basisvaardigheden.
- We actualiseren de wettelijke eisen voor onderwijskwaliteit. We doen dat in de komende vijf jaar, met hulp van leraren, onderwijs en inspectie.
- We maken kennis-gedreven werken de norm voor alle scholen. We voegen dit toe aan de deugdelijkheidseisen voor het funderend onderwijs.
- In het primair onderwijs bestaat de verplichting voor het gebruik van het leerlingvolgsysteem (LVS), in het voortgezet onderwijs nog niet. Om die reden loopt een ontwerpstudie op welke wijze een LVS in het voortgezet onderwijs wettelijk kan worden verplicht, zodat in het hele funderend onderwijs gebruik wordt gemaakt van dergelijke gestandaardiseerde instrumenten.
- Met het onderwijsakkoord Samen voor het beste onderwijs investeren we extra in de ontwikkeling van leraren en schoolleiders. De focus ligt daarbij op de kwaliteit van het onderwijs in de basisvaardigheden en curriculumbekwaamheid. In het wetsvoorstel strategisch personeelsbeleid is opgenomen dat het strategisch personeelsbeleid moet zijn afgestemd op interne en externe ontwikkelingen, zoals het niveau van de basisvaardigheden.

- Met het NGF-programma Ontwikkelkracht bouwen we een sterke kennisinfrastructuur voor het primair en voortgezet onderwijs. Wetenschappelijke inzichten gaan naar de klas, kennis uit de klas gaat naar de wetenschap en scholen ontwikkelen een onderzoeks- en verbetercultuur. Hiervan profiteert ook het onderwijs in de basisvaardigheden.
- We helpen de leesvaardigheid en het leesplezier te vergroten van leerlingen in het primair onderwijs en in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Daarvoor nemen we in het curriculum wetenschappelijke inzichten over effectief leesonderwijs op.
- We richten ons op een doorlopende leeslijn van nul tot honderd jaar. Dit doen we door te bevorderen dat bibliotheken, kinderopvang, scholen en gemeenten samenwerken en investeren in een duurzame samenwerking tussen scholen en bibliotheken.
- We helpen scholen die moeite hebben om te voldoen aan de wettelijke eisen voor burgerschapsonderwijs, met wetenschappelijke kennis, praktische ondersteuning en versterken burgerschap in het curriculum.
- Met les in digitale geletterdheid leren scholen leerlingen vaardigheden om digitale technologie kritisch en (zelf)bewust te gebruiken. Om leerlingen weerbaar te maken leren ze onder andere het inschatten van kansen en risico's die het gebruik van digitale technologie met zich meebrengt en leggen dit wettelijk vast.

Verbetering van de onderwijskwaliteit in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo)

Te veel mbo-studenten beheersen de [basisvaardigheden taal](#) en [rekenen](#) onvoldoende, terwijl die onmisbaar zijn om mee te komen op de arbeidsmarkt en in de samenleving. Studenten stromen met achterstanden uit het funderend onderwijs in. Hen brengen we de komende jaren (tot en met 2027) versneld op niveau. Met het Masterplan basisvaardigheden, dat we verder ontwikkelen met de betrokkenheid van studenten en de professionals die met hen werken, nemen we deze maatregelen:

1. We stellen scherpere eisen aan de docenten basisvaardigheden. In studiejaar 2026-2027 nemen we aanvullende eisen voor docenten basisvaardigheden op in de wet. Huidige docenten krijgen voldoende tijd om aan de nieuwe eisen te voldoen.
2. We zetten in op verhoging van de kwaliteit van het onderwijs en de examens. Voor [rekenen-wiskunde](#) zijn de eisen al in 2022 aangepast en is een instellingsexamen ingevoerd. In 2025 volgen nieuwe taaleisen, mede op basis van het advies van de expertgroep. Ook voor burgerschap, komen er nieuwe kwalificatie-eisen en wordt een instellingsexamen ingevoerd. We streven ernaar dat de Tweede Kamer eind 2025 het wetsvoorstel ontvangt.
3. We brengen het taal- en rekenniveau van startende mbo'ers beter in beeld, zodat de mbo-instellingen beter extra ondersteuning kunnen bieden. Deze ontwikkeling zal op de voet worden gevolgd. Het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) doet dat voor [burgerschap](#). De resultaten volgen in schooljaar 2026-2027.

In het voorjaar van 2025 krijgt de Tweede Kamer informatie over de voortgang van de verbetering van de onderwijskwaliteit in het mbo.

Consistente sturing en duidelijkheid in rollen en bekostiging

De overheid gaat meer duidelijkheid bieden over de rollen in het onderwijs. Om de onderwijskwaliteit te verhogen, bieden we bestuurders duidelijkheid met langetermijndoelen, vereenvoudigde en consistente sturing en

structurele financiering voor structurele taken in het funderend onderwijs. We ondersteunen hen ook bij professionalisering en samenwerking. Tegelijkertijd grijpen we eerder en steviger in als besturen hun wettelijke en maatschappelijke opdracht niet naleven. Verder verduidelijken en versterken we de positie van schoolleiders en kijken we hoe we de deskundigheid van, en over, medezeggenschapsraden kunnen vergroten. Ook willen we in het voorjaar van 2025 een wetsvoorstel in internetconsultatie laten gaan met nieuwe eisen over de integriteit en kwaliteit van bestuur en intern toezicht.

We zorgen ervoor dat geld voor onderwijs zoveel mogelijk in de klas landt. Daarvoor stellen we heldere normen en willen we dat in specifieke situaties extra geld met voorwaarden via gerichte bekostiging kan worden verstrekt. We streven ernaar om voor de zomer 2025 met een wetsvoorstel te komen.

Lopende afspraken voor Caribisch Nederland

Voor Caribisch Nederland staan in de onderwijsagenda's afspraken die lopen tot 2027. We werken vanuit de maatschappelijke opgave en vanuit het principe van comply or explain, rekening houdend met de context van de eilanden en in samenwerking met andere departementen. We werken voor het mbo, volwassenenonderwijs en voortijdig schoolverlaten toe naar één wettelijk stelsel voor Europees en Caribisch Nederland. In 2025 ontvangt de Kamer hiervoor een wetsvoorstel.

Onderwijshuisvesting

Het kabinet helpt gemeenten en schoolbesturen bij de vervanging van verouderde schoolgebouwen met ondersteuning bij professionalisering, standaardisatie, kennisuitwisseling en innovatie. Zo wordt er onder andere gewerkt aan een wetsvoorstel dat tot doel heeft om gemeenten en schoolbesturen meer planmatig te laten samenwerken bij de bouw en het onderhoud van schoolgebouwen.

Nieuwkomersonderwijs

Het onderwijs aan leerlingen die nieuw zijn in Nederland staat onder druk. Scholen hebben moeite om onderwijs te organiseren en leerlingen dreigen vertraging op te lopen. Oorzaken zijn de grotere toestroom in de asielopvang en de toename van het aantal verplaatsingen van kinderen en jongeren in de asielprocedure. Met tijdelijke wetgeving ondersteunen we op dit moment scholen en gemeenten om in noodsituaties onderwijs te kunnen bieden. Dit is geen duurzame oplossing. We verkennen hoe we het onderwijs aan nieuwkomers toekomstbestendig kunnen maken waarmee we de druk op scholen en gemeenten verlagen en de onderwijskwaliteit verbeteren.

Dalende studentenaantallen

Voor het mbo, hbo en wo is krimp het grootste financiële risico en het kabinet zal daarom gaan investeren in oplossingen voor deze maatschappelijke opgave. De bekostigingssystematiek van het mbo verdeelt de middelen op basis van het aantal studenten en diploma's. Daardoor wordt het voor mbo-instellingen in krimpgebieden moeilijk om een goed opleidingsaanbod in stand te houden binnen redelijke reisafstand. Het kabinet stelt van 2025 tot en met 2027 extra geld beschikbaar voor mbo-instellingen in de regio's waar de aantallen studenten de komende jaren het sterkst

afnemen. Ook in het hbo dalen de studentenaantallen. In 2025 en 2026 wordt de tweede tranche van de krimpmiddelen ter beschikking gesteld om te voorkomen dat in regio's met dalende studentenaantallen cruciale hbo-opleidingen verdwijnen. Daarnaast worden in 2025 de kwaliteitsmiddelen aan de vaste voet van de bekostiging van hogescholen en universiteiten toegevoegd. De toekenning van de rijksbijdrage wordt hierdoor meer vast en minder variabel gemaakt. Daardoor neemt de stabiliteit en voorspelbaarheid toe, wat onder andere van belang is voor hogescholen die te maken krijgen met dalende studentenaantallen als gevolg van demografische krimp.

Innovatie en digitalisering in het vervolgonderwijs

We verhogen de ICT-bekwaamheid in het mbo met het programma *Digitale Bekwaam MBO (2023-2027)*. Binnen het programma werken hr-afdelingen aan professionalisering, worden ervaringen en producten gedeeld en werken docenten aan digitale didactiek. Tevens werkt het Nationaal Groeifonds (NGF) - Npuls aan de verbetering van de digitale vaardigheden van docenten en studenten van het mbo, hbo en wo en ondersteunt Npuls de instellingen bij innovatie en digitaliseringsvraagstukken. Verder geven we mbo-instellingen, hbo en wo-instellingen vanaf 2023 structureel extra geld voor cyberveiligheid. Daarbij werken instellingen in mbo, hbo en wo aan de vergroting van de digitale veiligheid van de onderwijs- en onderzoeksector in het kader van de bestuurlijke afspraken die (in 2021) zijn gemaakt.

Grip op internationale studenten

Het kabinet zet de Wet internationalisering in balans door, waarmee Nederlands als taal op hogescholen en universiteiten wordt behouden en de verengelsing wordt ingeperkt, met uitzonderingen voor opleidingen voor strategische tekortsectoren. Er zijn uitzonderingen voor bepaalde opleidingen voor strategische tekortsectoren, bijvoorbeeld bepaalde opleidingen in de bèta en techniek, en met het oog op regionale omstandigheden. Daarnaast introduceert de wet meerdere instrumenten voor numerus fixus, waarmee instellingen gerichter kunnen sturen op studentenstromen en kunnen differentiëren tussen EER- en niet-EER-studenten. Naast deze wettelijke maatregelen zetten we in 2025 in op aanpalend beleid, bijvoorbeeld op het gebied van beurzenprogramma's en studiefinanciering, en op de Europese samenwerking die nodig is om daarop gerichter te sturen. De inzet is daarnaast om met universiteiten en hogescholen een bestuurlijk akkoord af te sluiten over het verminderen van het aantal internationale studenten.

Internationale samenwerkingen en kennisveiligheid

Het kabinet [faciliteert en stimuleert Nederlandse deelname aan het Europese kaderprogramma voor onderzoek en innovatie: Horizon Europe](#). Ook investeert het kabinet in [grootschalige onderzoeksinfrastructuur](#), zoals de ontwikkeling van de *Einstein Telescope* uit het NGF. Daarmee versterkt het kabinet de onderzoeksfaciliteiten en de samenwerking tussen toponderzoekers en bedrijven binnen en buiten Europa. Verder bevordert het kabinet [de internationale samenwerking](#) met landen binnen en buiten de EU, vooral met de prioriteitslanden uit de Internationale Kennis en Talentenstrategie (IKT). Daarvoor worden ook de multilaterale gremia zoals UNESCO, de OESO en de G7 benut om innovatie en talent verder te kunnen ontwikkelen. Het kabinet werkt met de kennissector aan de [kennisveiligheid](#) om het hoofd te bieden aan spionage en internationale dreiging. Daarvoor komt

er een wetsvoorstel dat screening mogelijk maakt van onderzoekers en masterstudenten van buiten de EU die toegang willen tot gevoelige kennis en technologie.

Kennisontwikkeling voor Nederland

Het kabinet zet in op onderzoek dat bijdraagt aan het aanpakken van maatschappelijke uitdagingen. Door [de investering in de Nationale Wetenschapsagenda \(NWA\)](#) werken onderzoekers, burgers, maatschappelijke organisaties, bedrijven en beleidsmakers aan antwoorden op grote uitdagingen als vergrijzing, klimaatverandering en digitalisering. Daarbij is het voor het maatschappelijk vertrouwen in de wetenschap van groot belang dat de wetenschap op een integere manier beoefend wordt. Ook is het belangrijk dat kennis vindbaar en toegankelijk is. In dit verband blijft het kabinet de transitie naar [open science](#) als norm ondersteunen. Alle kennisinstellingen werken daaraan mee. Verder werken we, onder de titel *Science for Policy*, aan het beter benutten van de meest recente wetenschappelijke inzichten voor de ontwikkeling en uitwerking van het beleid van de Rijksoverheid. Daarnaast lopen er twee projecten om kennis gericht in te zetten voor Nederland: onder andere het NGF-project Biotech Booster en de inzet op valorisatie.

Samenwerking en profilering in de wetenschap

We willen ervoor zorgen dat de universiteiten de kwaliteit van het onderwijs en onderzoek hoog houden door meer en efficiënter samen te werken, zowel nationaal als internationaal. De sectorplannen zijn daarvoor een effectief middel. Na zorgvuldige afweging en gesprekken met betrokken partijen zetten we daarom de investeringen in de sectorplannen voort. Daarin zijn afspraken gemaakt over langdurige samenwerking en welke universiteit zich op welke kennis en vakgebieden profileert. We stoppen met de startersbeurzen en verlagen per 2030 de financiering van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO).

Controle uitwonendenbeurs

Bij controles op de uitwonendenbeurs zijn in het verleden fouten gemaakt, waarvoor terecht excuses zijn aangeboden door mijn voorganger namens het toenmalige kabinet. Het kabinet beraadt zich momenteel welke consequenties verbonden moeten worden aan de eerder vastgestelde tekortkomingen in de uitvoering. OCW en DUO gaan op zoek naar een nieuwe vorm van controle. Uw Kamer wordt dit najaar geïnformeerd over de stand van zaken.

Tegemoetkoming studenten-leenstelsel

Studenten die onder het leenstelsel hebben gestudeerd ontvangen vanaf 2025 een tegemoetkoming. Zij hebben recht op een tegemoetkoming als ze minimaal twaalf maanden onder het leenstelsel hebt gestudeerd en binnen tien jaar een diploma hebt behaald. Hoeveel tegemoetkoming studenten krijgen, hangt af van het aantal jaren dat zij nominaal onder het leenstelsel hebben gestudeerd. De huidige tegemoetkoming bedraagt € 1.580 (prijsspeil 2024) voor studenten die vier jaar onder het leenstelsel hebben gestudeerd. Studenten die tussen studiejaar 15/16 en 18/19 zijn begonnen met studeren en binnen tien jaar een diploma hebben behaald, ontvangen daarnaast een voucher vervangende tegemoetkoming van € 2020 (prijsspeil 2024). Deze wordt ook vanaf 2025 uitgekeerd. Deze tegemoetkoming kent wel een ander

doel, namelijk een tegemoetkoming voor gemiste onderwijskwaliteitsverbeteringen. Verder stellen we vanaf 2027 in totaal € 1,4 miljard beschikbaar voor een extra tegemoetkoming voor studenten die studeerden onder het sociaal leenstelsel.

2. Sociale veiligheid en gelijke behandeling

OCW werkt aan sociale veiligheid en gelijke behandeling zodat iedereen in Nederland op een vrije en volwaardige manier kan deelnemen aan de samenleving. OCW wil de sociale veiligheid bevorderen en met de sectoren manieren ontwikkelen om dat te bereiken. Een sociaal veilige omgeving, is conditioneel voor de bevordering van kwaliteit in het onderwijs, cultuur en wetenschap. Ook het Ministerie van OCW is op dit punt een lerende organisatie en besteedt extra aandacht aan het toerusten van medewerkers en leidinggevenden voor een open feedback cultuur, alsmede aan verbeterde ondersteuning voor medewerkers en leidinggevenden die te maken krijgen met lastige situaties.

De uitvoering van de OCW agenda tegen discriminatie en racisme is een prioriteit, zowel binnen onze beleidssectoren als op de werkvloer bij OCW. Ook het slavernijverleden zal aandacht blijven krijgen op de beleidsterreinen van OCW, ook na het Herdenkingsjaar Slavernijverleden.

Sociale veiligheid in het funderend onderwijs

We versterken het klachtenstelsel en regelen een meldplicht voor ernstige incidenten voor scholen. Ook breiden we de monitoringsverplichting voor scholen uit en intensiveren we het toezicht op sociale veiligheid. Tot slot werken we aan de doorontwikkeling van de wegwijzerwebsite waarmee we ouders, leerlingen en personeel informatie bieden over hoe ze goed kunnen omgaan met klachten over veiligheid.

Schoolmaaltijden

Het kabinet blijft inzetten op het programma Schoolmaaltijden. Het programma wordt in de huidige vorm voortgezet voor een bedrag van € 135 miljoen per jaar.

Leermiddelen

Scholen in het primair en voortgezet onderwijs worden gecompenseerd voor de btw-verhoging op leermiddelen en ontvangen vanaf 2026 structureel € 58,5 miljoen. Ook mbo-instellingen ontvangen een compensatie voor deze btw-verhoging voor leermiddelen voor basisvaardigheden voor studenten onder de 18 jaar en ontvangen vanaf 2026 structureel € 1,5 miljoen.

Informeel onderwijs

Het kabinet is wettelijk toezicht op informeel onderwijs aan het voorbereiden om gevolg te kunnen geven aan signalen van informeel onderwijs dat kinderen aanzet tot haat, geweld of discriminatie.

Sociale veiligheid mbo, hbo, wo en wetenschap

Het kabinet zet in op de *Integrale aanpak sociale veiligheid voor het hoger onderwijs en wetenschap*, onder andere met een zorgplicht voor sociale veiligheid in de *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek* (WHW). Ook voor het mbo werken we aan een zorgplicht voor sociale veiligheid en een daarop aansluitende aanpak. De meld-, overleg- en aangifteplicht voor zedenmisdrijven breiden we uit: van minderjarigen naar alle studenten. Verder verbeteren we de klachten- en meldvoorzieningen binnen instellingen voor hbo en wo. Tot slot investeren we de komende vier jaar jaarlijks € 8 miljoen in het landelijke programma sociale veiligheid van universiteiten, hogescholen en studie- en studentenverenigingen.

Tegengaan stagediscriminatie in het vervolgonderwijs

Met een brede coalitie werken we aan betere onderwijskwaliteit, aansluiting op de arbeidsmarkt en gelijke kansen want we hebben vakmensen nodig. Mbo-instellingen leiden onder andere deze professionals op en daarbij is het tegengaan van stagediscriminatie belangrijk. Daarom gaat het kabinet door met het *Stagepact mbo 2023-2027* en het *Manifest tegen stagediscriminatie hoger onderwijs*. Daarin staan afspraken met onderwijsinstellingen, bedrijven en andere partijen over maatregelen tegen stagediscriminatie. Medio 2025 kijken we met een tussenrapportage wat de resultaten zijn.

Perspectief en zekerheid voor wetenschappers

De Nederlandse wetenschap moet aantrekkelijk zijn om in te werken. Daarom zetten we niet alleen in op een veilige werkomgeving, maar zorgen we ook voor [meer baanzekerheid](#) en [minder werk-](#) en [aanvraagdruk](#). In dit kader stimuleren we de instellingen ook de academische cultuur door [het programma Erkennen en Waarderen](#) voort te zetten.

Demonstraties op universiteiten en hogescholen

De situatie in het Midden-Oosten leidde in verschillende steden tot studentendemonstraties. Universiteiten en hogescholen zijn op de proef gesteld om de protesten in goede banen te leiden en tegelijkertijd een veilige leer- en werkomgeving te bieden. Intensief contact tussen OCW, UNL, VH en individuele instellingen heeft geleid tot maatregelen om de veiligheid te vergroten. De instellingen hebben gezamenlijke richtlijnen opgesteld over de omgang met demonstraties en daarnaast uitgangspunten voor de (door)ontwikkeling van criteria voor de weging van internationale samenwerkingen. OCW werkt verder mee aan de uitwerking, toepassing en monitoring hiervan.

Acceptatie, veiligheid en gelijke behandeling

Lhbtq+ leerlingen worden vaker gepest en scoren slechter op mentaal welzijn dan andere leerlingen en studenten. OCW zet zich in voor de acceptatie van alle leerlingen en studenten en voor een [veilig klimaat voor alle leerlingen en studenten](#). Onder andere door de ondersteuning van scholen hierbij zoals de subsidies voor het COC en Stichting School en Veiligheid. Ook breder dan het onderwijs zet OCW zich nationaal en internationaal in voor gelijke behandeling en voor het versterken van persoonlijke vrijheden zoals keuzevrijheid en zelfbeschikking. Nederland voert een actief emancipatie- en antidiscriminatiebeleid en staat ook in Europa en de rest van de wereld pal voor fundamentele rechten en waarden. In EU-verband zetten we daarom in op een ambitieus vervolg op de EU-gendergelijkheidsstrategie 2020-2025 en de Strategie voor gelijkheid van lhbtq+ personen

2020-2025. In de Raad van Europa komen we op voor de positie en rechten van vrouwen en lhbtq+ personen. Buiten Europa werken we aan gelijke rechten, gendergelijkheid en de positie van vrouwen in de Commission on the Status of Women (VN) en het Committee on the Elimination of Discrimination against Women (CEDAW).

Gelijke positie vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt

Het kabinet financiert de alliantie *Financieel Sterk door Werk* en het onderzoeksprogramma *Economische veerkracht van vrouwen NWO*. Doel is [een betere inkomenspositie van vrouwen en een hogere arbeidsparticipatie](#), omdat die bijdragen aan de bestaanszekerheid van vrouwen en huishoudens. Het kabinet werkt toe naar een [evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in leidinggevende posities in de private en \(semi-\)publieke sector](#). Het CPB onderzoekt in 2025 de effectiviteit van het quotum van de *Topvrouwenwet* en SEO Economisch onderzoek publiceert de monitor *Genderdiversiteit in de top van de (semi)publieke sector*. Met de uitvoering van de EU-richtlijn voor loontransparantie draagt het kabinet bij aan een kleinere loonkloof.

Tegengaan van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld

Het kabinet voert het *Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld* uit, voor een maatschappij waarin iedereen elkaars grenzen herkent, erkent en respecteert. Een regeringscommissaris jaagt het maatschappelijke gesprek aan en adviseert het kabinet gevraagd en ongevraagd en er loopt een onderzoeksprogramma om de kennis over de materie te vergroten. Met een publieksonderzoek worden elk jaar de maatschappelijke sentimenten gemeten. OCW breidt het programma *Veilige Steden* uit om de veiligheid van vrouwen en meisjes in de publieke ruimte te verbeteren.

3. Aanpak Lerarentekort

[Het grote tekort aan leraren en schoolleiders](#) is een risico voor de kwaliteit en de continuïteit van het onderwijs. Daarom moeten we samen zorgen [voor voldoende leraren en schoolleiders die goed zijn opgeleid](#), hun vakkennis bijhouden en met plezier in een aantrekkelijke omgeving werken.

Lerarenstrategie

OCW brengt, in overleg met de opleidingen, meer focus aan in het curriculum voor de lerarenopleidingen, om overladenheid tegen te gaan. Daarnaast komt het actualiseren van de curricula in het funderend onderwijs, waarmee leerlingen en studenten worden geholpen om zich met scholing voor te bereiden op de toekomst, ook terug in de lerarenopleidingen. Verder geven we meer invloed aan schoolleiders en leraren en verlagen we de regeldruk en administratielast. Om het aantal mannen voor de klas te verhogen, maken we [de pabo aantrekkelijker](#). Er komen losse opleidingen voor het jonge en oudere kind, naast de brede opleiding. De beroepsgroep, opleidingen en werkgevers zijn nauw betrokken bij de ontwikkeling ervan. Met het verhogen van de kwaliteit en toegankelijkheid van [zij-instroom](#), wordt ook die route naar een baan van leraar aantrekkelijker. We zetten het wetsvoorstel strategisch personeelsbeleid daarom door, om onder andere meer [vaste contracten te bevorderen](#), professionalisering te borgen en externe inhuur te beperken. Verder moedigen we aan dat [mensen meer uren werken](#), door schoolbesturen, schoolleiders en leraren

te wijzen op de voordelen ervan. Daarnaast benutten we de mogelijkheden binnen het groeifonds optimaal. Omdat de onderwijskwaliteit gevaar loopt op scholen met grote lerarentekorten, versterken we de interne organisatie van scholen. De schaarste vraagt ook om regionale samenwerking in plaats van concurrentie. [De Realisatie-Eenheid \(RE\) helpt schoolorganisaties, lerarenopleidingen en de beroepsgroep in de regio bij het werven, matchen, opleiden, begeleiden en professionaliseren van onderwijspersoneel.](#)

Voor het mbo brengen we in kaart hoe groot de tekorten zijn. Tegelijkertijd zorgen we ervoor dat [werken in het mbo aantrekkelijk](#) is, waarbij we aandacht hebben voor werkdruk en het carrièreperspectief voor onderwijspersoneel. We [verminderen de uitval van startend onderwijspersoneel](#). In de Werkagenda mbo zijn afspraken gemaakt over mogelijkheden voor docenten en andere onderwijsgeevenden om zich te ontwikkelen en te professionaliseren. Nationale Aanpak Professionalisering Leraren (NAPL) Met het NGF-project Nationale Aanpak Professionalisering van Leraren (NAPL) subsidiëren we de komende tien jaar de professionalisering van leraren in po, vo en mbo. Dat is goed voor de kwaliteit van het onderwijs, maakt het vak van leraar aantrekkelijker en vermindert het lerarentekort. Tot en met 2026 wordt gewerkt aan expertrollen per sector, de bijbehorende ontwikkelpaden en co-creatielabs in de onderwijsregio's. Daarna volgen de eerste leraren hun professionaliseringstrajecten.

4. Iedereen is nodig

We hebben elk talent nodig om Nederland draaiende te houden en iedereen moet zo goed mogelijk mee kunnen doen in de samenleving, ook in het kader van welzijn voor iedereen. Ons onderwijs bereidt kinderen en jongeren daarop voor.

Passend onderwijs

[Te veel leerlingen gaan een korte of langere tijd niet naar school](#) en er is niet altijd passende ondersteuning. Om te zorgen dat alle leerlingen kunnen leren en ontwikkelen, passen we de wet aan om het verzuimbeleid bij scholen te versterken. Er komt een landelijke norm voor basisondersteuning, zodat duidelijk is welke ondersteuning scholen in elk geval moeten bieden. Verder onderzoeken we welke kennis, vaardigheden en ondersteuning leraren ervoor nodig hebben. Met die kennis kunnen we met de lerarenopleidingen bespreken hoe ze daarvoor hun curriculum kunnen aanpassen en wat er nodig is voor de professionalisering van leraren. Soms hebben kinderen en jongeren tijdelijk iets anders nodig en lukt het niet om fysiek naar school te gaan, daarom worden de mogelijkheden voor digitaal afstandsonderwijs en maatwerk verruimd. We stellen extra eisen aan de rol, inrichting en prestaties van samenwerkingsverbanden omdat de diversiteit te groot is en kijken of de regio-indeling beter moet. Als partijen er niet uitkomen is een organisatie met doorzettingsmacht nodig en daarvoor passen we de wet aan.

We gaan door met de stappen richting inclusief onderwijs, zodat meer leerlingen dicht bij huis naar een reguliere school gaan. Het gespecialiseerd onderwijs speelt daarbij een belangrijke rol, onder andere door de inzet van de expertise in het regulier onderwijs. Met het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) werken we aan betere samenwerking van onderwijs en zorg, bijvoorbeeld door het collectief aanbieden van zorg binnen het onderwijs. De wachtlijsten in het gespecialiseerd onderwijs

dringen we terug. Tot slot verbeteren we de examenvoorzieningen binnen de verbeteragenda staatsexamens en de procedures voor toelating tot het voortgezet speciaal onderwijs.

Betere doorstroom naar en binnen het voortgezet onderwijs

We werken aan doorlopende leerlijnen en de verbetering van de overgang naar het vo, door de kennisbasis te vergroten en door de samenwerking tussen po- en vo-scholen makkelijker te maken. [We maken het makkelijker voor leerlingen om met succes door te stromen naar en binnen het voortgezet onderwijs](#) zodat leerlingen onderwijs volgen dat aansluit bij hun capaciteiten, onder andere door te werken aan de verplichting van een leerlingvolgsysteem in het vo.

Maatschappelijke diensttijd (MDT)

De subsidie voor MDT wordt de komende jaren afgebouwd conform het hoofdlijnenakkoord. Samen met bedrijven, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen werken we aan een plan zodat we de kennis en ervaring die zijn opgedaan zorgvuldig kunnen borgen en overdragen.

Sociaal domein

Met de Gelijke Kansen Alliantie steunen we kinderen die opgroeien in kwetsbare omstandigheden, met interventies die passen bij de lokale context en behoeften. In de wijk versterken we de samenwerking tussen school, wijkteam, maatschappelijke organisaties en jeugdzorg.

Dit vraagt inzet van (meer) multidisciplinaire teams op de school, zodat leraren voldoende ondersteund worden en zich op hun kerntaak kunnen richten. De inzet van een brugfunctionaris, die de schakel vormt tussen school, gemeente en zorg en daarmee een cruciale rol speelt binnen het sociaal domein, past daarbij.

We komen met een vernieuwde subsidieregeling voor het programma *School & Omgeving* en werken toe naar een duurzame vormgeving vanaf 2028. Met de subsidie kunnen scholen, gemeenten en maatschappelijke organisaties verrijkt onderwijs aanbieden aan leerlingen. Daarbij geven we prioriteit aan de scholen met de 5% hoogste relatieve onderwijsachterstandsscore.

Waardering voor kennis en kunde

Het mbo verdient meer maatschappelijke waardering. Voor de gelijkwaardigheid van mbo, hbo en wo, en de samenwerking tussen die sectoren, stelt OCW de komende vier jaar € 1 miljoen per jaar beschikbaar. Het geld moet worden gebruikt voor onderwijsprojecten waarin mbo-, hbo- en wo-studenten en docententeams samenwerken voor onderwijs en onderzoek.

We voeren de *Werkagenda mbo* uit, voor de gelijkwaardige behandeling van studenten in mbo, hbo en wo. Naar aanleiding van het rapport van de Algemene Rekenkamer over gelijke kansen in het mbo werken we samen met de MBO Raad en mbo-instellingen aan aanscherping van de definitie, doelstellingen en het beleid ten aanzien van gelijke kansen en de sturing daarop. De uitkomsten helpen om uiteindelijk alle studenten de ondersteuning te geven die ze nodig hebben.

We ondersteunen **kwetsbare leerlingen en studenten** met het wetsvoorstel *Van school naar duurzaam werk*, dat we in 2025 streven van kracht te laten zijn in het praktijkonderwijs, voortgezet speciaal onderwijs en het mbo. En met het *Actieplan voortijdig schoolverlaten* werken we toe naar **minder dan 18.000 nieuwe voortijdig schoolverlaters in 2026**. Om dat te bereiken, scherpen we de eisen aan voor de nieuwe regionale programma's tegen voortijdig schoolverlaten.

Om de juiste talenten op de juiste plek te krijgen zet OCW zich samen met hbo- en wo-instellingen in voor betere onderbouwing van selectieprocedures en verkennen we de mogelijkheden rond externe toetsing van selectieprocedures.

Opleiden voor de arbeidsmarkt van de toekomst

We werken aan plannen om te bevorderen **dat leerlingen en studenten opleidingen en beroepen kiezen die bijdragen aan de maatschappelijke opgaven**. In het najaar van 2024 maakt het kabinet die plannen bekend. Daarin wordt uitgelegd welke stappen in 2025 en de jaren verder worden gezet.

Leven lang ontwikkelen (LLO)

Het kabinet wil dat meer werkenden en werkzoekenden van 25-65 jaar verder leren, ze zich een leven **lang blijven ontwikkelen** en bij kunnen dragen aan de maatschappij. Daarvoor lopen de volgende NGF-projecten:

- *LLO Collectief*. Het project ontwikkelt educatie- en opleidingstrajecten voor praktisch opgeleiden en laaggeletterde inwoners. We breiden uit naar 18 extra pilotregio's vanuit het voorwaardelijk toegekende budget van € 43 miljoen uit het Nationaal Groeifonds.
- *Leeroverzicht*. Op het platform staan opleidingsmogelijkheden en mogelijkheden voor financiering. In 2025 werken we aan het gericht inzetten van deze informatie op de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, onder andere door de ontwikkeling van regionale pagina's.
- *De LLO Katalysator*. De katalysator is het schakelpunt voor initiatieven door en voor het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, onderwijs, overheid en professionals zelf. In 2025 zijn de gehonoreerde subsidieaanvragen voor bouwsteen 2 (energie- en grondstoffentransitie) en bouwsteen 3 (LLO-professionalisering opleiders) in volle gang.
- *Vaardig met Vaardigheden* (regie SZW). Het project ontwikkelt een gemeenschappelijke *skillstaal* voor een meer op vaardigheden gerichte arbeidsmarkt. In 2025 komt de eerste versie van *skillstaal CompetentNL* beschikbaar.
- *Opschalen PPS* (regie EZ): Het project is bedoeld voor opschaling van 15 publiek-private samenwerkingen (PPS'en) in het beroepsonderwijs. In 2025 werken 15 high impact PPS'en (HIP's) verder aan de betere aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt, met de focus op de maatschappelijke transitie.

In 2025 bekijken we hoe de flexibilisering van het onderwijs en het werken met leeruitkomsten kunnen bijdragen aan leven lang ontwikkelen.

Regionale samenwerking pro-vmbo-mbo-hbo

OCW stimuleert regionale samenwerking tussen het praktijkonderwijs, vmbo, mbo en hbo, zodat [leerlingen](#) en [studenten makkelijker kunnen doorstromen](#). De instellingen kunnen subsidie aanvragen om samen opleidingsroutes te ontwikkelen. We volgen [het studiesucces van eerstejaars studenten in mbo en hbo](#). Mbo-instellingen in krimpregio's ontvangen de komende jaren extra middelen om een goed en toegankelijk mbo-aanbod in stand te houden. Daarbij worden de instellingen gestimuleerd om samen met vo en hbo de krachten te bundelen en gezamenlijk te werken aan duurzame regionale oplossingen.

Nationaal versterkingsplan microchipindustrie

Als belangrijke technologische sector voor Nederland steunt het kabinet de microchipsector met € 2,5 miljard. Het kabinet investeert in talentontwikkeling op korte termijn € 450 miljoen tot en met 2030 en jaarlijks € 80 miljoen vanaf 2031. De investeringen gaan naar mbo-, hbo- en wo-studenten, promovendi en een hogere LLO-deelname. Regio's Brainport, Delft, Groningen en Twente werken hun plannen uit, waarvoor ze bij voldoende kwaliteit van de plannen in 2025 in totaal tot maximaal € 31 miljoen kunnen ontvangen.

Brede welvaart

Naar aanleiding van de motie Hammelburg c.s. (Kamerstukken 2021/22, [35925, nr. 88](#)) zijn er, in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), departementale factsheets ontwikkeld waarin brede welvaart is gekoppeld aan departementale begrotingen. Hieruit blijkt dat de beleidsterreinen van het Ministerie van OCW cruciaal zijn voor het tot stand brengen van een duurzame wereld volgens het brede, integrale begrip van duurzaamheid, dat in de SDG's (Sustainable Development Goals) wordt gehanteerd. Zo zijn bijvoorbeeld werknemers met meer vaardigheden en competenties in staat om sneller en in grotere volumes te produceren en te innoveren.

Klimaat en energie

Vanuit OCW wordt met [de Uitvoeringsagenda klimaat en energie](#) gewerkt aan de klimaatambities en de verduurzamingsopgave met de OCW sectoren. Per thema staat in deze agenda een overzicht van de doelen en acties met als doel de stimulering van verduurzaming in onderwijs, cultuur en wetenschap. Komend jaar richten we ons actief op jongerenparticipatie. Er zal in 2025 een nieuwe *challenge* duurzaamheid in het onderwijs plaatsvinden om de ideeën van leerlingen en studenten op te halen. Daarnaast wordt samen met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) gewerkt aan beleid voor de verduurzaming van het maatschappelijke vastgoed, waaronder scholen, monumenten en vastgoed in de culturele sector.

5. Versterking culturele en creatieve sector

Cultuur is een onmisbaar onderdeel van een democratische samenleving en de culturele en creatieve sector dragen bij aan [het verdien- en concurrentievermogen van Nederland](#). OCW draagt bij aan het cultureel klimaat met de subsidies in de basisinfrastructuur (BIS) en de rijkscultuurfondsen.

Bibliotheken en leesbevordering

In de openbare bibliotheek lezen, leren en ontmoeten mensen van alle bevolkingsgroepen elkaar. Een plek waar de samenleving inspiraties kan opdoen en waar een vruchtbare bodem is voor de bevordering van sociale cohesie. OCW investeert in openbare bibliotheken als maatschappelijke basisvoorziening waar mensen kunnen samenkomen, lezen, leren en kennismaken met cultuur. Het doel is dat [elke gemeente een toekomstbestendige bibliotheek](#) heeft die voor al deze aspecten in de samenleving in de juiste diensten kan voorzien. Daarvoor wijzigt OCW de bibliotheekwet (Wsob) met een zorgplicht voor gemeenten en provincies. Gemeenten ontvangen daarvoor budget: de komende twee jaren via een decentralisatieuitkering en vervolgens via het gemeentefonds. Voor Caribisch Nederlandse gemeenten zal er maatwerk komen om ook hetzelfde doel te bereiken.

Archiefwet

Het kabinet moderniseert de *Archiefwet* om ook digitale informatie goed te kunnen beheren. Met een gemoderniseerde wet en het toezicht daarop, kunnen overheidsorganisaties hun digitale informatie vanaf het moment van creatie effectief beheren. Dat draagt bij aan betrouwbare en toegankelijke overheidsinformatie voor burgers, journalisten, wetenschappers en de overheid zelf. OCW zet met partners in op een meerjarig implementatieprogramma. Ook wordt geïnvesteerd in de opleidingen en in bij- en nascholing van archief- en informatieprofessionals.

Erfgoed

Nederland zorgt behoorlijk goed voor zijn [monumenten](#). Met de provincies kijkt het kabinet hoe het monumentenstelsel ook voor de toekomst houdbaar kan blijven en hoe het beschikbare budget zo effectief mogelijk kan worden ingezet.

Cultuurbeoefening

Cultuur is essentieel bij het vormen van je identiteit. In de jeugd, onder schooltijd en daarbuiten, wordt een basis gelegd voor cultuurbeoefening in de rest van ieders leven. Dit stimuleert creativiteit en zelfontplooiing, verbindt mensen op een gedeelde hobby of passie, kan bijdragen aan mentale en fysieke gezondheid en versterkt de basisvaardigheden. Samen met andere overheden wordt gewerkt aan een brede aanpak van cultuurbeoefening, door de infrastructuur te vereenvoudigen en te versterken. Dit krijgt vorm in bestuurlijke afspraken over cultuureducatie, amateurkunst, immaterieel erfgoed, cultuurparticipatie en talentontwikkeling.

Basisinfrastructuur 2025-2028

Op 1 januari 2025 start de nieuwe subsidieperiode 2025-2028 voor de culturele basisinfrastructuur. In de brief die tegelijk met de Rijksbegroting aan de Tweede Kamer wordt aangeboden, zijn de besluiten over de aanvragen voor de periode 2025-2028 opgenomen. Samen met de rijkscultuurfondsen wordt een hoog kwalitatief cultureel aanbod ondersteund dat toegankelijk is en gespreid over het land. Op basis van onder andere het advies van de Raad voor Cultuur wordt de komende periode bekeken welke verbeteringen vanaf 2029 in het proces nodig zijn.

Eerlijke beloningen (Fair pay) in de culturele sector

Vanaf 1 januari 2025 moeten culturele instellingen die in de basisinfrastructuur subsidie van de rijksoverheid krijgen [eerlijke beloningen \(fair pay\)](#) betalen, volgens een cao of honoreringsrichtlijn. Daarvoor is per 2025 € 36,4 miljoen beschikbaar. Het bedrag gaat naar de Rijkscultuurfondsen, bis-instellingen en de Erfgoedwet-musea. Culturele instellingen die vanuit de basisinfrastructuur subsidie ontvangen, moeten ook de *Fair Practice Code* onderschrijven.

6. Versterking mediasector en hervorming landelijke publieke omroep

Een sterke journalistieke sector is een belangrijke voorwaarde voor een goed functionerende democratische rechtsorde. Om ervoor te zorgen dat journalisten overal vrij en veilig kunnen werken, investeert het kabinet in het initiatief PersVeilig.

Het kabinet wil dat [iedereen in Nederland toegang heeft tot onafhankelijke nieuwsvoorziening](#). De stelselherziening ter versterking van de lokale publieke omroepen en het bijbehorende wetsvoorstel worden daarom voortgezet. Ook zet het kabinet in op versterken van de private lokale en regionale journalistiek, onder meer door het stimuleren van publiek-private samenwerking.

We blijven inzetten op een hoogwaardig niveau onderzoeksjournalistiek. We zetten middelen in via het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek en het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten.

Om de samenleving meer weerbaar te maken tegen desinformatie en wantrouwen tegen onafhankelijke nieuwsvoorziening te voorkomen, versterkt het kabinet de inzet op mediawijsheid en subsidieert het kabinet het succesvolle project DichterBijNieuws van het Netwerk Mediawijsheid.

Het huidige publieke omroepbestel kent een aantal grote knelpunten, het kabinet hervormt daarom het landelijke publieke omroepbestel. Binnenkort informeren we de Tweede Kamer daarover.

7. Werken aan publieke dienstverlening

OCW werkt aan herstel van vertrouwen in de overheid, door consequent te werken met en vanuit de mensen voor wie het OCW beleid geldt, en de professionals die met hen werken. De publieke dienstverleners en Inspecties worden vanaf het begin betrokken bij de beleidsontwikkeling. Aanvullend geldt voor 2025 onder meer de volgende inzet, als onderdeel van het rijksbrede programma Werken aan publieke dienstverlening:

- Onderzoek naar meer maatwerk om ingewikkelde casussen op te lossen.
- ‘Luistersessies’ om te horen wat de samenleving vindt van ons beleid en de gevolgen ervan.
- Het opzetten van een netwerk van ervaringsdeskundigen dat betrokken kan worden bij de ontwikkeling en evaluatie van beleid.
- Het inrichten van een continu evaluerend proces voor knellend beleid, om hardvochtigheid in beleid, wet- en regelgeving eerder te ontdekken, op te lossen en te voorkomen.

2.2 Belangrijkste beleidsmatige mutaties

Deze financiële paragraaf presenteert conform de Rijksbegrotingsvoorschriften de belangrijkste budgettaire veranderingen op de OCW-begroting, zowel voor de uitgaven (tabel 1) als de ontvangsten (tabel 2).

Tabel 1 Belangrijkste beleidsmatige uitgaven mutaties t.o.v. vorig jaar (bedragen x € 1.000)							
	Art.	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand begroting 2024 (inclusief NvW)		55.299.160	57.531.978	55.927.279	55.701.865	55.536.856	0
Belangrijkste mutaties							
1. Eerste suppletoire begroting 2024	diverse	2.906.885	546.916	1.174.876	1.375.315	958.721	56.343.553
2. HLA 11. Investeren in goed bestuur en de rechtsstaat	14	0	0	0	0	500	1.000
3. HLA 21. Eenmalige uitkering studielening sociaal leenstelsel	11	0	0	0	1.297.000	47.000	27.000
4. HLA 22. Afschaffen maatschappelijke diensttijd	3	0	- 152.735	- 122.902	- 184.363	- 200.000	- 200.000
5. HLA 23. Afschaffen brede brugklas en beperken S&O	1,3	0	- 55.000	- 210.000	- 210.000	- 210.000	- 210.000
6. HLA 24. Bijstelling sectorplannen hoger onderwijs en wetenschap	6,7	0	- 174.734	- 174.734	- 174.734	- 174.734	- 174.734
7. HLA 26. Terugdraaien groei apparaat rijksoverheid	diverse	0	- 20.296	- 39.884	- 58.310	- 78.040	- 86.164
8. HLA 29. SPUK naar GF en PF met 10% budgetkorting	diverse	0	0	- 81.261	- 81.201	- 81.201	- 81.201
9. HLA 32. Beëindiging functiemix Randstad	1,4,14	0	0	- 75.000	- 75.000	- 75.000	- 75.000
10. HLA 34. Gerichte keuzes ontwikkelingssamenwerking	6,7	0	0	- 8.511	- 8.511	- 8.511	- 8.510
11. HLA 35. Verlaging non-ODA-middelen	6,7,8,14	0	- 731	- 718	- 844	- 956	- 3.214
12. HLA 40. Generieke taakstelling subsidies rijksbreed	diverse	0	- 74.830	- 138.338	- 255.150	- 316.543	- 361.486
13. HLA 41. Verminderen internationale studenten (via bestuurlijk akkoord)	6,7	0	0	- 29.000	- 118.000	- 209.000	- 272.000
14. HLA 42. Hervorming Nederlandse Publieke Omroep NPO	15	0	0	0	- 100.000	- 100.000	- 100.000
15. HLA 43. Afschaffen OV-vergoeding buitenland studerende	11	0	0	- 4.000	- 8.000	- 14.000	- 14.000
16. HLA 44. Verhogen collegegeld langstudeerders (via lagere bekostiging)	6,7	0	0	- 95.000	- 285.000	- 283.000	- 282.000
17. HLA 69. Fonds Onderzoek Wetenschap	7,16	0	- 131.929	- 131.929	- 131.929	- 132.054	- 132.054
18. Compensatie verhoging btw op leermiddelen	1,3,4	0	0	60.000	60.000	60.000	60.000
19. Schoolmaaltijden	1,3	0	135.000	135.000	135.000	135.000	135.000
20. Kasschuiven	1,3,14,16	- 147.539	13.565	- 40.213	78.428	49.915	24.960
21. Nationaal Groeifonds	3,4,6,16	- 16.059	3.550	- 7.158	- 4.734	19.303	6.224
22. Desalderingen	14,95	3.424	0	0	0	0	0
23. Overig	diverse	15.149	- 24.085	- 44.663	11.305	11.785	8.738
Stand ontwerpbegroting 2025		58.061.020	57.596.669	56.093.844	56.963.137	54.936.041	54.606.112

Toelichting

1. Eerste suppletoire begroting 2024

Deze mutaties zijn reeds in [de eerste Suppletoire Begroting 2024](#) toegelicht. De grootste mutaties in de eerste Suppletoire Begroting betroffen de uitkering van de loon- en prijsontwikkeling, ter compensatie van stijgende lonen en prijzen. Daarnaast hebben er zich op de referentieraming en de sf-raming flinke meevallers voorgedaan in de jaren 2025 tot en met 2029.

2. HLA 11. Investeren in goed bestuur en de rechtsstaat

In het Hoofdlijnenakkoord is één van de hoofdpunten dat er de komende kabinetsperiode geïnvesteerd wordt in goed bestuur en de rechtsstaat. Op basis daarvan komt er een agenda, waarin tevens is opgenomen dat de overheidsarchieven op orde worden gebracht. Een herziening van de Archiefwet is reeds in behandeling bij de Tweede Kamer. Om de implementatie van de herziene Archiefwet te versterken wordt in 2028 € 0,5 miljoen en vanaf 2029 structureel € 1,0 miljoen overgeheveld naar de OCW begroting en toegevoegd aan het budget voor de implementatie van de nieuwe Archiefwet.

3. HLA 21. Eenmalige uitkering studielening sociaal leenstelsel

In het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat studenten die hebben gestudeerd onder het sociaal leenstelsel een extra eenmalige tegemoetkoming krijgen. Hiertoe wordt in 2027 € 1,3 miljard overgeheveld naar de OCW begroting. In 2028 en 2029 worden respectievelijk € 47,0 miljoen en € 27,0 miljoen overgeheveld voor ditzelfde doel.

4. HLA 22. Afschaffen maatschappelijke diensttijd

In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat de subsidie voor maatschappelijke diensttijd wordt afgeschaft. In het kasritme van de bezuiniging is een wijziging toegepast van € 47,7 miljoen uit 2025 naar respectievelijk € 32,1 miljoen en € 15,6 miljoen in 2026 en 2027 in verband met reeds aangegane verplichtingen. Dit resulteert in een negatieve reeks startend in 2025 met € 152,7 miljoen, oplopend naar structureel € 200,0 miljoen. Door de afschaffing kunnen er geen nieuwe tranches meer worden uitgezet. Met de middelen die de komende jaren nog reesteren kan onder andere de hoofdsubsidieregeling die voor 2024 al was gepubliceerd worden uitgevoerd.

5. HLA 23. Afschaffen brede brugklas en beperken school en omgeving

In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat de subsidie voor heterogene brugklassen wordt afgeschaft. Vanaf 2025 wordt structureel € 55,0 miljoen per jaar bezuinigd door deze regeling af te schaffen. Daarnaast is er een korting opgenomen op het programma School en Omgeving. Het budget voor School en Omgeving wordt vanaf 2026 gekort met een bedrag van € 94,6 miljoen op artikel 1 en € 60,5 miljoen op artikel 3. Het programma wordt beperkt voortgezet, waarbij prioriteit wordt gegeven aan de scholen met de 5% hoogste relatieve onderwijsachterstandsscores.

6. HLA 24. Alternatieve invulling bijstelling sectorplannen hoger onderwijs en wetenschap

In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is een bezuiniging opgenomen op het onderzoeksbeleid van structureel € 215,0 miljoen vanaf 2026, met als specifieke voorgenomen maatregel het afschaffen van de sectorplannen hoger onderwijs en wetenschap. In plaats van het afschaffen van de sectorplannen is besloten om de startersbeurzen af te schaffen, waarmee vanaf 2025 € 174,7 miljoen per jaar wordt bezuinigd. Het kasritme van de bezuinigingsreeks uit het HLA wordt hiermee aangepast van € 215 miljoen per jaar startend in 2026, naar € 174,7 miljoen per jaar startend in 2025. Hiermee wordt binnen de begrotingshorizon iets meer dan de volledige bezuiniging in het HLA van cumulatief € 860 miljoen gerealiseerd. De € 13,7 miljoen die te veel wordt omgebogen, wordt in mindering gebracht in 2030 waardoor in 2030 € 26,6 miljoen wordt omgebogen en vanaf 2031 structureel € 40,3 miljoen op het budget voor de NWO om tot de structurele bezuiniging van € 215,0 miljoen te komen.

7. HLA 26. Terugdraaien groei apparaat rijksoverheid

In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat er structureel € 1 miljard wordt bezuinigd op het apparaat van de Rijksoverheid inclusief externe inhuur. Voor OCW betreft dit een structurele reeks van € 86,2 miljoen, startend in 2025 met € 20,3 miljoen. Het bedrag van € 20,3 miljoen voor het jaar 2025 is structureel doorverdeeld over het kerndepartement, haar dienstonderdelen en de zelfstandige bestuursorganen. Over de interne verdeling van de apparaatstaakstelling vanaf 2026 vindt nog besluitvorming plaats. Uitkomst van die besluitvorming wordt in de eerste supplettoire begroting van 2025 budgettair verwerkt.

8. HLA 29. SPUK naar Gemeentefonds en Provinciefonds met 10% budgetkorting

In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat specifieke uitkeringen worden overgeheveld naar Gemeente- en Provinciefonds met 10% korting. Deze reeks van € 81,2 miljoen structureel betreft de 10% korting voor de specifieke uitkeringen op artikel 1 (primair onderwijs) en 4 (beroepsonderwijs en volwassenenonderwijs) op de OCW begroting.

9. HLA 32. Beëindiging functiemix Randstad

In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat de Regeling versterking functiemix vo-leraren in de Randstadregio's vanaf 2026 vervalt. Het gaat om een bezuiniging van € 75,0 miljoen.

10. HLA 34. Gerichtte keuzes ontwikkelingssamenwerking

In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat er gerichte keuzes zijn gemaakt op ontwikkelingssamenwerking. Dit resulteert in een structurele bezuiniging van € 2,4 miljard op de zogenaamde ODA middelen (Official Development Assistance) die verdeeld zijn over meerdere Begrotingshoofdstukken. Op de OCW begroting betekent dit een structurele verlaging van € 7,2 miljoen op de ODA middelen binnen artikel 6 en 7 (hogere en wetenschappelijke onderwijs).

11. HLA 35. Verlaging non-ODA-middelen

In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat de zogenoemde non-ODA middelen (middelen voor internationale samenwerking, niet zijnde Official Development Assistance) worden verlaagd met structureel € 100,0 miljoen. Op de OCW begroting betekent dit een structurele verlaging van € 3,5 miljoen op de non-ODA middelen. Deze middelen zijn verlaagd op artikel 6, 7, 8 (internationaal beleid) en 14 (cultuur).

12. HLA 40. Generieke taakstelling subsidies rijksbreed

In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is een generieke taakstelling opgenomen van € 1 miljard op subsidies rijksbreed. Het aandeel voor OCW in deze taakstelling is vastgesteld op € 74,8 miljoen in 2025 oplopend tot structureel € 361,5 miljoen vanaf 2029. De invulling van de generieke subsidietaakstelling voor het jaar 2025 is verwerkt met concrete verlaging van budgetten in de OCW begroting 2025. Na 2025 loopt de subsidietaakstelling op van € 138,3 miljoen in 2026 naar € 361,5 miljoen structureel vanaf 2029. Gezien deze aanzienlijke omvang vraagt de invulling van de subsidietaakstelling voor 2026 en verder een zorgvuldige weging met aandacht voor de uitvoering. Daarom is de subsidietaakstelling vanaf 2026 voorlopig verwerkt op drie grote subsidiebudgetten op de OCW-begroting, te weten het budget voor overige subsidies op artikel 1, het budget voor overige subsidies op artikel 3 en het budget voor de regeling praktijkleren op artikel 4. De concrete invulling van de subsidietaakstelling

vanaf 2026 wordt over de gehele OCW-begroting gezien en middels een Nota van Wijziging op de Ontwerpbegroting 2025 voorafgaand aan de begrotingsbehandeling van OCW aan uw Kamer voorgelegd.

13. HLA 41. Verminderen internationale studenten (via bestuurlijk akkoord)

In het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat het aantal internationale studenten wordt verminderd. De studiemigratie in het hoger onderwijs wordt beperkt in de bachelorfase met gerichte uitzonderingen voor opleidingen voor strategische tekortsectoren, bijvoorbeeld bepaalde opleidingen in de bèta en techniek, en met oog voor regionale omstandigheden. In dit kader is een besparing opgenomen op het hoger onderwijs van € 29,0 miljoen in 2026 tot oplopend € 272,0 miljoen in 2029 op de artikelen 6 en 7 (hoger onderwijs). Structureel is de besparing € 293,0 miljoen.

14. HLA 42. Hervorming Nederlandse Publieke Omroep NPO

In het Hoofdlijnenakkoord is een bezuiniging op de landelijke publieke omroep opgenomen van structureel € 100 miljoen vanaf 2027.

15. HLA 43. Afschaffen OV-vergoeding buitenland studerende

In het Hoofdlijnenakkoord is besloten om de OV-vergoeding voor Nederlandse studenten in het buitenland af te schaffen. Het budget voor deze reisvoorziening is in deze begroting verlaagd voor de beoogde besparing van € 4,0 miljoen in 2026 oplopend tot € 14,0 miljoen in 2029 (structureel € 30,0 miljoen). In deze reeks is nog geen rekening gehouden met de verlaging van het budget die in de Nota van Wijziging op de OCW-begroting 2024 is toegepast als gevolg van de herijking van het studentenreisproduct. Bij Voorjaarsnota 2025 wordt de maatregel opnieuw geraamd en verwerkt met de nieuwe raming van de SF-uitgaven en -ontvangsten.

16. HLA 44. Verhogen collegegeld langstudeerders (via lagere bekostiging)

In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat het collegegeld dat langstudeerders afdragen aan instellingen wordt verhoogd. De besparing wordt behaald via lagere bekostiging van de instellingen. Dit leidt tot een besparingsreeks op artikel 6 en 7 (hoger onderwijs) van € 95,0 miljoen in 2026 oplopend naar structureel € 282,0 miljoen in 2029. In de komende periode wordt onderzoek gedaan naar de uitvoerbaarheid en naar manieren voor instellingen en studenten om langstuderen tegen te gaan.

17. HLA 69. Fonds Onderzoek Wetenschap

In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat er € 150,0 miljoen per jaar wordt bezuinigd op het Fonds Onderzoek en Wetenschap vanaf 2025 tot en met 2031. Deze bezuiniging wordt in de jaren 2025 tot en met 2029 voor € 124,8 miljoen binnen de OCW begroting gedekt en voor € 25,2 miljoen binnen de EZ begroting. In de jaren 2030 en 2031 wordt de gehele € 150,0 miljoen binnen de OCW begroting gedekt. De reeks die daadwerkelijk wordt afgeboekt op de OCW begroting in 2025 tot en met 2029 is echter hoger dan de € 124,8 miljoen, namelijk ongeveer € 132,1 miljoen. Per saldo wordt dit vereffend, doordat er in 2030 en 2031 minder wordt afgeboekt. In het overzicht (tabel 9) van het Fonds Onderzoek en Wetenschap is dit zichtbaar gemaakt en verder toegelicht.

18. Compensatie verhoging btw op leermiddelen

In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat het verlaagde btw-tarief op culturele goederen en diensten wordt afgeschaft. Als gevolg hiervan stijgen de lasten voor scholen voor het verstrekken van leermiddelen, waaronder les- en leesboeken, aan leerlingen. Hiervoor

worden scholen in het primair en voortgezet onderwijs vanaf 2026 structureel met € 58,5 miljoen gecompenseerd. Ook mbo-instellingen ontvangen een compensatie voor het verstrekken van leermiddelen voor basisvaardigheden vanaf 2026 structureel € 1,5 miljoen ten behoeve van studenten onder de 18 jaar. Hierdoor kunnen scholen en mbo-instellingen blijven investeren in het verbeteren van het onderwijs en in de basisvaardigheden, zoals leesvaardigheid.

19. Schoolmaaltijden

Het programma schoolmaaltijden wordt in de huidige vorm structureel voortgezet voor de kinderen die dit het hardst nodig hebben, zodat meer leerlingen met een volle maag les kunnen volgen. Hiervoor wordt € 135,0 miljoen per jaar toegevoegd aan de OCW-begroting waarvan € 45,0 miljoen uit de envelop 'Groepen in de knel'.

20. Kasschuiven

Op de begroting worden diverse meerjarige kasschuiven doorgevoerd, om de budgetten in overeenstemming te brengen met het verwachte bestedingsritme. De grootste kasschuif betreft die van het kasritme op primair onderwijs. Naar aanleiding van de vereenvoudiging bekostiging is de teldatum verschoven waarop het aantal leerlingen op een school wordt geteld. Dit heeft invloed op de manier waarop de referentieraming wordt doorgerekend, waardoor er een fluctuerend effect is ontstaan. Met de kasschuif wordt het kasritme rechtgezet. Het gaat in totaal om € 113,7 miljoen wat uit 2024, 2025 en 2026 geschoven wordt naar 2027 tot en met 2029.

21. Nationaal Groeifonds

Op de OCW begroting staan verschillende projecten die worden gefinancierd uit het Nationaal Groeifonds (NGF). Op deze verschillende projecten worden diverse kasschuiven gedaan om zo de budgetten in overeenstemming te brengen met het verwachte bestedingsritme. Zie hiervoor een volledig overzicht in bijlage 8 Nationaal Groeifonds.

22. Desalderingen

Dit betreft desalderingen van de uitgaven behorend bij de ontvangsten in tabel 2.

23. Overig

Dit saldo bestaat uit verschillende mutaties:

- toevoegen van middelen voor taalonderwijs aan Oekraïense ontheemden;
- toevoegen van middelen voor de meerjarige incidentele opdracht om (post-)corona investeringen vergoed te krijgen vanuit de Europese Unie;
- toevoegen van middelen voor (onder andere de Ipo op) 'Werk aan uitvoering';
- overboekingen met andere departementen;
- technische mutaties en interne overboekingen vallen onder dit saldo.

Tabel 2 Belangrijkste beleidsmatige ontvangsten mutaties t.o.v. vorig jaar (bedragen x € 1.000)

	Art.	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand begroting 2024 (inclusief NvW)		2.038.040	2.220.961	2.292.730	2.369.227	2.445.758	0
Belangrijkste mutaties							
1. Eerste suppletoire begroting 2024	diverse	112.828	53.079	61.453	81.393	106.195	2.646.633
2. Desaldering	14,95	3.424	0	0	0	0	0
3. Nationaal Groeifonds	6	1.126	0	0	0	0	0
4. Meevaller DUO	6	100	0	0	0	0	0
5. HLA 26. Terugdraaien groei apparaat rijksoverheid	95	0	- 28	- 57	- 85	- 113	- 125
Stand ontwerpbegroting 2025		2.155.518	2.274.012	2.354.126	2.450.535	2.551.840	2.646.508

Toelichting

1. Eerste suppletoire begroting 2024

Deze mutaties zijn reeds in [de eerste Suppletoire Begroting 2024](#) toegelicht.

2. Desalderingen

Dit betreft desalderingen van de ontvangsten behorend bij de uitgaven in tabel 1.

3. Nationaal Groeifonds

Dit betreft desalderingen op Nationaal Groeifonds projecten.

4. Meevaller DUO

Dit betreft een meevaller van € 0,1 miljoen op de ontvangsten. Het gaat hier om een afrekening via de DUO-programmagelden die niet was begroot en daarom tot een meevaller leidt.

5. HLA 26. Terugdraaien groei apparaat rijksoverheid

In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat er structureel € 1 miljard wordt bezuinigd op het apparaat van de Rijksoverheid. Voor OCW betreft dit naast een verlaging van de uitgaven op artikel 95 (zie hierboven), ook een verlaging van de ontvangsten op artikel 95.

Overzichten intensiveringen en extensiveringen

Tabel 3 geeft een overzicht van alle intensiveringen op de OCW-begroting, sinds de start van het kabinet Schoof I en tabel 4 doet dat voor de extensiveringen. Tabel 5 geeft een saldo van de tabellen 3 en 4 weer.

Tabellen 6, 7 en 8 geven dezelfde informatie weer, maar dan naar artikel.

Tabel 3 Intensiveringen (bedragen x € 1.000)

	Artikel	2025	2026	2027	2028	2029
HLA 11. Investeren in goed bestuur en de rechtstaat	14	0	0	0	500	1000
HLA 21. Eenmalige uitkering studielening sociaal leenstelsel	11	0	0	1.297.000	47.000	27.000
Compensatie verhoging btw op leermiddelen	1,3,4	0	60.000	60.000	60.000	60.000
Schoolmaaltijden	1,3	135.000	135.000	135.000	135.000	135.000
Totaal intensiveringen		135.000	195.000	1.492.000	242.500	223.000

Tabel 4 Extensiveringen (bedragen x € 1.000)

	Artikel	2025	2026	2027	2028	2029
HLA 22. Afschaffen maatschappelijke diensttijd	3	- 152.735	- 122.902	- 184.363	- 200.000	- 200.000
HLA 23. Afschaffen brede brugklas en beperken S&O	1,3	- 55.000	- 210.000	- 210.000	- 210.000	- 210.000
HLA 24. Alternatieve invulling bijstelling sectorplannen hoger onderwijs en wetenschap	6,7	- 174.734	- 174.734	- 174.734	- 174.734	- 174.734
HLA 26. Terugdraaien groei apparaat rijksoverheid	7	- 20.296	- 39.884	- 58.310	- 78.040	- 86.164
HLA 29. SPUK naar GF en PF met 10% budgetkorting	diverse	0	- 81.261	- 81.201	- 81.201	- 81.201
HLA 32. Beëindiging functiemix Randstad	1,4,14	0	- 75.000	- 75.000	- 75.000	- 75.000
HLA 34. Gerichte keuzes ontwikkelingssamenwerking	6,7	0	- 8.511	- 8.511	- 8.511	- 8.510
HLA 35. Verlaging non-ODA-middelen	6,7,8,14	- 731	- 718	- 844	- 956	- 3.214
HLA 40. Generieke taakstelling subsidies rijksbreed	diverse	- 74.830	- 138.338	- 255.150	- 316.543	- 361.486
HLA 41. Verminderen internationale studenten (via bestuurlijk akkoord)	6,7	0	- 29.000	- 118.000	- 209.000	- 272.000
HLA 42. Hervorming Nederlandse Publieke Omroep NPO	15	0	0	- 100.000	- 100.000	- 100.000
HLA 43. Afschaffen OV-vergoeding buitenland studerenden	11	0	- 4.000	- 8.000	- 14.000	- 14.000
HLA 44. Verhogen collegegeld langstudeerders (via lagere bekostiging)	6,7	0	- 95.000	- 285.000	- 283.000	- 282.000
HLA 69. Fonds Onderzoek Wetenschap	7,16	- 131.929	- 131.929	- 131.929	- 132.054	- 132.054
Totaal		- 610.255	- 1.111.277	- 1.691.042	- 1.883.039	- 2.000.363

Tabel 5 Saldo intensiveringen en extensiveringen (bedragen x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029
Saldo intensiveringen	135.000	195.000	1.492.000	242.500	223.000
Saldo extensiveringen	- 610.255	- 1.111.277	- 1.691.042	- 1.883.039	- 2.000.363
Totaal	- 475.255	- 916.277	- 199.042	- 1.640.539	- 1.777.363

Tabel 6 Intensiveringen per artikel (bedragen x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029
Artikel 1	82.350	104.580	104.580	104.580	104.580
Artikel 3	52.650	88.920	88.920	88.920	88.920
Artikel 4	0	1.500	1.500	1.500	1.500
Artikel 11	0	0	1.297.000	47.000	27.000
Artikel 14	0	0	0	500	1.000
Totaal	135.000	195.000	1.492.000	242.500	223.000

Tabel 7 Extensiveringen per artikel (bedragen x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029
Artikel 1	- 11.869	- 195.732	- 229.752	- 247.768	- 260.307
Artikel 3	- 236.233	- 353.798	- 449.296	- 482.961	- 495.529
Artikel 4	- 26.466	- 79.199	- 127.982	- 153.383	- 173.348
Artikel 6	- 523	- 62.609	- 195.618	- 224.625	- 242.640
Artikel 7	- 257.445	- 327.473	- 473.473	- 533.474	- 577.473
Artikel 8	- 231	- 177	- 303	- 414	- 402
Artikel 9	- 22	- 23	- 25	- 27	- 30
Artikel 11	- 2.078	- 6.123	- 10.218	- 16.292	- 16.468
Artikel 12	- 19	- 20	- 21	- 23	- 25
Artikel 13	- 107	- 111	- 121	- 127	- 144
Artikel 14	- 2.606	- 480	- 492	- 504	- 2.781
Artikel 15	- 1.868	0	- 100.065	- 100.065	- 100.065
Artikel 16	- 54.576	- 50.576	- 50.576	- 50.701	- 50.701
Artikel 25	- 750	0	0	0	0
Artikel 95	- 15.462	- 34.956	- 53.100	- 72.675	- 80.450
Totaal	- 610.255	- 1.111.277	- 1.691.042	- 1.883.039	- 2.000.363

Tabel 8 Saldo intensiveringen en extensiveringen per artikel (bedragen x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029
Artikel 1	70.481	- 91.152	- 125.172	- 143.188	- 155.727
Artikel 3	- 183.583	- 264.878	- 360.376	- 394.041	- 406.609
Artikel 4	- 26.466	- 77.699	- 126.482	- 151.883	- 171.848
Artikel 6	- 523	- 62.609	- 195.618	- 224.625	- 242.640
Artikel 7	- 257.445	- 327.473	- 473.473	- 533.474	- 577.473
Artikel 8	- 231	- 177	- 303	- 414	- 402
Artikel 9	- 22	- 23	- 25	- 27	- 30
Artikel 11	- 2.078	- 6.123	1.286.782	30.708	10.532
Artikel 12	- 19	- 20	- 21	- 23	- 25
Artikel 13	- 107	- 111	- 121	- 127	- 144
Artikel 14	- 2.606	- 480	- 492	- 4	- 1.781
Artikel 15	- 1.868	0	- 100.065	- 100.065	- 100.065
Artikel 16	- 54.576	- 50.576	- 50.576	- 50.701	- 50.701
Artikel 25	- 750	0	0	0	0
Artikel 95	- 15.462	- 34.956	- 53.100	- 72.675	- 80.450
Totaal	- 475.255	- 916.277	- 199.042	- 1.640.539	- 1.777.363

Fonds Onderzoek en Wetenschap

De ombuigingsopgave op het gebied van onderzoek en wetenschap kreeg in het Hoofdlijnenakkoord voornamelijk vorm als een bijstelling van € 215,0 miljoen vanaf 2026 op de sectorplannen en een budgettaire opgave van € 150,0 miljoen per jaar op de resterende looptijd van het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap.

De sectorplannen zijn een effectief middel om via samenwerking en profilering van universiteiten de kwaliteit van onderzoek en onderwijs te vergroten, ondoelmatigheden te vermijden en meer zekerheid te bieden aan wetenschappers in Nederland door het aanbieden van vaste aanstellingen. Universiteiten hebben de sectorplannen omarmd en zijn voortvarend bezig met de implementatie. Onafhankelijke commissies monitoren de voortgang en de realisatie van de doelen. Het kabinet heeft bovenstaande in overweging genomen en ontziet de sectorplannen in de invulling van de ombuigingsopgave.

Met het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap investeren we in het fundament, in een gunstiger werkklimaat voor onze onderzoekers en in baanbrekend onderzoek voor maatschappelijke impact en transitie. Het kabinet houdt bij de ombuigingsopgave de fondsinstrumenten – én hun onderlinge samenhang – zoveel mogelijk intact en ziet een kans om onnodige uitvoeringslast te verlagen.

De ombuigingsopgave wordt concreet ingevuld via de onderstaande maatregelen:

- De starters- en stimuleringsbeurzen worden geschrapt: de beurzen bleken in de praktijk uitvoeringstechnisch complex, en er is geen eenduidige evidentie dat zij een effectief middel zijn om de werkdruk voldoende te verlagen. Een deel van het budget voor de stimuleringsbeurzen blijft beschikbaar voor het verbeteren van werkomstandigheden van onderzoekers en het ontlasten van het systeem. De Nederlandse wetenschappelijke ambities zijn groter dan de beschikbare middelen waardoor veel onderzoekers met een tijdelijk contract werken, wat ook ongunstig is voor wetenschappelijke kwaliteit.
- Om de totale taakstelling in het Fonds te realiseren, worden nog enkele kleinere besparingen gerealiseerd die erop gericht zijn om de nadelige effecten ervan zoveel mogelijk te beperken.
- Het kabinet blijft via het Fonds investeren in onderhoud, toegang en vernieuwing van bestaande grootschalige onderzoeksinfrastructuur. De ambitie om gedurende de resterende looptijd van het Fonds te investeren in nieuwe grootschalige infrastructuur wordt echter noodgedwongen losgelaten. Dit maakt een besparing van € 29,9 miljoen mogelijk.
- Met het Fonds blijven we de transitie naar open science als norm ondersteunen. Alle kennisinstellingen in Nederland werken aan die transitie. De financiering via het nationale regieorgaan, Open Science NL, zal wel worden bijgesteld. Hiermee wordt een besparing van € 10,0 miljoen gerealiseerd.
- Het restant van de ombuigingsopgaven wordt ingevuld met de middelen voor loon- en prijsontwikkeling tranche 2024 en een structurele besparing op de bekostiging van Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek.

Tabel 9 Fonds voor Onderzoek en Wetenschap (bedragen x € 1.000)

	Artikel	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Starters- en stimuleringsbeurzen	7	50.000	152.230	152.230	77.935	77.935	77.935	77.935	77.935	77.935	77.935
Thematische programmering	16	10.000	10.000	10.000	10.868	10.868	10.868	10.868	10.868	10.868	10.868
Professional doctorate beurzen	16	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Praktijkgericht onderzoek art 6	6	0	36.993	36.993	38.986	38.986	38.986	38.986	38.986	38.986	38.986
Roadmap grootschalige wetenschappelijke infrastructuur	16	50.000	50.000	50.000	23.300	23.300	23.300	23.300	23.300	23.300	23.300
Strategische agenda toegepast onderzoek faciliteiten (EZ)	EZ	2.494	86.494	97.238	71.375	89.645	72.828	57.163	23.203	0	0
Matching Horizon Europe	16	0	78.900	79.305	82.992	82.992	82.992	82.992	82.992	0	0
Open Competitie	16	60.000	60.000	60.000	63.800	63.800	63.800	63.800	63.800	63.800	63.800
Toponderzoek	16	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Kennisveiligheid	16, 95	2.536	6.435	3.475	5.671	5.321	5.072	4.172	4.172	4.172	4.172
Sociale Veiligheid	16	1.000	4.200	4.000	4.210	4.210	4.210	4.120	4.120	4.120	4.120
Scholars at Risk	16	0	400	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200
Europese Partnerschappen (OCW)	16	0	10.000	10.000	12.795	12.795	12.795	12.795	12.795	0	0
Europese Partnerschappen (EZ)	EZ	14.500	40.000	27.472	55.775	33.065	33.836	29.065	28.515	0	0
Open Science	16	4.000	20.000	20.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Practoraten	4	0	1.926	2.936	2.590	2.590	3.639	3.639	3.639	3.639	3.639

	Artikel	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Nationaal expertisecentrum voor wetenschap en samenleving	16	0	277	846	1.456	1.456	1.164	1.164	1.164	1.164	1.164
Faculty of Impact	16	0	2.770	2.770	2.770	2.770	2.770	2.770	2.770	2.770	2.770
Uitvoering, monitoring, verantwoording, evaluatie	16, 6, 7, 95, EZ	2.490	4.685	5.935	2.635	2.635	2.635	2.629	2.129	2.630	2.630
Totaal		222.020	590.310	589.400	493.358	488.568	473.030	451.598	416.588	269.584	269.584

2.3 Openbaarheidsparagraaf

Deze paragraaf bevat de beschrijving van de uitvoering van de [Wet open overheid](#) (Woo) en een transparante overheid binnen het Ministerie van OCW. Het ministerie werkt aan bestuurlijke transparantie door de toegang tot overheidsinformatie voor iedereen te vergroten ten behoeve van een goed en democratisch bestuur. Het ministerie zet in op een integrale benadering. Openbaarheid en transparantie zijn namelijk niet los te zien van de organisatie, de medewerkers en de processen. Samen met aanpalende onderwerpen, zoals ambtelijk vakmanschap en vermogen en Werk aan Uitvoering (WaU), is dit ondergebracht bij het programma OCW Open. Het programma is ingericht om bij te dragen aan het verstevigen van het vertrouwen van de samenleving in het handelen van de overheid. OCW Open werkt aan een ministerie dat open, in onderling vertrouwen, rechtvaardig en vanuit de inhoudelijke doelen werkt.

Actieve openbaarmaking

De Woo verplicht het ministerie om overheidsinformatie uit eigen beweging openbaar te maken. Er is een resultaatsverplichting voor zeventien wettelijke bepaalde informatiecategorieën en een inspanningsplicht om overige overheidsinformatie openbaar te maken. De inspanningsplicht geldt sinds 1 mei 2022. De resultaatsverplichting treedt gefaseerd in werking, waarbij de eerste tranche informatie categorieën op 1 november 2024 per koninklijk besluit in werking treedt. Deze eerste tranche bevat uitsluitend informatie categorieën die nu ook al openbaar worden gemaakt. Binnen het bestuursdepartement worden voorbereidingen getroffen om vooruitlopend op de wettelijke termijnen alvast te oefenen met verschillende soorten informatie categorieën. Parallel aan deze oefening, wordt er gestaag de benodigde stappen gezet om de technische voorziening binnen vigerende plannen gerealiseerd te krijgen.

In het kader van de inlichtingenplicht aan het parlement worden sinds 1 juli 2021, op basis van de rijksbrede beleidslijn actieve openbaarmaking nota's, bij Kamerbrieven over beleidsvorming en wetgeving de beslisnota's aan bewindspersonen actief openbaar gemaakt. Vanaf Prinsjesdag 2022 geldt dat bij alle Kamerbrieven. Hiertoe zijn bestaande processen, rollen en handreikingen binnen het ministerie bijgewerkt. Inmiddels loopt deze nieuwe, meer transparante, werkwijze adequaat.

Passieve openbaarmaking

De Woo geeft eenieder het recht om een verzoek in te dienen bij een bestuursorgaan om overheidsinformatie openbaar te maken. De Woo stelt regels over de afhandeling daarvan. Het gaat dan onder meer over de inhoud en vorm van de beslissing, de termijn waarbinnen die genomen moet worden en de wijze van informatieverstrekking. Binnen het OCW-concern zijn afgelopen periode zowel (ICT-)technische, organisatorische als personele maatregelen doorgevoerd om de afhandeling van informatieverzoeken te versnellen met dezelfde kwaliteit.

Voor een snellere afhandeling is concern breed een voorziening aangekocht, ingericht en inmiddels binnen de bestaande werkzaamheden ingebed om het verwerken en lakken van documenten te vergemakkelijken en daardoor te versnellen. Daarnaast is tevens ingezet op het ontwikkelen en verbeteren van zowel het proces als het centrale team, resulterend in (goeddeels) gecentraliseerde coördinatie en afhandeling (voor verzoeken binnen het kerndepartement) vanuit het kerndepartement. Ook binnen de dienstonderdelen zijn aanpassingen gedaan voor versnelling van het proces. De ambitie

is om verzoeken altijd tijdig af te handelen, dus conform de wettelijke termijn dan wel binnen een met de verzoeker afgesproken termijn. De uitvoering wordt actief gemonitord; de cijfers over de afhandeling worden al sinds geruime tijd gepubliceerd in de Rapportage Burgervragen van het ministerie en sinds 2023 vindt ook rapportage plaats in Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk. Om deze (interne als wel extern gerichte) monitoring verder te vergemakkelijken en efficiënter te laten verlopen, zijn we concernbreed de stap aan het zetten om de interne structurering en gegevensvastlegging door te ontwikkelen. Het ministerie hecht veel waarde aan passend contact met de overheid. Het was al gangbare praktijk binnen het ministerie dat er laagdrempelig contact bestond met verzoekers en betrokken derden. Met de komst van de Woo is deze werkpraktijk uitgebreid met de komst van contactpersonen ter beantwoording van vragen over de beschikbaarheid van overheidsinformatie.

Het Ministerie van BZK heeft een uitvoeringstoets omtrent de Woo laten voeren in 2023. De resultaten daarvan zijn samen met een kabinetsreactie aan de Tweede Kamer verzonden. De kabinetsreactie houdt in dat zowel aan de uitvoeringszijde als aan de zijde van de uitvoerbaarheid van de Woo er ruimte voor verbetering is. Dat betekent dat de komende jaren gewerkt zal worden aan maatregelen om de uitvoering beter te krijgen en dat een wetsevaluatie op korte termijn zal plaatsvinden. De conclusies van die wetsevaluatie zullen in kaart brengen hoe en op welke onderdelen de Woo aangepast zal worden.

Verbetering van de informatiehuishouding

Het op orde brengen van onze informatiehuishouding is noodzakelijk voor het openbaar maken en verstrekken van overheidsinformatie. De informatiehuishouding omvat de opslag, het beheer en de verstrekking van gegevens binnen de organisatie. Door op de juiste wijze gegevens op te slaan en te archiveren kan iedereen (publiek, pers en politiek) goed en volledig worden voorzien van documenten en correspondentie die inzicht geven in ons handelen en onze afwegingen. Hiertoe is een departementaal verbeterplan opgesteld. De beleidsvoornemens hierin zijn ingericht langs de vier actielijnen van het generieke actieplan «Open op Orde».

Informatieprofessionals

Deze actielijn is gericht op het versterken van het professioneel informatiebeheer. We investeren in kennis en capaciteit van de informatieprofessionals die het informatiebeheer bij de organisatie inrichten en uitvoeren. De ondersteuning aan ambtenaren bij beleid en uitvoering wordt uitgebreid. Tegelijk helpen we alle medewerkers met tools en trainingen om de eigen vaardigheden te verbeteren. We faciliteren leidinggevenden om medewerkers hierin te begeleiden en het goede voorbeeld te geven.

Informatiesystemen

Deze actielijn beoogt de informatiesystemen toegankelijker en gebruikersvriendelijker te maken. We zorgen ervoor dat de informatiesystemen die we inzetten ons ondersteunen in plaats van belemmeren, door ze gebruikersvriendelijker te maken en slimme technieken in te zetten. Technische oplossingen voor het veiligstellen en archiveren van berichtenapps, e-mailberichten, sociale media en websites van het ministerie zijn reeds ontwikkeld en worden ingeregeld.

Informatievolume

Deze actielijn behelst het verkrijgen van meer grip op de toegenomen hoeveelheid en aard van informatie. We maken actief inzichtelijk welke informatie het ministerie heeft, wat bewaard moet blijven en wat we moeten vernietigen. Dit geldt niet alleen voor traditionele tekstdocumenten, maar ook voor andere vormen van digitale informatie, zoals e-mail, sociale media en websites.

Bestuur en naleving

De laatste actielijn ziet toe op het goed besturen en naleven van de kwaliteit van de informatiehuishouding. We ontwikkelen instrumenten voor een heldere sturing op de informatiehuishouding opdat verantwoording kan worden afgelegd aan zowel de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed als aan burgers, bedrijven, parlement en journalisten. Een voorbeeld hiervan zijn de nul- en vervolgmetingen van de informatiehuishouding op basis waarvan het verbeterplan geactualiseerd kan worden.

2.4 Strategische Evaluatie Agenda

De Strategische Evaluatieagenda (SEA) is een belangrijk middel om evaluaties strategischer te plannen en beter in te bedden in de beleids-cyclus. De strategische evaluatieagenda van het Ministerie van OCW licht opnieuw een aantal strategische evaluaties uit, dat wil zeggen evaluaties van programma's en evaluaties die budgettair of politiek-bestuurlijk van groot belang zijn of grote impact hebben op de ontwikkeling van het veld. Ook de zogeheten periodieke rapportages, ofwel synthese-studies waarin het onderzoek wordt verzameld dat binnen een thema wordt verricht, maken onderdeel uit van de SEA.

De SEA is ingedeeld in acht thema's. Die thema's worden verder uitgewerkt per beleidsdomein in bijlage 5.

De evaluatieprogrammering in bijlage 5 vormt de basis van de strategische evaluaties die in de hoofdtekst van SEA worden uitgelicht. Bijlage 5 biedt een overzicht van de strategische evaluatieprogrammering per beleidsdomein: het onderzoek binnen een beleidsdomein is geordend langs de strategische thema's voor dat domein. De evaluatieprogrammering laat per beleidsdomein zien welke evaluatieonderzoeken er lopen, hoe die voortkomen uit bepaalde kennisbehoeften, en hoe wordt bijgedragen aan de ambities binnen de strategische thema's. De resultaten van deze onderzoeken worden over een termijn van vier tot zeven jaar bij elkaar gebracht in synthese-studies per thema (de zogeheten periodieke rapportages), die leiden tot samenvattende uitspraken over de publieke waarde of maatschappelijke impact, de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid en het budget, en tot lessen voor bestaand en toekomstig beleid.

De SEA en evaluatieprogrammeringen worden elk jaar geactualiseerd, op basis van een inventarisatie van lopend en voorgenomen evaluatieonderzoek. Hierover wordt ook afstemming gezocht met dienstonderdelen buiten OCW, zoals DUO, de Inspectie van het Onderwijs, en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Zo verzamelt en analyseert DUO onder meer gegevens over onderwijsdeelnemers, onderwijspersoneel en verantwoording. Zowel op verzoek van het kerndepartement als op eigen initiatief verricht DUO analyses binnen de thema's die in de SEA zijn opgenomen. Concrete voorbeelden zijn analyses binnen het Nationaal Programma Onderwijs, het Dashboard Kansengelijkheid, monitoring voortijdig schoolverlaters, en verkennend onderzoek naar adviezen en toetsen in het basisonderwijs.

Ook de Inspectie van het Onderwijs kent een traditie van thematisch onderzoek en meerjarige onderzoekslijnen, meest recent gevat in het Jaarwerkplan 2024. Naast de Staat van het Onderwijs waarmee jaarlijks de onderwijsstelsels in beeld worden gebracht, doet de Inspectie onderzoek naar specifieke thema's.

Geplande strategische evaluaties

Thema's

1. COVID-19
2. Een sterke basis en hoge kwaliteit
3. Iedereen is nodig
4. Aanpak lerarentekort
5. Sociale veiligheid en gelijke behandeling
6. Versterking culturele en creatieve sector

7. Modernisering landelijke media en versterking lokale media
8. Werken aan uitvoering/versterking publieke dienstverlening

1. COVID-19

Evaluatie en monitoring Nationaal Programma Onderwijs

Ex durante, ex post

2021-2026

Primair en voortgezet onderwijs

Artikel 1 en 3

In februari 2021 startte het NP Onderwijs met een duidelijk doel: leervertraging ontstaan tijdens de coronapandemie inhalen, verdere vertraging voorkomen en het welbevinden van leerlingen herstellen. In totaal is daar in het funderend onderwijs 5,8 miljard voor beschikbaar. Scholen en gemeenten hebben tot en met het schooljaar 2024-2025 om dit geld te besteden. Het Ministerie van OCW houdt met onderzoek op stelselniveau zicht op de keuzes die scholen en gemeenten maken bij de uitvoering van het NP Onderwijs en de resultaten hiervan. Die informatie helpt bij het maken van beleidskeuzes en bij het bieden van ondersteuning aan scholen en gemeenten. In de onderstaande alinea's lichten wij de opzet van het onderzoeksprogramma verder toe:

1. Implementatiemonitor

De implementatiemonitor richt zich op de uitvoering van het NP Onderwijs door scholen en gemeenten. Welke interventies kiezen zij? Hoe verloopt de uitvoering van deze interventies? En welke opbrengsten zien scholen en gemeenten? Deze informatie wordt jaarlijks via een vragenlijstonderzoek onder schoolleiders en gemeenten opgehaald.

2. Resultaatmonitor

De resultaatmonitor brengt de ontwikkeling van leerlingen tijdens de looptijd van het NP Onderwijs in beeld. Daarvoor kijken we naar de basisvaardigheden van leerlingen, hun executieve functies en welbevinden. We bekijken ook of de impact van de pandemie verschilt tussen groepen leerlingen, scholen en vakken. Voor de resultaatmonitor maken we zoveel mogelijk gebruik van al bestaande gegevens. Te denken valt aan gegevens over de schoolloopbanen van leerlingen, gegevens over de doorstroomtoets en eindexamens en gegevens uit leerlingvolgsystemen.

3. Effectiviteitsmeting

Scholen kiezen tijdens het NP Onderwijs vaak voor meerdere interventies. Dit maakt het moeilijk om de effecten van interventies in beeld te brengen. Daarom maakt een effectmeting op interventieniveau deel uit van dit onderzoeksprogramma. Het onderzoek brengt met aselechte toewijzing aan interventie- en controlegroepen in beeld wat de effectiviteit is van diverse interventies. Die interventies richten zich op verschillende gebieden, zoals lees- of rekenvertragingen, een positief klassenklimaat en motorische ontwikkeling. De interventies zijn in het schooljaar 2023-2024 uitgevoerd. De evaluatie eindigt in het najaar van 2025.

Evaluatie en monitoring Nationaal Programma Onderwijs

Ex durante en ex post

2021-2025

Middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs

Artikel 4, 6 en 7

Het NP Onderwijs bestaat uit maatregelen gericht op het aanpakken van onderwijsachterstanden, extra ondersteuning en inhaalmogelijkheden, en intensivering van de begeleiding van leerlingen en studenten. De ambitie is om de door COVID-19 ontstane achterstanden op het gebied van kwalificatie, persoonsvorming en socialisatie, maar ook op het gebied van stages in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) grotendeels weg te werken. Het NP Onderwijs wordt gemonitord. De afronding hiervan vindt plaats eind 2024. De evaluatie zal volgen in 2025.

De monitor geeft inzicht in hoe de implementatie van het NP Onderwijs bij instellingen en gemeenten verloopt. Onderzoeksvragen richten zich daarnaast op de effectiviteit van de interventies die gekozen zijn, de ondersteuningsbehoeften van scholen, eventuele uitvoeringsproblematiek, de ervaren brede opbrengsten en hoe de lessen en inzichten duurzaam kunnen worden geborgd. Ook studentenwelzijn is een thema binnen het NP Onderwijs.

2. Een sterke basis en hoge kwaliteit

Masterplan basisvaardigheden primair en voortgezet onderwijs

Ex durante, ex post

2023–n.t.b.

Primair, voortgezet onderwijs

Artikel 1 en 3

Het Masterplan basisvaardigheden heeft als doel scholen te ondersteunen met de ontwikkeling van de basisvaardigheden bij leerlingen, en daarmee de resultaten op de basisvaardigheden aantoonbaar te verbeteren. Het Masterplan bestaat uit een breed pakket aan maatregelen en activiteiten:

1. Een duidelijke opdracht aan het funderend onderwijs
2. Beter zicht op de basisvaardigheden
3. Breder gebruik van bewezen aanpakken
4. Het versterken van de taalomgeving
5. Extra tijd en ruimte voor kwalitatief goede leraren

Voor het Masterplan is een breed onderzoeksprogramma opgesteld. Op deze manier houden we zicht op de implementatie van het Masterplan en op de resultaten van het programma. Dit helpt om tijdig bij te kunnen sturen en om te bepalen of beleid wel of niet het gewenste effect heeft.

Het onderzoeksprogramma biedt:

1. zicht op de implementatie en het effect van (maatregelen uit) het Masterplan – en de subsidieregeling ‘Verbetering basisvaardigheden’ in het bijzonder – zodat we een actueel en nauwkeurig beeld hebben van de uitvoering van het programma, de succesfactoren en knelpunten en het proces dat scholen doorlopen.
2. zicht op (de ontwikkeling van) het vaardigheidsniveau en de prestaties van leerlingen op de basisvaardigheden, zodat we een actueel en nauwkeurig beeld hebben van de basisvaardigheden in het algemeen en de mogelijke effecten van het Masterplan op de basisvaardigheden in het bijzonder.

Ook wordt via het onderzoeksprogramma een bredere kennisbasis gecreëerd voor onderwijspersoneel over (het ontwikkelen van) de basisvaardigheden.

Aanpak basisvaardigheden middelbaar beroepsonderwijs

Ex ante, ex durante

2024–n.t.b.

Middelbaar beroepsonderwijs

Artikel 4

De aanpak basisvaardigheden mbo is een integraal en duurzaam programma voor de lange termijn. Het plan richt zich primair op Nederlandse taal, rekenen en burgerschap. Digitale geletterdheid wordt meegenomen als onderdeel van het burgerschapsonderwijs en de beroepsvaardigheden. Onderdeel van de aanpak is ook de ambitie om in te zetten op bevoegde docenten basisvaardigheden en burgerschap in het mbo. Per studiejaar 2026-2027 worden er aanvullende eisen voor docenten basisvaardigheden opgenomen in de wetgeving. Voor rekenen, taal en burgerschap worden nieuwe eisen gesteld aan onderwijs en examinering. Mbo-instellingen kunnen hun ambities ten aanzien van het versterken van de basisvaardigheden opnemen in de hun kwaliteitsplannen als onderdeel van de kwaliteitsafspraken.

In het kader van deze aanpak wordt gewerkt aan het verkrijgen van een valide, integraal en betrouwbaar beeld van de beheersing van rekenen en leesvaardigheid van startende studenten in het mbo. De Inspectie van het Onderwijs zal op basis van peilingsonderzoeken voor rekenen en leesvaardigheid een representatief stelselbeeld ontwikkelen. Daarnaast worden de burgerschapscompetenties van studenten, de algehele kwaliteit van het burgerschapsonderwijs en de mogelijkheden tot verbetering daarvan in beeld gebracht.

De eerste resultaten van deze monitoring zijn beschikbaar vanaf 2024-2025.

Kwaliteitsafspraken mbo (onderdeel werkagenda mbo)

Ex durante

2024-2027

Middelbaar beroepsonderwijs

Artikel 4

Met de Regeling kwaliteitsafspraken 2024-2027 worden mbo-instellingen ondersteund om uitvoering te geven aan de doelstellingen zoals afgesproken in de Werkagenda MBO en het Stagepact. De instellingen maken een kwaliteitsplan en gaan daarmee aan de slag. Dit is een vervolg op de Regeling kwaliteitsafspraken mbo (2019-2022).

In de evaluatie van deze nieuwe regeling kwaliteitsafspraken zal naast de bereikte resultaten ook de evaluatie van het instrument zelf, als de wijze van samenwerking en verantwoording (horizontaal) richting partners meegenomen worden.

Tendrapport, Startmonitor en Studentenmonitor

Ex durante

2024 (jaarlijks)

Hoger onderwijs

Artikel 6, 7 en 11

Het Tendrapport is de vervanger van de Monitor Beleidsmaatregelen en brengt samen met de Startmonitor en de Studentenmonitor de belangrijkste ontwikkelingen rondom deelname aan het hoger onderwijs in kaart. Denk hierbij aan studie- en levensomstandigheden (Studentenmonitor), studiekeuze, -succes en -uitval (Startmonitor) en toegankelijkheid, studievoortgang, doorstroom (Tendrapport). De drie monitors geven inzicht in de belangrijkste trends in het hoger onderwijs over de afgelopen jaren.

Onderzoek bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen

Ex durante, ex post

2024

Hoger onderwijs

Artikel 6 en 7

In het bestuursakkoord laten de lerarenopleidingen een ambitieus programma zien dat bijdraagt aan het beter en meer op maat opleiden van aankomende leraren, beter benutten van eerder verworven competenties en intensievere (regionale) samenwerking tussen hoger beroepsonderwijs- en wetenschappelijk onderwijs-lerarenopleidingen. De lerarenopleidingen zijn aan de slag gegaan met alle ambities uit het bestuursakkoord en de eerste concrete resultaten zijn geboekt. De eindevaluatie zal worden opgeleverd in 2024.

Stelselrapportage hoger onderwijs

Ex post

2023-uitwerking komende jaren

Externe evaluatiecommissie 2025

Hoger onderwijs

Artikel 6 en 7

De stelselrapportage beziet in samenhang de belangrijkste conclusies van (bestaande) beleids- en evaluatieonderzoeken op het terrein van het hoger onderwijsbeleid van de Minister van OCW. Dit betreft het beschrijven en analyseren (doeltreffendheid – doelmatigheid) van de resultaten van het door de Minister van OCW gevoerde beleid met betrekking tot de drie stelseldoelen kwaliteit, toegankelijkheid en de doelmatigheid van het hoger onderwijsstelsel. Naast de stelseldoelen, wordt ook aandacht geschonken aan governance en studiefinanciering. Ook de resultaten van de ambities van het zittende kabinet zullen herkenbaar in de stelselrapportage worden opgenomen. Feiten en cijfers over de genoemde stelseldoelen – inclusief internationale benchmarks - worden in het onderzoek gepresenteerd en geduid. De stelselrapportage zal samen met de uitkomsten van de toekomstverkenning de uitwerking en vervolgmaatregelen voor de komende jaren voeden. In 2025 zal een onafhankelijke evaluatiecommissie van experts een strategisch advies geven over de bevindingen van de stelselrapportage en specifiek over de doelmatigheid en doeltreffendheid van beleid. De commissie zal worden gevraagd te adviseren over de betekenis hiervan voor ons beleid.

Evaluatie kwaliteitsafspraken en evaluatie kwaliteitsbekostiging

Ex-post

2025

Hoger onderwijs

Artikel 6, 7

Het instrument kwaliteitsbekostiging zal geëvalueerd worden evenals de realisatie van de gemaakte kwaliteitsafspraken door de instellingen, nu de termijn waarvoor die afspraken golden ten einde komt. Het doel met deze evaluaties is om inzicht te krijgen in de doelmatigheid en doeltreffendheid van het instrument kwaliteitsbekostiging en de kwaliteitsafspraken. Hiermee wordt tevens beoogd dat deze inzichten van de evaluaties gebruikt zullen worden voor beleidsontwikkeling en door de hbo en wo instellingen voor strategievorming bij het opstellen van hun plannen voor de volgende periode.

Monitor kennisveiligheid

Ex-durante

2023-2026

Onderzoek en wetenschapsbeleid

Artikel 16

In het Bestuursakkoord hoger onderwijs en wetenschap van juli 2022 is met de universiteiten en hogescholen afgesproken dat zij de Nationale Leidraad Kennisveiligheid implementeren. De voortgang hierop wordt gemonitord aan de hand van een externe audit kennisveiligheid. In 2023 en 2024 is een nulmeting uitgevoerd (er zijn afzonderlijke rapportages opgesteld voor de drie sectoren universiteiten, hogescholen en NWO- en KNAW-instituten). In 2025 wordt de meting herhaald waarna de resultaten uiterlijk in 2026 worden opgeleverd.

Syntheseonderzoeken Fonds voor Onderzoek en Wetenschap

Ex durante, ex post

2022-2031

Hoger onderwijs, Onderzoek en wetenschapsbeleid

Artikel 6, 7 en 16

Met het instellen van het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap heeft het kabinet in 2022 geïnvesteerd om het hele stelsel van hoger onderwijs en onderzoek te verbeteren, rust en ruimte te bieden en de impact te vergroten, bovenop het al bestaande beleid en de wettelijke waarborgen die zorgen voor een kwalitatief goed onderwijs- en onderzoekstelsel. De investeringen in het stelsel van hoger onderwijs en onderzoek worden deels gefinancierd uit het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap (gecorrigeerd voor de afspraken in het hoofdlijnenakkoord betreft het een investering van in totaal € 4,0 miljard voor de periode tot en met 2031) en deels uit de structurele reeks voor vervolgopleidingen/onderzoek (uiteindelijk € 0,5 miljard per jaar structureel). Voor het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap zal er een monitoring- en evaluatieplanning worden ontwikkeld om meer inzicht te krijgen in de doeltreffendheid en doelmatigheid van het fonds.

Er worden twee syntheseonderzoeken uitgevoerd op basis van de evaluaties van de ingezette instrumenten. Het gaat onder andere om de evaluaties van starters- en stimuleringsbeurzen, praktijkgericht onderzoek, roadmap grootschalige wetenschappelijke infrastructuur, strategische agenda faciliteiten toegepast onderzoek, matching Horizon Europe, Open competitie, summit grant, kennisveiligheid, sociale veiligheid, Europese

partnerschappen en open science. Deze evaluaties worden deels uitgevoerd door OCW en deels door andere partijen zoals NWO. De eerste synthese-studie onderzoekt of de juiste beleidsinstrumenten zijn ingezet en of de doelen hiermee worden bereikt. Ook geeft de studie aanknopingspunten om bij te sturen. De tweede synthesestudie geeft een stevigere onderbouwing van de bijdrage die het gevoerde beleid levert aan de drie hoofddoelen. Daarbij wordt ook gekeken naar de langetermijneffecten. Draagt het fonds ook na de looptijd structureel bij aan de doelen?

Met het aantreden van kabinet Schoof I wordt in 2025 een structurele bezuiniging op het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap doorgevoerd. Voor de syntheseonderzoeken betekent dit dat ook het effect van deze bezuiniging in de integrale analyse meegenomen gaat worden.

Periodieke rapportage onderzoek- en wetenschapsbeleid

Ex post

2026

Onderzoek en wetenschapsbeleid

Artikel 16

Deze rapportage biedt inzicht in de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde onderzoeks- en wetenschapsbeleid dat betrekking heeft op artikel 16 (Onderzoek en wetenschapsbeleid). Het wordt ingevuld en uitgevoerd volgens de richtlijnen voor periodieke rapportage van het Ministerie van Financiën. De monitor- en evaluatieonderzoeken uitgevoerd door OCW en andere partijen zoals NWO en het Rathenau Instituut zijn belangrijke bouwstenen voor deze periodieke rapportage. Daarnaast worden de indicatoren zoals genoemd in het Bestuursakkoord 2022 Hoger onderwijs en wetenschap hiervoor gebruikt.

3. Iedereen is nodig

Doorstroom po-vo

Ex ante

2023-2027

Primair en voortgezet onderwijs

Artikel 1 en 3

Kinderen met vergelijkbare cognitieve capaciteiten stromen op basis van hun sociaal economische achtergrond in en uit op onderwijsniveaus die onvoldoende recht doen aan hun cognitieve competenties. Met andere woorden: de doorstroomkansen zijn niet gelijk voor verschillende groepen leerlingen en dit houdt de kansongelijkheid in stand. Hoewel er al veel bekend is over kansengelijkheid en over de overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs, zijn er op dit moment nog te veel kennislacunes die het rechtvaardigen om niet meteen over te gaan tot invoering van grote wijzigingen in de doorstroom po-vo. Daarom worden de volgende onderzoeken uitgezet:

1. een ex ante beleidsevaluatie waarin onder andere de effecten van de door de Onderwijsraad in 2021 voorgestelde stelselwijziging alsook beleidsalternatieven worden geanalyseerd. Dit onderzoek wordt in 2023-2024 uitgevoerd;
2. onderzoek van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) waaruit naar voren komt welke interventies in de praktijk helpen om de doorstroom po-vo vorm te geven en de kansengelijkheid te verbeteren. Dit onderzoek wordt in de periode 2023-2027 uitgevoerd.

De twee onderzoeken gericht op de doorstroom po-vo (ex ante beleidsevaluatie en NRO-onderzoek) gaan niet in op de doorstroom van vo naar het vervolgonderwijs. Deze onderzoeken zijn geïnitieerd naar aanleiding van het advies van de Onderwijsraad over «later selecteren, beter differentiëren» waarin wordt geadviseerd om het selectiemoment op 12-jarige leeftijd drie jaar uit te stellen, met als doel kansengelijkheid te bevorderen. Aangezien dit een ingrijpende stelselwijziging betreft, zijn onderzoekers gevraagd in beeld te brengen wat de gevolgen zijn van deze stelselwijziging voor de praktijk en wat de positieve en negatieve effecten daarvan zijn. Ook worden risico's, randvoorwaarden en een passende manier van invoering in beeld gebracht. Tevens worden beleidsalternatieven onderzocht.

School en omgeving

Ex durante

2023-2027

Primair en voortgezet onderwijs

Artikel 1 en 3

Het vergroten van gelijke kansen is een brede maatschappelijke opgave en vraagt ook om een integrale aanpak. Kinderen en jongeren ontwikkelen zich thuis, op school en in hun buurt. Het programma School en omgeving voorziet daarom in een verrijkte schooldag. Het programma heeft als doel om te zorgen voor een ondersteunende en stimulerende omgeving zodat alle leerlingen hun talenten in de volle breedte kunnen ontplooien en vaardigheden kunnen ontwikkelen ter bevordering van kansengelijkheid in het onderwijs en een gelijkwaardige deelname aan de maatschappij. Daarnaast wordt met dit programma nagestreefd om de samenwerking tussen de scholen, gemeenten en lokale partijen te bevorderen. In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is een korting opgenomen op het programma School en Omgeving. Het budget voor School en Omgeving wordt vanaf 2026 gekort met een bedrag van € 93,1 miljoen op zowel artikel 1 als artikel 3. Het programma wordt beperkt voortgezet, waarbij prioriteit gegeven wordt aan de scholen met de 5% hoogste relatieve onderwijsachterstandsscores.

De onderzoekslijn van het programma ziet er als volgt uit:

1. inventarisatie verrijkte schooldag. Dit rapport is in het voorjaar van 2023 opgeleverd;
2. een meerjarige monitor van het programma School en omgeving. Dit onderzoek wordt in de periode 2023-2026 uitgevoerd;
3. NRO-impactonderzoek. Het doel van het impactonderzoek is om te achterhalen wat de impact van het programma School en omgeving is op de doelgroep leerlingen en om de praktijk en het beleid te informeren over werkzame factoren en randvoorwaarden binnen het programma voor het bevorderen van gelijke kansen. Wat de verrijkte schooldag oplevert voor het kind staat in dit onderzoek centraal. Dit onderzoek wordt in de periode 2024-2027 uitgevoerd.

NRO onderzoeksprogramma kansengelijkheid in het basisonderwijs (OAB)

Ex durante, ex post

2018-2025

Primair onderwijs

Artikel 1

Een vorig kabinet heeft structureel € 170 miljoen extra geïnvesteerd om de kwaliteit van de voorschoolse educatie te verhogen: het aanbod voor peuters met een risico op een onderwijsachterstand wordt uitgebreid van 10 naar 16 uur per week. Ook krijgt de kwaliteit van de voorschoolse educatie een impuls door de inzet van extra personeel op het niveau van hoger beroepsonderwijs vanaf 2022. In totaal ontvangen gemeenten in 2024 circa € 600 miljoen voor gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid. Vanaf 2026 is dit bedrag met 10 procent verlaagd conform het hoofdlijnenakkoord.

Daarnaast zijn er middelen voor het basisonderwijs beschikbaar voor het verminderen van onderwijsachterstanden. Scholen krijgen structureel circa € 378 miljoen (2024) per jaar (en vanaf 2026 10% minder). De middelen voor zowel scholen als gemeenten worden vanaf 2019 verdeeld op basis van een nieuwe indicator die door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is

ontwikkeld. Er is een breed monitorings- en beleidsevaluatieprogramma opgesteld, om zowel de implementatie van het beleid als de beoogde effecten in de praktijk te onderzoeken. Het programma loopt van 2018 tot 2025 en bestaat uit verschillende onderzoeken.

Een belangrijk onderzoek betreft het «implementatie- en bestedingsonderzoek gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid». Het implementatieonderzoek geeft aan de hand van herhaalde metingen een landelijk dekkend beeld van de implementatie van de maatregelen (ureuitbreiding en inzet hbo'ers) door gemeenten en ouders/kindercentra. Het bestedingsonderzoek brengt tweemaal in beeld hoe gemeenten en aanbieders van kinderopvang de middelen voor onderwijsachterstandenbeleid inzetten. Een tweede belangrijk onderzoek betreft «EVENING», een quasi-experimenteel onderzoek naar de effecten van de hierboven geschetste maatregelen (ureuitbreiding en inzet van hbo-opgeleid personeel). Daarin wordt nagegaan of door de ingezette maatregelen de kwaliteit van voorschoolse educatie omhoog gaat en of doelgroeppeuters zich daardoor beter ontwikkelen. Oftewel: vergroten de extra investeringen in voorschoolse educatie de kanselijkheid?

In 2019 werd de «gewichtenregeling» vervangen door een nieuwe manier om de rijksmiddelen voor onderwijsachterstanden te verdelen onder basisscholen en gemeenten. In de nieuwe werkwijze baseert het Ministerie van OCW zich op de CBS-indicator voor onderwijsachterstanden. Deze indicator wordt in 2024 herijkt. Als laatste maakt een Research & Development (R&D)-programma deel uit van het onderzoeksprogramma. Het R&D-programma omvat een kennisdelingscomponent om bestaande en nieuwe kennis over effectief onderwijsachterstandenbeleid beter te verspreiden in de onderwijspraktijk. Daarnaast wordt er onderzoek gedaan naar welk beleid scholen voeren om onderwijsachterstanden tegen te gaan, en welke redenerlijnen daaraan ten grondslag liggen ("OAB in de school").

Programma Ontwikkeling van het Jonge Kind

Ex durante, ex post

2024-2026

Primair onderwijs

Artikel 1

Door het vorige kabinet is extra geïnvesteerd in de kwaliteit en het bereik van voor- en vroegschoolse educatie. Daarvoor is het programma Ontwikkeling van het Jonge Kind gestart, dat onderdeel is van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Met onderzoek zullen de voortgang en bereikte resultaten in beeld worden gebracht. Ook zullen de doelmatigheid en effectiviteit van enkele aanpakken inzichtelijk worden gemaakt. Het onderzoek kent een looptijd van 2024 t/m 2026.

Monitoring verbetermaatregelen passend onderwijs primair en voortgezet onderwijs

Ex durante, ex post

2021-2027

Primair en voortgezet onderwijs

Artikel 1 en 3

In 2020 is het passend onderwijsbeleid geëvalueerd en aangescherpt, en is samen met het onderwijsveld een Verbeteraanpak passend onderwijs opgesteld.¹ Naast de uitvoering van de Verbeteraanpak passend onderwijs loopt een meerjarig monitoring- en evaluatieprogramma, met als doel de voortgang te volgen, periodiek te evalueren samen met het onderwijsveld, en waar nodig beleid en uitvoering bij te sturen. De nulmeting van de Doelstellingenmonitor passend onderwijs is in het voorjaar van 2022 afgenomen bij scholen en in april 2023 gepubliceerd.² Met deze monitor worden de volgende hoofdvragen beantwoord door middel van meerdere metingen tussen 2022 en 2026:

- wat is de voortgang op de 7 doelstellingen van passend onderwijs;
- in hoeverre worden de doelstellingen van de Verbeteraanpak bereikt?³

Daarnaast zal bij de verdere uitwerking van de contouren van de Werkagenda route naar inclusief onderwijs 2035⁴ ook een plan voor de monitoring en evaluatie worden gemaakt. Wanneer de ambities voor 2035 concreter worden, zullen hier ook indicatoren bij worden opgesteld.

Maatschappelijke Diensttijd

Ex durante, ex post

2023-2027

Voortgezet onderwijs

Artikel 3

Het opzetten van Maatschappelijk diensttijd (MDT) is een maatregel van een eerder kabinet. Dit programma voor en door jongeren is opgezet bij het Ministerie van VWS in samenwerking met de Ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en OCW, jongeren, maatschappelijke organisaties, gemeenten en scholen.

Onder het vorige kabinet is het programma naar het Ministerie van OCW overgeheveld en zijn de beschikbare middelen verdubbeld van € 100 miljoen naar € 200 miljoen per jaar om MDT voort te zetten en verder uit te bouwen. De subsidie voor MDT wordt de komende jaren afgebouwd conform het huidige hoofdlijnenakkoord. Samen met bedrijven, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen wordt gewerkt aan een plan zodat de kennis en ervaring die zijn opgedaan zorgvuldig kunnen worden geborgd en overgedragen.

¹ [Kamerbrief evaluatie en verbeteraanpak passend onderwijs](#)

² [Doelstellingenmonitor passend onderwijs nulmeting \(2023\)](#)

³ de zeven aangescherpte doelstellingen van passend onderwijs zijn:

de ondersteuningsbehoefte is leidend;

de leerling wordt gehoord;

de leraar wordt ondersteund en toegerust;

de ouder is gelijkwaardig partner;

er is een dekkend netwerk van voorzieningen in elke regio;

er is transparantie en verantwoording over ondersteuningsmiddelen;

er is acceptabele administratieve belasting.

⁴ [Kamerbrief Contouren Werkagenda route naar inclusief onderwijs 2035](#)

Vanaf het begin van het programma is er een doorlopend evaluatieonderzoek ingericht. In het begin was dit onderzoek er vooral op gericht om inzicht te krijgen in de werkzame elementen van MDT. Daarnaast komen via het evaluatieonderzoek cijfers beschikbaar over de hoofddoelstellingen van MDT en over diverse indicatoren. Deze (impact)cijfers dienen ter verantwoording van MDT en ten behoeve van rapportages voor de Tweede Kamer. Het onderzoek wordt daarnaast ingezet om MDT te onderbouwen en om projecten te ondersteunen bij het in beeld brengen van hun impact via MDT. Vanaf 2022 is er ook aandacht voor maatschappelijke thema's als kansengelijkheid, integratie en eenzaamheid en aanvullende thema's zoals sport & bewegen en mentale gezondheid.

Om een landelijk dekkend MDT netwerk te bereiken is ingezet op het realiseren van vijf ambities: 1) het vergroten van de bekendheid van MDT; 2) het uitbreiden van het aanbod van MDT-trajecten voor jongeren; 3) het vergroten van het aantal succesvol afgeronde trajecten; 4) het realiseren van een landelijk dekkend netwerk van vraag en aanbod van jongeren en MDT-trajecten met speciale aandacht voor die gebieden en sectoren waar het aanbod en/of de deelname nog achterblijft en 5) het verder uitbreiden van het MDT netwerk.

De hier genoemde ambities zijn jaarlijks gemonitord en de uitkomsten hiervan worden meegenomen in het lopende evaluatieonderzoek.

Kansengelijkheid mbo (onderdeel werkagenda mbo)

Ex durante, ex post

2022-2026

Middelbaar beroepsonderwijs

Artikel 4

Alle studenten in het mbo moeten optimale kansen krijgen om hun vaardigheden en potentie ten volle te ontplooiën, zodat ze duurzaam mee kunnen doen in de maatschappij en op de arbeidsmarkt. Nederland heeft iedereen nodig op de arbeidsmarkt en iedereen verdient een goede plek op die arbeidsmarkt. Een belangrijk thema binnen het beleid de komende periode is gericht op het vergroten van de doorstroom naar de arbeidsmarkt en van de arbeidsmarktpositie van gediplomeerde mbo-studenten, waarbij hun (financieel, sociaal, cultureel) kapitaal zo min mogelijk van invloed is op hun succes. Datzelfde geldt voor de doorstroom in het onderwijs. Via de Werkagenda mbo en het Stagepact wordt ingezet op het verbeteren van de overgang van mbo-2 gediplomeerden naar werk, het verminderen van voortijdig schoolverlaten en het vergroten van de toegankelijkheid van het onderwijs voor studenten met een ondersteuningsbehoefte. Naar aanleiding van een rapport van de Algemene Rekenkamer is een verbetertraject gestart met partners van de Werkagenda en mbo-instellingen. Het verbetertraject is gericht op het aanscherpen van de definitie en doelstellingen van gelijke kansen, het beleid en de sturing.

De effecten van deze inzet volgen en evalueren we als onderdeel van de monitoring van de Werkagenda mbo en het Stagepact.

Passend onderwijs mbo

Ex durante, ex post

2022-2026

Middelbaar beroepsonderwijs

Artikel 4

We blijven de ontwikkeling van passend onderwijs monitoren, evenals de ontwikkeling op de vier terreinen van de verbeteragenda passend onderwijs mbo. Deze monitor wordt uitgevoerd in 2022, 2024 en 2026. De terreinen van de verbeteragenda zijn:

1. de intake van aspirant-studenten en betrokkenheid van hun ouders;
2. de kwaliteit van ondersteuning door onderwijsteams;
3. de samenwerking tussen mbo, jeugdhulp en volwassenenzorg;
4. de begeleiding bij stage en eerste stappen op de arbeidsmarkt.

Om de kwaliteit van de ondersteuning van onderwijsteams te verhogen (thema 2), komt er een «Werkplaats Onderwijsonderzoek Differentiëren binnen het mbo» (via het NRO). Deze werkplaats heeft als doel om onderwijsteams te helpen bij de vraag hoe zij zo goed mogelijk in kunnen spelen op de ondersteuningsbehoeften van studenten in het mbo. Deze werkplaats loopt tot en met 2026.

Studentenmonitor HO

Ex durante

2023, 2024, 2025

Hoger onderwijs

Artikel 6, 7 en 11

De Studentenmonitor Hoger Onderwijs brengt de stand van zaken in het hoger onderwijs vanuit het perspectief van studenten in beeld. Dit is een jaarlijks terugkerende enquête onder studenten in het hoger onderwijs. Sinds 2000 wordt dit onderzoek uitgevoerd. Door periodiek dezelfde soort gegevens te verzamelen neemt de informatiewaarde toe en kunnen gegronde uitspraken gedaan worden over deze groep studenten. De studentenmonitor combineert vragen naar de (sociaaleconomische) achtergrond van de student met vragen naar studiegedrag, motivering voor keuzes in de studie en leengedrag. De bevraging resulteert in gegevens over het al dan niet bestaan van relaties tussen achtergrond en keuzes. Dit is van belang om eventuele effecten van het regeringsbeleid op het gebied van hoger onderwijs en studiefinanciering te monitoren.

Monitor mentale gezondheid en middelengebruik studenten HO

Ex durante

Jaarlijks

Hoger onderwijs

Artikel 6 en 7

De monitor mentale gezondheid en middelengebruik van studenten in het hoger onderwijs heeft als doel om inzicht te krijgen in de staat van de mentale gezondheid van studenten in het hbo en het wo. Deze inzichten zijn belangrijk voor de beleidsontwikkeling rondom deze thema's.

Invoeringstoets herinvoering Basisbeurs

Ex durante

2024-2025

Hoger onderwijs

Artikel 6 en 7

Na de herinvoering van de basisbeurs wordt in het kader van de lerende aanpak op het proces van de herinvoering een invoeringstoets uitgevoerd. Er is gekozen voor een invoeringstoets om snel in te kunnen spelen op mogelijke belangrijke signalen en knelpunten rondom de herinvoering van de basisbeurs en de uitwerking ervan. Hiermee kan zodoende gekeken worden naar de gevolgen van de wijzigingen.

Verbeteren aansluiting en verminderen krapte op de arbeidsmarkt in sectoren voor maatschappelijke opgaven (onderdeel werkagenda mbo)

Ex durante

2024-2027

Middelbaar beroepsonderwijs

Artikel 4

In de Werkagenda mbo en het Stagepact zijn diverse doelen afgesproken om de aansluiting te verbeteren. Een van doelstellingen betreft het keuzeprocess van studenten, met maatregelen gericht op betere voorlichting en loopbaanoriëntatie en -begeleiding en meer aandacht voor kansrijke beroepen. Ook bij- en omscholen van werkenden en werkzoekenden in het mbo met nadruk op maatschappelijke opgaven is een doelstelling die met mbo-instellingen en hun partners is afgesproken. Maatregelen omvatten onder andere een bbl-offensief, flexibel aanbod voor bedrijven, en arrangementen voor regionale uitdagingen.

De afspraken in de Werkagenda mbo en het Stagepact worden gemonitord. De startmeting is in 2024 opgeleverd en vanaf 2025 volgt jaarlijks, in het najaar een voortgangsrapportage.

Monitor Leven Lang Ontwikkelen

Ex durante, ex post

2021-2026

Middelbaar beroepsonderwijs

Artikel 4

Een van de speerpunten voor het mbo is om te zorgen voor voldoende vakmensen voor de maatschappelijke opgaves voor Nederland. Daarop wordt zowel via initieel onderwijs als via LLO ingezet. Voor zowel werkenden als voor mensen die nu nog niet werken vanwege laaggeletterdheid. Deze overkoepelende, integrale monitor is bedoeld om de doeltreffendheid van het beleid op LLO te monitoren en te evalueren. Een van de doelen is meer zicht te krijgen op de werkende mechanismen in de interactie tussen eigen regie en leercultuur op zowel micro als macroniveau. Tot aan de eindrapportage in 2026 worden verschillende tussenrapportages opgeleverd, met hierin het theoretisch kader en de werkende mechanismen achter het leren en ontwikkelen.

Evaluatie van de virtuele internationale samenwerkingsprojecten en hun leeruitkomsten voor studenten

Ex durante, ex post

2021-2027

Hoger onderwijs

Artikel 6 en 7

In september 2021 is een eerste aanvraagperiode geopend voor Nederlandse bekostigde hogeronderwijsinstellingen om subsidie aan te vragen voor het ontwerpen en ontwikkelen of herzien van een virtueel

internationaal samenwerkingsproject (VIS-project).⁵ In de jaren 2023 en 2024 zullen instellingen in de maanden februari en september een nieuwe kans krijgen om een aanvraag in te dienen. De ontworpen VIS-projecten bieden interessante mogelijkheden voor onderzoek naar de impact van dergelijke projecten op de onderwijsinstelling en docenten die het project verzorgen, alsmede de leeruitkomsten bij deelnemende studenten. Het gevraagde evaluerend onderzoek omvat twee deelonderzoeken die uiteindelijk samenkomen in een overkoepelend eindrapport. Deelonderzoek 1 ziet toe op de ontwerp- en ontwikkelfase van VIS-projecten en deelonderzoek 2 ziet toe op de deelname van studenten en de door hen behaalde leeruitkomsten. Deze evaluatie loopt tot 2027.

Pilots «slimmer collegejaar»

Ex durante, ex post

2023-2027

Hoger onderwijs

Artikel 6 en 7

De pilots zijn onderdeel van een verkenning naar de mogelijkheden voor een slimmer collegejaar. Deze pilots worden gemonitord en geëvalueerd. Vijftien onderwijsinstellingen gaan vier jaar lang proberen meer rust en ruimte te creëren in het onderwijsprogramma.

Genderdiversiteit in de top

Ex durante

2024-e.v.

Emancipatie

Artikel 25

In 2024 en de daaropvolgende jaren wordt een overkoepelende monitor voor genderdiversiteit in de top van de (semi)publieke sector gestart, waarin de governance codes en de vrouw/man-verhoudingen in de (semi)publieke sector periodiek worden bijgehouden, zodat trends kunnen worden waargenomen en beleid hierop kan worden aangepast. Daarnaast komt er een diversiteitsportaal waarin beursgenoteerde en grote vennootschappen jaarlijks rapporteren aan de Sociaal-Economische Raad (SER) over de vrouw/man-verhouding in de (sub)top van hun organisaties. In haar rapportages maakt de SER de resultaten van genderdiversiteit in de top van de private sector openbaar. Op deze wijze kunnen ontwikkelingen worden gemonitord en kan beleid worden bijgestuurd.

Monitoring en evaluatie Fair Practice culturele sector

Ex durante, ex post

2026-2028

Cultuur

Artikel 14

Vanaf 2025 de start van de nieuwe Basisinfrastructuur(BIS)-periode is extra geld beschikbaar voor een betere beloning van werkenden in de culturele sector. Ook wordt in de nieuwe BIS-periode op advies van de Raad voor Cultuur een verplichting ingesteld aan gehonoreerde instellingen om collectieve tariefafspraken (een cao of een honoreringsrichtlijn) te maken.

⁵ Subsidieregeling virtuele internationale samenwerkingsprojecten hoger onderwijs ([Stcrt 2021, 32823](#)).

Platform ACCT ondersteunt in de verschillende deelsectoren de totstandkoming van deze afspraken. In de laatste fase van de BIS-periode 2025-2028 wordt deze extra investering in Fair Practice geëvalueerd.

4. Aanpak lerarentekort

Evaluatie onderwijspersoneel

Ex ante, Ex durante en Ex post

2022 – n.t.b.

Primair, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs

Artikel 1,3, 4 en 9

De evaluatieprogrammering richt zich op drie subthema's:

1. Duurzame onderwijsmarkt en regionale aanpak: hieronder vallen zowel de monitors en prognoses van de onderwijsarbeidsmarkt als de evaluaties van de maatregelen die worden genomen om de tekorten in het onderwijs terug te dringen, waaronder het vormen van de onderwijsregio's en de realisatie eenheid
2. Strategisch personeelsbeleid en aantrekkelijkheid beroep: hieronder vallen salarismaatregelen, verlagen van de werkdruk, en het bevorderen van strategisch personeelsbeleid op scholen.
3. Opleiden en professionaliseren van onderwijspersoneel: hieronder vallen maatregelen gericht op de opleiding en de professionele ontwikkeling van onderwijspersoneel.

De evaluatieprogrammering is zowel gericht op de monitoring van ontwikkelingen op het vlak van onderwijspersoneel, als op het effect van maatregelen.

Nationale Aanpak Professionalisering Leraren

ex-ante, ex-durante en ex-post

2024-2034

Begin 2024 is het programma Nationale Aanpak Professionalisering van Leraren (NAPL) gestart. Dit programma heeft een looptijd van tien jaar en is gefinancierd uit het Nationaal Groeifonds. Het programma heeft als doel een belangrijke impuls te leveren aan de professionalisering van leraren in het po, vo en mbo. Zo wordt de kwaliteit van het onderwijs versterkt en het vak van leraar aantrekkelijker gemaakt. De verwachting is hiermee ook bij te dragen aan de vermindering van het lerarentekort. De ambitie is om binnen tien jaar 60.000 leraren uit po, vo en mbo via het programma aan een professionaliseringstraject te laten deelnemen.

Het programma NAPL bestaat uit vier pijlers met de volgende beoogde opbrengsten:

1. Ontwikkelpaden: Voor elk van de drie sectoren (po, vo en mbo) zijn tenminste zes ontwikkelpaden ontwikkeld, getoetst en publiek beschikbaar gesteld. Eén ontwikkelpad betreft de ontwikkeling van startnaar vakbekwaamheid. Andere ontwikkelpaden betreffen de expertrollen (daaropvolgend).
2. Opleidingsregister: Er is een digitaal opleidingsregister dat leraren po, vo en mbo een overzicht biedt van kwalitatief hoogwaardige professionaliseringstrajecten en een platform voor uitwisseling. Het gepresenteerde aanbod is geordend conform de vastgestelde ontwikkelpaden en voldoet aan de kwaliteitseisen die daaraan worden gesteld. Het register biedt zicht op de onderdelen waarvoor de ontwikkeling van aanvullende professionaliseringstrajecten gewenst is.

3. Co-creatielabs in onderwijsregio's en tegemoetkoming in de kosten van professionalisering (twee subsidieregelingen voor onderwijsregio's): In (een beperkt aantal) regionale co-creatielabs worden, passend bij de ontwikkelpaden en kwaliteitseisen, professionaliseringstrajecten ontwikkeld die aansluiten op de specifieke context van de betreffende regio en bijdragen aan de (individuele) ontwikkeling van (teams van) leraren. Ontwikkelde professionaliseringstrajecten zijn opgenomen in het opleidingsregister. Aanvullend daarop is er voor onderwijsregio's een tegemoetkoming in de kosten voor deelname van leraren aan professionaliseringstrajecten zoals opgenomen in het opleidingsregister.
4. Kwaliteitsborging: Er is een kwaliteitskader en een landelijk systeem van kwaliteitszorg en -borging t.b.v. de post-initiële professionaliseringstrajecten. Trajecten die onderdeel zijn van het opleidingsregister voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen en de kwaliteit ervan wordt structureel geborgd.

In afstemming en samenwerking met de Realisatie-Eenheid, in haar rol als opdrachtnemer van het programma, wordt in 2024 invulling gegeven aan het overzicht van activiteiten t.b.v. monitoring, evaluatie en onderzoek naar de voortgang en opbrengsten van het programma. De uitvoering van deze activiteiten start op een nog nader te bepalen moment. De behoefte aan inzicht, die onder andere door evaluaties zal worden ondervangen richt zich op de relatie tussen professionalisering leraren en kwaliteit van het onderwijs en het toetsen van de verwachting dat dit programma bij zal dragen aan vermindering van het lerarentekort.

5. Sociale veiligheid en gelijke behandeling

Landelijke Veiligheidsmonitor primair en voortgezet onderwijs

Ex ante, ex durante, ex post

2006–doorlopend Primair en voortgezet onderwijs

Artikel 1 en 3

Elke leerling moet zich vrij en veilig kunnen voelen op school. Dat houdt in dat leerlingen en onderwijspersoneel de sfeer op school als prettig ervaren en dat gedragingen zoals pesten, agressie, geweld, seksueel grensoverschrijdend gedrag, bedreiging, diefstal en discriminatie worden voorkomen en op passende wijze worden aangepakt.

De landelijke veiligheidsmonitor geeft inzicht in trends in het veiligheidsklimaat op po- en vo-scholen, de veiligheidsbeleving onder hun leerlingen en onderwijspersoneel en in het veiligheidsbeleid dat gevoerd wordt. Perspectieven van leerlingen, personeel en leidinggevenden zijn erin opgenomen. De landelijke Veiligheidsmonitor geeft een landelijk beeld van het veiligheidsklimaat op scholen en plaatst dat beeld in het perspectief van voorgaande jaren. Het is in eerste instantie bedoeld om inzicht te krijgen in landelijke trends en ontwikkelingen. Daarnaast biedt het voor afzonderlijke scholen de mogelijkheid om hun veiligheidsklimaat en -beleid te bezien in het licht van de landelijke trends en ontwikkelingen. Deelnemende scholen voldoen bovendien aan de in de wet gestelde eisen aan het monitoren van de veiligheidsbeleving van leerlingen.

Monitor en evaluatieprogramma Stagepact mbo

Ex durante, ex post

2024-2027

Middelbaar beroepsonderwijs

Artikel 4

Het Stagepact mbo beschrijft beleid om de stages voor de student te verbeteren en om stagediscriminatie uit te bannen. In het stagepact zijn met een brede coalitie van onder andere werkgevers, onderwijsinstellingen en studenten afspraken gemaakt over maatregelen op vier doelstellingen, namelijk:

1. het verbeteren van de stagebegeleiding;
2. het uitbannen van stagediscriminatie;
3. het realiseren van voldoende stages, en
4. het bieden van een passende vergoeding.

De effecten van deze inzet volgen we via het monitoringsplan Werkagenda mbo en het Stagepact mbo.

Monitoring sociale veiligheid mbo, hbo en wo

Ex durante

2023-n.n.b.

Middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs

Artikel 4, 6 en 7

Voor het mbo is de Monitor Integrale Veiligheid mbo ontwikkeld. De monitor is gestart in 2023 en is als het ware een peilstok in de veiligheidssituatie van mbo-instellingen. De monitor geeft een geïntegreerd beeld van zowel de fysieke veiligheid, de sociale veiligheid en de digitale (of online) veiligheid, voor het gehele mbo en op het niveau van individuele instellingen. Fysieke veiligheid gaat over het verkleinen van de kans dat iemand slachtoffer wordt van een ongeval of incident. Sociale veiligheid gaat over de manier waarop mensen met elkaar omgaan. Er wordt gebruik gemaakt van verschillende al bestaande gegevensbronnen om studenten, medewerkers en instellingen niet teveel te belasten. Die informatie zal worden aangevuld met verdiepende groepsinterviews/focusgroepen.

Sociale veiligheid is een cruciale randvoorwaarde in hoger onderwijs en onderzoek. Hogescholen en universiteiten hebben de ambitie dat studenten en medewerkers zich te allen tijde veilig kunnen voelen in hun studie en op hun werkplek. Een veilige en inclusieve leer- en werkomgeving waarin iedereen zich vrij kan uiten en ontplooien draagt bij aan de kwaliteit van hoger onderwijs en onderzoek en aan het kunnen aantrekken en behouden van studenten en onderzoektalent. In het hbo en wo zullen instellingen zelf zorgdragen voor een eenduidige en structurele monitor van ervaren sociale veiligheid. Daarnaast maken zij inclusie onder studenten en personeel zichtbaar. Hiervoor zullen bestaande instrumenten worden aangepast. De monitoringsvragen worden door de instellingen onderling uniform bepaald. Periodiek, en in 2024 voor de eerste maal, stellen Universiteiten van Nederland en Vereniging Hogescholen de resultaten geaggregeerd op sectorniveau beschikbaar aan het Ministerie van OCW.

Periodieke rapportage Emancipatie 2018-2025

Ex post, ex ante

2024-2025

Emancipatie

Artikel 25

Artikel 25 uit de begroting van het Ministerie van OCW betreft het bevorderen van emancipatie. In 2024 wordt er gestart met een periodieke evaluatie van het emancipatiebeleid. In een periodieke evaluatie wordt er op basis van bestaande onderzoeken gekeken naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en maatschappelijk impact van het beleid in een bepaalde periode.

Emancipatiebeleid kenmerkt zich door betrokkenheid van veel veldpartijen en departementen die medeverantwoordelijk zijn. Resultaten kunnen vaak alleen in samenwerking met elkaar bereikt worden. Daarnaast hangen resultaten ook af van maatschappelijke factoren.

Het is daarom vaak onmogelijk aan te tonen dat uitgaven van het ministerie 1-op-1 tot een maatschappelijke verandering leiden. Desalniettemin, en ondanks deze beperkingen, zal deze periodieke evaluatie onderzoek doen naar de mogelijkheden om de doeltreffendheid, de doelmatigheid en de maatschappelijk impact van het emancipatiebeleid te vergroten. Daarbij zal ook worden gekeken naar de verklaringen hiervoor.

In deze periodieke evaluatie zal er gebruik worden gemaakt van onderzoeken die in de SEA-tabellen van de jaarverslagen en begrotingen in de periode 2018-2025 staan voor artikel 25 van het Ministerie van OCW. De onderzoeken zijn daar ingedeeld in de thema's: 'Arbeid', 'Sociale Veiligheid', 'Genderdiversiteit en gelijke behandeling' en 'Algemeen'. Daarbij zijn per thema een ambitie beschreven. Zie bij bijlage 5 de SEA-tabel voor het domein Emancipatie voor een beschrijving van de ambitie per thema.

De Emancipatiemonitor en de Lhbtqi+-monitor

Ex durante
Tweejaarlijks.
Emancipatie
Artikel 25

De Emancipatiemonitor en de Lhbtqi+-monitor geven tweejaarlijks de meest recente gegevens over thema's die verband houden met respectievelijk vrouwenemancipatie, gendergelijkheid en lhbtqi+-gelijkheid. De monitors geven samen de stand van zaken op het gebied van emancipatie van het grootste deel van de doelgroepen van het beleid van het Ministerie van OCW. De Emancipatiemonitor bevat de resultaten van tweejaarlijks onderzoek naar de emancipatie van vrouwen in Nederland. Aan de hand van de meest actuele gegevens over de positie van vrouwen en mannen brengt deze monitor de stand van het emancipatieproces in kaart. Op basis van deze monitor wordt veel kennis vergaard over gendergelijkheid op de arbeidsmarkt en over de veiligheid van vrouwen. De Lhbtqi+-monitor schetst een beeld van de leefsituatie van lhbtqi+ personen op domeinen als veiligheid, gezondheid en werk. Daarnaast schetst de monitor een beeld van de opvattingen van de algemene Nederlandse bevolking over lhbtqi+ personen. Er wordt gekeken welke groepen op voor- en achterstand staan en welke ontwikkelingen hierin te zien zijn. De Lhbtqi+-monitor is een vervolg op de LHBT-monitor die in de afgelopen jaren is uitgevoerd. De komende jaren wordt deze monitor doorontwikkeld tot een Lhbtqi+-monitor. Voor zowel van de Emancipatie- als de Lhbtqi+-monitor worden (naar verwachting) in 2024 de eerstvolgende rapportage opgeleverd.

Overkoepelende aanpak grensoverschrijdend gedrag cultuur en media

Ex ante, ex durante

2025-e.v.

Cultuur

Artikel 14

We volgen hoe het gaat met sociale veiligheid op (sub)sectoraal niveau. Daarnaast wordt een pakket aan maatregelen uitgewerkt om grensoverschrijdend gedrag in cultuur en media tegen te gaan. Daarbij wordt ook een monitoringsaanpak ontwikkeld om het effect van de maatregelen te volgen.

6. Versterking culturele en creatieve sector

Pilots maatschappelijke impact op instellingsniveau

Ex post

2025-2028

Cultuur

Artikel 14

Zoals aangekondigd in de uitgangspunten cultuurbeleid 2025-2028, worden in deze periode pilots uitgevoerd om instrumentarium te ontwikkelen dat organisaties helpt hun maatschappelijke impact beter inzichtelijk te maken. Uitgangspunt is hierbij om methodes te ontwikkelen waarmee organisaties op impact kunnen sturen en die door subsidieverstrekkers gebruikt kunnen worden bij de monitoring en verantwoording.

7. Modernisering landelijke media en versterking lokale media

Evaluatie en voorbereiding Concessieperiode Publieke Omroep

Ex post, ex ante

2022-2026

Media

Artikel 15

Het kabinet ontwikkelt een visie op het mediastelsel voor de komende concessieperiode voor de landelijke publieke omroep. Deze visie is en wordt gevoed door meerdere evaluaties en adviezen. In 2022 zijn de Beleidsdoorlichting Media (Kwink) en het Rapport Koers Kiezen (AEF) verschenen. In de zomer van 2023 is het advies van het Adviescollege Landelijke Publieke Omroep verschenen over nieuwe erkennings- en legitimatiecriteria voor omroepen. De aangepaste Mediawet zal voorafgaand aan de nieuwe concessieperiode in werking moeten treden. Verdere uitwerking en afstemming van deze aanpassingen vinden plaats in de komende kabinetsperiode.

8. Werken aan publieke dienstverlening

Monitor aan de hand van de 'VeranderWijzer'

Ex durante, ex ante 2024-2026

Het is noodzakelijk om erachter te komen waar het beleid en de publieke dienstverlening al (grotendeels) werken zoals beoogd en waar welke veranderingen nodig zijn. De beleidsprioriteiten ten aanzien van de verbetering van de publieke dienstverlening vallen onder regie van het interne veranderprogramma OCW Open.

Via de VeranderWijzer monitort OCW Open waar de organisatie(onderdelen) werkelijk staat op de opgestelde veranderdoelen en ondersteunt zij gericht bij de plannen om stappen te zetten in de goede richting. Deze inbreng wordt gebruikt om de beleidsinzet te bepalen, en om de effectiviteit hiervan inzichtelijk te maken. Inmiddels is de monitor VeranderWijzer ingevuld door het Bestuursdepartement. Huidig kalenderjaar wordt dit uitgebreid met de dienstonderdelen van OCW (RCE, DUO, IvhO en NA), om ook zicht te krijgen op de voortgang bij de publieke dienstverlening. De VeranderWijzer leidt iedere zes maanden tot inzicht in de resultaten. Naast de VeranderWijzer wordt de programmabeheersing van OCW Open jaarlijks gemonitord door de ADR.

Tabel 10 Strategische Evaluatie Agenda^{1,2,3,4}

Thema	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
COVID-19	Ex durante, ex post	2026	Lopend	Evaluatie en monitoring Nationaal Programma Onderwijs primair en voortgezet onderwijs	via 3
	Ex durante, ex post	2025	Lopend	Evaluatie en monitoring Nationaal Programma Onderwijs middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs	via 4
Een sterke basis en hoge kwaliteit	Ex durante, ex post	ntb	Lopend	Monitoring en evaluatie Masterplan basisvaardigheden primair en voortgezet onderwijs	1 en 3
	Ex ante, ex durante	ntb	lopend	Monitoring basisvaardigheden middelbaar beroepsonderwijs (basisvaardigheden van mbo-studenten, bekwaamheid docenten)	4
	ex durante	2027	te starten	Monitoring Kwaliteitsafspraken mbo - onderdeel werkagenda mbo	4
	Ex durante, ex post	2024	lopend	Onderzoek bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen hoger onderwijs	6 en 7
	ex post	ntb	ntb	Stelselrapportage hoger onderwijs	6 en 7
	Ex ante, ex durante en ex post	2026 en 2031	te starten	Syntheseonderzoeken Fonds Onderzoek en Wetenschap	6, 7 en 16
	Ex post en strategisch	2026	te starten	Periodieke rapportage art. 16	16
	ex durante	2026	te starten	Monitor kennisveiligheid (sectorbeelden)	16
	monitor	2025 – 2030	jaarlijks	Tendrapport. Het volgen van de belangrijkste ontwikkelingen in het hoger onderwijs - waaronder toegankelijkheid, studievoortgang en het gebruik van het studievoorschot – en het waar mogelijk leggen van verbanden met beleidsmaatregelen.	
	ex post	2025	te starten	evaluatie kwaliteitsafspraken en kwaliteitsbekostiging	
Iedereen is nodig	Ex ante	2027	te starten (?)	Doorstroom po-vo	1 en 3
	Ex durante	2027	lopend	School en omgeving Primair en voortgezet onderwijs	1 en 3
	Ex durante, ex post	2025	lopend	NRO onderzoeksprogramma kansengelijkheid in het basisonderwijs (OAB) primair onderwijs	1
	Ex durante, ex post	2027	lopend	Programma ontwikkeling van het jonge kind	1
	Ex durante, ex post	2027	lopend	Monitoring verbetermaatregelen passend onderwijs primair en voortgezet onderwijs	1 en 3
	Ex durante	2027	lopend	Maatschappelijke Diensttijd	3
	Ex durante, ex post	2026	lopend	Kansengelijkheid MBO (onderdeel werkagenda mbo)	4
	Ex durante, ex post	2026	lopend	Passend onderwijs mbo	4
	Monitor	2025 – 2027	jaarlijks	Studentenmonitor. De Studentenmonitor brengt de stand van zaken in het hoger onderwijs vanuit het perspectief van studenten in beeld.	6 en 7
	Monitor	Jaarlijks	lopend	Monitor mentale gezondheid en middelengebruik studenten hoger onderwijs	6 en 7
	Ex durante	2026		Invoeringstoets herinvoering basisbeurs	6 en 7
	Ex durante, ex post	2027	lopend	Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt (onderdeel werkagenda mbo)	4
	Ex durante, ex post	2026	lopend	Monitor Leven Lang Ontwikkelen	4
	Ex durante, ex post	2027	lopend	Evaluatie van de virtuele internationale samenwerkingsprojecten en hun leeruitkomsten voor studenten Hoger onderwijs	6, 7

Thema	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
	Ex durante, ex post	2027	lopend	Pilots «slimmer collegejaar»	6, 7
	Ex durante	2022-2026	lopend	Genderdiversiteit aan de top	25
	Ex durante, ex post	2026-2028	te starten	Monitoring en evaluatie Fair Practice culturele sector	14
Aanpak lerarentekort	Ex ante, ex durante en ex post	ntb	lopend	Evaluatie onderwijspersoneel Primair, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs	1, 3, 4 en 9
	ex ante, ex durante, ex post	2024 – 2034	nog te starten	Nationale Aanpak Professionalisering Leraren evaluaties	6 en 7
Sociale veiligheid en gelijke behandeling	Ex ante, ex durante, ex post	doorlopend	lopend	Veiligheidsmonitor Primair en voortgezet onderwijs	1 en 3
	Ex durante, ex post	2027	lopend	Monitor en evaluatieprogramma Stagepact MBO	4
	Ex durante	2027	lopend	Monitoring sociale veiligheid mbo en ho	4, 6 en 7
	Ex post, ex ante	2025	te starten	Periodieke Rapportage Emancipatie 2018-2025	25
	Ex durante	tweejaarlijks	lopend	De Emancipatiemonitor en de lhbtq+-monitor	25
	Ex ante, ex durante	2025 e.v.	te starten	Grensoverschrijdend gedrag cultuur en media	14, 15
Versterken culturele en creatieve sector		2025-2028	te starten	Pilots maatschappelijke impact	14
Modernisering landelijke media en versterking lokale media	Ex post, ex ante	2024	lopend	Evaluatie en voorbereiding Concessieperiode Publieke Omroep 2027-2031	15
Werken aan publieke dienstverlening	Ex ante, ex durante	2024-2026	lopend	Monitor aan de hand van de «VeranderWijzer»	

1 Voor nadere toelichting zie de voorafgaande uitwerking.

2 Zie ook bijlage 5: Uitwerking Strategische Evaluatie Agenda.

3 Zie ook [Tabel Realisatie Strategische Evaluatie Agenda](#) uit het Jaarverslag 2023.

4 Zie ook www.rijksfinancien.nl waar een interactieve versie van de SEA is opgenomen.

2.5 Overzicht risicoregelingen

Tabel 11 Overzicht verstrekte garanties (bedragen x € 1.000)

Art. Omschrijving	Uitstaande garanties 2023	Geraamd te verlenen 2024	Geraamd te vervallen 2024	Uitstaande garanties 2024	Geraamd te verlenen 2025	Geraamd te vervallen 2025	Uitstaande garanties 2025	Garantie-plafond	Totaal plafond
7 Bouwleningen aan Academische Ziekenhuizen	100.375	0	–	100.375	0	0	100.375	–	176.631
14 Indemniteits-regeling	194.413	237.702	194.413	237.702	0	0	237.702	–	450.000
Totaal	294.788	237.702	194.413	338.077	0	0	338.077		626.631

Toelichting

Voor de academische ziekenhuizen is de garantieregeling sinds 1991 niet meer van kracht, met uitzondering van enkele op dat moment in gang gezette bouwprojecten. Sinds 1996 worden geen garanties meer verstrekt. Deze leningen hebben gemiddeld een looptijd van 40 jaar. Expiratie van deze leningen zal omstreeks het jaar 2035 volledig hebben plaatsgevonden.

De Indemniteitsregeling heeft tot doel een bijdrage te leveren aan het realiseren van tentoonstellingen van bijzonder belang of het tentoonstellen van bijzondere bruiklenen in Nederland door het beperken van de verzekeringskosten van musea. De garantstelling van het Rijk voor schade of verlies tot de eerste 30 procent van de verzekerde waarde (indemniteitsgarantie) van kunstwerken, verlaagt de verzekeringskosten van musea. Het risico is ook te verzekeren op de markt, maar de kosten zijn dan hoger, waardoor er minder budget voor tentoonstellingen overblijft. Daarnaast blijkt dat een indemniteitsgarantie ook als internationaal keurmerk fungeert: buitenlandse publieke en private eigenaren van museale objecten hechten aan de garantstelling vanuit het Rijk. Risicobeheersende maatregelen betreffen onder meer dat alleen erkende musea een aanvraag mogen doen op de indemniteitsregeling bij de Rijksdienst Cultureel Erfgoed die deze aanvraag, mede op basis van een risico-inventarisatie en -analyse, toetst. Per 1 januari 2023 is het plafond van de indemniteitsregeling verhoogd naar € 450 miljoen ([Stcrt. 2022, 32562](#)). Het proces voor verhoging is conform het beleidskader risicoregelingen verlopen.

Tabel 12 Overzicht achterborgstellingen (bedragen x € 1.000.000)

Artikel	Omschrijving	2023	2024	2025
14	Achterborgstelling	373,7	373,5	373,5

Toelichting

Het Nationaal Restauratiefonds (NRF) verstrekt hypothecaire leningen aan monumenteigenaren van rijksmonumenten om restauraties uit te voeren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen laagrentende hypothecaire leningen uit het revolving fund en aanvullende financieringen om de gehele restauratieopgave gefinancierd te krijgen. De Achterborgovereenkomst NRF, en de garantie van het Ministerie van OCW, zien alleen toe op de aanvullende financiering. Door deze garantie kan het NRF financiering tegen een lagere rente aantrekken. Deze lagere rente wordt doorgerekend aan de monumenteigenaren zodat deze eigenaren gestimuleerd worden hun monument te restaureren.

De limiet van de achterborg garantieregeling is met € 120 miljoen verhoogd naar € 500 miljoen, zodat eigenaren ook in de toekomst aanvullende financiering kunnen krijgen (Kamerstukken 2022/23, [32156, nr. 123](#)).

Aangezien er een algemeen belang is (gebouwen van nationaal belang) waar een individu lasten van ervaart (hoge onderhoudskosten, beperkte

mogelijkheden tot modernisering, dure oplossingen voor bijvoorbeeld energiebesparende maatregelen), wordt gebruik gemaakt van ondersteunende maatregelen. Door middel van deze regeling wordt cultureel erfgoed in stand gehouden en wordt tegelijkertijd minder gebruik gemaakt van de subsidie die het NRF ook uitbetaald.

De NRF Achterborg kan in werking treden en tot daadwerkelijke kasverplichtingen komen, wanneer de eigenaren van rijksmonumenten op grote schaal niet meer in staat zijn aan de rente- en aflossingsverplichtingen te voldoen en het eigen vermogen van het NRF is uitgeput. Dit eigen vermogen (voornamelijk vanuit Revolverende Fondsen) is momenteel ruim voldoende voor de dekking van de uitstaande leningen onder de NRF Achterborgstelling.

3. Beleidsartikelen

3.1 Artikel 1. Primair onderwijs

A. Algemene doelstelling

Het primair onderwijs (po) zorgt dat leerlingen in de eerste fase van de doorlopende leerlijn hun talenten maximaal kunnen ontplooiën en vervolgonderwijs kunnen volgen dat het beste past bij hun talenten. Het legt bovendien de basis voor de huidige en toekomstige deelname van deze leerlingen aan de samenleving.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor een stelsel van primair onderwijs dat zodanig functioneert dat het onderwijs aansluit bij de talenten van individuele leerlingen en bij de behoeftes van de maatschappij.

Financieren

De minister is verantwoordelijk voor de financiering van het primair onderwijs door lumpsumbekostiging van de onderwijsinstellingen. Hierdoor wordt de toegankelijkheid van het onderwijs gewaarborgd.

Stimuleren

De minister stimuleert specifieke beleidsonderwerpen door het verstrekken van (aanvullende) bekostiging, subsidies en de inzet van andere instrumenten zoals overleg, voorlichting, (prestatie)afspraken en wet- en regelgeving.

Regisseren

De minister vult zijn verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs in via een regisserende rol. De normen van kwaliteit zijn vastgelegd in wet- en regelgeving; de Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op de naleving.

Kengetallen

Tabel 13 Leerlingen primair onderwijs (aantallen x 1.000)							
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Leerlingen basisonderwijs	1.425,9	1.414,8	1.409,2	1.412,4	1.408,9	1.399,2	1.388,5
Leerlingen trekkende bevolking ¹	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Leerlingen in het speciaal basisonderwijs	36,4	35,6	35,1	34,9	34,8	34,7	34,7
Leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs	75,0	75,9	77,4	78,7	79,7	80,3	80,8
Totaal PO	1.537,7	1.526,6	1.522,1	1.526,3	1.523,7	1.514,5	1.504,4

¹ Dit zijn leerlingen van de rijdende scholen en van de school voor varende kleuters.

Tabel 14 Uitgaven per leerling (bedragen x € 1.000)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Primair onderwijs ¹	10,4	10,7	10,7	10,4	10,6	10,6	10,6
Bekostiging ²	9,6	9,7	9,7	9,6	9,8	9,9	9,9
Exclusief ondersteuningsmiddelen ³	8,0	8,1	8,1	8,0	8,3	8,3	8,3

1 De totale uitgaven uit tabel «Budgettaire gevolgen van beleid art 1», exclusief de bijdragen aan agentschappen en ZBO's/RWT's, gedeeld door het aantal leerlingen in hetzelfde jaar, zoals opgenomen in tabel «Leerlingen primair onderwijs».

2 De bekostiging uit tabel «Budgettaire gevolgen van beleid art 1», gedeeld door het aantal leerlingen in hetzelfde jaar, zoals opgenomen in tabel «Leerlingen primair onderwijs».

3 De bekostiging uit tabel «Budgettaire gevolgen van beleid art 1», minus de ondersteuningsmiddelen opgenomen in tabel «Ondersteuningsmiddelen», gedeeld door het aantal leerlingen in hetzelfde jaar, zoals opgenomen in tabel «Leerlingen primair onderwijs».

C. Beleidswijzigingen

De belangrijkste beleidswijzigingen op het terrein van primair onderwijs worden beschreven bij het onderdeel [beleidsprioriteiten](#).

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 15 Budgettaire gevolgen van beleid art. 1 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie			Begroting			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	16.243.532	17.457.062	15.855.046	15.940.614	16.258.337	16.179.273	16.125.885
Uitgaven	16.025.198	16.346.511	16.288.940	15.982.539	16.248.990	16.166.486	16.114.076
Bekostiging	14.695.315	14.835.300	14.698.818	14.694.225	15.021.717	15.037.523	14.993.598
Bekostiging po-instellingen	13.750.489	14.588.378	14.552.052	14.495.300	14.522.609	14.526.354	14.466.191
Bekostiging Caribisch Nederland	30.132	31.662	30.725	30.725	30.725	30.725	30.725
Aanvullende bekostiging	181.100	181.745	100.926	134.685	134.685	160.619	160.619
Aanpak lerarentekort G5	31.569	33.515	15.115	33.515	33.515	33.515	33.515
Aanvullende bekostiging Nationaal Programma Onderwijs	702.025	0	0	0	0	0	0
Basisvaardigheden	0	0	0	0	300.183	286.310	302.548
Subsidies (regelingen)	466.761	799.725	864.909	583.994	526.637	428.019	419.631
Onderwijsvoorziening Jonggehandicapten	31.720	34.134	35.204	35.204	35.204	35.204	35.204
Nederlands onderwijs buitenland	11.698	14.528	15.328	15.328	15.328	15.328	15.328
Humanistisch vormend en godsdienstonderwijs	15.755	19.049	19.049	19.049	19.049	19.049	19.049
School en omgeving	100.316	171.014	198.256	162.601	184.723	184.721	187.296
Basisvaardigheden	196.706	287.974	374.270	153.480	103.616	21.350	21.350
NGF Open Leermateriaal	0	4.233	1.972	996	0	0	0
NGF Digitaal Onderwijs	2.166	6.584	5.200	2.750	2.750	2.750	2.750
Schoolmaaltijden	37.952	103.745	82.350	82.350	82.350	82.350	82.350
Brugfunctionaris PO	0	41.909	41.909	41.909	42.594	42.594	42.594
Overige subsidies	70.448	116.555	91.371	70.327	41.023	24.673	13.710
Opdrachten	12.314	30.656	39.509	40.171	39.870	40.269	40.269
Opdrachten	9.466	30.656	39.509	40.171	39.870	40.269	40.269
Zelftesten	957	0	0	0	0	0	0
Opdrachten CN	1.891	0	0	0	0	0	0
Bijdrage aan agentschappen	44.603	44.024	43.992	46.010	45.925	46.098	46.001
Dienst Uitvoering Onderwijs	44.603	44.024	43.992	46.010	45.925	46.098	46.001
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	13.968	11.645	10.289	8.439	8.439	8.175	8.175
Stichting Vervangingsfonds en Participatiefonds	11.202	8.712	7.356	5.506	5.506	5.242	5.242
UWV	2.766	2.933	2.933	2.933	2.933	2.933	2.933
Bijdrage aan medeoverheden	792.237	625.161	631.423	609.700	591.988	591.988	591.988

	Realisatie			Begroting			
Gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid	565.371	607.069	606.984	585.150	585.150	585.150	585.150
Caribisch Nederland	15.395	14.792	19.954	20.065	2.353	2.353	2.353
Scholenprogramma Groningen	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Ventilatie in scholen	129.333	300	0	0	0	0	0
Nationaal Programma Onderwijs	54.779	0	0	0	0	0	0
SPUK huisvesting noodlocaties PO	14.684	0	0	0	0	0	0
SPUK VVE Oekraïne	9.675	0	0	0	0	0	0
Overig	0	0	1.485	1.485	1.485	1.485	1.485
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken	0	0	0	0	14.414	14.414	14.414
Brede scholen	0	0	0	0	14.414	14.414	14.414
Ontvangsten	7.795	9.208	9.208	9.208	9.208	9.208	9.208

Uitsplitsing verplichtingen

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	16.243.532	17.457.062	15.855.046	15.940.614	16.258.337	16.179.273	16.125.885
waarvan garantieverplichtingen	- 5.203	9.639	0	0	0	0	0
waarvan overige verplichtingen	16.248.735	17.447.423	15.855.046	15.940.614	16.258.337	16.179.273	16.125.885

De garantieverplichtingen hebben betrekking op leningen/rekening-courantkredieten aan onderwijsinstellingen. Deze leningen worden door middel van schatkistbankieren verstrekt. Het Ministerie van OCW staat voor deze leningen garant. Deze verplichtingen worden niet geraamd.

Budgetflexibiliteit

Tabel 16 Geschatte budgetflexibiliteit

	2025
juridisch verplicht	98,3%
bestuurlijk gebonden	0,2%
beleidsmatig gereserveerd	1,6%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	0,0%

Van het totale budget voor artikel 1 is voor 2025 98,3 procent juridisch verplicht.

Bekostiging

Het budget in 2025 is voor 100 procent juridisch verplicht. De verplichtingen hebben onder meer betrekking op de betalingen aan schoolbesturen en samenwerkingsverbanden. Hieraan ten grondslag liggen de Wet op het primair onderwijs, de Wet op expertisecentra, onderliggende besluiten en uitvoeringsregelingen. Het moment waarop de juridische verplichting wordt aangegaan, vindt plaats voorafgaand aan het kalenderjaar waarop de bekostiging betrekking heeft.

Subsidies

Het budget in 2025 is voor 69,2 procent juridisch verplicht. Dit verplichte deel betreft de subsidies die voorafgaand aan het jaar van verstrekking worden vastgelegd. Ervaringsgegevens laten zien dat in de loop van het jaar het resterende deel van het budget ook juridisch wordt verplicht. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar de subsidiebijlage.

Opdrachten

Het budget in 2025 is voor 49,4 procent juridisch verplicht. Ervaringsgegevens laten zien dat in de loop van het jaar het resterende deel van het budget ook juridisch wordt verplicht.

Bijdrage aan agentschappen

Het budget in 2025 is voor 100 procent juridisch verplicht. Op basis van managementafspraken tussen het bestuursdepartement en de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) zijn afspraken vastgelegd voor het komende jaar.

Bijdrage aan ZBO's en RWT's

Het budget in 2025 is voor 100 procent juridisch verplicht. Dit betreft de bijdragen aan het Vervangings- en Participatiefonds en het Uitkeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). Op basis van overeenkomsten worden de middelen verplicht voorafgaand aan het jaar waarop de bijdragen betrekking hebben.

Bijdrage aan medeoverheden

Het budget in 2025 is voor 97,1 procent juridisch verplicht. Het overgrote deel van de middelen wordt beschikbaar gesteld via een specifieke uitkering naar gemeenten in het kader van het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (GOAB).

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bekostiging

Bekostiging po-instellingen

Het Rijk verstrekt schoolbesturen lumpsumbekostiging om (onderwijs)personeel aan te stellen en overige arbeidsvoorwaarden te vervullen en ten behoeve van de materiële instandhouding van scholen. De basisbekostiging is gebaseerd op het aantal vestigingen en het aantal leerlingen. Daarnaast wordt via de kleine scholentoeslag rekening gehouden met de grootte van de school. Met de kleine scholentoeslag is circa € 181,4 miljoen gemoeid. Ook wordt in de bekostiging rekening gehouden met een aantal specifieke kenmerken van leerlingen in het kader van het onderwijsachterstandenbeleid waar circa € 502,6 miljoen mee is gemoeid. Voor de aanpak van werkdruk is in kalenderjaar 2025 circa € 519,5 miljoen beschikbaar.

Vanaf 2026 worden scholen in het primair en voortgezet onderwijs structureel gecompenseerd voor de btw-verhoging op leermiddelen, waaronder les- en leesboeken. Voor het primair onderwijs is hiervoor € 22,2 miljoen per jaar beschikbaar die aan de lumpsum wordt toegevoegd. Hierdoor kunnen scholen blijven investeren in het verbeteren van de basisvaardigheden, zoals leesvaardigheid.

In de volgende tabel is het verloop van de ondersteuningsmiddelen opgenomen, die naast de basisbekostiging beschikbaar zijn voor de lichte en zware ondersteuning. Lichte ondersteuning betreft grotendeels middelen die naar de samenwerkingsverbanden po gaan en waar vanuit middelen rechtstreeks naar de sbao gaan. Bijdragen voor de zware ondersteuning zijn voor de samenwerkingsverbanden po en vo en het (v)so, waaronder de clusters 1 en 2. Sinds de invoering van passend onderwijs besluiten de samenwerkingsverbanden (clusters 3 en 4) over de plaatsing van leerlingen in het (v)so.

Tabel 17 Ondersteuningsmiddelen (bedragen x € 1 miljoen)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lichte ondersteuning - Samenwerkingsverbanden primair onderwijs	530	530	530	530	530	530
Zware ondersteuning - cluster 1 en 2	375	375	375	375	375	375
Zware ondersteuning - samenwerkingsverbanden primair onderwijs	750	750	750	750	750	750
Zware ondersteuning - samenwerkingsverbanden voortgezet onderwijs ¹	760	760	760	750	745	745
Lichte en zware ondersteuning - Totaal artikel 1	2.415	2.415	2.415	2.405	2.400	2.400

¹ Samenwerkingsverbanden vo betreft alleen de middelen die op artikel 1 staan en is inclusief een gedeelte dat rechtstreeks naar de WEC scholen gaat onder andere bestemd voor onderwijs in gesloten jeugdzorg en justitiële inrichtingen.

Bekostiging Caribisch Nederland

Het Rijk verstrekt bekostiging aan de schoolbesturen in Caribisch Nederland. Het betreft de schoolbesturen op de eilanden Bonaire, Sint-Eustatius en Saba.

Aanvullende bekostiging

Naast de reguliere bekostiging ontvangen de schoolbesturen middelen voor specifieke doeleinden. Voor kalenderjaar 2025 is in totaal € 100,9 miljoen aan aanvullende bekostiging beschikbaar. Daarvan is € 19,4 miljoen beschikbaar om onderwijs- en ondersteuningsaanbod voor hoogbegaafde leerlingen (verder) te ontwikkelen. De overige € 81,5 miljoen wordt ingezet voor de verdere professionalisering van het personeel en de begeleiding van startende leraren en schoolleiders.

Aanpak tekorten G5

Naast de aanvullende bekostiging ontvangen de steden Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Almere middelen voor de aanpak van het lerarentekort.

Basisvaardigheden

Vanaf 2027 ontvangen alle scholen (gerichte) bekostiging voor het verbeteren van basisvaardigheden.

Subsidies

Voor het stimuleren en realiseren van diverse beleidsdoelstellingen worden subsidies verstrekt (zie voor het totaaloverzicht de bijlage subsidies).

Verbetering basisvaardigheden

Te veel leerlingen verlaten het funderend onderwijs zonder goede beheersing van de basisvaardigheden: taal, rekenen, digitale geletterdheid en burgerschap. Met het Masterplan basisvaardigheden worden scholen bij de ontwikkeling van deze vaardigheden ondersteund. Voor 2025 is hiervoor € 374,3 miljoen beschikbaar voor het primair onderwijs. Vanaf 2027 zullen scholen (gerichte) bekostiging ontvangen voor het verbeteren van basisvaardigheden, een deel van deze middelen blijft beschikbaar voor subsidies.

School en Omgeving

Elke leerling verdient het om zijn talenten en vaardigheden in de volle breedte te ontwikkelen. Om voor zoveel mogelijk leerlingen een zo kwalitatief goed mogelijk programma van activiteiten rond de school te bieden is er een subsidieregeling, waarbij scholen middelen ontvangen voor het opzetten van een buitenschools aanbod. Voor 2025 is hiervoor € 198,3 miljoen beschikbaar voor het primair onderwijs. In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is een korting opgenomen op het

programma School en Omgeving. Het budget voor School en Omgeving wordt vanaf 2026 gekort met een bedrag van € 94,6 miljoen op artikel 1. Het programma wordt beperkt voortgezet, waarbij prioriteit gegeven wordt aan de scholen met de 5% hoogste relatieve onderwijsachterstandsscores.

Hiernaast loopt het programma School en Omgeving ook mee in de brede specifieke uitkering Kansrijke Wijk. De uitvoering van deze specifieke uitkering is bij het Ministerie van BZK belegd. De door het Ministerie van OCW beschikbaar gestelde middelen zijn tot en met 2025 overgeboekt naar het Ministerie van BZK.

Schoolmaaltijden

Het verstrekken van maaltijden op scholen in het primair en voortgezet onderwijs wordt structureel voortgezet voor de kinderen die dit het hardst nodig hebben, zodat meer leerlingen met een volle maag les kunnen volgen. Hiervoor wordt € 135,0 miljoen toegevoegd aan de OCW-begroting, waarvan € 45,0 miljoen uit de envelop «Groepen in de knel» van het Hoofdlijnenakkoord. Voor het primair onderwijs is voor dit doel € 82,4 miljoen beschikbaar op artikel 1.

Brugfunctionaris

Voor het versterken van de verbinding tussen school, kind en gezin en de ondersteuningsstructuur op school zijn middelen beschikbaar gesteld. Voor 2025 is hiervoor € 41,9 miljoen beschikbaar voor het primair onderwijs.

Andere subsidies

Omvangrijke subsidies zijn verder de regeling onderwijsvoorziening jonggehandicapten (€ 35,2 miljoen), de Regeling Nederlands onderwijs in het buitenland (€ 15,3 miljoen) en de Regeling subsidieverstrekking voor godsdienstonderwijs of levensbeschouwelijk vormingsonderwijs (€ 19,0 miljoen).

Overige subsidies

Daarnaast worden er onder andere subsidies verstrekt voor onderwijs aan zieke leerlingen, ten behoeve van de Gelijke Kansen Alliantie, ten behoeve van residentieel onderwijs en voor digitaal afstandsonderwijs.

In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is een rijksbrede subsidietaakstelling opgenomen. Op het budget voor overige subsidies vindt in 2025 een korting plaats van € 11,6 miljoen in het kader van deze subsidietaakstelling. Dit betreft de tranche loon- en prijsbijstelling van 2024 ten behoeve van overige subsidies (€ 5,0 miljoen) en herprioriteringen op overige subsidies.

Daarnaast is het budget overige subsidies met € 40,0 miljoen in 2026 oplopend naar € 104,5 miljoen in 2029 verlaagd om de subsidietaakstelling op de OCW-begroting voorlopig te verwerken. De concrete invulling van de subsidietaakstelling vanaf 2026 wordt over de gehele OCW-begroting bezien en middels een nota van wijziging op de ontwerpbegroting 2025 voorafgaand aan de begrotingsbehandeling van OCW aan uw Kamer voorgelegd. Zie de toelichting bij de belangrijkste beleidsmatige mutaties.

Opdrachtenlink

Dit betreft de middelen voor diverse beleidsgerichte activiteiten en onderzoeken, onder andere voor passend onderwijs, vve en uitvoeringskosten van subsidieregelingen.

Bijdrage aan agentschappen

Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)

DUO is een uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van OCW en levert producten en diensten op het terrein van de bekostiging van instellingen, financiering van studenten en informatievoorziening. Het betreft hier het aandeel in de uitvoeringskosten van DUO voor artikel 1 (primair onderwijs). Hier zit ook de HLA taakstelling van 0,5% in.

Bijdrage aan ZBO's en RWT's

De stichtingen Vervangingsfonds (VF) en Participatiefonds (PF) ontvangen als privaatrechtelijke ZBO's middelen voor het beheren en verevenen van respectievelijk de vervangings- en werkloosheidsuitgaven van schoolbesturen in het primair onderwijs. De kosten die het VF en PF vergoeden worden nagenoeg geheel gedekt uit de premies die schoolbesturen afdragen. Het Ministerie van OCW verstrekt een (vaste) bijdrage in de kosten van het ondersteunende bureau van de fondsen. Hier zit ook de HLA taakstelling van 0,5% in.

Het UWV ontvangt middelen voor de uitvoering van de Regeling onderwijsvoorziening jonggehandicapten.

Bijdrage aan medeoverheden

Gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (GOAB)

Gemeenten ontvangen middelen voor onderwijsachterstandenbeleid. GOAB bestaat uit meerdere instrumenten, waaronder vve, schakelklassen en zomerscholen.

In 2025 bestaat het volledige budget uit middelen voor de specifieke uitkering (SPUK) GOAB (€ 607,0 miljoen). Vanaf 2026 bestaat een deel van dit budget uit middelen ten behoeve van het programma Ontwikkeling Jonge Kind (€ 35,4 miljoen). Onderdeel van de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is het overhevelen van de SPUKs naar het Gemeentefonds en het korten van deze SPUKs met 10%. Deze korting bedraagt € 60,9 miljoen en is verwerkt vanaf kalenderjaar 2026.

Caribisch Nederland

Naast de GOAB-middelen voor gemeenten bevat dit financiële instrument middelen die worden ingezet voor het OCW-beleid in Caribisch Nederland. Dat behelst onder meer het verder verbeteren van de kwaliteit van het gehele onderwijs in Caribisch Nederland tot een naar Nederlandse maatstaven aanvaardbaar niveau. Een groot gedeelte van het budget zijn incidentele middelen, bestemd voor de verbetering van de onderwijshuisvesting. In 2025 gaat het in totaal om een bedrag van circa € 20,0 miljoen aflopend naar circa € 2,4 miljoen in 2029.

Scholenprogramma Groningen

Voor het scholenprogramma Groningen is er tot en met 2034 vanuit het Ministerie van OCW jaarlijks een bedrag van € 3,0 miljoen beschikbaar om 101 scholen aardbevingsbestendig en toekomstbestendig te maken.

Overig

Op de post «overig» is in 2025 € 1,5 miljoen beschikbaar naar aanleiding van het aangenomen amendement Van der Molen c.s. ter ondersteuning van leraren Friese taal in het primair en voortgezet onderwijs.

Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken

Brede scholen

Er worden structurele middelen ter beschikking gesteld ten behoeve van de «Brede impuls combinatie-functies» via een specifieke uitkering bij het Ministerie van VWS. Het doel van deze impuls is om onder andere sport-, beweeg- en cultuuronderwijs op en rond scholen te versterken. In 2023 is voor de periode 2023 tot en met 2026 circa € 12,7 miljoen per jaar overgeboekt naar het Ministerie van VWS.

3.2 Artikel 3. Voortgezet onderwijs

A. Algemene doelstelling

Het voortgezet onderwijs zorgt dat leerlingen in deze fase van de doorlopende leerlijn hun talenten maximaal kunnen ontplooiën en vervolgonderwijs kunnen volgen dat het beste past bij hun talenten. Het bereidt hen voor op volwaardige deelname aan de samenleving en een bij hun talenten passende (toekomstige) positie op de arbeidsmarkt.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor een stelsel van voortgezet onderwijs dat zodanig functioneert, dat het onderwijs aansluit bij de talenten en de ambities van individuele leerlingen en bij de behoeftes van de maatschappij.

Financieren

De minister is verantwoordelijk voor de financiering van het voortgezet onderwijs door lumpsumbekostiging van de onderwijsinstellingen. Hierdoor wordt de toegankelijkheid van het onderwijs gewaarborgd.

Stimuleren

De minister stimuleert specifieke beleidsonderwerpen door het verstrekken van (aanvullende) bekostiging, subsidies en de inzet van andere instrumenten zoals overleg, voorlichting, (prestatie)afspraken en wet- en regelgeving.

Regisseren

De minister vult zijn verantwoordelijkheid voor de onderwijskwaliteit van het onderwijs in via een regisserende rol. De normen en kwaliteiten zijn vastgelegd in wet- en regelgeving; de Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op de naleving.

Kengetallen

Tabel 18 Leerlingen voortgezet onderwijs ¹							
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1 Totaal aantal ingeschreven leerlingen (aantallen x 1.000). Nader te verdelen in:							
vmbo/ havo/ vwo leerjaar 1-2	367,5	362,0	353,9	352,2	351,0	350,0	348,8
vmbo leerjaar 3-4	191,4	189,5	188,2	185,3	181,1	179,2	178,2
havo/vwo leerjaar 3	93,2	93,3	93,7	91,1	89,9	90,6	89,7
havo/vwo vanaf leerjaar 4	235,2	231,6	231,5	233,4	232,0	229,0	227,4
pro alle jaren	28,9	29,0	28,8	28,6	28,4	28,2	28,0
Internationale Schakelklassen alle jaren	24,6	25,2	25,1	24,6	24,0	23,4	22,9
vavo vo	6,7	6,4	5,6	5,5	5,5	5,5	5,4
vavo isk	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6
2 Totaal aantal scholen	640	640	640	640	640	640	640
3 Gemiddeld aantal leerlingen per school	1.481	1.465	1.449	1.440	1.426	1.417	1.408

¹ Bron: Referentieraming 2024

Tabel 19 Uitgaven per leerling (bedragen x € 1.000)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Voortgezet onderwijs ¹	12,0	12,6	12,6	12,3	12,5	12,3	12,3
Bekostiging ²	11,5	11,8	11,7	11,6	11,9	11,9	11,9
Exclusief ondersteuningsmiddelen ³	10,6	10,9	10,8	10,7	11,0	11,0	11,0

1 De totale uitgaven uit tabel budgettaire gevolgen van beleid, exclusief de bijdragen aan agentschappen en ZBO's/RWT's, gedeeld door het aantal leerlingen in hetzelfde jaar, zoals opgenomen in tabel leerlingaantallen.

2 De bekostiging uit tabel budgettaire gevolgen van beleid, gedeeld door het aantal leerlingen in hetzelfde jaar, zoals opgenomen in tabel leerlingaantallen.

3 De bekostiging uit tabel budgettaire gevolgen van beleid, minus de ondersteuningsmiddelen opgenomen in tabel ondersteuningsmiddelen, gedeeld door het aantal leerlingen in hetzelfde jaar, zoals opgenomen in tabel leerlingaantallen.

C. Beleidswijzigingen

De belangrijkste beleidswijzigingen op het terrein van voortgezet onderwijs (vo) worden beschreven bij het onderdeel [beleidsprioriteiten](#).

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 20 Budgettaire gevolgen van beleid art. 3 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie			Begroting			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	11.656.203	12.678.880	11.603.618	11.419.161	11.430.492	11.241.216	11.169.889
Uitgaven	11.467.260	11.922.586	11.821.379	11.504.247	11.524.428	11.279.948	11.184.322
Bekostiging	10.861.632	11.032.396	10.845.474	10.731.424	10.900.528	10.809.824	10.761.518
Bekostiging vo-instellingen	10.092.145	10.876.592	10.741.757	10.632.481	10.609.665	10.527.830	10.469.143
Bekostiging Caribisch Nederland	23.434	24.286	24.049	24.050	24.050	24.050	24.050
Resultaatafhankelijke bekostiging vsv aan vo-instellingen	8.811	100	0	0	0	0	0
Aanvullende regeling strategisch personeelsbeleid, begeleiding starters en thuiszitters	119.640	126.878	75.128	74.893	74.893	74.893	74.893
Aanvullende regelingen leerlingendaling	4.530	4.540	4.540	0	0	0	0
Aanvullende bekostiging Nationaal Programma Onderwijs	613.072	0	0	0	0	0	0
Basisvaardigheden	0	0	0	0	191.920	183.051	193.432
Subsidies (regelingen)	406.821	683.069	799.604	593.535	448.992	294.058	245.675
Stichting Kennisnet (basissubsidie) po, vo, mbo	35.303	26.286	28.090	25.404	18.968	18.968	18.968
Subsidieregeling voorkomen onnodig zittenblijven	3.236	0	0	0	0	0	0
Regeling Heterogene brugklassen	4.800	0	0	0	0	0	0
Basisvaardigheden	125.876	194.552	239.286	98.126	66.246	13.650	13.650
Maatschappelijke diensttijd	92.757	118.807	81.947	75.772	16.336	66	0
School en omgeving	30.227	66.743	138.181	103.864	117.895	117.895	117.895
NGF Ontwikkelkracht	3.758	28.903	22.381	13.921	0	0	0
Schoolmaaltijden	24.194	66.439	52.650	52.650	52.650	52.650	52.650
Praktijkgerichte programma's	6.386	11.070	16.605	11.070	5.534	43	0
Brugfunctionaris VO	0	11.520	11.520	11.520	12.163	12.163	12.163
NGF Techkwadraat	0	5.475	44.150	45.475	46.839	0	0
NGF Huisvesting	0	13.608	11.554	25.232	33.653	37.814	0
Overige subsidies	80.284	139.666	153.240	130.501	78.708	40.809	30.349
Opdrachten	20.561	58.993	38.967	44.305	40.066	40.932	42.275
Opdrachten	11.301	43.288	36.476	40.354	38.140	38.873	40.150
Zelftesten	402	0	0	0	0	0	0
MDT opdrachten	8.858	15.705	2.491	3.951	1.926	2.059	2.125
Bijdrage aan agentschappen	73.418	80.519	76.530	79.129	78.983	79.275	79.111

	Realisatie			Begroting			
Dienst Uitvoering Onderwijs	73.418	80.519	76.530	79.129	78.983	79.275	79.111
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	60.084	67.251	60.446	55.496	55.501	55.501	55.385
College voor Toetsen en Examens	13.004	14.947	7.195	4.760	4.765	4.765	4.649
SLOA: Onderwijs ondersteunende instellingen	47.080	52.304	53.251	50.736	50.736	50.736	50.736
Bijdrage aan medeoverheden	44.411	0	0	0	0	0	0
Nationaal Programma Onderwijs	35.023	0	0	0	0	0	0
SPUK huisvesting noodlocaties VO	9.388	0	0	0	0	0	0
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	333	358	358	358	358	358	358
GRAZ (ECML) en PISA	333	358	358	358	358	358	358
Ontvangsten	7.275	14.391	7.391	7.391	7.391	7.391	7.391

Uitsplitsing verplichtingen

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	11.656.203	12.678.880	11.603.618	11.419.161	11.430.492	11.241.216	11.169.889
waarvan garantieverplichtingen	25.182	- 5.325	0	0	0	0	0
waarvan overige verplichtingen	11.631.021	12.684.205	11.603.618	11.419.161	11.430.492	11.241.216	11.169.889

De garantieverplichtingen hebben betrekking op leningen/rekening-courantkredieten aan onderwijsinstellingen. Deze leningen worden door middel van schatkistbankieren verstrekt. Het Ministerie van OCW staat voor deze leningen garant. Deze verplichtingen worden niet geraamd.

Budgetflexibiliteit

Tabel 21 Geschatte budgetflexibiliteit

	2025
juridisch verplicht	97,1%
bestuurlijk gebonden	0,6%
beleidsmatig gereserveerd	2,3%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	0,0%

Van het totale budget voor artikel 3 is voor 2024 97,1 procent juridisch verplicht.

Bekostiging

Het budget in 2025 is voor 100 procent juridisch verplicht. De verplichtingen hebben betrekking op de betalingen aan schoolbesturen en samenwerkingsverbanden. Hieraan ten grondslag liggen de Wet op het voortgezet onderwijs, onderliggende besluiten en uitvoeringsregelingen. Het moment waarop de juridische verplichting wordt aangegaan, vindt plaats voorafgaand aan het kalenderjaar waarop de bekostiging betrekking heeft.

Subsidies

Het budget in 2025 is voor 57,6 procent juridisch verplicht. Dit verplichte deel betreft de subsidies die voorafgaand aan het jaar van verstrekking worden vastgelegd. Ervaringsgegevens laten zien dat in de loop van het jaar het resterende deel van het budget ook juridisch wordt verplicht. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar de subsidiebijlage.

Opdrachten

Het budget in 2025 is 30,0 procent juridisch verplicht. Ervaringsgegevens laten zien dat in de loop van het jaar het resterende deel van het budget ook juridisch wordt verplicht.

Bijdrage aan agentschappen

Het budget in 2025 is voor 100 procent juridisch verplicht. Op basis van managementafspraken tussen het bestuursdepartement en de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) zijn afspraken vastgelegd voor het komende jaar.

Bijdrage aan ZBO's en RWT's

Het budget in 2025 is voor 100 procent juridisch verplicht. Dit betreft de bijdragen aan het College voor Toetsen en Examens (CvTE) en de onderwijs ondersteunende instellingen (SLOA). Op basis van overeenkomsten worden de middelen verplicht voorafgaand aan het jaar waarop de bijdragen betrekking hebben verplicht.

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties

Het budget in 2025 is voor 100 procent juridisch verplicht. Dit betreft de bijdragen aan de genoemde internationale organisaties.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bekostiging

Het Rijk verstrekt schoolbesturen lumpsumbekostiging om (onderwijs)personeel aan te stellen en overige arbeidsvoorwaarden te vervullen en ten behoeve van de materiële instandhouding van scholen. De basisbekostiging is gebaseerd op het aantal vestigingen en het aantal leerlingen. Daarnaast zijn er extra bijdragen voor leerlingen in de gemengde leerweg van het voortgezet middelbaar beroepsonderwijs (vmbo), voor vestigingen met een breed onderwijsaanbod en voor geïsoleerde vestigingen.

Ook wordt in de bekostiging rekening gehouden met bepaalde groepen leerlingen (onderwijskansen, eerste opvang nieuwkomers, Internationaal Georiënteerd Voortgezet Onderwijs (IGVO)).

Met de Regeling onderwijskansen is in 2025 € 177,4 miljoen gemoeid. Voor de Regeling versterking functiemix vo-leraren in de Randstadregio's is in 2025 nog € 81,6 miljoen beschikbaar. Vanaf 2026 vervalt deze regeling, zoals opgenomen in de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord. Voor IGVO is € 10,7 miljoen beschikbaar. Voor de Regeling sterk techniekonderwijs is in 2025 € 97,0 miljoen beschikbaar. Verder is er € 91,2 miljoen beschikbaar voor de arbeidsmarkttoelage in het voortgezet onderwijs. Voor de aanpak van werkdruk is in kalenderjaar 2025 € 336,3 miljoen beschikbaar.

Vanaf 2026 worden scholen in het primair en voortgezet onderwijs structureel gecompenseerd voor de btw-verhoging op leermiddelen, waaronder les- en leesboeken. Voor het voortgezet onderwijs is hiervoor € 36,3 miljoen per jaar beschikbaar die aan de lumpsum wordt toegevoegd. Hierdoor kunnen scholen blijven investeren in het verbeteren van de basisvaardigheden, zoals leesvaardigheid.

De bekostiging van de lichte ondersteuning bestaat uit twee delen: een budget voor leerwegondersteunend onderwijs (lwoo) en praktijkonderwijs (pro) en een budget voor regionale ondersteuning. De ondersteuningsbekostiging wordt verrekend met het budget voor lwoo en pro van het samenwerkingsverband. In de volgende tabel zijn de ondersteuningsmiddelen opgenomen die naast de basisbekostiging hiervoor beschikbaar zijn.

Tabel 22 Ondersteuningsmiddelen (bedragen x € 1 miljoen)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lichte ondersteuning lwoo/pro	733,9	733,9	733,9	733,9	733,9	733,9	733,9
Regionale ondersteuning	114,5	114,5	114,5	114,5	114,5	114,5	114,5
Totale ondersteuningsmiddelen art. 3	848,4	848,4	848,4	848,4	848,4	848,4	848,4

Bekostiging Caribisch Nederland

Het Rijk verstrekt bekostiging aan schoolbesturen in Caribisch Nederland. Het betreft de schoolbesturen op de eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Strategisch personeelsbeleid, begeleiding starters en thuiszitters

Er zijn middelen beschikbaar voor het verbeteren van strategisch personeelsbeleid, de begeleiding van startende leraren en schoolleiders, en het aanpakken van verzuim.

Aanvullende regeling leerlingendaling

Scholen ontvangen middelen om een meerjarig plan voor het toekomstbestendig maken van het onderwijsaanbod in de regio uit te voeren.

Basisvaardigheden

Vanaf 2027 ontvangen scholen (gerichte) bekostiging voor het verbeteren van basisvaardigheden.

Subsidies

Voor het stimuleren en realiseren van diverse beleidsdoelstellingen worden subsidies verstrekt (zie voor het totaaloverzicht de bijlage subsidies).

Verbetering basisvaardigheden

Te veel leerlingen verlaten het funderend onderwijs zonder goede beheersing van de basisvaardigheden: taal, rekenen, digitale geletterdheid en burgerschap. Met het Masterplan basisvaardigheden worden scholen bij de ontwikkeling van deze vaardigheden ondersteund. Voor 2025 is hiervoor € 239,3 miljoen beschikbaar voor het voortgezet onderwijs. Vanaf 2027 zullen scholen (gerichte) bekostiging ontvangen voor het verbeteren van basisvaardigheden, een deel van deze middelen blijft beschikbaar voor subsidies.

Maatschappelijke diensttijd

Met de subsidie voor Maatschappelijke Diensttijd (MDT) worden maatschappelijke organisaties ondersteund om projecten te realiseren die bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling van jongeren. Zij kunnen trajecten van maximaal zes maanden volgen waarbij zij zich vanuit hun talenten en interesses kunnen inzetten voor een ander. In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat de subsidie voor MDT wordt afgeschaft waardoor er geen nieuwe tranches meer kunnen worden uitgezet. Met de middelen die de komende jaren nog reesteren kan onder andere de hoofdsubsidieregeling die voor 2024 al was gepubliceerd worden uitgevoerd.

School en Omgeving

Elke leerling verdient het om zijn talenten en vaardigheden in de volle breedte te ontwikkelen. Om voor zoveel mogelijk leerlingen een zo kwalitatief goed mogelijk programma van activiteiten rond de school te bieden is er een subsidieregeling, waarbij scholen middelen ontvangen voor het opzetten van een buitenschools aanbod. Voor 2025 is hiervoor

€ 138,2 miljoen beschikbaar voor het voortgezet onderwijs. In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is een korting opgenomen op het programma School en Omgeving. Het budget voor School en Omgeving wordt vanaf 2026 gekort met een bedrag van € 60,5 miljoen op artikel 3. Het programma wordt beperkt voortgezet, waarbij prioriteit gegeven wordt aan de scholen met de 5% hoogste relatieve onderwijsachterstandsscores.

Hiernaast loopt het programma School en Omgeving ook mee in de brede specifieke uitkering Kansrijke Wijk. De uitvoering van deze specifieke uitkering is bij het Ministerie van BZK belegd. De door het Ministerie van OCW beschikbaar gestelde middelen zijn tot en met 2025 overgeboekt naar het Ministerie van BZK.

Regeling Heterogene Brugklassen

Met de regeling heterogene brugklassen worden scholen gestimuleerd brugklassen zo in te richten dat leerlingen met verschillende basisschooladviezen bij elkaar in de klas zitten. Zo krijgen leerlingen in de eerste leerjaren in het voortgezet onderwijs meer tijd om op het voor hen best passende niveau te komen. In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat de subsidie voor heterogene brugklassen wordt afgeschaft. Vanaf 2025 wordt structureel € 55 miljoen bezuinigd op deze regeling. Het resterende budget van € 2,4 miljoen wordt in 2025 gebruikt ter invulling van de Rijksbrede subsidietaakstelling.

Schoolmaaltijden

Het verstrekken van maaltijden op scholen in het primair en voortgezet onderwijs wordt structureel voortgezet voor de kinderen die dit het hardst nodig hebben, zodat meer leerlingen met een volle maag les kunnen volgen. Hiervoor wordt € 135,0 miljoen toegevoegd aan de OCW-begroting, waarvan € 45,0 miljoen uit de envelop «Groepen in de knel» van het Hoofdlijnenakkoord. Voor het voortgezet onderwijs is voor dit doel € 52,7 miljoen beschikbaar op artikel 3.

Brugfunctionaris

Voor het versterken van de verbinding tussen school, kind en gezin en de ondersteuningsstructuur op school zijn middelen beschikbaar gesteld. Voor 2025 is hiervoor € 11,5 miljoen beschikbaar voor het voortgezet onderwijs.

NGF Projecten

Het Ministerie van OCW heeft vanuit het Nationaal Groeifonds voor meerdere projecten middelen ontvangen. Op artikel 3 staan middelen voor de projecten Ontwikkelkracht, Techkwadraat en Innovatieprogramma Onderwijshuisvesting.

Het programma Ontwikkelkracht investeert in het lerend vermogen van het onderwijs, door te bouwen aan een stevige kennisinfrastructuur voor het funderend onderwijs. Ontwikkelkracht is er voor leraren en schoolleiders in het funderend onderwijs die de ontwikkeling van hun leerlingen en hun eigen vakmanschap willen versterken. Voor 2025 is hier een subsidiebudget van € 22,4 miljoen voor beschikbaar gesteld.

Het project Techkwadraat zet zich in om alle kinderen en jongeren in het primair en voortgezet onderwijs in aanraking te laten komen met de kansen van (natuur)wetenschap, techniek, technologie en ICT. Hiermee krijgt elke leerling een kans om talenten te ontplooien en om volwaardig

deel te nemen aan onze maatschappij, die in alle facetten steeds meer technologisch en digitaal wordt. Voor 2025 is hier een subsidiebudget van € 44,2 miljoen voor beschikbaar gesteld.

Het Innovatieprogramma Onderwijshuisvesting moet leiden tot kwalitatief betere onderwijshuisvesting en efficiëntere bouwprocessen met een kortere doorlooptijd. Door een gecoördineerd programma worden partijen bijeengebracht, wordt de benodigde schaalvergroting om te komen tot leereffecten gerealiseerd en worden risicokosten afgedekt. Voor 2025 is hier een subsidiebudget van € 11,6 miljoen voor beschikbaar gesteld.

Overige subsidies

Omvangrijke subsidies zijn verder de subsidie voor stichting Kennisnet, de regeling verbinding po-vo en de regelingen voor praktijkgerichte programma's in vmbo gl/tl en de havo. Stichting Kennisnet ondersteunt onderwijsinstellingen bij het benutten van ICT (€ 28,1 miljoen). De subsidieregeling verbinding po-vo is bedoeld om de samenwerking tussen scholen in het primair onderwijs (po) en het voortgezet onderwijs (vo) te bevorderen, om zo de overgang van leerlingen in het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs te versoepelen. In 2025 is voor deze regeling € 20,4 miljoen beschikbaar.

Daarnaast is een budget beschikbaar gesteld om praktijkgerichte programma's in vmbo gl/tl en de havo te stimuleren. Voor praktijkgerichte programma's in vmbo gl/tl is in 2025 € 16,6 miljoen beschikbaar, voor praktijkgerichte programma's in de havo is in 2025 € 8,1 miljoen beschikbaar.

In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is een Rijksbrede subsidietaakstelling opgenomen. Op het budget voor overige subsidies vindt in 2025 een korting plaats van € 25,7 miljoen in het kader van deze subsidietaakstelling. Dit betreft de tranche loon- en prijsbijstelling van 2024 ten behoeve van overige subsidies (€ 19,1 miljoen) en herprioriteringen op overige subsidies.

Daarnaast is het budget overige subsidies met € 40,0 miljoen in 2026 oplopend naar € 104,5 miljoen in 2029 verlaagd om de subsidietaakstelling op de OCW-begroting voorlopig te verwerken. De concrete invulling van de subsidietaakstelling vanaf 2026 wordt over de gehele OCW-begroting bezien en middels een Nota van Wijziging op de Ontwerpbegroting 2025 voorafgaand aan de begrotingsbehandeling van OCW aan uw Kamer voorgelegd. Zie de toelichting bij de belangrijkste beleidsmatige mutaties.

Opdrachten

Dit betreft de middelen voor diverse beleidsgerichte activiteiten en onderzoeken, dit zijn onder andere opdrachten voor het ondersteuningsprogramma voor onvoldoende en zeer zwakke scholen en regionale begeleiding sterk techniekonderwijs in het vmbo.

Bijdrage aan agentschappen

Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)

DUO is de uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van OCW en levert producten en diensten op het terrein van bekostiging van instellingen, financiering van studenten en informatievoorziening. Het betreft het aandeel in de uitvoeringskosten van DUO voor artikel 3 (voortgezet onderwijs). Hier zit ook de HLA taakstelling van 0,5% in.

Bijdrage aan ZBO's en RWT's

College voor Toetsen en Examens

Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) zorgt voor uitvoerende werkzaamheden met betrekking tot de centrale examens in het reguliere vo, het mbo en de volwasseneneducatie. Daarnaast zorgt het CvTE voor de staatsexamens voor het vo en voor Nederlands als tweede taal (NT2). Dit geldt ook voor Caribisch Nederland. Het CvTE is verantwoordelijk voor de digitale afname van het staatsexamen NT2 en de digitale centrale examens in het vmbo-bb/kb en in het mbo. Daarnaast is het CvTE regievoerder over de examenketen en heeft zij een regierol voor de centrale eindtoets po. In die hoedanigheid heeft zij de taak om namens de overheid de kwaliteit van al deze toetsen en examens te waarborgen en te zorgen voor een vlekkeloze (digitale) afname. De bijdragen van artikel 1 (primair onderwijs) en artikel 4 (beroepsonderwijs en volwasseneneducatie) voor het CvTE worden zoals gebruikelijk bij Voorjaarsnota naar artikel 3 (voortgezet onderwijs) overgeboekt.

SLOA: Onderwijsondersteunende instellingen primair-, voortgezet- en beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

Op 1 januari 2014 is de wet Subsidiëring Landelijke Onderwijsondersteunde Activiteiten 2013 (SLOA) in werking getreden. De wet biedt de wettelijke grondslag voor subsidiëring van de wettelijke taken van stichting Cito en SLO. De hoogte van de individuele instellingssubsidies voor Cito en SLO voor toets- en examenontwikkeling en normering alsmede leerplanontwikkeling zijn begin november 2024 bekend. De komende jaren wordt het curriculum in het funderend onderwijs (kerndoelen en eindexamens) volledig vernieuwd. Op dit moment wordt SLO voor dit werk voor een substantieel deel betaald uit kortlopende project subsidies, waarbij een deel van deze projectsubsidies structurele werkzaamheden omvatten, die thuishoren in de instellingssubsidie. Daarnaast wordt, om het curriculumonderhoud in de toekomst transparant en voorspelbaar te maken, door SLO gewerkt aan een structurele onderhoudskalender en een loket voor curriculumsignalen. De instellingssubsidie voor SLO wordt per 2025 met € 1,6 miljoen verhoogd, zodat structurele taken ook structureel bekostigd worden.

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties

Dit betreft bijdragen aan de internationale organisaties European Centre for Modern Languages (ECML) en Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) ten behoeve van het Programme for International Student Assessment (PISA).

Het ECML geldt in Europa en daarbuiten als hét expertisecentrum voor het talenonderwijs. Door deelname hieraan blijft Nederland op de hoogte van de belangrijkste ontwikkelingen op dit terrein.

De bijdrage aan OECD is een voorwaarde voor deelname aan het PISA-project, waardoor één keer in de drie jaar kan worden gemeten hoe de prestaties van 15-jarigen zich ontwikkelen op het gebied van wiskunde, lezen en «science».

Official Development Assistance (ODA) toerekening

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking coördineert de Rijksbrede inzet van ODA-middelen en is verantwoordelijk voor de jaarlijkse ODA-rapportage aan het OESO-DAC. Naast de Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, zijn de Ministeries van Justitie en Veiligheid (JenV) en OCW betrokken bij de

eerstejaarsopvang van asielzoekers. Conform de richtlijnen van het OESO DAC worden uitgaven die ten laste gebracht worden op de begroting van de betreffende ministeries ten behoeve van de opvang van asielzoekers toegerekend aan ODA-middelen. Voor deze ODA toerekening is, voor het deel dat betrekking heeft op de OCW uitgaven, de onderstaande tabel opgenomen.

Tabel 23 ODA-toerekening Begroting primair en voortgezet onderwijs in het kader van onderwijskosten voor asielzoekers uit DAC-landen (bedragen x € 1.000)

Bijdrage primair onderwijs	30.747
Bijdrage voortgezet onderwijs	9.904
Totaal	40.651

3.3 Artikel 4. Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

A. Algemene doelstelling

Het beroepsonderwijs en de volwasseneneducatie zorgen ervoor dat studenten hun talenten maximaal kunnen ontplooiën en volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. Studenten worden voorbereid op passend vervolgonderwijs en/of een positie op de arbeidsmarkt die optimaal aansluit bij hun talenten.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor een stelsel van middelbaar onderwijs dat zodanig functioneert dat het onderwijs aansluit bij de talenten en de ambities van individuele studenten en bij de behoeftes van de maatschappij. De sector beroepsonderwijs en volwasseneneducatie (bve) omvat het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en de volwasseneneducatie. Het middelbaar beroepsonderwijs heeft een belangrijke maatschappelijke en economische functie. Het is een leverancier van werknemers voor de arbeidsmarkt. Ook is het een schakel tussen het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs en het hoger beroepsonderwijs.

Financieren

De minister is verantwoordelijk voor de financiering van het middelbaar beroepsonderwijs door lumpsumbekostiging van de onderwijsinstellingen. Hierdoor wordt de toegankelijkheid van het onderwijs gewaarborgd.

Stimuleren

De minister stimuleert specifieke beleidsonderwerpen door het verstrekken van aanvullende bekostiging, subsidies, en de inzet van andere instrumenten zoals overleg, voorlichting, kwaliteitsafspraken en wet- en regelgeving.

Regisseren

De minister vult zijn verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs in via een regisserende rol. De normen van kwaliteit zijn vastgelegd in wet- en regelgeving; de Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op de naleving.

Kengetallen

Tabel 24 Studenten middelbaar beroepsonderwijs (aantallen x 1.000) ¹							
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Aantal mbo-studenten (exclusief vavo)	476,8	468,8	468,3	469,1	469,1	467,0	462,6
Bol	339,3	333,9	344,0	352,3	358,4	362,9	363,7
Bbl	137,6	134,9	124,3	116,8	110,7	104,1	98,9
Vavo	7,5	8,2	8,3	7,9	7,7	7,7	7,7

1 Bron: Referentieraming 2024

Tabel 25 Uitgaven per student (bedragen x € 1.000)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Onderwijsuitgaven per mbo-student (x € 1.000)	10,8	11,0	11,0	11,1	11,2	11,2	11,2

Toelichting

Vanuit kabinet Rutte IV zijn er middelen toegevoegd aan de bekostiging van het mbo met een oplopende reeks, hierdoor zijn de uitgaven per student gestegen vanaf 2023. Dit betekent dat er structureel circa € 300 miljoen beschikbaar is gesteld aan mbo-scholen voor de bekostiging van niveau 2 studenten, nazorg en Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC's), aansluiting op de arbeidsmarkt, het bevorderen van de doorstroom in de beroepskolom, professionaliseringsruimte en comeniusbeurzen/mbo-premie voor mbo-docenten, practoraten en krimp in het mbo.

C. Beleidswijzigingen

In het onderdeel [beleidsprioriteiten](#) staan de belangrijkste wijzigingen op het terrein van beroeps- en volwasseneneducatie beschreven. Aanvullend zijn nog de onderstaande punten te melden.

Om uitwerking te geven aan de ambities uit het coalitieakkoord van kabinet Rutte IV, heeft het Ministerie van OCW samen met studenten, docenten, mbo-instellingen, werkgevers, gemeenten, onderwijskoepels en vakbonden de Werkagenda mbo en het Stagepact mbo afgesloten. Deze richten zich onder meer op een goede aansluiting tussen de arbeidsmarkt en het middelbaar beroepsonderwijs. De invulling voor de Werkagenda mbo en het Stagepact mbo wordt hier geschetst (Kamerstukken II 2022/23, [31524, nr. 549](#)).

De prioriteiten van de Werkagenda mbo voor de komende jaren zijn:

1. alle studenten krijgen gelijke kansen;
2. een goede aansluiting tussen opleiding en arbeidsmarkt; en
3. een goede kwaliteit van het onderwijs.

De prioriteiten van het Stagepact mbo voor de komende jaren zijn:

1. verbeteren van stagebegeleiding;
2. uitbannen van stagediscriminatie;
3. realiseren van voldoende stageplaatsen; en
4. bieden van een passende vergoeding.

Daarnaast wordt er vanuit het Nationaal Groeifonds geïnvesteerd in het mbo. Er wordt bijvoorbeeld ingezet op Leven Lang Ontwikkelen middels het leeroverzicht/skills en Collectief Laagopgeleiden & Laaggeletterden.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 26 Budgettaire gevolgen van beleid art. 4 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie			Begroting			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	5.451.235	6.989.521	6.157.220	5.830.948	5.721.630	5.684.448	5.684.361
Uitgaven	5.812.453	5.876.717	5.955.558	5.911.809	5.863.117	5.760.053	5.724.107
Bekostiging	5.192.137	5.235.870	5.246.611	5.271.708	5.289.840	5.244.601	5.211.371
Bekostiging mbo-instellingen	4.179.787	4.332.563	4.452.989	4.483.173	4.503.058	4.490.912	4.460.224
Aanvullende bekostiging Krimpregio's	0	0	30.000	30.000	30.000	0	0
Bekostiging Caribisch Nederland	10.405	12.119	12.120	12.242	12.242	12.242	12.242
Bekostiging vavo	80.204	91.720	91.720	91.720	91.826	91.826	91.826
Loopbaanoriëntatie	0	32.000	32.000	32.000	32.000	32.000	32.000
Kwaliteitsafspraken investeringsbudget	586.134	704.330	538.984	538.984	540.033	540.033	540.033
Regionaal Investeringsfonds	21.629	22.088	46.710	41.501	38.593	35.500	32.958
Regionaal Programma	30.550	30.550	42.088	42.088	42.088	42.088	42.088
Begeleidingsgesprekken jeugdwerkloosheid	10.500	10.500	0	0	0	0	0
Kwaliteitsafspraken resultaatafhankelijk budget	217.623	0	0	0	0	0	0
Salarismix Randstadregio's	55.279	0	0	0	0	0	0
Gelijke kansen	26	0	0	0	0	0	0
Subsidies (regelingen)	350.725	341.838	322.283	291.129	229.454	173.444	171.812
Praktijkleren	264.064	274.084	242.621	181.661	116.420	80.536	79.424
Actieplan Laaggeletterdheid/Tel mee met Taal	13.995	14.734	12.939	13.189	13.189	13.235	13.235
Loopbaanoriëntatie	34.624	2.082	1.818	1.407	717	0	0
Doorstroom beroepskolom	9.660	20.580	33.600	65.340	70.180	50.020	50.000
LLO Collectief Laagopgeleiden en Laaggeletterden (NGF)	1.241	4.384	683	0	0	0	0
Vakwedstrijden mbo	4.722	5.190	5.190	5.190	5.190	5.190	5.190
Leven Lang Ontwikkelen	1.985	0	0	0	0	0	0
Overige subsidies	20.434	20.784	25.432	24.342	23.758	24.463	23.963
Opdrachten	9.480	18.134	16.796	14.198	9.853	8.453	8.453
Opdrachten	9.381	18.134	16.796	14.198	9.853	8.453	8.453
Zelftesten	99	0	0	0	0	0	0
Bijdrage aan agentschappen	25.670	29.698	27.367	28.133	28.528	28.604	28.557
Dienst Uitvoering Onderwijs	22.566	25.859	23.967	24.733	25.128	25.204	25.157
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	3.104	3.839	3.400	3.400	3.400	3.400	3.400
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	84.789	92.496	104.255	98.265	97.425	96.934	95.897
College voor Toetsen en Examens	0	0	11.393	11.393	11.393	11.393	10.393
Wet SLOA	0	0	0	1.903	1.903	1.903	1.903
SBB	82.063	87.173	86.308	78.415	77.575	77.084	77.047
NWO Comenius	2.726	4.246	5.584	5.584	5.584	5.584	5.584
NCP NLQF	0	1.077	970	970	970	970	970
Bijdrage aan medeoverheden	149.652	158.681	238.246	208.376	208.017	208.017	208.017
RMC's	43.623	46.968	65.773	65.773	65.773	65.773	65.773
Educatie	85.462	92.013	100.466	81.826	81.467	81.467	81.467
Caribisch Nederland	1.367	0	0	0	0	0	0
Masterplan Campus Groningen	0	500	9.500	10.000	10.000	10.000	10.000
Regionaal Programma	19.200	19.200	62.507	50.777	50.777	50.777	50.777
Ontvangsten	5.866	4.700	4.700	4.700	4.700	4.700	4.700

Uitsplitsing verplichtingen							
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	5.451.235	6.989.521	6.157.220	5.830.948	5.721.630	5.684.448	5.684.361
waarvan garantieverplichtingen	34.669	12.411	0	0	0	0	0
waarvan overige verplichtingen	5.416.566	6.977.110	6.157.220	5.830.948	5.721.630	5.684.448	5.684.361

De garantieverplichtingen hebben betrekking op leningen/rekening-courantkredieten aan onderwijsinstellingen. Deze leningen worden door middel van schatkistbankieren verstrekt. Het Ministerie van OCW staat voor deze leningen garant. Deze verplichtingen worden niet geraamd.

Budgetflexibiliteit

Tabel 27 Geschatte budgetflexibiliteit

	2025
juridisch verplicht	99,7%
bestuurlijk gebonden	0%
beleidsmatig gereserveerd	0,3%

Van het totale budget voor artikel 4 is in 2025 99,7 procent juridisch verplicht.

Bekostiging

Het beschikbare budget voor 2025 is 100 procent juridisch verplicht. De verplichtingen hebben betrekking op de betalingen aan mbo-instellingen (inclusief Caribisch Nederland). In de [Wet educatie en beroepsonderwijs](#) (WEB), het [Uitvoeringsbesluit WEB](#) (UWEB) en regelingen zijn de bepalingen, bedragen en percentages opgenomen op basis waarvan de rijksbijdrage en aanvullende bekostiging wordt berekend.

Subsidies

Van het beschikbare budget is in 2025 96,0 procent juridisch verplicht. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar de subsidiebijlage.

Opdrachten

Van het beschikbare budget is in 2025 60,0 procent juridisch verplicht.

Bijdrage aan agentschappen

Het budget voor 2025 is 100 procent juridisch verplicht. Op basis van managementafspraken tussen bestuursdepartement en de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) zijn afspraken vastgelegd voor het komende jaar. In de [subsidieregeling praktijkleren](#) is geregeld dat deze regeling door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland wordt uitgevoerd.

Bijdrage aan ZBO's en RWT's

Het budget voor 2025 is voor 100 procent juridisch verplicht. Deze middelen zijn bestemd voor de uitvoering van de wettelijke taken van de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB), het Nationaal Coördinatiepunt Nederlands Kwalificatieraamwerk (NCP NLQF), (de ontwikkeling van) centrale examens Nederlandse taal, rekenen en Engels door het Centraal Instituut voor Toets Ontwikkeling (CITO), NWO NRO-programma's mbo en het College voor Toetsen en Examens (CvTE).

Bijdrage aan medeoverheden

Van het beschikbare budget is in 2025 100 procent juridisch verplicht. Deze middelen zijn bestemd voor de gemeenten en worden in de vorm van specifieke uitkeringen verstrekt voor de uitvoering van de taken van de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie, het educatiebudget, het regionaal programma, Caribisch Nederland en het masterplan campus Groningen.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bekostiging

Bekostiging mbo-instellingen

De rijksbijdrage die de mbo-instellingen ontvangen is gebaseerd op de [Wet educatie en beroepsonderwijs \(WEB\)](#) en de nadere uitwerking in het [Uitvoeringsbesluit WEB](#).

Het landelijk budget dat beschikbaar is voor het middelbaar beroepsonderwijs wordt verdeeld in een budget voor entreeopleidingen, een budget voor niveau 2 en een budget voor niveaus 3 en 4. Het budget voor de entreeopleidingen wordt verdeeld over de mbo-instellingen naar rato van het aantal ingeschreven studenten. Vanaf 2025 is er ook een apart niveau 2 budget, waaraan de aanvullende middelen uit het coalitieakkoord van Rutte IV zijn toegevoegd, ten behoeve van betere begeleiding van deze groep. Het budget voor niveau 2 en het budget voor niveau 3 en 4 wordt verdeeld naar rato van het aantal ingeschreven studenten en het aantal afgegeven diploma's van elke instelling. De mate waarin een student meetelt voor de bekostiging, is afhankelijk van de leerweg (beroeps begeleidende leerweg (bbi) of beroeps opleidende leerweg (bol) en de opleiding (de prijsfactor van de opleiding).

Bij Voorjaarsnota 2024 is de bekostiging van mbo-instellingen op basis van de meest actuele referentieraming naar beneden bijgesteld. Daarnaast is er loon- en prijsbijstelling toegevoegd aan de bekostiging. Ook is € 30 miljoen van de krimp-middelen doorgeschoven van 2024 naar 2027.

Met de [subsidieregeling nazorg 2022/2025](#) wordt in 2025 € 10,5 miljoen ter beschikking gesteld aan mbo-instellingen voor het bieden van nazorg aan mbo-gediplomeerden. Daarbij kan gedacht worden aan een uitstroomgesprek bij diplomering en waar nodig coaching (in samenwerking met de gemeente). Vanaf 1 augustus 2025 is het voornemen om nazorg wettelijk te verankeren en toe te voegen aan de [bekostiging van mbo-instellingen](#).

Mbo-instellingen ontvangen een compensatie vanwege de btw-verhoging uit het hoofdlijnenakkoord voor leermiddelen voor basisvaardigheden voor studenten onder de 18 jaar (structureel €1,5 miljoen vanaf 2026).

Aanvullende bekostiging Krimpregio's

Om de gevolgen van krimp binnen de mbo-sector op te vangen zijn er aanvullende middelen beschikbaar gesteld in de jaren 2025 tot en met 2027. In het najaar van 2024 zal daarvoor een regeling gepubliceerd worden. Instellingen uit de sterkst krimpende regio's kunnen op basis van een regioplan aanspraak op deze middelen maken.

Bekostiging Caribisch Nederland

Deze middelen zijn bedoeld voor het verzorgen van middelbaar beroepsonderwijs in Caribisch Nederland. De onderwijsinstellingen in Caribisch Nederland ontvangen hiervoor lumpsumbekostiging. Ook de Raad

Onderwijs Arbeidsmarkt in Caribisch Nederland wordt vanuit deze middelen bekostigd. Het aandeel voor Caribisch Nederland uit het coalitieakkoord van kabinet Rutte IV is toegevoegd aan de bekostiging.

Bekostiging voortgezet algemeen volwassenonderwijs (vavo)

Vavo-instellingen ontvangen bekostiging voor het onderwijs dat zij verzorgen. Voor de verdeling van de beschikbare middelen wordt gebruik gemaakt van drie maatstaven, namelijk: het aantal ingeschreven studenten, het aantal vakken dat door studenten met een voldoende is afgesloten en het aantal afgegeven diploma's. Er wordt vanaf 2024 t/m 2026 € 6,4 miljoen en vanaf 2027 € 6,5 miljoen beschikbaar gesteld voor reiskostenvergoeding voor vavo-studenten.

Kwaliteitsafspraken investeringsbudget

Met de Regeling kwaliteitsafspraken mbo 2024-2027 kunnen bekostigde instellingen een aanvulling op hun reguliere bekostiging ontvangen om de doelstellingen van de werkagenda te helpen realiseren. De Regeling kwaliteitsafspraken bevat de opdracht aan de scholen om samen met hun interne partners (studenten en docenten) en externe partners (andere scholen, gemeenten, bedrijven) een regionale of sectorale (voor de beroepscolleges) invulling te geven aan de Werkagenda mbo en het Stagepact mbo. Iedere mbo-instelling gaat dat doen in een kwaliteitsagenda. Instellingen mogen de middelen inzetten om:

- de doelstellingen uit de Werkagenda mbo op het gebied van kansen-gelijkheid, aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt en het versterken van de onderwijskwaliteit te realiseren;
- de hiervoor benodigde samenwerking met de interne en externe samenwerkingspartners te verdiepen of verbreden; en
- gezamenlijk hiervan te leren.

In 2024 is er € 704,3 miljoen beschikbaar gesteld voor de kwaliteitsafspraken. Deze plannen zijn bijna allemaal goedgekeurd. Voor 2025, 2026 en 2027 is er jaarlijks circa € 539 miljoen beschikbaar. Dit komt omdat vanaf 2025 de middelen voor niveau 2 en nazorg via de bekostiging mbo-instellingen worden uitgekeerd.

Regionaal Investeringsfonds

Met het Regionaal Investeringsfonds wordt geld beschikbaar gesteld voor duurzame publiek-private samenwerking van beroepsonderwijs, bedrijfsleven en regionale overheden. Mbo-instellingen kunnen een aanvraag doen voor bekostiging van een samenwerkingstraject dat leidt tot verbetering van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt. De samenwerkingspartners dragen financieel voor 50 tot 67 procent bij.

Regionaal Programma

Scholen en gemeenten voeren gezamenlijk een regionaal programma uit om voortijdige schooluitval te voorkomen en tegen te gaan. In het Regionaal Programma stelt de regio een streefcijfer vast waarmee de landelijke ambitie uit de Werkagenda mbo van jaarlijks maximaal 18.000 nieuwe voortijdig schoolverlaters in 2026 wordt behaald. Ook nemen regio's maatregelen om het aantal voortijdig schoolverlaters dat terug naar school dan wel aan het werk gaat, te vergroten.

Naar verwachting treedt vanaf 1 augustus 2025 het nieuwe wetsvoorstel van School naar duurzaam werk in werking, het voornemen is dat het Regionaal Programma ook gericht is op jongeren met startkwalificatie en op de begeleiding van jongeren naar werk. 2025 is een overgangsjaar

waarin contactscholen en contactgemeenten op basis van de oude regeling Regionale aanpak vsv 2020-2025 en het nieuwe wetsvoorstel middelen krijgen uitgekeerd.

Er is in 2025 in totaal € 104,6 miljoen beschikbaar voor scholen en gemeenten samen voor uitvoering van het Regionaal Programma. Hiervan wordt € 49,8 miljoen verstrekt op basis van de gewijzigde regeling Regionale aanpak vsv 2020-2025 en € 54,8 miljoen op basis van het nieuwe wetsvoorstel.

Contactscholen ontvangen via de bekostiging in 2025 totaal € 42,1 miljoen. Hiervan is € 30,6 miljoen voor de regeling Regionale aanpak vsv 2020-2025 en € 11,5 miljoen op basis van het nieuwe wetsvoorstel. Contactgemeenten krijgen de overige € 65,8 miljoen voor uitvoering van het Regionaal Programma via specifieke uitkeringen, zie Bijdrage aan medeoverheden.

Loopbaanoriëntatie (lob)

Met de Tijdelijke regeling aanvullende bekostiging lob mbo 2023 is jaarlijks (voor de jaren 2023 tot en met 2027) € 32 miljoen beschikbaar gesteld voor mbo-instellingen. Mbo-instellingen kunnen met deze regeling investeren in de intensivering van loopbaanoriëntatie en -begeleiding om studenten beter te begeleiden in hun studieloopbaan en beter te informeren en stimuleren om slimmere opleidings- en arbeidsmarktkeuzes te maken.

Subsidies

Praktijkleren

De Subsidieregeling praktijkleren is bedoeld om werkgevers te stimuleren praktijk- en werkpleerplaatsen aan te bieden. Deze regeling maakt het mogelijk dat leerlingen, studenten of werknemers die een (beroeps)opleiding volgen, zich beter voorbereiden op de arbeidsmarkt, waardoor werkgevers kunnen beschikken over beter opgeleid personeel. Deze stimulering vindt plaats via een tegemoetkoming aan werkgevers voor de begeleidingskosten van leerlingen of studenten of het loon- of begeleidingskosten van een promovendus of technologisch ontwerper in opleiding (toio).

Afgelopen jaar is de subsidieregeling voor een periode van vijf jaar verlengd tot en met studiejaar 2027/2028. Additioneel is er € 7,0 miljoen beschikbaar in 2026 vanuit het Meerjarenprogramma 2025 Klimaatfonds voor studiejaar 2025/2026. Het is een toevoeging aan de bestaande Subsidieregeling praktijkleren voor een selectie van opleidingen die voorbereiden op beroepen die nodig zijn voor de klimaat- en energietransitie. Dit wordt bereikt door bovenop het reguliere subsidiebedrag van maximaal € 2.700 een aanvullende subsidie beschikbaar te stellen.

Daarnaast is het budget praktijkleren met € 58,3 miljoen in 2026 oplopend naar € 152,5 miljoen in 2029 verlaagd om de subsidietaakstelling op de OCW-begroting voorlopig te verwerken. De concrete invulling van de subsidietaakstelling vanaf 2026 wordt over de gehele OCW-begroting bezien en middels een Nota van Wijziging op de Ontwerpbegroting 2025 voorafgaand aan de begrotingsbehandeling van OCW aan uw Kamer voorgelegd. Zie de toelichting bij de belangrijkste beleidsmatige mutaties.

Actieplan laaggeletterdheid/Tel mee met taal

Ter ondersteuning van de aanpak van basisvaardigheden voor volwassenen is er in 2025 € 12,9 miljoen beschikbaar. Met deze middelen worden onder andere gemeenten, werkgevers, bibliotheken en maatschappelijke

organisaties ondersteund om mensen met beperkte basisvaardigheden te herkennen, door te verwijzen en te scholen. De activiteiten worden door verschillende partijen uitgevoerd.

Loopbaanoriëntatie (lob)

De lob-middelen worden ingezet om de loopbaanbegeleiding en de studiekeuze- en arbeidsmarktvoorlichting van (aankomende) mbo-studenten te verbeteren via onder meer het Expertisepunt lob en de portal «Kies MBO» door de SBB. Deze middelen zullen ook ingezet worden ten behoeve van een betere voorbereiding en doorstroom van mbo naar hoger beroepsonderwijs.

Vakwedstrijden

De subsidie voor het jaarlijks organiseren van de nationale vakwedstrijden (v)mbo en het begeleiden van Team Netherlands naar de internationale finales is voor de periode april 2020 - april 2024 verleend aan WorldSkills Netherlands (WSNL).

Vanaf 2024 is jaarlijks € 5,1 miljoen beschikbaar gesteld voor de organisatie van de (internationale) vakwedstrijden mbo, conform [motie 36200-VIII-100](#). Met deze motie is ook gevraagd een wettelijke basis te creëren voor WSNL en voor het uitvoeren van deze (internationale) vakwedstrijden (v)mbo. Momenteel worden de mogelijkheden verkend om voor de langere termijn een wettelijke basis te creëren voor WSNL voor de uitvoering van de vakwedstrijden. Binnenkort wordt besloten over de uitvoering van de vakwedstrijden in de tussenliggende periode.

Doorstroom beroepskolom

De subsidieregeling [Versterking aansluiting beroepsonderwijskolom](#) is bedoeld om de aansluiting tussen vo-mbo-hbo te versterken, en uitval en switch te verminderen. De subsidieregeling stimuleert regionale samenwerking van de drie onderwijssectoren, gericht op de totstandkoming van inhoudelijk afgestemde onderwijsprogramma's. Door het bieden van de mogelijkheid aan instellingen om gezamenlijk doorlopende opleidingsroutes van vmbo naar mbo en van mbo naar hbo vorm te geven, inclusief een doorlopende loopbaanoriëntatie en begeleiding (lob) lijn, kan naast het verminderen van uitval en switch ook worden bijgedragen aan het opleiden van vakmensen voor tekortsectoren. Het gaat om een bijdrage aan de ontwikkelkosten van de drie sectoren van jaarlijks € 420.000 per traject. Een traject duurt drie jaar, per traject is € 1,26 miljoen beschikbaar. Het plafondbedrag in 2025 is circa € 39,0 miljoen. In 2025 is in totaal € 33,6 miljoen kasruimte beschikbaar.

De subsidietaakstelling uit het Hoofdlijnenakkoord is voor 2025 deels ingevuld met een verlaging van de Subsidieregeling versterking aansluiting beroepskolom van in totaal €25,6 miljoen over de jaren 2024 en 2025.

Leven Lang Ontwikkelen (LLO) Collectief Laagopgeleiden en Laaggeletterden (NGF)

Het project LLO Collectief Laagopgeleiden en Laaggeletterden, dat wordt bekostigd vanuit het Nationaal Groeifonds (NGF), richt zich op laagopgeleiden en laaggeletterden, waaronder zowel werknemers als mensen die langere tijd uit het arbeidsproces zijn geweest of zelfs nooit aan het werk zijn gekomen. Het voorstel heeft als doel om een nieuw duurzaam regionaal scholingsaanbod van educatie- en opleidingstrajecten voor laagopgeleiden en laaggeletterde inwoners te ontwikkelen, dat leidt tot een betere participatie, goede doorstroom naar beroepsonderwijs of de arbeidsmarkt. Het

voorstel richt zich op het ontwikkelen van opleidingsprogramma's waarin het verwerven van basisvaardigheden wordt gecombineerd met verwerven van beroepsvaardigheden. Voor de uitvoering van het project ontvangen de twee eerste pilotregio's, Twente en Zuidoost-Brabant, subsidie. Het NGF heeft € 7,6 miljoen onvoorwaardelijk toegekend voor dit voorstel voor de periode 2022-2025 en € 42,6 miljoen voorwaardelijk voor de periode 2025-2027. Besluitvorming of de voorwaardelijke toekenning onvoorwaardelijk gemaakt kan worden, wordt begin 2025 verwacht.

Overige subsidies

Hieronder vallen subsidies voor vervolgopleidingen oriëntatieprogramma's en veilig digitaal onderwijs (zie algemene toelichting). Daarnaast worden subsidies verstrekt aan onder andere kennispunten voor onderwijs & examinering, alumnibeleid, burgerschap, als ook voor het netwerk burgerschap, macrodoelmatigheid en digitalisering mbo.

De subsidietaakstelling uit het hoofdlijnenakkoord is voor 2025 deels ingevuld met een verlaging van het budget voor overige subsidies van in totaal € 0,3 miljoen.

Opdrachten

Dit betreffen middelen voor diverse beleidsgerichte activiteiten en onderzoeken en de uitvoeringskosten van Dienst Uitvoering Subsidies Instellingen (DUS-I). Daarnaast staan op dit budget middelen in het kader van de NGF voorstellen LLO Collectief Laagopgeleiden en Laaggeletterden en NGF Programma Leeroverzicht.

Bijdrage aan agentschappen

Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)

DUO is de uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van OCW en levert producten en diensten op het terrein van bekostiging van instellingen, financiering van studenten en informatievoorziening. Het betreft het aandeel in de uitvoeringskosten van DUO voor dit begrotingsartikel. Hier zit ook de HLA taakstelling van 0,5% in.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) worden middelen verstrekt voor het uitvoeren van de Subsidieregeling praktijkleren.

Bijdrage aan ZBO's en RWT's

College voor Toetsen en Examens

Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) is een ZBO dat verantwoordelijk is voor de centrale examens Nederlandse taal, rekenen en Engels in het mbo en de staatsexamens Nederlands als tweede taal. Het centrale examen voor rekenen wordt in 2025 voor de laatste keer aangeboden.

Wet Subsiëring Landelijke Onderwijsondersteunende Activiteiten (SLOA)

Op basis van de Wet SLOA worden middelen toegekend aan Stichting CITO, voor het ontwikkelen van de centrale examens Nederlandse taal, rekenen en Engels in het mbo.

Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB)

SBB ontvangt middelen om de wettelijke taken uit te voeren, waarmee wordt bijgedragen aan het primaire proces van het beroepsonderwijs. Hiertoe behoort het ontwikkelen en onderhouden van de kwalificatiestructuur. Tevens werft en accrediteert SBB leerbedrijven, zorgt zij voor voldoende leerwerkplekken en bevordert zij de kwaliteit van deze plaatsen

en tevens het voorkomen van stagediscriminatie. De samenwerking van onderwijs en bedrijfsleven binnen één organisatie draagt bij aan kwalitatief goed beroepsonderwijs met opleidingen die up-to-date zijn en voldoende, goede stageplaatsen. Voor deze structurele wettelijke taken ontvangt SBB in 2025 totaal € 73,2 miljoen.

Daarnaast ontvangt SBB in 2025 tijdelijke aanvullende middelen ten behoeve van de uitvoering van het Stagepact mbo en de Werkagenda mbo. Zo ontvangen ze € 3,3 miljoen per jaar voor de versterking van de begeleiding door praktijkbegeleiders en is er € 1,7 miljoen per jaar beschikbaar voor inzet op extra certificaten en voor extra stages en leerbanen. Vanuit het Ministerie van SZW is een structurele bijdrage beschikbaar van € 1,0 miljoen per jaar voor de bijdrage van SBB voor inzet in de regionale werkcentra. Dit gebeurt in het kader van de nieuwe arbeidsmarktinfrastructuur, die bedoeld is om werkzoekenden en werkenden ook met scholing (Leven Lang Ontwikkelen) beter te ondersteunen bij het vinden en behouden van werk. Daarbovenop is voor de periode van 2022 tot en met 2031 in totaal circa € 21,5 miljoen aan SBB toegekend ten behoeve van de coalitieakkoord-enveloppe Werk aan Uitvoering (WaU) uit kabinet Rutte IV. Hier zit ook de HLA taakstelling van 0,5% in.

NWO: NRO-Programma's mbo

In het kader van het versterken van de onderwijskwaliteit en het bevorderen van innovatie en onderzoek binnen het mbo zijn er middelen beschikbaar voor de Nederlandse Onderwijspremie (tot 2023: Nederlandse Hogeronderwijspremie), de Comeniusbeurzen en het Comeniusnetwerk. Het betreft een pakket met stimulerende maatregelen met daarin een onderwijspremie als erkenning voor vernieuwing van het onderwijs en een stimulans voor docenten om te blijven werken aan onderwijsinnovatie en kennisdeling. Daarnaast bestaat dit pakket ook uit beurzen waarin excellent en bevlogen docentschap zichtbaar gewaardeerd wordt en uit een platform waar kennisdeling en –ontwikkeling gefaciliteerd en gestimuleerd wordt. Het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) ontvangt hier in 2025 € 5,6 miljoen voor, waarvan € 2,5 miljoen voor de Onderwijspremie, welke wordt verdeeld over drie onderwijsteams. Voor de Comeniusbeurzen en het -netwerk is € 3,1 miljoen beschikbaar.

Nationaal Coördinatiepunt Nederlands Kwalificatieraamwerk (NCP NLQF)

De Tweede Kamer heeft april 2024 voor het [wetsvoorstel NLQF](#) gestemd. In het wetsvoorstel wordt aan de Stichting CINOP Publiek de ZBO-status toegekend voor de uitvoering van de wettelijke taken van het NCP NLQF. Het NCP NLQF voert de volgende taken uit: (1) het inschalen in het NLQF van non-formele opleidingen en het opnemen van deze opleidingen in een register; (2) het beheer het NLQF-register; (3) het onderhoud en beheer van (de niveaus van) het NLQF en het bijdragen aan de ontwikkeling van het European Qualification Framework (EQF); (4) het verzorgen van de informatievoorziening en communicatie over het NLQF en het EQF. Jaarlijks stelt het NCP NLQF in overleg met het Ministerie van OCW zijn werkprogramma vast. Voor het uitvoeren van dat programma vraagt het NCP NLQF jaarlijks subsidie aan en in 2025 is hier circa € 1 miljoen voor beschikbaar.

Bijdrage aan medeoverheden

Regionale Meld- en Coördinatiefunctie

De Doorstroompuntfunctie van de gemeente biedt ondersteuning aan jongeren zonder startkwalificatie om voortijdige uitval te voorkomen en begeleid jongeren bij terugkeer in het onderwijs of, als dat niet passend is, bij het vinden van werk. Hierin werkt de Doorstroompuntfunctie samen

met partijen in het zorg-, onderwijs en arbeidsmarktdomein. De financiering voor de uitvoering van de Doorstroompuntfunctie vindt plaats via een specifieke uitkering.

Er is in 2025 € 65,8 miljoen beschikbaar voor de 40 regio's die de Doorstroompuntfunctie uitvoeren. Hiervan wordt € 47,0 miljoen verstrekt op basis van de gewijzigde Regeling regionale aanpak vsv 2020-2025. Het voornemen is om de leeftijd van de Doorstroompunt-functie op te hogen van 23 naar 27 jaar. Dit is onderdeel van het Wetsvoorstel van school naar duurzaam werk, dat naar verwachting per 1 augustus 2025 inwerking treedt. Hiervoor is € 18,8 miljoen beschikbaar. Dit wordt verstrekt op basis van de nieuwe Regeling vsv en Van school naar duurzaam werk.

Educatie

Gemeenten ontvangen budget om cursussen voor het versterken van basisvaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheden) aan te bieden aan hun inwoners. De doelgroep betreft volwassenen die Nederlands als eerste of tweede taal hebben, maar niet inburgeringsplichtig zijn. Sinds 1 januari 2015 wordt het educatiebudget per specifieke uitkering verstrekt aan samenwerkende gemeenten binnen een regio (via de 35 contactgemeenten). Gemeenten hebben voor de besteding van dit budget inkoop- en/of subsidievrijheid. Zij kiezen zelf aanbieders op basis van de vraag en behoefte van hun doelgroepen. Voor 2025 geldt dat er € 100,5 miljoen beschikbaar is. In lijn met het HLA is er een 10% SPUK korting doorgevoerd in 2025 van circa € 8,6 miljoen.

Regionaal Programma

Scholen en gemeenten voeren gezamenlijk een regionaal programma uit om voortijdige schooluitval te voorkomen en tegen te gaan. Zie het kopje Bekostiging voor nadere toelichting.

Er is in 2025 in totaal € 104,6 miljoen beschikbaar voor scholen en gemeenten samen voor uitvoering van het Regionaal Programma. Contactgemeenten ontvangen via specifieke uitkeringen in 2025 totaal € 62,5 miljoen. Hiervan is € 19,2 miljoen voor de regeling Regionale aanpak vsv 2020-2025 en € 43,3 miljoen op basis van het nieuwe wetsvoorstel. Contactscholen krijgen de overige € 42,1 miljoen voor uitvoering van het Regionaal Programma, zoals hierboven reeds is toegelicht onder de bekostiging. In lijn met het HLA is er een 10% SPUK korting doorgevoerd in 2025 van circa € 11,7 miljoen.

Masterplan Campus Groningen

Naar aanleiding van de parlementaire enquête aardgaswinning Groningen is door het kabinet een meerjarig investeringspakket toegezegd ten behoeve van brede sociaal- economische ontwikkeling in Groningen. Onderdeel van dit pakket is het versterken van het kennis- en innovatie ecosysteem in Noord-Nederland. Focus ligt daarbij op maatschappelijke vraagstukken als energie, gezondheid en digitalisering. Hierbij werken mbo-, hbo- en wo-instellingen samen met provincie en gemeenten. Hiervoor is in totaal € 50,0 miljoen beschikbaar gesteld, waarvan € 9,5 miljoen voor 2025. Dit gebeurt onder de noemer van het Masterplan Campussen.

Extracomptabele fiscale regelingen

Naast de in dit begrotingsartikel genoemde instrumenten, is er een fiscale regeling die betrekking heeft op dit beleidsterrein. De Minister van Financiën is hoofdverantwoordelijk voor de wetgeving en uitvoering van deze regeling

en voor de budgettaire middelen. In onderstaande tabel is ter informatie het budgettaire belang van deze regeling vermeld. De cijfers zijn ontleend aan de corresponderende bijlage 'Fiscale regelingen' in de Miljoenennota. Voor een beschrijving van de regeling, de doelstelling, verwijzing naar de wettekst, verwijzing naar de laatst uitgevoerde evaluatie en de ramingsgrond wordt verwezen naar de bijlage bij de Miljoenennota 'Toelichting op de fiscale regelingen'.

Tabel 28 Fiscale regelingen 2023-2025, budgettair belang op transactiebasis in lopende prijzen (bedragen x € 1 miljoen)¹

	2023	2024	2025
Aftrek voor scholingsuitgaven (studiekosten)	29	18	3

¹ [-] = regeling is in dat jaar niet van toepassing; [0] = budgettair belang van de regeling bedraagt in dat jaar afgerond nihil.

3.4 Artikel 6 en 7. Hoger onderwijs

A. Algemene doelstelling

Het stelsel van hoger onderwijs en onderzoek zorgt dat studenten en (wetenschappelijk) personeel hun talenten en onderzoekend vermogen maximaal kunnen ontwikkelen. Het leidt hen op voor een positie op de nationale en internationale arbeidsmarkt die optimaal aansluit bij hun talenten.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor een stelsel van hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek dat zodanig functioneert dat het onderwijs aansluit bij de talenten en ambities van individuele studenten en (wetenschappelijk) personeel en bij de behoefte van de maatschappij.

Financieren

De minister financiert het stelsel van hoger onderwijs en onderzoek door bekostiging van de onderwijsinstellingen. Mede hierdoor wordt de toegankelijkheid van het hoger onderwijs gewaarborgd.

Stimuleren

De minister stimuleert specifieke beleidsonderwerpen via de bekostiging, subsidies en de inzet van andere instrumenten, zoals kwaliteitsafspraken, bestuurlijke afspraken, voorlichting en wet- en regelgeving.

Regisseren

De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van hoger onderwijs vult de minister in via een regisserende rol. De normen van kwaliteit zijn vastgelegd in wet- en regelgeving. De kwaliteit van de individuele opleidingen in het hoger onderwijs wordt bewaakt met het accreditatiestelsel. Dit is belegd bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO). De Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op de naleving van wettelijke voorschriften en op de recht- en doelmatigheid. Zij ziet ook toe op de kwaliteit van het stelsel van hoger onderwijs, waaronder het accreditatiestelsel.

Kengetallen

Tabel 29 Studenten hoger onderwijs ¹							
	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/2028	2028/29	2029/30
hbo voltijd associate degree	15,1	16,3	17,0	17,5	18,0	18,5	19,2
hbo voltijd bachelor	380,0	363,7	350,5	340,6	334,2	329,8	326,0
hbo voltijd master	6,8	7,1	7,3	7,4	7,6	7,8	7,9
hbo deeltijd associate degree	9,0	9,5	9,9	10,3	10,6	11,0	11,5
hbo deeltijd bachelor	40,9	39,9	39,4	39,1	39,0	38,9	38,9
hbo deeltijd master	7,9	7,7	7,8	7,8	7,9	8,0	8,1
Totaal hbo	459,7	444,2	431,8	422,8	417,4	414,1	411,6
wo voltijd bachelor	217,9	216,7	214,8	213,5	214,3	216,1	218,9
wo voltijd master	119,3	121,4	123,6	123,9	123,2	122,3	121,6
wo deeltijd bachelor	1,5	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
wo deeltijd master	3,1	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9
Totaal wo	341,8	342,4	342,7	341,7	341,7	342,7	344,8

1 Bron: Referentieraming 2023

Tabel 30 Gediplomeerden (aantallen x 1.000)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
hbo voltijd associate degree	3,1	3,5	3,9	4,1	4,2	4,2	4,3
hbo voltijd bachelor	62,6	63,5	60,7	57,0	54,3	52,7	51,6
hbo voltijd master	2,7	2,8	2,9	3,0	3,1	3,1	3,2
hbo deeltijd associate degree	2,0	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,7
hbo deeltijd bachelor	6,6	6,4	6,3	6,1	6,0	6,0	5,9
hbo deeltijd master	2,4	2,2	2,2	2,1	2,2	2,2	2,2
Totaal hbo	79,4	80,6	78,2	74,7	72,2	70,8	70,0
wo voltijd bachelor	41,0	42,1	41,7	42,4	42,4	41,6	40,9
wo voltijd master	49,5	50,3	52,5	54,8	56,2	57,0	57,4
wo deeltijd bachelor	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
wo deeltijd master	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Totaal wo	91,7	93,5	95,3	98,3	99,7	99,7	99,5

Tabel 31 Uitgaven per student (bedragen x € 1.000)

1. Onderwijsuitgaven per student (bedragen x € 1.000) ¹	2025	2026	2027	2028	2029
hbo	10,5	10,3	9,9	9,8	9,8
wo	9,0	9,0	8,7	8,8	8,9
2. Wettelijk collegegeld (hbo en wo voltijd, bedragen x € 1)	2024/25				

¹ De onderwijsuitgaven per student zijn berekend in nominale prijzen zonder de collegegeldontvangsten, en aantal studenten conform de Referentieraming 2024 (overeenkomstig tabel «Studenten hoger onderwijs», onder 1; omgerekend naar kalenderjaren).

C. Beleidswijzigingen

Op 16 mei 2024 is het Hoofdlijnenakkoord gepresenteerd. De belangrijkste beleidswijzigingen op het gebied van het hoger onderwijsstelsel worden toegelicht in het regeerprogramma en zijn beschreven in de beleidsagenda.

Voor het hbo en wo staan hierin onder andere maatregelen genoemd over internationale studenten, tegemoetkoming leenstelselstudenten, langstudeerders en capaciteitsbekostiging.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 32 Budgettaire gevolgen van beleid art. 6 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie		Begroting				
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	4.780.237	4.818.832	4.247.609	3.921.343	3.810.251	3.741.627	3.988.751
Uitgaven	4.550.502	4.826.368	4.490.736	4.235.104	3.911.596	3.786.004	3.747.675
Bekostiging	4.476.273	4.549.958	4.314.514	4.114.574	3.809.861	3.708.310	3.665.425
Bekostiging onderwijsdeel	3.923.814	3.917.361	4.116.082	3.916.147	3.611.434	3.509.883	3.466.998
Bekostiging ontwerp en ontwikkeling	151.380	159.527	159.446	159.441	159.441	159.441	159.441
Studievoorschot kwaliteitsafspraken	362.399	432.109	0	0	0	0	0
Bekostiging flexibel hoger onderwijs voor volwassenen	1.687	1.975	0	0	0	0	0
Fonds onderzoek en wetenschap	36.993	38.986	38.986	38.986	38.986	38.986	38.986
Subsidies (regelingen)	22.314	199.845	98.567	42.910	25.008	902	395
Tegemoetkoming 2e lerarenopleiding	578	2.638	2.638	365	0	0	0
NGF Aanpak professionalisering leraren	0	357	19.171	23.028	23.308	0	0
NGF Katalysator	2.772	110.141	38.893	11.100	0	0	0
NGF Npuls	14.370	80.407	35.732	6.667	0	0	0

	Realisatie			Begroting			
Overige subsidies	4.594	6.302	2.133	1.750	1.700	902	395
Bijdrage aan agentschappen	14.785	20.573	20.527	21.527	21.234	21.299	26.362
Dienst Uitvoering Onderwijs	14.785	20.573	20.527	21.527	21.234	21.299	26.362
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	37.130	55.992	57.128	56.093	55.493	55.493	55.493
NWO: Promotiebeurs voor leraren	11.346	11.956	11.956	11.956	11.956	11.956	11.956
NWO: NRO-programma's HO	19.825	22.289	23.555	23.178	23.178	23.178	23.178
Nederland-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)	5.959	7.145	7.015	6.357	5.757	5.757	5.757
Bijdrage RWT Nuffic	0	10.155	10.155	10.155	10.155	10.155	10.155
Bijdrage RWT. Centr. Stud	0	4.447	4.447	4.447	4.447	4.447	4.447
Ontvangsten	4.749	1.243	17	16	16	16	16

Uitsplitsing verplichtingen

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	4.780.237	4.818.832	4.247.609	3.921.343	3.810.251	3.741.627	3.988.751
waarvan garantieverplichtingen	27.018	- 10.225	0	0	0	0	0
waarvan overige verplichtingen	4.753.219	4.829.057	4.247.609	3.921.343	3.810.251	3.741.627	3.988.751

De garantieverplichtingen hebben betrekking op leningen/rekening-courantkredieten aan onderwijsinstellingen. Deze leningen worden door middel van schatkistbankieren verstrekt. Het Ministerie van OCW staat voor deze leningen garant. Deze verplichtingen worden niet geraamd.

Tabel 33 Budgettaire gevolgen van beleid art. 7 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie			Begroting			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	7.860.906	7.710.963	7.040.673	6.841.133	6.776.662	6.739.819	7.131.334
Uitgaven	7.094.482	7.420.519	7.074.209	7.032.368	6.842.349	6.773.680	6.738.854
Bekostiging	7.067.562	7.405.024	7.059.133	7.018.228	6.828.150	6.759.970	6.725.145
Bekostiging onderwijsdeel	3.048.157	3.150.662	3.329.424	3.287.120	3.095.644	3.023.672	2.987.157
Bekostiging onderzoeksdeel	2.843.361	2.987.618	2.805.924	2.805.866	2.805.892	2.808.292	2.808.292
Bekostiging ondersteuning geneeskunde onderwijs en onderzoek	802.832	844.372	845.850	847.307	848.679	850.071	851.761
Studievoorschot kwaliteitsafspraken	220.982	262.289	0	0	0	0	
Fonds onderzoek en wetenschap	152.230	160.083	77.935	77.935	77.935	77.935	77.935
Subsidies (regelingen)	21.408	8.147	7.418	6.990	7.159	7.154	7.153
Nuffic	10.569	0	0	0	0	0	0
Studiekeuze123	3.707	0	0	0	0	0	0
Vluchteling Studenten UAF	2.444	1.928	2.570	2.570	2.570	2.570	2.570
Studentenwelzijn (Ecio)	1.025	1.051	1.056	910	890	885	885
Interstedelijk Studentenoverleg (ISO)	321	464	370	415	343	412	343
Landelijke Studenten Vakbond (LSVb)	279	338	338	338	338	338	338
Open en online onderwijs	483	480	0	0	0	0	0
Overige subsidies	2.580	3.886	3.084	2.757	3.018	2.949	3.017
Opdrachten	2.669	4.018	4.328	3.820	3.710	3.226	3.226
Opdrachten	2.538	4.018	4.328	3.820	3.710	3.226	3.226
Zelftesten	131	0	0	0	0	0	0
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	2.843	3.330	3.330	3.330	3.330	3.330	3.330
Europees Universitair Instituut Florence (EUI)	1.712	2.141	2.141	2.141	2.141	2.141	2.141
United Nations University (UNU)	1.131	1.189	1.189	1.189	1.189	1.189	1.189
Ontvangsten	4.633	16	16	16	16	16	16

Uitsplitsing verplichtingen							
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	7.860.906	7.710.963	7.040.673	6.841.133	6.776.662	6.739.819	7.131.334
waarvan garantieverplichtingen	189.517	- 12.774	0	0	0	0	0
waarvan overige verplichtingen	7.671.389	7.723.737	7.040.673	6.841.133	6.776.662	6.739.819	7.131.334

De garantieverplichtingen hebben betrekking op leningen/rekening-courantkredieten aan onderwijsinstellingen. Deze leningen worden door middel van schatkistbankieren verstrekt. Het Ministerie van OCW staat voor deze leningen garant. Deze verplichtingen worden niet geraamd.

Budgetflexibiliteit artikel 6

Tabel 34 Geschatte budgetflexibiliteit

	2025
juridisch verplicht	98,5%
bestuurlijk gebonden	1,5%
beleidsmatig gereserveerd	0,0%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	0,0%

Bekostiging

Het budget voor 2025 is bijna 100 procent juridisch verplicht. De verplichtingen hebben betrekking op de bekostiging van hogescholen voor onderwijs en ontwerp en ontwikkeling. Hieraan ten grondslag liggen de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW), het Uitvoeringsbesluit WHW 2008 en de Regeling financiën hoger onderwijs. Het moment van juridisch verplichten vindt plaats voorafgaand aan het jaar waarop de bekostiging betrekking heeft. Het resterende budget is aan te merken als bestuurlijk gebonden in het kader van de 10%-middelen studievoorschot.

Subsidies

Het budget voor 2025 is 45 procent juridisch verplicht. Het resterende deel is bestuurlijk gebonden in het kader van de Nationale Groeifondsprogramma's Leven Lang Ontwikkelen (LLO) Katalysator, Npuls (voorheen: Digitaliseringsimpuls onderwijs NL) en de Nationale aanpak professionalisering leraren (NAPL).

Bijdrage aan agentschappen

Het budget voor 2025 is 100 procent juridisch verplicht. Op basis van managementafspraken tussen bestuursdepartement en de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) zijn afspraken vastgelegd voor het komende jaar.

Bijdrage aan ZBO's en RWT's

Het budget voor 2025 is 100 procent juridisch verplicht. Het betreft de bijdrage aan de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) voor de onderdelen promotiebeurs voor leraren en NRO-programma's, de bijdrage aan de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) en de bijdragen aan Nuffic en LCSK voor de wettelijke taken op het gebied van internationale studenten en studiekeuze. De middelen worden in het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar verplicht.

Budgetflexibiliteit artikel 7

Tabel 35 Geschatte budgetflexibiliteit

	2025
juridisch verplicht	99,9%
bestuurlijk gebonden	0,1%
beleidsmatig gereserveerd	0,0%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	0,0%

Bekostiging

Het budget voor 2025 is bijna 100 procent juridisch verplicht. De verplichtingen hebben betrekking op de bekostiging van universiteiten en academische ziekenhuizen voor onderwijs en onderzoek. Hieraan ten grondslag liggen de WHW, het Uitvoeringsbesluit WHW 2008 en de Regeling financiën hoger onderwijs. Het moment van juridisch verplichten vindt plaats voorafgaand aan het jaar waarop de bekostiging betrekking heeft. Het resterende budget is aan te merken als bestuurlijk gebonden in het kader van de 10%-middelen studievoorschot.

Subsidies

Het beschikbare budget voor 2025 is voor 93 procent juridisch verplicht. Dit betreft enerzijds de bijdragen voor Vluchteling-Studenten UAF, Handicap en Studie, Interstedelijk Studentenoverleg (ISO) en Landelijke Studenten Vakbond (LSVb). Deze middelen worden in het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar verplicht. Anderzijds betreft het de financiering van de verplichtingen die voortvloeien uit de afstudeerregeling, de subsidieregeling kandidaten Europees Universitair Instituut en de subsidies in het kader van stagediscriminatie, student centraal en het verstreken van de mkb-route. Het restant is beleidsmatig gereserveerd ten behoeve van ad-hoc subsidies.

Opdrachten

Het beschikbare budget voor 2025 is voor 20 procent juridisch verplicht op grond van in 2024 of eerder gesloten overeenkomsten. De ervaring leert dat in de loop van het jaar het resterende deel van het budget wordt verplicht.

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties

Het budget voor 2025 is 100 procent juridisch verplicht. Dit betreft de verdragsrechtelijke bijdragen aan de United Nations University (UNU) en het Europees Universitair Instituut Florence (EUI). Deze middelen worden in het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar verplicht.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bekostiging

Universiteiten (wo) en hogescholen (hbo) ontvangen bekostiging voor onderwijs, onderzoek (wo) en ontwerp en ontwikkeling (hbo). De rijksbijdrage wordt jaarlijks aan de universiteiten en hogescholen toegekend als een lumpsum. De rijksbijdrage is gebaseerd op de WHW. In het Uitvoeringsbesluit WHW 2008 en de Regeling financiën hoger onderwijs zijn de bepalingen, bedragen en percentages opgenomen op basis waarvan de rijksbijdrage wordt berekend.

Onderwijsdeel (hbo en wo)

Universiteiten en hogescholen ontvangen een rijksbijdrage vanwege onderwijs. De rijksbijdrage is gebaseerd op de nominale studieduur van de opleiding en het volgen en succesvol afronden van één bachelor- en één masteropleiding. Het onderwijsdeel bestaat uit: 1. een studentgebonden deel: gebaseerd op het aantal ingeschreven bekostigde studenten en graden (diploma's). Er zijn hierbij drie bekostigings-niveaus (laag, hoog en top); 2. een onderwijsopslag in bedragen: bedragen op basis van afspraken voor kwaliteit, kwetsbare opleidingen en bijzondere voorzieningen; 3. een onderwijsopslag in percentages.

Deel ontwerp en ontwikkeling (hbo) en onderzoeksdeel (wo)

Universiteiten en hogescholen ontvangen een rijksbijdrage vanwege onderwijs. De rijksbijdrage is gebaseerd op de nominale studieduur van de opleiding en het volgen en succesvol afronden van één bachelor- en één masteropleiding. Het onderwijsdeel bestaat uit: 1. een studentgebonden deel: gebaseerd op het aantal ingeschreven bekostigde studenten en graden (diploma's). Er zijn hierbij drie bekostigings-niveaus (laag, hoog en top); 2. een onderwijsopslag in bedragen: bedragen op basis van afspraken voor kwaliteit, kwetsbare opleidingen en bijzondere voorzieningen; 3. een onderwijsopslag in percentages.

Deel ondersteuning geneeskundig onderwijs en onderzoek (wo)

De bekostiging van het onderwijs en onderzoek bij de acht academische ziekenhuizen loopt via de universiteiten. Hier kunnen studenten geneeskunde onderwijs volgen en praktijkervaring opdoen. De rijksbijdrage bestaat uit een deel dat is gebaseerd op het aantal ingeschreven studenten en graden, een procentueel deel en een bedrag vanwege rente en afschrijving (voor huisvesting).

Hoofdlijnenakkoord

In het hoofdlijnenakkoord van 16 mei 2024 zijn een aantal maatregelen opgenomen die betrekking hebben op de bekostiging. Het gaat om maatregel 24 bijstelling sectorplannen hoger onderwijs en wetenschap, maatregel 41 verminderen internationale studenten en maatregel 44 langstudeerders en maatregel 69 bezuiniging Fonds Onderzoek en Wetenschap. Daarnaast zijn maatregel 34 gerichte keuzes ontwikkelings samenwerking, maatregel 35 verlaging non-ODA-middelen en maatregel 40 generieke subsidietaakstelling ook deels van toepassing op het instrument bekostiging. Bij maatregel 41 wordt de bekostiging structureel verlaagd met € 293 miljoen. Bij maatregel 44 wordt de bekostiging structureel verlaagd met € 282 miljoen.

De concrete invulling van de subsidietaakstelling vanaf 2026 wordt over de gehele OCW-begroting gezien en middels een Nota van Wijziging op de Ontwerpbegroting 2025 voorafgaand aan de begrotingsbehandeling van OCW aan uw Kamer voorgelegd. De begrote budgetten vanaf 2026 kunnen daarom nog aan veranderingen onderhevig zijn.

Voor maatregel 34 en 35 wordt deze deels ingevuld op het instrument bekostiging en deels op het instrument subsidies. Vanaf 2026 en verder en voor de overige maatregelen geldt dat deze verder worden uitgewerkt in het regeerprogramma. In de begroting 2025 zijn de maatregelen pro forma verdeeld over artikel 6 en 7.

Fonds Onderzoek en Wetenschap (hbo en wo)

In het coalitieakkoord van kabinet Rutte IV was voor de periode 2023-2031 in totaal € 5,0 miljard beschikbaar gesteld voor een Fonds voor Onderzoek en Wetenschap. Een deel van dit budget is ingezet via de beleidsartikelen van het hoger onderwijs. Het gaat daarbij om praktijkgericht onderzoek op artikel 6 (hoger beroepsonderwijs) en de stimuleringsbeurzen op artikel 7 (wetenschappelijk onderwijs).

Uit hoofde van het Hoofdlijnenakkoord wordt omgebogen op het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap en de gevolgen hiervan zijn verwerkt in deze begroting. Het praktijkgericht onderzoek op artikel 6 wordt niet getroffen en dus onverminderd voortgezet: tot en met 2031 blijft jaarlijks € 39,0 miljoen beschikbaar voor het hoger beroepsonderwijs. Op de stimuleringsbeurzen van artikel 7 (wetenschappelijk onderwijs) wordt van 2025 tot en met 2031 € 82,1 miljoen per jaar omgebogen. Daarmee resteert een bedrag van € 77,9 miljoen per jaar op artikel 7 in het Fonds, wat beschikbaar blijft voor de beoogde beleidsdoelen.

Praktijkgericht onderwijs (hbo)

Binnen het deel ontwerp en ontwikkeling (hbo) zijn de coalitieakkoordmiddelen van het vorige kabinet ondergebracht ten behoeve van het Praktijkgericht onderzoek. Door de hogescholen toe te rusten om hun rol als kennisinstellingen te verstevigen en verder uit te bouwen, worden zij in staat gesteld om met hun praktijkgericht onderzoek het onderwijs, onderzoek en de (regionale) beroepspraktijk te verbinden en zo bij te dragen aan Nederlandse kennisontwikkeling en groei. Daarnaast zorgt de aansluiting van het onderzoek van hogescholen op maatschappelijke vraagstukken voor vernieuwend beroepsonderwijs en versterkt het de aansluiting op de (regionale) arbeidsmarkt. Om deze doelstellingen te bereiken is vanaf 2023 een investering van € 111 miljoen ter beschikking gesteld (inclusief € 39 miljoen die tot en met 2031 loopt). Hiervan wordt het grootste deel, € 56 miljoen, aan de eerste geldstroom van de hogescholen toegevoegd via de post «ontwerp en ontwikkeling» uit artikel 6 (hoger beroepsonderwijs) en verdeeld naar rato van het onderwijsdeel conform de bekostigingssystematiek zoals vastgelegd in de WHW. Van de € 95 miljoen is € 56 miljoen uit de coalitieakkoord-envelop «versterken hoger onderwijs en onderzoek» afkomstig en € 39,0 miljoen uit het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap. Deze laatste impuls in de eerste geldstroom is gekoppeld aan een impuls van € 16 miljoen in de tweede geldstroom die is toegevoegd aan de post «NWO: praktijkgericht onderzoek» uit artikel 16 (onderzoek en wetenschapsbeleid).

Stimuleringsbeurzen (wo)

Op artikel 7 (wetenschappelijk onderwijs) wordt van 2025 tot en met 2031 gemiddeld € 82,1 miljoen per jaar omgebogen, ter invulling van de taakstelling op het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap. De resterende middelen, € 77,9 miljoen, blijven beschikbaar voor de beoogde beleidsdoelen.

Sectorplannen en startersbeurzen (wo)

Het Hoofdlijnenakkoord beschrijft een budgettaire opgave voor de bijstelling van de sectorplannen van structureel € 215 miljoen per jaar vanaf 2026. De sectorplannen zijn een effectief middel om via samenwerking en profilering van universiteiten de kwaliteit van onderzoek en onderwijs te vergroten en meer zekerheid te bieden aan wetenschappers in Nederland door het aanbieden van vaste aanstellingen. Universiteiten hebben de sectorplannen omarmd en zijn voortvarend bezig met de implementatie.

Onafhankelijke commissies monitoren de voortgang en de realisatie van de doelen. Het kabinet heeft bovenstaande in overweging genomen en ontziet de sectorplannen in de invulling van de ombuigingsopgave. Om de sectorplannen in stand te houden, worden in plaats daarvan de startersbeurzen stopgezet: de beurzen bleken in de praktijk uitvoeringstechnisch complex, en er is geen eenduidige evidentie dat zij een effectief middel zijn om de werkdruk voldoende te verlagen. Het stopzetten van de startersbeurzen levert € 175 miljoen per jaar op. Het restant van de invulling (oplopend tot € 40 miljoen structureel) van de opgave vindt plaats met een ombuiging op de bekostiging van NWO op Artikel 16 (Onderzoek en Wetenschapsbeleid). De startersbeurzen worden stopgezet per 2025; de ombuiging op de bekostiging van NWO gaat vanaf 2030 in.

Subsidies

Hoofdlijnenakkoord

Maatregel 34 gerichte keuzes ontwikkelingssamenwerking, maatregel 35 verlaging non-ODA-middelen en maatregel 40 generieke subsidietaakstelling zijn rijksbreed verdeeld en hebben deels betrekking op het instrument subsidies van artikel 6 en 7. Maatregel 34 en 35 worden deels ingevuld op het instrument bekostiging en deels op het instrument taakstelling gedekt op het instrument bekostiging. De concrete invulling van de subsidietaakstelling vanaf 2026 wordt over de gehele OCW-begroting bezien en middels een nota van wijziging op de Ontwerpbegroting 2025 voorafgaand aan de begrotingsbehandeling van OCW aan uw Kamer voorgelegd. De begrote budgetten vanaf 2026 kunnen daarom nog aan veranderingen onderhevig zijn.

Tegemoetkoming tweede lerarenopleiding (hbo)

De subsidieregeling tweede lerarenopleiding maakt het voor leraren financieel aantrekkelijker om een tweede lerarenopleiding (bachelor of master) te volgen die opleidt tot een bevoegdheid en waarvoor instellingscollegegeld moet worden betaald, indien zij geen aanspraak mogen of kunnen maken op een andere subsidieregeling. Voor de subsidie komen bijvoorbeeld leraren in aanmerking die na een eerdere opleiding moeizaam een baan kunnen vinden in het onderwijs en die geen aanspraak hebben op een regeling zoals de Lerarenbeurs of de subsidie voor zijinstromers. Ook leraren die na het onderwijs in een andere sector zijn gaan werken, maar terug willen naar het onderwijs en hiervoor een ander vak willen aanleren kunnen voor deze subsidie in aanmerking komen. De subsidie tweede lerarenopleiding is vanaf het studiejaar 2020/2021 aan te vragen. Vanaf 2021/2022 is het subsidiebedrag verhoogd en is het mogelijk gemaakt om voor twee studiejaar in plaats van één jaar subsidie aan te vragen. Vanwege de tegenvallende deelnemersaantallen is bij Voorjaarsnota 2023 besloten om de regeling na het collegejaar 2025/2026 niet voort te zetten. Deelnemers die starten in 2024/2025 hebben nog wel de mogelijkheid voor een tweede jaar subsidie aan te vragen voor 2025/2026.

Vluchteling Studenten UAF (wo)

UAF begeleidt en ondersteunt vluchtelingen die zich voorbereiden op een studie in het hoger onderwijs met als doel dat de aspirant-student kan starten met een passende studie die opleidt tot een diploma.

Studentenwelzijn Ecio (wo)

Het Expertisecentrum Inclusief Onderwijs (Ecio) bouwt aan inclusief onderwijs op operationeel, tactisch en strategisch niveau voor verdere professionalisering en verduurzaming van inclusief onderwijs en het

versterken van het zelfvertrouwen van studenten met een ondersteuningsvraag. Onder andere, adviseert en ondersteunt Ecio universiteiten, hogescholen en het mbo om belemmeringen voor studenten met een functiebeperking en met een ondersteuningsbehoefte weg te nemen en hen succesvol te laten studeren en doorstromen naar de arbeidsmarkt. Ecio coördineert daarnaast bijvoorbeeld ook de bijeenkomsten van het Landelijk Netwerk en de Landelijke Werkgroep Studentenwelzijn.

Interstedelijk Studentenoverleg (ISO) en Landelijke Studenten Vakbond (LSVb) (wo)

Het betreft hier de (structurele) bekostiging van een tweetal organisaties die beleidsmatig activiteiten uitvoeren die betrekking hebben op de belangenbehartiging van studenten.

Nationaal Groeifonds (NGF)-project Nationale Leven Lang Ontwikkelen (LLO)-katalysator (hbo)

Het doel van de nationale LLO-katalysator is een forse impuls te geven aan de ontwikkeling van bij-, op- en omscholingsaanbod. In regionale samenwerkingsverbanden van bedrijfsleven, onderwijs (mbo, hbo en wo; publiek en privaat) en overheid vindt vraaggerichte ontwikkeling van het scholingsaanbod plaats en worden afspraken gemaakt over uitvoering en deelname.

Het programma is opgeknipt in twee tranches: tranche 1 loopt tot eind 2025, tranche 2 loopt tot 2029. In tranche 1 ligt de focus op scholing die benodigd is voor het realiseren van de ambities op het vlak van de energie- en grondstoffentransitie. Vervolgens wordt de aanpak in de tweede tranche verbreed naar andere (tekort)sectoren. Onderdeel van het plan is het opzetten van een LLO-Radar, waarmee continu de (toekomstige) behoefte aan vaardigheden op de arbeidsmarkt in beeld wordt gebracht, zodat tijdig kan worden voorzien in passend scholingsaanbod. Daarnaast wordt in de LLO-katalysator gewerkt aan het versterken van de leercultuur bij bedrijven en instellingen, aan professionalisering van de onderwijsorganisaties op het gebied van LLO-dienstverlening en vindt op landelijk niveau onderzoek en ontwikkeling plaats.

Het budget voor de LLO-katalysator is in totaal € 392 miljoen. Hiervan is € 167 miljoen onvoorwaardelijk toegekend (tranche 1 tot 2025), voor de periode daarna (tranche 2 tot eind 2029) is € 225 miljoen voorwaardelijk toegekend. De middelen die gemoeid zijn met dit programma zijn bedoeld voor de mbo-, hbo- en wo-instellingen. De precieze verdeling van de middelen dient nog uitgewerkt te worden.

NGF-project Digitaliseringsimpuls onderwijs NL (hbo)

Impuls is een samenwerkingsprogramma van het (publieke) mbo-, hbo- en wo-onderwijs in Nederland, en de IT-coöperatie SURF. Door het programma kunnen zij de kwaliteit van het onderwijs verbeteren, de wendbaarheid en toegankelijkheid van het onderwijs(aanbod) vergroten en de digitale vaardigheden van lerenden en docenten verbeteren. Het programma biedt experts uit verschillende onderwijsinstellingen (en daar buiten) de mogelijkheid om samen te werken aan experimenten, pilots en opschaling/verbreding op het gebied van (bijvoorbeeld) het veilig en verantwoord inzetten van AI, studiedata, XR, overige digitale leermaterialen, betrouwbare certificaten voor kortlopend onderwijs (microcredentials). In gesprek met (big) tech en commerciële aanbieders van onderwijsmateriaal treedt de publieke sector gezamenlijk op. Digitale oplossingen hiervoor worden gezamenlijk en volgens de principes van

de «gezamenlijke sectorarchitectuur» ontwikkeld, waardoor ze goed interoperabel zijn en voldoen aan de publieke waarden voor IT. Door in te zetten op kennisdeling en ontwikkeling van docenten op landelijk én in iedere instelling (Centers for teaching and learning) wordt nieuwe kennis en ervaring snel beschikbaar gemaakt voor alle docenten. Zo kunnen de professionals in onderwijsinstellingen het onderwijs (blijven) verbeteren, en aanbieden aan alle lerenden. Zij zijn beter toegerust op (steeds nieuwe) vragen van de samenleving. Door die duurzame inzetbaarheid draagt het programma bij aan de Nederlandse economie en heeft het een positief effect op de kwaliteit en doelmatigheid van het mbo, hbo en wo.

Het budget voor Npuls is in totaal € 560 miljoen. Hiervan is € 140 miljoen onvoorwaardelijk toegekend (tranche 1 tot medio 2025), voor de periode daarna (tranche 2 tot 2031) is € 420 miljoen voorwaardelijk toegekend. De middelen van het programma zijn bedoeld voor de mbo-, hbo- en wo-instellingen. De precieze verdeling van de middelen dient te worden uitgewerkt.

NGF-project Nationale aanpak professionalisering leraren (hbo)

De Nationale Aanpak Professionalisering van Leraren (NAPL) is in januari 2024 van start gegaan, heeft een looptijd van tien jaar en is gefinancierd uit het Nationaal Groeifonds. Het programma heeft als doel een belangrijke impuls te leveren aan de professionalisering van leraren in het po, vo en mbo. Het programma NAPL bestaat uit vier pijlers met de volgende beoogde opbrengsten:

1. Ontwikkelpaden. Voor elk van de drie sectoren worden tenminste zes ontwikkelpaden ontwikkeld, getoetst en publiek beschikbaar gesteld. Eén ontwikkelpad betreft de ontwikkeling van start- naar vakbekwaamheid. De andere ontwikkelpaden betreffen de daaropvolgende expertrollen waarin leraren zich kunnen specialiseren.
2. Opleidingsregister. Er wordt een digitaal opleidingsregister ontwikkeld dat leraren een overzicht biedt van kwalitatief hoogwaardige professionaliseringstrajecten en een platform voor uitwisseling.
3. Co-creatielabs in onderwijsregio's waarin aan professionaliseringstrajecten vorm wordt gegeven en een tegemoetkoming in de kosten van deelname aan professionalisering door leraren.
4. Kwaliteitsborging. Er wordt een kwaliteitskader en een landelijk kwaliteitszorgsysteem ontwikkeld voor professionaliseringstrajecten. Trajecten die onderdeel zijn van het opleidingsregister voldoen aan de gestelde kwaliteitseisen en de kwaliteit ervan wordt structureel geborgd.

Het totale budget voor het programma bedraagt € 159,6 miljoen. Van dit totaalbedrag is € 73,1 miljoen onvoorwaardelijk toegekend voor 2024-2027, de eerste vier jaar van het programma. De resterende € 86,5 miljoen van het totaalbedrag is voorwaardelijk toegekend voor 2028-2033, de daaropvolgende zes jaar van het programma. Het grootste deel van het totaalbedrag komt, als onderdeel van pijler 3, in twee subsidieregelingen beschikbaar voor onderwijsregio's t.b.v. het ontwikkelen en/of het laten deelnemen van leraren aan professionaliseringstrajecten.

Overig (hbo en wo)

Bij dit financiële instrument zijn afzonderlijk voor de sectoren hbo en wo overige toekenningen opgenomen die gelijk dan wel kleiner zijn dan € 1 miljoen. Het gaat hier om middelen die deels juridisch en deels

bestuurlijk verplicht zijn bijvoorbeeld op basis van de afstudeerregeling, de subsidieregelingen virtuele internationale samenwerkingsprojecten hoger onderwijs, kandidaten Europees Universitair Instituut en diverse adhoc-subsidies.

Opdrachten

Voor de beleidsontwikkeling worden opdrachten verstrekt voor het uitvoeren van diensten. Het gaat hierbij met name om opdrachten voor diverse beleidsgerichte activiteiten/onderzoeken en de communicatie rondom beleidsontwikkelingen.

Bijdrage aan agentschappen

Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)

DUO is de uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van OCW en levert producten en diensten op het terrein van bekostiging van instellingen, financiering van studenten en informatievoorziening. Het betreft het aandeel in de uitvoeringskosten van DUO voor de begrotingsartikelen 6 en 7. Hier zit ook de HLA taakstelling van 0,5% in.

Bijdrage aan ZBO's en RWT's

NWO Promotiebeurs voor leraren

Leraren in het po, vo, mbo en hbo worden in staat gesteld om promotieonderzoek te verrichten dat uitmondt in een proefschrift. Jaarlijks kan via NWO aan circa 50 leraren een nieuwe beurs voor een periode van vijf jaar worden verstrekt.

NWO Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO)-programma's Hoger Onderwijs

Vanaf 2023 is de volledige uitvoering van zowel het Comeniusprogramma (circa 60 beurzen per jaar) als de Nederlandse Onderwijspremie (6 premies per jaar) bij het NRO komen te liggen, inclusief het verstrekken van de beurzen en premies aan de instellingen. Daarnaast wordt via het NRO ook onderzoek naar hoger onderwijs gefaciliteerd en gefinancierd.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)

De NVAO is als onafhankelijke, binationale accreditatieorganisatie, opgericht door de Nederlandse en Vlaamse overheid. Deze organisatie geeft een deskundig en objectief oordeel over de kwaliteit van het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen. In deze begroting is de bijdrage opgenomen die de Nederlandse overheid rechtstreeks aan de NVAO vergoedt voor de uitvoering van haar reguliere taken en voor haar aanvullende taken zoals in het kader van de kwaliteitsafspraken.

Nuffic

Nuffic is het expertise- en dienstencentrum voor internationalisering in het Nederlandse onderwijs; van primair en voortgezet onderwijs tot beroepsgericht en hoger onderwijs. De afgelopen jaren heeft een heroverweging plaatsgevonden van de subsidie aan Nuffic wat betreft de grondslag van de subsidie en de sturingsrelatie van het Ministerie van OCW richting Nuffic. Met het wetsvoorstel Wet wettelijke taken internationalisering onderwijs is een aantal taken van Nuffic in het kader van diplomawaardering, bevordering van de internationalisering en de advisering rondom beursverlening wettelijk geborgd. Door middel van het wetsvoorstel is de Wet SLOA aangepast, op grond waarvan bijdrage aan Nuffic kan worden verstrekt voor haar wettelijke taken.

Daarnaast voert Nuffic vanaf 2021, op grond van een opdrachtverlening, de dienstverleningsactiviteiten voor (met name) primair en voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs (mbo) uit (zie beleidsartikel 8 (internationaal beleid)).

Landelijk Centrum voor Studiekeuze

Het Landelijk Centrum voor Studiekeuze (LCSK) is door de minister aangewezen als partij om objectieve, betrouwbare en vergelijkbare studiekeuze-informatie te verzamelen en te verspreiden en onderzoek te doen naar studenttevredenheid en –betrokkenheid. Voor dit laatste organiseert de stichting jaarlijks de Nationale Studentenenquête (NSE). Aanvullend op de reguliere subsidie die LCSK ontvangt hiervoor, wordt jaarlijks (maximaal) € 1 miljoen extra beschikbaar gesteld ten behoeve van het verbeteren van de arbeidsmarktinformatie richting studenten. Hiermee moet het voor studiekeuzers duidelijker worden welk toekomstperspectief, inclusief verwachtingen rond de arbeidsmarkt, past bij een studie.

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties

Europees Universitair Instituut Florence (EUI) en United Nations University (UNU)

Het betreft hier de (structurele) bijdrage aan een tweetal internationale organisaties die taken uitvoeren die voortkomen uit verdragsrechtelijke verplichtingen.

Ontvangsten

Bij de ontvangsten is een raming opgenomen voor terugvorderingen bij instellingen en andere subsidieontvangers, bijvoorbeeld als gevolg van eindafrekeningen op in eerdere jaren toegekende subsidies.

3.5 Artikel 8. Internationaal beleid

A. Algemene doelstelling

Het bevorderen van internationale samenwerking en uitwisseling ter ondersteuning en versterking van de kwaliteit van onderwijs, cultuur en wetenschap en ter verdere ontwikkeling van internationale competenties van scholieren en studenten, docenten, de creatieve sector en wetenschappers.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Stimuleren

Bij het uitvoeren van de algemene doelstelling ligt de nadruk enerzijds op het ondersteunen van instellingen, voor wie de internationale samenwerking noodzakelijk is voor het op peil houden van de hoge kwaliteit, en anderzijds het aantrekken van talent voor de Nederlandse kenniseconomie en tekortsectoren. Vanwege veranderende wereldwijde machtsverhoudingen zetten we daarbij in op strategische partnerschappen binnen en buiten de EU en hebben we oog voor de risico's.

Daartoe zorgt de minister vanuit zijn stelselverantwoordelijkheid voor de benodigde internationaal-bestuurlijke randvoorwaarden, bijvoorbeeld door afspraken te maken over kwaliteitszorg en grensverkeer en door de uitwisseling van best practices. De minister opereert hierbij binnen de Europese Unie en multilaterale kaders als de Raad van Europa, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en de United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (UNESCO), bilaterale contacten. Deze samenwerking is met de prioriteitslanden neergelegd in verdragen en Memorandums of Understanding. Waar nodig wordt gebruik gemaakt van stimuleringsmaatregelen als fondsen en beurzen en worden faciliterende en uitvoerende instanties gefinancierd. De bevordering van internationale samenwerking is ondersteunend aan de beleidsdoelstellingen van het Ministerie van OCW. De voorgenomen activiteiten zijn dan ook voor een belangrijk deel opgenomen in de betreffende beleidsartikelen.

Indicatoren/kengetallen

Internationale ondersteunende maatregelen houden onder andere in dat geïnvesteerd wordt in goede onderlinge verhoudingen en kennis- en informatievergaring met andere landen, waardoor communicatie, uitwisseling en samenwerking kan ontstaan. Er is verbondenheid met een aantal internationale gremia (o.a. de OESO en de Europese Commissie) waarbinnen internationale kennis, indicatoren en (achtergrond)informatie wordt opgehaald om de ontwikkeling van beleid te ondersteunen en versterken. Dit neemt niet weg dat we Nederlandse prestaties op een aantal indicatoren vergelijken met andere landen, een selectie van deze indicatoren is te vinden op de website OCW in Cijfers.

C. Beleidswijzigingen

De belangrijkste conclusies op het terrein van internationaal beleid worden beschreven in het onderdeel beleidsprioriteiten.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 36 Budgettaire gevolgen van beleid art. 8 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie			Begroting			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	25.997	27.937	27.310	26.367	26.260	25.841	25.850
Uitgaven	20.802	27.936	27.311	26.367	26.260	25.841	25.850
Subsidies (regelingen)	8.192	9.672	9.398	9.317	9.262	9.248	9.245
Stichting Ons Erfdeel	185	185	185	185	61	0	0
Stichting Nuffic	988	1.112	1.112	1.112	1.112	1.112	1.112
Nationaal Agentschap Erasmus+ Onderwijs & Training	4.337	4.662	4.533	4.533	4.533	4.533	4.533
Internationalisering onderwijs	1.000	1.033	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169
Duitsland Instituut Amsterdam	868	940	940	940	940	940	940
Netherlands house for Education and Research (Neth-ER)	667	686	687	686	686	686	686
Incidentele subsidies voor het uitwisselen van cultuur	0	127	0	0	0	0	0
Overige incidentele subsidies	147	927	772	692	761	808	805
Opdrachten	3.787	6.477	5.864	4.990	4.913	4.913	4.913
Opdrachten	3.787	6.477	5.864	4.990	4.913	4.913	4.913
Bijdrage aan medeoverheden	0	1.469	1.709	1.709	1.709	1.709	1.709
Bijdragen aan medeoverheden	0	1.469	1.709	1.709	1.709	1.709	1.709
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	8.343	9.838	9.860	9.871	9.896	9.541	9.541
Nederlandse Taalunie	7.801	7.964	7.872	7.872	7.872	7.872	7.872
Europa College Brugge	30	35	35	35	35	35	35
Unesco	12	59	59	59	59	59	59
OESO CERI	90	101	101	101	101	101	101
Fulbright Center	410	422	422	422	422	422	422
EU-programma's en activiteiten	0	23	23	23	23	23	23
Overige bijdragen	0	1.234	1.348	1.359	1.384	1.029	1.029
Bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken	480	480	480	480	480	430	442
Vlaams-Nederlandshuis DeBuren (Hoofdstuk 5 BuZa)	480	480	480	480	480	430	442
Ontvangsten	1	99	99	99	99	99	99

Budgetflexibiliteit

Tabel 37 Geschatte budgetflexibiliteit

	2025
juridisch verplicht	%
bestuurlijk gebonden	
beleidsmatig gereserveerd	
nog niet ingevuld/vrij te besteden	

Van het totale budget voor artikel 8 is voor 2025 94,8 procent juridisch verplicht.

Subsidies

Van het budget voor subsidies is 97,8 procent juridisch verplicht. Het niet verplichte deel bestaat uit gereserveerde (Homogene Groep Internationale Samenwerking) middelen voor incidentele subsidies en middelen voor Koninkrijksbeurzen.

Opdrachten

Van het budget voor opdrachten is 97,2 procent juridisch verplicht. Het betreft onder andere een aanbesteding internationalisering, uitvoerings- en evaluatiekosten ten behoeve van uitvoering van de wettelijke afspraken met Caribisch Nederland.

Bijdragen aan medeoverheden

Het budget voor 2025 is 100 procent juridisch verplicht. Het gaat om middelen die worden ingezet voor het OCW-beleid in Caribisch Nederland.

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties

Van het budget voor de bijdragen aan (inter)nationale organisaties is 89,4 procent juridisch verplicht. Het niet verplichte deel bestaat onder andere uit middelen voor het amendement Neerlandistiek.

Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken

Het budget voor de bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken is 100 procent juridisch verplicht. De subsidiëring vindt plaats via begrotingshoofdstuk V (Buitenlandse Zaken). De middelen worden in het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar verplicht.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Subsidies

Stichting Ons Erfdeel

De Vlaams-Nederlandse vereniging Ons Erfdeel wil context brengen bij kunst, taal, geschiedenis, literatuur en maatschappelijke ontwikkelingen uit de Lage Landen. Dit realiseert Ons Erfdeel door het uitbrengen van artikelen en boeken, het publiceren van het Franstalige tijdschrift Septentrion en het digitaal publiceren van artikelen op hun Nederlandstalige, Franstalige en Engelstalige websites.

Nuffic

Nuffic is het expertise- en dienstencentrum voor internationalisering in het Nederlandse onderwijs; van primair en voortgezet onderwijs tot beroepsgericht en hoger onderwijs. De afgelopen jaren heeft een heroverweging plaatsgevonden van de subsidie aan Nuffic wat betreft de grondslag van de subsidie en de sturingsrelatie van het Ministerie van OCW richting Nuffic. Met het wetsvoorstel Wet wettelijke taken internationalisering onderwijs is een aantal taken van Nuffic in het kader van diplomawaardering, bevordering van de internationalisering en de advisering rondom beursverlening wettelijk geborgd. Door middel van het wetsvoorstel is de Wet Subsidiëring Landelijke Onderwijsondersteunende Activiteiten aangepast, op grond waarvan subsidie aan Nuffic kan worden verstrekt voor haar wettelijke taken.

Nationaal Agentschap Erasmus+ Onderwijs en Training

Het Nationaal Agentschap Erasmus+ Onderwijs en Training is samen met het Nationaal Agentschap Erasmus+ Jeugd belast met het beheer en de uitvoering in Nederland van het EU programma Erasmus+. Nuffic is aangewezen als Nationaal Agentschap Erasmus+ Onderwijs en Training voor het nieuwe Erasmus+ programma.

Internationalisering onderwijs

Dit budget wordt ingezet ten behoeve van de introductie, verankering en verdere ontwikkeling van internationalisering in het instellingsbeleid van scholen in het primair en voortgezet onderwijs middels de subsidieregeling internationalisering funderend onderwijs.

Duitsland Instituut Amsterdam (DIA)

Het Duitsland Instituut Amsterdam genereert en verspreidt kennis in Nederland over de ontwikkelingen in Duitsland op het raakvlak van onderwijs, wetenschap en maatschappij. Het instituut doet dat onder meer met behulp van wetenschappelijk onderzoek, onderwijsprojecten en voorlichtingsactiviteiten (cofinanciering met Universiteit van Amsterdam en Deutsche Akademische Austausch Dienst). Daarnaast stimuleert het DIA het onderwijs in de Duitse taal in Nederland.

Netherlands house for Education and Research (Neth-ER)

De leden van Neth-ER bestaan op dit moment uit: MBO Raad, Nuffic, Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW), Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU), Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO), Universiteiten van Nederland (UNL), Vereniging Hogescholen, Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), Interstedelijk Studenten Overleg (ISO), Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs (JOB) en Landelijke Studentenvakbond (LSVB). Het gezamenlijke doel van de vereniging is om de Nederlandse participatie aan de Europese programma's te vergroten. Neth-ER ontvangt een subsidie van het Ministerie van OCW voor het informeren van het brede Nederlandse kennisveld over Europese beleidsontwikkelingen op het terrein van onderwijs en onderzoek.

Overige incidentele subsidies

Dit betreft o.a. middelen gereserveerd voor de Subsidieregeling Koninkrijksbeurzenprogramma. Deze regeling is bedoeld voor het verstrekken van subsidie ter ondersteuning van onderwijsmobiliteit binnen het Koninkrijk der Nederlanden.

HGIS non- ODA taakstelling

De HGIS non-ODA taakstelling is geboekt als een minreeks op het instrument subsidies (Stichting Ons Erfdeel vanaf 2027 en incidentele subsidies voor het uitwisselen van cultuur vanaf 2025) en het instrument bijdrage aan (andere) begrotingshoofdstukken (Vlaams-Nederlandshuis DeBuren vanaf 2028).

Subsidietaakstelling

De concrete invulling van de subsidietaakstelling vanaf 2026 wordt over de gehele OCW-begroting bezien en middels een Nota van Wijziging op de Ontwerpbegroting 2025 voorafgaand aan de begrotingsbehandeling van OCW aan uw Kamer voorgelegd. De begrote budgetten vanaf 2026 kunnen daarom nog aan veranderingen onderhevig zijn.

Opdrachten

Dit betreft onder andere middelen voor diverse beleidsgerichte activiteiten en onderzoeken en uitvoeringskosten Dienst Uitvoering Subsidies Instellingen (DUS-I). Daarnaast gaat het om middelen die worden ingezet voor het OCW-beleid in Caribisch Nederland. Dat behelst onder meer het ondersteunen van de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs in Caribisch Nederland naar een met Europees Nederland vergelijkbaar

niveau. Verder is voor samenwerking met Curaçao, Sint Maarten en Aruba structureel een beperkt budget beschikbaar, bestemd voor het bevorderen van voorzieningen in de regio, mede ten behoeve van de inwoners van Caribisch Nederland.

Bijdrage aan medeoverheden

Dit betreft middelen voor de uitvoering van het Koninkrijksbrede programma Strategic Education Alliance (SEA) met als doel het student-succes van Caribische studenten te verbeteren en voor het stimuleren van studeren in de nabije regio van Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties

De Taalunie

De Taalunie ondersteunt de betrokken overheden in hun taalbeleid voor het Nederlands en maakt samenwerking, afstemming en uitwisseling mogelijk. Ook verzamelt, ontwikkelt en ontsluit de Nederlandse Taalunie kennis en informatie over het Nederlands met het oog op advies en dienstverlening aan sectoren, doelgroepen en individuele taalgebruiker.

Europa College Brugge

Europa College te Brugge is een post-universitaire opleiding voor onderzoek naar Europese eenwording, gefinancierd door de EU en EU-lidstaten.

UNESCO

Dit betreft middelen gereserveerd voor deelname aan diverse projecten in het kader van Unesco.

OESO CERI

Dit betreft de deelname aan diverse onderwijsprojecten en -onderzoeken in het kader van het Centre for Educational Research and Innovation (CERI), onderdeel van de OESO.

Fulbright Commission The Netherlands Fulbright Center

Verzorgt mobiliteitsprogramma's voor het hoger onderwijs via beurzen voor uitwisseling met de Verenigde Staten (met bijdragen van de Amerikaanse regering).

Incidentele EU-programma's en activiteiten

Dit betreft middelen gereserveerd voor incidentele activiteiten en verplichtingen in het kader van de EU en deelname aan EU-programma's, welke bij het opstellen van de begroting nog niet concreet zijn.

Overige bijdragen

Het betreft onder andere de bijdrage van € 1 miljoen die wordt ingezet voor de versterking van internationale Neerlandistiek (Kamerstuk 2022/23, 36200-VIII, nr. 56) waarbij in de uitwerking ingezet wordt op meerdere acties met de nadruk op versterken van capaciteit. Verder betreft het middelen ter bevordering van internationale kennisuitwisseling over het slavernijverleden, onder andere in de vorm van een leerstoel voor de Caribische Landen. Dit onderzoeksprogramma is aangekondigd tijdens het Herdenkingsjaar.

Bijdrage aan andere begrotingshoofdstukken

Vlaams-Nederlands Huis De Buren

Het Vlaams-Nederlands Huis De Buren is in 2004 opgericht door de Nederlandse en Vlaamse regering als een culturele organisatie en als ruimte voor debat en reflectie (subsidiëring vindt plaats via het Ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ)).

Tabel 38 Homogene Groep Internationale Samenwerking (bedragen x € 1.000)

Art.	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1 Primair onderwijs	29.823	30.747	30.747	30.747	30.747	30.747	30.747
3 Voortgezet onderwijs	9.606	9.904	9.904	9.904	9.904	9.904	9.904
6 Hoger beroepsonderwijs	2.873	2.963	2.963	2.557	2.178	2.368	2.566
7 Wetenschappelijk onderwijs	58.133	59.994	59.764	59.783	44.872	48.528	52.346
8 Internationaal beleid	665	792	665	665	541	430	442
14 Cultuur	8.920	8.219	6.806	6.556	6.006	6.006	2.636
16 Onderzoek en wetenschappen	454	2.101	454	454	454	454	454
95 Apparaat kerndepartement	2.539	4.383	4.353	4.353	4.353	4.353	4.353
Totaal	113.013	119.103	115.656	115.019	99.055	102.790	103.448

Toelichting

De Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) is sinds 1997 een budgettaire constructie binnen de Rijksbegroting. In de HGIS worden de uitgaven van de verschillende ministeries op het gebied van het buitenlandbeleid gebundeld, waarmee de onderlinge samenhang geïllustreerd wordt. Dit bevordert de samenwerking en de afstemming tussen de betrokken ministeries. Bovenstaande tabel geeft een onderverdeling weer van de HGIS-middelen van het Ministerie van OCW per artikel.

3.6 Artikel 9. Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid

A. Algemene doelstelling

De kwaliteit van het onderwijs wordt gewaarborgd door de beschikbaarheid van voldoende personeel van voldoende kwaliteit voor alle onderwijsdeelnemers.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor een onderwijsstelsel dat zodanig functioneert dat het onderwijs aansluit bij de talenten en ambities van individuele leerlingen/studenten en bij de behoefte van de maatschappij. De leraar, de schoolleider en ondersteunend personeel zijn daarbij cruciaal.

Financieren

De minister draagt bij aan het personeelsbeleid op scholen door het (mee)financieren van (mogelijkheden tot) werven, matchen, opleiden, begeleiden en professionaliseren. Dit gebeurt via aanvullende bekostiging en subsidies.

Stimuleren

De minister is verantwoordelijk voor het stelsel: borgen van de kwaliteit, toegankelijkheid en doelmatigheid van het stelsel. De tekorten in het onderwijs vormen een risico voor de kwaliteit en toegankelijkheid. Daarom heeft de toenmalige Minister voor Primair- en Voortgezet Onderwijs in 2022 een Onderwijsakkoord gesloten met de sociale partners in het primair- en voortgezet onderwijs over het verbeteren van het salaris, verminderen van de werkdruk en de ontwikkeling van personeel (Kamerstukken II 2021/22, [35925, nr. 184](#)). Daarnaast hebben de toenmalige ministers in 2022 eveneens gezamenlijk een lerarenstrategie uitgewerkt en naar de Kamer gestuurd om tekorten aan te pakken en te werken aan de kwaliteit van het onderwijs (Kamerstukken 2022/23, [27923, nr. 449](#)).

Indicatoren/kengetallen

De indicatoren/kengetallen voor het arbeidsmarkt- en personeelsbeleid worden beschreven in het beleidsverslag en op [OCW in Cijfers](#).

C. Beleidswijzigingen

De belangrijkste wijzigingen op het gebied van leraren worden toegelicht in het onderdeel [beleidsprioriteiten](#).

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 39 Budgettaire gevolgen van beleid art. 9 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie			Begroting			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	171.494	250.056	400.235	394.937	408.662	406.998	405.406
Uitgaven	187.618	261.556	410.735	401.937	408.662	406.998	405.406
Bekostiging	39.473	82.100	231.552	240.760	255.925	255.925	255.925
Tegemoetkoming kosten opleidingsscholen	39.473	0	0	0	0	0	0
Tekorten regio's	0	82.100	231.552	240.760	255.925	255.925	255.925
Subsidies (regelingen)	142.052	171.153	170.487	152.316	143.882	142.205	140.619
Lerarenbeurs	61.127	70.696	68.678	64.427	62.928	62.928	62.928
Zij-instroom	67.834	95.678	94.539	84.193	77.258	75.581	73.995
Aanpak lerarentekort	10.253	0	0	0	0	0	0
Overige subsidies	2.838	4.779	7.270	3.696	3.696	3.696	3.696
Opdrachten	2.400	4.081	4.513	4.547	4.547	4.547	4.547
Opdrachten	2.400	4.081	4.513	4.547	4.547	4.547	4.547
Bijdrage aan agentschappen	3.693	4.222	4.183	4.314	4.308	4.321	4.315
Dienst Uitvoering Onderwijs	3.693	4.222	4.183	4.314	4.308	4.321	4.315
Ontvangsten	6.249	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000

Budgetflexibiliteit

Tabel 40 Geschatte budgetflexibiliteit

	2025
juridisch verplicht	54,5%
bestuurlijk gebonden	19,4%
beleidsmatig gereserveerd	26,1%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	0

Van het totale budget voor artikel 9 is in 2025 54,5 procent juridisch verplicht.

Bekostiging

Van het beschikbare budget voor 2025 is 65,7 procent juridisch verplicht. Dit betreft de bekostiging voor de onderwijsregio's op grond van de gepubliceerde regeling.

Subsidies

Van het beschikbare budget voor 2025 is 40,8 procent juridisch verplicht. Dit betreft subsidies die worden verstrekt op grond van gepubliceerde subsidie-regelingen.

Opdrachten

Van het beschikbare budget voor 2025 is 49,4 procent juridisch verplicht op grond van in 2024 of eerder gesloten overeenkomsten voor onderzoek, uitvoering van regelingen en communicatie. Dit betreft divers onderzoek in het kader van de arbeidsmarkt. Het resterende deel is niet-juridisch verplicht budget bestemd om beleidsprioriteiten van het kabinet op het terrein van leraren (professionalisering onderwijspersoneel en aansluiting onderwijs op behoefte arbeidsmarkt) verder te ondersteunen.

Bijdrage aan agentschappen

Het budget voor 2025 is 100 procent juridisch verplicht op basis van managementafspraken tussen het bestuursdepartement en de uitvoeringsorganisatie Dienst Uitvoering Onderwijs voor dat jaar.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bekostiging

Het beschikbare bedrag in 2025 voor financiering van de Onderwijsregio's en het stimuleren en ondersteunen van hun verdere ontwikkeling is € 231,6 miljoen.

Subsidies

Lerarenbeurs

Voor 2025 is er € 68,7 miljoen beschikbaar voor de subsidieregeling lerarenbeurs. De subsidie – voor zowel studiekosten als studieverlof – kan worden aangevraagd door leraren in het primair onderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo), middelbaar beroepsonderwijs (mbo) en hoger beroepsonderwijs (hbo) voor het volgen van een geaccrediteerde bachelor- of masteropleiding.

Zij-instroom

Onder dit budget vallen vijf verschillende subsidieregelingen:

1. de regeling zij-instroom: voor 2025 is € 62,6 miljoen beschikbaar voor een subsidie voor de opleiding en begeleiding van zijinstromers in het po, vo en mbo via het traject zijinstroom in het beroep;
2. de regeling statushouders en de stap naar de klas: om statushouders met een onderwijsachtergrond en/of relevante opleiding uit het land van herkomst te begeleiden naar een onderwijsgevende functie in het Nederlandse onderwijs is € 2,5 miljoen beschikbaar;
3. de regeling onderwijspersoneel opleiding tot leraar: er is € 15,4 miljoen beschikbaar voor de subsidieregeling die als doel heeft om het lerarentekort te verminderen door te bevorderen dat meer onderwijsassistenten en onderwijsondersteunend personeel de opleiding tot leraar gaan doen;
4. de regeling mbo-instructeursbeurs: de subsidie – voor zowel studiekosten als studieverlof – kan worden aangevraagd door instructeurs in het mbo voor het volgen van een associate degree of een bacheloropleiding. Hiervoor is € 0,8 miljoen beschikbaar;
5. zij-instroom schoolleiders van buiten: de regeling, met een omvang van € 1,0 miljoen, geeft schoolbesturen een subsidie voor de opleiding en begeleiding van mensen van buiten het onderwijs die schoolleider worden.

Overige subsidies

Er is circa € 1,3 miljoen beschikbaar voor de handhaving van het wetsvoorstel SHRM en de ondersteuning van scholen daarbij. Daarnaast zijn er subsidies voor specifieke projecten zoals de vorming van een beroepsgroeporganisatie.

Opdrachten

Ter ondersteuning, monitoring en evaluatie van het beleid wordt expertise ingehuurd op het terrein van communicatie, onderzoek en het maken van ramingen.

Bijdrage aan agentschappen

Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)

DUO is de uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van OCW. DUO levert producten en diensten op het terrein van bekostiging van instellingen, financiering van studenten en informatievoorziening. Het betreft het aandeel in de uitvoeringskosten van DUO voor dit begrotingsartikel. Hier zit ook de HLA taakstelling van 0,5% in.

3.7 Artikel 11. Studiefinanciering

A. Algemene doelstelling

Het stelsel van studiefinanciering biedt studenten in het hbo, wo en in de beroepsopleidende leerweg de financiële mogelijkheden om in Nederland en daarbuiten onderwijs te kunnen volgen.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor de doeltreffende en doelmatige werking van het stelsel van studiefinanciering, zoals geregeld in de Wet studiefinanciering 2000.

Financieren

De minister financiert het stelsel waarbij de financiële toegankelijkheid is gewaarborgd; er zijn geen onoverkomelijke financiële belemmeringen om te gaan studeren. Tegelijkertijd wordt recht gedaan aan het principe dat studeren ook een investering van de student zelf is. Tevens wordt recht gedaan aan de bijdrage die ouders daaraan kunnen leveren.

Kengetallen

Voor indicatoren/kengetallen over studiefinanciering wordt verwezen naar [OCW in Cijfers](#).

Tabel 41 Normbedragen studiefinanciering 2023 per maand in euro's¹

	Normbedragen ho		Normbedragen mbo/bol	
	Uitwonend	Thuiswonend	Uitwonend	Thuiswonend
Basisbeurs	€ 302,39	€ 121,33	€ 326,16	€ 99,94
Aanvullende beurs	€ 457,60	€ 457,60	€ 439,62	€ 413,24
Maximaal leenbedrag	€ 293,67	€ 293,67	€ 217,72	€ 217,72
Collegegeldkrediet	€ 192,83	€ 192,83	n.v.t.	n.v.t.
Totaal	€ 1.246,49	€ 1.065,43	€ 983,50	€ 730,90

¹ Peildatum 1 september 2024.

C. Beleidswijzigingen

De wet herinvoering basisbeurs regelt dat studenten die daar recht op hebben, vanaf 2025 een tegemoetkoming krijgen wanneer zij binnen de diplomatermijn afstuderen. Het bedrag voor de tegemoetkoming wordt verrekend met de studieschuld of uitbetaald, als er geen studieschuld resteert. Ook is de vormgeving van de studievoorschotvouchers per 1 september 2023 aangepast. (Oud-)studenten die daarvoor in aanmerking komen, krijgen voortaan geld of korting op hun studieschuld in plaats van tegoed voor een nieuwe opleiding. Als laatste is de tijdelijke koopkrachtmaatregel voor uitwonende studenten per 1 september 2024 afgelopen. Daarnaast zijn in deze begroting de budgettaire gevolgen van de studiefinancieringsmaatregelen uit het hoofdlijnenakkoord opgenomen. Het gaat hierbij om de extra tegemoetkoming voor studenten die hebben gestudeerd onder het leenstelsel en het afschaffen van de OV-vergoeding voor Nederlandse studenten in het buitenland. De extra tegemoetkoming wordt vanaf 2027 uitgekeerd en bedraagt in totaal € 1,4 miljard.

Het budget voor de OV-vergoeding voor Nederlandse studenten in het buitenland is in deze begroting verlaagd met de beoogde besparing van € 4 miljoen in 2026 oplopend tot € 30 miljoen structureel buiten de begrotingshorizon. In deze reeks is nog geen rekening gehouden met de verlaging van het budget die in de Nota van Wijziging op de OCW-begroting 2024 is toegepast als gevolg van de herijking van het studentenreisproduct. Bij Voorjaarsnota 2025 wordt de maatregel opnieuw geraamd en verwerkt met de nieuwe raming van de SF-uitgaven en -ontvangsten. Daarnaast zal er nog een uitvoeringstoets worden uitgevoerd die betrekking heeft op de invoeringsdatum.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 42 Budgettaire gevolgen van beleid art. 11 (bedragen x € 1.000)¹

	Realisatie			Begroting			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	5.242.784	6.293.855	6.601.936	6.123.627	7.349.059	6.026.926	5.962.076
Uitgaven	5.242.784	6.293.855	6.601.936	6.123.627	7.349.059	6.026.926	5.962.076
Inkomstenoverdrachten	2.335.894	2.277.972	2.959.946	2.801.074	4.391.729	3.407.786	3.556.228
Basisbeurs gift (R)	396.474	374.208	421.644	641.802	877.858	1.126.253	1.268.588
Aanvullende beurs gift (R)	715.957	812.511	841.705	907.457	981.321	1.052.597	1.078.817
Reisvoorziening gift (R)	1.020.478	838.489	- 152.338	938.320	962.292	971.756	980.823
Caribisch Nederland (R)	2.058	2.177	2.177	2.177	2.177	2.177	2.177
Overige uitgaven (R)	200.344	250.493	195.997	190.129	194.582	169.267	176.662
Studievoorschotvouchers (R)	583	94	755.317	17.520	10.422	0	0
Tegemoetkoming doelgroep leenstelsel	0	0	895.444	103.669	1.363.077	85.736	49.161
Leningen	2.706.755	3.780.449	3.414.501	3.101.618	2.737.677	2.407.127	2.257.771
Basisbeurs Prestatiebeurs (NR)	278.349	1.307.076	914.351	764.394	522.113	275.441	128.313
Aanvullende beurs Prestatiebeurs (NR)	82.140	344.727	312.425	245.593	171.707	104.539	78.664
Reisvoorziening (NR)	249.169	117.079	115.145	99.350	76.327	71.105	84.407
Rentedragende lening (NR)	1.899.591	1.781.125	1.850.561	1.778.663	1.762.301	1.758.216	1.773.041
Collegegeldkrediet (NR)	180.340	211.828	208.284	205.175	202.757	201.403	200.759
Leven Lang Leren krediet (NR)	21.076	22.898	22.961	22.962	22.963	22.964	22.963
Overige uitgaven (NR)	- 3.910	- 4.284	- 9.226	- 14.519	- 20.491	- 26.541	- 30.376
Bijdrage aan agentschappen	200.135	235.434	227.489	220.935	219.653	212.013	148.077
Dienst Uitvoering Onderwijs	200.135	235.434	227.489	220.935	219.653	212.013	148.077
Ontvangsten	1.504.908	1.641.724	1.804.068	1.873.520	1.952.071	2.037.128	2.118.589
Ontvangen rente (R)	57.933	154.797	275.932	304.462	340.070	381.457	418.219
Ontvangsten Caribisch Nederland (R)	29.474	20.042	19.996	18.954	18.916	18.880	18.848
Overige ontvangsten (R)	627	721	736	750	765	781	795
Terugontvangen lening (NR)	1.416.843	1.466.133	1.507.373	1.549.323	1.592.289	1.635.979	1.680.696
Ontvangsten Caribisch Nederland (NR)	31	31	31	31	31	31	31

1 Toelichting: R = relevant, NR = niet-relevant.

Tabel 43 Indeling Budgettaire gevolgen van beleid naar Relevant en Niet-relevant (bedragen x € 1.000)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
relevante uitgaven	2.536.029	2.513.406	3.189.513	3.024.132	3.316.600	3.575.091	3.679.773
niet relevante uitgaven	2.706.755	3.780.449	3.414.501	3.101.618	2.737.677	2.407.127	2.257.771
relevante ontvangsten	88.034	175.560	296.664	324.166	359.751	401.118	437.862
niet relevante ontvangsten	1.416.874	1.466.164	1.507.404	1.549.354	1.592.320	1.636.010	1.680.727

Budgetflexibiliteit

Van het totale budget voor artikel 11 is voor 2025 100 procent juridisch verplicht op basis van de Wet studiefinanciering 2000. Alternatieve aanwending vereist wijziging van wet- en regelgeving. De geraamde uitgaven Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) zijn volledig benodigd voor de uitvoering van de Wet.

Tabel 44 Geschatte budgetflexibiliteit

	2025
juridisch verplicht	100,0%
bestuurlijk gebonden	
beleidsmatig gereserveerd	
nog niet ingevuld/vrij te besteden	

Toelichting

Zowel voor de uitgaven als de ontvangsten wordt een onderscheid gemaakt tussen relevant en niet-relevant. Relevant betekent: relevant voor het uitgavenplafond. Uitgangspunt in de begrotingsregels is dat uitgaven die relevant zijn voor het EMU-saldo ook relevant zijn voor het uitgavenplafond. Zoals opgenomen in Miljoenennota 2022 is de behandeling van prestatiebeurzen voor het EMU-saldo veranderd door gewijzigde inzichten van Eurostat en daarmee CBS. De relevante uitgaven in deze begroting worden hoofdzakelijk gevormd door studiefinanciering die meteen als gift wordt toegekend en uitgekeerde prestatiebeurs die wordt omgezet in een gift. In deze begroting van OCW worden de prestatiebeursuitgaven als niet-relevant behandeld (zolang die nog niet zijn omgezet in een gift); in de weergave van het EMU-saldo worden zij wel als relevant weergegeven, middels een correctie op het EMU-saldo. Overige niet-relevante uitgaven zijn de rentedragende leningen. Deze uitgaven zijn niet-relevant voor het uitgavenplafond, maar worden wel meegerekend in de EMU-schuld. De relevante ontvangsten worden vooral gevormd door de ontvangen rente op leningen. De niet-relevante ontvangsten betreffen hoofdzakelijk aflossingen op de hoofdsom van de rentedragende leningen.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Inkomensoverdrachten

Basisbeurs

Om de financiële toegankelijkheid tot het onderwijs te garanderen is er een basisbeurs voor mbo-studenten van achttien jaar en ouder in de beroepsopleidende leerweg (bol) en studenten op het hbo en wo.

Voor studenten in de bol niveau 1 en 2 is de basisbeurs direct een gift. Studenten in de bol niveau 1 en 2 vallen niet onder het prestatiebeursregime omdat studenten op deze niveaus nog niet over een startkwalificatie beschikken. Voor wie er niet in slaagt een startkwalificatie te halen, wordt het terugbetalen van de prestatiebeurs al snel problematisch. Door het beschikbaar stellen van de basisbeurs in de vorm van een gift, worden financiële belemmeringen weggenomen voor studenten in de bol niveau 1 en 2.

Studenten in de bol niveau 3 en 4 en studenten in het hbo en wo hebben recht op een basisbeurs onder het prestatiebeursregime. De prestatiebeurs is voor hen een lening, die wordt omgezet in een gift indien de opleiding

met succes wordt afgerond binnen tien jaar na het eerste moment waarop studiefinanciering is opgenomen. Het prestatiebeursregime stimuleert hen daarmee om af te studeren.

Tabel 45 Totaal aantal studenten met studiefinanciering (vanaf 2021 afgeronde raming)¹

	2023 ²	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Studenten met basisbeurs	655.956	638.700	629.900	626.200	623.600	625.000	625.700
bol	191.377	185.000	189.800	196.600	202.600	207.500	210.100
hbo	287.711	277.500	266.800	258.300	252.000	248.400	245.900
wo	176.868	176.200	173.300	171.300	169.000	169.100	169.700
Studenten zonder basisbeurs	143.649	145.200	148.200	151.400	150.500	150.300	150.100
bol	19.876	19.200	19.700	20.400	21.000	21.500	21.700
hbo	61.967	60.800	59.800	59.100	57.800	57.000	56.400
wo	61.806	65.200	68.700	71.900	71.700	71.800	72.000
Totaal	799.605	783.900	778.100	777.600	774.100	775.300	775.800

1 Bron 2023: realisatiegegevens DUO. Bron 2024 – 2029: ramingsmodel SF

2 Studenten die per september 2023 een basisbeurs ontvangen worden naar verhouding van het aantal maanden meegeteld.

Toelichting

Deze gegevens laten het verwachte gebruik zien van de regeling. Het aantal studenten met studiefinanciering volgt het aantal voltijdstudenten in het hbo, wo en de bol, maar ligt lager omdat niet iedere student die ingeschreven is ook daadwerkelijk aanspraak maakt op studiefinanciering.

Naast de groep studenten met een basisbeurs is er een groep die geen aanspraak meer kan maken op de basisbeurs (omdat de maximale duur is verbruikt), maar (nog) wel recht heeft op een lening en eventueel de reisvoorziening.

Zoals toegelicht in de tabel zijn voor het hbo en wo, vanwege de herinvoering van de basisbeurs in september 2023, de aantallen alleen gebaseerd op realisatiecijfers tussen september en december 2023. Hiervoor is gekozen om een betere vergelijking met latere jaren mogelijk te maken. De gegevens zijn inclusief aantallen studenten die met meeneembare studiefinanciering een volledige opleiding in het buitenland volgen.

Tabel 46 Uitgaven basisbeurs gift (bedragen x € 1.000)¹

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Uitbetaalde basisbeurs gift	71.253	90.053	81.948	85.957	88.151	89.375	89.293
bol	70.503	84.181	77.353	81.395	83.618	84.855	84.773
hbo	- 794	1.317	1.038	1.007	985	971	961
wo	1.543	4.554	3.557	3.554	3.547	3.548	3.559
Naar gift omgezette basisbeurs prestatiebeurs	325.221	284.155	339.696	555.845	789.707	1.036.878	1.179.295
bol	203.663	201.195	207.413	213.801	216.658	220.423	221.171
hbo	59.872	39.980	69.878	186.646	313.414	445.101	523.467
wo	61.686	42.979	62.406	155.397	259.634	371.353	434.657
Totaal	396.474	374.208	421.644	641.802	877.858	1.126.253	1.268.588

1 Bron 2023: realisatiegegevens DUO; Bron 2024 – 2029: ramingsmodel SF

Toelichting

In tabel 46 worden de geraamde relevante uitgaven voor de basisbeurs gepresenteerd. De hoogte van de basisbeurs is genormeerd en wordt verstrekt gedurende de nominale studieduur. Als gevolg van de herinvoering van de basisbeurs stijgen de omzettingen van prestatiebeurs naar

gift in het hbo en wo. De oploop in de uitgaven komt door de prestatiebeurssystematiek. De basisbeurs wordt in eerste instantie verstrekt in de vorm van een lening. Bij het behalen van een diploma wordt de prestatiebeurs omgezet in een gift. Op dat moment drukken de uitgaven ook op de begroting als relevante uitgaven.

De verhoging van de uitwonendenbeurs gedurende het studiejaar 2023-2024 zorgt voor hogere uitgaven aan giften zowel in het bol als in het hbo en wo in 2023 en 2024.

Aanvullende beurs

In de studiefinanciering wordt recht gedaan aan de bijdrage die ouders kunnen leveren aan de opleiding van hun kinderen. Daarom wordt rekening gehouden met een zogenoemde ouderlijke bijdrage. In het geval dat ouders onvoldoende inkomen hebben om die bijdrage te leveren, hebben studenten een extra financiële belemmering. Om deze belemmering weg te nemen wordt aan hen een aanvullende beurs verstrekt die afhankelijk is van het ouderlijk inkomen.

Studenten in de bol niveau 1 en 2 met recht op aanvullende beurs krijgen dit direct als gift, aangezien zij nog geen startkwalificatie hebben bereikt.

Studenten in de bol niveau 3 en 4 en in het hbo en wo met recht op aanvullende beurs vallen onder het prestatiebeursregime. De eerste 5 maanden krijgen de studenten in het hbo en wo de aanvullende beurs als gift uitgekeerd. Studenten in de bol niveau 3 en 4 krijgen de eerste 12 maanden de aanvullende beurs als gift uitgekeerd. Na deze periode wordt de aanvullende beurs uitgekeerd onder het prestatiebeursregime.

Vanaf studiejaar 2023/2024 is de wet herinvoering basisbeurs in werking getreden. In het hbo en wo krijgen, als onderdeel van deze wet, meer studenten recht op een aanvullende beurs, omdat de inkomensgrens daarvoor is verhoogd vanaf 1 januari 2024.

Tabel 47 Totaal aantal studenten met een aanvullende beurs (vanaf 2022 afgeronde raming) ¹							
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
bol	98.992	105.500	108.900	112.800	116.100	118.600	119.900
hbo	88.755	128.200	126.000	122.000	119.100	117.400	116.200
wo	35.730	55.500	55.800	55.200	54.500	54.600	54.700
Totaal	223.477	289.200	290.700	290.000	289.700	290.600	290.800

¹ Bron 2023: realisatiegegevens DUO; Bron 2024 – 2029: ramingsmodel SF

Toelichting

Deze tabel laat het aantal studenten met een aanvullende beurs zien. In de bol wordt vaker een beroep gedaan op de aanvullende beurs dan in het hbo en in het hbo vaker dan in het wo. Vanaf 2024 neemt het aantal studenten met een aanvullende beurs in het hbo en wo toe vanwege de verruiming van de inkomensgrens.

Tabel 48 Uitgaven aanvullende beurs gift (bedragen x € 1.000)¹

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Uitbetaalde aanvullende beurs gift	258.228	331.996	340.916	348.864	354.521	358.204	359.044
bol	204.678	236.478	247.750	257.660	264.757	269.315	270.708
hbo	39.153	67.754	65.341	63.394	62.013	61.125	60.487
wo	14.397	27.764	27.825	27.810	27.751	27.764	27.849
Naar gift omgezette aanvullende beurs prestatiebeurs	457.729	480.515	500.789	558.593	626.800	694.393	719.773
bol	144.419	141.397	142.292	151.565	160.769	171.926	186.977
hbo	221.699	242.425	253.827	278.407	308.895	337.276	350.555
wo	91.611	96.690	104.670	128.622	157.133	185.191	182.241
Totaal	715.957	812.511	841.705	907.457	981.321	1.052.597	1.078.817

1 Bron 2023: realisatiegegevens DUO; Bron 2024– 2029 ramingsmodel SF.

Toelichting

In de tabel 48 worden de geraamde relevante uitgaven voor de aanvullende beurs gepresenteerd. De hoogte van de aanvullende beurs is genormeerd. Voor studenten in de bol is de aanvullende beurs, naast het inkomen van de ouders, onder meer afhankelijk van de woonsituatie van de studerende; een thuis- of uitwonende student ontvangt maximaal respectievelijk € 413,24 of € 439,62 (zie tabel 41).

De hoogte van de maximale aanvullende beurs voor studenten in het hbo en wo is € 457,60. De woonsituatie van de studerende (thuis- of uitwonend) is dan niet bepalend voor de hoogte van de aanvullende beurs.

In tabel 48 is een duidelijke stijging van de uitgaven aan aanvullende beurs te zien. Deze komen voornamelijk doordat de uitgaven voor een groot deel afhankelijk zijn de prijsontwikkeling en door de verruiming van inkomensgrens van de aanvullende beurs in het hbo en wo. Daarnaast heeft DUO diverse maatregelen getroffen om het niet-gebruik van de aanvullende beurs tegen te gaan. Dit zorgt ook voor een stijging in de uitgaven van de aanvullende beurs op alle onderwijsniveaus. Daarnaast is de ontwikkeling in het aantal studenten met minder draagkrachtige ouders en de deelname aan het onderwijs hier van invloed. Ook exogene factoren spelen een rol, zoals de ontwikkeling van de conjunctuur en de daarmee samenhangende inkomensontwikkeling.

De oploep in de uitgaven komt door de prestatiebeurssystematiek (in hbo, wo en bol 3-4). De aanvullende beurs wordt in eerste instantie verstrekt in de vorm van een lening. Bij het behalen van een diploma wordt de prestatiebeurs omgezet in een gift. Op dat moment drukken de uitgaven ook op de begroting als relevante uitgaven.

Reisvoorziening

Als onderdeel van het stelsel van studiefinanciering, draagt een reisvoorziening bij aan de toegankelijkheid van het onderwijs. Meer in het bijzonder is het doel van de reisvoorziening om studenten te faciliteren in het reizen van huis naar de onderwijsinstelling en van huis naar de stageplaatsen.

Tabel 49 Totaal aantal studenten met reisvoorziening (vanaf 2021 afgeronde raming)¹

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Aantal gebruikers van het reisrecht	794.314	790.100	800.800	802.800	793.400	786.400	786.000
bol minderjarig	102.644	104.800	108.900	109.700	108.800	108.000	106.100
bol	192.237	184.900	189.300	196.100	203.000	208.300	211.400
ho	499.433	500.400	502.600	497.000	481.600	470.100	468.500
Aantal RBS	15.627	16.000	15.700	15.700	15.500	15.500	15.500
bol	1.764	1.800	1.800	1.900	1.900	2.000	2.000
ho	13.863	14.200	13.900	13.800	13.600	13.500	13.500
Totaal	809.941	806.100	816.500	818.500	808.900	801.900	801.500

1 Bron 2023: realisatiegegevens DUO; Bron 2024 – 2029: ramingsmodel SF

Toelichting

De reisvoorziening kan in twee vormen worden toegekend: een reisproduct op een persoonlijke ov-chipkaart (week- of weekendabonnement) of een financiële vergoeding voor studenten die studeren in het buitenland (reisvergoeding buitenland studerenden, RBS).

Voltijdstudenten in het hbo en wo kunnen gebruik maken van de reisvoorziening voor de duur van de nominale studie en één uitlooptjaar.

Studenten in de bol kunnen gebruik maken van de reisvoorziening voor de duur van de nominale studie en drie uitlooptjaren. Minderjarige bol studenten hebben ook recht op de reisvoorziening.

De reisvoorziening is onderdeel van de prestatiebeurs voor studenten in de bol niveau 3 en 4 en voor studenten in het hbo en wo. Voor studenten in de bol niveau 1 en 2 wordt de reisvoorziening direct als gift verstrekt.

In de tabel met het totaal aantal studenten met een reisvoorziening is nog geen rekening gehouden met het effect van de nieuwe maatregel uit het hoofdlijnenakkoord om de RBS af te schaffen. Dit komt omdat er nog geen duidelijkheid is over het moment en manier van afschaffen.

Tabel 50 Uitgaven reisvoorziening (bedragen x € 1.000)¹

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Uitbetaalde reisvoorziening gift	99.738	98.123	102.327	104.404	107.871	111.111	113.570
bol	79.915	76.690	80.569	83.817	86.985	89.845	91.852
ho	19.823	21.433	21.758	20.587	20.886	21.266	21.718
Naar gift omgezette reisvoorziening prestatiebeurs	774.497	833.704	863.816	895.779	916.099	923.104	930.054
bol	270.428	277.194	279.358	287.550	295.457	301.203	315.059
ho	504.069	556.510	584.458	608.229	620.641	621.901	614.995
Bijdrage studerenden aan OV-contract	- 1.157.949	- 1.086.731	- 1.121.429	- 1.145.500	- 1.151.608	- 1.162.973	- 1.185.127
bol	- 430.595	- 401.885	- 421.914	- 441.389	- 459.075	- 474.971	- 486.375
ho	- 727.354	- 684.846	- 699.515	- 704.111	- 692.533	- 688.002	- 698.752
Kosten contract OV-bedrijven	1.304.192	993.392	2.949	1.083.637	1.089.930	1.100.514	1.122.326
Totaal reisvoorziening	1.020.478	838.489	- 152.338	938.320	962.292	971.756	980.823

1 Bron 2023: realisatiegegevens DUO; Bron 2024 – 2029: ramingsmodel SF

Toelichting

Bij de kosten contract ov-bedrijven zijn de jaarlijkse kosten lastig met elkaar te vergelijken. Dit heeft te maken met de verschillende kasschuiven. Contractueel is vastgelegd dat het Ministerie van OCW de vergoeding voor de ov-studentenkaart uiterlijk medio januari van het betreffende jaar aan de vervoerbedrijven betaalt. Door de betaling aan de vervoerbedrijven

(gedeeltelijk) al aan het eind van het voorafgaande jaar in plaats van aan het begin van het betreffende jaar te doen, kan zonder af te wijken van de afspraken met de vervoerbedrijven, een bijdrage worden geleverd aan de optimalisering van de kasritmes van de Staat over de jaren heen.

Er heeft een kasschuif van € 1 miljard plaatsgevonden van 2024 naar 2023. Ook vindt er een kasschuif plaats van € 1 miljard van 2025 naar 2024. Omdat er (vooralsnog) geen kasschuif plaatsvindt van 2026 naar 2025, zijn de kosten contract ov-bedrijven voor 2025 veel lager dan andere jaren.

In de tabel is de financiële reeks uit het hoofdlijnenakkoord voor het afschaffen van de RBS verwerkt.

Tegemoetkoming

De wet herinvoering basisbeurs regelt dat studenten die daar recht op hebben, vanaf 2025 een tegemoetkoming krijgen wanneer zij binnen de diplomatermijn afstuderen. De tegemoetkoming is bedoeld voor studenten die onder het leenstelsel hebben gestudeerd. De student ontvangt een tegemoetkoming voor elke maand dat die onder het leenstelsel heeft gestudeerd. Daarbij geldt een minimale periode van 12 maanden die men onder het leenstelsel moet hebben gestudeerd. In de wet is het per maand beschikbare bedrag voor de tegemoetkoming opgenomen van € 32,91 per 1 januari 2024. Naar schatting zullen er ongeveer 916.500 studenten gebruik maken van deze regeling. De financiële reeks voor de tegemoetkoming, is in tabel 42 opgenomen. Daarnaast zijn er in deze reeks de middelen opgenomen voor de extra tegemoetkoming uit het hoofdlijnenakkoord. Deze wordt naar verwachting vanaf 2027 uitgekeerd.

Studievoorschotvouchers

In de wet herinvoering basisbeurs is de vorm van de studievoorschotvouchers aangepast. De doelgroep van de studievoorschotvouchers betreft studenten die in de collegejaren 2015-2016 tot en met 2018-2019 voor het eerst een opleiding met studiefinanciering zijn gaan doen en daarvoor binnen de diplomatermijn een diploma hebben behaald. De resulterende tegemoetkoming bedraagt circa € 2020 (prijspeil 2024) per student. Naar schatting maken 374.000 studenten gebruik van deze regeling. De financiële reeks voor de studievoorschotvouchers is in tabel 42 opgenomen.

Overige uitgaven

De geraamde overige uitgaven omvatten voornamelijk technische posten, waaronder kortlopende vorderingen als gevolg ontrecte verstrekte beurzen en kwijtscheldingen. Tot en met 2027 zijn de overige uitgaven hoger doordat er in deze jaren in de raming rekening is gehouden met kwijtschelding als gevolg van de kinderopvangtoeslagenaffaire.

Leningen

Onder de niet-relevante uitgaven vallen de uitgaven die niet-relevant zijn voor het EMU-saldo, maar wel doorwerken op de EMU-schuld. Het betreft hier de prestatiebeurzen, de rentedragende leningen, het collegegeldkrediet en het levenlanglerenkrediet.

Basisbeurs

Vanaf studiejaar 2023/2024 ontvangen studenten in het hbo en wo, die nog aanspraak maken op studiefinanciering, weer een basisbeurs. Deze studenten en de studenten in de bol niveau 3 en 4 hebben recht op een basisbeurs onder het prestatiebeursregime.

Tabel 51 Uitgaven basisbeurs prestatiebeurs (bedragen x € 1.000)¹

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Uitbetaalde basisbeurs	687.024	1.695.852	1.359.669	1.343.544	1.330.825	1.329.454	1.329.715
bol	240.451	271.709	251.480	259.638	268.015	274.762	279.106
hbo	236.012	766.486	609.174	590.272	575.594	567.289	561.548
wo	213.851	657.658	499.015	493.635	487.217	487.404	489.062
toeslagenaffaire	- 3.288						
Naar gift omgezette basisbeurs prestatiebeurs	- 325.221	- 284.154	- 339.697	- 555.844	- 789.706	- 1.036.877	- 1.179.296
bol	- 203.663	- 201.194	- 207.413	- 213.801	- 216.658	- 220.423	- 221.171
hbo	- 59.872	- 39.980	- 69.878	- 186.646	- 313.414	- 445.101	- 523.467
wo	- 61.686	- 42.979	- 62.406	- 155.397	- 259.634	- 371.353	- 434.657
Naar lening omgezette basisbeurs prestatiebeurs	- 83.454	- 104.622	- 105.621	- 23.306	- 19.006	- 17.136	- 22.106
bol	- 10.775	- 15.806	- 16.806	- 16.806	- 16.806	- 16.806	- 16.806
hbo	- 63.958	- 78.724	- 78.724	- 5.000	- 1.500	- 300	- 300
wo	- 8.721	- 10.091	- 10.091	- 1.500	- 700	- 30	- 5.000
Totaal	278.349	1.307.076	914.351	764.394	522.113	275.441	128.313

1 Bron 2023: realisatiegegevens DUO; Bron 2024 – 2029: ramingsmodel SF.

Toelichting

In tabel 51 worden de geraamde niet-relevante uitgaven voor de basisbeurs gepresenteerd. Als gevolg van de herinvoering van de basisbeurs in september 2023 zijn de uitgaven in 2023 voor hbo en wo lager in vergelijking met latere jaren. De tijdelijke koopkrachtmaatregel voor uitwonende studenten gedurende het studiejaar 2023-2024 zorgt voor hogere toekenningen zowel in het bol als in het ho in 2023 en 2024.

Tabel 52 Uitgaven aanvullende beurs prestatiebeurs (bedragen x € 1.000)¹

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Uitbetaalde aanvullende beurs	585.703	883.107	873.706	864.679	858.995	859.423	859.928
bol	167.350	221.114	225.168	232.231	239.591	245.712	249.610
hbo	295.940	443.597	433.722	420.099	409.844	404.023	399.923
wo	123.586	218.394	214.817	212.347	209.559	209.688	210.395
	- 1.174						
Naar gift omgezette aanvullende beurs prestatiebeurs	- 457.729	- 480.512	- 500.790	- 558.595	- 626.797	- 694.393	- 719.773
bol	- 144.419	- 141.397	- 142.292	- 151.565	- 160.769	- 171.926	- 186.977
hbo	- 221.699	- 242.425	- 253.828	- 278.408	- 308.895	- 337.276	- 350.555
wo	- 91.611	- 96.690	- 104.670	- 128.622	- 157.133	- 185.191	- 182.241
Naar lening omgezette aanvullende beurs prestatiebeurs	- 45.834	- 57.867	- 60.491	- 60.491	- 60.491	- 60.491	- 61.491
bol	- 9.840	- 13.476	- 14.476	- 14.476	- 14.476	- 14.476	- 14.476
hbo	- 26.587	- 33.566	- 33.566	- 33.566	- 33.566	- 33.566	- 33.566
wo	- 9.407	- 10.825	- 12.449	- 12.449	- 12.449	- 12.449	- 13.449
Totaal	82.140	344.727	312.425	245.593	171.707	104.539	78.664

1 Bron 2023: realisatiegegevens DUO; Bron 2024 – 2029: ramingsmodel SF.

Aanvullende beurs

Studenten in de bol niveau 3 en 4 en het hbo en wo met recht op aanvullende beurs vallen onder het prestatiebeursregime. De eerste 5 maanden krijgen de studenten in het ho de aanvullende beurs als gift uitgekeerd. Studenten in de bol niveau 3 en 4 krijgen de eerste 12 maanden de aanvullende beurs als gift uitgekeerd. Na deze periode wordt de aanvullende beurs uitgekeerd onder het prestatiebeursregime.

Als gevolg van de prijsontwikkeling en de verruiming van inkomensgrens van de aanvullende beurs in het hbo en wo, zijn de uitgaven aan toekenningen in het bol en hbo en wo vanaf 2024 gestegen.

Toelichting

In tabel 52 worden de geraamde niet-relevante uitgaven voor de aanvullende beurs gepresenteerd. Voor het verloop van deze uitgaven gelden dezelfde factoren als voor de relevante uitgaven aan de aanvullende beurs.

Reisvoorziening

Tabel 53 Uitgaven reisvoorziening prestatiebeurs (bedragen x € 1.000) ¹							
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Uitbetaalde reisvoorziening	1.073.503	1.011.472	1.042.197	1.062.648	1.065.599	1.074.111	1.094.238
bol	351.089	327.671	343.926	359.940	374.585	387.733	397.218
ho	724.129	683.801	698.271	702.708	691.014	686.379	697.019
toeslagenaffaire	- 1.715						
Naar gift omgezette reisvoorziening prestatiebeurs	- 774.497	- 833.703	- 863.816	- 897.948	- 922.236	- 935.202	- 942.113
bol	- 270.428	- 277.193	- 279.358	- 287.688	- 296.105	- 302.646	- 316.515
ho	- 504.069	- 556.510	- 584.458	- 610.260	- 626.131	- 632.556	- 625.598
Naar lening omgezette reisvoorziening prestatiebeurs	- 49.837	- 60.690	- 63.236	- 65.350	- 67.035	- 67.804	- 67.717
bol	- 6.998	- 10.174	- 10.194	- 10.285	- 10.529	- 10.715	- 11.260
ho	- 42.839	- 50.516	- 53.042	- 55.065	- 56.506	- 57.089	- 56.457
Totaal reisvoorziening	249.169	117.079	115.145	99.350	76.327	71.105	84.407

¹ Bron 2023: realisatiegegevens DUO; Bron 2024 – 2029: ramingsmodel SF

Toelichting

In tabel 53 worden de geraamde niet-relevante uitgaven voor de reisvoorziening gepresenteerd.

Tabel 54 Relevante ontvangsten (bedragen x € 1.000) ¹							
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Ontvangen rente	57.933	154.797	275.932	304.462	340.070	381.457	418.219
Overige ontvangsten	29.474	20.042	19.996	18.954	18.916	18.880	18.848
Langlopende vorderingen	598	552	506	464	426	390	358
Kortlopende vorderingen	28.876	19.490	19.490	18.490	18.490	18.490	18.490
Ontvangsten Caribisch Nederland	627	721	736	750	765	781	795
Totaal relevante ontvangsten	88.034	175.560	296.664	324.166	359.751	401.118	437.862

¹ Bron 2023: realisatiegegevens DUO; Bron 2024 – 2029: ramingsmodel SF

Toelichting rentedragende lening, collegegeldkrediet en levenlanglerenkrediet

Naast de studiebeurzen kunnen studenten ook geld lenen bij DUO. De afgelopen jaren daalt het percentage studenten dat gebruik maakt van een lening. Daarnaast heeft de herinvoering van de basisbeurs ervoor gezorgd dat er minder studenten zijn gaan lenen. Ook wordt er een lager bedrag geleend. De uitgaven aan de rentedragende lening, het collegegeldkrediet en het levenlanglerenkrediet groeien mee met de raming van de studentenaantallen.

Bijdrage aan agentschappen

De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is de uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van OCW en levert producten en diensten op het terrein van bekostiging van instellingen, financiering van studenten en informatievoorziening. Het betreft het aandeel in de uitvoeringskosten van DUO voor dit begrotingsartikel. Hier zit ook de HLA taakstelling van 0,5% in.

Ontvangsten

Leningen worden terugbetaald naar draagkracht. Wie gelet op zijn of haar inkomen niet kan terugbetalen, hoeft niet of minder terug te betalen. Voor wie bewust leent, is de studielening hiermee een veilig instrument voor de financiering van onderwijs.

Relevante ontvangsten

De relevante ontvangsten bestaan uit verschillende posten, waarvan de ontvangen rente de grootste is. Het rentepercentage op studieleningen is sinds 2023 weer positief. De rente wordt voor studenten na afstuderen eens per 5 jaar vastgesteld. De komende jaren komt er naar verwachting dus telkens een nieuw cohort bij die rente moet gaan betalen. Hierdoor lopen de renteontvangsten de komende jaren op. De overige relevante ontvangsten bestaan voor het grootste deel uit ontvangsten op de kortlopende vorderingen, die ontstaan doordat onterecht ontvangen studiefinanciering wordt teruggevorderd. De ontvangsten op langlopende vorderingen bestaan uit leningen van vóór 1992 waarover geen rente verschuldigd is. De ontvangsten Caribisch Nederland betreft ontvangsten op leningen die verstrekt zijn aan studenten uit het Caribisch gebied.

De niet-relevante ontvangsten ontstaan door terugbetaling van de hoofdsom op studieleningen. De ontvangsten nemen de komende jaren toe, omdat er in eerdere jaren meer en vaker is geleend.

3.8 Artikel 12. Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten

A. Algemene doelstelling

De tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten zorgt ervoor dat leerlingen vanaf 18 jaar in het voortgezet onderwijs (vo) en studenten aan een lerarenopleiding de financiële mogelijkheden hebben om onderwijs te volgen.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor de toegankelijkheid van het onderwijs in Nederland.

Financierien

De minister financiert het stelsel waarbij de financiële toegankelijkheid is gewaarborgd. De leerling (voortgezet onderwijs) of student (lerarenopleiding) kan in aanmerking komen voor een tegemoetkoming bestaande uit een maandelijkse basistoelage, een eventuele inkomensafhankelijke bijdrage in de schoolkosten en een eventuele inkomensafhankelijke bijdrage in het les- of cursusgeld.

Indicatoren/kengetallen

Voor indicatoren/kengetallen over de WTOS wordt verwezen naar [Onderwijs in Cijfers](#).

Tabel 55 Normbedragen WTOS in euro's (per maand, tenzij anders vermeld)¹

	Schoolkosten	Les- of cursusgeld	Basis- toelage thuiswonend	Basistoelage uitwonend ²
Leerlingen in het vo vanaf 18 jaar				
vo onderbouw	97,01			
niet bekostigd vo onderbouw	132,81	118,25	137,58	320,78
vo bovenbouw	106,21		137,58	320,78
niet bekostigd vo bovenbouw	142,07	118,25	137,58	320,78
vso	64,44		137,58	320,78
vavo	142,07	118,25	137,58	320,78
Tegemoetkoming studenten 18+ deeltijd en vavo 18+ deeltijd ³				
bij 540 of meer lesminuten per week	382,36	451,20		
tussen 270 en 540 minuten per week	257,60	300,80		
Lerarenopleidingen ³	893,61	567,23		

1 Peildatum schooljaar 2024/2025.

2 De basistoelage voor uitwonende scholieren wordt in schooljaar 2023/2024 met € 164,30 per maand verhoogd.

3 Bedragen per schooljaar

Toelichting

De normbedragen zijn gedifferentieerd naar schoolsoort en naar fase (boven- en onderbouw) op basis van kostenverschillen. Havo 4 en 5 en vwo 4, 5 en 6 worden tot de vo bovenbouw gerekend, de andere schoolsoorten in het vo tot de onderbouw.

C. Beleidswijzigingen

Er zijn voor dit artikel geen beleidswijzigingen voorzien.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 56 Budgettaire gevolgen van beleid art. 12 (bedragen x € 1.000)¹

	Realisatie			Begroting			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	68.943	76.123	71.158	69.701	70.087	71.065	71.531
Uitgaven	68.943	76.123	71.158	69.701	70.087	71.065	71.531
Inkomensoverdracht	66.022	72.841	67.822	66.222	66.611	67.564	68.026
Tegemoetkoming lerarenopleiding (tlo) (R)	3.316	3.433	3.433	3.433	3.433	3.433	3.433
Deeltijd vo (R)	2.279	2.337	2.337	2.337	2.337	2.337	2.337
Volwassenenonderwijs (vavo) (R)	4.945	6.278	5.963	5.615	5.488	5.481	5.494
Meerderjarige scholieren vo (R)	52.141	57.304	52.832	51.557	51.969	52.853	53.266
Meerderjarige scholieren vso (R)	3.341	3.489	3.257	3.280	3.384	3.460	3.496
Leningen	13	14	14	14	14	14	14
STOEB/ALR (NR)	13	14	14	14	14	14	14
Bijdrage aan agentschappen	2.908	3.268	3.322	3.465	3.462	3.487	3.491
Dienst Uitvoering Onderwijs	2.908	3.268	3.322	3.465	3.462	3.487	3.491
Ontvangsten	2.046	2.128	1.985	1.938	1.949	1.976	1.995
Tegemoetkoming lerarenopleiding en deeltijd vo (R)	261	261	261	261	261	261	261
Meerderjarige scholieren v(s)o en vavo (R)	1.735	1.867	1.724	1.677	1.688	1.715	1.734
Minderjarige deelnemers bol (R)	50	0	0	0	0	0	0

¹ Toelichting: R = relevant, NR = niet-relevant.

Budgetflexibiliteit

Van het totale budget voor artikel 12 is voor 2025 100 procent juridisch verplicht op basis van de [Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten](#). Alternatieve aanwending vereist wijziging van wet- en regelgeving. De geraamde DUO-uitgaven zijn volledig benodigd voor de uitvoering van de Wet.

Tabel 57 Geschatte budgetflexibiliteit

	2025
juridisch verplicht	100,0%
bestuurlijk gebonden	
beleidsmatig gereserveerd	
nog niet ingevuld/vrij te besteden	

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Inkomensoverdracht

Onderstaande aantallen geven een indicatie van het gebruik van de diverse regelingen. Er zijn geen basiswaarden en streefwaarden vastgesteld. Uitgangspunt is dat de WTOS wordt benut door de groepen voor wie deze bedoeld is.

Tabel 58 Aantal gebruikers per regeling ¹

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Aantal gebruikers tegemoetkoming lerarenopleiding en deeltijd vo en vavo	5.914	5.900	5.900	5.900	5.900	5.900	5.900
Aantal meerderjarige gebruikers v(s)o en vavo	29.694	29.200	27.400	26.700	26.800	27.300	27.500

¹ Bron 2023: realisatiegegevens DUO; Bron 2024 – 2029: ramingsmodel SF

Lening

Het bedrag dat onder het instrument lening is geboekt betreft uitgaven aan de rentedragende lening op de WTOS.

Bijdrage aan agentschappen

De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is de uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van OCW en levert producten en diensten op het terrein van bekostiging van instellingen, financiering van studenten en informatievoorziening. Het betreft het aandeel in de uitvoeringskosten van DUO voor dit begrotingsartikel. Hier zit ook de HLA taakstelling van 0,5% in.

Ontvangsten

De geraamde ontvangsten hebben betrekking op te veel of ten onrechte uitgekeerde WTOS-uitkeringen.

3.9 Artikel 13. Lesgeld

A. Algemene doelstelling

Het genereren van inkomsten voor de financiering van het onderwijs.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Financieren

De minister financiert een groot deel van de kosten voor het volgen van kwalitatief goed onderwijs, omdat de maatschappij baat heeft bij geschoolde burgers. Het individu heeft echter ook profijt van scholing en betaalt daarom lesgeld.

Indicatoren/kengetallen

In de Les- en cursusgeldwet is vastgelegd voor wie, wanneer en op welke wijze het lesgeld wordt vastgesteld. De hoogte van het lesgeld wordt jaarlijks geïndexeerd op basis van de algemene prijsontwikkeling. Het lesgeldbedrag voor 2024/2025 bedraagt € 1.419.

C. Beleidswijzigingen

In de Les- en cursusgeldwet is de indexatie van het lesgeld per ingang van studiejaar 2024-2025 gewijzigd⁶. De indexatiesystematiek van het lesgeld loopt hierdoor vanaf studiejaar 2024-2025 gelijk met de systematiek voor het cursusgeld en het collegegeld.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 59 Budgettaire gevolgen van beleid art. 13 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie			Begroting			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	16.447	18.911	18.680	19.626	19.513	19.604	19.572
Uitgaven	16.447	18.911	18.680	19.626	19.513	19.604	19.572
Bijdrage aan agentschappen	16.447	18.911	18.680	19.626	19.513	19.604	19.572
Dienst Uitvoering Onderwijs	16.447	18.911	18.680	19.626	19.513	19.604	19.572
Ontvangsten	240.897	250.196	265.994	283.633	301.508	317.757	330.957
Ontvangsten	240.897	250.196	265.994	283.633	301.508	317.757	330.957

Budgetflexibiliteit

Van het totale budget voor artikel 13 is voor 2024 100 procent juridisch verplicht. De geraamde DUO-uitgaven zijn volledig benodigd voor de uitvoering van de Les- en cursusgeldwet.

Tabel 60 Geschatte budgetflexibiliteit

	2025
juridisch verplicht	100,0%
bestuurlijk gebonden	
beleidsmatig gereserveerd	
nog niet ingevuld/vrij te besteden	

⁶ Kamerstukken II, 2022-2023, 36 283, nr. 3

Toelichting

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bijdrage aan agentschappen

De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is de uitvoeringsorganisatie van het Ministerie van OCW en levert producten en diensten op het terrein van bekostiging van instellingen, studiefinanciering en informatievoorziening. De geraamde uitgaven betreffen het aandeel in de uitvoeringskosten van DUO voor dit begrotingsartikel. Hier zit ook de HLA taakstelling van 0,5% in.

Ontvangsten

Door het betalen van lesgeld leveren deelnemers en leerlingen van 18 jaar en ouder een bijdrage in de kosten van het onderwijs.

Tabel 61 Aantal lesgeldplichtigen ¹							
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
bol/vo	184.507	177.400	181.700	188.200	194.800	199.900	202.900

¹ Bron 2023: realisatiegegevens DUO; Bron 2024 – 2029: ramingsmodel SF.

Toelichting

Bovenstaande tabel geeft een beeld van het bereik van de regeling. Er zijn geen basiswaarden en streefwaarden vastgesteld, omdat het aantal lesgeldplichtigen een afgeleide is van de demografische ontwikkelingen en de keuze van opleiding door de studenten/leerlingen.

3.10 Artikel 14. Cultuur

A. Algemene doelstelling

Het bevorderen van een sterke, pluriforme, toegankelijke en kwalitatief hoogwaardige cultuursector en het zorgen voor het erfgoed.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor de [Wet op het specifiek cultuurbeleid](#), de [Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen](#), de [Erfgoedwet](#) en de [Archiefwet](#). Volgens de [Wet op het specifiek cultuurbeleid](#) is de minister belast met het scheppen van voorwaarden voor het in stand houden, ontwikkelen en sociaal en geografisch spreiden van cultuuruitingen. Overwegingen van kwaliteit en verscheidenheid zijn daarbij leidend. Dit is aanvullend op het cultuuraanbod dat zonder betrokkenheid van de overheid tot stand komt.

Financieren

De minister heeft een financierende rol door het bekostigen van de culturele basisinfrastructuur en subsidiëring van een aantal specifieke (wettelijke) programma's en regelingen, onder meer op het gebied van erfgoed, kunsten en bibliotheken.

Stimuleren

De minister heeft een stimulerende rol bij het versterken van de cultuursector door een aantal programma's, als cultuureducatie, leesbevordering, cultuurparticipatie, arbeidsmarkt, ondernemerschap en internationaal cultuurbeleid.

Regisseren

De minister heeft een regisserende rol bij de uitvoering van en toezicht op het behoud en beheer van het erfgoed en (digitale) archieven. Het gaat dan onder meer over de [Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen](#), de [Erfgoedwet](#) en de [Archiefwet](#). Toezicht op naleving van de laatste twee wetten ligt bij de [Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed](#). De [Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed \(RCE\)](#) en de rijksgesubsidieerde musea zijn onder andere belast met de uitvoering van de [Erfgoedwet](#). Het [Nationaal Archief](#) geeft uitvoering aan de [Archiefwet](#).

Kengetallen

De onderbouwing van de doelstellingen op basis van kwantitatieve en kwalitatieve informatie, (beleids)evaluaties en onderzoek wordt zo compleet mogelijk op [OCW in Cijfers](#) gepubliceerd. Daarnaast brengt de Boekmans-tichting met de [Cultuurmonitor](#), in opdracht van het Ministerie van OCW, trends en ontwikkelingen in het culturele leven in Nederland in beeld. De [Erfgoedmonitor](#) bevat feiten en cijfers over erfgoedthema's en geeft inzicht in de ontwikkeling en staat van het erfgoed in Nederland.

C. Beleidswijzigingen

In 2025 begint de nieuwe Basisinfrastructuur Cultuur (BIS), waarbij extra wordt geïnvesteerd in «fair pay». 'Fair pay' gaat over een eerlijke beloning van werkenden in de culturele en creatieve sector. Voor de andere priori-

teiten op het terrein van cultuur wordt verwezen naar het onderdeel 2.1 (beleidsprioriteiten) van de begroting en naar het regeerakkoord van het kabinet Schoof I.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 62 Budgettaire gevolgen van beleid art. 14 (bedragen x € 1.000)							
	Realisatie			Begroting			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	770.632	3.443.131	759.919	717.246	759.609	758.137	782.613
Uitgaven	1.285.438	1.406.726	1.407.232	1.390.990	1.436.627	1.385.472	1.373.533
Bekostiging	1.022.574	1.084.721	1.172.571	1.180.893	1.238.467	1.237.782	1.228.795
Culturele basisinfrastructuur vierjaarlijkse instellingen	242.093	252.498	271.907	271.156	270.060	270.335	266.428
Culturele basisinfrastructuur vierjaarlijkse fondsen	276.287	290.639	328.564	327.760	326.272	326.079	325.857
Museale instellingen met een wettelijke taak	249.509	280.236	280.485	272.632	272.963	272.963	272.567
Stelseltaken openbare bibliotheekvoorzieningen	37.611	40.983	35.705	36.914	96.675	97.119	96.851
Digitale openbare bibliotheek	18.599	19.247	19.458	19.458	19.458	19.458	19.458
Bibliotheekvoorziening leesgehandicapten	13.903	14.462	14.462	14.462	14.462	14.462	14.462
Monumentenzorg	146.548	151.554	177.242	164.867	166.359	166.995	167.101
Archieven (incl. Regionale Historische Centra)	31.299	35.084	44.694	44.551	43.125	41.278	36.978
Cultuureducatie (via primair onderwijs)	0	18	54	29.093	29.093	29.093	29.093
Flankerend beleid huisvesting	6.725	0	0	0	0	0	0
Subsidies (regelingen)	128.190	136.462	99.472	111.135	97.244	48.381	52.022
Verbreden inzet cultuur	22.042	20.334	14.762	11.987	14.113	14.113	14.113
Internationaal cultuurbeleid (incl. HGIS)	12.111	11.403	10.031	9.783	9.233	9.233	5.931
Programma leesbevordering	20.724	45.984	32.104	24.597	10.658	7.612	9.608
Creative Industrie	1.876	2.909	3.029	2.727	2.727	2.615	2.615
Specifiek cultuurbeleid	67.589	49.802	22.214	17.709	14.042	13.670	18.617
Subsidies Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	3.848	5.330	2.632	2.432	1.471	1.138	1.138
NGF CIIC	0	700	14.700	41.900	45.000	0	0
Opdrachten	24.350	30.933	33.870	32.499	30.942	30.261	29.717
Beleidsonderzoek, evaluaties en kennisbasis	1.413	2.054	2.001	2.001	2.001	2.001	2.001
Opdrachten Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed	12.933	16.434	19.273	16.288	15.236	14.985	14.358
Overige opdrachten	10.004	12.445	12.596	14.210	13.705	13.275	13.358
Bijdrage aan agentschappen	60.986	62.106	59.152	60.370	62.920	61.994	57.845
Nationaal Archief	60.986	62.106	59.152	60.370	62.920	61.994	57.845
Bijdragen aan medeoverheden	47.464	90.304	40.089	4.015	4.976	4.976	3.076
Bijdragen aan medeoverheden	47.464	90.304	40.089	4.015	4.976	4.976	3.076
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	1.874	2.200	2.078	2.078	2.078	2.078	2.078
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	1.874	2.200	2.078	2.078	2.078	2.078	2.078
Ontvangsten	26.300	41.021	494	494	494	494	494

Tabel 63 Uitsplitsing verplichtingen							
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	770.632	3.443.131	759.919	717.246	759.609	758.137	782.613
waarvan garantieverplichtingen	- 38.244	39.302	0	0	0	0	0
waarvan overige verplichtingen	808.876	3.403.829	759.919	717.246	759.609	758.137	782.613

Toelichting bij tabel 'uitsplitsing verplichtingen'

De garantieverplichtingen hebben betrekking op leningen/rekening-courantkredieten aan diverse musea. Deze leningen worden door middel van schatkistbankieren verstrekt. Het Ministerie van OCW staat voor deze leningen garant. Daarnaast betreft het garantstellingen in het kader van de indemniteitsregeling en de achterborgovereenkomst. Deze verplichtingen worden niet geraamd.

Budgetflexibiliteit

Tabel 64 Geschatte budgetflexibiliteit

	2025
juridisch verplicht	96,3%
bestuurlijk gebonden	0,5%
beleidsmatig gereserveerd	3,2%

Bekostiging

Het beschikbare budget voor 2025 is 100 procent juridisch verplicht. De verplichtingen hebben betrekking op betalingen aan culturele instellingen, cultuurfondsen en monumenteneigenaren. Hieraan ten grondslag liggen de [Wet op het specifiek cultuurbeleid](#), de [Erfgoedwet](#), de [Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen](#) en onderliggende besluiten en regelingen. Het moment van juridisch verplichten gaat vooraf aan het kalenderjaar waarop de bekostiging betrekking heeft. De budgetten voor de culturele basisinfrastructuur (instellingen en fondsen) zijn tot en met 2028 juridisch verplicht. De bekostiging van de musea op grond van de [Erfgoedwet](#) gebeurt jaarlijks in het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar.

Subsidies

Van het beschikbare budget is 75,9 procent juridisch verplicht. Dit betreft het deel van de subsidies waarvoor (naar verwachting) voor de start van 2025 een beschikking is verstuurd, zoals subsidies aan de rijkscultuurfondsen voor internationaal cultuurbeleid.

Oprachten

Van het beschikbare budget is 34,6 procent juridisch verplicht. Dit betreft het deel van de opdrachten waarvoor (naar verwachting) voor de start van 2025 een opdracht is verstrekt, zoals voor de cultuurkaart.

Bijdrage aan agentschappen

Dit betreft de rijksbijdrage aan het Nationaal Archief. Het budget voor 2025 is 100 procent juridisch verplicht.

Bijdrage aan medeoverheden

Van het beschikbare budget voor 2025 is 88,6 procent juridisch verplicht. Dit betreft uitkeringen aan medeoverheden waarvoor (naar verwachting) voor de start van 2025 een beschikking is verstuurd, zoals voor het Slavernijmuseum en het behoud van erfgoed in het aardbevingsgebied.

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties

Van het beschikbare budget is 100 procent juridisch verplicht. Dit betreft de contributies voor (inter)nationale verdragen en lidmaatschappen (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (UNESCO), Inter-

national Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property). Deze contributies lopen door tot wederopzegging en dragen bij aan de uitvoering van internationale afspraken.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bekostiging

Culturele basisinfrastructuur vierjaarlijkse instellingen

In de culturele basisinfrastructuur worden instellingen voor een periode van vier jaar bekostigd. In de [Regeling op het specifiek cultuurbeleid](#) zijn de criteria opgenomen waar instellingen aan moeten voldoen voor de periode 2025–2028 om in aanmerking komen voor deze bekostiging. De besluiten voor de periode 2025–2028 zijn opgenomen in de brief van 20 september 2024. De Tweede Kamer is in de brief van 16 juni 2023 over de uitgangspunten voor die periode geïnformeerd (Kamerstukken II 2022/23, [32820, nr. 499](#)).

Culturele basisinfrastructuur vierjaarlijkse fondsen

De rijkscultuurfondsen zijn samen met de vierjaarlijkse instellingen onderdeel van de basisinfrastructuur. De cultuurfondsen spelen een belangrijke rol in het cultuurstelsel en financieren naast projecten en makers ook instellingen in het Koninkrijk der Nederlanden. Zij zorgen voor vernieuwing en experiment, innovatie en talentontwikkeling, en zoeken met de door hen ondersteunende activiteiten actief naar verbinding met publiek. Ook hebben de fondsen een signalerende functie voor ontwikkelingen in het veld. De Tweede Kamer is in de brief van 16 juni 2023 over de beleidskaders 2025-2028 van de fondsen geïnformeerd (Kamerstukken II 2022/23, [32820, nr. 499](#)). Aanvullend is het Fonds voor Cultuurparticipatie gevraagd om een specifieke meerjarige regeling te ontwikkelen, met als doelgroep instellingen die zich richten op talentontwikkeling in de klassieke muziek. Bij het Fonds voor Cultuurparticipatie krijgen vrijwel alle instellingen die zich met talentontwikkeling in de klassieke muziek bezighouden een afwijzing. Om de groei mogelijkheden naar en binnen de professionele klassieke muzieksector in stand te houden worden in de periode 2025-2028 aanvullende middelen beschikbaar gesteld.

Museale instellingen met een wettelijke taak

Op basis van de [Erfgoedwet](#) zijn museale instellingen belast met de zorg voor het beheer van de museale cultuurgoederen van de Staat of andere cultuurgoederen of verzamelingen. Hiervoor ontvangen deze instellingen met een wettelijke taak een structurele vergoeding. Voor de bekostiging van deze taak worden op grond van de [Regeling beheer rijkscollectie en subsidiëring museale instellingen](#) middelen beschikbaar gesteld voor beheer en onderhoud van collecties, waaronder voor de kosten van huisvesting. Daarnaast ontvangen museale instellingen, op grond van dezelfde regeling, middelen voor hun publieksactiviteiten.

Stelseltaken openbare bibliotheekvoorzieningen, digitale openbare bibliotheek en bibliotheekvoorziening leesgehandicapten

Per 1 januari 2015 is de [Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen \(Wsob\)](#) in werking getreden. De wet organiseert het openbare bibliotheekwerk als een netwerk van samenwerkende lokale en provinciale openbare bibliotheekvoorzieningen, waarbij de Koninklijke Bibliotheek (KB) een coördinerende rol vervult. In het netwerk verricht de KB als nationale bibliotheek van Nederland taken voor het stelsel als geheel, waaronder het beheer en de doorontwikkeling van de landelijke digitale openbare bibliotheek en de bibliotheekvoorziening voor personen met een

leeshandicap. In de periode 2023-2024 wordt het netwerk van openbare bibliotheken gericht versterkt op basis van een specifieke uitkering. Daarmee kunnen nieuwe vestigingen worden gerealiseerd en bestaande vestigingen worden verbeterd. In 2025 en 2026 wordt dit voortgezet met een decentrale uitkering. Via een wijziging van de Wsob zal per 2026 gemeenten en provincies een wettelijke zorgplicht ten aanzien van bibliotheken gaan gelden. Activiteiten van de KB richten zich in 2025 op de doorontwikkeling van de digitale openbare bibliotheek, de digitale infrastructuur en de uitvoering van een nieuw bibliotheekconvenant.

Monumentenzorg

De [Erfgoedwet](#) is het juridisch kader voor de financiering ten behoeve van de instandhouding van rijksmonumenten. Ook in 2025 wordt geïnvesteerd in de instandhouding van monumenten via onder andere de [Subsidieregeling instandhouding monumenten \(Sim\)](#) en de [Woonhuissubsidie](#). Van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is incidenteel € 25 miljoen ontvangen voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed, die wordt ingezet voor versterking van de Duurzame monumentenplusningen (DML+). In het kader van het nationaal programma onder de NOVI 'Erfgoed voor de toekomst' wordt ingezet op het behoud en de inpassing van erfgoed bij de grote transities in de leefomgeving.

Archieven inclusief Regionale Historische Centra

Het wetsvoorstel tot modernisering van de Archiefwet 1995, dat op 17 november 2021 aan de Tweede Kamer is aangeboden, gevolgd door een Nota van Wijziging, kan afhankelijk van de parlementaire behandeling aansluitend aan de Eerste Kamer worden gezonden. In de opgenomen begrotingsreeks is rekening gehouden met implementatiekosten voor de nieuwe archiefwet. Het Ministerie van OCW draagt daarnaast bij aan de kosten van bewaring en presentatie van de rijksarchieven in de provincie door de Regionale Historische Centra. Ook na het voorgenomen besluit tot uittreden door het Ministerie van OCW uit de gemeenschappelijke regelingen zal deze bijdrage worden voortgezet. De datum van uittreden is bijgesteld naar 1 januari 2026 (Kamerstukken II 2023/24, [35968, nr. 10](#)).

Flankerend beleid huisvesting

De raming staat structureel op nul, omdat met ingang van 2024 het definitieve huisvestingsstelsel voor de rijksgesubsidieerde musea van kracht werd. Het budget voor flankerend beleid is daarbij toegevoegd aan het algemene budget voor museale instellingen met een wettelijke taak.

Cultuureducatie met kwaliteit

De middelen voor cultuureducatie en museumbezoek in het primair onderwijs (€ 29 miljoen) zijn voor 2025 overgeboekt naar artikel 1 (primair onderwijs), om van daaruit te kunnen worden verstrekt aan scholen.

Subsidies

Verbreden inzet cultuur

Het Ministerie van OCW stimuleert de toegankelijkheid van cultuur met diverse subsidies, met als doel de cultuurdeelname van zoveel mogelijk verschillende groepen te bevorderen, ook voor mensen voor wie dit niet vanzelfsprekend is. Daarnaast stimuleert het Ministerie van OCW de digitale transformatie van de culturele en creatieve sector en daarmee het innovatieve vermogen van deze sectoren.

Internationaal cultuurbeleid (inclusief Homogene Groep Internationale Samenwerking)

Het internationaal cultuurbeleid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de bewindspersonen van de Ministeries van OCW en BZ. In de periode 2025-2028 gelden voor het internationaal cultuurbeleid drie doelen (zie Kamerstukken II 2023/24, [31482, nr. 121](#)):

- een sterke positie van de Nederlandse culturele sector in het buitenland door zichtbaarheid, uitwisseling en duurzame samenwerking;
- het met Nederlandse cultuuruitingen ondersteunen van de bilaterale relaties met andere landen;
- het benutten van de kracht van de culturele sector en creatieve industrie voor de Sustainable Development Goals (SDG's), met name in de verbinding met de agenda van de Minister van BHOS in de focusregio's.

Programma leesbevordering

Het stimuleren van leesplezier en leesvaardigheid is een belangrijke opgave in Nederland, zoals uit vele onderzoeken is gebleken. De letterensector draagt hier aan bij door een inspirerend literair aanbod, onderzoek en literaire evenementen en campagnes. In de culturele basisinfrastructuur 2025-2028 is structureel een bedrag voor leesbevordering en letteren beschikbaar van € 21,5 miljoen. Er wordt in de nieuwe periode structureel extra geïnvesteerd in het Nederlands Letterenfonds, de ondersteunende instelling voor leesbevordering en literatuureducatie, het festival voor de letteren en het Literatuurmuseum. Ook het onderwijs zet in op leesplezier en leesvaardigheid. Zo is in de drie schooljaren tussen 2023 en 2026 circa € 25 miljoen per schooljaar beschikbaar voor de versterking van de samenwerking tussen de bibliotheken en scholen, via de Bibliotheek op school, en BoekStart in de kinderopvang. Dit geld komt uit de onderwijsbegroting. We doen dit om het leesplezier bij kinderen te vergroten en zo hun leesvaardigheid te verbeteren. Door een rijk aanbod van boeken in de schoolbibliotheek en deskundige leesconsulenten raken kinderen geboeid. Dan is er de versterking van bibliotheken vanuit het rijk: zij spelen een belangrijke rol bij het bereiken van mensen in heel het land, bij leesplezier en leesvaardigheid. Het onderdeel Kunst van Lezen van het Actieprogramma Tel mee met taal van de Ministeries van SZW, BZK, VWS en OCW loopt tot en met 2024. De Gemeentelijke Gezinsaanpak Laaggeletterdheid loopt tot en met 2025.

Creatieve industrie

Ten laste van dit budget worden uitgaven gedaan ten behoeve van de Creatieve Industrie. Dit gebeurt in samenwerking met het Ministerie van EZ. Daarnaast zijn middelen beschikbaar voor de ontwerpdisciplines zoals architectuur, vormgeving en digitale cultuur. In samenwerking met het Ministerie van BZK wordt een architectuurprogramma gefinancierd.

Specifiek cultuurbeleid

Onder specifiek cultuurbeleid zijn verschillende kleinere subsidiebudgetten opgenomen, die grotendeels besteed worden aan projectsubsidies op basis van de [Regeling op het specifiek cultuurbeleid](#). De grootste bedragen zijn geraamd voor projectsubsidies ter ondersteuning van arbeidsmarkt en ondernemerschap in de culturele sector en voor het programma Publieke Ontwerppraktijk.

Subsidies Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed

De middelen zijn bestemd voor subsidies ter ondersteuning van het erfgoedveld in de domeinen archeologie, monumenten, roerend erfgoed, cultuurlandschap en leefomgeving. Er wordt geïnvesteerd in kennis- en onderzoeksprogramma's, de ondersteuning en infrastructuur voor erfgoed en informatie- en communicatietechniek.

NGF CIIC

Vanuit het Nationaal Groeifonds is er in 2025 een bedrag van € 14,7 miljoen beschikbaar voor de Creatieve Industrie Immersieve Impact Coalitie (CIIC). CIIC is een programma gericht op de ontwikkeling van een arbeidsmarkt voor immersieve ervaringen (IX). Het programma richt zich op onderzoek, onderwijs, faciliteiten en experimenten met immersieve, interactieve, digitale mediaproducties.

Subsidietaakstelling

De subsidietaakstelling uit het hoofdlijnenakkoord is voor 2025 ingevuld met een incidentele verlaging van het budget voor de subsidieregelingen Monumentenzorg. De concrete invulling van de subsidietaakstelling vanaf 2026 wordt over de gehele OCW-begroting bezien en middels een Nota van Wijziging op de Ontwerpbegroting 2025 voorafgaand aan de begrotingsbehandeling van OCW aan uw Kamer voorgelegd. De begrote budgetten vanaf 2026 kunnen daarom nog aan veranderingen onderhevig zijn.

Opdrachten

Beleidsonderzoek, evaluaties en kennisbasis

Dit budget is bestemd voor opdrachten die bestaan uit het inhuren van bureaus voor beleidsonderzoek, evaluaties, visitatie/monitoring van versterking van de kennisbasis in de cultuursector.

Opdrachten Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed

De middelen zijn bestemd voor dezelfde onderwerpen als vermeld onder de kop «Subsidies Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed», maar dan voor uitgaven aan opdrachten.

Overige opdrachten

Dit budget is bestemd voor diverse opdrachten die passen binnen het cultuurbeleid. De grootste geplande uitgave in 2025 is voor de Cultuurkaarten voor het voortgezet onderwijs (inclusief het voortgezet speciaal onderwijs) en voor het middelbaar beroepsonderwijs.

Bijdrage aan agentschappen

Deze middelen betreffen de rijksbijdrage aan het Nationaal Archief. Deze wordt elders in deze begroting nader toegelicht.

Bijdrage aan medeoverheden

Het budget wordt besteed aan diverse uitkeringen. De grootste zijn bestemd voor het slavernijmuseum, de toekomstgerichte Openbare Bibliotheekvoorziening, de Erfgoed Deal en voor behoud van erfgoed in het aardbevingsgebied.

Bijdrage aan (inter)nationale organisaties

Naast prioriteiten die onder het financieel instrument Internationaal cultuurbeleid zijn genoemd, is Nederland aan een aantal verplichtingen gebonden en draagt Nederland bij aan de uitvoering van internationale verdragen. Dit geldt voor UNESCO-erfgoedverdragen voor het werelderfgoed, het immaterieel erfgoed, de bescherming van cultureel erfgoed bij gewapend

conflict, de bestrijding van illegale handel in cultuuroederen en het cultuurverdrag voor de diversiteit van cultuuruitingen. Ook wordt bijgedragen aan het Europees filmprogramma (Eurimages).

Ontvangsten

Er zijn ontvangsten geraamd als gevolg van het definitief vaststellen van subsidies.

Extracomptabele fiscale regelingen

Naast de in dit begrotingsartikel genoemde instrumenten, is er een fiscale regeling die betrekking heeft op dit beleidsterrein. De Minister van Financiën is hoofdverantwoordelijk voor de wetgeving en uitvoering van deze regeling en voor de budgettaire middelen. In onderstaande tabel is ter informatie het budgettaire belang van deze regeling vermeld. De cijfers zijn ontleend aan de corresponderende bijlage 'Fiscale regelingen' in de Miljoenennota. De fiscale regelingen die niet in onderstaande tabel zijn opgenomen, maar wel op dit beleidsartikel betrekking hebben, zijn:

- Schenk- en erfbelasting kunstkorting
- Vrijstelling voorwerpen van kunst en wetenschap box 3
- BTW Vrijstelling componisten, schrijvers en journalisten

Voor een beschrijving van de regeling, de doelstelling, verwijzing naar de wettekst, verwijzing naar de laatst uitgevoerde evaluatie en de ramingsgrond wordt verwezen naar de bijlage bij de Miljoenennota 'Toelichting op de fiscale regelingen'.

Tabel 65 Fiscale regelingen 2023-2025, budgettair belang op transactiebasis in lopende prijzen (bedragen x € 1 miljoen)¹

	2023	2024	2025
BTW Verlaagd tarief culturele goederen en diensten	1.301	1.337	1.393

¹ [-] = regeling is in dat jaar niet van toepassing; [0] = budgettair belang van de regeling bedraagt in dat jaar afgerond nihil.

3.11 Artikel 15. Media

A. Algemene doelstelling

Het waarborgen van een onafhankelijk, gevarieerd en kwalitatief hoogwaardig media-aanbod, dat toegankelijk blijft voor alle lagen van de bevolking.

B. Rol en verantwoordelijkheid

Media hebben een prominente rol in onze democratie en cultuur. Wat we zien, horen en lezen, beïnvloedt ons beeld van de wereld en onze opvattingen. Daarom borgt de minister vier publieke belangen in het mediabeleid waar zij verantwoordelijk voor is: onafhankelijkheid, verscheidenheid, kwaliteit en toegankelijkheid. Verder borgt de minister de vitaliteit van het stelsel van landelijke, regionale en lokale publieke omroepen en de daarvoor relevante wet- en regelgeving. De minister heeft naast een financierende rol vooral ook een regisserende rol.

Financieren

De minister financiert de landelijke en regionale publieke omroep en enkele andere aan de omroep verbonden instellingen. De taakopdracht is wettelijk bepaald en het budget van de publieke omroep is vastgesteld met behoud van afstand tot de uitvoering en inhoud. Op basis van het concessiebeleidsplan Nederlandse Publieke Omroep (NPO) 2022-2026 (Kamerstukken II 2021/22, [32827, nr. 202](#)) sluit de minister elke vijf jaar een prestatieovereenkomst met de publieke omroep. Daarnaast sluit de minister mede op basis van het concessiebeleidsplan Regionale Publieke Omroep (RPO) (Kamerstukken II 2018/2019, [32827, nr. 146](#)) een prestatieovereenkomst af voor een periode van vijf jaar met de RPO.

Stimuleren

Verder is de minister verantwoordelijk voor instrumenten ter bevordering van (Nederlandse) culturele producties, documentaires, drama's, kunst- en kinderprogramma's (via NPO en de investeringsverplichting voor streamingdiensten), het steunen en stimuleren van een onafhankelijke en kwalitatief goede journalistieke infrastructuur, inclusief het borgen van persvrijheid en persveiligheid (Stichting Stimuleringsfonds voor de Journalistiek) en voor het bevorderen van mediawijsheid (Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media (NICAM) en Mediawijzer.net). Tot slot stimuleert de minister het in stand houden en exploiteren van omroeporkesten en omroepkoren (Stichting Omroep Muziek (SOM)), van een media-archief en van een expertisecentrum voor media-educatie (Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid (NIBG)).

Regisseren

De minister is verantwoordelijk voor de wetgeving ten aanzien van de taak en organisatie van de publieke omroep en voor wetgeving voor commerciële media. De regels voor commerciële omroepen vloeien voornamelijk voort uit Europese richtlijnen voor audiovisuele mediadiensten. Verder is de minister verantwoordelijk voor wetgeving met betrekking tot omroepdistributie. Het doel daarvan is de toegang tot een gevarieerd media-aanbod te bevorderen en te verankeren.

Beleidsinformatie

Op de website [OCW in Cijfers](#) worden beleidsindicatoren en andere verwijzingen naar beleidsrelevante gegevens op het gebied van Media vermeld.

Daarnaast zijn kengetallen voor het mediabeleid te vinden in de [Mediamonitor](#) van het Commissariaat voor de Media.

C. Beleidswijzigingen

De belangrijkste politieke prioriteiten op het gebied van Media worden beschreven in onderdeel 2.1 van de begroting (beleidsprioriteiten) en in het regeerakkoord van het kabinet Schoof I.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 66 Budgettaire gevolgen van beleid art. 15 (bedragen x € 1.000)							
	Realisatie			Begroting			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	1.385.227	1.317.560	1.276.334	1.190.508	1.178.815	1.184.393	1.194.824
Uitgaven	1.275.747	1.292.572	1.272.025	1.269.969	1.173.923	1.179.214	1.194.824
Bekostiging	1.239.110	1.247.589	1.226.977	1.226.022	1.147.827	1.153.118	1.168.703
Landelijke publieke omroep	957.046	959.150	952.409	957.118	860.327	864.542	868.713
Regionale omroep	178.969	188.456	191.401	191.066	191.965	192.734	193.789
Stichting Omroep Muziek	19.978	23.290	21.425	20.425	20.425	20.425	20.425
Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid (NIBG)	32.092	31.550	30.744	30.760	29.392	29.392	29.392
Stimuleringsfonds voor de Journalistiek	3.081	3.209	3.080	3.148	3.099	3.007	2.960
Co-productiefonds Binnenlandse Omroep (CoBO)	5.522	5.684	5.684	5.684	5.684	5.684	5.684
Mediawijsheid Expertisecentrum (Bewust mediagebruik)	1.830	1.884	1.884	1.884	1.884	1.884	1.884
Stichting Nederlandse Lokale Publieke Omroepen (NLPO)	1.890	1.945	1.945	1.945	1.945	1.945	1.945
Dotatie/onttrekking Algemene Mediareserve	38.169	31.659	18.047	13.634	15.049	15.448	25.854
Lokale Journalistiek	0	0	0	0	17.699	17.699	17.699
Overige bekostiging media	533	762	358	358	358	358	358
Subsidies (regelingen)	28.596	35.290	34.360	33.486	15.551	15.551	15.576
Onderzoeksjournalistiek	9.955	13.106	14.924	14.705	14.630	14.630	14.630
Lokale journalistiek	13.749	20.585	18.715	17.860	0	0	0
Overige Subsidies	4.892	1.599	721	921	921	921	946
Opdrachten	852	761	562	754	754	754	754
Opdrachten	852	761	562	754	754	754	754
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	7.110	8.848	10.042	9.623	9.707	9.707	9.707
Commissariaat voor de Media	7.110	8.848	10.042	9.623	9.707	9.707	9.707
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	79	84	84	84	84	84	84
European Audiovisual Observatory	79	84	84	84	84	84	84
Ontvangsten	210.260	181.000	172.400	165.500	165.500	165.500	165.500
Reclame ontvangsten	210.000	181.000	172.400	165.500	165.500	165.500	165.500
Overige ontvangsten	260	0	0	0	0	0	0

Budgetflexibiliteit

Tabel 67 Geschatte budgetflexibiliteit

	2025
juridisch verplicht	99,1%
bestuurlijk gebonden	
beleidsmatig gereserveerd	
nog niet ingevuld/vrij te besteden	0,9%

Bekostiging

Van het beschikbare budget voor 2025 is 99,2 procent juridisch verplicht. De verplichtingen hebben voornamelijk betrekking op de landelijke en de regionale publieke omroep. Hieraan ten grondslag ligt de Mediawet 2008.

Subsidies

Van het beschikbare budget is 98,8 procent juridisch verplicht. De verplichtingen hebben voornamelijk betrekking op journalistiek en de regionale, lokale en streekomroepen. Hieraan ten grondslag liggen het coalitieakkoord (Rutte IV) en de [visiebrief](#).

Opdrachten

Van het beschikbare budget is 0,0 procent juridisch verplicht. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de instrumenten.

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

Het beschikbare budget voor 2025 is volledig juridisch verplicht. De verplichtingen hebben betrekking op het Commissariaat voor de Media (CvdM). Hieraan ten grondslag ligt de Mediawet 2008.

Bijdrage aan internationale organisaties

Het beschikbare budget voor 2025 is volledig juridisch verplicht. Het betreft een jaarlijkse contributie aan het European Audiovisual Observatory.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bekostiging

Landelijke en regionale publieke omroep

De publieke omroep waarborgt een hoogstaand en pluriform media-aanbod, dat toegankelijk en betaalbaar is voor alle lagen van de bevolking. Daarom bekostigt het Ministerie van OCW de landelijke en regionale publieke omroep. Mede vanwege Europese regels op het gebied van staatssteun, houdt de overheid greep op de aard en omvang van het takenpakket van de landelijke en regionale publieke omroep en bepaalt de overheid het budget van de publieke omroep.

Het budget voor de landelijke publieke omroep voor 2025 is € 952,4 miljoen. Dit is inclusief € 1,2 miljoen voor audiodescriptie die is toegevoegd naar aanleiding van het [amendement van Werner \(Kst-36200-VIII-128\)](#). Conform het Hoofdlijnenakkoord wordt het budget van de landelijke publieke omroep vanaf 2027 met € 100,0 miljoen verlaagd.

Het beschikbare budget voor de regionale publieke omroepen voor 2025 is € 191,4 miljoen. Dit is inclusief € 7,0 miljoen voor Werk aan Uitvoering (WaU). Dit is een overheidsbreed programma ter verbetering van de publieke dienstverlening en om beter aan te sluiten op de verwachtingen en behoeften van burgers en ondernemers.

Stichting Omroep Muziek (SOM)

Deze bekostiging is bestemd voor de door het Ministerie van OCW aangewezen instelling voor het in stand houden en exploiteren van omroeporkesten en omroepkoren.

Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid (NIBG)

Deze bekostiging is bestemd voor de door het Ministerie van OCW aangewezen instelling voor het in stand houden en exploiteren van een media-archief. Het budget voor 2025 is € 30,7 miljoen, dit is inclusief € 2,5 miljoen voor het project 'Schatkamer' dat voortvloeit om archiefmateriaal van Beeld en Geluid af te kopen en zoveel mogelijk rechtenvrij beschikbaar te stellen.

Stimuleringsfonds voor de Journalistiek

Het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek is binnen het mediabeleid het instrument om de pluriformiteit van het journalistieke media-aanbod te stimuleren, zowel binnen pers en omroep als via het internet. De activiteiten van het fonds dragen bij aan innovatie van de journalistiek en aan stimulering van de journalistieke functie van de media in de samenleving. Dit budget betreft de bekostiging van de reguliere wettelijke taak en is inclusief € 0,4 miljoen WaU.

Stichting Co-productiefonds Binnenlandse Omroep (CoBO)

De Stichting Co-productiefonds Binnenlandse Omroep (CoBO), ondersteunt de film- en documentairesector en participeert in audiovisuele coproductieprojecten in de vorm van een financiële bijdrage aan publieke instellingen die zendtijd hebben verkregen voor landelijke omroep. De meeste coproducties waar CoBO een bijdrage aan levert, vinden plaats tussen een publieke omroepinstelling en een onafhankelijke filmproducent. Daarnaast wordt door CoBO bijgedragen aan coproducties tussen een publieke omroepinstelling en een instelling op het gebied van de podiumkunsten. Iedere filmproducent, instelling op het gebied van de podiumkunsten, de Vlaamse publieke omroep (VRT), of Duitse publieke omroep, kan één of meer landelijke publieke omroepinstellingen benaderen, teneinde te komen tot een coproductie. CoBO ontvangt OCW-middelen en verkrijgt daarnaast vergoedingen van buitenlandse kabels (België, Duitsland en Luxemburg) voor de doorgifte van de zenders van de Nederlandse publieke omroep. Voor CoBO is voor 2025 € 5,7 miljoen beschikbaar.

Mediawijsheid Expertisecentrum (Bewust mediagebruik)

Het Mediawijsheid Expertisecentrum (Mediawijzer.net) bevordert een bewuste, kritische en actieve houding van burgers en instellingen in de samenleving waar media alom zijn. Bij het huidige programma zijn de Koninklijke Bibliotheek, ECP-EPN, de publieke omroep (NTR), Kennisnet en het NIBG betrokken.

Stichting Nederlandse Lokale Publieke Omroepen (NLPO)

NLPO ondersteunt lokale publieke omroepen op diverse terreinen om de sector verder te professionaliseren en om de kwaliteit van de producties van lokale omroepen te verbeteren.

Dotatie/onttrekking Algemene Mediareserve

Op basis van de verwachte uitgaven op de mediabegroting en de verwachte reclameopbrengsten van de Ster worden middelen toegevoegd of onttrokken aan de Algemene Mediareserve (AMr). De AMr kan op grond van de Mediawet worden gebruikt voor de opvang van dalende Ster-inkomsten, bijdragen aan de bekostiging van reorganisatiekosten als

gevolg van overheidsbesluiten en voor de financiering van de door het CvdM aan te houden rekening-courantverhouding voor betalingen aan instellingen op basis van de Mediawet.

Overige bekostiging Media

Van dit budget wordt onder meer het Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media (NICAM) betaald voor de uitvoering van de activiteiten welke nodig zijn voor het continueren en verbeteren van de kwaliteit van Kijkwijzer.

Subsidies

Ten laste van dit budget wordt de jaarlijkse subsidie aan het European Journalism Centre voor diverse internationale journalistiekprojecten betaald. Daarnaast worden nog incidentele subsidies op het gebied van de media betaald.

De subsidietaakstelling uit het hoofdlijnenakkoord is voor 2025 ingevuld met een verlaging van de budgetten voor onderzoeksjournalistiek met € 1,5 miljoen. Hiermee komt het budget in 2025 uit op € 14,9 miljoen ten opzichte van € 13,1 miljoen in 2024. Deze worden ingezet om journalistieke projecten, innovaties en talentontwikkeling en professionalisering te ondersteunen. De concrete invulling van de subsidietaakstelling vanaf 2026 wordt over de gehele OCW-begroting gezien en middels een Nota van Wijziging op de Ontwerpbegroting 2025 voorafgaand aan de begrotingsbehandeling van OCW aan uw Kamer voorgelegd. De begrote budgetten vanaf 2026 kunnen daarom nog aan veranderingen onderhevig zijn.

Voor de verdere versterking en professionalisering van de lokale omroepen, ter voorbereiding op de overheveling van de middelen uit het Gemeentefonds naar de Rijksbegroting is voor 2025 € 18,7 miljoen beschikbaar.

Opdrachten

Van dit budget worden onder meer de kosten van de Landsadvocaat betaald. Daarnaast worden uit dit budget nog incidentele opdrachten, op het gebied van Media, zoals beleidsonderzoeken betaald.

Bijdrage aan ZBO's/RWT's

Het Commissariaat voor de Media (CvdM) houdt toezicht op de naleving van de Mediawet en de Wet op de vaste boekenprijs. Het toezicht betreft radio, televisie, 'videodiensten op aanvraag' en Nederlandse boekuitgaven. Met zijn werk beschermt het Commissariaat de onafhankelijkheid, pluriformiteit en toegankelijkheid van het media-aanbod. Tegelijk ondersteunt het daarmee de informatievrijheid. Het CvdM neemt zijn besluiten onafhankelijk van het Ministerie van OCW, maar moet wel verantwoording afleggen aan de minister. Het Commissariaat wordt gefinancierd uit de Mediabegroting en uit de toezichtskosten die commerciële media-instellingen verschuldigd zijn. Het budget voor 2025 is € 10,0 miljoen, dit is inclusief € 0,9 miljoen WaU.

Bijdragen aan (inter)nationale organisaties

Dit betreft de jaarlijkse contributie aan het European Audiovisual Observatory.

Ontvangsten

Dit betreft de raming van de reclameopbrengsten van de Ster. De Ster geeft jaarlijks voor 15 september een actualisatie van die raming voor het lopende en volgende jaar. In de jaarlijkse Mediabegrotingsbrief wordt deze raming voor 2025 geactualiseerd.

3.12 Artikel 16. Onderzoek en wetenschapsbeleid

A. Algemene doelstelling

Het Nederlandse onderzoek en wetenschapsbeleid ambieert een sterk en duurzaam stelsel van wetenschap en hoger onderwijs en een internationaal concurrerende onderzoeksomgeving. Het beleid streeft naar een hoge kwaliteit onderwijs en onderzoek over de volle breedte, waarin kennisinstellingen en regio's hun onderscheidende sterktes maximaal kunnen benutten en waarin optimale wetenschappelijke prestaties aansluiten op maatschappelijke behoeften.

Naast de reguliere instrumenten die het onderzoek en wetenschapsbeleid bekostigen heeft kabinet Rutte IV in het coalitieakkoord een aanvullende investering gedaan voor een periode van tien jaar in de vorm van het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap. Met de investeringen wordt een balans bewaakt tussen verschillende wetenschapsgebieden, eerste en tweede geldstroom, en financiering op basis van vertrouwen en rekenschap. Er zijn daarbij drie hoofddoelen geformuleerd om het stelsel toekomstbestendig te maken, namelijk:

1. het versterken van het fundament;
2. ruimte geven aan divers talent; en
3. het vergroten van de maatschappelijke impact van hoger onderwijs en onderzoek en de publieke erkenning ervan.

B. Rol en verantwoordelijkheid

De minister is verantwoordelijk voor het stelsel van onderzoek en wetenschap.

De instrumenten die worden ingezet om de ambitie en hoofddoelen te behalen kunnen worden ingedeeld in drie complementaire rollen.

Financiering

De minister bekostigt (belangrijke onderdelen van) het onderzoeks- en wetenschapsbestel, met als doel optimaliseren, verbeteren en het faciliteren van het stelsel. Instrumenten die hieronder vallen zijn onder andere structurele hoofdbekostiging van instellingen, aanvullende bekostiging, sectorplannen, subsidies, bijdragen aan agentschappen, bijdragen aan internationale organisaties, en de matchingsregeling voor Horizon Europe. Deze instrumenten dragen bij aan bijvoorbeeld het versterken van de talentpositie (talent beter opleiden, aantrekken en behouden, waardoor er meer rust en ruimte is voor onderzoekers) en het versterken van de infrastructuur (hieronder vallen faciliteiten binnen instellingen, maar ook grote wetenschappelijke infrastructuren op internationaal niveau).

Stimuleren

De minister brengt partijen in het kennisecosysteem bij elkaar en stimuleert hen door strategische dialogen en onderlinge afspraken. Belangrijke resultaten hiervan zijn bijvoorbeeld het verbeteren van kennisbenutting en het verbeteren van profilering en samenwerking (dit leidt tot vernieuwende consortia en projecten, een betere taakverdeling in het veld, enzovoorts).

Regisseren

De minister scheidt voorwaarden voor het stelsel via bijvoorbeeld wet- en regelgeving en coördinerende activiteiten. Voorbeelden van dit soort voorwaarden zijn een klimaat waarin kennisinstellingen excellent onderzoek kunnen doen, kwaliteit en vernieuwend vermogen geborgd is, kennisinstellingen doelmatig functioneren en het wetenschapsbeleid op nationaal en internationaal niveau goed gepositioneerd is.

De minister is verantwoordelijk voor het toezicht op een efficiënte besteding van publieke middelen. In de monitoring en evaluatie zal naast doelmatigheid ook speciale aandacht gaan naar de mate waarin de instrumenten (individueel en op geaggregeerd niveau) bijdragen aan de ambitie en hoofddoelen en via welke mechanismen (doeltreffendheid).

C. Beleidswijzigingen

Het ministerie blijft investeren in onderzoek en wetenschap en houdt vast aan ondersteuning van de instellingen in het veld bij de uitvoering van hun werk, zodat zij hoge kwaliteit onderwijs, onderzoek en maatschappelijke impact kunnen realiseren. Een groot deel van de langetermijninvesteringen wordt dus bestendig. Tegelijkertijd worden de investeringen in hoger onderwijs, onderzoek, wetenschap en innovatie niet op hetzelfde niveau voortgezet. Er zijn minder middelen beschikbaar en dat vraagt om scherpe en weloverwogen keuzes. In het onderdeel [beleidsprioriteiten](#) zijn de belangrijkste beleidswijzigingen over 2025 opgenomen.

Het Ministerie van OCW richt zich op drie opgaven in de kennissector. De eerste opgave is om opgedane kennis beter en gericht in te zetten voor Nederland. Immers, actuele kennis en innovaties zijn nodig om grote maatschappelijke vraagstukken het hoofd te bieden. In 2025 blijft het Ministerie van OCW zich inzetten op het verbeteren van erkennen en waarderen van wetenschappers en het vergroten van de maatschappelijke impact van kennis uit onderzoek, bijvoorbeeld via Faculty of Impact. Het Nationaal Expertisecentrum Wetenschap en Samenleving gaat door met het verbinden van het werkveld van wetenschapscommunicatie. Ook via het hbo en mbo verstevigen we maatschappelijke impact via inzet op praktijkgericht onderzoek en practoraten. Praktijkgericht onderzoek start met een vraag vanuit de praktijk. Het gaat om problemen waar bedrijven of maatschappelijke organisaties in hun dagelijkse praktijk tegenaan lopen en kansen die zich voordoen. Daarmee biedt het onderzoek direct oplossingen voor maatschappelijke opgaven ([Monitor praktijkgericht onderzoek](#)). De kabinetsinzet op praktijkgericht onderzoek is terug te zien in een toenemend aantal personen in onderzoeksfuncties binnen de hogescholen ([personeel ontwikkeling hbo](#)). Het kabinet verkent daarnaast of het mogelijk is om de professional doctorate wettelijk te verankeren.

De tweede opgave is om de kennissector aantrekkelijker te maken voor talentvolle wetenschappers zodat zij in de sector (blijven) werken. Dat betekent dat er voldoende zekerheid en perspectief moet zijn en voldoende aandacht voor werkdruk en een veilige werkomgeving. Er wordt een integrale aanpak opgezet om sociale veiligheid in het onderwijs en onderzoek te verbeteren en een nationaal actieplan ingericht voor meer diversiteit en inclusie in het hoger onderwijs en onderzoek.

De laatste opgave is dat we een stabiele basis bieden voor excellent onderzoek en wetenschap. Dat betekent onder andere dat we werken aan een meer toekomstbestendige bekostiging, zodat kennis en innovatie ook

op de langere termijn voor Nederland beschikbaar blijven. Ook blijven we inzetten op de Summit Grant. Deze Grant biedt tien jaar onderzoeksfinanciering voor wetenschappelijke consortia die in bestaande samenwerking bewezen hebben dat zij tot de absolute wereldtop behoren of hier heel dichtbij zitten en de sprong naar de absolute wereldtop met deze financiering kunnen maken. Verder hecht het ministerie ook de komende jaren veel aan nieuwsgierigheidsgedreven onderzoek via de Open competitie. De Open competitie is een financieringslijn van NWO voor excellent en ongebonden onderzoek. Met de voorzetting van de impuls uit het Fonds is het mogelijk om meer ingediende onderzoeksvoorstellen, die van hoge kwaliteit zijn, te honoreren. De afgelopen jaren is het honoreringspercentage van de Open competitie toegenomen van 15% in 2020 naar 26% in [2023](#). Tot slot loopt een wetgevingstraject Screening Kennisveiligheid.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 68 Budgettaire gevolgen van beleid art. 16 (bedragen x € 1.000)

	Realisatie			Begroting			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	2.035.774	1.923.154	1.670.345	1.663.743	1.654.810	1.642.481	1.683.863
Uitgaven	1.687.994	1.818.327	1.714.914	1.707.688	1.700.077	1.685.944	1.683.863
Bekostiging	1.436.205	1.501.595	1.413.952	1.408.844	1.400.405	1.397.313	1.393.410
NWO	589.807	640.922	631.833	633.767	632.252	631.614	627.548
KNAW	106.633	112.480	111.006	110.709	110.665	110.342	110.365
KB	60.864	68.133	65.566	67.346	65.350	64.777	66.777
NWO Talentenontwikkeling	165.885	165.885	165.885	165.885	165.885	165.885	165.885
NWO TTW	8.000	13.000	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
NWO Grootchalige researchinfrastructuur	55.380	55.380	55.380	55.380	55.380	55.380	55.380
NWO Praktijkgericht Onderzoek	65.030	65.355	60.610	60.610	60.610	60.610	61.110
Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek	43.768	40.456	27.209	22.914	19.154	17.359	16.082
Poolonderzoek	3.147	3.147	3.147	1.500	1.500	1.500	1.500
Caribisch Nederland	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
NWO NWA	147.504	138.009	134.553	131.970	130.846	131.000	130.000
NWO Fonds onderzoek en wetenschap	171.799	179.665	132.395	132.395	132.395	132.478	132.395
NWO Praktijk onderzoek en wetenschap	15.888	16.663	15.868	15.868	15.868	15.868	15.868
Subsidies (regelingen)	52.283	187.683	166.995	160.632	159.631	146.372	147.199
VSC	0	309	309	309	309	309	309
Naturalis Biodiversity Center	8.509	15.611	13.230	13.277	13.624	12.570	10.207
BPRC	11.989	12.565	12.565	12.565	12.565	12.565	12.565
NEMO Science Museum	4.206	4.073	4.072	4.072	4.072	4.072	4.072
STT	254	267	267	267	267	267	267
Stichting AAP	1.192	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250
Nationale Coördinatie	968	5.732	8.008	8.064	8.362	4.151	3.069
Subsidie Fonds onderzoek en wetenschap	0	84.782	84.575	84.575	84.284	86.664	86.664
Nationaal Groeifonds	25.165	56.191	33.126	25.097	19.779	10.623	17.074
Delta Climate Center	0	6.379	9.069	10.632	14.595	13.377	11.198
Netherlands Academy of Engineering	0	524	524	524	524	524	524
Opdrachten	3.776	6.730	8.104	10.088	10.128	10.446	10.146
Opdrachten	3.085	3.534	2.411	3.821	4.146	4.146	4.146
Opdrachten Fonds onderzoek en wetenschap	691	3.196	5.693	6.267	5.982	6.300	6.000
Bijdrage aan agentschappen	80.397	3.106	4.375	6.010	7.498	9.398	10.693
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	964	1.081	2.107	3.742	5.230	7.130	8.575
RVO Fonds onderzoek en wetenschap	79.433	2.025	2.268	2.268	2.268	2.268	2.118
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	115.333	119.213	121.488	122.114	122.415	122.415	122.415
EMBC	1.241	1.064	998	1.317	1.355	1.355	1.355
EMBL	6.539	7.106	8.316	8.916	9.176	9.176	9.176
ESA	35.338	36.368	36.368	36.368	36.368	36.368	36.368
CERN	61.411	63.760	64.580	64.287	64.287	64.287	64.287
ESO	10.804	10.915	11.226	11.226	11.229	11.229	11.229
Ontvangsten	148	101	101	101	101	101	101

Uitsplitsing verplichtingen

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	2.035.774	1.923.154	1.670.345	1.659.590	1.647.151	1.632.979	1.673.012
waarvan garantieverplichtingen	- 1.195	0	0	0	0	0	0

De garantieverplichtingen hadden betrekking op een lening van het Biomedical Primate Research Centre. Het Ministerie van OCW stond voor deze lening garant. Deze verplichtingen worden niet geraamd.

Budgetflexibiliteit

Tabel 69 Geschatte budgetflexibiliteit

	2025
juridisch verplicht	90,3%
bestuurlijk gebonden	9,6%
beleidsmatig gereserveerd	0,1%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	0,0%

Bekostiging

Het beschikbare budget voor 2025 is voor 100 procent juridisch verplicht. De verplichtingen hebben betrekking op de betalingen aan NWO, de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) en de Koninklijke Bibliotheek (KB), alsmede bijdragen aan Nationaal Regieorgaan Onderwijs-onderzoek (NRO), Poolonderzoek en Caribisch Nederland. De wettelijke grondslag van de bekostiging is vastgelegd in de NWO wetten en de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). De bijdrage aan NWO is inclusief de maatregelen uit het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap aan NWO, namelijk voor: open competitie, roadmap groot-schalige wetenschappelijke infrastructuur, toponderzoek, open science, Europese partnerschappen en praktijkgericht onderzoek.

Subsidies

Het beschikbare budget voor 2025 is 48 procent juridisch verplicht en voor 52 procent bestuurlijk gebonden. Hieronder vallen de subsidies op grond van de matchtingsregeling Horizon Europe. Daarnaast zijn er instellingssubsidies aan stichtingen en centra met een specifieke rol in de kennisinfrastructuur, zoals Naturalis Biodiversity Center, Biomedical Primate Research Centre (BPRC) en Nationaal Centrum voor Wetenschap en Technologie/NEMO. Ook betreft het subsidies vanuit het Nationaal Groeifonds aan Biotech Booster, Big Chemistry en Einstein Telescope. Deze subsidies zijn op basis van de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS.

Opdrachten

Van het beschikbare budget voor 2025 is 14 procent juridisch verplicht, voor 78 procent bestuurlijk gebonden en voor 8 procent beleidsmatig gereserveerd voor de middelen uit het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap. Deze verplichtingen hebben betrekking op dienstverleningen tot het doen van beleidsgerichte onderzoeken, evaluaties en ondersteuning van commissies.

Bijdrage aan agentschappen

Het beschikbare budget bestaat voor 84 procent uit juridisch verplichte middelen en voor 16 procent uit bestuurlijk gebonden middelen uit het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap. Het betreft verplichtingen ten opzichte van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) voor het uitvoeren van werkzaamheden binnen Horizon Europe en Kennisveiligheid.

Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties

Het beschikbare budget is voor 100 procent juridisch verplicht. Het betreft hier jaarlijkse contributies aan (inter)nationale organisaties waar Nederland zich middels convenanten meerjarig aan heeft verbonden.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bekostiging

Het Ministerie van OCW bekostigt de instellingen NWO, KNAW en KB. Met de bekostiging zorgt de minister dat de instellingen binnen de wettelijke kaders, de missie en doelstellingen kunnen behalen. De doelstellingen van de instellingen zijn gericht op het bevorderen van de kwaliteit van het wetenschappelijke onderzoek in Nederland en het initiëren en stimuleren van nieuwe ontwikkelingen hierin. Het Ministerie van OCW draagt met een structureel karakter bij aan:

- NWO. De minister bekostigt verschillende taken van NWO. Deze liggen op het vlak van het bevorderen van de kwaliteit van wetenschappelijk onderzoek, het initiëren en stimuleren van nieuwe ontwikkelingen in het wetenschappelijk onderzoek en kennisoverdracht aan de maatschappij. NWO voert deze taken uit door het toewijzen van middelen, met name aan universiteiten maar ook hogescholen. Dit doet NWO via gerichte programma's binnen de vier domeinen. De programma's zijn bijvoorbeeld gericht op ongebonden onderzoek en talentontwikkeling, zoals de Vernieuwingsimpuls en de open competitie. Tevens voert NWO het Nationale Wetenschapsagenda-programma uit voor vernieuwend en maatschappelijk relevant onderzoek en coördineert het een deel van de activiteiten in het Kennis- Innovatieconvenant. Daarnaast voert NWO programma's uit gericht op wetenschappelijke infrastructuur zoals uitvoering van projecten die geselecteerd zijn op grond van de resultaten van de nationale roadmap commissie grootschalige wetenschappelijke infrastructuur. Hiermee kunnen Nederlandse onderzoekers werken met onderzoekfaciliteiten van wereldniveau. Ook ontvangt NWO een aanvullende bekostiging in het kader van praktijkgericht onderzoek. Doel van deze bekostiging is het met wetenschappelijk onderzoek vervullen van een centrale rol binnen de Nederlandse en internationale kennisinfrastructuur door hogescholen en universiteiten. Tot slot ontvangt NWO aanvullende bekostiging voor financiering van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO), voor wetenschappelijk onderzoek in en naar de poolgebieden en voor het financieren van wetenschappelijk onderzoek op de zes eilanden in het Caribische deel van het Koninkrijk;
- De bekostiging aan NWO wordt verlaagd ter invulling van ombuigingen uit het hoofdlijnenakkoord. De bekostiging wordt verlaagd ter invulling van: de opgave van de bijstelling van de sectorplannen (€ 26,6 miljoen in 2030 en € 40,3 miljoen structureel vanaf 2031). Deze opgave uit het Hoofdlijnenakkoord wordt namelijk ingevuld met het stopzetten van de startersbeurzen, en met deze ombuiging op de bekostiging van NWO.
- De subsidietaakstelling en apparaatstaakstelling uit het hoofdlijnenakkoord zijn voor 2025 ingevuld met verlagingen van de financiering van NWO (€ 4 miljoen en € 0,7 miljoen respectievelijk). De concrete invulling van de subsidietaakstelling vanaf 2026 wordt over de gehele OCW-begroting bezien en middels een Nota van Wijziging op de Ontwerp-begroting 2025 voorafgaand aan de begrotingsbehandeling van OCW aan uw Kamer voorgelegd. De begrote budgetten vanaf 2026 kunnen daarom nog aan veranderingen onderhevig zijn.
- De bekostiging van NWO wordt voor 2025 tot en met 2029 met € 0,9 miljoen jaarlijks verlaagd ter dekking van de campussen Groningen. Zie voor nadere toelichting artikel 4 (Middelbaar beroeps-onderwijs en volwasseneneducatie). Verder wordt de bekostiging van NWO vanaf 2031 structureel met € 3,7 miljoen verlaagd ter dekking van het investeringspakket voor het ondernemingsklimaat van de microchip-sector ([Kamerstukken II, 33009, nr 141](#)).

- Tot slot wordt in het kader van het amendement Soepboer een overboeking van € 0,5 miljoen van 2025 tot 2028 gedaan van het instrument NWO praktijkgericht onderzoek naar artikel 4 (Middelbaar beroepsonderwijs en volwasseneneducatie) ten behoeve van de dekking voor de inrichting en uitvoering van een practoraat «Friese taal en Geletterdheid in de meertalige context» (Amendement van het lid Soepboer c.s., [Kamerstukken II, 36410-VIII, nr. 54](#)).
- KNAW. De minister bekostigt verschillende taken van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen voor onder andere het bevorderen van excellent onderzoek. De KNAW is de plek waar de beste wetenschappers vanuit de volle breedte van het onderzoek hun kennis uitwisselen en delen met de samenleving. Ook ontvangt de KNAW middelen om jonge wetenschappers te steunen om de wetenschap toekomstbestendig te maken. Daarnaast zet de KNAW zich in om de internationale samenwerking te bevorderen en de Nederlandse positie in de internationale wetenschap te versterken door onder meer "science diplomacy";
- KB. De minister bekostigt de Koninklijke Bibliotheek voor zorgdragen van het geschreven woord, met name voor de Nederlandse publicaties, en iedereen in staat te stellen om te lezen, te leren en onderzoek te doen. De KB speelt een centrale rol in de Nederlandse (wetenschappelijke) informatie-structuur en bevordert de duurzame toegang tot digitale informatie in (inter)nationaal verband. Circa de helft van de bekostiging van de KB loopt via artikel 16, de andere helft wordt bekostigd via [artikel 14](#) (Cultuur). De bekostiging van de KB wordt vanaf 2025 jaarlijks oplopend tot € 8,0 miljoen structureel verhoogd om de tegenvallers uit stijgende huisvestingskosten te dekken. De bekostiging wordt met € 0,3 miljoen verlaagd ter dekking van de appraatstaakstelling uit het hoofdlijnenakkoord.

Fonds Onderzoek en Wetenschap: instrumenten NWO

De bekostiging van NWO voor het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap wordt verlaagd voor de invulling van de taakstelling op het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap. Het betreft een ombuiging van € 29,9 miljoen op nieuwe wetenschappelijke infrastructuur binnen de grootschalige wetenschappelijke infrastructuur, € 10 miljoen op open science via de financiering van regieorgaan Open Science NL, en € 9,2 miljoen op nog onverdeelde loon- en prijsbijstelling, alle drie van 2025 tot en met 2031.

Het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap loopt tot en met 2031. De middelen uit het Fonds Onderzoek en Wetenschap die door NWO worden geïnvesteerd, betreffen de open competitie à € 63,8 miljoen, toponderzoek à € 20,0 miljoen, Roadmap grootschalige wetenschappelijke infrastructuur à € 23,3 miljoen, open science à € 10,0 miljoen en Europese Partnerschappen à € 12,8 miljoen.

De open competitie van NWO is een belangrijk bestaand en bewezen instrument voor excellent, ongebonden onderzoek dat inspeelt op veelbelovende wetenschappelijke ontwikkelingen. Met het budget voor open competitie van jaarlijks € 63,8 miljoen kunnen ook de komende jaren meer voorstellen van hoge kwaliteit worden gehonoreerd. Een jaarlijks budget van € 20,0 miljoen stelt NWO in staat om daarnaast een gerichte impuls te geven aan enkele wetenschappelijke gebieden waarin Nederland tot de absolute wereldtop behoort of hiertoe de potentie heeft. De investering van € 23,3 miljoen voor het bestedingen van hoogwaardige onderzoeksinfrastructuren en toegang tot internationale infrastructuren, maakt het mogelijk

dat Nederlandse onderzoekers excellent onderzoek (blijven) uitvoeren. Met het budget voor open science van € 10,0 miljoen blijft de gaande ontwikkeling ondersteund.

Daarnaast wordt vanuit het bestedingsdoel *Scholars at Risk* met het Fonds via NWO € 1,2 miljoen ten behoeve van voorstellen voor Hestia-beurzen verstrekt. Deze middelen zijn voor initiatieven die mogelijkheden bieden aan wetenschappers die door oorlog of andere bedreigende situaties hun academische carrière niet kunnen voorzetten in hun thuisland.

Fonds Onderzoek en Wetenschap: praktijkgericht onderzoek en wetenschap

De investering uit het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap in praktijkgericht onderzoek wordt geïnvesteerd in de tweede geldstroom van hogescholen via Regieorgaan SIA (onderdeel van NWO). Van dit bedrag is circa € 10,9 miljoen bestemd voor thematische programmering om de onderzoeksgroepen van hogescholen te verbinden met de landelijke inzet op beoogde maatschappelijke effecten. De overige circa € 5,0 miljoen is bestemd voor de pilot professional doctorate. De bekostiging wordt met € 0,8 miljoen verlaagd voor nog niet verdeelde loon- en prijsontwikkeling ter invulling van de taakstelling op het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap.

Subsidies

Voor het stimuleren en realiseren van de centrale doelstellingen van het onderzoek en wetenschapsbeleid worden diverse subsidies verstrekt aan stichtingen en centra met een specifieke rol in de kennisinfrastructuur. Het gaat hier onder andere om bijdragen aan:

- Naturalis Biodiversity Center voor onderzoek naar de biodiversiteit en instandhouding van de nationale grootschalige infrastructuur voor biodiversiteitsonderzoek;
- BPRC voor primatenonderzoek en de huisvesting van primaten, en subsidie aan de Stichting AAP voor het verzorgen van de opvang van de BPRC chimpansees;
- Stichting Nationaal Centrum voor Wetenschap- en Techniekpromotie (NCWT) voor het beheren en ontwikkelen van NEMO Science Museum en NEMO Kennislink, het organiseren van het landelijke festival Weekend van de Wetenschap en het ondersteunen van overige gerelateerde landelijke activiteiten op het gebied van wetenschaps- en technologiecommunicatie en –educatie;
- (NGF-Project) Biotech Booster is een uniek verbond van kennisinstellingen en bedrijven om kennis over biotechnologie beter om te zetten in bedrijvigheid en toepassingen. Zo draagt innovatie in biotechnologie maximaal bij aan het oplossen van maatschappelijke uitdagingen in gezondheid, klimaat, energie, landbouw en voeding. Biotech Booster vergroot ons toekomstige innovatie- en verdienvermogen. In 2024 is opbouw- en implementatiefase van het programma afgerond en is de uitvoering gestart en de eerste subsidieronde geopend. In 2025 wordt er ruim € 17,5 miljoen uitgegeven voor een tweede subsidieronde en voor de uitvoering van het programma, inclusief begeleiding en ondersteuning van de projecten die in 2024 zijn gestart. Aanvullend zijn gereserveerde middelen aangesloten bij het uitgavepatroon door een verschuiving van 2024 en 2025 naar 2026 en 2027;
- (NGF-Project) De Einstein Telescope is een toekomstig ondergronds observatorium voor het meten van zwaartekrachtsgolven te ontwikkelen in de regio Zuid-Limburg, Wallonië, Vlaanderen en Noord-Rijn Westfalen (zgn. Euregio Maas Rijn). Nederland werkt samen met Duitsland en België aan het Europees Bid om de Einstein Telescope te kunnen gaan bouwen. Daarnaast werkt het consortium aan het betrekken van het

- bedrijfsleven bij de ontwikkeling van nieuwe technologieën. In 2024 is de Nationaal-Groefondsbijdrage voor de voorbereidingsactiviteiten volledig benut. In 2025 gaat het consortium verder met voorbereidingsactiviteiten met financiering van o.m. de partners in België en Noordrijn-Westfalen. Wel staat er geld gereserveerd op de NGF-begroting voor de mogelijke daadwerkelijke bouw van de telescoop;
- (NGF-Project) Big Chemistry (voorheen zelfdenkende moleculaire systemen) verbindt big data met chemie om zo een volledig gerobotiseerd laboratorium te bouwen. Dit laboratorium dient zowel excellente wetenschap als industriële R&D op het gebied van formulering van complexe mengsels. In 2025 wordt er € 16 miljoen geïnvesteerd in (1) de start van de opbouw van het centrale Robotlab voor het trainen van chemische AI, (2) een publiek-privaat programma (via NWO) voor de ontwikkeling van kennis over complexe moleculaire systemen en materialen, innovatieve toepassingen en producten en (3) het opzetten van een startupprogramma voor (organisatorische) ondersteuning van startups, proof-of-concept-financiering via de regionale ontwikkelingsmaatschappijen en een budget voor technostarters. De gereserveerde middelen voor dit NGF-project zijn gecalibreerd op het verwachte uitgavepatroon door diverse verschuiving van bedragen tussen 2024 en 2031.

Binnen het subsidiebudget vindt vanaf 2025 een verschuiving plaats van structureel € 1,3 miljoen van nationale coördinatie naar Naturalis Biodiversity Center. Onderzoek van EY concludeert dat de subsidie aan Naturalis onvoldoende toereikend is. Naar aanleiding van dit onderzoek, worden er hiermee extra middelen beschikbaar gesteld voor Naturalis. Ook wordt tussen 2024 en 2028 in totaal € 18,6 miljoen ter beschikking gesteld voor een subsidieaanvraag van Naturalis voor toegepaste onderzoeksfaciliteiten.

Fonds Onderzoek en Wetenschap: subsidies

Uit het Fonds Onderzoek en Wetenschap wordt in 2025 € 82,8 miljoen benut voor Matching Horizon Europe, waarmee Nederlandse deelname aan Horizon Europe-projecten wordt gestimuleerd.

Opdrachten

Voor beleidsontwikkeling worden opdrachten verstrekt voor het uitvoeren van diensten. Het gaat hierbij met name om opdrachten voor het beleidsgericht onderzoek en evaluaties.

Fonds Onderzoek en Wetenschap: opdrachten

De post opdrachten betreft de middelen ten behoeve van uitvoering, monitoring, verantwoording en evaluatie van alle instrumenten die worden ingezet om de hoofddoelen van het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap te behalen.

Bijdrage aan agentschappen

Hieronder valt de opdracht aan de RVO voor het ondersteunen en stimuleren van een zo groot mogelijk Nederlandse participatie in het EU-Kaderprogramma voor Onderzoek en Innovatie 'Horizon Europe'. Daarnaast stijgt het budget voor agentschappen de komende jaren als gevolg van de uitvoeringskosten van de screeningswet die in voorbereiding is.

Fonds Onderzoek en Wetenschap: instrumenten RVO

Een deel van het Fonds Onderzoek en Wetenschap wordt door RVO ingezet voor Kennisveiligheid (circa € 2,0 miljoen).

Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties

Contributies aan grote internationale onderzoeksorganisaties Engineering in Medicine and Biology Society (EMBC), Europees Laboratorium voor Moleculaire Biologie (EMBL), European Space agency (ESA), Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire (CERN) en European Southern Observatory (ESO). Door deelname van Nederland aan deze intergouvernementele organisaties krijgen Nederlandse wetenschappelijke onderzoekers toegang tot unieke grootschalige onderzoeksfaciliteiten en internationale netwerken van toponderzoekers. Deze deelname is mede van groot belang voor het functioneren van het Nederlands nationale onderzoeksbestel.

3.13 Artikel 25. Emancipatie

A. Algemene doelstelling

Het realiseren van gendergelijkheid en gelijkheid wat betreft seksuele oriëntatie, genderidentiteit en geslacht in de Nederlandse samenleving.

B. Rol en verantwoordelijkheid

In de rechtsstaat Nederland moeten mannen, vrouwen en lhbtqi+ personen op een veilige, vrije en volwaardige manier kunnen deelnemen aan onze pluriforme samenleving.

De opdracht van het emancipatiebeleid is het bevorderen van gelijkheid tussen vrouwen, mannen (gendergelijkheid) en lhbtqi+ personen. Het overkoepelende doel is dat iedereen gelijk wordt behandeld en zich geaccepteerd weet, en dat persoonlijke vrijheden zoals keuzevrijheid en zelfbeschikking worden beschermd en versterkt; uiteraard met inachtneming van de vrijheid van anderen.

Deze opdracht is belangrijk voor de maatschappelijke participatie, bestaanszekerheid, de veiligheid en het welzijn van burgers. Daarmee draagt emancipatie ook bij aan de welvaart en aan de realisatie van andere maatschappelijke opgaven zoals minder tekorten op de arbeidsmarkt of het terugbrengen van de zorg- en sociale zekerheidskosten en aan een samenleving die voor iedereen veilig is.

Financieren

De Staatssecretaris biedt financiële ondersteuning, waaronder subsidies, aan maatschappelijke instellingen via de Subsidieregeling gender- en LHBTI+-gelijkheid 2022-2027. Deze regeling voorziet o.a. in het verstrekken van subsidies aan allianties voor de realisering van de doelstellingen op gender- en lhbtqi+ gelijkheid. Het ministerie sluit met deze allianties strategische partnerschappen op diverse gebieden van Emancipatiebeleid.

Stimuleren

Het ministerie sluit met deze allianties strategische partnerschappen op diverse gebieden van Emancipatiebeleid.

Regisseren

Emancipatiebeleid wordt Rijksbreed gecoördineerd door de Staatssecretaris Funderend Onderwijs en Emancipatie. De Staatssecretaris Funderend Onderwijs en Emancipatie doet dit door wetgeving en beleidsvorming op te stellen en aan te jagen bij andere departementen. De coördinatie behelst onder andere:

- opstellen van een Emancipatienota van het kabinet;
- samenwerken met andere departementen in de uitvoering van de Emancipatienota;
- monitoren van en rapporteren over de implementatie en naleving van internationale verdragen en afspraken op emancipatiegebied;
- stimuleren dat alle departementen de verplichte kwaliteitseis Gendergelijkheid uit het Beleidskompas daadwerkelijk gebruiken;

- ondersteunen van andere departementen die vragen hebben over hoe hun beleid impact heeft of kan hebben op de emancipatie van vrouwen, mannen en lhbtq+ personen; ieder departement is zelf verantwoordelijk om dit op de eigen beleidsterreinen mee te nemen (gender mainstreaming).

Gemeenten ontvangen via decentralisatie-uitkeringen een bijdrage voor de uitvoering van de samenwerkingsafspraken over versterking en uitvoering van het lokale beleid op het gebied van gendergelijkheid en lhbtq+ gelijkheid.

Daarnaast draagt de staatssecretaris bij aan internationale samenwerking met organisaties als Europese Unie, de Raad van Europa en de Verenigde Naties.

C. Beleidswijzigingen

Op basis van het Hoofdlijnenakkoord en het Regeerprogramma zullen in samenspraak met andere departementen prioriteiten voor het Emancipatiebeleid van het kabinet worden opgesteld. Een eerste brief over de koers zal aan de Tweede Kamer worden gezonden voorafgaand aan het Wetgevingsoverleg Emancipatie in november. Vervolgens zal het beleid in concrete maatregelen worden uitgewerkt in een Emancipatienota, die in de eerste helft van 2025 gereed zal zijn.

Tot de prioriteiten behoren in elk geval de volgende punten:

a. Veiligheid

Veiligheid is een belangrijke voorwaarde om vrij jezelf te kunnen zijn. Het vergroten van de veiligheid van lhbtq+ personen en van vrouwen door het aanpakken van daders én door het versterken van de positie van (potentiële) slachtoffers is daarom van groot belang voor emancipatie.

b. Bestaanszekerheid

De bestaanszekerheid, koopkracht, en arbeidsmarktkansen van vrouwen zijn minder goed dan die van mannen. Beleid voor meer economische zelfstandigheid van vrouwen kan bijdragen aan een betere en stabielere koopkracht van huishoudens en individuele vrouwen, en aan minder beroep op sociale zekerheid in geval van scheiding of het wegvallen van het inkomen van een partner.

c. Onderwijs

Goed onderwijs is van groot belang voor het maatschappelijk welzijn en de maatschappelijke welvaart. De overheid heeft hier de grondwettelijke opdracht om leerlingen voor te bereiden op een maatschappelijk leven waarin iedereen gelijkwaardig wordt behandeld en veilig is. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt naar iemands gender of seksuele oriëntatie. Ook op school dient de veiligheid en gelijke behandeling gegarandeerd te zijn, met ruimte voor diversiteit.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 70 Budgettaire gevolgen van beleid art. 25 (bedragen x € 1.000)							
	Realisatie			Begroting			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	15.160	12.170	7.612	7.746	8.426	19.778	20.158
Uitgaven	19.953	23.384	21.777	21.737	22.409	20.158	20.158
Bekostiging	13.263	13.967	13.901	13.835	13.835	11.584	11.584
Kennisinfrastructuur: Gender- en LHBTI- gelijkheid	13.263	13.967	13.901	13.835	13.835	11.584	11.584
Subsidies (regelingen)	4.680	5.334	5.503	4.673	4.461	4.461	4.461
Gender- en LHBTI+ - gelijkheid 2022-2027	4.680	5.334	5.503	4.673	4.461	4.461	4.461
Opdrachten	2.010	3.918	2.208	3.064	2.200	2.200	2.200
Opdrachten	2.010	3.918	2.208	3.064	2.200	2.200	2.200
Bijdrage aan medeoverheden	0	165	165	165	1.913	1.913	1.913
Gemeentefonds gender- en LHBTI- gelijkheid	0	165	165	165	1.913	1.913	1.913
Ontvangsten	183	0	0	0	0	0	0

Budgetflexibiliteit

Tabel 71 Geschatte budgetflexibiliteit

	2025
juridisch verplicht	73,8%
bestuurlijk gebonden	0
beleidsmatig gereserveerd	20,8%
nog niet ingevuld/vrij te besteden	5,4%

Bekostiging

Het beschikbare budget voor 2025 is voor 94,9 procent verplicht.

Subsidies

Het beschikbare budget in 2025 is voor 43,0 procent juridisch verplicht. Dit betreft meerjarige projectsubsidies. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar de subsidiebijlage.

Opdrachten

Het beschikbare budget voor 2025 is voor 23,0 procent juridisch verplicht.

Bijdrage aan medeoverheden

Het beschikbare budget is beleidsmatig 100 procent verplicht.

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bekostiging

Op basis van de Subsidieregeling gender- en LHBTI+- gelijkheid 2022-2027 zijn voor een periode van vijf jaar strategisch partnerschappen aangegaan. Dit betreft acht allianties en twee instellingssubsidies voor de bibliotheek- en erfgoedfunctie. Het doel is om met de activiteiten waarvoor subsidie is verleend gender- en lhbtq+-gelijkheid te realiseren.

Subsidies

Projectsubsidies worden verleend op basis van de Subsidieregeling gender- en LHBTI+- gelijkheid 2022-2027. In het kader van de rijksbrede subsidietaakstelling is het budget voor 2025 met € 0,75 miljoen verlaagd. De concrete invulling van de subsidietaakstelling vanaf 2026 wordt over de gehele OCW-begroting gezien en middels een Nota van Wijziging op de Ontwerp-begroting 2025 voorafgaand aan de begrotingsbehandeling van OCW aan uw Kamer voorgelegd. De begrote budgetten vanaf 2026 kunnen daarom nog aan veranderingen onderhevig zijn.

Opdrachten

De middelen voor opdrachten voor zowel gender- als lhbtq+-gelijkheid worden besteed aan onder andere onderzoek, verkenningen, evaluaties en symposia.

Bijdrage aan medeoverheden

De programma's Regenboogsteden en Veilige steden lopen nog door tot en met 2026. Gemeenten die actief zijn op het gebied van gender- en lhbtq+ gelijkheid ontvangen via een decentralisatie-uitkering een bijdrage. De verantwoordelijkheid voor de besteding van deze middelen is belegd bij de gemeenten zelf.

4. Niet-beleidsartikelen

4.1 Artikel 91 Nog Onverdeeld

Doel van dit artikel is het tijdelijk boeken van sector overschrijdende middelen. Zodra een exacte verdeling over de betrokken beleidsartikelen bekend is, worden de middelen naar deze artikelen overgeboekt. Het betreft:

- loonbijstelling;
- prijsbijstelling;
- onvoorzien.

Op deze onderdelen worden dus geen feitelijke uitgaven verantwoord.

Budgettaire gevolgen

Tabel 72 Budgettaire gevolgen art. 91 (bedragen x € 1.000)								
	Realisatie			Begroting				
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	
Verplichtingen	0	0	0	0	0	0	11.166	11.166
Uitgaven	0	0	0	0	0	0	11.166	11.166
Loonbijstelling	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>waarvan</i> programma	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>waarvan</i> apparaat	0	0	0	0	0	0	0	0
Prijsbijstelling	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>waarvan</i> programma	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>waarvan</i> apparaat	0	0	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0	11.166	11.166
Ontvangsten	0	0	0	0	0	0	0	0

4.2 Artikel 95 Apparaat Kerndepartement

Budgettaire gevolgen

Tabel 73 Apparaatsuitgaven Kerndepartement Budgettaire gevolgen (bedragen x € 1.000)							
	Realisatie			Begroting			
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verplichtingen	364.027	448.929	420.079	396.135	366.040	337.482	329.099
Uitgaven	367.257	448.929	420.079	396.135	366.040	337.482	329.099
Personele uitgaven	300.166	380.519	344.805	324.170	298.906	274.450	267.799
Eigen Personeel	281.271	359.905	327.090	308.906	283.752	263.717	257.366
Externe inhuur	16.934	15.951	13.323	11.100	11.215	7.024	6.815
Overige personele uitgaven	1.961	4.663	4.392	4.164	3.939	3.709	3.618
Materiële uitgaven	65.183	66.286	75.274	71.965	67.134	63.032	61.300
ICT	20.054	7.654	8.320	8.117	7.132	6.725	6.564
Bijdrage aan SSO's	21.641	23.965	23.315	22.045	20.813	19.587	19.097
Overig Materieel	23.488	34.667	43.639	41.803	39.189	36.720	35.639
Storting/onttrekking begrotingsreserve	1.908	2.124	0	0	0	0	0
Begrotingsreserve Schatkistbankieren	1.908	2.124	0	0	0	0	0
Ontvangsten	2.933	2.691	539	510	482	454	442
Ontvangsten	1.025	567	539	510	482	454	442
Begrotingsreserve Schatkistbankieren	1.908	2.124	0	0	0	0	0

Toelichting

Op het artikel Apparaat Kerndepartement staan de apparaatsuitgaven van de directies van het kerndepartement, zowel die van de beleidsdirecties als die van de niet-beleidsdirecties, de Rijksdienst Cultureel Erfgoed, de inspecties en de adviesraden van het ministerie. Daarnaast worden hier de centrale uitgaven voor onder andere huisvesting, automatisering en bijdragen aan Shared Service Organisaties (SSO's) geraamd. De apparaat-staakstelling en de taakstelling externe inhuur uit het hoofdlijnenakkoord vanaf 2025 zijn in de begroting verwerkt. Deze lopen op van € 20,3 miljoen in 2025 naar € 86,2 miljoen in 2029 (22%). Intern is deze reeks voor het jaar 2025 doorverdeeld over het kerndepartement, haar dienstonderdelen en de zelfstandige bestuursorganen (zbo's) op basis van een efficiency-korting van 0,5% structureel. Over de interne verdeling van de apparaat-staakstelling vanaf 2026 vindt nog besluitvorming plaats. Uitkomst van die besluitvorming wordt in de eerste suppletore begroting van 2025 budgettair verwerkt.

Op dit artikel worden tevens de mutaties op de begrotingsreserve schatkistbankieren geraamd. Het Ministerie van OCW staat garant voor het in gebreke blijven van aan het Ministerie van OCW verbonden instellingen die gebruik maken van de regeling schatkistbankieren. Gegeven de omvang van het budget is er om doelmatigheidsredenen voor gekozen om niet per relevant beleidsartikel een reeks op te nemen, maar dit te doen op het artikel 95 (apparaat kerndepartement). De ontvangen premies van aan het Ministerie van OCW verbonden instellingen worden jaarlijks via het Ministerie van Financiën aan het Ministerie van OCW overgemaakt en dit wordt in de begroting en in de saldi balans in het jaarverslag (toevoeging premie aan gegroeide reserve) verwerkt.

In de volgende tabel zijn de apparaatsuitgaven van het Ministerie van OCW onderverdeeld naar kerndepartement, Rijksdienst Cultureel Erfgoed, Inspectie van het Onderwijs, Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed, Onderwijsraad, Raad voor Cultuur en de Adviesraad voor Wetenschap, Technologie en Innovatie. Daarnaast zijn de apparaatskosten van de batenlastenagentschappen en zelfstandige bestuursorganen weergegeven. De wijze waarop de apparaatskosten bij zbo's (tabel 95b) worden berekend is aan de hand van een verbeterde methode aangepast en geüniformeerd. Dit heeft geleid tot wijzigingen ten opzichte van voorgaande jaren. Deze wijziging is het grootst bij de Nederlandse Publieke Omroep. De apparaatskosten bij zbo's zijn vastgesteld op basis van de jaarrekeningen 2023, met uitzondering van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek waar de apparaatskosten voor 2024 en verder zijn gebaseerd op hun begroting over het jaar 2024.

Tabel 74 Totaaloverzicht apparaatsuitgaven/kosten inclusief agentschappen en ZBO's/RWT's (bedragen x € 1.000)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal apparaatsuitgaven ministerie¹	367.257	448.929	420.079	396.135	366.040	337.482	329.099
Kerndepartement ²	213.657	295.653	267.210	246.944	215.656	191.065	182.914
Rijksdienst Cultureel Erfgoed	51.000	55.457	54.109	52.158	53.582	49.853	49.854
Inspectie van het Onderwijs	89.900	83.361	85.667	83.997	83.766	83.528	83.295
Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed	4.800	6.855	6.621	6.566	6.566	6.566	6.566
Onderwijsraad	2.500	2.902	2.978	2.977	2.977	2.977	2.977
Raad voor Cultuur	3.700	3.991	2.788	2.787	2.787	2.787	2.787
Adviesraad voor Wetenschap, Technologie en Innovatie	1.700	710	706	706	706	706	706
Totaal apparaatskosten agentschappen³	507.264	468.612	523.200	519.427	508.546	499.939	501.036
Dienst Uitvoering Onderwijs	446.326	406.812	458.500	453.427	439.946	435.839	441.036
Nationaal Archief	60.938	61.800	64.700	66.000	68.600	64.100	60.000
Totaal apparaatskosten zbo's	392.654	396.645	393.417	391.180	390.725	390.428	390.428
Stichting Participatiefonds (PF)	400	400	400	400	400	400	400
Stichting Vervangingsfonds (VF)	331	331	331	331	331	331	331
College voor Toetsen en Examens	7.956	9.152	9.561	8.998	9.029	8.660	8.660
Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB)	81.808	81.808	81.808	81.808	81.808	81.808	81.808
Nationaal Coördinatiepunt NLQF ⁴	–	–	–	–	–	–	–
Nederlands Vlaamse Accreditatie Organisatie	5.053	5.053	5.028	5.028	5.028	5.028	5.028
Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek	100.616	95.455	91.843	90.169	89.683	89.755	89.755
Stichting Nederlands Fonds voor Podiumkunsten+	6.172	6.172	6.172	6.172	6.172	6.172	6.172
Stichting Fonds voor Cultuurparticipatie	6.473	6.473	6.473	6.473	6.473	6.473	6.473
Stichting Nederlands Fonds voor de Film	4.842	4.842	4.842	4.842	4.842	4.842	4.842
Stichting Stimuleringsfonds Creatieve Industrie	3.992	3.992	3.992	3.992	3.992	3.992	3.992
Stichting Mondriaan Fonds	6.026	6.026	6.026	6.026	6.026	6.026	6.026
Stichting Nederlands Letterenfonds	4.743	4.743	4.743	4.743	4.743	4.743	4.743
Bureau Architectenregister	559	559	559	559	559	559	559
Commissariaat voor de Media	7.034	7.034	7.034	7.034	7.034	7.034	7.034
Stimuleringsfonds voor de Journalistiek	1.415	1.415	1.415	1.415	1.415	1.415	1.415
Nederlandse Publieke Omroep	102.693	102.693	102.693	102.693	102.693	102.693	102.693
Regionale Publieke Omroep	2.197	2.197	2.197	2.197	2.197	2.197	2.197
Koninklijke Bibliotheek	58.300	58.300	58.300	58.300	58.300	58.300	58.300
Totaal apparaatskosten rwt's⁵	42.697.768	43.455.284	42.585.193	42.249.995	42.269.563	41.979.319	41.776.148
Bevoegde gezagsorganen primair onderwijs	14.695.315	14.835.300	14.698.818	14.694.225	15.021.717	15.037.523	14.993.598
Bevoegde gezagsorganen voortgezet onderwijs	10.861.632	11.032.396	10.845.474	10.731.424	10.900.528	10.809.824	10.761.518
Stichting Cito	32.972	35.222	36.012	36.012	36.012	36.012	36.012
Stichting SLO	10.850	10.850	12.450	12.450	12.450	12.450	12.450
Regionale opleidingscentra, agrarische opleidingscentra en vakinstellingen	5.192.137	5.235.870	5.246.611	5.271.708	5.289.840	5.244.601	5.211.371
Landelijk Centrum Studiekeuze (voorheen Studiekeuze 123)	3.707	4.447	4.447	4.447	4.447	4.447	4.447
Nuffic	10.569	10.155	10.155	10.155	10.155	10.155	10.155
Instellingsbesturen hogescholen	4.476.273	4.549.958	4.314.514	4.114.574	3.809.861	3.708.310	3.665.425
Instellingsbesturen universiteiten	6.264.730	6.560.652	6.213.283	6.170.921	5.979.471	5.909.899	5.873.384
Academische Ziekenhuizen	802.832	844.372	845.850	847.307	848.679	850.071	851.761
Netherlands house for Education and Research (Neth-er)	667	686	687	686	686	686	686

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Nationaal Agentschap Erasmus+	4.337	4.662	4.533	4.533	4.533	4.533	4.533
Collectiebeherende instellingen die onder de Erfgoedwet vallen	260.435	247.910	269.716	269.716	269.716	269.716	269.716
Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen	81.312	82.804	82.643	81.837	81.468	81.092	81.092

- 1 De cijfers in de tabel zijn niet met elkaar te consolideren aangezien het zowel uitgaven als kosten betreft.
- 2 Het personeel van het CvTE bestaat uit rijksambtenaren, de apparaatskosten van het CvTE zijn dan ook opgenomen in het apparaatsuitgaven van het kerndepartement.
- 3 De apparaatskosten bij de baten-lastendiensten betreffen naast de apparaatskosten in verband met werkzaamheden voor OCW ook de kosten die verband houden met werkzaamheden die voor tweeden en derden worden uigevoerd.
- 4 Het wetsvoorstel NLQF, waarin het Nationaal Coördinatiepunt NLQF wordt ingesteld, is in 2024 aangenomen. Beoogd wordt de wet, en daarmee dit zbo, met ingang van 2025 in werking te laten treden.
- 5 In deze tabel is voor de rwt's (niet zijnde zbo's) het totale bedrag aan bekostiging opgenomen. Dit zijn allemaal rwt's die bekostiging ontvangen uit programmabudget uit de OCW-begroting. Voor de rwt's die het OCW beleid uitvoeren is geen onderscheid te maken tussen programma en apparaat. De in deze tabel opgenomen reeksen zijn onvergelijkbaar met de apparaatskosten voor het departement, de agentschappen en de zbo's.

Toelichting

Tabel 75 Overzicht apparaatsuitgaven per beleidsterrein budgettaire gevolgen (bedragen x € 1.000)

Beleidsartikel	2025
Totaal apparaat beleidsartikelen	96.039
Onderwijspersoneel en Primair onderwijs	14.111
Onderwijsprestaties en Voortgezet onderwijs	17.345
Kansengelijkheid & onderwijsondersteuning	8.284
Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	9.594
Hoger onderwijs en studiefinanciering	11.534
Internationaal beleid	5.046
Cultuur & media	16.185
Onderzoek en wetenschapsbeleid	9.864
Emancipatie	4.076

5. Begroting agentschappen

5.1 Agentschap Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)

In deze paragraaf is de begroting opgenomen van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO).

DUO is een agentschap van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), dat ook voor enkele andere ministeries werkt. Voor het Ministerie van OCW voert DUO een groot aantal onderwijswetten en -regelingen uit. Daarnaast vervult DUO voor het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) taken voor de Wet Inburgering en voor het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB). Voor het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) beheert DUO twee registers op het gebied van kinderopvang. Voor het Ministerie van Financiën voert DUO werkzaamheden uit op het gebied van examens voor de Wet op het financieel toezicht (Wft). Tot slot verzorgt de Shared Service Organisatie (SSO) Noord, sinds 1 januari 2019 onderdeel van DUO, voor diverse opdrachtgevers taken op het gebied van inkoop in het Inkoop Uitvoeringscentrum (IUC), en housing en hosting in het Overheids Datacenter (ODC). DUO is gevestigd in Groningen (hoofdkantoor) en in Den Haag, en heeft zeventien servicekantoren en balies en zes toetslocaties verspreid over het land.

De komende jaren staat het realiseren van de ambities in het kader van Werken aan Uitvoering centraal bij DUO. De dienstverlening aan alle klanten van DUO wordt verbeterd. Hiertoe wordt geïnvesteerd in het vakmanschap van de medewerkers van DUO, en in de randvoorwaarden die hiervoor ingevuld moeten worden zoals het verder verbeteren van de digitale systemen, informatiehuishouding, implementatie van klantvolgsystemen en verdere verbetering van de dienstverlening.

In de budgettaire bijlage van het Hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat er bezuinigd moet worden op het apparaat van de Rijksoverheid. Voor DUO betreft dit een structurele reeks van € 2,2 miljoen, startend in 2025.

Tabel 76 Begroting van baten-lastenagentschap voor het jaar 2025 (bedragen x € 1.000)

	Stand Slotwet 2023	Vastgestelde begroting 2024	2025	2026	2027	2028	2029
Baten							
- Omzet	485.261	445.212	507.617	509.227	504.962	504.586	508.993
<i>waarvan omzet moederdepartement</i>	391.319	354.673	401.392	403.002	398.737	398.361	402.768
<i>waarvan omzet overige departementen</i>	87.536	84.128	99.538	99.538	99.538	99.538	99.538
<i>waarvan omzet derden</i>	6.406	6.411	6.687	6.687	6.687	6.687	6.687
Rentebaten	1.132	0	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Vrijval voorzieningen	0	0	–	0	0	0	0
Bijzondere baten	0	0	–	0	0	0	0
Totaal baten	486.393	445.212	508.617	510.227	505.962	505.586	509.993
Lasten							
Apparaatskosten	446.326	406.812	458.500	453.427	439.946	435.839	441.036
- Personele kosten	310.360	295.951	330.768	325.757	314.757	312.373	316.309
<i>waarvan eigen personeel</i>	228.655	248.475	249.490	250.746	252.008	253.274	254.550
<i>waarvan inhuur externen</i>	69.750	39.537	69.454	63.408	51.526	47.946	50.480
<i>waarvan overige personele kosten</i>	11.955	7.938	11.824	11.603	11.223	11.153	11.279
- Materiële kosten	135.966	110.862	127.732	127.670	125.189	123.466	124.727

	Stand Slotwet 2023	Vastgestelde begroting 2024	2025	2026	2027	2028	2029
<i>waarvan apparaat ICT</i>	42.627	30.261	38.686	38.500	37.932	37.438	37.665
<i>waarvan bijdrage aan SSO's</i>	29.641	27.219	28.412	28.281	27.882	27.696	28.017
<i>waarvan overige materiële kosten</i>	63.698	53.382	60.634	60.889	59.375	58.332	59.045
Rentelasten	637	1.100	2.563	3.310	4.495	4.824	4.987
Afschrijvingskosten	33.483	35.700	45.354	51.290	59.321	62.723	61.770
- Materieel	13.092	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000
<i>waarvan apparaat ICT</i>	12.606	12500	12.500	12.500	12.500	12.500	12.500
<i>waarvan overige materiële afschrijvingskosten</i>	486	500	500	500	500	500	500
- Immaterieel	20.391	22.700	32.354	38.290	46.321	49.723	48.770
Overige lasten	5.685	1.500	2.100	2.100	2.100	2.100	2.100
<i>waarvan dotaties voorzieningen</i>	5.685	1500	2.100	2.100	2.100	2.100	2.100
<i>waarvan bijzondere lasten</i>	0	0	-	-	-	-	-
Totaal lasten	486.131	445.112	508.517	510.127	505.862	505.486	509.893
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	262	100	100	100	100	100	100
Agentschapsdeel Vpb-lasten	53	100	100	100	100	100	100
Saldo van baten en lasten	209	0	0	0	0	0	0

Toelichting

Baten

Omzet moederdepartement

De verwachte omzet moederdepartement van € 401,4 miljoen betreft de inkomsten voor geleverde diensten en producten aan de opdrachtgever OCW. Van de omzet moederdepartement 2025 is € 261,3 miljoen gerelateerd aan de vijf hoofdproducten, te weten Bekostiging (€ 48,8 miljoen), Studiefinanciering (€ 123,8 miljoen), Examens (€ 40,5 miljoen), Registers (€ 36,3 miljoen) en Informatiediensten (€ 11,9 miljoen). Tevens is in de begroting € 58,3 miljoen omzet opgenomen uit hoofde van de overige taken waarvan € 37,7 miljoen betrekking heeft op Werken aan Uitvoering (WAU). Voor opdrachten welke nog geen onderdeel zijn van de lumpsum financiering van het basiscontract is € 15,9 miljoen opgenomen. Ten slotte is € 65,9 miljoen opgenomen ten behoeve van de vervangingen van het systeemlandschap.

Tabel 77 Omzet moederdepartement (bedragen x € 1 miljoen)

Omzet moederdepartement	401.392
<i>waarvan productgroep/dienstengroep Bekostiging</i>	48.813
<i>waarvan productgroep/dienstengroep Studiefinanciering</i>	123.827
<i>waarvan productgroep/dienstengroep Examendiensten</i>	40.523
<i>waarvan productgroep/dienstengroep Basisregister</i>	36.303
<i>waarvan productgroep/dienstengroep Informatiediensten</i>	11.852
<i>waarvan productgroep/dienstengroep Overige taken</i>	58.309
<i>waarvan productgroep/dienstengroep Opdrachten</i>	15.873
<i>waarvan productgroep/dienstengroep Vervangingen (LCM)</i>	65.892

Omzet overige departementen

De omzet overige departementen (€ 99,5 miljoen) betreft opbrengsten in verband met de uitvoering van inburgeringstaken (€ 40,6 miljoen) en print- en couverteerwerkzaamheden voor het CJIB (€ 2,1 miljoen) voor het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Daarnaast betreffen het werkzaamheden in het kader van de uitvoering landelijk register kinderopvang (€ 9,3 miljoen) en overige opdrachten (€ 2,9 miljoen) voor het

Ministerie van SZW, het examen Wet Financieel Toezicht (€ 2,6 miljoen) in opdracht van het Ministerie van Financiën en compensatie van loonkosten van gedetacheerde medewerkers (€ 0,9 miljoen). Daarnaast is € 41,1 miljoen aan omzet opgenomen in verband met werkzaamheden uitgevoerd door het Shared Service Organisatie Noord welke onderdeel is van DUO. Het betreffen werkzaamheden voor het Ministerie van BZK (€ 16,7 miljoen), het ministerie van JenV (€ 12,8 miljoen), het Ministerie van EZ (€ 5,5 miljoen), het Ministerie van VWS (€ 3,9 miljoen), Ministerie van Financiën (€ 1,2 miljoen), het Ministerie van IenW (€ 0,8 miljoen), en overige ministeries (€ 0,2 miljoen).

Omzet derden

De omzet derden (€ 6,7 miljoen) betreft met name het innen van leges voor examens (€ 3,4 miljoen), overige opbrengsten (€ 1,4 miljoen) en opbrengsten voor het uitvoeren van werkzaamheden door het Shared Service Organisatie (SSO) Noord (€ 1,9 miljoen).

Rentebaten

De rentebaten betreffen een inschatting van de verwachte rentebaten uit hoofde van het positieve saldo op de rekening-courant met het Ministerie van Financiën.

Lasten

Personele kosten

De begrote personele kosten bedragen € 330,8 miljoen en hebben betrekking op de kosten van eigen personeel (€ 249,5 miljoen) op basis van de gemiddelde loonkosten, de kosten voor externe inhuur (€ 69,5 miljoen) en een reële inschatting van de overige personele kosten zoals opleidingsbudget en reiskosten (€ 11,8 miljoen). DUO is voortdurend bezig waar mogelijk de inzet van relatief duur extern ICT personeel te verminderen door in plaats daarvan ambtelijk personeel in dienst te nemen. Dit heeft naast kostenvoordelen ook als voordeel dat de kennisopbouw binnen de eigen organisatie beter kan worden geborgd.

Wel is het zo dat de mogelijkheden om deze zogenoemde verambtelijking succesvol gestalte te kunnen geven worden beperkt door de schaarste van ICT personeel.

Materiële kosten

De begrote materiële kosten bedragen € 127,7 miljoen en betreffen onder andere de ICT gerelateerde apparaatskosten (€ 38,7 miljoen) zoals de kosten voor het rekencentrum en kosten ten behoeve van beheer, onderhoud en ontwikkeling van ICT-systemen. Daarnaast is een bijdrage aan Shared Service Organisaties (SSO's) (€ 28,4 miljoen) begroot. De begrote overige materiële lasten (€ 60,6 miljoen) betreffen kosten voor externe diensten (zoals automatisering en detacheringen), kosten voor examens (zoals drukwerk en vergoedingen voor examinatoren en surveillanten), communicatiekosten en portokosten.

Rentelasten

De begrote rentelasten bedragen € 2,6 miljoen en betreffen de vergoeding voor de aangetrokken leningen bij het Ministerie van Financiën. Deze leningen worden gebruikt ter financiering van vervangingen in het systeem-landschap.

Afschrijvingskosten

De begrote afschrijvingskosten bedragen € 45,4 miljoen en betreffen afschrijvingskosten uit hoofde van materiële en immateriële vaste activa. De stijging in 2025 en opvolgende jaren hangt primair samen met de geplande investeringen in het ICT-landschap.

Overige lasten

De begrote overige lasten bedragen € 2,1 miljoen en betreffen de verwachte dotatie aan de personele voorzieningen zoals wachtgeld, maatwerk en jubilea.

Tabel 78 Kasstroomoverzicht over het jaar 2025 (bedragen x € 1.000)

	Stand Slotwet 2023	Vastgestelde begroting 2024	2025	2026	2027	2028	2029
1. Rekening courant RHB 1 januari + depositorekeningen	38.504	20.231	20.231	20.231	20.231	20.231	20.231
+/+ totaal ontvangsten operationele kasstroom	501.911	445.212	508.617	510.227	505.962	505.586	509.993
-/- totaal uitgaven operationele kasstroom	- 465.580	- 409.512	- 463.263	- 458.937	- 446.641	- 442.863	- 448.223
2. Totaal operationele kasstroom	36.331	35.700	45.354	51.290	59.321	62.723	61.770
-/- totaal investeringen	- 68.566	- 73.600	- 94.300	- 94.300	- 94.300	- 94.300	- 94.300
+/+ totaal boekwaarde desinvesteringen	0	0	0	0	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	- 68.566	- 73.600	- 94.300	- 94.300	- 94.300	- 94.300	- 94.300
-/- eenmalige uitkering aan moederdepartement	0	0	0	0	0	0	0
+/+ eenmalige storting door moederdepartement	0	0	0	0	0	0	0
-/- aflossingen op leningen	- 19.810	- 35.700	- 45.354	- 51.290	- 59.321	- 62.723	- 61.770
+/+ beroep op leenfaciliteit	37.770	73.600	94.300	94.300	94.300	94.300	94.300
4. Totaal financieringskasstroom	17.960	37.900	48.946	43.010	34.979	31.577	32.530
5. Rekening courant RHB 31 december + stand depositorekeningen (=1+2+3+4)	24.229	20.231	20.231	20.231	20.231	20.231	20.231

Toelichting

Kasstroomoverzicht

De operationele kasstroom is het saldo van ontvangsten van dienstverlening aan het moederdepartement, de overige departementen en derden waar uitgaven aan intern en extern personeel en leveranciers tegenover staat. De investeringskasstroom betreft de verwachte investeringen in zowel materiële als immateriële vaste activa. Het gaat hier specifiek om investeringen in het rekencentrum, softwarelicenties en netwerken. Daarnaast betreffen dit investeringen in het systeemlandschap (zelf ontwikkelde infrastructuur en applicaties). Onder de financieringskasstroom is de aflossing op de leningen opgenomen evenals de verwachte aan te trekken leningen. De investeringen in de (immateriële) vaste activa worden gefinancierd via een beroep op de leenfaciliteit.

Kapitaaluitgaven

Tabel 79 Specificatie kapitaaluitgaven agentschap DUO 2024 (bedragen x € 1.000)

Investeringsgebouw	0
Kantoormeubilair	0
Kantoormachines	0
Automatiseringsapparatuur	24.200
Depotinrichting	0
App. conservering & restauratie	0
Inrichting studiezaal	0
Zelfontwikkelde software	70.100
Totaal investeringen	94.300
Eenmalige uitkering aan moederdepartement	0
Aflossing op leningen	45.354
Beroep op leenfaciliteit	0
Totaal financieringskasstroom	45.354
Totaal Kapitaaluitgaven	139.654

Doelmatigheid

De basisindicatoren voor het bepalen van de doelmatigheid zijn de kostprijs en kwaliteit per product of dienst. Conform het overzicht met doelmatigheidsindicatoren stuurt DUO op gelijkblijvende kosten bij verbeterde dienstverlening. De kwaliteitsverbetering zal onder andere ontstaan door de investeringen in het ICT-landschap. Daarnaast heeft de invoering van de Life Cycle Management (LCM) systematiek binnen DUO geleid tot een situatie waarin grote eenmalige projectinvesteringen zijn vervangen door structurele investeringen die over langere tijd worden afgeschreven. Dit is zichtbaar in de post vervangingskosten, zijnde de niet activeerbare ontwikkelkosten van de vervangingen inclusief de afschrijvingen van de immateriële vaste activa die de omvang van het ICT-landschap weerspiegelen.

DUO streeft naar doelmatig gebruik van ICT-systemen, door te sturen op een stabilisering en uiteindelijke daling van de omvang van haar ICT-landschap. DUO bereikt dit door «slim» te vervangen en te komen tot een onder architectuur ontwikkeld, modern, simpel en kleiner ICT-landschap. DUO stuurt op stabilisering van de kosten van onderhoud. Onder onderhoud wordt verstaan datgene wat nodig is voor instandhouding van de geautomatiseerde uitvoeringsprocessen. DUO realiseert dit door (verouderde) systemen tijdig te moderniseren en te vervangen. Daarnaast stuurt DUO op doelmatigheid voor wat betreft de overheadkosten. DUO streeft de komende jaren naar 20% overhead ten opzichte van de totale kosten.

Tabel 80 Overzicht doelmatigheidsindicatoren

	Slotwet 2023	Vastgestelde begroting 2024	2025	2026	2027	2028	2029
Omschrijving Generiek Deel							
Omzet Bekostiging Instellingen* ¹	19%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Omzet Studiefinanciering*	47%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Omzet Examen diensten*	15%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Omzet Basisregisters*	14%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Omzet Informatiediensten*	5%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Totaal basiscontract excl. LCM*		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Vervangingskosten*	47,4	100,0	112,9	124,0	139,4	145,6	144,3
Kosten met betrekking tot onderhoud en beheer*	43,7	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Immateriële vaste activa (x1 mln)	138,0	147,3	161,4	169,6	169,7	166,4	164,1
Overheadkosten t.o.v. de totale kosten (%)	20%	20%	20%	20%	20%	20%	20%
FTE							
FTE-Intern	2.961,5	3.213,5	3.243,3	3.257,5	3.271,9	3.286,2	3.300,7
FTE-Extern	510,2	270,9	431,7	399,7	336,8	317,8	331,2
Tarieven/uur							
ICT gerelateerd	€ 132,00	€ 132,00	€ 140,00	€ 140,00	€ 140,00	€ 140,00	€ 140,00
Overige uren	€ 87,00	€ 87,00	€ 94,50	€ 94,50	€ 94,50	€ 94,50	€ 94,50
Saldo baten en lasten (%)	100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Kwaliteitsindicatoren							
Klantcontact digitaal	6,6	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5
Klantcontact traditioneel	7,8	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0

1 Index 2024 is gelijk aan 100

Toelichting doelmatigheidsindicatoren

Omzet/kostprijs per product: DUO aggregeert haar werkzaamheden in de going concern (basiscontract) naar vijf producten, te weten Bekostiging, Studiefinanciering, Examen, Registers en Informatiediensten. Zoals blijkt uit de tabel streeft DUO voor de komende jaren naar gelijkblijvende prijzen bij een verbeterde dienstverlening en een kwaliteitsverbetering door de investeringen in het ICT-landschap.

DUO maakt de effecten van Life Cycle Management inzichtelijk door het weergeven van de ontwikkeling van de vervangingskosten. Dit betreffen de niet activeerbare ontwikkelkosten van de vervangingen inclusief de afschrijvingen van de immateriële vaste activa die de omvang van het ICT-landschap weerspiegelen.

Kosten met betrekking tot onderhoud en beheer: Door het tijdig en slim vervangen van het systeemlandschap streeft DUO naar een gelijkblijvend onderhoud en beheer gerepresenteerd in een gelijkblijvend indexgetal van 100.

Immateriële vaste activa: Om de omvang van het ICT-landschap te meten wordt de balanspost immateriële vaste activa opgenomen als indicator. Hierin is alle zelf ontwikkelde software opgenomen. Deze post zal de komende jaren stijgen en rond 2028 stabiliseren rond € 165 miljoen. Deze

ontwikkeling houdt geen rekening met eventuele uitbreidingsinvesteringen als gevolg van nieuw beleid of afwaarderingen van bestaande systemen. De ontwikkeling van deze balanspost dient te worden beoordeeld in relatie tot de indicator *kosten met betrekking tot onderhoud en beheer*.

Doelmatigheid in het kader van Life Cycle Management wordt bereikt door de omvang van het ICT-landschap te stabiliseren waarbij ernaar wordt gestreefd de onderhouds- en beheerkosten niet verder te laten stijgen. In 2025 zit DUO op het gewenste investeringsniveau per jaar waarbij na 2028 de afschrijvingslasten gelijk zijn aan het investeringsniveau en de balanspost immateriële vaste activa (en daarmee het ICT-landschap) niet verder toeneemt.

Overheadkosten t.o.v. de totale kosten (%): Deze indicator drukt de overhead uit als percentage van de totale kosten. Daar waar in het verleden een percentage van boven de 20% is gerealiseerd wil DUO voor de komende jaren dalen naar 20% overhead ten opzichte van de totale kosten.

FTE totaal: De stijging ten opzichte van 2024 vloeit primair voort uit de uitbreiding van de basisdienstverlening en werkzaamheden voor overige departementen. Daarnaast is de verwachting dat, vanwege de schaarste van ICT personeel en de toename van het werkpakket bij DUO, de verambtelijking van externen minder succesvol zal zijn.

De weergegeven ontwikkeling in FTE's betreft eveneens een deel van de bezetting welke werkzaam is ten behoeve van de ontwikkeling van infrastructuur, software en applicaties in eigen beheer welke, financieel gezien, worden aangemerkt als een investering in immateriële vaste activa. Ten slotte geldt dat een fors deel van de stijging in het aantal FTE's het gevolg is van additionele werkzaamheden welke voortvloeien Werken aan Uitvoering (WAU).

Tarieven: Projecttarief per uur: Het projecttarief per uur (€ 140,00) is een gemiddeld uurtarief ten behoeve van systeem- en procesaanpassingen. *Meerwerktarief per uur*: Voor niet ICT-gerelateerde inzet geldt een lager tarief van € 94,50 per uur. De tarieven representeren een stijging ten opzichte van het voorgaand jaar passend in de loon- en prijsontwikkeling.

Indicatoren: Voor de *Klanttevredenheid Klantcontact* digitaal is de norm 6,5 en voor de *Klanttevredenheid klantcontact* traditioneel is de norm 7,0. Het betreft hier respectievelijk de tevredenheid van individuele klanten op de kanalen Mijn DUO en de website (digitaal) en tevredenheid op de kanalen telefonie, e-mail en balie (traditioneel), op een schaal van 1 tot en met 10.

5.2 Agentschap Nationaal Archief (NA)

5.2.1. Algemene toelichting

Het Nationaal Archief beheert de archieven van de Rijksoverheid en archieven van maatschappelijke organisaties en individuele personen die van nationaal belang zijn (geweest). In de depots ligt bijna duizend jaar geschiedenis van Nederland opgeslagen in archieven en in duizenden kaarten, tekeningen en foto's.

De missie van het Nationaal Archief is het dienen van ieders recht op informatie en het geven van inzicht in het verleden van ons land door inzet voor een sterk archiefbestel, een afgewogen beleid voor archiefwaardering en selectie en optimale zorg voor alle rijksarchieven en de nationale archiefcollectie in Den Haag te beheren en onsite en online te presenteren.

Nationaal Archief en Regionale Historische Centra

Op basis van de Archiefwet 1995 heeft de Minister van OCW een specifieke verantwoordelijkheid voor alle rijksarchiefbewaarplaatsen, zijnde het Nationaal Archief in Den Haag en elf rijksarchiefbewaarplaatsen in de provinciehoofdsteden. De archiefbewaarplaatsen in de provinciehoofdsteden maken deel uit van de Regionale Historische Centra (RHC's). De RHC's zijn zelfstandige openbare lichamen, die vanuit het Rijk en andere partners een financiële bijdrage ontvangen. De rijksbijdragen aan de afzonderlijke RHC's zijn onderdeel van artikel 14 (cultuur) van de begroting van het Ministerie van OCW.

Tabel 81 Begroting van baten-lastenagentschap voor het jaar 2025 (bedragen x € 1.000)

	Stand Slotwet 2023	Vastgestelde begroting 2024	2025	2026	2027	2028	2029
Baten							
Omzet	61.402	61.800	64.400	65.700	68.200	63.800	59.600
<i>waarvan omzet moederdepartement</i>	<i>59.568</i>	<i>56.600</i>	<i>59.100</i>	<i>60.400</i>	<i>62.900</i>	<i>62.000</i>	<i>57.800</i>
<i>waarvan omzet overige departementen</i>	<i>400</i>	<i>3.900</i>	<i>3.900</i>	<i>3.900</i>	<i>3.900</i>	<i>400</i>	<i>400</i>
<i>waarvan omzet derden</i>	<i>1.433</i>	<i>1.300</i>	<i>1.400</i>	<i>1.400</i>	<i>1.400</i>	<i>1.400</i>	<i>1.400</i>
Vrijval voorzieningen	125	0	0	0	0	0	0
Mutatie projectgelden	0	0	0	0	0	0	0
Bijzondere baten	1	0	0	0	0	0	0
Rentebaten	571	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	62.099	61.800	64.400	65.700	68.200	63.800	59.600
Lasten							
Apparaatskosten	58.288	59.380	61.800	63.100	65.600	61.200	56.900
Personele kosten	36.562	30.700	37.300	37.800	38.300	37.900	37.500
<i>waarvan eigen personeel</i>	<i>26.999</i>	<i>26.700</i>	<i>32.500</i>	<i>33.000</i>	<i>33.500</i>	<i>33.500</i>	<i>33.500</i>
<i>waarvan inhuur externen</i>	<i>7.408</i>	<i>3.000</i>	<i>3.800</i>	<i>3.800</i>	<i>3.800</i>	<i>3.400</i>	<i>3.000</i>
<i>waarvan overige personele kosten</i>	<i>2.155</i>	<i>1.000</i>	<i>1.000</i>	<i>1.000</i>	<i>1.000</i>	<i>1.000</i>	<i>1.000</i>
Materiële kosten	21.726	28.680	24.500	25.300	27.300	23.300	19.400
<i>waarvan apparaat ICT</i>	<i>2.093</i>	<i>1.000</i>	<i>2.000</i>	<i>2.000</i>	<i>2.000</i>	<i>2.000</i>	<i>2.000</i>
<i>waarvan bijdrage aan SSO's</i>	<i>7.047</i>	<i>6.500</i>	<i>7.000</i>	<i>7.000</i>	<i>7.000</i>	<i>7.000</i>	<i>7.000</i>
<i>waarvan overige materiële kosten</i>	<i>12.586</i>	<i>21.180</i>	<i>15.500</i>	<i>16.300</i>	<i>18.300</i>	<i>14.300</i>	<i>10.400</i>
Afschrijvingskosten	2.456	2.400	2.500	2.500	2.500	2.500	2.600
Materieel	2.456	2.400	2.500	2.500	2.500	2.500	2.600
<i>waarvan apparaat ICT</i>	<i>0</i>	<i>200</i>	<i>200</i>	<i>200</i>	<i>200</i>	<i>200</i>	<i>200</i>
Immaterieel	0	0	0	0	0	0	0
Dotaties voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0

	Stand Slotwet 2023	Vastgestelde begroting 2024	2025	2026	2027	2028	2029
Overige kosten	194	0	0	0	0	0	0
Bijzondere lasten	0	0	0	0	0	0	0
Rentelasten	0	20	100	100	100	100	100
Totaal lasten	60.938	61.800	64.400	65.700	68.200	63.800	59.600
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	1.161	0	0	0	0	0	0
Agentschapsdeel Vpb-lasten	0	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	1.161	0	0	0	0	0	0

Toelichting

Baten

Omzet moederdepartement

De omzet van het moederdepartement betreft de inkomsten van het Nationaal Archief voor de geleverde producten en diensten. Deze bestaan uit structurele middelen voor de primaire activiteiten en middelen voor projectmatige activiteiten.

Tabel 82 Omzet moederdepartement per productgroep/dienstgroep (bedragen x € 1.000)

	Realisatie 2023	Vastgestelde begroting 2024	2025	2026	2027	2028	2029
Fysiek archief	13.650	12.500	12.740	12.940	12.920	12.940	12.520
Digitaal archief	14.550	12.500	13.740	14.240	16.220	15.940	13.520
Publiek	10.300	10.000	10.540	10.940	10.720	10.040	9.920
Digitalisering	12.000	13.200	13.140	13.340	14.120	14.140	13.120
Kennis en advies	9.100	8.400	8.940	8.940	8.920	8.940	8.720
Totaal	59.600	56.600	59.100	60.400	62.900	62.000	57.800

De bijdrage 2025 van het moederdepartement stijgt ten opzichte van voorgaande jaren vanwege de loon- en prijscompensatie. Daarnaast zijn er de komende jaren middelen voor het programma Werk aan Uitvoering beschikbaar gesteld.

Omzet overige departementen

Het Nationaal Archief fungeert als rijksarchiefbewaarplaats in de provincie Zuid-Holland en ontvangt daarvoor een jaarlijkse bijdrage. Daarnaast ontvangt het Nationaal Archief projectmiddelen van andere ministeries.

Omzet derden

De omzet derden bestaat hoofdzakelijk uit inkomsten van derde partijen voor specifieke producten en diensten.

Lasten

Personele kosten

De personele kosten zijn gebaseerd op een formatie van circa 300–320 fte. In 2025 tot en met 2029 blijft de personele inzet op een niveau waarop het Nationaal Archief met voldoende kwaliteit diensten en producten kan leveren.

Materiële kosten

Dit betreffen onder andere de huisvestingskosten zoals de huurkosten en servicekosten samenhangend met de huisvesting en kantoorautomatisering. Tevens zijn onder deze post de materiële uitgaven opgenomen

die worden gedaan in het primaire proces, zoals voor het fysieke depot, de digitale taken rijksarchieven, tentoonstellingen, dienstverlening en in projecten.

Afschrijvingskosten

Forse nieuwe investeringen in het fysieke depot en e-Depot zijn de komende jaren niet te verwachten, omdat deze recent zijn gedaan en er geen investeringen verwacht worden op basis van de huidige prognose. Er zijn wel vervangingsinvesteringen in met name de ICT-hardware voorzien in de periode 2025–2029.

Rentelasten

Over de leningen is rente verschuldigd. Deze rente is naar verwachting hoger dan in de voorgaande jaren.

Tabel 83 Kasstroomoverzicht over het jaar 2025 (bedragen x € 1.000)

	Stand Slotwet 2023	Vastgestelde begroting 2024	2025	2026	2027	2028	2029
1. Rekening courant RHB 1 januari + depositorekeningen	23.710	16.311	12.331	13.831	15.211	16.471	17.611
+/+ totaal ontvangsten operationele kasstroom	63.753	61.800	64.400	65.700	68.200	63.800	59.600
-/- totaal uitgaven operationele kasstroom	- 56.953	- 59.380	- 61.800	- 63.100	- 65.600	- 61.200	- 56.900
2. Totaal operationele kasstroom	6.800	2.420	2.600	2.600	2.600	2.600	2.700
-/- totaal investeringen	- 3.364	- 1.200	- 1.200	- 1.200	- 1.200	- 1.400	- 1.400
+/+ totaal boekwaarde desinvesteringen	0	0	0	0	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	- 3.364	- 1.200	- 1.200	- 1.200	- 1.200	- 1.400	- 1.400
-/- eenmalige uitkering aan moederdepartement	- 12.347	- 5.300	0	0	0	0	0
+/+ eenmalige storting door moederdepartement	0	0	0	0	0	0	0
-/- aflossingen op leningen	- 1.167	- 1.100	- 1.100	- 1.220	- 1.340	- 1.460	- 1.600
+/+ beroep op leenfaciliteit	3.100	1.200	1.200	1.200	1.200	1.400	1.400
4. Totaal financieringskasstroom	- 10.414	- 5.200	100	- 20	- 140	- 60	- 200
5. Rekening courant RHB 31 december + stand depositorekeningen (=1+2+3+4)	16.732	12.331	13.831	15.211	16.471	17.611	18.711

Toelichting

De operationele kasstroom is positief vanwege de bijdrage van het moederdepartement voor de afschrijving van nieuwe investeringen en bestaande activa die voorheen met investeringsbijdragen van het Ministerie van OCW waren gefinancierd.

Voor de investeringen wordt een beroep gedaan op de leenfaciliteit bij het Ministerie van Financiën. De financieringskasstroom betreft verder de aflossing op leningen die zijn aangegaan ten behoeve van financiering van de verbouwing van de publieke ruimte, het fysieke depot en investeringen in ICT.

Kapitaaluitgaven

Tabel 84 Specificatie kapitaaluitgaven agentschap NA 2025 (bedragen x € 1.000)

Investeringsgebouw	400
Kantoormeubilair	200
Kantoorapparatuur	0
Automatiseringsapparatuur	500
Depotinrichting	100
App. conservering & restauratie	0
Inrichting studiezaal	0
Totaal investeringen	1.200
Eenmalige uitkering aan moederdepartement	0
Aflossing op leningen	1.100
Totaal financieringskasstroom	1.100
Kapitaaluitgaven	2.300

Tabel 85 Overzicht doelmatigheidsindicatoren

	Stand Slotwet 2023	Vastgestelde begroting 2024	2025	2026	2027	2028	2029
Omschrijving Generiek Deel							
Gemiddeld gewogen kostprijs per productgroep:							
- de (gem) prijs per km fysiek archief (capaciteit) ¹	20	21	21	21	21	21	21
- de (gem) prijs per Terabyte digitaal archief (capaciteit) ¹	1.217	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300
Gemiddeld gewogen uurtarief intern personeel: primaire taken - activiteiten ²	63	62	69	69	69	69	69
Aantal FTE:formatie op lumpsum en projecten	303,4	240-300	300-340	300-340	300-340	300-340	300-340
Saldo van baten en lasten	1.160.671	0	0	0	0	0	0
Ontwikkeling aantallen bezoekers:							
- bezoekers	4.270	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
- onderwijs	5.263	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000
- studiezaal - bezoekers	14.157	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
- studiezaal - raadplegingen archiefstukken	159.292	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
- Website Nationaal Archief	2.666.524	2.000.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000
Cijfer bezoeker tevredenheid: ³	nvt		7,5		7,5		7,5
Voldoen aan webrichtlijnen Rijk: (1-2-3-sterren) ⁴	***	***	***	***	***	***	***
Beschikbaarheid - bereikbaarheid organisatie:							
- fysieke dienstverlening; geopend:							
- informatiecentrum en studiezaal	di t/m vr	di t/m vr	di t/m vr	di t/m vr	di t/m vr	di t/m vr	di t/m vr
- tentoonstelling	di t/m zo	di t/m zo	di t/m zo	di t/m zo	di t/m zo	di t/m zo	di t/m zo
- ontvangst schoolgroepen	ma t/m vr	ma t/m vr	ma t/m vr	ma t/m vr	ma t/m vr	ma t/m vr	ma t/m vr
- Digitale dienstverlening eDepot (basisdienstverlening):							
- helpdesk openingstijden op werkdagen	8:30-17:00	8:30-17:00	8:30-17:00	8:30-17:00	8:30-17:00	8:30-17:00	8:30-17:00

1 Uitgaande van de kosten / beschikbare capaciteit.

2 Op basis van verantwoording uurtarieven jaarrekening 2017.

3 Per twee jaar wordt een landelijk onderzoek gedaan door de branchevereniging archiefveld naar de kwaliteit van de dienstverlening.

4 Betreft de toekenning van het drempelvrij keurmerk; toekenning op basis van een jaarlijks onderzoek; toekenning in de vorm van een jaarlijks certificaat met waardering in aantal sterren (1-2-3-sterren).

Toelichting

Het Nationaal Archief heeft een infrastructuur voor producten en diensten voor digitale archivering. Aan de dienstverlening van het Archief is een kostprijsmodel verbonden dat inzichtelijk maakt tegen welke kosten producten en diensten kunnen worden afgenomen. De in de tabel benoemde kostprijzen zijn gebaseerd op het kostprijsmodel van digitale archieven uit 2020.

6. Bijlagen

Bijlage 1: Rechtspersonen met een Wettelijke Taak en Zelfstandige Bestuursorganen

Tabel 86 Overzicht Rechtspersonen met een Wettelijke Taak en Zelfstandige Bestuursorganen (vallend onder Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) (bedragen x € 1.000)					
Naam organisatie	RWT/ZBO	Begrotingsartikel	Begrotingsramingen	Uitgevoerde evaluatie ZBO onder Kaderwet	Volgende evaluatie ZBO
Stichting Participatiefonds	ZBO en RWT	1	4.628		1
Stichting Vervangingsfonds	ZBO en RWT	1	2.728		
College voor Toetsen en Examens	ZBO	1, 3, 4	18.588	2020	2025
Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven	ZBO en RWT	4	86.308	2020	2025
Nationaal Coördinatiepunt NLQF	ZBO en RWT	4	970		
Nederlands Vlaamse Accreditatie Organisatie	ZBO en RWT	6	7.015		
Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek	ZBO en RWT	4, 6, 16	1.278.475	2020	2025
Stichting Nederlands Fonds voor Podiumkunsten	ZBO en RWT	14	92.157	2023 (visitatierapport)	2027
Stichting Fonds voor Cultuurparticipatie	ZBO en RWT	14	52.817	2023 (visitatierapport)	2027
Stichting Nederlands Fonds voor de Film	ZBO en RWT	14	94.824	2023 (visitatierapport)	2027
Stichting Stimuleringsfonds Creatieve Industrie	ZBO en RWT	14	23.153	2023 (visitatierapport)	2027
Stichting Mondriaan Fonds	ZBO en RWT	14	49.042	2023 (visitatierapport)	2027
Stichting Nederlands Letterenfonds	ZBO en RWT	14	19.184	2023 (visitatierapport)	2027
Bureau Architectenregister	ZBO en RWT	14	915	2019 (Evaluatie Bureau Architectenregister)	2025
Koninklijke Bibliotheek	ZBO en RWT	14, 16	135.191	2020	2025
Commissariaat voor de Media	ZBO en RWT	15	10.042	Eindrapport evaluatie Commissariaat voor de Media Rapport Rijksoverheid.nl	2029
Stimuleringsfonds voor de Journalistiek	ZBO en RWT	15	3.080		2025
Nederlandse Publieke Omroep	ZBO en RWT	15	952.409		
Regionale Publieke Omroep	ZBO en RWT	15	191.401		
Bevoegde gezagsorganen primair onderwijs	RWT	1	14.698.818		
Bevoegde gezagsorganen voortgezet onderwijs	RWT	3	10.845.474		
Stichting Cito	RWT	1, 3, 4	36.012	2021	2026
Stichting SLO	RWT	3	12.450	2021	2026
Instellingsbesturen mbo-instellingen	RWT	4	5.246.611		
Landelijk Centrum Studiekeuze (voorheen Studiekeuze 123)	RWT	6	4.447		
Nuffic	RWT	6, 7, 8	11.267		
Instellingsbesturen hogescholen	RWT	6	4.314.514		
Instellingsbesturen universiteiten	RWT	7	6.213.283		
Academische Ziekenhuizen	RWT	7	845.850		
Netherlands house for Education and Research (Neth-er)	RWT	8	687		
Nationaal Agentschap Erasmus+	ZBO	8	4.533	2024	
Collectiebeherende instellingen die onder de Erfgoedwet vallen	RWT	14	269.716		

Naam organisatie	RWT/ZBO	Begrotingsartikel	Begrotingsramingen	Uitgevoerde evaluatie	Volgende evaluatie
Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen	RWT	16	111.006	ZBO onder Kaderwet	

1 De wetswijziging beëindiging Vervangingsfonds (VF) en modernisering Participatiefonds (PF) is aangenomen (Stb. 2021, 538). In het licht van beëindiging van de wettelijke taak van het VF wordt geen evaluatie meer uitgevoerd. Ingevolge de wet behoudt het PF de status van privaatrechtelijke ZBO, maar de wettelijke taken van dit fonds worden gemoderniseerd. De modernisering, waarvan de inwerkingtreding vanwege COVID-19 vertraging heeft opgelopen, leidt tot een meer activerend beleid om in het primair onderwijs de instroom in werkloosheid te beperken en uitstroom daaruit te bevorderen. In de toelichting van de wet wordt aangegeven dat het gemoderniseerde PF binnen 3 jaar wordt geëvalueerd.

Stichting Participatiefonds (PF)

Het PF is verantwoordelijk voor het beheren, verevenen en terugdringen van de wettelijke en bovenwettelijke werkloosheidsuitgaven in het primair onderwijs. Het PF betaalt (deels) de uitkeringskosten van ontslagen personeel aan het betreffende schoolbestuur indien het ontslag voldoet aan de voorwaarden die het PF hieraan stelt in het reglement. Daarnaast ondersteunt het PF schoolbesturen bij inspanningen om te voorkomen dat onderwijspersoneel instroomt in een uitkering. Eveneens bevordert het PF dat individuele medewerkers die werkloos zijn en dientengevolge een uitkering ontvangen, weer zo snel mogelijk betaald werk hervatten.

Stichting Vervangingsfonds (VF)

Het VF betaalt, wanneer voldaan wordt aan de voorwaarden uit het VF-reglement, geheel of gedeeltelijk de kosten voor vervangers van ziek personeel aan schoolbesturen die hiervoor nog premie afdragen. Rond de 65 procent van de schoolbesturen met meer dan 80 procent van het personeel in de sector primair onderwijs draagt inmiddels volledig zelf de risico's van deze vervangingskosten, al dan niet via samenwerking met andere besturen. Deze ontwikkeling zet zich door. In de Wet beëindiging Vervangingsfonds en modernisering Participatiefonds is vastgelegd dat de vereveningstaak van het VF op een nog te bepalen moment wordt beëindigd.

College voor Toetsen en Examens (CvTE)

Het CvTE is verantwoordelijk voor de centrale examens en staats-examens in het voortgezet onderwijs, de examens rekenen en taal in het (middelbaar) beroepsonderwijs en staatsexamens Nederlands als tweede taal.

Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB)

SBB ontvangt middelen om de wettelijke taken uit te voeren, waarmee wordt bijgedragen aan het primaire proces van het beroepsonderwijs. Hiertoe behoort het ontwikkelen en onderhouden van de kwalificatiestructuur. Tevens werft en accrediteert SBB leerbedrijven, zorgt zij voor voldoende leerwerkplekken en bevordert zij de kwaliteit van deze plaatsen. De samenwerking van onderwijs en bedrijfsleven binnen één organisatie draagt bij aan kwalitatief goed beroepsonderwijs met opleidingen die up-to-date zijn en voldoende, goede stageplaatsen.

Nationaal Coördinatiepunt NLQF

Het Nationaal Coördinatiepunt NLQF is een onafhankelijke organisatie die zorgt voor de implementatie van het NLQF in Nederland. Het Nederlands kwalificatiekader (NLQF) is een systematische ordening van alle bestaande kwalificatieniveaus en opleidingen in Nederland. Een van de belangrijkste taken is de inschaling in het NLQF (en EQF) van de niet door OCW geregelde kwalificaties en opname van die kwalificaties in het NCP-register.

Nederlands Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO)

De NVAO borgt de kwaliteit van het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen. Zij beoordeelt op onafhankelijke wijze de kwaliteit van de opleidingen, verleent accreditatie, toetst nieuwe opleidingen en toetst de instellingstoets kwaliteitszorg. Daarnaast levert de NVAO een bijdrage aan het vergroten van het kwaliteitsbewustzijn en bevordert zij de internationale samenwerking om tot afstemming en samenhang binnen de Europese hoger onderwijsruimte te komen.

Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO)

NWO is een zelfstandig bestuursorgaan met wettelijk vastgelegde taken. De NWO-domeinen, onderzoeksinstituten en regieorganen voeren de kerntaak van NWO uit: het bevorderen van kwaliteit en vernieuwing in de wetenschap.

Stichting Nederlands Fonds Podiumkunsten

Het fonds ondersteunt alle vormen van professionele podiumkunsten in Nederland: muziek, theater, muziektheater en dans. Het stimuleren van innovatie in de keten van scheppen, productie, distributie en afname is een speciale taak van het fonds.

Stichting Fonds voor Cultuurparticipatie

Het fonds stimuleert de actieve deelname aan het culturele leven van inwoners van Nederland, in al hun diversiteit, ongeacht leeftijd, herkomst, opleiding en woonplaats op het gebied van amateurkunst, cultuureducatie en volkscultuur.

Stichting Nederlands Fonds voor de Film

Het fonds stimuleert de filmproductie in Nederland, met de nadruk op kwaliteit en diversiteit en bevordert een goed klimaat voor de Nederlandse filmcultuur.

Stichting Stimuleringsfonds Creatieve Industrie

Het fonds voert verschillende subsidieregelingen uit die zijn gericht op kennisontwikkeling en kennisuitwisseling van de ontwerpende disciplines en het vergroten van de belangstelling voor architectuur, vormgeving en e-culture.

Stichting Mondriaanfonds

Het fonds bevordert bijzondere en vernieuwende projecten en activiteiten van beeldend kunstenaars, bemiddelaars en instellingen die van belang zijn voor de beeldende kunst en cultureel erfgoed in Nederland. Het doel is hiermee de betekenisvolle ontwikkeling en zichtbaarheid van beeldende kunst en cultureel erfgoed in Nederland te stimuleren daar waar de markt dit niet of nog niet mogelijk maakt.

Stichting Nederlands Letterenfonds

Het fonds bevordert de kwaliteit, diversiteit, productie en de vertaling van de Nederlandse- en Friestalige literatuur. Ook verzorgt het Letterenfonds de promotie en zichtbaarheid van de Nederlandse en Friese literatuur in het buitenland.

Bureau Architectenregister (BA)

BA is een publiekrechtelijk zelfstandig bestuursorgaan dat uitvoering geeft aan de Wet op de architectentitel, zorg draagt voor het beheer van het architectenregister en bevoegd is om op te treden tegen onrechtmatig

titelgebruik. Daarnaast is BA de bevoegde autoriteit in Nederland voor de uitvoering van de Europese richtlijn voor de erkenning van professionele kwalificaties van de onder haar vallende beroepen.

Koninklijke Bibliotheek (KB)

De KB is de nationale bibliotheek van Nederland en al eeuwenlang een bron van inspiratie en ontwikkeling. De KB kent een lange traditie van verzamelen, bewaren en delen van publicaties van en over Nederland. Daarnaast bewaren ze ook een selectie van publicaties op het web.

Commissariaat voor de Media

Het Commissariaat voor de Media houdt toezicht op de naleving van de Mediawet en de Wet op de vaste boekenprijs. Het toezicht betreft radio, televisie, «videodiensten op aanvraag» en Nederlandse boekuitgaven.

Stimuleringsfonds voor de Journalistiek

Het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek stimuleert de kwaliteit, diversiteit en onafhankelijkheid van de journalistiek door met geld, kennis en onderzoek de vernieuwing van de journalistieke infrastructuur in Nederland te bevorderen. Dit gebeurt onder meer door subsidieregelingen, onderzoeksjournalistiek en regionale en lokale journalistiek. Daarnaast deelt het Fonds op de website de meest recente ontwikkelingen in de journalistieke sector.

Nederlandse Publieke Omroep (NPO)

De NPO vervult een essentiële rol in de verrijking en verbinding van de Nederlandse samenleving met informerende, inspirerende en impactvolle programma's. Als open en diverse publieke omroep geeft de NPO zoveel mogelijk mensen en meningen in onze veelkleurige maatschappij de ruimte.

Regionale Publieke Omroep (RPO)

De RPO is op basis van de Mediawet het samenwerkings- en coördinatieorgaan voor de uitvoering van de publieke mediaopdracht op regionaal niveau. De regionale publieke omroepen brengen onderscheidende regionale journalistiek.

Nationaal Agentschap Erasmus+

Erasmus+ ondersteunt de educatieve, professionele en persoonlijke ontwikkeling van deelnemers in onderwijs, training, jeugd en sport, in Europa en daarbuiten. Hierdoor draagt het programma bij aan duurzame groei, werkgelegenheid, sociale cohesie en de versterking van de Europese identiteit.

Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW)

De KNAW brengt vanuit haar onafhankelijke positie mensen en middelen bij elkaar om met kennis en creativiteit bij te dragen aan de ontwikkeling van onze samenleving. Ze bevordert de kwaliteit en de integriteit van de wetenschapsbeoefening. Haar instituten moeten staan voor excellente kwaliteit en dienen te fungeren als magneten voor onderzoekstalent.

Bevoegde gezagsorganen primair onderwijs

Het betreft 866 bevoegde gezagsorganen van 6593 instellingen. Hiernaast zijn er 76 samenwerkingsverbanden passend onderwijs in het primair onderwijs. Voor zover het onderwijsinstellingen betreft waar de gemeente het bevoegd gezag is, zijn deze instellingen niet aan te merken als RWT.

Bevoegde gezagsorganen voortgezet onderwijs

Het betreft 284 bevoegde gezagsorganen van 643 onderwijsinstellingen. Hiernaast zijn er 75 samenwerkingsverbanden passend onderwijs in het voortgezet onderwijs. Voor zover het onderwijsinstellingen betreft waar de gemeente het bevoegd gezag is, zijn deze instellingen niet aan te merken als RWT.

Stichting Cito

Op 1 januari 2014 is de Wet SLOA 2013 ([Stb. 2013, 438](#)) in werking getreden. De wet biedt de wettelijke grondslag voor subsidiering van de wettelijke taken van stichting Cito en SLO.

Stichting SLO

Op 1 januari 2014 is de Wet SLOA 2013 ([Stb. 2013, 438](#)) in werking getreden. De wet biedt de wettelijke grondslag voor subsidiering van de wettelijke taken van stichting Cito en SLO.

Regionale opleidingscentra (roc's), agrarische opleidingscentra (aoc's) en vakinstellingen

Het betreft 62 bekostigde mbo-instellingen.

Landelijk Centrum Studiekeuze (voorheen Studiekeuze 123)

Het Landelijk Centrum Studiekeuze draagt eraan bij dat mensen hun plek in de maatschappij weten te vinden. Dit doen ze door ondersteuning te bieden bij het maken van een passende studiekeuze in het hoger onderwijs.

Instellingsbesturen hogescholen

Het betreft 36 bekostigde hogescholen.

Instellingsbesturen universiteiten

Het betreft 18 bekostigde universiteiten.

Academische Ziekenhuizen

Het betreft middelen voor de 8 ziekenhuizen die zijn verbonden aan een Neth-ER > Over Neth-ERuniversiteit ten behoeve van de opleiding van artsen en ten behoeve van onderzoek.

Netherlands house for Education and Research (Neth-er)

Het gezamenlijke doel van de vereniging is om de Nederlandse participatie aan de Europese programma's te vergroten. Neth-ER ontvangt een subsidie van het Ministerie van OCW voor het informeren van het brede Nederlandse kennisveld over Europese beleidsontwikkelingen op het terrein van onderwijs en onderzoek.

Nationaal Agentschap Erasmus+

Erasmus+ ondersteunt de educatieve, professionele en persoonlijke ontwikkeling van deelnemers in onderwijs, training, jeugd en sport, in Europa en daarbuiten. Hierdoor draagt het programma bij aan duurzame groei, werkgelegenheid, sociale cohesie en de versterking van de Europese identiteit.

Instellingen die onder de Erfgoedwet vallen

Het betreft 29 instellingen, waaronder de musea, die onder de Erfgoedwet ([Regeling beheer rijkscollectie en subsidiëring museale instellingen](#)) vallen.

Tabel 87 Overzicht Rechtspersonen met een Wettelijke Taak en Zelfstandige Bestuursorganen (vallend onder andere ministeries) (bedragen x € 1.000)

Naam organisatie	Ministerie	ZBO/RWT	Begrotingsartikel	Begrotingsramingen
Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (UWV)	SZW	ZBO	1	2.933

Bijlage 2: Verdiepingsbijlage

Algemeen

In dit hoofdstuk worden per beleidsartikel de mutaties getoond tussen de stand ontwerpbegroting 2024 en de stand ontwerpbegroting 2025. Daarbij worden mutaties groter of gelijk aan onderstaande staffel toegelicht:

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerpbegroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1000	5	10
=> 1000	10	20

De mutaties uit de Eerste Suppletoire Begroting zijn reeds toegelicht in de Memorie van Toelichting op de Eerste Suppletoire Begroting 2024. Deze mutaties worden daarom niet in dit verdiepingshoofdstuk toegelicht. Voor de uitgaven en ontvangsten geldt dat de tabellen met de specificatie van de nieuwe mutaties alleen zijn opgenomen als er mutaties hebben plaatsgevonden.

Mutaties die op meer dan één beleidsartikel betrekking hebben, worden hieronder toegelicht. Het betreft de budgettaire verwerking van de:

- leerlingen- en studentenontwikkeling en studiefinancieringsuitgaven;
- loon- en prijsbijstelling (lpo).

1. Leerlingen- en studentenontwikkeling en studiefinancieringsuitgaven

Onderstaande tabel geeft de verdeling van de mutaties als gevolg van de raming van de leerlingen- en studentenontwikkeling en de studiefinanciering weer. Zie de tabel «belangrijkste beleidsmatige mutaties» in de beleidsagenda voor een toelichting.

Tabel 88 Leerlingen- en studentenontwikkeling en studiefinanciering (bedragen x € 1.000)							
Art.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1	Primair onderwijs	62.839	– 57.380	– 74.170	– 48.435	16.853	– 23.271
3	Voortgezet onderwijs	– 38.154	– 98.211	– 117.553	– 93.806	– 73.214	– 64.050
4	Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	– 300	– 23.400	– 18.300	– 26.300	– 27.400	– 18.900
6	Hoger beroepsonderwijs	0	– 131.716	– 186.294	– 222.047	– 239.222	– 237.531
7	Wetenschappelijk onderwijs	0	– 97.836	– 134.919	– 152.570	– 158.432	– 156.081
11, 12, 13	Studiefinanciering (relevant)	– 11.608	– 242.352	– 233.282	– 228.516	– 276.930	– 297.202
	Totaal	12.777	– 650.895	– 764.518	– 771.674	– 758.345	– 797.035

2. Loon- en prijsbijstelling (lpo)

De loon- en prijsbijstelling (lpo) 2024 is uitgekeerd aan de departementen. De lpo wordt via de reguliere systematiek verdeeld over de OCW-begroting. In onderstaande tabellen wordt de uitgekeerde loonbijstelling en prijsbijstelling per begrotingsartikel weergegeven.

Tabel 89 Uitgekeerde relevante loon- en prijsontwikkeling tranche 2024 (bedragen x € 1.000)

Art.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1	Primair onderwijs	873.152	867.231	869.380	867.707	865.374	867.248
3	Voortgezet onderwijs	633.215	636.148	631.966	628.919	622.892	620.028
4	Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	300.115	300.616	300.659	300.205	297.769	296.736
6	Hoger beroepsonderwijs	237.581	231.366	225.619	219.778	221.200	217.184
7	Wetenschappelijk onderwijs	360.003	360.556	363.707	362.368	364.264	363.178
8	Internationaal beleid	897	884	883	883	883	883
9	Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid	14.938	22.216	22.311	22.827	22.737	22.651
11	Studiefinanciering	30.927	104.896	48.507	47.255	42.485	41.996
12	Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten	2.357	2.328	2.359	2.382	2.401	2.394
13	Lesgelden	857	848	901	897	901	900
14	Cultuur	56.089	59.435	57.432	57.343	57.191	56.996
15	Media	32.576	32.309	32.331	32.412	32.557	32.988
16	Onderzoek en wetenschapsbeleid	80.110	78.738	78.935	78.121	78.656	77.773
25	Emancipatie	1.087	1.130	1.032	1.085	971	971
91	Nog onverdeeld	0	0	0	0	574	574
95	Apparaat Kerndepartement	21.553	21.273	20.908	20.026	20.115	20.162
	Totaal	2.644.964	2.719.484	2.656.470	2.642.208	2.630.970	2.622.662

Tabel 90 Uitgekeerde relevante loonontwikkeling tranche 2024 (bedragen x € 1.000)

Art.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1	Primair onderwijs	822.782	819.301	821.570	820.198	817.985	819.764
3	Voortgezet onderwijs	583.448	585.867	582.012	579.221	573.638	570.983
4	Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	262.117	262.539	262.534	262.106	259.976	259.074
6	Hoger beroepsonderwijs	210.008	204.514	199.426	194.263	195.521	191.969
7	Wetenschappelijk onderwijs	302.993	303.486	306.161	305.068	306.687	305.806
8	Internationaal beleid	524	517	517	517	517	517
9	Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid	14.524	21.795	21.884	22.418	22.332	22.251
11	Studiefinanciering	8.697	8.598	8.284	8.161	5.016	5.010
12	Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten	124	125	131	131	132	131
13	Lesgelden	702	695	738	735	738	737
14	Cultuur	39.531	42.524	40.978	40.892	40.740	40.572
15	Media	1.879	1.874	1.747	1.680	1.671	1.644
16	Onderzoek en wetenschapsbeleid	62.053	61.008	61.163	60.550	60.952	60.271
25	Emancipatie	912	947	868	913	814	814
91	Nog onverdeeld	0	0	0	0	512	512
95	Apparaat Kerndepartement	20.395 ¹	19.970	19.601	18.731	18.820	18.867
	Totaal	2.330.689	2.333.760	2.327.614	2.315.584	2.306.051	2.298.922

1 Dit is inclusief LPO op de WAU middelen. Deze middelen waren nog niet toegevoegd bij eerste supplettoire begroting.

Tabel 91 Uitgekeerde relevante prijsontwikkeling tranche 2024 (bedragen x € 1.000)

Art.	Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028	2029
1	Primair onderwijs	50.370	47.930	47.810	47.509	47.389	47.484
3	Voortgezet onderwijs	49.767	50.281	49.954	49.698	49.254	49.045
4	Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	37.998	38.077	38.125	38.099	37.793	37.662
6	Hoger beroepsonderwijs	27.573	26.852	26.193	25.515	25.679	25.215
7	Wetenschappelijk onderwijs	57.010	57.070	57.546	57.300	57.577	57.372
8	Internationaal beleid	373	367	366	366	366	366
9	Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid	414	421	427	409	405	400
11	Studiefinanciering	22.230	96.298	40.223	39.094	37.469	36.986
12	Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten	2.233	2.203	2.228	2.251	2.269	2.263
13	Lesgelden	155	153	163	162	163	163
14	Cultuur	16.558	16.911	16.454	16.451	16.451	16.424
15	Media	30.697	30.435	30.584	30.732	30.886	31.344
16	Onderzoek en wetenschapsbeleid	18.057	17.730	17.772	17.571	17.704	17.502
25	Emancipatie	175	183	164	172	157	157
91	Nog onverdeeld	0	0	0	0	62	62
95	Apparaat Kerndepartement	1.158	1.303	1.307	1.295	1.295	1.295
	Totaal	314.768	386.214	329.316	326.624	324.919	323.740

Verdiepingshoofdstuk per artikel

Artikel 1 Primair onderwijs

Tabel 92 Uitgaven artikel 1 Primair onderwijs (bedragen x € 1.000)						
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	15.428.036	15.329.292	15.359.535	15.326.965	15.285.402	
Mutatie amendement 2024	–	–	–	–	–	–
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	1.026.547	787.502	664.837	903.619	883.186	16.163.158
Mutaties suppletoire begroting september	– 108.072	2.908	– 16.125	45.378	55.518	17.287
Nieuwe mutaties	–	169.238	– 25.708	– 26.972	– 57.620	– 66.369
- HLA 23. Beperken school en omgeving			– 94.550	– 94.550	– 94.550	– 94.550
- HLA 29. SPUK met 10% budgetkorting GOAB			– 60.925	– 60.925	– 60.925	– 60.925
- HLA 40. Generieke taakstelling subsidies rijksbreed		– 11.622	– 40.000	– 74.000	– 92.000	– 104.500
- Schoolmaaltijden		82.350	82.350	82.350	82.350	82.350
- Compensatie verhoging btw op leermiddelen			22.230	22.230	22.230	22.230
- overige mutaties		98.510	65.187	97.923	85.275	89.026
Stand ontwerpbegroting 2025	16.346.511	16.288.940	15.982.539	16.248.990	16.166.486	16.114.076

Toelichting op nieuwe mutaties

Uitgaven

Mutaties boven de staffel betreffen de HLA mutaties 23, 49 en 40.

- HLA 23. Om invulling te geven aan maatregel 23 uit het hoofdlijnenakkoord wordt de subsidie School & Omgeving beperkt. Het betreft structureel € 94,6 miljoen vanaf 2026.
- HLA 29. Om invulling te geven aan maatregel 29 uit het hoofdlijnenakkoord wordt een 10% korting voor alle SPUK regelingen doorgevoerd. Vanaf 2026 wordt het budget voor het Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid (GOAB) structureel verlaagd met € 60,9 miljoen.
- HLA 40. Om invulling te geven aan maatregel 40 uit het hoofdlijnenakkoord vindt er op het budget voor overige subsidies in 2025 een korting plaats van € 11,6 miljoen in het kader van deze subsidietaakstelling. Dit betreft de tranche loon- en prijsbijstelling van 2024 ten behoeve van overige subsidies (€ 5,0 miljoen) en herprioriteringen op overige subsidies. Daarnaast is het budget overige subsidies met € 40,0 miljoen in 2026 oplopend naar € 104,5 miljoen in 2029 verlaagd om de subsidietaakstelling op de OCW-begroting tijdelijk te parkeren. Zie de toelichting bij de belangrijkste beleidsmatige mutaties.
- Schoolmaaltijden: het programma schoolmaaltijden wordt in de huidige vorm structureel voortgezet voor een bedrag van € 135,0 miljoen per jaar. Hiervan is € 82,4 miljoen beschikbaar voor het primair onderwijs.
- Compensatie verhoging btw op leermiddelen: het verlaagde btw-tarief op culturele goederen en diensten wordt afgeschaft. Als gevolg hiervan stijgen de lasten voor scholen voor het verstrekken van leermiddelen, waaronder les- en leesboeken, aan leerlingen. Hiervoor worden scholen in het primair onderwijs vanaf 2026 structureel met € 22,2 miljoen gecompenseerd.
- Overige mutaties: er zijn middelen ontvangen van artikel 3 (voortgezet onderwijs) in het kader van de herverdeling van middelen voor het Masterplan basisvaardigheden van artikel 3 (vo) naar artikel 1 (po). Met deze herverdeling wordt het budget naar verhouding van de aantallen leerlingen op beide artikelen geplaatst. Dit sluit aan op het gelijke bedrag

per leerling in po en vo in de subsidieregelingen basisvaardigheden. Daarnaast is er € 29,0 miljoen ontvangen van artikel 14 (cultuur) voor cultuureducatie in het primair onderwijs.

Tabel 93 Ontvangsten artikel 1 Primair onderwijs (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	9.208	9.208	9.208	9.208	9.208	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	0	0	0	0	0	9.208
Mutaties suppletoire begroting september	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2025	9.208	9.208	9.208	9.208	9.208	9.208

Artikel 3 Voortgezet onderwijs

Tabel 94 Uitgaven artikel 3 Voortgezet onderwijs (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	11.459.272	11.494.444	11.409.170	11.335.436	11.228.585	
Mutatie amendement 2024	0	–	–	–	–	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	492.179	587.557	470.649	636.632	506.712	11.680.809
Mutaties suppletoire begroting september	– 28.865	– 1.537	– 25.501	– 9.830	24.550	– 230
Nieuwe mutaties	0	– 259.085	– 350.071	– 437.810	– 479.899	– 496.257
- HLA 22. Afschaffen maatschappelijke diensttijd		– 152.735	– 122.902	– 184.363	– 200.000	– 200.000
- HLA 23. Afschaffen brede brugklas en beperken S&O		– 55.000	– 115.450	– 115.450	– 115.450	– 115.450
- HLA 32. Beëindiging functiemix Randstad		–	– 75.000	– 75.000	– 75.000	– 75.000
- HLA 40. Generieke taakstelling subsidies rijksbreed		– 28.070	– 40.000	– 74.000	– 92.000	– 104.500
- Schoolmaaltijden		52.650	52.650	52.650	52.650	52.650
- Compensatie verhoging btw op leermiddelen			36.270	36.270	36.270	36.270
- overige mutaties		– 75.930	– 85.639	– 77.917	– 86.369	– 90.227
Stand ontwerpbegroting 2025	11.922.586	11.821.379	11.504.247	11.524.428	11.279.948	11.184.322

Toelichting op nieuwe mutaties

Uitgaven

Mutaties boven de staffel betreffen de HLA mutaties 22, 23, 32 en 40.

- HLA 22. Om invulling te geven aan maatregel 22 uit het Hoofdlijnenakkoord wordt de subsidie Maatschappelijke Diensttijd afgeschaft. De reeks start in 2025 met € 152,7 miljoen oplopend naar € 200,0 miljoen structureel.
- HLA 23. Om invulling te geven aan maatregel 23 uit het Hoofdlijnenakkoord wordt de subsidie School & Omgeving beperkt. Het betreft structureel € 60,5 miljoen vanaf 2026. De subsidie heterogene brugklassen wordt afgeschaft vanaf 2025 met structureel € 55,0 miljoen.
- HLA 32. Om invulling te geven aan maatregel 32 uit het Hoofdlijnenakkoord wordt de regeling functiemix randstadregio's ter hoogte van € 75,0 miljoen afgeschaft vanaf 2026.
- HLA 40. Om invulling te geven aan maatregel 40 uit het Hoofdlijnenakkoord vindt er op het budget voor overige subsidies in 2025 een korting plaats van € 28,1 miljoen in het kader van deze subsidietaakstelling. Dit betreft de tranche loon- en prijsbijstelling van 2024 ten behoeve van overige subsidies en herprioriteringen op overige subsidies.

Daarnaast is het budget overige subsidies met € 40,0 miljoen in 2026 oplopend naar € 104,5 miljoen in 2029 verlaagd om de subsidietaakstelling op de OCW-begroting tijdelijk te parkeren. Zie de toelichting bij de belangrijkste beleidsmatige mutaties.

- Schoolmaaltijden: het programma schoolmaaltijden wordt in de huidige vorm structureel voortgezet voor een bedrag van € 135,0 miljoen per jaar. Hiervan is € 52,7 miljoen beschikbaar voor het voortgezet onderwijs.
- Compensatie verhoging btw op leermiddelen: het verlaagde btw-tarief op culturele goederen en diensten wordt afgeschaft. Als gevolg hiervan stijgen de lasten voor scholen voor het verstrekken van leermiddelen, waaronder les- en leesboeken, aan leerlingen. Hiervoor worden scholen in het voortgezet onderwijs vanaf 2026 structureel met € 36,3 miljoen gecompenseerd.
- Overige mutaties: er zijn middelen overgeheveld (€ 70,4 miljoen) naar artikel 1 (primair onderwijs) in het kader van de herverdeling van middelen voor het Masterplan basisvaardigheden van artikel 3 (vo) naar artikel 1 (po). Met deze herverdeling wordt het budget naar verhouding van de aantallen leerlingen op beide artikelen geplaatst. Dit sluit aan op het gelijke bedrag per leerling in po en vo in de subsidieregelingen basisvaardigheden.

Tabel 95 Ontvangsten artikel 3 Voortgezet onderwijs (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	7.391	7.391	7.391	7.391	7.391	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	7.000	0	0	0	0	7.391
Mutaties suppletoire begroting september		0	0	0	0	
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	
Stand ontwerpbegroting 2025	14.391	7.391	7.391	7.391	7.391	7.391

Artikel 4 Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

Tabel 96 Uitgaven artikel 4 Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	5.642.932	5.646.407	5.643.972	5.634.750	5.589.012	
Mutatie amendement 2024	500	500	500	500	500	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	238.468	314.520	335.834	346.001	314.024	5.887.555
Mutaties suppletoire begroting september	- 5.183	- 13.423	802	- 52	0	0
Nieuwe mutaties	0	7.554	- 69.299	- 118.082	- 143.483	- 163.448
- HLA 26. 0,5% terugdraaien groei apparaat Rijksoverheid (externe inhuur)		- 539	- 545	- 556	- 564	- 586
- HLA 29. SPUK met 10% budgetkorting		0	- 20.316	- 20.276	- 20.276	- 20.276
- HLA 40. Generieke taakstelling subsidies rijksbreed		- 307	- 58.338	- 107.150	- 132.543	- 152.486
- Wetsvoorstel van School naar duurzaam werk		7.400	7.400	7.400	7.400	7.400
- Compensatie verhoging btw op leermiddelen			1.500	1.500	1.500	1.500
- Overige mutaties		1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Stand ontwerpbegroting 2025	5.876.717	5.955.558	5.911.809	5.863.117	5.760.053	5.724.107

Toelichting op nieuw mutaties

Uitgaven

Mutaties boven de staffel betreffen de HLA-taakstellingen voor maatregel 26, 29 en 40:

- HLA 26. Om invulling te geven aan maatregel 26 van het hoofdlijnenakkoord is een korting van 0,5% doorgevoerd voor DUO ter hoogte van € 130.000 in 2025 en voor SBB ter hoogte van € 409.000 in 2025 voor in totaal € 539.000 in 2025. Deze taakstelling loopt op tot € 586.000 in 2029;
- HLA 29. Om invulling te geven aan maatregel 29 uit het hoofdlijnenakkoord wordt een korting van 10% voor alle SPUK-regelingen doorgevoerd. Vanaf 2026 wordt het budget voor Educatie gekort met circa € 8,6 miljoen en het budget voor het Regionaal Programma met circa € 11,7 miljoen voor een totale SPUK-korting van circa € 20,3 miljoen;
- HLA 40. Om invulling te geven aan maatregel 40 uit het hoofdlijnenakkoord wordt er een generieke taakstelling toegepast op artikel 4 van € 0,3 miljoen in 2025. Voor 2025 is deze ook deels ingevuld met een verlaging van de regeling Doorstroom Beroepskolom van in totaal €25,6 miljoen over de jaren 2024 en 2025. Een deel hiervan is reeds verwerkt in de Suppletoire Begroting September. Daarnaast is het budget praktijkleren met € 58,3 miljoen in 2026 oplopend naar € 152,5 miljoen in 2029 verlaagd om de subsidietaakstelling op de OCW-begroting tijdelijk te parkeren. Zie de toelichting bij de belangrijkste beleidsmatige mutaties.
- Wetsvoorstel van School naar duurzaam werk. Naar verwachting treedt vanaf 1 augustus 2025 het nieuwe wetsvoorstel van School naar duurzaam werk in, waardoor deze middelen ter hoogte van € 7,4 miljoen worden overgeboekt naar artikel 4;
- Compensatie verhoging btw op leermiddelen: het verlaagde btw-tarief op culturele goederen en diensten wordt afgeschaft. Als gevolg hiervan stijgen de lasten voor scholen voor het verstrekken van leermiddelen, waaronder les- en leesboeken, aan leerlingen. Mbo-instellingen ontvangen een compensatie voor het verstrekken van leermiddelen voor basisvaardigheden vanaf 2026 structureel € 1,5 miljoen ten behoeve van studenten onder de 18 jaar.
- Overige mutaties: aanvullende bekostiging Krimpregio's. Er wordt € 90,0 miljoen overgeboekt van de bekostiging naar de aanvullende bekostiging Krimpregio's voor de periode 2025 t/m 2027 waarbij jaarlijks € 30,0 miljoen beschikbaar is. Vanaf 2025 treedt een regeling in werking waarmee mbo-instellingen in de sterkst krimpende arbeidsmarktregio's aanvullende bekostiging kunnen ontvangen. Met deze mutatie wordt dit inzichtelijk gemaakt in de begroting.

Tabel 97 Ontvangsten artikel 4 Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	4.700	4.700	4.700	4.700	4.700	4.700
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	0	0	0	0	0	0
Mutaties suppletoire begroting september	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2025	4.700	4.700	4.700	4.700	4.700	4.700

Artikel 6 Hoger beroepsonderwijs

Tabel 98 Uitgaven artikel 6 Hoger beroepsonderwijs (bedragen x € 1.000)						
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	4.530.410	4.392.114	4.214.957	4.095.852	4.099.338	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	299.872	108.006	73.878	9.284	- 88.709	3.990.315
Mutaties suppletoire begroting september	- 3.914	- 8.707	8.819	2.078	0	0
Nieuwe mutaties		- 677	- 62.550	- 195.618	- 224.625	- 242.640
- HLA 26. 0,5% terugdraaien groei apparaat Rijksoverheid (externe inhuur)		- 123	- 126	- 135	- 142	- 157
- HLA 34. gerichte keuzes ontwikkelingssamenwerking ODA			- 483	- 483	- 483	- 483
- HLA 40. generieke taakstelling subsidies Rijksbreed		- 400				
- HLA 41. Verminderen internationale studenten			- 11.000	- 43.000	- 73.000	- 92.000
- HLA 44. Verhogen collegegeld langstudeerders (via lagere bekostiging)			- 51.000	- 152.000	- 151.000	- 150.000
- overige mutaties		- 154	59			
Stand ontwerpbegroting 2025	4.826.368	4.490.736	4.235.104	3.911.596	3.786.004	3.747.675

Toelichting op nieuw mutaties

Uitgaven

Mutaties boven de staffel betreffen de HLA-taakstellingen voor maatregel 41 en 44.

- HLA 41. Om invulling te geven aan maatregel 41 uit het hoofdlijnenakkoord wordt er een oplopende negatieve reeks ingeboekt voor het verminderen van internationale studenten.
- HLA 44. Om invulling te geven aan maatregel 44 uit het hoofdlijnenakkoord (verhogen van het collegegeld van langstudeerders) wordt de bekostiging aan instellingen verlaagd. Dit leidt tot een besparingsreeks op artikel 6 en 7 (hoger onderwijs) van € 95,0 miljoen in 2026 oplopend naar structureel € 282,0 miljoen in 2029.

Tabel 99 Ontvangsten artikel 6 Hoger beroepsonderwijs (bedragen x € 1.000)						
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	17	17	16	16	16	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	0	0	0	0	0	16
Mutaties suppletoire begroting september	1226	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2025	1243	17	16	16	16	16

Artikel 7 Wetenschappelijk onderwijs

Tabel 100 Uitgaven artikel 7 Wetenschappelijk onderwijs (bedragen x € 1.000)						
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	7.076.407	7.087.951	7.149.686	7.124.411	7.161.854	
Mutatie amendement 2024	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	346.096	245.671	212.135	193.550	145.313	7.316.340
Mutaties suppletoire begroting september	- 1.984	- 1.936	- 1.908	- 2.126	0	0
Nieuwe mutaties		- 257.477	- 327.545	- 473.486	- 533.487	- 577.486
- HLA 24. Alternatieve invulling bijstelling sectorplannen hoger onderwijs en wetenschap		- 174.734	- 174.734	- 174.734	- 174.734	- 174.734
- HLA 34. Gerichtte keuzes ontwikkelingssamenwerking ODA		0	- 8.028	- 8.028	- 8.028	- 8.027
- HLA 35. Verlaging non-ODA-middelen		- 563	- 563	- 563	- 564	- 564
- HLA 41. Verminderen internationale studenten (via bestuurlijk akkoord)		0	- 18.000	- 75.000	- 136.000	- 180.000
- HLA 44. Verhogen collegegeld langstudeerders (via lagere bekostiging)		0	- 44.000	- 133.000	- 132.000	- 132.000
- HLA 69. taakstelling fonds onderzoek en wetenschap		- 82.148	- 82.148	- 82.148	- 82.148	- 82.148
- overig		- 32	- 72	- 13	- 13	- 13
Stand ontwerpbegroting 2025	7.420.519	7.074.209	7.032.368	6.842.349	6.773.680	6.738.854

Toelichting op nieuwe mutaties

Uitgaven

Mutaties boven de staffel betreffen de HLA-taakstellingen voor maatregel 24, 41, 44 en 69:

- HLA 24. Om invulling te geven aan maatregel 24 uit het hoofdlijnenakkoord wordt er een alternatieve invulling gezocht voor het bijstellen van de sectorplannen. Om de sectorplannen in stand te houden, worden in plaats daarvan de startersbeurzen stopgezet. Dit levert een besparing op van € 174,7 miljoen vanaf 2025.
- HLA 41. Om invulling te geven aan maatregel 41 uit het hoofdlijnenakkoord wordt er een oplopende negatieve reeks ingeboekt voor het verminderen van internationale studenten.
- HLA 44. Om invulling te geven aan maatregel 44 uit het hoofdlijnenakkoord (verhogen van het collegegeld van langstudeerders) wordt de bekostiging aan instellingen verlaagd. Dit leidt tot een besparingsreeks op artikel 6 en 7 (hoger onderwijs) van € 95,0 miljoen in 2026 oplopend naar structureel € 282,0 miljoen in 2029.
- HLA 69. Om invulling te geven aan maatregel 69 uit het hoofdlijnenakkoord wordt er op de stimuleringsbeurzen van artikel 7 (wetenschappelijk onderwijs) van 2025 tot en met 2031 € 82,1 miljoen per jaar omgebogen.

Tabel 101 Ontvangsten artikel 7 Wetenschappelijk onderwijs (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	16	16	16	16	16	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	0	0	0	0	0	16
Mutaties suppletoire begroting september	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2025	16	16	16	16	16	16

Artikel 8 Internationaal beleid**Tabel 102 Uitgaven artikel 8 Internationaal beleid (bedragen x € 1.000)**

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	21.578	21.278	21.260	21.259	21.271	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	6.091	6.059	5.008	5.028	4.708	25.976
Mutaties suppletoire begroting september	267	175	246	246	246	246
Nieuwe mutaties		- 201	- 147	- 273	- 384	- 372
- HLA 40. Generieke taakstelling subsidies rijksbreed		- 41				
- HLA 34. Gerichte keuzes ontwikkelingssamenwerking		- 168	- 155	- 281	- 392	- 380
- Overige mutaties		8	8	8	8	8
Stand ontwerpbegroting 2025	27.936	27.311	26.367	26.260	25.841	25.850

Tabel 103 Ontvangsten artikel 8 Internationaal beleid (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	99	99	99	99	99	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	0	0	0	0	0	99
Mutaties suppletoire begroting september	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2025	99	99	99	99	99	99

Artikel 9 Arbeids- en personeelsbeleid**Tabel 104 Uitgaven artikel 9 Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid (bedragen x € 1.000)**

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	254.489	249.432	251.071	259.284	257.711	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	7.799	163.778	150.889	149.403	149.314	405.436
Mutaties suppletoire begroting september	- 732	- 1.265	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	- 1.210	- 23	- 25	- 27	- 30
- overige mutaties		- 1.210	- 23	- 25	- 27	- 30
Stand ontwerpbegroting 2025	261.556	410.735	401.937	408.662	406.998	405.406

Tabel 105 Ontvangsten artikel 9 Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid (bedragen x € 1.000)

Stand ontwerpbegroting 2024	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	0	0	0	0	0	7.000
Mutaties suppletoire begroting september	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2025	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000	7.000

Artikel 11 Studiefinanciering**Tabel 106 Uitgaven artikel 11 Studiefinanciering (bedragen x € 1.000)**

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	6.283.902	8.596.917	7.205.307	7.253.257	7.218.125	5.951.544
Mutatie nota van wijziging 2024	- 167.500	- 10.000	- 10.000	- 10.000	- 10.000	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	177.453	- 1.982.903	- 1.065.557	- 1.180.980	- 1.211.907	
Mutaties suppletoire begroting september	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	- 2078	- 6123	1286782	30708	10532
- HLA 21. Eenmalige uitkering studielening sociaal leenstelsel	0	0	0	1.297.000	47.000	27.000
- Overige mutaties	0	- 2078	- 6.123	- 10.218	- 16.292	- 16.468
Stand ontwerpbegroting 2025	6.293.855	6.601.936	6.123.627	7.349.059	6.026.926	5.962.076

Uitgaven

Mutaties boven de staffel betreffen de HLA-taakstellingen voor maatregel 21:

- HLA 21. Om invulling te geven aan maatregel 21 uit het hoofdlijnenakkoord wordt er vanaf 2027 een reeks middelen toegevoegd voor de eenmalige uitkering aan studenten uit het sociaal leenstelsel.

Tabel 107 Ontvangsten artikel 11 Studiefinanciering (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	1.600.852	1.783.908	1.843.963	1.904.230	1.966.318	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	40.872	20.160	29.557	47.841	70.810	2.118.589
Mutaties suppletoire begroting september	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2025	1.641.724	1.804.068	1.873.520	1.952.071	2.037.128	2.118.589

Artikel 12 Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten**Tabel 108 Uitgaven artikel 12 Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten (bedragen x € 1.000)**

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	78.250	77.252	78.204	78.950	79.624	71.556
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	- 2.127	- 6.075	- 8.483	- 8.842	- 8.536	
Mutaties suppletoire begroting september	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	- 19	- 20	- 21	- 23	- 25
Stand ontwerpbegroting 2025	76.123	71.158	69.701	70.087	71.065	71.531

Tabel 109 Ontvangsten artikel 12 Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	2.184	2.155	2.178	2.198	2.216	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	- 56	- 170	- 240	- 249	- 240	1.995
Mutaties suppletoire begroting september	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2025	2.128	1.985	1.938	1.949	1.976	1.995

Artikel 13 Lesgelden**Tabel 110 Uitgaven artikel 13 Lesgelden (bedragen x € 1.000)**

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	17.086	16.895	17.973	17.889	17.968	19.716
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	1.825	1.892	1.764	1.745	1.763	
Mutaties suppletoire begroting september	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties		- 107	- 111	- 121	- 127	- 144
Stand ontwerpbegroting 2025	18.911	18.680	19.626	19.513	19.604	19.572

Tabel 111 Ontvangsten artikel 13 Lesgelden (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	266.696	279.715	293.307	309.517	323.942	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	- 16.500	- 13.721	- 9.674	- 8.009	- 6.185	330.957
Mutaties suppletoire begroting september	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2025	250.196	265.994	283.633	301.508	317.757	330.957

Artikel 14 Cultuur**Tabel 112 Uitgaven artikel 14 Cultuur (bedragen x € 1.000)**

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	1.304.479	1.363.048	1.321.879	1.320.745	1.319.376	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2024	108.893	104.630	126.744	117.314	67.839	1.377.039
Mutaties suppletoire begroting september	- 6.646	2.849	524	- 1.995	- 2.017	- 1.680
Nieuwe mutaties	-	- 63.295	- 58.157	563	274	- 1.826
- DML-plus verduurzaming monumenten		25.000				
- naar GF DU Openbare Bibliotheken		- 59.282	- 59.282			
- naar primair onderwijs voor cultuureducatie		- 29.039				
- HLA 40. Generieke taakstelling subsidies rijksbreed		- 2.152				
- HLA 35. Verlaging non-ODA-middelen						- 2.270
- HLA 11. Investeren in goed bestuur en de rechtsstaat					500	1.000
- overige mutaties		2.178	1.125	563	- 226	- 556
Stand ontwerpbegroting 2025	1.406.726	1.407.232	1.390.990	1.436.627	1.385.472	1.373.533

Het bedrag van de nieuwe mutaties bestaat grotendeels uit:

- Een overboeking door het ministerie van BZK van middelen uit het Klimaatfonds voor duurzame monumentenleningen (DML-plus);
- Een overboeking van de decentralisatie-uitkering Openbare Bibliotheken voor gemeenten, met als doel gemeenten in staat te stellen zich, door het versterken van het lokale bibliotheekaanbod, voor te bereiden op de invoering van de wettelijke zorgplicht (via de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen, Wsob);
- Een overboeking van middelen voor cultuureducatie en museumbezoek in het primair onderwijs naar begrotingsartikel 1 (Primair onderwijs);
- Een budgetverlaging als gevolg van de rijksbrede subsidietaakstelling;
- Een budgetverlaging als gevolg van de verlaging van de non-ODA middelen;
- Een overboeking van het ministerie van BZK ten behoeve van het op orde brengen van overheidsarchieven, uit de middelen van het Hoofdlijnenakkoord voor goed bestuur en de rechtsstaat.

Tabel 113 Ontvangsten artikel 14 Cultuur (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	3.549	494	494	494	494	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2024	36.172	0	0	0	0	494
Mutaties suppletoire begroting september	1.300	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2025	41.021	494	494	494	494	494

Artikel 15 Media

Tabel 114 Uitgaven artikel 15 Media (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	1.213.908	1.194.802	1.195.853	1.199.791	1.204.937	
Mutatie amendement 2024	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	78.650	79.116	74.141	74.222	74.367	1.294.889
Mutaties suppletoire begroting september	14	- 25	- 25	- 25	- 25	0
Nieuwe mutaties	0	- 1.868	0	- 100.065	- 100.065	- 100.065
- HLA 42. Hervorming Nederlandse Publieke Omroep NPO	0	0	0	- 100.000	- 100.000	- 100.000
- HLA 40. Generieke taakstelling subsidies rijksbreed	0	- 1.868				
- Overige mutaties	0	0	0	- 65	- 65	- 65
Stand ontwerpbegroting 2025	1.292.572	1.272.025	1.269.969	1.173.923	1.179.214	1.194.824

Uitgaven

Mutaties boven de staffel betreffen de HLA-taakstellingen voor maatregel 42:

- HLA 42. Om invulling te geven aan maatregel 42 uit het hoofdlijnenakkoord wordt het budget van de landelijke publieke omroep vanaf 2027 verlaagd met € 100,0 miljoen.

Tabel 115 Ontvangsten artikel 15 Media (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	135.660	125.590	123.690	123.690	123.690	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	45.340	46.810	41.810	41.810	41.810	165.500
Mutaties suppletoire begroting september	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2025	181.000	172.400	165.500	165.500	165.500	165.500

Artikel 16 Onderzoek en wetenschapsbeleid

Tabel 116 Uitgaven artikel 16 Onderzoek en wetenschapsbeleid (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	1.739.520	1.650.362	1.653.699	1.637.613	1.648.075	
Mutatie amendement 2024	- 500	- 500	- 500	- 500	- 500	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	81.570	107.598	100.011	94.825	96.545	1.720.202
Mutaties suppletoire begroting september	- 2.263	10.311	5.054	18.715	- 7.475	14.362
Nieuwe mutaties	0	- 52.857	- 50.576	- 50.576	- 50.701	- 50.701
- HLA 69. taakstelling fonds onderzoek en wetenschap	0	- 49.781	- 49.781	- 49.781	- 49.906	- 49.906
- HLA 40. Generieke taakstelling subsidies rijksbreed	0	- 4.000				
- Overige mutaties	0	924	- 795	- 795	- 795	- 795
Stand ontwerpbegroting 2025	1.818.327	1.714.914	1.707.688	1.700.077	1.685.944	1.683.863

Uitgaven

Toelichting mutaties suppletoire begroting september

- Het Delta Climate Center (DCC), als onderdeel van het programma «Wind in de zeilen» is een van de grote projecten die opgezet zijn in de provincie Zeeland. In deze begroting zijn de recent uitgewerkte plannen van de 6 founders verwerkt waarbij de kasmiddelen zijn verschoven naar de jaren waarin deze naar verwachting besteed worden. Het gaat om verschuivingen van kasbedragen in alle jaren van 2024 tot en met 2029.
- Ten behoeve van de NGF-projecten Biotech Booster en Big Chemistry is het kasrimte aangesloten op de nieuwste inzichten in de verwachte besteding van de projectmiddelen. Het betreft verschuivingen in de jaren 2024 tot en met 2029.
- Er zijn diverse middelen overgeheveld naar artikel 16 vanuit andere beleidsartikelen en departementen, bedoeld voor het uitzetten van onderzoekscalls of aanvullende financiering voor NWO, de Nationale Wetenschapsagenda (NWA) en Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO).

Toelichting nieuwe mutaties

- De bekostiging van NWO voor het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap wordt verlaagd voor de invulling van de taakstelling op het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap. Het betreft een ombuiging van € 29,9 miljoen op nieuwe wetenschappelijke infrastructuur binnen de grootschalige wetenschappelijke infrastructuur, € 10 miljoen op open science via de financiering van regieorgaan Open Science NL, en € 9,2 miljoen op nog onverdeelde loon- en prijsbijstelling, alle drie van 2025 tot en met 2031.
- Een budgetverlaging als gevolg van de rijksbrede generieke taakstelling subsidies.

Tabel 117 Ontvangsten artikel 16 Onderzoek en wetenschapsbeleid (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	101	101	101	101	101	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	0	0	0	0	0	101
Mutaties suppletoire begroting september	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2025	101	101	101	101	101	101

Artikel 25 Emancipatie**Tabel 118 Uitgaven artikel 25 Emancipatie (bedragen x € 1.000)**

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	20.965	21.859	19.885	20.924	18.787	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	2.826	852	1.852	1.485	1.371	20.158
Mutaties suppletoire begroting september	- 407	18	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	- 952	0	0	0	0
- HLA 40. Generieke taakstelling subsidies rijksbreed	0	- 750	0	0	0	0
- overige mutaties	0	- 202	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2025	23.384	21.777	21.737	22.409	20.158	20.158

Tabel 119 Ontvangsten artikel 25 Emancipatie (bedragen x € 1.000)

Stand ontwerpbegroting 2024	0	0	0	0	0	0
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	0	0	0	0	0	0
Mutaties suppletoire begroting september	0	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	0	0	0	0	0
Stand ontwerpbegroting 2025	0	0	0	0	0	0

Artikel 91 Nog onverdeeld**Tabel 120 Uitgaven artikel 91 Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000)**

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	0	0	0	0	10.592	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	0	0	0	0	574	11.166
Mutatie centrale ISB 2024	0	0	0	0	0	
Mutatie ontwerpbegroting 2025	0	0	0	0	0	
Stand ontwerpbegroting 2025	0	0	0	0	11.166	11.166

Tabel 121 Ontvangsten artikel 91 Nog onverdeeld (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	0	0	0	0	0	
Mutatie Nota van wijziging 2024	0	0	0	0	0	
Mutatie amendement 2024	0	0	0	0	0	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	0	0	0	0	0	
Mutatie centrale ISB 2024	0	0	0	0	0	
Mutatie ontwerpbegroting 2025	0	0	0	0	0	
Stand ontwerpbegroting 2025	0	0	0	0	0	0

Artikel 95 Apparaat kerndepartement

Tabel 122 Uitgaven artikel 95 Apparaat kerndepartement (bedragen x € 1.000)						
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	395.426	399.925	394.828	384.739	386.199	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	40.743	28.713	31.174	32.029	22.157	407.694
Mutaties suppletoire begroting september	12.760	3.292	2.657	1.997	1.496	1.550
Nieuwe mutaties	–	– 11.851	– 32.524	– 52.725	– 72.370	– 80.145
- HLA Maatregel: Terugdraaien groei apparaat rijksoverheid	–	– 19.996	– 39.484	– 57.710	– 77.240	– 84.964
- HLA Taakstelling Externe inhuur	–	– 45	– 59	– 88	– 118	– 177
- Efficiëncytaakstelling DUO, NA en ZBO's	–	4.579	4.587	4.698	4.683	4.691
- Overige mutaties	–	3.611	2.432	375	305	305
Stand ontwerpbegroting 2025	448.929	420.079	396.135	366.040	337.482	329.099

Toelichting nieuwe mutaties

Uitgaven

De nieuwe mutaties bestaan onder andere uit:

- Maatregelen uit het hoofdlijnenakkoord: Terugdraaien groei apparaat rijksoverheid en taakstelling externe inhuur (€ 20,0 miljoen);
- De overboeking vanuit Financiën voor de uitvoeringskosten van het HVP van € 1,5 miljoen.
- Een interne overboeking vanuit artikel 9 voor de Realisatie Eenheid Lerarentekort (€ 2,2 miljoen).

Tabel 123 Ontvangsten artikel 95 Apparaat kerndepartement (bedragen x € 1.000)						
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Stand ontwerpbegroting 2024	567	567	567	567	567	
Mutatie 1e suppletoire begroting 2024	0	0	0	0	0	567
Mutaties suppletoire begroting september	2.124	0	0	0	0	0
Nieuwe mutaties	0	– 28	– 57	– 85	– 113	– 125
- HLA Maatregel: Terugdraaien groei apparaat rijksoverheid	0	– 28	– 57	– 85	– 113	– 125
Stand ontwerpbegroting 2025	2.691	539	510	482	454	442

Bijlage 3: Moties en toezeggingen

Moties (afgerond)

Tabel 124 Door de Staten-Generaal aanvaarde moties die zijn afgerond		
Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
Motie van het lid Vendrik c.s.; De Eerste Kamer verzoekt de regering op korte termijn een herstelplan voor de culturele en creatieve sector te ontwikkelen en daarbij te overwegen financiering uit het Europese herstelprogramma in te zetten.	Kamerstukken I 2021/22, 35925, nr. E	De Eerste Kamer is op 4 november 2022 en op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze motie respectievelijk met de brieven aan de Eerste Kamer «Stand van zaken van moties en toezeggingen cultuur» (Kamerstukken I 2022/23, 35984, nr. N) en «Reactie op stand van zaken toezegging betreffende inzet van middelen uit de Recovery and Resilience Facility» (Kamerstukken I 2022/23, 35984, nr. R).
Motie Van Strien c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de staatssecretaris uiterlijk juni 2023 met een brede visie op volkscultuur te komen waarin zij de kansen en versterkingsmogelijkheden signaleert.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 41	De Tweede Kamer is op 4 april 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief 'Immaterieel erfgoed van, voor, door en met iedereen' (Kamerstukken II 2023/24, 32820, nr. 521).
Motie van het lid Mohandis c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering in samenspraak met verantwoordelijke bewindslieden voor het Sport- en Cultuurfonds te zorgen dat het fonds toereikend blijft om cultuurdeelnemers voor kinderen te faciliteren zodat het groeiende aantal kinderen in armoede hier aanspraak op kan blijven maken.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 25	De Tweede Kamer is op 22 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Stand van zaken moties en toezeggingen cultuur» (Kamerstukken II 2022/23, 32820, nr. 500).
Motie van het lid Mohandis c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering (overwegende dat een gedegen nulmeting noodzakelijk is om de fysieke toegankelijkheid van culturele instellingen voor mensen met een handicap, van wie de behoefte per persoon en per handicap kan verschillen, te kunnen monitoren, meten en verbeteren) om, samen met het op te richten kennispunt, een start te maken met een handreiking waarin wordt vastgesteld wat er nodig is om fysieke toegang tot cultuur te garanderen, en de Kamer daarover voor de zomer van 2023 te informeren.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 42	De Tweede Kamer is op 22 juni 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Stand van zaken moties en toezeggingen cultuur» (Kamerstukken II 2022/23, 32820, nr. 500).
Motie van het lid Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om de mogelijkheid om de Fair Practice Code te verplichten, als subsidievoorwaarde voor instellingen en bij toekenning van cultuursubsidies als de rijkscultuurfondsen, te betrekken bij de voorbereiding van de nieuwe BIS.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 45	De Tweede Kamer is op 8 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de «Voortgangsbrief arbeidsmarktbeleid culturele en creatieve sector» (Kamerstukken II 2022/23, 29544, nr. 1199).
Motie van de leden Wuite en Van Raan; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken hoe de culturele samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk versterkt kan worden, bijvoorbeeld door een cultureel attaché aan te stellen bij de vertegenwoordiging op Curaçao, Aruba en Sint-Maarten, die een helpdeskfunctie kan vervullen en bijvoorbeeld de haalbaarheid verkent voor een cultureel erfgoedfonds en een stimuleringsregeling voor samenwerking en creatieve vernieuwing tussen kunstenaars en culturele instellingen; en de Kamer uiterlijk voor 1 februari 2023, te informeren over de werkzaamheden én kansen voor samenwerking.	Kamerstukken II 2022/23, 36200 IV, nr. 14	De Tweede Kamer is op 22 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Stand van zaken moties en toezeggingen cultuur» (Kamerstukken II 2022/23, 32820, nr. 500).
Motie Klaver c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering te verkennen of naast de middelen voor het nationaal slavernijmuseum middelen vrijgemaakt kunnen worden voor het versterken van bestaande museale voorzieningen of het opzetten van nieuwe museale voorzieningen in Suriname en het Caribische deel van het Koninkrijk en dit in samenspraak te doen met de bewoners van het Caribische deel van het Koninkrijk en Suriname.	Kamerstukken II 2022/23, 36284, nr. 13	De Tweede Kamer is op 22 april 2024 over deze motie geïnformeerd met de «Kamerbrief voortgang vervolgotraject excuses slavernijverleden» (Kamerstukken II 2023/24, 36284, nr. 39).
Motie van het lid Leijten; De Tweede Kamer verzoekt de regering de Nederlandse verantwoordelijkheid bij het behoud van materieel en immaterieel erfgoed van de slavernij- en koloniale geschiedenis uit te drukken via langdurige betrokkenheid, waar mogelijk ook financieel, en hierover overleg te voeren en over de uitkomst de Kamer te informeren.	Kamerstukken II 2022/23, 36284, nr. 27	De Tweede Kamer is op 22 april 2024 over deze motie geïnformeerd met de «Kamerbrief voortgang vervolgotraject excuses slavernijverleden» (Kamerstukken II 2023/24, 36284, nr. 39).
Motie van het lid Werner c.s.; De Tweede Kamer (constaterende dat er een wijziging van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid voor de periode 2025–2028 in de Tweede Kamer voorligt; constaterende dat het onderdeel van het beleid is om de versterking van de culturele infrastructuur in Nederland en in het bijzonder in regio's waar dit het meest nodig is aan te pakken; overwegende dat dit nieuwe subsidiekader de mogelijkheid biedt regionale achterstanden op het gebied van cultuur aan te pakken;) verzoekt de regering de conceptregeling te wijzigen zodat geografische spreiding niet langer meegenomen wordt als sub-criterium, maar als een volwaardig uitgangspunt voor de komende subsidieperiode.	Kamerstukken II 2022/23, 32820, nr. 505	De Tweede Kamer is op 20 november 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Verdeling fair pay middelen en regionale spreiding in de Subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2025-2028» (Kamerstukken II 2023/24, 32820, nr. 513).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
Motie van de leden Strien en Werner; De Tweede Kamer verzoekt de regering de aanstaande visie op volkscultuur vergezeld te laten gaan van een voorstel hoe juist ook binnen de BIS, via de cultuurregio's en het Fonds voor Cultuurparticipatie en daarnaast ook breder via erfgoedgelden en de gelden achter het Verdrag van Faro, deze hartencultuur gestimuleerd en gefaciliteerd kan worden en een volwaardige plek kan krijgen binnen het beleid van OCW.	Kamerstukken II 2022/23, 32820, nr. 506	De Tweede Kamer is op 4 april 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief 'Immaterieel erfgoed van, voor, door en met iedereen' (Kamerstukken II 2023/24, 32820, nr. 521).
Motie van het lid Werner; De Tweede Kamer verzoekt de regering bij de vernieuwing van het financieringsstelsel voor monumentenzorg de fysieke toegankelijkheid van openbaar toegankelijke monumenten als toetsingscriterium in de subsidievoorwaarden mee te nemen.	Kamerstukken II 2023/2024, 31511, nr. 60	De Tweede Kamer is op 20 juni 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief 'Uitkomsten verkenning financieringsstelsel monumentenzorg en verduurzaming rijksmuseum'(Kamerstukken II 2023/24, 32156, nr. 128).
Motie van het lid Van Strien c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering een garantiefonds van minimaal 1 miljoen euro op te zetten waarmee de veertien bevrijdingsfestivals zich kunnen verzekeren tegen slecht weer, bevrijdingsfestivals deel te laten nemen aan dit fonds in ruil voor een solidariteitsbijdrage en de nadere details van dit fonds verder uit te werken in samenwerking met het Nationaal Comité 4 en 5 mei; verzoekt de regering de dekking voor dit fonds te vinden in het niet-juridisch verplichte deel van artikel 14 op de OCW-begroting, op de post vrij te besteden/nog niet ingevulde middelen van beleidsartikel 1 van de BZK-begroting en beleidsartikel 3.7 van de VWS-begroting en dit fonds op te zetten binnen het Toetsingskader risicoregelingen; verzoekt de regering dit fonds uiterlijk voor het einde van dit jaar te hebben opgezet; verzoekt de regering voorts met alle betrokken departementen een visie te ontwikkelen over hoe ook voor toekomstige generaties de organisatie van de bevrijdingsfestivals gewaarborgd kan worden en de Kamer hierover voor het einde van het jaar te informeren.	Kamerstukken II 2023/2024, 31511, nr. 61	De Tweede Kamer is op 12 januari 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Uitvoering motie Van Strien c.s. over de Bevrijdingsfestivals» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 43).
Motie van de leden Wuite en Van der Graaf; De Tweede Kamer verzoekt de regering de restauratieopgave voor groot iconisch erfgoed, vergelijkbaar met de kanjerregeling, vooruitlopend aan de herziening van het financieringsstelsel monumenten voor de Voorjaarsnota aan de Kamer te zenden.	Kamerstukken II 2023/24, 31511, nr. 62	De Tweede Kamer is op 4 april 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief 'Aanbieding tussenrapportage niet-woonhuis rijksmonumenten' (Kamerstukken II 2023/24, 32156, nr. 127).
Motie van het lid Van Zanten c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering verzoekt de regering om subsidiebeleid gericht op inclusie en diversiteit geen dwingend karakter te geven voor culturele instellingen; verzoekt de regering om te onderzoeken hoe cultuursubsidies evenrediger over Nederland kunnen worden verdeeld, zodat alle regio's kunnen profiteren van culturele activiteiten en initiatieven.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 82	De Tweede Kamer is op 5 februari 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Reactie op motie van het lid Van Zanten (BBB) c.s. over geen subsidiebeleid voor inclusie en diversiteit met een dwingend karakter en een evenredigere verdeling van cultuursubsidies over Nederland» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 106).
Motie van de leden Van der Molen en De Vries; De Tweede Kamer verzoekt de regering deelname aan de Regeling Letterhoeke voort te zetten.	Kamerstukken II, 2020/21, 35570-VII, nr. 76	De Tweede Kamer is op 28 februari 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Bestuursconvenant duurzame samenwerking OCW en de Regionale Historische Centra en de positie van Regionaal Historisch Centrum Tresoar» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 113).
Motie Werner; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken of er aan de kant van de NPO of de publieke omroepen knelpunten worden ervaren bij het waarborgen van de pluriformiteit en op welke wijze deze mogelijke knelpunten kunnen worden weggenomen, en de Kamer daarover te informeren in de jaarlijkse voortgangsrapportage prestatieafspraken.	Kamerstukken II 2021/22, 32827, nr. 239	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de «Mediabegrotingsbrief 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 34).
Motie van het lid Mohandis c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering te verkennen of het sanctiebeleid kan worden aangescherpt en verduidelijkt waardoor ieders rol binnen het bestel helder is, en op zo spoedig mogelijke termijn tot een voorstel hiertoe te komen.	Kamerstukken II 2022/23, 32827, nr. 255	De Tweede Kamer is op 26 oktober 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Reactie op verzoek kwartiermaker en inhoudelijke beleidsreactie eindrapport Adviescollege Publieke Omroep» (Kamerstukken II 2023/24, 32827, nr. 292).
Motie van het lid Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering alsnog NPO Luister open te stellen voor aanbieders van journalistieke kwaliteitspodcasts.	Kamerstukken II 2022/23, 32827, nr. 258	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Stand van zaken moties en toezeggingen Media» (Kamerstukken II 2022/23, 32827, nr. 248).
Motie van de leden Van Strien en Sjoerdsma; De Tweede Kamer verzoekt de regering met alle betrokken partijen in gesprek te gaan om te zorgen dat alle gratis content van deelnemende partijen ook op de gratis variant van NLZIET te zien zal zijn, en de Kamer uiterlijk begin 2023 te informeren over de voortgang van deze gesprekken	Kamerstukken II 2022/23, 32827, nr. 266	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de «Mediabegrotingsbrief 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 34).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
Motie van de leden Van Strien en Wuite; De Tweede Kamer verzoekt de regering regering in de BIS-periode van 2025-2028 uitdrukkelijk ruimte te laten om de uitkomsten van het onderzoek van DEN en TNO mee te kunnen nemen, zodat de kansen van digitalisering en innovatie gepakt kunnen worden.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 39	De Tweede Kamer is op 16 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Uitgangspunten cultuursubsidies 2025-2028» (Kamerstukken II 2022/23, 32820 , nr. 49).
Motie van het lid Mohandis; De Tweede Kamer verzoekt de regering te komen tot een meerjarige toekomstvisie en te onderzoeken op welke wijze de «bibliotheek op school» als concept duurzaam verankerd kan worden en welke financiële en juridische voorwaarden daarvoor benodigd zijn.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 44	De Tweede Kamer is op 24 november 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Stand van zaken versterken van het stelsel van openbare bibliotheken» (Kamerstukken II 2023/24, 33846 , nr. 71).
Motie van het lid Kwint; De Tweede Kamer verzoekt de regering er nu eindelijk zorg voor te dragen dat geen enkel kopstuk van de publieke omroep direct danwel indirect, bijvoorbeeld via buitenproducenten, meer aan de NPO verdient dan de geldende ministersnorm.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 165	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de «Mediabegrotingsbrief 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 34).
Motie van het lid Kwint c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering samen met de publieke omroep te bewerkstelligen dat een vast contract na een jaar de norm wordt, inclusief harde procent-tages voor zowel de omroepen als de productiehuzen die aan de omroepen leveren.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 133	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de «Mediabegrotingsbrief 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 34).
Motie van het lid Mohandis c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering in samenspraak met de NPO en de omroepen te verkennen op welke wijze er concrete afspraken kunnen worden gemaakt om te komen tot een nieuwe en hogere norm voor percentages program-mamakers in vaste dienst van de publieke omroepen in de volgende erkenningsperiode en de Kamer hierover te informeren.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 166	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de «Mediabegrotingsbrief 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 34).
Motie van de leden Mohandis en Van Strien; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken of de huidige financiering van de NPO-ombudsman volstaat, te komen tot een voorstel indien dit niet het geval is, en de Kamer hierover zo spoedig mogelijk te informeren.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 135	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Stand van zaken moties en toezeggingen Media» (Kamerstukken II 2022/23, 32827 , nr. 248).
Motie van de leden Werner en Sjoerdsma; De Tweede Kamer verzoekt de regering om de NPO nadrukkelijk te wijzen op artikel 2 van de mediawet en daarbij aan te geven dat succes niet afgemeten wordt aan kijkcijfers en marktaandeelen; verzoekt de regering om de NPO te vragen de invloed van programmatische doelstellingen waaronder kijkcijfers op het bepalen van het media-aanbod en de mogelijke spanning van die werkwijze met de Mediawet en de publieke mediaopdracht, mee te nemen in de jaarlijkse rapportage aan het Commissariaat en de Minister op grond van artikel 2.58 Mediawet.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 167	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de «Mediabegrotingsbrief 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 34).
Motie van het lid Werner; De Tweede Kamer verzoekt de regering in kaart te brengen of regionale zenders opgenomen kunnen worden in de app van NPO, en de Kamer hierover te informeren.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr.137	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Stand van zaken moties en toezeggingen Media» (Kamerstukken II 2022/23, 32827 , nr. 248).
Motie van de leden Westerveld en Werner; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in kaart te brengen welke percentage onderti-teling voor de RPO moet gaan gelden en wat hier mogelijk (financieel) voor nodig is, en verzoekt de regering de resultaten hiervan voor de Voorjaarsnota met de Kamer te delen.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 138	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de «Mediabegrotingsbrief 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 34).
Motie van de leden Bevers en Van der Molen; De Tweede Kamer verzoekt de regering zorg te dragen voor een vorm van bestuurlijke samenwerking waarbij het duurzaam behoud van Tresoar en de bestaande financiële bijdrage daaraan worden geborgd.	Kamerstukken II 2022-23, 36200 VII , nr. 133	De Tweede Kamer is op 28 februari 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Bestuursconvenant duurzame samenwerking OCW en de Regionale Historische Centra en de positie van Regionaal Historisch Centrum Tresoar» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 113).
Motie van de leden Mohandis en Kwint; De Tweede Kamer (constaterende dat videoplatforms zoals Facebook, TikTok, Instagram en YouTube een groot marktaandeel in Nederland hebben en daarbij hoge advertentie-inkomsten genereren; constaterende dat in België deze videoplatforms ook vallen onder de stimuleringsregeling en hun bijdrage moeten leveren aan Vlaamse content; van mening dat iedereen die verdient aan Nederlandse content ook moet bijdragen aan de ontwikkeling ervan;) verzoekt de regering te onderzoeken hoe de Vlaamse regering dit heeft vormgegeven en hoe deze regeling eventueel toepasbaar zou kunnen zijn in Nederland, en de Kamer hierover te informeren.	Kamerstukken II 2022/23, 36176 , nr. 22	De Tweede Kamer is op 20 juni 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief 'Stand van zaken moties en toezeggingen inzake de investeringsverplichting voor grote streamers' (Kamerstukken II, 2023/24, 36176 , nr. 38).
Motie Kwint c.s.; De Tweede Kamer verzoekt het kabinet in overleg met de sector ervoor zorg te dragen dat de producties die via de investeringsverplichting het licht zullen zien, ook een bijdrage leveren aan het bereiken van fair pay binnen de Nederlandse audiovisuele sector.	Kamerstukken II 2022/2023, 36176 , nr. 23	De Tweede Kamer is op 20 juni 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief 'Stand van zaken moties en toezeggingen inzake de investeringsverplichting voor grote streamers' (Kamerstukken II, 2023/24, 36176 , nr. 38).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
Motie van de leden Van Strien en Mohandis; De Tweede Kamer verzoekt de regering om alles in het werk te stellen om op zo kort mogelijke termijn met socialemediaplatforms, en in het bijzonder Twitter, om tafel te zitten om te bezien hoe bedreigingen tegen journalisten te monitoren, erop te acteren en pilots hiervoor te starten, in aanloop naar de inwerkingtreding van de Europese digitale dienstenverordening.	Kamerstukken II 2022/23, 31777 , nr. 35	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de «Mediabegrotingsbrief 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII nr. 34).
Motie van de leden Mohandis en Van der Plas; De Tweede Kamer verzoekt de regering in aanloop naar de aangekondigde hervormingen van regionale en lokale omroepen en het structureel maken van PersVeilig in gesprek te gaan met betrokkenen over wat verhoudingsgewijs een eerlijke bijdrage is aan PersVeilig en de benodigde veiligheidsmaatregelen van regionale en lokale journalisten en columnisten, en de Kamer over de uitkomst van dit gesprek te informeren.	Kamerstukken II 2022/23, 31377 , nr. 43	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de «Mediabegrotingsbrief 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 34).
Motie van het lid Werner; De Tweede Kamer (overwegende dat vanwege de wetswijziging die nodig is en die pas in 2026 rond is het Rijk een financieel probleem veroorzaakt bij de omroepen die reeds gestart zijn met professionalisering en dit financiële probleem door gemeenten moet worden opgevangen, maar veel gemeenten de komende jaren de nodige financiële uitdagingen hebben;) verzoekt de regering om met ten minste de VNG, de NLPO en de WOS in gesprek te gaan over overgangsproblematiek naar het nieuwe stelsel, en de Kamer voorafgaand aan de behandeling van de begroting voor 2024 te informeren over mogelijke oplossingen.	Kamerstukken II 2023-2024, 32827 , nr. 289	De Tweede Kamer is op 19 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Stand van zaken uitwerking visiebrief lokale publieke omroep» (Kamerstukken II 2023/24, 32827 , nr. 293).
Motie van de leden Werner en Van Strien; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in overleg met de distributeurs te zoeken naar een vaste zenderpositie voor de regio die het beste past in de huidige afspraken met de andere partijen in de keten.	Kamerstukken II 2023-2024, 32827 , nr. 290	De Tweede Kamer is op 2 april 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief 'Stand van zaken moties en toezeggingen cultuur en media' (Kamerstukken II 2023/24, 32820 , nr. 520).
Motie van de leden Van den Berge en Van den Hul; De Tweede Kamer verzoekt de regering een deskundig team op te richten, bestaande uit experts en ervaringsdeskundigen, dat mbo-instellingen en leerwerkbedrijven kan ondersteunen in de aanpak van stagediscriminatie, en dat tevens kabinet en de Tweede Kamer kan adviseren over maatregelen om stagediscriminatie aan te pakken.	Kamerstukken II 2020/21, 35570-VIII, nr. 50	De Tweede Kamer is op 8 september 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Voortgang en monitoring Werkagenda mbo en Stagepact» (Kamerstukken II 2023/24, 31524 , nr. 572).
Motie van de leden Simons en Gündogan; De Tweede Kamer verzoekt de regering: –te zorgen voor een landelijk dekkend systeem in de aanpak van laaggeletterdheid, zodat het niet van de toevallige gemeente waar je woont afhangt of je geholpen wordt in het geval van laaggeletterdheid of om laaggeletterdheid te voorkomen; –inzichtelijk te maken welke incidentele middelen in de aanpak van laaggeletterdheid een structurele financiering behoeven en welke structurele resultaten hiermee behaald kunnen worden; –zorg te dragen voor de structurele betrekking van het werkveld, waaronder de in de overwegingen genoemde partijen en programma's; –de Kamer hier op zo kort mogelijke termijn, maar in ieder geval voor de begrotingsbehandeling van OCW voor het begrotingsjaar 2023, over te informeren.	Kamerstukken II 2021/22, 35925 VIII , nr. 73	De Tweede Kamer is op 14 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Voortgang en tussenevaluatie vervolgaanpak laaggeletterdheid 2020-2024» (Kamerstukken II 2022/23, 28760 , nr. 114).
Motie van de leden El Yassini en Hagen; De Tweede Kamer verzoekt de regering mbo-studenten op de BES-eilanden, op aanvraag van de student, te ondersteunen bij het leren van de Nederlandse taal, wanneer zij na een Papiamentstalige opleiding willen doorstromen naar het hoger onderwijs in Europees Nederland; verzoekt de regering deze ondersteuning te dekken uit de middelen voor versterking onderwijs-arbeidsmarkt ten behoeve van de ontwikkeling van Caribisch Nederland.	Kamerstukken II 2021/22, 35893 , nr. 8	De Tweede Kamer is op 4 april 2024 geïnformeerd met brief «Voortgang aanpak basisvaardigheden mbo» (Kamerstukken II 2023/24, 31524 , nr. 603).
Motie van de leden Stoffer en Van der Plas; De Tweede Kamer verzoekt de regering in samenwerking met MKB-Nederland het ontstaan van bedrijfsscholen financieel te stimuleren.	Kamerstukken II 2022/23, 29544 , nr. 1143	De Tweede Kamer is op 10 december 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Uitwerking onderwijsagenda LLO» (Kamerstukken II 2023/24, 30012 , nr. 157).
Motie van het lid Van der Graaf c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om te bewerkstelligen dat er in de ondersteuningsstructuur rondom mbo-studenten specifiek aandacht, kennis en kunde komt voor het signaleren van en het gesprek voeren over vroegtijdig schoolverlaten, dreigende depressieve gevoelens en suïcidale gedachten.	Kamerstukken II 2022/23, 31524 , nr. 520	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Aanpak studentenwelzijn in het middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31288 , nr. 1067).
Motie van de leden De Graaf en El Yassini; De Tweede Kamer (constaterende dat bbl-studenten vier dagen werken en één dag naar school gaan; overwegende dat er vanuit de praktijk behoefte is aan flexibiliteit, bijvoorbeeld drie dagen werk en twee dagen school; overwegende dat er krapte is op de arbeidsmarkt en dat er veel mbo-studenten nodig zijn om de maatschappelijke transities aan te kunnen, maar het niet voor iedere student passend is om slechts één dag per week onderwijs te krijgen;) verzoekt de regering met	Kamerstukken II 2022/23, 31524 , nr. 521	De Tweede Kamer is geïnformeerd met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen in het kader van de Toekomstverkenning 'Vandaag is het 2040' voor middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs en wetenschap» (Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1102).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
inachtneming van het bovenstaande in de toekomstverkenning mee te nemen hoe een dergelijke werkbegeleidende leerweg kan worden vormgegeven en wat ervoor nodig is om deze leerweg te realiseren.		
Motie van de leden Bouchallikh en De Hoop; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in de Wet educatie en beroepsonderwijs op te nemen dat de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap geregeld in overleg dient te treden met de daarvoor in aanmerking komende belangenorganisaties van studenten over aangelegenheden van algemeen belang voor studenten.	Kamerstukken II 2022/23, 31524, nr. 524	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 over deze motie geïnformeerd met de «Kamerbrief Gelijkaardige behandeling mbo-studenten» (Kamerstukken II 2022/23, 31524, nr. 569).
Motie van de leden Van der Molen en Palland; De Tweede Kamer (constaterende dat studenten in het mbo geen aanspraak kunnen maken op gemeentelijke studietoelage, indien ze door een beperking niets bij kunnen verdienen; constaterende dat studenten in het mbo geen collegekaart krijgen, waardoor ze niet aan kunnen tonen dat zij student zijn en niet in aanmerking komen voor kortingen; constaterende dat voor studenten in het mbo strengere voorwaarden en een kortere periode geldt waarin ze lesgeld terug kunnen vragen; constaterende dat in de medezeggenschapsmonitor er alleen aandacht is voor medezeggenschap in het hoger onderwijs; constaterende dat mbo-studenten die op zichzelf willen gaan wonen in veel gevallen niet in aanmerking komen voor een studentenkamer van sociale studentenhuisvesters;) verzoekt de regering te werken aan verdere gelijkheid van mbo-studenten ten opzichte van studenten in het hoger onderwijs en de voorgaande vijf knelpunten in kaart te brengen, en de Kamer gelijktijdig met de indiening van de Voorjaarsnota te informeren op welke wijze en op welke termijn deze knelpunten kunnen worden verholpen.	Kamerstukken II 2022/23, 31524, nr. 526	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 over deze motie geïnformeerd met de «Kamerbrief Gelijkaardige behandeling mbo-studenten» (Kamerstukken II 2022/23, 31524, nr. 569).
Motie van het lid Van Baarle; De Tweede Kamer verzoekt de regering om periodiek mysteryguestaanonderzoek uit te laten voeren om stagediscriminatie te signaleren en te bezien hoe de uitkomsten van dit onderzoek gebruikt kunnen worden om beterschap te bewerkstelligen bij bedrijven.	Kamerstukken II 2022/23, 31524, nr. 532	De Tweede Kamer is op 8 september 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Voortgang en monitoring Werkagenda mbo en Stagepact» (Kamerstukken II 2022/23, 31524, nr. 572).
Motie van het lid De Hoop; De Tweede Kamer verzoekt de regering in de toekomstverkenning van een Leven Lang Ontwikkelen mogelijkheden te onderzoeken om een scholingsrecht toe te kennen.	Kamerstukken II 2022/23, 31524, nr. 535	De Tweede Kamer is op 10 november 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Uitwerking onderwijsagenda LLO» (Kamerstukken II 2023/24, 30012, nr. 157).
Motie van het lid El Yassini c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering bij een positieve evaluatie vanaf 2024 de huidige middelen van de subsidie praktijkleren in te zetten voor een vervolgregeling van vijf jaar.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 144	De Tweede Kamer is op 13 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Kansrijk opleiden - het verbeteren van de aansluiting tussen het mbo en de arbeidsmarkt» (Kamerstukken II 2023/24, 31524, nr. 592).
Motie van de leden El Yassini en Van der Molen; De Tweede Kamer verzoekt de regering komend jaar € 600.000 vanuit de bekostiging mbo in te zetten om de stijgende kosten voor de mbo-vakwedstrijden op te kunnen vangen en de borging van dit programma te verzekeren.	Kamerstukken II 2022-23, 36200-VIII, nr. 77	De Tweede Kamer is op 11 oktober 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Voorhang wijzigingsregeling vakwedstrijden (v)mbo» (Kamerstukken II 2023/24, 31524, nr. 577).
Motie van het lid Hagen c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om vanaf 2024 structureel 10 miljoen euro te reserveren om boeken en licenties voor mbo-studenten jonger dan 18 jaar voor de vakken taal, rekenen en burgerschap kosteloos ter beschikking te stellen.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 145	De Tweede kamer is op 4 april 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief 'Voortgang aanpak basisvaardigheden mbo' (Kamerstukken II 2023/24, 31524, nr. 603). Het betreft een tijdelijke maatregel. Binnen twee jaar wordt vervolg gegeven aan de lange termijn.
Motie van het lid van der Molen; De Tweede Kamer (constaterende dat er veel verschillende regelingen zijn om mensen die leraar willen worden financieel te ondersteunen; overwegende dat het voor veel zij-instromers een behoorlijke zoektocht is hoe ze leraar kunnen worden; constaterende dat lerarenopleidingen en scholen samenwerken rond aankomend leraren, zowel in samenwerkingsverbanden regionale aanpak personeelstekort (RAP) en opleidingsscholen;) verzoekt de regering om deze aanpakken te verbinden, zodat beter samen met zij-instromers kan worden gezocht naar de meest geschikte route om leraar te worden, en tevens te stoppen met aparte financiële regelingen om leraar te worden en deze middelen beschikbaar te stellen voor regionale samenwerkingsverbanden zodat zij zij-instromers kunnen helpen met de financiële ondersteuning van het opleidingstraject.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 99	De Tweede Kamer is op 20 juni 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Voortgang Lerarenstrategie» (Kamerstukken II 2022/23, 27923, nr. 456).
Motie van de leden Van Baarle en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om de afspraken over stagevergoedingen niet alleen te laten gelden voor stages in het mbo, maar ook binnen het hbo en het wo; verzoekt de regering tevens om een jaarlijkse monitor stagevergoedingen uit te voeren met een uitsplitsing naar sector en onderwijsniveau, hierin	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 118	De Tweede Kamer is op 8 september 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Voortgang en monitoring Werkagenda mbo en Stagepact» (Kamerstukken II 2022/23, 31524, nr. 572).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
een onderscheid te maken tussen cao-gerelateerde en niet-cao-gerelateerde vergoedingen, alsmede met een algemene norm over de kostendekkendheid van een stagevergoeding.		
Motie van de leden Van der Plas en Pouw-Verweij; De Tweede Kamer verzoekt het kabinet naast het onderzoek naar staatssteun gelijktijdig andere opties voor de voortzetting van de Ambachtsacademie te onderzoeken in overleg met AmbachtNederland; verzoekt het kabinet om de Kamer hier voor 1 februari 2023 over te informeren.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 123	De Tweede Kamer is op 13 november 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Uitvoering van de motie van de leden Van der Plas en Pouw-Verweij over de Ambachtsacademie» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 26).
Motie van het lid De Hoop; De Tweede Kamer verzoekt de regering rekening te houden met de keuzevrijheid van studenten bij studievoorzichting.	Kamerstukken II 2022/2023, 31524, nr. 556	De Tweede Kamer is op 13 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Kansrijk opleiden - het verbeteren van de aansluiting tussen het mbo en de arbeidsmarkt» (Kamerstukken II 2023/24, 31524, nr. 592).
Motie van het lid Hagen c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in de toekomstverkenning LLO in te gaan op verschillende opties voor een leerbudget in het onderwijs.	Kamerstukken II 2022/2023, 31524, nr. 557	De Tweede Kamer is op 10 november 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Uitwerking onderwijsagenda LLO» (Kamerstukken II 2023/24, 30012, nr. 157).
Motie van het lid Hagen c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de Minister in de toekomstverkenning LLO te onderzoeken welke knelpunten publieke onderwijsinstellingen ervaren bij het aanbieden van onderwijs in het kader van leven lang ontwikkelen en voorstellen te doen om deze weg te nemen.	Kamerstukken II 2022/2023, 31524, nr. 558	De Tweede Kamer is op 10 november 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Uitwerking onderwijsagenda LLO» (Kamerstukken II 2023/24, 30012, nr. 157).
Motie van de leden Peters en De Graaf; De Tweede Kamer verzoekt de regering om mbo-instellingen aan te moedigen om alumni-beleid op te zetten en uit te voeren; verzoekt de regering om bij het opstellen van de zogenoemde «Bosatlas» gegevens van mbo-instellingen, bijvoorbeeld alumnigegevens, mee te nemen in het bepalen van het (regionale) arbeidsmarkt.	Kamerstukken II 2022/2023, 31524, nr. 559	De Tweede Kamer is op 13 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Kansrijk opleiden - het verbeteren van de aansluiting tussen het mbo en de arbeidsmarkt» (Kamerstukken II 2023/24, 31524, nr. 592).
Motie van het lid Van den Berg c.s.; De Tweede Kamer (constaterende dat de werkloosheid onder de inwoners van Bonaire, Sint-Eustatius en Saba laag is, maar dat zij vaak laaggekwalificeerd werk hebben wegens gebrek aan kwalificaties); verzoekt de regering te onderzoeken op welke wijze opleidingsmogelijkheden, zowel praktisch als theoretisch, op de eilanden voor de lokale beroepsbevolking versterkt kunnen worden, en de Kamer daarover voor Prinsjesdag 2023 te informeren.	Kamerstukken II 2022/2023, 36200 IV, nr. 69	De Tweede Kamer is op 15 februari 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief «Vierlandenoverleg OCW november 2023 - Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2024 - het jaarlijkse Ministerieel Vierlandenoverleg (M4LO)» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-IV, nr. 48).
Motie van het lid Wuite c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering te verkennen welke experimentele (hybride) samenwerkingsverbanden haalbaar zijn op het gebied van vervolgonderwijs en op korte termijn kunnen worden gestart ter versterking van de lokale economie, en de Kamer hierover in het vierde kwartaal te informeren.	Kamerstukken II 2022/2023, 36200 IV, nr. 70	De Tweede Kamer is op 15 februari 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Vierlandenoverleg OCW november 2023 - Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2024 - het jaarlijkse Ministerieel Vierlandenoverleg (M4LO)» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-IV, nr. 48).
Motie van de leden Kwint en Westerveld; De Tweede Kamer (constaterende dat er in de uitvoering van de motie-Kwint/Özdl goede ervaringen zijn opgedaan met de verlengde begeleiding van mbo'ers door onder meer hun mentoren) verzoekt de regering in overleg met het voortgezet speciaal onderwijs en mbo-instellingen deze verlengde begeleiding ook aan te bieden voor leerlingen uit het voortgezet speciaal onderwijs die de stap maken naar het mbo.	Kamerstukken II 2023/2024, 31524, nr. 579	De Tweede Kamer is op 26 oktober 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Uitwerking Actieplan voorkomen voortijdig schoolverlaten en begeleiden naar een kansrijke toekomst» (Kamerstukken II 2023/24, 26695, nr. 143).
Motie van de leden Pouw-Verweij en El Yassini; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in het eerste kwartaal van 2024 de Kamer te voorzien van gegevens uit een eerste monitoring van het beheersings-niveau van basisvaardigheden in het mbo; verzoekt de regering tevens de Kamer hierna periodiek te informeren over de voortgang van het monitoren.	Kamerstukken II 2023/2024, 31524, nr. 583	De Tweede Kamer is op 4 april 2024 geïnformeerd over deze motie met brief «Voortgang aanpak basisvaardigheden mbo» (Kamerstukken II 2023/24, 31524, nr. 603).
Motie van de leden Pouw-Verweij en Krul; De Tweede Kamer verzoekt het kabinet de referentieniveaus beter en sneller te laten aansluiten bij de onderwijspraktijk, en de Kamer te informeren op welke wijze dat kan gebeuren.	Kamerstukken II 2023/2024, 31524, nr. 584	De Tweede Kamer is op 4 april 2024 over deze motie geïnformeerd met brief «Voortgang aanpak basisvaardigheden mbo» (Kamerstukken II 2023/24, 31524, nr. 603).
Motie van het lid El Yassini; De Tweede Kamer verzoekt de regering bij de invulling van het experiment en/of de pilot van het oriëntatiejaar het opleidingsproject PitstopMBO mee te nemen.	Kamerstukken II 2023/2024, 31524, nr. 588	De Tweede Kamer is op 13 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Kansrijk opleiden - het verbeteren van de aansluiting tussen het mbo en de arbeidsmarkt» (Kamerstukken II 2023/24, 31524, nr. 592).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De motie van de leden Van Meenen en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering er voor te zorgen dat het voor onderwijsinstellingen niet mogelijk is om meer instellingscollegegeld dan de bekostiging van de opleiding en het tarief ter hoogte van het wettelijk collegegeld te vragen.	Kamerstukken II, 2017/18, 315524, nr. 357	De Tweede Kamer is op 13 mei 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Indiening voorstel Wet internationalisering in balans: uitvoering moties en aanverwante ontwikkelingen» (Kamerstukken II 2023/24, 36555, nr. 5).
De motie van het lid Ganzenvoort c.s.; De Eerste Kamer verzoekt de regering bij de toelichting op toekomstig voor te hangen AMvB's te streven naar op onderzoek gebaseerde argumentaties.	Kamerstukken I 2017/18, 34911, nr. G	Het is inmiddels stand beleid om bij iedere voor te hangen AMvB te streven naar op onderzoek gebaseerde argumentaties.
De motie van de leden Paternotte en Van den Hul; De Tweede Kamer verzoekt de regering aan hogescholen en universiteiten te vragen om voor studenten die hun Engelse taalvaardigheid willen verbeteren, facultatieve activiteiten te ontwikkelen en het bestaande aanbod te inventariseren.	Kamerstukken 2019/20 II, 35282, nr. 31	De Tweede Kamer is op 13 mei 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Indiening voorstel Wet internationalisering in balans: uitvoering moties en aanverwante ontwikkelingen» (Kamerstukken II 2023/24, 36555, nr. 5).
De motie van de leden Molen en Wiersma; De Tweede Kamer verzoekt de regering om onderzoek te doen hoe niet-bekostigd onderwijs van grotere meerwaarde kan zijn voor studenten; verzoekt de regering, bij de verduidelijking in de WHW over het verzorgen van onderwijs aan de doelgroep (werkende) volwassenen door instellingen in het hoger onderwijs voldoende waarborgen op te nemen om een gelijk speelveld tussen bekostigde en niet-bekostigde onderwijsinstellingen te garanderen.	Kamerstukken 2019/20 II, 31288, nr. 810	De Tweede Kamer is op 10 november 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Uitwerking onderwijsagenda LLO» (Kamerstukken II 2023/24, 30012, nr. 157).
De motie van het lid Rudmer Heerema c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering per direct een plan van aanpak te maken om een gespecialiseerde pabo gericht op het jongere en oudere kind te creëren en per zomer 2020 een experiment te starten waarbij pabo-instellingen op vrijwillige basis kunnen deelnemen aan een pilot voor een gespecialiseerde pabo gericht op het jongere en oudere kind, en de eventuele toelatingseisen en bevoegd gezag daarop aan te passen; verzoekt de regering tevens, om per collegejaar 2021–2022 de gespecialiseerde pabo gericht op het jongere en oudere kind voor alle pabo-instellingen mogelijk te maken, en de Tweede Kamer voor 1 januari 2021 te informeren over de voortgang hierop.	Kamerstukken 2019/20 II, 27923, nr. 401	De Tweede Kamer is op 25 april 2024 over de motie De Kort c.s. geïnformeerd (die hetzelfde doel heeft als deze motie van het lid Rudmer Heerema c.s.) met de brief 'Uitvoering aangenomen moties De Kort c.s. inzake wetsvoorstel differentiatie pabo en Soepboer inzake maximumlesurennorm in de cao vo ingediend in tweeminutendebat leraren' (Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 489).
Motie van het lid Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om met de NVAO te bezien of de accreditatiekaders passend zijn waar het gaat om studenten met een functiebeperking en die waar nodig aan te scherpen.	Kamerstukken 2019/20 II, 31288, nr. 855	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Aanpak studentenwelzijn in het middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31288, nr. 1067).
Motie van het lid Van der Molen; De Tweede Kamer verzoekt de regering kaders op te stellen om de communicatie van hogeronderwijsinstellingen buiten onderwijstijd primair in het Nederlands te laten zijn, met uitzonderingen als een andere taal doelmatiger blijkt te zijn zonder dat belangen van derden daardoor geschaad worden.	Kamerstukken 2019/20 II, 31288, nr. 857	De Tweede Kamer is op 2 april 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Zelfregie-aanpak onderwijsinstellingen inzake internationalisering in balans» (Kamerstukken II 2023/24, 22452, nr. 89).
Motie van het lid van den Hul; De Tweede Kamer verzoekt de regering de bekendheid van het levenlanglerenkrediet en de STAP-regeling te vergroten voor bovenstaande categorieën personen die niet in loondienst zijn – bijvoorbeeld door het inzetten van ambassadeurs – en de Kamer hier voor het einde van het jaar over te informeren.	Kamerstukken II, 2020/21, 30012, nr. 131	De Tweede Kamer is op 10 november 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Uitwerking onderwijsagenda LLO» (Kamerstukken II 2023/24, 30012, nr. 157).
Motie van het lid Sazias; De Tweede Kamer verzoekt de regering voorlichting over het levenlanglerenkrediet te intensiveren en het levenlanglerenkrediet ook optimaal toegankelijk te maken voor lager opgeleiden.	Kamerstukken II, 2020/21, 30012, nr. 132	De Tweede Kamer is op 10 november 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Uitwerking onderwijsagenda LLO» (Kamerstukken II 2023/24, 30012, nr. 157).
Motie van het lid Kwint en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in gesprek te gaan met de Vereniging Hogescholen en de VSNU met als doel de omvang van het schaduwonderwijs terug te dringen; verzoekt het kabinet, om ervoor zorg te dragen dat studenten kwalitatief goede begeleiding ontvangen indien zij dit nodig hebben, zodat zij geen gebruik hoeven maken van schaduwonderwijs.	Kamerstukken II, 2020/21, 35830-VIII, nr. 16	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Aanpak studentenwelzijn in het middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31288, nr. 1067).
Motie van de leden Kwint en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om met hogescholen en universiteiten afspraken te maken met het doel dat er geen reclame wordt gemaakt voor private aanbieders van schaduw-onderwijs.	Kamerstukken II, 2020/21, 35830-VIII, nr. 17	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Aanpak studentenwelzijn in het middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31288, nr. 1067).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
Motie van het lid Wassenberg c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om zo veel mogelijk concrete voorbereidingen te treffen die een volgend kabinet kunnen helpen om zo snel mogelijk stappen te zetten in het verbeteren van het studentenwelzijn.	Kamerstukken II 2021/22, 35925 VIII , nr. 59	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Aanpak studentenwelzijn in het middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31288 , nr. 1067).
Motie van de leden De Hoop en Westerveld; (constaterende dat instellingen de mogelijkheid hebben om studenten die voltijds zitting nemen in de medezeggenschapsraad eenmalig vrijstelling te kunnen bieden voor het betalen van het wettelijke collegegeld; constaterende dat de keuze om deze vrijstelling wel of niet aan te bieden aan instellingen zelf is en een meerderheid van de instellingen aangeeft deze optie niet te bieden; van mening dat de participatie van studenten in medezeggenschapsraden van grote waarde is en dit moet worden gestimuleerd;) verzoekt de regering in gesprek te treden met instellingen die momenteel deze optie niet bieden om te onderzoeken welke redenen hieraan ten grondslag liggen en mogelijke obstakels hiertoe weg te halen.	Kamerstukken II 2021/22, 34251 , nr. 97	De Tweede Kamer is op 22 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Versterking medezeggenschap hoger onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 59).
Motie van de leden Westerveld en De Hoop; De Tweede Kamer verzoekt de regering om samen met de studentenorganisaties en de koepels van de instellingen landelijke richtlijnen op te stellen voor de vergoedingen van de leden van de medezeggenschap uit het studentenondersteuningsfonds.	Kamerstukken II 2021/22, 34251 , nr. 98	De Tweede Kamer is op 7 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief «Vergoedingen medezeggenschap en reactie op de medezeggenschapsmonitor» (Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1135).
Motie van de leden De Hoop en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om telkens expliciete bescherming van de academische vrijheid in de afweging te betrekken of er bij universiteiten en hogescholen een (spoed)aanwijzing proportioneel en gewenst is.	Kamerstukken II 2021/22, 35920 , nr. 33	Het is stand beleid dat telkens expliciete bescherming van de academische vrijheid wordt betrokken in de afweging of er bij universiteiten en hogescholen een (spoed)aanwijzing proportioneel en gewenst is.
Motie van de leden Van der Laan en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering het instemmingsrecht van de medezeggenschap op de studievoorschotmiddelen vanaf 2025 te continueren.	Kamerstukken II 2021/22, 31288 , nr. 976	De Tweede Kamer is op 22 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Versterking medezeggenschap hoger onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 59).
Motie van de leden Van der Molen en Van der Woude; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in het beoordelingskader van de NVAO de wijze van toetsing van de taalkeuze te expliciteren en dit tevens te expliciteren voor het advies van de CDHO rondom de taalkeuze, en de Kamer daarover te informeren voor het einde van het kalenderjaar; en verzoekt de regering om op alle lopende aanvragen voor Engelstalige nieuwe opleidingen die bij de CDHO, bij het ministerie of de NVAO in behandeling zijn voorafgaand aan de definitieve besluitvorming alsnog een toets op de taalkeuze toe te passen en de uitkomst daarvan te publiceren.	Kamerstukken II 2021/22, 31288 , nr. 978	De Tweede Kamer is op 8 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Motie-Omtzigt c.s. over anderstalige opleidingen en over het ontwikkelen en handhaven van heldere normen voor de onderwijstaal Nederlands» (Kamerstukken II 2022/23, 31288 , nr. 1056).
Motie van het lid Simons; De Tweede Kamer verzoekt de regering aan te moedigen dat studieadviseurs kennis hebben van functiebeperkingen, waaronder neurodivergentie zoals dyscalculie, hoogsensitiviteit, autisme en AD(H)D.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 66	De Tweede Kamer is op 12 juli 2023 over deze motie geïnformeerd met de «Eerste voortgangsbrieven bestuursakkoord en beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap» (Kamerstukken II 2022/23, 31288 , nr. 1071).
Motie van het lid van der Woude c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering Minister uiterlijk voor het zomerreces met een nieuw wetsvoorstel te komen voor de beheersing van de instroom van internationale studenten.	Kamerstukken II 2022-23, 36200-VIII, nr. 76	De Tweede Kamer is op 13 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Voortgang internationalisering in balans» (Kamerstukken II 2023/24, 22452 , nr. 87).
Motie van het lid De Hoop c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering onderwijsinstellingen in het middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs te verplichten zelfmoordpreventie- en nazorgbeleid te voeren en ze te faciliteren met informatie hiertoe van gerenommeerde organisaties zoals 113 Zelfmoordpreventie.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 95	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Aanpak studentenwelzijn in het middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31288 , nr. 1067).
Motie van de leden Westerveld en Sylvana Simons; De Tweede Kamer (overwegende dat er in beleid en in debat veel minder aandacht is voor jongeren met minder kansen, of jongeren in het beroepsonderwijs en zij ook vrijwel niet gerepresenteerd worden in besturen van landelijke jongerenorganisaties; constaterende dat er een landelijke regeling is voor financiële steun voor studenten aan het hoger onderwijs met een bestuursfunctie; constaterende dat voorwaarde voor een beurs is dat een organisatie zich moet bezighouden met «activiteiten die belangrijk zijn voor het hoger onderwijs»;) verzoekt de regering om het woord «hoger» te schrappen in deze subsidievoorwaarde, zodat deze organisaties voor een bredere groep kunnen opkomen.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 104	De Tweede Kamer is op 5 december 2023 geïnformeerd over deze motie met het Advies Afdeling Advisering Raad van State en Nader Rapport inzake Wijziging van wetten op met name het terrein van onderwijs, cultuur en wetenschap in verband met het repareren van wetstechnische en redactionele vergissingen en verschrijvingen (Reparatiewet OCW 20##) (Kamerstukken II 2023/24, 36478 , nr. 4).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
Motie van het lid Pouw-Verweij c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering met het hoger onderwijs in overleg te gaan om te komen tot criteria voor het nastreven van een evenwichtige verhouding.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 114	De Tweede Kamer is op 13 mei 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Indiening voorstel Wet internationalisering in balans: uitvoering moties en aanverwante ontwikkelingen» (Kamerstukken II 2023/24, 36555, nr. 5).
Motie van het lid Van Baarle; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in de gesprekken met de koepels, het signaal over te brengen dat de behoefte bestaat aan inclusieve en toegankelijke stilteruimten die recht doen aan de behoefte van studenten.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 119	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Aanpak studentenwelzijn in het middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31288, nr. 1067).
Motie van het lid Dassen c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering met een evaluatie van de huidige manier van schuldfinanciering te komen, waarbij zij ook alternatieve voorstellen meeneemt, bijvoorbeeld langere rentelooptijden.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 122	De Tweede Kamer is op 27 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Reactie op diverse moties en toezeggingen op het gebied van studiefinanciering» (Kamerstukken II 2022/23, 24724, nr. 210).
Motie van de leden Van der Molen en Van der Laan; De Tweede Kamer verzoekt de regering om samen met de Vereniging Hogescholen, de instellingen en de studentenbonden te kijken hoe meer hogescholen enthousiast kunnen worden gemaakt om een ombudsfunctionaris voor zowel studenten als medewerkers in te stellen.	Kamerstukken II 2022/23, 31888, nr. 995	De Tweede Kamer is op 12 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de «Eerste voortgangsbrieff bestuursakkoord en beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap» (Kamerstukken II 2022/23, 31288, nr. 1071).
Motie van het lid Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in de volgende monitor beleidsmaatregelen specifiek aandacht te hebben voor de vertegenwoordiging en facilitering van studenten met een functiebeperking; verzoekt de regering tevens met onderwijsinstellingen afspraken te maken zodat het specifieke beleid voor studenten met een beperking wordt verbeterd in samenspraak met deze studenten.	Kamerstukken II 2022/23, 31888, nr. 998	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Aanpak studentenwelzijn in het middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31288, nr. 1067).
Motie van het lid Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om met de vertegenwoordigers van de medezeggenschappers, de studentenorganisaties en de koepels van de instellingen uitgangspunten op te stellen over de wijze waarop de medezeggenschap betrokken dient te worden bij crisisbesluitvorming.	Kamerstukken II 2022/23, 31888, nr. 999	De Tweede Kamer is op 22 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Versterking medezeggenschap hoger onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 59).
Motie van de leden Van Meenen en Van der Laan; De Tweede Kamer verzoekt de regering om samen met de studentenorganisaties en de koepels van de instellingen landelijke richtlijnen op te stellen voor de medezeggenschap op het gebied van scholing, ondersteuning en communicatie.	Kamerstukken II 2022/23, 31888, nr. 1000	De Tweede Kamer is op 22 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Versterking medezeggenschap hoger onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 59).
Motie van de leden Westerveld en Kwint; De Tweede Kamer verzoekt de regering om de omvang van het schaduwonderwijs specifiek voor decentrale selectie in kaart te brengen; verzoekt de regering tevens om in gesprek te gaan met instellingen, met het doel om hen aan te moedigen om de banden met het schaduwonderwijs te verbreken.	(Kamerstukken II 2022/23, 35765, nr. 10)	De Tweede Kamer is op 14 februari 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Selectie in het hbo en wo» (Kamerstukken II 2023/24, 31288, nr. 1103).
Motie van het lid Van der Laan; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in gesprek te gaan met het veld over en afspraken te maken met instellingen over het zo veel mogelijk beperken van onnodige selectiecriteria en -instrumenten, en de Kamer hierover te informeren.	(Kamerstukken II 2022/23, 35765, nr. 14)	De Tweede Kamer is op 14 februari 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Selectie in het hbo en wo» (Kamerstukken II 2023/24, 31288, nr. 1103).
Motie van het lid Omtzigt c.s.; De Tweede Kamer (constaterende dat artikel 1.3, lid 5 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek stelt dat de universiteiten, levensbeschouwelijke universiteiten, hogescholen en de Open Universiteit zich in het kader van hun werkzaamheden op het gebied van het onderwijs wat betreft Nederlandstalige studenten mede richten op de bevordering van de uitdrukkingsvaardigheid in het Nederlands; constaterende dat artikel 7.2 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek stelt dat het onderwijs wordt gegeven en de examens worden afgenomen in het Nederlands, waarbij in afwijking van de eerste volzin een andere taal kan worden gebezigd: • wanneer het een opleiding met betrekking tot die taal betreft; • wanneer het onderwijs betreft dat in het kader van een gastcollege door een anderstalige docent gegeven wordt; • indien de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs dan wel de herkomst van de studenten daartoe noodzaak, overeenkomstig een door het instellingsbestuur vastgestelde gedragscode; constaterende dat de invulling van beide artikelen niet altijd helemaal duidelijk is en dat het aan handhaving ontbreekt;) verzoekt de regering heldere normen te ontwikkelen voor deze artikelen en te bevorderen dat de inspectie deze normen publiceert en handhaaft voor de invulling van deze twee artikelen; verzoekt de regering wat betreft het onderwijs in de bachelorfase over de normen en de handhaving voor 1 juni 2023 aan de Kamer te rapporteren.	Kamerstukken II 2022/2023, 31288, nr. 1008	De Tweede Kamer is op 8 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Motie-Omtzigt c.s. over anderstalige opleidingen en over het ontwikkelen en handhaven van heldere normen voor de onderwijstaal Nederlands» (Kamerstukken II 2022/23, 31288, nr. 1056).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
Motie van het lid Kwint c.s.; De Tweede Kamer verzoekt het kabinet te onderzoeken hoe sterk de relatie is tussen de huidige bekostigingssystematiek van het Nederlandse hoger onderwijs en de steeds maar toenemende internationale studentenaantallen.	Kamerstukken II 2022/2023, 31288 , nr. 1009	De Tweede Kamer is op 19 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Bekostiging en bekostigingsvarianten hoger onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1096).
Motie van het lid Pauls c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken of een pilot met een vierjarige voltijdpraktijkopleiding kan worden gerealiseerd per volgend schooljaar, en de Kamer daarover voor het zomerreces te informeren.	Kamerstukken II 2022/2023, 36200 VIII , nr. 189	De Tweede Kamer is op 20 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Voortgang Lerarenstrategie» (Kamerstukken II 2022/23, 27923 , nr. 456).
Motie van de leden Peters en El Yassini; De Tweede Kamer verzoekt de regering om te onderzoeken of en, zo ja, hoe het mogelijk is om bij de aanvraag van de aanvullende beurs rekening te houden met of ouders in het land waar ze een inkomen verdienen tot de middeninkomens behoren, en de Kamer hierover te informeren voor het zomerreces.	Kamerstukken II 2022/2023, 36229 , nr. 18	De Tweede Kamer is op 27 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Reactie op diverse moties en toezeggingen op het gebied van studiefinanciering» (Kamerstukken II 2022/23, 24724 , nr. 210).
Motie van de leden De Graaf en Peters; De Tweede Kamer verzoekt de regering voor het zomerreces de mogelijkheden in beeld te brengen onder welke voorwaarden studenten hun reisvoorziening tijdelijk stop kunnen zetten waarbij het reisrecht behouden blijft, en hiertoe in overleg te treden met ov-bedrijven en DUO; verzoekt de regering tevens de Kamer te informeren over de uitkomst van de gesprekken met ov-bedrijven en DUO.	Kamerstukken II 2022/2023, 36229 , nr. 23	De Tweede Kamer is op 27 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Reactie op diverse moties en toezeggingen op het gebied van studiefinanciering» (Kamerstukken II 2022/23, 24724 , nr. 210).
Motie van het lid De Hoop c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om ook andere maatregelen te bedenken om studenten proactief te benaderen voor de aanvraag van de aanvullende beurs, en deze maatregelen te bedenken in samenspraak met studenten.	Kamerstukken II 2022/2023, 36229 , nr. 26	De Tweede Kamer is op 27 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Reactie op diverse moties en toezeggingen op het gebied van studiefinanciering» (Kamerstukken II 2022/23, 24724 , nr. 210).
Motie van de leden Pouw-Verweij en Peters; De Tweede Kamer (constaterende dat het bedrag van de aanvullende beurs voor inkomens van € 35.000 tot € 70.000 proportioneel wordt afgebouwd, waarbij de daling met een lineaire curve verloopt; overwegende dat bij inkomens tot € 70.000 een betekenisvolle aanvullende beurs nodig is; overwegende dat vanwege deze steile afbouw het effect van het verhogen van de inkomensgrens voor een groot deel teniet wordt gedaan omdat lang voor het maximuminkomen de hoogte van de aanvullende beurs al aanzienlijk is verlaagd; overwegende dat het vormgeven van de afbouw met een toenemende daling, waarbij de daling met een curve aanvankelijk vrij vlak en aan het slot steil verloopt, ertoe leidt dat meer studenten een hogere aanvullende beurs kunnen krijgen;) roept het kabinet op in beeld te brengen hoe een toenemende daling van de afbouw vorm kan krijgen en wat de financiële consequenties hiervan zijn.	Kamerstukken II 2022/2023, 36284 , nr. 27	De Tweede Kamer is op 27 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Reactie op diverse moties en toezeggingen op het gebied van studiefinanciering» (Kamerstukken II 2022/23, 24724 , nr. 210).
Motie van de leden El Yassini en Peters; De Tweede Kamer verzoekt de regering verzoekt de regering om bij de aanvraag van studiefinanciering van toekomstige studenten te vragen of ze aanspraak maken op studiefinanciering in een ander land; verzoekt de regering te onderzoeken hoe gemonitord kan worden of studenten cumulatief studiefinanciering ontvangen; verzoekt de regering ook voor de zomer met een plan te komen om cumulatieve studiefinanciering te voorkomen.	Kamerstukken II 2022/2023, 36229 , nr. 30	De Tweede Kamer is op 27 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Reactie op diverse moties en toezeggingen op het gebied van studiefinanciering» (Kamerstukken II 2022/23, 24724 , nr. 210).
Motie Van der Plas; De Tweede Kamer verzoekt de regering na de behandeling in de Tweede Kamer over te gaan op actieve vormen, zoals mailing, van generieke communicatie richting studenten over hun rechten rondom de basisbeurs.	Kamerstukken II 2022/2023, 36229 , nr. 30	De Tweede Kamer is op 27 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Reactie op diverse moties en toezeggingen op het gebied van studiefinanciering» (Kamerstukken II 2022/23, 24724 , nr. 210).
Motie van het lid Van Meenen c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om te onderzoeken welke laagdrempelige instroomroutes tot vakleerkracht muziek of muzikspecialist in het basisonderwijs aangeboden kunnen worden en de Kamer hier voor 6 juni over te informeren.	Kamerstukken II 2022/23, 36132 , nr. 10	De Tweede Kamer is op 20 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Voortgang Lerarenstrategie» (Kamerstukken II 2022/23, 27923 , nr. 456).
Motie van het lid Peters c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om te onderzoeken hoe de eerstegraadslerarenopleidingen, educatieve minor en educatieve module meer aandacht kunnen besteden aan lesgeven in het vmbo.	Kamerstukken II 2022/2023, 36132 , nr. 12	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief «Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 492).
Motie van het lid Gerkens c.s.; De Eerste Kamer verzoekt de Staatssecretaris met haar collega van OCW in overleg te gaan om de besturen van de lerarenopleidingen te bewegen tot het formuleren van een ambitie voor digitale geletterdheid op lerarenopleidingen op landelijk niveau en hierover aan de Eerste Kamer te rapporteren.	Motie EK CXLVII nr. J	De Eerste Kamer is op 13 februari 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «digitale geletterdheid op lerarenopleidingen op landelijk niveau» (Kamerstukken I 2023/24, CXLVII, nr. O).
Motie van de leden Michon-Derkzen en Van der Woude; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken welke onderdelen van Title IX toepasbaar kunnen zijn in de Nederlandse situatie, en de Kamer hierover te informeren voor 1 januari 2024.	Kamerstukken II 2022/23, 36234 , nr. 5	De Tweede Kamer is op 7 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief «Voortgangsbrieven integrale aanpak sociale veiligheid hoger onderwijs en wetenschap» (Kamerstukken II 2023/24, 29240 , nr. 140).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
Motie van de leden Kwint en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om bij de verkenning naar een leven lang leren expliciet terug te komen op het plan voor een publiek bij- en nascholings-instituut, inclusief een afweging waarom hier wel of niet toe wordt overgegaan.	Kamerstukken II 2022/2023, 31293, nr. 674	De Tweede Kamer is op 10 november 2023 en op 15 december 2023 over deze motie geïnformeerd met respectievelijk de brieven «Uitwerking onderwijsagenda LLO» (Kamerstukken II 2023/24, 30012, nr. 157) en «Lerarenstrategie december 2023 Werken in het onderwijs» (kamerstukken II 2023/24 27923, nr. 460).
Motie van de leden Kwint en Paul; De Tweede Kamer verzoekt de regering voor Prinsjesdag in overleg te treden met de lerarenopleidingen over het curriculum, de stroomlijning daarvan en de aandacht voor basisvaardigheden, en de Kamer over de uitkomsten van dit overleg en aanvullende acties te informeren.	Kamerstukken II 2022/2023, 31293, nr. 676	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Lerarenstrategie december 2023 Werken in het onderwijs» (kamerstukken II 2023/24 27923, nr. 460).
Motie van de leden Van der Woude en Peters; De Tweede Kamer verzoekt de regering om een inventarisatie van voor- en nadelen van deze vormen van bekostiging mee te nemen in haar beleidsreactie, daarbij reeds beschikbaar onderzoek en internationale voorbeelden te gebruiken en een concreet tijdpad te schetsen voor implementatie van een nieuwe bekostigingssystematiek.	Kamerstukken II 2022/2023, 31288, nr. 1040	De Tweede Kamer is op 19 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Bekostiging en bekostigingsvarianten hoger onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31288, nr. 1096).
Motie van de leden Krul en Peters; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in de gewijzigde Regeling macrodoelmatigheid hoger onderwijs waarborgen op te nemen waardoor er voor jonge mensen in alle regio's in Nederland voldoende opleidingsaanbod blijft.	Kamerstukken II 2022/2023, 31288, nr. 1044	De Tweede Kamer is op 26 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Herziene Regeling macrodoelmatig opleidingsaanbod hoger onderwijs 2023» (Kamerstukken II 2022/23, 31288, nr. 1062).
Motie van het lid Krul c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering de middelen uit het sectorplan in te zetten voor het versterken van de samenwerking bij de taalopleidingen aan de universiteiten, waarbij het niet de bedoeling is om veel tijd te verspillen aan vergaderen en ingewikkelde plannen maken, bijvoorbeeld over joint degrees of unilocaties; verzoekt de regering dat de energie met name ingezet moet worden op het laten groeien van de studentenaantallen en dat de sectorplanmiddelen in ieder geval ook ingezet moeten worden voor een grote landelijke campagne «kies talen» in lijn met het rapport Talen Centraal.	Kamerstukken II 2022/2023, 31288, nr. 1045	De Tweede Kamer is op 6 maart 2024 over deze motie geïnformeerd met de «Kamerbrief reactie op brieven Visiegroep Buurtalen en uitvoering motie Krul cs inzake landelijke campagne talenopleidingen» (Kamerstukken II 2023/24, 31288, nr. 1106).
Motie van de leden Peters en Van der Graaf; De Tweede Kamer verzoekt de regering om samen met de VU en de ambtsopleidingen tot afspraken te komen welk deel van het budget nieuwe opleidingen mee mogen nemen indien ze naar een andere universiteit willen vertrekken, en de Kamer hierover te informeren voor de begrotingsbehandeling; verzoekt de regering om ook de samenwerkingsafspraken tussen de VU en de ambtsopleidingen waarin dit is vastgelegd gelijktijdig mee te sturen.	Kamerstukken II 2022/2023, 31288, nr. 1059	De Tweede Kamer is op 18 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Uitvoering motie samenwerkingsafspraken ambtsopleidingen VU» (Kamerstukken II 2023/24, 31288, nr. 1095).
Motie van het lid Krul c.s.; De Tweede Kamer (overwegende dat het met name voor het mbo belangrijk is om het onderwijsaanbod in de regio te behouden en goed ov hiervoor essentieel is; overwegende dat de Minister van OCW voornemens is om de bijdrage voor het ov-studentenreisproduct significant te korten, als gevolg van het gebruik van een niet-representatief ijkjaar, met grote gevolgen voor studenten, onderwijsinstellingen en openbaar vervoer in de regio) verzoekt het kabinet te wachten met de definitieve besluitvorming totdat de Onderwijsbegroting voor het jaar 2024 in de Kamer is behandeld; verzoekt het kabinet voorafgaand aan de behandeling van de Onderwijsbegroting met een brief te komen met daarin mogelijke oplossingen en financiële consequenties.	Kamerstukken II 2023/2024, 31524, nr. 581	De Tweede Kamer is op 17 november 2023 door de Minister van IenW over deze motie geïnformeerd met de brief over aanvullende financiële steun voor het openbaar vervoer (Kamerstukken II 2023/24, 23645, nr. 811).
Motie van de leden Westerveld en Peters; De Tweede Kamer verzoekt de regering om voor de begrotingsbehandeling van OCW te komen met een verkenning hoe te komen tot een gelijkwaardige behan-deling van alle studenten als het aankomt op restitutie van het lesgeld, zodat mbo-studenten hier zo snel mogelijk profijt van hebben.	Kamerstukken II 2023/2024, 31524, nr. 586	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Reactie op het amendement Omtzigt c.s. en diverse moties en toezeggingen op het gebied van studiefinanciering» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 36).
Motie van de leden Krul en Peters; De Tweede Kamer verzoekt de regering om binnen de financiële kaders van het studiefinancieringsstelsel opties uit te werken waarmee studenten die onder het studievoorschotstelsel vielen een korting op hun studieschuld krijgen wanneer ze versneld aflossen; verzoekt de regering tevens om de informatievoorziening voor studenten te verbeteren, waaronder het opnemen van een banner «geld lenen kost geld» op de website van DUO; verzoekt de regering om samen met in ieder geval VNO-NCW en MKB-Nederland opties uit te werken waarmee werkgevers de mogelijkheid hebben om oud-studenten te helpen bij het afbetalen van hun schulden; verzoekt de regering om samen met (oud-)studenten opties uit te werken waardoor studenten geholpen worden om verstandige keuzes te maken bij het aangaan van een studielening en oud-studenten geholpen worden om verstandige keuzes te maken bij het (versneld) aflossen van hun lening; verzoekt de regering om dit plan in het eerste kwartaal van 2024 naar de Kamer te sturen.	Kamerstukken II 2023/2024, 31288, nr. 1085	De Tweede Kamer is over de eerste twee verzoeken uit de motie geïnformeerd op 21 december 2023 met de brief «Reactie op het amendement Omtzigt c.s. en diverse moties en toezeggingen op het gebied van studiefinanciering» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 36). De Tweede Kamer is op 16 april 2024 geïnformeerd over de overige twee verzoeken uit deze motie met de brief «Reactie op motie Krul en Peters over informatievoorziening aan studenten en hulp bij aflossing door werkgevers» (Kamerstukken II 2023/24, 24724, nr. 238).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
Motie van de leden westerveld en Van der Graaf; De Tweede Kamer verzoekt de regering om de rente voor alle studenten die onder het leenstelsel vielen komend jaar te bevriezen op het niveau van 2023, en als dit uitvoeringstechnisch niet kan, dit breder te trekken en verzoekt dit te financieren conform amendement Omtzigt c.s. (36 418, nr. 63) uit de versoering van de expatregeling.	Kamerstukken II 2023/2024, 31288 , nr. 1088	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Reactie op het amendement Omtzigt c.s. en diverse moties en toezeggingen op het gebied van studiefinanciering» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 36).
Motie van het lid Hertzberger c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om binnen acht weken een plan te maken met Hogeronderwijsinstellingen met daarin concrete maatregelen die elke instelling afzonderlijk gaat nemen om het aandeel Engelstalige opleidingen stevig terug te dringen, waarbij rekening wordt gehouden met de arbeidsmarkt, studentenhuysvesting en regio.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 74	De Tweede Kamer is over de eerste twee verzoeken uit de motie geïnformeerd op 21 december 2023 met de brief «Reactie op het amendement Omtzigt c.s. en diverse moties en toezeggingen op het gebied van studiefinanciering» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 36). De Tweede Kamer is op 16 april 2024 geïnformeerd over de overige twee verzoeken uit deze motie met de brief «Reactie op motie Krul en Peters over informatievoorziening aan studenten en hulp bij aflossing door werkgevers» (Kamerstukken II 2023/24, 24724 , nr. 238).
Motie van de leden Krul en Martens-America; De Tweede Kamer verzoekt de regering spoed te maken met de noodzakelijke stappen waarmee vastgesteld kan worden onder welke voorwaarden het werken met leeuuitkomsten inderdaad uitgebreid kan worden, hier een helder tijdspad voor op te stellen, en de Kamer hierover voor de zomer van 2024 te informeren.	Kamerstukken II 2022/2023, 36136 , nr. 15	Met het instemmen van de Tweede Kamer met het amendement van het lid Krul over ook voltijdsopleidingen binnen het hoger onderwijs met leeuuitkomsten kunnen laten werken (Kamerstukken II 2023/34, 36136 , nr. 11) is deze motie de facto uitgevoerd en is een tijdlijn niet meer relevant).
Motie van de leden Van der Plas en Van Zanten; De Tweede Kamer verzoekt de regering bij hogescholen en universiteiten erop aan te dringen een identificatieplicht te hanteren voor zo lang als nodig en hierop te handhaven, door bijvoorbeeld het tonen van de collegekaart, zodat personen die op geen enkele wijze verbonden zijn aan de onderwijsinstelling uit de gebouwen kunnen worden geweerd, indien de openbare orde daar aanleiding toe geeft.	Kamerstukken II 2023/24, 30950 , nr. 373	De Tweede Kamer is op 31 mei 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Stand van zaken omtrent de veiligheid op universiteiten en hogescholen n.a.v. de protesten over de situatie in Gaza» (Kamerstukken II 2023/24, 29240 , nr. 139).
Motie van het lid Diederik van Dijk; De Tweede Kamer verzoekt de regering afspraken te maken met de instellingen voor hoger onderwijs om de toegang tot gebouwen zodanig te controleren dat risico's op antisemitische incidenten door (externe) activisten, waaronder bedreiging, intimidatie en het verheerlijken van geweld, zo veel mogelijk worden voorkomen.	Kamerstukken II 2023/24, 30950 , nr. 389	De Tweede Kamer is op 31 mei 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Stand van zaken omtrent de veiligheid op universiteiten en hogescholen n.a.v. de protesten over de situatie in Gaza» (Kamerstukken II 2023/24, 29240 , nr. 139).
Motie van het lid Van der Woude c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om te laten onderzoeken of zelfcensuur en beperking van diversiteit van perspectieven in de wetenschap en het hoger onderwijs een rol spelen, met daarbij ook aandacht voor de toenemende bedreiging, intimidatie en haatreacties naar wetenschappers, en onvrije gevoelens van studenten, en met aanbevelingen te komen hoe het vrije woord van studenten en veiligheid van wetenschappers binnen weten-schappelijke waarheidsvinding te allen tijde beschermd dienen te worden.	Kamerstukken II 2021/22, 35925 VIII , nr. 40	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Uitvoering Motie lid v.d. Woude c.s. over zelfcensuur in de wetenschap en hoger onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 35).
Motie van de leden Van der Molen en Inge van Dijk; De Tweede Kamer verzoekt de regering om initiatief te nemen om landelijke afspraken te maken tussen de betrokken ministeries en de uitvoerende diensten, waaronder Belastingdienst, UWV en Sociale Verzekeringsbank, die werkbaar zijn voor de universiteiten, zodat er een fiscale methodiek komt voor hoe om te gaan met de top-upbeurzen, die duidelijk is en die door alle betrokken partijen eenduidig geïnterpreteerd wordt.	Kamerstukken II 2021/22, 31288 , nr. 977	De Tweede Kamer is op 20 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Reactie op motie internationale beurspromovendi» (Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1098).
Motie van de leden Van der Woude en Van der Graaf; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in de technologiestrategie een analyse te maken van de verdeling van onderzoeks- en onderwijsmiddelen over alfa, bèta, gamma en (technisch-)medische wetenschap in Nederland en andere landen; verzoekt het kabinet daarbij eveneens om bij deze analyse van de financiële middelen een nadere uitsplitsing te maken naar specifieke sectoren en technologieën binnen de brede domeinen alfa, bèta, gamma en (technisch-)medische wetenschap, inclusief de relevantie van deze sectoren of technologieën voor grote maatschappelijke transities.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 75	De Tweede Kamer is op 25 oktober 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Reactie op de motie Van der Woude en Van der Graaf over in de technologiestrategie een analyse maken van de verdeling van onderzoeks- en onderwijsmiddelen over alfa, bèta, gamma en (technisch-)medische wetenschap» (Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1087).
Motie van het lid Van der Woude c.s.; De Tweede Kamer (overwegende dat de commissie-Weckhuysen advies gaat geven over de starters- en stimuleringsbeurzen en een door NWO ingestelde commissie advies uitbrengt aan de raad van bestuur van NWO op basis van haar onderzoek naar de verhouding tussen de starters- en stimuleringsbeurzen en andere vormen van onderzoeksfinanciering;) verzoekt de Minister om, na het uitbrengen van deze adviezen hiertoe, samen met NWO en instellingen duidelijkheid te	Kamerstukken II 2022/2023, 31288 , nr. 1041	De Tweede Kamer is op 22 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Reactie op rapport Investeren in de basis van de adviescommissie starters- en stimuleringsbeurzen» (Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1099).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
geven omtrent het aanvragen van een NWO-beurs na het ontvangen van een starters- en stimuleringsbeurs en deze duidelijkheid zo spoedig als haalbaar aan de Kamer te sturen.		
Motie van de leden Westerveld en Kwint; De Tweede Kamer verzoekt de Minister van OCW om te onderzoeken hoe wetenschappelijke inzichten meer benut kunnen worden bij het vormgeven van overheidsbeleid en daarmee de kennis van universiteiten en hogescholen een grotere rol te geven bij het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken, door bijvoorbeeld voortaan eerst de calls of de aanbestedingen voor advies uit te zetten via het SIA en de NWO.	Kamerstukken II 2022/2023, 31288 , nr. 1042	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief 'Beleidsreactie op het KNAW-advies Waarde van Wetenschap' (Kamerstukken II 2023/24, 29338 , nr. 273).
Motie van de leden Bisschop en Peters; De Tweede Kamer verzoekt de regering de toekomstverkenning hoger onderwijs en de nationale technologiestrategie ook te toetsen op het bijdragen aan de ontwikkeling van regio's buiten de stedelijke gebieden en organisaties vanuit deze regio's actief bij de ontwikkeling van deze agenda's te betrekken.	Kamerstukken II 2022/2023, 31288 , nr. 1050	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen in het kader van de Toekomstverkenning 'Vandaag is het 2040' voor middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs en wetenschap» (Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1102).
Motie van de leden De Hoop en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering concreet te maken op welke wijze en met welke bijbehorende middelen de kansgelijkheid die verband houdt met de leesvaardigheid zal worden verbeterd, en de Kamer hierover te informeren.	Kamerstukken II, 2020/21, 28760 , nr. 111	De Tweede Kamer is op 28 november 2023 geïnformeerd over deze motie met de «Derde voortgangsbrief Masterplan Basisvaardigheden» (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 709).
Motie van de leden Peters en Pouw-Verweij; De Tweede Kamer (constaterende dat er een meldingsplicht is waarbij scholen incidenten moeten melden aan de Inspectie van het Onderwijs, maar de meldingsplicht op dit moment nog niet toeziet op zaken die betrekking hebben op de (sociale) veiligheid en het welbevinden van leerlingen); verzoekt het kabinet op de kortst mogelijke termijn alles in gang te zetten om ervoor te zorgen dat de meldingsplicht wordt uitgebreid op dit punt, en de Kamer hier voor de begrotingsbehandeling over te berichten.	Kamerstukken II 2021/22, 31289 , nr. 491	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Landelijke veiligheidsmonitor 2021-2022 funderend onderwijs en onderzoek naar seksueel grensoverschrijdend gedrag in het onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 29240 nr. 133).
Motie van het lid Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering met alle onderwijssectoren, vertegenwoordigers van leerlingen en studenten en met kenniscentra sectorspecifieke afspraken te maken met als doel: –in beeld te krijgen waarom het aantal meldingen stijgt; –grensoverschrijdend gedrag aan te pakken; –leerlingen, studenten en onderwijspersoneel bekend te maken met procedures en functionarissen bij wie ze een melding kunnen neerleggen.	Kamerstukken II 2021/22, 35925-VIII , nr. 23	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze motie met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 711).
Motie van de leden De Hoop en Sylvana Simons; De Tweede Kamer verzoekt de regering te komen tot een voorstel waarin kinderopvang niet enkel dient om ouders tijd te bieden om te kunnen werken, maar waarin het belang van het kind zowel in didactief perspectief, als in het kader van de kansgelijkheid ook wordt meegenomen.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII , nr. 92	De Tweede Kamer is op 15 september 2023 geïnformeerd over deze motie door het Ministerie van SZW met de brief «Stand van zaken herziening financieringsstelsel kinderopvang» (Kamerstukken II 2022/23, 31322 , nr. 512).
Motie van het lid Segers; De Tweede Kamer verzoekt de regering om ouderbetrokkenheid in vve te versterken, en aan de slag te gaan met de lessen over ouderbetrokkenheid uit de voortgangs-rapportage van het Nationaal Programma Onderwijs.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII , nr. 107	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Uitwerking CA-maatregelen voor- en vroegschoolse educatie: start Programma Ontwikkeling jonge kind» (Kamerstukken II 2022/23, 31293 nr. 694).
Motie van de leden Van der Molen en Westerveld; De Tweede Kamer (constaterende dat in de monitor beleidsmaatregelen hoger onderwijs 2021–2022 geconcludeerd wordt dat er een sterke afname is van instroom in de tweedegraads lerarenopleidingen in de tekortvakken in het onderwijs, met name bij de talen; overwegende dat al jarenlang onderzocht wordt hoe de instroom en het studiesucces vergroot kan worden en desondanks de kentering nog niet heeft plaatsgevonden;) verzoekt de regering om in kaart te brengen hoe desbetreffende individuele tweedegraads lerarenopleidingen ervoor staan en wat er (financieel) voor nodig is om hen in stand te houden; verzoekt de regering om samen met de betrokken opleidingen en het werkveld een ambitieus actieplan op te stellen om de instroom en het studiesucces te vergroten; verzoekt de regering om de Tweede Kamer voor het zomerreces over beide punten te informeren.	Kamerstukken II 2022/23, 31888 , nr. 996	De Tweede kamer is op 20 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Voortgang Lerarenstrategie» (Kamerstukken II 2022/23, 27923 , nr. 456).
Motie van de leden Peters en Paul; De Tweede Kamer verzoekt de regering om onderzoek te doen bij een representatief aantal vertrekkende docenten waarom ze het onderwijs verlaten; verzoekt de regering om de Kamer hierover voor de begrotingsbehandeling te informeren.	Kamerstukken II 2022/2023, 27923 , nr. 452	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Lerarenstrategie december 2023 Werken in het onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 460).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
Motie van de leden Van Baarle en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om zich er met urgentie voor in te spannen dat er een centraal beeld komt van de aantallen leerplichtige vluchtelingen en vluchtelingenkinderen die onderwijs mislopen, en hier binnen vier weken over terug te koppelen aan de Kamer.	Kamerstukken II 2022/2023, 27923 , nr. 454	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31293 nr. 691).
Motie van de leden Van Baarle en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering afspraken te maken over het spoedig beperken van de verhuisbewegingen van vluchtelingenkinderen, en hier binnen vier weken aan de Kamer over terug te koppelen.	Kamerstukken II 2022/2023, 34334 , nr. 28	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31293 nr. 691).
Motie van het lid De Hoop c.s.; De Tweede Kamer (constaterende dat devices in de Wet gratis schoolboeken (Wgs) niet in de definitie van lesmateriaal zijn meegenomen en er in het voortgezet onderwijs te vaak onduidelijkheid bestaat over de vraag of de kosten voor een device voor de school of voor de ouders zijn; overwegende dat de gemeente Amsterdam in het verleden heeft afgesproken dat alle kinderen waarvan de ouders onder 120% van het wettelijk bestaansminimum verdienen, digitale leermiddelen van de gemeente konden krijgen, maar dat dit lang niet in elke gemeente gebeurt;) verzoekt de regering om in kaart te brengen in welke gemeenten en in welke mate dergelijke voorzieningen zijn getroffen en welke gemeenten de betrokken ouders en hun leerplichtige kinderen geheel aan hun lot overlaten.	Kamerstukken II 2022/2023, 32034 , nr. 47	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Aandachtig digitaliseren in het funderend onderwijs: kwaliteit voor iedere leerling met menselijkheid als kompas» (Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 251).
Motie van het lid Peters en Beertema; De Tweede Kamer verzoekt het kabinet in gesprek te gaan met ouders, onderwijs en wetenschap over de vraag op welke manier smartphones het beste uit het klaslokaal geweerd kunnen worden en of een landelijk verbod helpend is, en de Kamer over de uitkomsten hiervan nog voor het zomerreces te informeren.	Kamerstukken II 2022/2023, 32034 , nr. 49	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Landelijke afspraken mobiele telefoons in de klas» (Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 250).
Motie van het lid Bisschop; De Tweede Kamer verzoekt de regering te verkennen op welke wijze de nadelen van het licentie-foliosysteem verholpen kunnen worden en de markt van schoolboeken meer duurzaam en kostenefficiënt kan worden.	Kamerstukken II 2022/2023, 32034 , nr. 50	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Aandachtig digitaliseren in het funderend onderwijs: kwaliteit voor iedere leerling met menselijkheid als kompas» (Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 251).
Motie van het lid Drost; De Tweede Kamer (overwegende dat de Inspectie van het Onderwijs heeft geconstateerd dat samenwerking tussen tijdelijke onderwijsvoorzieningen voor Oekraïense leerlingen en reguliere nieuwkomersvoorzieningen een succesfactor is geweest;) verzoekt de regering zorg te dragen voor een afdoende koppeling tussen tijdelijke en reguliere nieuwkomersvoorzieningen.	Kamerstukken II 2022/2023, 36373 , nr. 17	De Eerste en Tweede Kamer zijn op 12 oktober 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief 'Voorhang ontwerp koninklijk besluit en ontwerpregeling uitfasering tijdelijke onderwijsvoorzieningen bij massale toestroom ontheemden' (Kamerstukken I 2023/24, 36106, nr. F) en (Kamerstukken II 36106 , nr. 12).
Motie van het lid Peters; De Tweede Kamer verzoekt de regering om samen met scholen en ouders voorbeelden in kaart te brengen van scholen met een continuooster waarbij kinderen rustig pauze kunnen hebben, geen filmpjes hoeven te kijken en tijd hebben om hun lunch op te eten.	Kamerstukken II 2022/23, 36360VIII , nr. 15	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze motie met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 711).
Motie van het lid Segers c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om scholen te ondersteunen in het vormgeven van inspraak van leerlingen op hun school via de medezeggenschapsraden en om te stimuleren dat scholen inspraak stimuleren en het faciliteren als leerlingen daarom verzoeken, bijvoorbeeld in de vorm van een leerlingenraad.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 106	De Tweede Kamer is op 6 juni 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Verslag van een commissiedebat over een breed gesprek, gehouden op 7 juni 2023, over governance en (mede)zeggenschap in het funderend onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31293 , nr. 690).
Motie van het lid Strien c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering mediawijsheid te verankeren in de kerndoelen voor burgerschap en digitale geletterdheid	Kamerstukken II 2022/23, 31777 , nr. 36	De Tweede Kamer is op 30 mei 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief Vierde voortgangsrapportage Masterplan basisvaardigheden (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 732).
Motie van het lid Westerveld; De Tweede Kamer (voorts constaterende dat zowel de groep leerlingen met een vrijstelling vanwege richtingsbezwaren als de groep leerlingen met een vrijstelling vanwege lichamelijke of psychische beperking die afgelopen jaren is gegroeid) verzoekt de regering om de totaalcijfers en het Ingrado-onderzoek aan te vullen door nader onderzoek, zodat er een compleet beeld ontstaat van de ontwikkeling van beide groepen en de aard van de beroepen op grond van richtingsbezwaren en lichamelijke of psychische beperkingen.	Kamerstukken II 2023/2024, 36410-VIII, nr. 16	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de 'Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs' (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 738).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
Motie van het lid Hagen; De Tweede Kamer verzoekt de regering kwalitatief onderzoek te doen naar de beweegredenen bij het vrijstellen van de leerplicht wegens richtingbezwaren, daarbij specifiek aandacht te hebben voor vrijstellingen op holistische en specifieke christelijke grondslagen, en te bezien of hier lessen uit getrokken kunnen worden voor scholen en leerplichtambtenaren.	Kamerstukken II 2023/2024, 36410-VIII, nr. 17	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de 'Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs' (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 738).
Motie van de leden Slootweg en Pouw-Verweij; De Tweede Kamer verzoekt de Minister in gesprek te gaan met de onderwijssector om ervoor te zorgen dat, hoe de communicatie ook is geregeld, het in een onderwijsinstelling altijd eenvoudig is om een persoon te vinden met wie een scholier of student fysiek in gesprek kan gaan.	Kamerstukken II 2023/2024, 36410-VIII, nr. 22	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de 'Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs' (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 738).
Motie van het lid Pijpelink; De Tweede Kamer (constaterende dat het Nederlandse onderwijs in een noodtoestand verkeert, met een voortdurend nijpend kwantitatief en kwalitatief lerarentekort, en blijkens PISA-onderzoek kampt met ernstig tekortschietende onderwijsopbrengsten;) verzoekt de regering om deze problematiek het hoofd te bieden met een plan tegen het lerarentekort, kwalitatief en kwantitatief, voor de duur van minstens vijftien jaren.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 60	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de 'Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024' (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 492).
Motie van de leden Paternotte en Stoffer; De Tweede Kamer verzoekt de regering vooruitlopend op de curriculumherziening de focus van het leesonderwijs te verleggen door scholen nadrukkelijk in staat te stellen bewezen effectief leesonderwijs te geven met kennisrijke teksten in combinatie met andere vakgebieden.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 70	De Tweede Kamer is op 14 februari 2024 geïnformeerd over deze motie met de «Brief inzake reactie motie Paternotte c.s. over effectief leesonderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 719).
Motie van het lid Ceder c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in overleg met scholen, joodse organisaties en andere experts een handreiking te ontwikkelen en deze bij scholen onder de aandacht te brengen, waarbij in ieder geval aandacht wordt besteed aan de verantwoordelijkheid van scholen bij, concrete handvatten voor de omgang met, en het melden van antisemitische incidenten.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 84	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de 'Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs' (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 738).
Motie van de leden Stoffer en Krul; De Tweede Kamer verzoekt de regering toezicht op informeel onderwijs enkel en alleen te richten op broedplaatsen van radicalisering en strijdigheid met de democratische rechtsorde.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 99	De Tweede Kamer is op 7 maart 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief «Reactie op het verzoek uit ordedebat van het lid Stoffer over het uitvoeren van de motie 36410 VIII, nr. 99» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 116).
Motie van de leden Ceder en Stoffer; De Tweede Kamer verzoekt de regering om te borgen dat de goede bestaande samenwerking omtrent het aanpakken van het lerarentekort en het opleiden van leraren in stand blijft en daarvoor de bestuurlijke en financiële randvoorwaarden te continueren, waar dat goed werkt in nauwe samenwerking met de onderwijsregio's.	Kamerstukken II 2023/2024, 27923 , nr. 468	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de 'Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024' (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 492).
Motie van het lid Van Zanten; De Tweede Kamer verzoekt de regering de bedrijfsvoering op scholen nader te onderzoeken om te zien in hoeverre de werkdruk onder leerkrachten kan worden verminderd door het efficiënter beleggen of het niet langer laten uitvoeren van niet-lesgebonden taken.	Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 470	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de 'Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024' (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 492).
Motie van het lid Beckerman; De Tweede Kamer verzoekt de regering bij overschrijding van de lerarenbeurs, de Kamer te informeren zodat de Kamer kan besluiten of extra middelen moeten worden ingezet.	Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 486	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de 'Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs' (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 738).
Motie van het lid Beckerman c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering het Friese taalonderwijs in het primair en voortgezet onderwijs in Fryslân blijvend te stimuleren voor een gelijkwaardige positie van het Fries in het onderwijs.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VII, nr. 99	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de 'Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs' (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 738).
Motie van het lid Bisschop c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering bij de herziening van de kerndoelen recht te doen aan de bijzondere status van het Nederlands als eigen taal, basisscholen vrijheid te laten behouden wanneer zij beginnen met onderwijs in het Engels met inachtneming van een nader te bepalen eindniveau - en meer oog te hebben voor de beheersing van grenstalen; verzoekt de regering tevens onderzoek te laten doen naar manieren om Engels en grenstalen te leren op een manier die bijdraagt aan het versterken van het Nederlands, vooral ook bij leerlingen met een taalontwikkelingsachterstand, en het Ontwerpteam 2032 te verzoeken dit onderzoek te vertalen naar wijzen waarop ook leerlingen met een taalontwikkelingsachterstand in staat gesteld worden het eindniveau voor Nederlands, Engels en de grenstalen te realiseren.	Kamerstukken II 2015/16, 31293 , nr. 302	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de 'Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs' (Kamerstukken II 2022/23, 31293 nr. 691).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
Motie van de leden Westerveld en Kwint; De Tweede Kamer verzoekt de regering om het functioneren van de bestuursstructuur in het primair en voortgezet onderwijs ook te evalueren.	Kamerstukken II 2021/22, 34251 , nr. 99	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief over «Eindrapport Breed gesprek governance en (mede)zeggenschap» (Kamerstukken II 2022/23, 31293 , nr. 692).
Motie van de leden De Hoop en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering te komen tot een voorstel voor coulance met betrekking tot het onderwijsresultatenmodel opdat scholen niet gestraft worden wanneer zij kinderen extra tijd gunnen om het onderwijs te doorlopen met het oog op de achterstanden opgelopen tijdens de coronacrisis, en de Kamer hierover zo spoedig mogelijk te informeren.	Kamerstukken II 2021/22, 36100-VIII, nr. 13	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31293 , nr. 691).
Motie van het lid Kwint c.s.; De Tweede Kamer (constaterende dat er zeker 22 miljoen euro aan onderwijsgeld onrechtmatig is besteed door de bestuurder van de Scholen voor Persoonlijk Onderwijs; tevens constaterende dat minimaal 2,2 miljoen aan vrijwillige ouderbijdrage niet is uitgegeven aan taalreizen en schoolkosten, maar aan vastgoed;) verzoekt de regering alle mogelijke juridische stappen te verkennen teneinde zo veel als mogelijk van dit geld bij de bestuurders van SvPO terug te vorderen.	Kamerstukken II 2022/23, 31289 , nr. 530	De Tweede Kamer is op 23 november 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Afwikkeling vastgoedkwestie Scholen voor Persoonlijk Onderwijs (PVO)» (Kamerstukken II 2023/24, 31289 , nr. 562).
Motie van de leden Kwint en Westerveld; De Tweede Kamer (constaterende dat er minimaal 83.000 mensen zijn met een onderwijsbevoegdheid die niet werkzaam zijn in het onderwijs; overwegende dat twee derde van deze «stille reserve» heeft aangegeven dat ze overwegen terug te keren in het onderwijs; constaterende dat er nog altijd een gigantisch lerarentekort is;) verzoekt de regering een actieplan op te zetten om de stille reserve actief te benaderen om terug te keren in het onderwijs en dit zo aantrekkelijk mogelijk te maken.	Kamerstukken II 2022/2023, 27923 , nr. 451	De Tweede Kamer is op 20 juni 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Voortgang Lerarenstrategie» (Kamerstukken II 2022/23, 27923 , nr. 456).
Motie Van Meenen; De Tweede Kamer verzoekt de regering een coördinerende rol te vervullen in het bevoegd en bekwaam maken van docentvluchtelingen, waarbij ingezet wordt op een passend onderwijsaanbod, ontwikkelbudget en financiering van ontwikkeltrajecten voor docentvluchtelingen.	Kamerstukken II 2022/2023, 34334 , nr. 29	De Tweede Kamer is op 20 juni 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Voortgang Lerarenstrategie» (Kamerstukken II 2022/23, 27923 , nr. 456).
Gewijzigde motie van de leden Peters en Kwint; De Tweede Kamer verzoekt de regering om te onderzoeken hoe geregeld kan worden dat de eisen aan grafische rekenmachines voor langere tijd vastgesteld kunnen worden zodat ouders niet onnodig op kosten gejaagd worden, verzoekt de regering met het College voor Toetsing en Examen in overleg te treden en hen expliciet in alle communicatie te laten vermelden dat ALLE eerder op een school gebruikte rekenmachines die voldoen aan de gestelde eisen, ook daadwerkelijk op die school door alle leerlingen gebruikt mogen worden, verzoekt de regering dit tevens actief aan scholen en ouders mede te delen, zodat ouders hun geld kunnen gebruiken voor nuttiger zaken.	Kamerstukken II 2022/2023, 32034 , nr. 51	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze motie met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 711).
Motie van het lid Peters c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om te onderzoeken of er voldoende aandacht is voor het mbo in de lerarenopleiding en hoe de specialisatie mbo en voortgezet onderwijs hieraan bijdraagt.	Kamerstukken II 2022/2023, 36132 , nr. 11	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Lerarenstrategie december 2023 Werken in het onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 460).
Motie van de leden Peters en Beertema; De Tweede Kamer verzoekt de regering om bij de evaluatie van de examens van 2023 ook de inzet van de NPO-middelen te betrekken.	Kamerstukken II 2022/2023, 31289 , nr. 538	De Tweede Kamer is op 28 november 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Vijfde voortgangsrapportage Nationaal Programma Onderwijs» (Kamerstukken II, 2023/24, 36410 , nr. 28).
Motie van het lid Paul c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering het gebruik van bewezen ineffektieve lesmethodes terug te dringen en het gebruik van bewezen effectieve lesmethodes te stimuleren en beide op te laten nemen in de inspectiekaders.	Kamerstukken II 2022/2023, 31293 , nr. 672	De Tweede Kamer is op 27 november 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Van heldere verwachtingen naar betere resultaten» (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 710).
Motie van het lid Peters; De Tweede Kamer verzoekt de Minister om bij de aanpak van het verbeteren van de basisvaardigheden goed leiderschap te vertonen en ervoor te zorgen dat dit masterplan een gedragen plan van de hele sector wordt en niet slechts leidt tot verdeeldheid, het afschuiven of afnemen van verantwoordelijkheden en vingerwijzen.	Kamerstukken II 2022/2023, 31293 , nr. 677	De Tweede Kamer is op 28 november 2023 geïnformeerd over deze motie met de «Derde voortgangsbrief Masterplan Basisvaardigheden» (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 709).
Motie van het lid Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in overleg met wetenschappers en samen met provincies zich in te zetten voor onderwijs in andere streektaalen.	Kamerstukken II 2022/2023, 31293 , nr. 679	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31293 , nr. 691).
Motie van de leden Peters en Wassenberg; De Tweede Kamer verzoekt het kabinet om samen met het onderwijsveld plannen te ontwikkelen om een lerende cultuur te bevorderen en te sturen op de kwaliteit en het functioneren van leraren als een team en de Kamer in het voorjaar hierover te berichten.	Kamerstukken II 2021/22, 35925 VIII , nr. 52	De Tweede Kamer is op 19 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief «Met Ontwikkelkracht werken aan

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
		beter onderwijs: voortgang NGF programma Ontwikkelkracht' (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 137).
Motie van het lid Beertema; De Tweede Kamer verzoekt de regering het huidige bestuursmodel te evalueren en te onderzoeken hoe het primaat van de politiek hersteld kan worden en daarbij ook de voor- en nadelen van de lumpsumfinanciering kritisch te bezien.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 70	De Tweede Kamer is op 5 april 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Herijking sturing funderend onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 727).
Motie van de leden Peters en Paul; De Tweede Kamer verzoekt de regering om het team van leraren als noodzakelijke voorwaarde voor onderwijsverbetering te benoemen in de onderzoekskaders van de inspectie; verzoekt de regering om de Inspectie van het Onderwijs te vragen om ook in gesprekken met raden van toezicht de teamprestaties en de gestructureerde, gezamenlijke en structurele aandacht voor verbetering centraal te stellen en indien nodig de onderzoekskaders hierop aan te scherpen; verzoekt de regering ten slotte om de Kamer te informeren hoe de inspectie toezicht gaat houden op de kwaliteit van collectieve, structurele en gestructureerde verbeterplannen van de onderwijsteams.	Kamerstukken II 2022/2023, 36200 VIII, nr. 191	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de 'Verzamelbrief moties en toezeggingen op het gebied van primair en voortgezet onderwijs' (Kamerstukken II 2022/23, 31293, nr. 691).
Motie van het lid Boswijk c.s.; De Tweede Kamer het kabinet om de makers van het geschiedeniscurriculum te verzoeken het perspectief van de individuele Indiëveteraan nadrukkelijk mee te nemen in het geschiedenisonderwijs over de dekolonisatieperiode.	Kamerstukken II 2022/2023, 26049, nr. 108	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de 'Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs' (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 738).
Motie van het lid Krul; De Tweede Kamer verzoekt de regering om met een ambitieus plan te komen om de negatieve spiraal rondom de schoolvakken Frans en Duits te doorbreken en daar de grensregio's en organisaties rondom buurtalen actief bij te betrekken.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 76	De Tweede Kamer is op 6 maart 2024 geïnformeerd over deze motie met de «Kamerbrief reactie op brieven Visiegroep Buurtalen en uitvoering motie Krul cs inzake landelijke campagne talenopleidingen» (Kamerstukken II 2023/24, 31288, nr. 1106).
Motie van het lid Ergin; De Tweede Kamer verzoekt de regering om een effectenverkenning uit te voeren van het oormerken van onderwijshuisvestingsmiddelen gericht naar de impact op de landelijke verbeteropgave onderwijshuisvesting.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 90	De Tweede Kamer is op 24 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief 'Periodieke voortgang onderwijshuisvesting voorjaar 2024' (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 138).
Motie van het lid Ceder c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering zich in het besluit over het al dan niet ophogen van het aantal onaangekondigde schoolbezoeken te baseren op de resultaten van het onderzoek van de inspectie.	Kamerstukken II 2023/24, 31289, nr. 576	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de 'Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs' (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 738).
Motie van het lid Ergin; De Tweede Kamer verzoekt de regering zich maximaal in te spannen om te voorkomen dat 1.200 leerlingen van de ISA-scholen in Amsterdam thuis komen te zitten of anderszins afgezonderd worden van onderwijs.	Kamerstukken II 2023/24, 31289, nr. 578	De Tweede Kamer is op 5 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief 'Schorsing bestuurders stichting Islamitische School Amsterdam' (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 733).
Motie van het lid De Kort; De Tweede Kamer (constaterende dat de Kamer dit voorjaar voorstellen ontvangt voor het versterken van de stimulerende rol van de inspectie, waaronder alternatieven voor de waardering «goed» en het predicaat «excellent»; constaterende dat de onderwijsinspectie dit eerder had toegezegd voor het najaar van 2023 en dat veel scholen een alternatief hiervoor willen;) verzoekt de regering in de Kamerbrief van dit voorjaar voorstellen op te nemen voor vormen van gedifferentieerde inspectieoordelen.	Kamerstukken II 2023/24, 31289, nr. 582	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief 'Stimuleren van kwaliteitsverbetering' (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 737).
Motie van het lid Van Meenen; De Tweede Kamer verzoekt de regering, het schoolondersteuningsprofiel niet langer verplicht te stellen voor scholen, maar de extra ondersteuningsmogelijkheden te laten beschrijven in de schoolgids.	Kamerstukken II 2017/18, 31497, nr. 267	De Tweede Kamer is op 3 oktober 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Nader rapport inzake het voorstel van wet versterking positie ouders en leerlingen in het passend onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 36443, nr. 4).
De motie van de leden Westerveld en kwint; De Tweede Kamer verzoekt de regering om met scholen afspraken te maken met het doel dat er geen reclame wordt gemaakt voor private aanbieders van schaduwonderwijs.	Kamerstukken 2019/20 II, 31293, nr. 507	De Tweede Kamer is op 1 juni 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Voortgang moties aanvullend onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31293, nr. 686).
De motie van de leden Kwint en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in samenwerking met de VO-raad scholen actief te ontmoedigen om in hun school gebruik te maken van particuliere instituten voor betaald aanvullend onderwijs; verzoekt de regering tevens, om daarnaast scholen juist aan te moedigen zelf – of in samenwerking met andere scholen – indien nodig gratis aanvullend onderwijs aan te bieden.	Kamerstukken II, 2019/20 31293, nr. 505	De Tweede Kamer is op 1 juni 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Voortgang moties aanvullend onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31293, nr. 686).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
Motie van de leden Kwint en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering per direct de wachtlijsten in het speciaal basisonderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs te gaan monitoren en deze cijfers te delen met de Tweede Kamer; verzoekt de regering, tevens in overleg met samenwerkingsverbanden en schoolbesturen oplossingen te zoeken voor leerlingen die op een wachtlijst staan, zodat zij zo snel als mogelijk naar school kunnen, en in de toekomst wachtlijsten te voorkomen.	Kamerstukken II, 2020/21, 31497, nr. 377	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31293, nr. 691).
Motie van het lid Bisschop; De Tweede Kamer verzoekt de regering in de verbeteraanpak te bezien in welke situaties de verrekening bij grensverkeer tot onrechtvaardige situaties leidt en te zoeken naar concrete oplossingen.	Kamerstukken II, 2020/21, 31497, nr. 381	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31293, nr. 691).
Motie van de leden Van Meenen en Van Hul; De Tweede Kamer verzoekt de regering om het bestaande aanbod van entreeopleidingen in het praktijkonderwijs wettelijk te verankeren en ervoor zorg te dragen dat er geen negatieve neveneffecten ontstaan voor pr.o.-leerlingen op het gebied van examinering en branchecertificering en zonder dat er kansengelijkheid kan ontstaan voor leerlingen in verschillende delen van het land.	Kamerstukken II 2020/21, 31289, nr. 447	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Tegemoetkomen reiskosten Praktijkonderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31497, nr. 73).
Motie van de leden Peters en Paul; De Tweede Kamer verzoekt de regering om bij de evaluatie van het initiatiefwetsvoorstel van Kwint en Westerveld apart aandacht te besteden aan het effect op de ouderbijdragen bij de profielscholen en de gevolgen voor de instandhouding van het specifieke onderwijsaanbod van deze scholen.	Kamerstukken II 2020/21, 35063, nr. 18	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Schoolkostenmonitor en scenario's vrijwillige ouderbijdrage» (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 712).
Motie van het lid De Hoop; De Tweede Kamer verzoekt de regering om een limiet te stellen aan de vrijwillige ouderbijdrage.	Kamerstukken II 2020/21, 35063, nr. 17	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Schoolkostenmonitor en scenario's vrijwillige ouderbijdrage» (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 712).
Motie van de leden Kwint en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering afspraken te maken met gemeenten om te voorkomen dat zij financieel of in natura commerciële bijlesbureaus faciliteren.	Kamerstukken II 2021/22, 35925 VIII, nr. 44	De Tweede Kamer is op 1 juni 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Voortgang moties aanvullend onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31293, nr. 686).
Motie van het lid Ephraïm; De Tweede Kamer verzoekt de regering in kaart te brengen hoeveel onderwijsbudget er gemeoid is met het inzetten van niet-gekwalificeerde krachten; verzoekt de regering om duidelijke, toetsbare kwaliteitseisen op te stellen waaraan derde partijen zoals externe onderwijsbureaus moeten voldoen, en een wildgroei aan commerciële aanbieders te voorkomen.	Kamerstukken II 2021/22, 35925-VIII, nr. 181	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze motie met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 711).
Motie van het lid Kwint c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering kabinet om samen met vervoerders, gemeenten, scholen, ouders en leerlingen een toekomstvisie te schetsen met voldoende leerlingenvervoer, door goed opgeleide vakmensen, en in deze visie expliciet de mogelijkheden mee te nemen om af te zien van aanbesteding.	Kamerstukken II 2022/23, 31521, nr. 125	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze motie met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 711). Vervolgens is de Tweede Kamer op 28 mei 2024 door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport geïnformeerd over deze motie met de brief «Verbeteragenda Doelgroepenvervoer» (Kamerstukken II 2023/24, 31521, nr. 138).
Motie van het lid Paul c.s.; De Tweede Kamer (constaterende dat het leerlingenvervoer voor een grote groep leerlingen niet goed functioneert; overwegende dat een aanpak voor de korte termijn noodzakelijk is, maar dat op langere termijn structurele oplossingen nodig zijn; overwegende dat gemeenten vaak verschillende soorten zorgvervoer los van elkaar aanbesteden, waardoor chauffeurs maar enkele uren per dag kunnen werken; overwegende dat gesprekken tussen ouders en gemeenten leiden tot de beste invulling van de vervoersbehoefte van een leerling; overwegende dat onnodige drempels om taxichauffeur te worden weggehaald moeten worden; overwegende dat het organiseren van thuisnabij onderwijs bemoeilijkt wordt door regelgeving;) verzoekt de regering in overleg met alle relevante partijen tot structurele oplossingsrichtingen te komen en deze aan de Kamer aan te bieden.	Kamerstukken II 2022/23, 31521, nr. 130	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze motie met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 711). Vervolgens is de Tweede Kamer op 28 mei 2024 door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport geïnformeerd over deze motie met de brief «Verbeteragenda Doelgroepenvervoer» (Kamerstukken II 2023/24, 31521, nr. 138).
Motie van het lid De Hoop; De Tweede Kamer (overwegende dat brugfunctionarissen zoals ingezet in Zaanstad, die de verbinding vormen tussen de kinderen, de school en de dienstverlening van gemeenten, kunnen helpen wanneer families in moeilijkheden zitten en voorkomen dat er ernstige financiële problematiek ontstaat;) verzoekt de regering te bezien	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 93	De Tweede Kamer is op 19 september 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Uitwerking motie Schoolmaaltijden en motie Brugfunctionaris» (Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 265).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
hoe dit positieve initiatief verbreed kan worden en waar brugfunctionarissen nog meer kunnen worden ingezet, en de Kamer te informeren over het vervolg hiervan.		
Motie van het lid Westerveld cs.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om bij de afweging over de inzet van deze extra middelen naast hoogbegaafdheid ook initiatieven voor thuiszitters en voorzieningen voor kinderen met een of meerdere beperkingen te betrekken.	Kamerstukken II 2022/23, 31497, nr. 455	De Tweede Kamer is op 19 september 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Invulling motie Westerveld c.s. - Toepassing generieke korting samenwerkingsverbanden en besteding middelen» (Kamerstukken II 2023/24, 31497, nr. 467).
Motie van de leden Van Meenen en Paul; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken of het aanmerken van voltijdhoogbegaafdenonderwijs als speciaal onderwijs structurele financiering, expertise, leerlingenvervoer en een dekkend aanbod zou waarborgen.	Kamerstukken II 2022/23, 31497, nr. 459	De Tweede Kamer is op 27 mei 2024 geïnformeerd over deze motie met de Kamerbrief Hoogbegaafdheid - Uitvoering maatregelen uit plan van aanpak hoogbegaafdheid en verkenning (Kamerstukken II 2023/24, 31497, nr. 476).
Motie van de leden Peters en Bisschop; De Tweede Kamer vraagt de regering te bezien of dyslexieverklaringen slechts verstrekt kunnen worden aan leerlingen met de diagnose EED.	Kamerstukken II 2022/23, 31497, nr. 461	De Tweede Kamer is op 12 juli 2023 over deze motie geïnformeerd door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport met de brief «Samen Sterk: Zorg en Onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31497, nr. 466).
Motie van de leden Dassen en Weyenberg; De Tweede Kamer verzoekt de regering om verschillende opties uit te werken voor het structureel en laagdrempelig maken van de gratis schoolmaaltijden waarbij zij gezond en gevarieerd eten aanbieden voor kinderen in het primair en voortgezet onderwijs, hier de kosten van in kaart te brengen en te delen met de Kamer voor de Miljoenennota.	Kamerstukken II 2022/2023, 36350, nr. 29	De Tweede Kamer is op 19 september 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Uitwerking motie Schoolmaaltijden en motie Brugfunctionaris» (Kamerstukken 2023/24, 36200-VIII, nr. 265).
Motie van het lid Van Dijk; De Tweede Kamer verzoekt de regering om ervoor zorg te dragen dat kinderen met long covid digitaal onderwijs kunnen volgen zolang zij geen fysiek onderwijs kunnen volgen; verzoekt de regering tevens om met het onderwijsveld in overleg te treden over hoe dit digitaal onderwijs centraal vormgegeven kan worden voor leerlingen die anders geen onderwijs krijgen, zodat niet elke school dit apart moet organiseren.	Kamerstukken II 2023/24, 25295, nr. 2135	De Tweede Kamer is op 19 december 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Actieprogramma digitale school» (Kamerstukken II 2023/24, 31497, nr. 471).
Motie van de leden Van Zanten en Stoffer; De Tweede Kamer verzoekt de regering spreekt uit dat een heroverweging van een deel van het huidige budget voor kansgelijkheid binnen het onderwijs wenselijk is; spreekt uit dat het vrijgekomen budget ingezet moet worden ter verbetering van de onderwijskwaliteit en het tegengaan van analfabetisme.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 80	De Tweede Kamer is op 14 februari 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief «Antwoord op het verzoek van het lid Van Zanten, zoals gedaan in het ordedebat van 23 januari 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 111).
Motie van het lid Van Zanten; De Tweede Kamer verzoekt de regering de eerdere definitie aan te houden waarin sprake is van deels gescheiden aanbod en deels gedeeld aanbod van onderwijs en het laten voortbestaan van gespecialiseerd onderwijs op eigen locaties.	Kamerstukken II 2023/24, 31497, nr. 479	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief 'Reactie op moties van het lid Van Zanten (BBB) en het lid Soepboer (NSC)' (Kamerstukken II 2023/24, 31497, nr. 489).
Motie van het lid Van Zanten; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken op welke wijze er binnen het onderwijsprogramma van lerarenopleidingen meer aandacht kan komen voor ASS, ADHD, hoogbegaafdheid en gedragsstoornissen en het begeleiden van leerlingen met deze extra ondersteuningsbehoeften.	Kamerstukken II 2023/24, 31497, nr. 488	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief 'Reactie op moties van het lid Van Zanten (BBB) en het lid Soepboer (NSC)' (Kamerstukken II 2023/24, 31497, nr. 489).
Motie van het lid Soepboer; De Tweede Kamer verzoekt de regering het gespecialiseerd onderwijs duidelijk terug te brengen in haar ambities en daarmee het voortbestaan daarvan te garanderen voor leerlingen met specialistische onderwijs- of ondersteuningsbehoeften.	Kamerstukken II 2023/24, 31497, nr. 482	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief 'Reactie op moties van het lid Van Zanten (BBB) en het lid Soepboer (NSC)' (Kamerstukken II 2023/24, 31497, nr. 489).
Motie van het lid Drost c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in overleg met onderwijs en gemeenten te verkennen op welke manieren mdt nog beter kan aansluiten op bestaand beleid en daarmee kan worden ingezet om de kansgelijkheid te verhogen en zo veel mogelijk jongeren te bereiken, waarbij in de verkenning ook de voorspelbaarheid van financiering wordt meegenomen.	Kamerstukken II 2023/2024, 35034, nr. 25	De Tweede Kamer is op 21 mei 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief «MDT Voortgangsrapportage 2023» (Kamerstukken II 2023/24, 35034, nr. 31).
Motie van de leden Drost en Krul; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in overleg met mdt-aanbieders in kaart te brengen of de toegenomen personeelskosten vanwege de afspraken van de cao sociaal werk 2023–2025 zorgen voor knelpunten bij de organisaties die deelnemen aan lopende projecten, en de Kamer hierover te informeren in de eerstvolgende voortgangsrapportage.	Kamerstukken II 2023/2024, 35034, nr. 26	De Tweede Kamer is op 21 mei 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief «MDT Voortgangsrapportage 2023» (Kamerstukken II 2023/24, 35034, nr. 31).
Motie van de leden Drost en Krul; De Tweede Kamer verzoekt de regering om, net als in regeling MDT 2023, in subsidieronde 5a subsidie voor niet-afgeronde trajecten te verstrekken als minstens 85% van de voorgenomen trajecten bij een project wel is afgerond; verzoekt de regering om te onderzoeken onder welke voorwaarden van prestatiesubsidies de druk bij	Kamerstukken II 2023/2024, 35034, nr. 27	De Tweede Kamer is op 21 mei 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief MDT Voortgangsrapportage 2023 (Kamerstukken II 2023/24, 35034, nr. 31).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
mdt-partners wordt geminimaliseerd en samenwerking tussen mdt-partners wordt gestimuleerd, en de uitkomsten hiervan bij nieuwe rondes mee te nemen.		
Motie van het lid Pouw-Verweij; De Tweede Kamer verzoekt het kabinet te onderzoeken hoe MDT Missie kan worden uitgebouwd met een dienstrecht, en de Kamer hierover voor het zomerreces van 2024 te informeren.	Kamerstukken II 2023/2024, 35034 , nr. 28	De Tweede Kamer is op 21 mei 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief «MDT Voortgangsrapportage 2023» (Kamerstukken II 2023/24, 35034 , nr. 31).
Motie van de leden Westerveld en Drost; De Tweede Kamer verzoekt de regering om samen met de jongerenorganisaties die momenteel een beurs krijgen, in gesprek te gaan over in hoeverre de huidige beurzen en faciliteiten toereikend zijn om bestuursfuncties toegankelijk te maken voor jongeren met diverse achtergronden en opleidingsniveaus; verzoekt tevens jongerenorganisaties die belangen vertegenwoordigen van jongeren in de jeugdzorg en jongeren met een beperking beter te faciliteren, en de Kamer te informeren over de uitkomst van deze gesprekken.	Kamerstukken II 2023/24, 35034 , nr. 29	De Tweede Kamer is op 21 mei 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief «MDT Voortgangsrapportage 2023» (Kamerstukken II 2023/24, 35034 , nr. 31).
Motie van het lid Van den Berge c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering in gesprek te gaan met organisaties die sociale, psychologische en economische ondersteuning bieden aan eenoudergezinnen en met voorstellen te komen om deze ondersteuning aan alleenstaande ouders te versterken.	Kamerstukken II, 2020/21, 30420 , nr. 348	De Tweede Kamer is op 1 december 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Voortgangsrapportage Emancipatie 2022-2023» (Kamerstukken II 2023/24, 30420 , nr. 386).
Motie van het lid Van den Hul; De Tweede Kamer verzoekt de regering de sociaaleconomische Raad te vragen de mogelijk-heden te verkennen van een verlofregeling voor slachtoffers van geweld achter de voordeur van maximaal tien dagen.	Kamerstukken II, 2020/21, 30420 , nr. 350	De Tweede Kamer is op 10 april 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 'Scenario's vereenvoudiging verlofstelsel' (Kamerstukken II 2023/24, 32855 , nr. 39).
Motie van het lid Wassenberg c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om de indicatoren op het gebied van emancipatie waar mogelijk jaarlijks bij te houden en deze jaarlijks mee te nemen in het jaarverslag van het Ministerie van OCW.	Kamerstukken II 2021/22, 36100-VIII, nr. 22	De Tweede Kamer is op 8 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Voortgang aanpassing niet-financiële informatie in begroting OCW 2024 en later» (Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 227).
Motie van het lid Bischoff; De Tweede Kamer verzoekt de regering in de Emancipatienota en de voortgangsrapportages ook het thema prostitutie op te nemen.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 149	De Tweede Kamer is op 1 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Voortgangsrapportage Emancipatie 2022-2023» (Kamerstukken II 2023/24, 30420 , nr. 386).
Motie van het lid Van der Laan; De Tweede Kamer verzoekt de regering een verkenning naar een markering van bewerkte advertenties uit te voeren.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 154	De Tweede Kamer is op 22 april 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Uitvoering motie-Van der Laan over verkenning naar markering bewerkte advertenties» (Kamerstukken II 2023/24, 31434 , nr. 9).
Motie van het lid Mutluer; De Tweede Kamer verzoekt de regering zoals eerder voorgesteld in het plan, elk jaar de «uit het keurslijf»-prijs uit te reiken aan de organisatie of persoon die een zichtbare rol heeft gespeeld in het bevorderen van de emancipatie van de man.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 156	De Tweede Kamer is op 18 maart 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Voortgangsrapportage Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld» (Kamerstukken II 2023/24, 34843 , nr. 109).
Motie van het leden Werner en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om emancipatie van mensen met een handicap op te nemen in de monitoring van de effecten van het emancipatiebeleid; verzoekt de regering deze uitbreiding te betrekken bij de verkenning van nieuwe onderzoeksbureaus die de monitoring van de effecten van het emancipatiebeleid van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) kunnen overnemen, en de Kamer daarover voor 1 mei 2023 te informeren.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 159	De Tweede Kamer is op 1 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Voortgangsrapportage Emancipatie 2022-2023» (Kamerstukken II 2023/24, 30420 , nr. 386).
Motie van de leden Westerveld en Mutluer; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in de volgende begrotingen meetbare indicatoren en streefcijfers op te nemen voor alle doelen en doelgroepen van het emancipatiebeleid.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 161	De Tweede Kamer is op 8 juni 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Voortgang aanpassing niet-financiële informatie in begroting OCW 2024 en later» (Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 227).
Motie van de leden Mutluer en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om voortbouwend op bestaande brede kennis, nader onderzoek te doen naar intersectionele vormen van discriminatie en oplossingsrichtingen, en hierover de kamer in 2023 te informeren.	(Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 187)	De Tweede Kamer is op 1 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Voortgangsrapportage Emancipatie 2022-2023» (Kamerstukken II 2023/24, 30420 , nr. 386).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
De motie van het lid Bruins c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering te verkennen hoe ook voor kleine scholen meer maatwerk in de regelgeving kan worden aangebracht als het gaat om verantwoording en medezeggenschap.	Kamerstukken II 2018/19, 35000-VIII, nr. 74	De Tweede Kamer is op 6 november 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Financiële positie van het onderwijs 2022» (Kamerstukken II 2023/24, 33495, nr. 124).
Motie van de leden Kops en Beertema; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken wat een voltijdbonus van 5% per kwartaal kost, oplevert en hoe dit uitgeoefend zou kunnen worden.	35000 VIII, nr. 33	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief 'Lerarenstrategie december 2023' (Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 460).
Motie van het lid Westerveld c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in de begroting van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap 2024 doelstellingen en streefwaarden op te nemen over het aantal vaste dienstverbanden uitgesplitst per functie.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 47	De Tweede Kamer is op 2 oktober 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Uitvoering nieuw beleid OCW-begroting 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 11).
Motie van het lid Van Meenen; De Tweede Kamer verzoekt de regering met voorstellen te komen voor één cao voor het funderend onderwijs, die voortaan in rechtstreekse onderhandelingen tussen de Minister en de vakbonden tot stand komt.	Kamerstukken II 2022/2023, 36200-VIII, nr. 87	De Tweede Kamer is op 5 april 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief 'Herijking sturing funderend onderwijs' (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 727).
Motie van de leden Van Baarle en Van der Laan; De Tweede Kamer verzoekt de regering met spoed een onafhankelijk en extern onderzoek uit te laten voeren naar de handhavingspraktijken van DUO en hierbij expliciet aandacht te hebben voor: • de totstandkoming van het algoritme, de validatie ervan en de mogelijk (indirect) discriminerende werking ervan in de praktijk; • de gegevenshuishouding en het vraagstuk van mogelijke zwarte lijsten; • de mogelijk (indirect) discriminerende werking van de persoonlijke beoordeling en de handhavingspraktijken, alsmede de bejegening hierin van onderzochten; • de vraag of het mogelijk is te bepalen wat de schade is geweest van de mogelijk (indirect) discriminerende werking op groepen betrokkenen. verzoekt de regering om, indien de uitkomst van het onderzoek hiertoe aanleiding geeft, de werkwijze aan te passen.	Kamerstukken II 2022/2023, 36200 VIII, nr. 238	De Tweede Kamer is op 1 maart 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Kabinetsreactie onderzoek naar controle proces uitwonendenbeurs» (Kamerstukken II 2022/24, 24724, nr. 220).
Motie van het lid Van der Laan c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om totdat meer duidelijk is over de werkwijze van DUO de fraudesignalering te beperken tot steekproeven en te stoppen met het gebruik van risicoprofielen.	Kamerstukken II 2022/2023, 36200 VIII, nr. 235	De Tweede Kamer is op 5 juli 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Controle uitwonendenbeurs» (Kamerstukken II 2022/23, 24724, nr. 211).
Motie van de leden Paternotte en Stoffer; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in overleg te treden met de sociale partners in het primair en voortgezet onderwijs om te onderzoeken wat er nodig is om een sectorale stagevergoedingsregeling te krijgen, en de Kamer hierover terug te rapporteren.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 102	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 over deze motie geïnformeerd met de 'Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024' (Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 492).
Motie van het lid Soepboer; De Tweede Kamer verzoekt de minister om een zo groot mogelijke inspanning te leveren om er voor te zorgen dat er naast de gehanteerde maximum klokuurnorm tevens een maximum lesurennorm wordt opgenomen in de CAO van het voortgezet onderwijs van 24 lesuren per week bij een voltijdbetrekking en dit te handhaven met ingang van het schooljaar 2025-2026.	Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 483	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 over deze motie geïnformeerd met de 'Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024' (Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 492).
Motie van de leden De Hoop en Wuite; De Tweede Kamer verzoekt de regering om alle Caribische studenten in Europees Nederland een burgerservicenummer toe te kennen zonder hiervoor aanpassingen op wetsniveau voorwaardelijk te maken.	Kamerstukken II 2021/22, 31288, nr. 940	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Vierlandenoverleg OCW en Voortgang Caribische Landen» (Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 254).
Motie van de leden Wuite en de De Hoop; De Tweede Kamer verzoekt de regering om tijdens het aanstaande Vierlandenoverleg te verkennen of een koninkrijksbeurs geïntroduceerd kan worden met als doel uitwisseling bevorderen, gezamenlijk onderwijs versterken en voorbereiding op de instroom van Caribische studenten verbeteren, en de Kamer hierover te informeren.	Kamerstukken II 2021/22, 31288, nr. 941	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Vierlandenoverleg OCW en Voortgang Caribische Landen» (Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 254).
Motie van het lid Belhaj c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om samen met Suriname te verkennen op welke wijze het onderwijsbeleid voor jonge Surinamers die willen studeren in Nederland of in het Caribische gedeelte van het Koninkrijk (aan weerszijden) beter kan aansluiten, en te verkennen welke mogelijkheden er zijn om jonge talentvolle Surinamers die niet de financiële mogelijkheden hebben om te studeren, daarbij op weg te helpen.	(Kamerstukken II 2022/23, 36284, nr. 5)	De Tweede Kamer is op 15 februari 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Vierlandenoverleg OCW november 2023 - Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2024 - het jaarlijkse Ministerieel Vierlandenoverleg (M4LO)» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-IV, nr. 48).

Moties (niet afgerond)

Tabel 125 Door de Staten-Generaal aanvaarde moties die nog niet zijn afgerond		
Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
Motie Akerboom c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken hoe concreet stappen gezet kunnen worden naar het verduurzamen van culturele instellingen en activiteiten, en de uitkomsten hiervan om te zetten in handvatten voor de sector.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 46	Deze motie wordt meegenomen in de reactie op het rapport «Cultuur Natuurlijk». De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd.
Motie van de leden kwint en Wuite; De Tweede Kamer verzoekt de regering spoedig te onderzoeken of en hoe er gekomen kan worden tot een investeringsverplichting of een heffing gericht op audiostreamingpartijen, met als doel het ondersteunen van de Nederlandse audiosector.	Kamerstukken II 2022/23, 36176, nr. 36, tvv nr 24	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Mohandis en Wuite; De Tweede Kamer verzoekt de regering om zorg te dragen dat de landelijke ambities op het gebied van cultuur zoals in de basisinfrastructuur 2025–2028 zijn geformuleerd in samenspraak met gemeenten te laten landen in de lokale basisinfrastructuur.	Kamerstukken II 2022/23, 32820, nr. 502	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Westerveld c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om te onderzoeken hoe kan worden voorzien in professioneel muziek- en kunstonderwijs voor jongeren, de doorstroming van talent naar kunstvakopleidingen kan worden gestimuleerd, en de Kamer te informeren over de te nemen maatregelen.	Kamerstukken II 2022/23, 32820, nr. 503	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Wuite; De Tweede Kamer verzoekt de regering om bij het tot stand komen van de cultuurconvenanten 2025–2028 zich in te spannen voor heldere afspraken over onder andere de verplichting tot fair pay, jongerencultuur, maatschappelijk ondernemerschap en het borgen van het recht op en de toegankelijkheid tot culturele activiteiten, en deze onderwerpen te betrekken bij de ontwikkeling van een gemeenschappelijke cultuurvisie in aanloop naar de herziening van het stelsel in 2029.	Kamerstukken II 2022/23, 32820, nr. 508	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Beckerman en Mohandis; De Tweede Kamer (overwegende dat de Raad voor Cultuur stelt dat publieksvoorlichting en participatie het fundament zijn van het archeologiebestel; constaterende dat de raad de geringe mate waarin het publiek in aanraking komt met archeologie hekelt en aanbevelingen doet om dit te verbeteren;) verzoekt de regering de aanbevelingen van de Raad voor Cultuur over te nemen en te komen tot: • een onderzoek naar publieksbereik van archeologie; • een structurele landelijke voorziening voor publieksbereik en participatie; • ondersteuning voor vrijwilligersorganisaties; en publiek en participatie toe te voegen aan de verplichtingen van een certificaathouder.	Kamerstukken II 2023/2024, 31511, nr. 54	De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Beckerman; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken of gekomen moet worden tot een reddingsplan voor de maritieme archeologie, en de Kamer hier in 2024 over te informeren.	Kamerstukken II 2023/2024, 31511, nr. 64	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Werner en Van Strien; De Tweede Kamer verzoekt de regering bij de vernieuwing van het financieringsstelsel voor monumentenzorg uitdrukkelijk het perspectief van vrijwilligers te betrekken.	Kamerstukken II 2023/2024, 31511, nr. 59	Deze motie is meegenomen in de tweede brief in het kader van de Verkenning financiering monumentenzorg, de brief «Uitkomsten verkenning financieringsstelsel monumentenzorg en verduurzaming rijksmusea» van 20 juni 2024 (Kamerstukken II 2023/24, 32156, nr. 128). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder over deze motie geïnformeerd.
Motie van het lid Wuite; De Tweede Kamer verzoekt de regering in 2024 een evaluatie uit te voeren naar de werking van de Monumentenwet BES; verzoekt de regering in gesprek te gaan met Sint-Eustatius en BZK om te inventariseren wat de stand van zaken rondom het oprichten van een monument is, en bij te staan met expertise waar het gaat om archeologisch onderzoek, erfgoedparticipatie rondom UNESCO-beleid en administratieve lasten, en de Kamer daar voor de OCW-begrotingsbehandeling over te informeren.	Kamerstukken II 2023/2024, 31511, nr. 63	Deze motie is meegenomen in de tweede brief in het kader van de Verkenning financiering monumentenzorg de brief 'Uitkomsten verkenning financieringsstelsel monumentenzorg en verduurzaming rijksmusea' van 20 juni 2024 (Kamerstukken II 2023/24, 32156, nr. 128). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder over deze motie geïnformeerd.

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
Motie van de leden Van der Velde en Wilders; De Tweede Kamer verzoekt de regering (overwegende dat de Limburgse, maar ook de Brabantse schutterijen een belangrijk onderdeel zijn van onze tradities en cultuur;) te onderzoeken wat er nodig en mogelijk is om deze culturele uitingen te behouden voor de toekomst.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 105	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Van den Berge, Snels en Renkema; De Tweede Kamer verzoekt de regering in gesprek te gaan met fotografenverenigingen over het voorlichten van gebruikers van fotomateriaal op internet en over het hanteren van billijke tarieven en procedures in gevallen waar sprake is van onopzettelijke inbreuk op het auteursrecht.	Kamerstukken II, 2020/21, 35454, nr.10	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie waar middels een onderzoek opvolging aan wordt gegeven.
Motie van de leden Werner en Wuite; De Tweede Kamer verzoekt de regering om jaarlijks een overzicht naar de Kamer te sturen waarin staat welke producties afgelopen jaar onder de investeringsverplichting vielen en hoe deze producties aan de criteria en genres voldoen zoals opgesteld in de Wet investeringsverplichting.	Kamerstukken II 2022/2023, 36176, nr. 25	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Werner en Sjoerdsma; De Tweede Kamer (overwegende dat het vaker voorkomt dan gehoopt dat journalisten opgepakt worden bij demonstraties, wat een aantekening op het stafblad oplevert die er lastig vanaf te krijgen is; overwegende dat pas tijdens een zitting getoetst kan worden of een journalist terecht gebruik wil maken van zijn verschoningsrecht, wat de veiligheid van de journalist kan schaden; overwegende dat journalisten in beeld kunnen komen als bijvangst tijdens het aftappen van een verdachte en de wet bronbescherming dan niet van toepassing is; overwegende dat veel bedreigingen online plaatsvinden en het tijd wordt dat de platforms hiermee serieus aan de slag gaan door bijvoorbeeld een pilot te starten waar journalisten vrijwillig aan mee kunnen doen, waarbij platforms strenger gaan monitoren op bedreigingen en deze sneller worden verwijderd; overwegende dat we te maken hebben met desinformatie, waarbij de opkomst van AI het voor veel mensen lastiger maakt om de betrouwbaarheid vast te stellen en er daarom nagedacht moet worden over manieren om de onafhankelijkheid en betrouwbaarheid van de journalist te waarborgen;) verzoekt de regering te werken aan verdere verbetering van de persveiligheid- en vrijheid van journalisten en de vijf bovenstaande punten verder in kaart te brengen, en de Kamer voorafgaand aan de begroting 2024 over mogelijke oplossingen te informeren	Kamerstukken II 2022/23, 31777, nr. 41	Deze motie wordt meegenomen in de brief over Persvrijheid en persveiligheid, die samen met het ministerie van Justitie & Veiligheid wordt opgesteld. De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Sjoerdsma; De Tweede Kamer verzoekt de regering om na het advies van de Raad voor Cultuur over koloniale archieven met Indonesië in gesprek te gaan over het overdragen van van Indonesiërs gestolen stukken uit het NEFIS archief.	Kamerstukken II 2022/2023, 26049, nr. 102	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Van Strien c.s.; De Tweede Kamer (van mening dat het totale lokale medialandschap juist versterkt kan worden door de mogelijkheden van samenwerking tussen privaate en publieke te bevorderen met maatregelen zoals de jongejournalistenregeling, openbare nieuwsdatabases, aanpassing dienstbaarheidsverbod en de introductie van spelregels in het lokale en regionale omroepstelsel naar Duits en Vlaams model, waarbij de focus van private en publieke media duidelijker is geformuleerd en minder overlapt;) verzoekt de regering om in kaart te brengen wat de effecten van de aangekondigde investeringen op het totale medialandschap zijn, dus ook op het verdienmodel van private lokale en regionale journalistiek; verzoekt de regering om in kaart te brengen wat er nodig is om het totale lokale medialandschap te versterken en te professionaliseren op een wijze dat alle aanbieders van lokaal en regionaal nieuws hiervan profiteren en de bovengenoemde voorstellen daarin mee te nemen; verzoekt de regering om de Kamer hier zo spoedig mogelijk over te informeren, in ieder geval uiterlijk medio 2024 en voordat wordt overgegaan tot vaststelling of verdeling van de bovengenoemde gelden.	Kamerstukken II 2023-2024, 32827, nr. 288	Deze motie wordt meegenomen in de brief over de effecten versterking lokale omroepen op regionale en lokale private media. De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Martens-America en Keijzer; De Tweede Kamer verzoekt de regering een transparantieregister in te stellen waarin omroepen de kosten van elk tv- en radioprogramma vermelden, uitgesplitst naar kostensoort en met medeneming van externe producenten voor zover het besteding van publieke middelen betreft.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 59	De Tweede Kamer wordt in de mediabegrotingsbrief 2025 geïnformeerd over de uitvoering van de motie. De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Bikker c.s.; De Tweede Kamer (constaterende dat het adviescomité van de Raad van Europa voor het Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden stelt dat de positie van het Friestalige media-aanbod kwetsbaar is door het ontbreken van een wettelijke borging en afhankelijkheid van het sluiten van bestuursakkoorden;) verzoekt de regering in lijn met voorgenoemd	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VII, nr. 98	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
advies en in overleg met Friestalige media-aanbieders te komen tot een wettelijke borging van Friestalig media-aanbod in bijvoorbeeld de Mediawet of de Wet gebruik Friese taal; verzoekt de regering ervoor zorg te dragen dat Friestalige producties niet alleen op papier, maar ook daadwerkelijk in de praktijk aanspraak kunnen maken op subsidiëring uit het Filmfonds en het NPO-fonds, en dat dit ook actief wordt gestimuleerd en kenbaar gemaakt.		
Motie van het lid Martens-America; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in opmars naar het creëren van een toekomstbestendige en transparante Nederlandse Publieke Omroep de Kamer te voorzien van een toelichting op de keuzes voor categorieën die in de begroting worden gehanteerd en de huidige programmering te koppelen aan deze bestaande categorieën.	Kamerstukken II 2023/24, 32827 , nr. 302	Deze motie wordt meegenomen in de brief over het transparantieregister in het najaar van 2024 of in de Mediabegrotingsbrief die medio november aan de Tweede Kamer wordt gestuurd.
Motie van het lid Martens-America; verzoekt de regering de huidige erkenningsperiode met één jaar te verlengen; verzoekt tevens de regering (uiterlijk) over 12 maanden tussentijds te evalueren over de voortgang van de hervorming van het bestel en dit te rapporteren aan de Kamer.	Kamerstukken II 2023/24, 32827 , nr. 319 tvv nr 318	De Tweede Kamer is op 19 juni 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'aanpassingen landelijk publiek omroepbestel' (Kamerstukken II 2023/24, 32827 , nr. 322). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Krul en Ceder; De Tweede Kamer verzoekt de regering Minister om vooruitlopend op de nieuwe Mediawet afspraken met de NPO te gaan maken om een minimaal aantal programma's met audiodescriptie op jaarbasis af te spreken en de Tweede Kamer hier voor de plenaire behandeling van de nieuwe Mediawet over te informeren.	Kamerstukken II 2023/24, 32827 , nr. 306	Deze motie wordt meegenomen in de Mediabegrotingsbrief die medio november 2024 aan de Tweede Kamer wordt gestuurd.
Motie van het lid Eerdmans; De Tweede Kamer (constaterende dat de commissie-Van Rijn, die onderzoek deed naar grensoverschrijdend gedrag binnen de publieke omroep, zich niet heeft beziggehouden met de vraag «wie zei of deed iets op moment x en is daar bewijs van?»;) roept het kabinet op om uiterst zorgvuldig met de aanbevelingen uit het rapport om te gaan, zodat de NPO voor iedereen een veilige en betrouwbare werkomgeving wordt waarin mensen niet worden afgeserveerd op basis van anonieme meldingen zonder weerwoord of context.	Kamerstukken II 2023/24, 32827 , nr. 310	Deze motie wordt meegenomen in de voortgangsrapportage Van Rijn die in het najaar van 2024 aan de Tweede Kamer wordt gestuurd.
Motie van het lid Ergin; De Tweede Kamer verzoekt de regering om bij de NPO aan te dringen om deepdive- of gelijksoortige onderzoeken te hervatten en deze in de toekomst structureel uit te voeren.	Kamerstukken II 2023/24, 32827 , nr. 313	Deze motie wordt meegenomen in het brief over het transparantieregister in het najaar van 2024 of in de mediabegrotingsbrief die medio november aan de Tweede Kamer wordt gestuurd.
Motie van het lid Peters en Bisschop; De Tweede Kamer verzoekt de regering om maximaal drie jaar na inwerkingtreding van de wet de Kamer te voorzien van een evaluatie in hoeverre de regel dat alleen één vo-school en één mbo-instelling een verticale scholengemeenschap kunnen vormen, een beperking is voor het vormen van verticale scholengemeenschappen.	Kamerstukken II, 2020/21, 35606 , nr. 25	De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering , om een langetermijnvisie te ontwikkelen voor het vervolgonderwijs waarin meer waardering is voor het beroepsonderwijs en praktische vaardigheden; verzoekt de regering, tevens om met het onderwijsveld, leerlingen en ouders tot een gezamenlijke aanpak te komen om deze schreefgroei tegen te gaan, en de Tweede Kamer op de hoogte te houden.	Kamerstukken II, 2020/21, 35830-VIII, nr. 19	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid El Yassini; De Tweede Kamer verzoekt de regering om samen met onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven ernaar te streven dat minimaal 35% van het totale aantal mbo-studenten een bbl-traject volgt en dit percentage tot doelstelling van het bbl-offensief te maken.	Kamerstukken II 2022/23, 31524 , nr. 517	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Van der Graaf en Van der Molen; De Tweede Kamer verzoekt de regering om de bekendheid met het studentenfonds te vergroten onder zowel studenten als docenten en studieadviseurs en de middelen hierin ten bate van mbo-studenten in te zetten.	Kamerstukken II 2022/23, 31524 , nr. 522	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Hagen en Bischoff. De Tweede Kamer verzoekt de regering in samenspraak met Ouders & Onderwijs en de MBO Raad te bezien op welke wijze ouders meer kunnen worden betrokken bij het onderwijs van hun kinderen, ook als de jongeren de leeftijd van 16 jaar hebben bereikt, en de Kamer daarover te informeren.	Kamerstukken II 2022/23, 31524 , nr. 537	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden De Hoop en Bouchallikh; De Tweede Kamer verzoekt de regering een voorstel te doen van hoe opleidingsniveau als discriminatiegrond kan worden toegevoegd aan de Algemene wet gelijke behandeling.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 91	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
Motie van de leden Van der Molen en El Yassini; De Tweede Kamer verzoekt de regering om jaarlijks 4,32 miljoen euro voor de organisatie van de (internationale) vakwedstrijden mbo structureel te reserveren binnen artikel 4 van de OCW-begroting en jaarlijks 0,68 miljoen voor de organisatie van de nationale vakwedstrijden vmbo structureel te reserveren binnen artikel 3 van de OCW-begroting en een wettelijke basis te creëren voor de organisatie WorldSkills Netherlands voor het uitvoeren van deze (internationale) vakwedstrijden (v)mbo.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 100	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Dassen c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering mede op basis van de uitkomsten van het lopende onderzoek te komen met een plan gericht op facilitering en benutting van de mogelijkheden voor mbo-studenten op het gebied van internationalisering, waarbij gekeken wordt wat er binnen de mbo-instellingen nodig is.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 120	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Dassen c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering zich in de Raad van Ministers nadrukkelijk in te spannen voor wederzijdse erkenning van mbo-diploma's tussen Europese lidstaten met als voornaamste inzet het wegnemen van barrières voor de maatschappelijk cruciale sectoren.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 121	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Romke de Jong en De Hoop; De Tweede Kamer verzoekt de regering Europese samenwerking te stimuleren door programma's als Erasmus+ onder de aandacht te brengen bij scholen en partijen, zodat innovatief taalonderwijs via digitale leermethoden voor minderheidstalen verder gestimuleerd kan worden.	Kamerstukken II 2022-23, 36200 VII, nr. 127	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Van der Molen en Bevers; De Tweede Kamer verzoekt de regering de onderwijsinspectie de opdracht te geven jaarlijks de inspectieresultaten met betrekking tot het onderwijs in het Fries zichtbaar te maken in een onderwijsverslag voor het Fries; verzoekt de regering DINGtiid, het orgaan voor de Friese taal, het verzoek te doen een specifiek onderzoek te starten naar het onderwijs in de Friese taal in het middelbaar beroepsonderwijs en te vragen voor de toekomst daarvan specifieke aanbevelingen te doen; verzoekt de regering te verkennen, in aansluiting op het amendement-Van der Molen c.s. (36 200-VIII, nr. 60) over middelen voor de Friese taal, of er op basis van het advies van DINGtiid tevens middelen benodigd zijn voor het middelbaar beroepsonderwijs.	Kamerstukken II 2022/23, 36200 VII, nr. 137	De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden El Yassini en Kwint; De Tweede Kamer verzoekt de regering om te onderzoeken hoe en op welke manier de AanDeBak-garantie breder kan worden ingezet door mbo-instellingen in heel Nederland, en de Kamer hierover te informeren voor Prinsjesdag.	Kamerstukken II 2022/2023, 31524, nr. 553	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Bouchallikh en De Hoop; De Tweede Kamer verzoekt de regering om onderzoek te doen naar de kosten van de leermiddelen en mogelijke oplossingen voor belemmeringen daarin op te nemen.	Kamerstukken II 2022/2023, 31524, nr. 555	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Krul en Peter; De Tweede Kamer verzoekt de regering om een visie op te stellen over practoraten en daarin ten minste op te nemen hoe mbo-instellingen dezelfde rechten als het hoger onderwijs kunnen krijgen om aanspraak te maken op onderzoeks-programma's en toegang tot voorzieningen.	Kamerstukken II 2022/2023, 31288, nr. 1043	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Kwint en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in overleg met het bedrijfsleven te komen tot bindende afspraken om een jongere zonder startkwalificatie verplicht een leer-werktraject aan te bieden, teneinde zogenoemde groenpluk te voorkomen.	Kamerstukken II 2023/2024, 31524, nr. 578	De Tweede kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Krul en Bisschop; De Tweede Kamer verzoekt de regering te verkennen op welke wijze ouderinspraak en -betrokkenheid steviger vormgegeven kan worden binnen het mbo, en de uitkomsten hiervan in het eerste kwartaal van 2024 naar de Kamer te sturen.	Kamerstukken II 2023/2024, 31524, nr. 580	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Hans Teunissen c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering mbo-studenten meer medezeggenschap te geven over hun eigen onderwijs door formele taken en bevoegdheden van medezeggenschapsorganen op verschillende niveaus in het mbo zoveel mogelijk gelijk te trekken met het hbo en wo, en daarbij rekening te houden met de sectorspecifieke structuur.	Kamerstukken II 2023/2024, 31524, nr. 585	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Westerveld; De Tweede Kamer (constaterende dat de huidige wetgeving het moeilijk tot onmogelijk maakt voor minderjarige mbo-studenten om een vrijstelling te krijgen voor extracurriculaire activiteiten, in tegenstelling tot andere minderjarige studenten; constaterende dat de huidige wetgeving het moeilijk tot onmogelijk maakt voor mbo-studenten zonder startkwalificatie om een vrijstelling te krijgen voor extracurriculaire activiteiten) verzoekt de regering om te onderzoeken hoe het ook voor deze groep studenten mogelijk kan worden gemaakt om vrijstellingen te verkrijgen.	Kamerstukken II 2023/2024, 31524, nr. 587	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
Motie van de leden Stultiens en Ergin; De Tweede Kamer verzoekt daarom de regering om de invoering van zo'n minimale stagevergoeding te onderzoeken en daarbij te kijken naar de kosten van deze maatregel en de gevolgen voor de uitvoering.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 64	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Westerveld en Tseggai; De Tweede Kamer (constaterende dat diverse mbo-instellingen zijn gestart met oriëntatiejaren om studenten te helpen bij het maken van de juiste studiekeuze en brede ontwikkeling, en de Minister van plan is pilots mogelijk te maken;) verzoekt de regering om het binnen deze pilots mogelijk te maken dat studenten zich niet hoeven te beperken tot oriëntatie op één opleidings-domein en het werkveld te betrekken bij de opzet van de evaluevaluatie van de pilots, en de Kamer hierover te informeren.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 67	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Dassen c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken hoe het Benelux-Baltische verdrag ook voor mbo-opleidingen en kwalificaties te laten gelden en de mogelijkheden aan de Kamer terug te koppelen.	Kamerstukken II 2023-24, 31288, nr. 1121	De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Ceder; De Tweede Kamer verzoekt de regering in gesprek met de VNG en het IPO aan te moedigen om in elke regio een overlegtafel te starten, te inventariseren welke knelpunten samenwerking in de weg zitten en daar als Rijk proactief mee aan de slag te gaan.	Kamerstukken II 2023/24, 31288, nr. 1126	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Soepboer; De Tweede Kamer verzoekt de regering duidelijk in kaart te brengen wat de aard is van het probleem en concrete maatregelen uit te werken om de herinstroom te bevorderen zodat studenten terug kunnen keren zonder de hele opleiding opnieuw te hoeven doen, bijvoorbeeld met een mbo-verklaring; verzoekt de regering de werking van de mbo-verklaring te evalueren, in kaart te brengen hoe de mbo-verklaring – ingevoerd in 2021 – serieuzer kan worden overgenomen in de praktijk en met mbo scholen in gesprek te gaan om zich er actief voor in te spannen uitgevallende studenten met een mbo-verklaring op of net onder het uitstroomniveau weer te laten instromen.	Kamerstukken II 2023/24, 31524, nr. 606	Deels wordt de motie meegenomen in het evaluatierapport over de mbo-verklaring dat aan de Tweede Kamer wordt gestuurd in het najaar van 2024. De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over het resterende deel van de motie.
Motie van het lid Martens-America; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in samenwerking met gemeenten (minderjarige) uitvallers in kaart te brengen; verzoekt de regering de Kamer te informeren over de verschillende aanpakken tussen gemeenten in relatie tot het probleem van voortijdige schoolverlaters.	Kamerstukken II 2023/24, 31524, nr. 607	De motie wordt meegenomen in een kamerbrief over het aantal voortijdig schoolverlaters en de voortgang op het actieplan vsv. De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Tseggai; De Tweede Kamer verzoekt de regering om de doelstelling uit de werkagenda mbo te blijven nastreven om te komen tot minder dan 18.000 nieuwe voortijdig school-verlaters in 2026.	Kamerstukken II 2023/24, 31524, nr. 609	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Tseggai; De Tweede Kamer verzoekt de regering om de komende periode prioriteit te maken van het verbeteren van de onderwijskwaliteit op het mbo.	Kamerstukken II 2023/24, 31524, nr. 610	De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Ergin; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in te zetten op flexibelere instroommomenten bij mbo-opleidingen om het hoge aantal vsv'ers terug te dringen.	Kamerstukken II 2023/24, 31524, nr. 612	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Ergin; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in gesprek te gaan met uitvoerende partners van vsv-programma's om aandacht te vragen voor een passendere aanpak voor grensstudenten en eventuele (financiële) stelselbelemmeringen weg te nemen.	Kamerstukken II 2023/24, 31524, nr. 614	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Paternotte en Tseggai; De Tweede Kamer verzoekt de regering om de Kamer tweejaarlijks te rapporteren over de mentale gezondheid van mbo-studenten, net zoals bij hbo- en wo-studenten.	Kamerstukken II 2023/24, 31288, nr. 1146	De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over deze motie.
De motie van het lid Van Meenen c.s. ; De Tweede Kamer verzoekt de regering in het najaar met voorstellen te komen die eisen stellen aan de onderbouwing van gehanteerde selectiecriteria, gericht op kansengelijkheid en de kwantiteit van selectiecriteria te maximaliseren.	Kamerstukken 2018/19 II, 31288, nr. 713	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
De motie van de leden Rog en Rudmer Heerema; De Tweede Kamer verzoekt de regering bij de uitwerking van de afspraak in het regeerakkoord over de differentiatie op de pabo, het per volgend studiejaar mogelijk te maken dat studenten naast de huidige pabo ook kunnen kiezen voor een gespecialiseerde pabo gericht op het jonge kind of een gespecialiseerde pabo gericht op het oudere kind en de eventuele toelatingseisen en bevoegdheidseisen daarop aan te passen.	Kamerstukken 2019/20 II, 35000-VIII, nr. 55	De Tweede Kamer is op 25 april 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief 'Uitvoering aangenomen moties De Kort c.s. inzake wetsvoorstel differentiatie pabo en Soepboer inzake maximumlesurennorm in de cao vo ingediend in tweeminutendebat leraren'. (Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 489) en wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd.
Motie van de leden Peters en Van der Woude; De Tweede Kamer verzoekt de regering om te onderzoeken hoe voor instellingen die een opleiding aanbieden in het buitenland middels de 25%-mogelijkheid wettelijk	Kamerstukken II, 2020/21, 35830-VIII, nr. 21	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
verplicht kan worden dat studenten 25% van het onderwijs fysiek in Nederland volgen, en de Kamer hierover voor de begrotingsbehandeling te informeren.		
De motie Kwint en Wassenberg; De Tweede Kamer verzoekt het kabinet, in overleg met studenten, mbo-scholen, hogescholen en universiteiten te formuleren onder welke uitzonderlijke voorwaarden online proctoring wel kan worden ingezet, conform de motie-Futselaar.	Kamerstukken II, 2020/21, 35570-VIII, nr. 263	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Wassenberg en Kwint; De Tweede Kamer verzoekt de regering, in kaart te brengen welke ondersteuning de onderwijsinstellingen nodig hebben om, in het geval de anderhalvemetermaatregel na de zomer niet zou worden losgelaten, onderwijs en tentamens toch zo veel mogelijk fysiek te organiseren en zo min mogelijk gebruik te maken van online proctoring.	Kamerstukken II, 2020/21, 35570-VIII, nr. 268	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Van der Woude c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de Minister te verkennen hoe groot de brede behoefte aan flexstuderen is, uitgesplitst naar bachelor- en masterstudenten, en dat mee te wegen in het voorstel voor verankering in de wet; verzoekt de Minister te verkennen hoe de instellingen flexstuderende in een zo veel mogelijk vergelijkbare vorm kunnen aanbieden.	Kamerstukken II 2021/22, 31288, nr. 956	De Tweede Kamer wordt in het najaar 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Kwint en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt het kabinet uitgebreid en zo precies mogelijk te onderzoeken wat de gevolgen zijn van een brede invoering van flexstuderen voordat het flexstuderen wordt ingevoerd.	Kamerstukken II 2021/22, 31288, nr. 957	De Tweede Kamer wordt in het najaar 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in het wetsvoorstel flexstuderen de positie van de medezeggenschap, specifiek die van de opleidingscommissies, te waarborgen.	Kamerstukken II 2021/22, 31288, nr. 958	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Van der Woude en Van der Molen; De Tweede Kamer verzoekt de regering om er zorg voor te dragen dat een gedegen instrument wordt ontwikkeld waarmee de NVAO steekproeven kan houden bij opleidingen waar zij dat nodig acht, en verzoekt de regering om in gesprek te gaan met de studentenorganisaties en externe stakeholders, waaronder bedrijven, over de inrichting van dat instrument.	Kamerstukken II 2021/22, 31288, nr. 982	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Koffeman c.s.; De Eerste Kamer verzoekt de regering om studenten van de pechgeneratie op een behoorlijke wijze te compenseren voor de door hen betaalde of te betalen rentelasten.	Kamerstukken I 2022/23, 36200, nr. P	De Eerste Kamer is geïnformeerd over het niet uitvoeren van de motie met de brief van 6 december 2022 (Kamerstukken I 2022/23, 35788, AB) en op 24 mei 2023 met de brief Verslag van een nader schriftelijk overleg (met reactie op nadere vragen) over de herinvoering van de basisbeurs en tegemoetkoming van huidige studenten zonder basisbeurs (Kamerstukken I 2022/23, 35788, nr. AF).
Motie van de leden De Hoop en Van der Molen; De Tweede Kamer verzoekt de regering om wetenschappelijk onderwijs in het Frysk wettelijk te verankeren in lijn met het Europees Handvest voor regionale talen, dat stipuleert dat de overheid moet voorzien in onderwijs van regionale talen op alle onderwijsniveaus.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 96	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Van der Laan en Van der Woude; De Tweede Kamer verzoekt de regering opleidingen te verplichten om te onderbouwen en te publiceren hoe de selectieprocedure past bij de inhoud van de opleiding, effectief is en gelijke kansen borgt	(Kamerstukken II 2022/23, 35765, nr. 10)	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Peters en Van der Woude; De Tweede Kamer verzoekt de regering te bewerkstelligen dat instellingen handvatten krijgen hoe zij hun selectieprocedures kunnen toetsen en evalueren, te stimuleren dat instellingen hun selectievormen en -procedure extern gaan toetsen, bijvoorbeeld dat instellingen dit onderling gaan doen, en te onderzoeken of een verplichting van de externe toetsing wenselijk is; verzoekt de regering om de Kamer hierover te informeren voor het zomerreces	(Kamerstukken II 2022/23, 35765, nr. 10)	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Peters en Kwint; De Tweede Kamer verzoekt de regering om onder een representatief aantal Nederlandse afgestudeerden van Engelstalige opleidingen te onderzoeken in hoeverre zij voor hun werk het Engels en/of het Nederlands hanteren.	Kamerstukken II 2022/2023, 31288, nr. 1019	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Peters; De Tweede Kamer verzoekt de regering om een kennisbasis te ontwikkelen en een monitoring op te stellen, waarbij ook taalbeheersing een rol speelt, om in beeld te krijgen in hoeverre instellingen erin slagen om internationale studenten voor de Nederlandse arbeidsmarkt te behouden.	Kamerstukken II 2022/2023, 31288, nr. 1013	De Tweede Kamer is op 13 mei 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief «Indiening voorstel Wet internationalisering in balans: uitvoering moties en aanverwante

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken ontwikkelingen» (Kamerstukken II 2023/24, 36555, nr. 5) en wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd.
Motie van de leden El Yassini en Peters; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken wat het effect is van de herinvoering van de basisbeurs op het aantal EER-studenten dat in Nederland komt studeren; verzoekt de regering te onderzoeken of een betere indicator nodig is.	Kamerstukken II 2022/2023, 36284, nr. 29	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Mutluer; De Tweede Kamer verzoekt de regering om aansluitend bij het initiatief Studenten Pact voor de start van het onderwijs in het najaar van 2024 te verkennen hoe de voorlichting aan studenten en medewerkers over seksueel grensoverschrijdend gedrag verankerd kan worden tijdens de introductieweken en in de curricula van alle hogeronderwijsinstellingen.	Kamerstukken II 2022/2023, 34843, nr. 80	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Van der Woude en Van der Laan; De Tweede Kamer (overwegende dat de Minister het wetsvoorstel flexstuderen verbindt aan zijn toekomstverkenning en zijn beleidsreactie daarop in het najaar van 2023; overwegende dat hierin wederom een risico op vertraging schuilt, omdat de wet gepubliceerd moet zijn op 1 oktober 2024 voor het collegejaar 2025–2026, en we niet nog een jaar willen verliezen;) verzoekt het kabinet parallel aan andere processen te werken aan deze wet om een realistisch tijdpad van wetsbehandeling met oog op inwerkingtreding in collegejaar 2025–2026 mogelijk te maken; verzoekt het kabinet tevens de wet los te trekken van de toekomstverkenning, beleidsreactie en andere processen als die het proces dreigen te vertragen.	Kamerstukken II 2022/2023, 36360VIII, nr. 10	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Peters; De Tweede Kamer verzoekt de regering om samen met de instellingen te onderzoeken hoe meer aandacht besteed kan worden aan eerstegeneratiestudenten en daarbij in ieder geval in kaart te brengen hoe er beter zicht gekregen kan worden op deze groep, verzoekt tevens hierbij gebruik te maken van de ervaringen van instellingen die al zicht hebben op deze groep, verzoekt de regering om de uitkomsten hiervan voor de begroting naar de kamer te sturen.	Kamerstukken II 2022/23, 36200VIII, nr. 248	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Plas en Pouw-Verweij; De Tweede Kamer (overwegende dat in Beieren studenten die aantoonbaar echt geïnteresseerd en gemotiveerd zijn om arts te worden maar uitgeloot zijn in andere bondslanden toch een studieplek kunnen krijgen aan de Beierse universiteiten, onder de voorwaarde dat dergelijke studenten een contract tekenen waardoor zij tien jaar lang arts moeten blijven in Beieren;) verzoekt het kabinet om een soortgelijke regeling uit te werken voor een nader te bepalen aantal extra opleidingsplekken in Nederland, om zo extra artsen te werven voor inzet in aan te wijzen regio's buiten de grote steden.	Kamerstukken II 2022/23, 29282, nr. 528	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Hermans en Omtzigt; De Tweede Kamer verzoekt de regering onverminderd werk te blijven maken van het krijgen van meer grip op asiel-, arbeids- en studiemigratie door: •op asielmigratie in Europees verband te blijven inzetten op versteviging van de buitengrensbewaking, naleving van de Dublinafspraken, een meer geharmoniseerd asiel- en migratiestelsel en gedegen migratieafspraken met de landen om Europa heen; •op arbeidsmigratie door te gaan met de ingezette versteviging van de capaciteit van de Arbeidsinspectie, zo snel mogelijk het deskundigheidsvereiste in de 30%-regeling aan te scherpen zodat die beter aansluit bij de behoeften van de economie en arbeidsmarkt, te verkennen hoe een opleidingseis voor de toelating van arbeidsmigranten van buiten de EU hier eveneens aan kan bijdragen; •op studiemigratie de Wet internationalisering in balans nog dit jaar naar de Kamer te sturen, te handhaven op het gebruik van de Nederlandse taal in het hoger onderwijs en binnen de EU afspraken te maken om hogere eisen te stellen aan het recht op studiefinanciering voor EER-studenten, waaronder een voorstel te doen waardoor de vereiste om als migrerend werknemer gekwalificeerd te worden hoger komt te liggen dan op 6 tot 8 uur per week, en een wachttijd mogelijk wordt voor de toekenning van een beurs en anticumulatieregels van toepassing kunnen zijn.	Kamerstukken II 2023/24, 36410, nr. 15	Over het verzoek inzake de Wet Internationalisering in balans is de Tweede Kamer op 13 mei 2024 geïnformeerd met de brief 'Indiening voorstel Wet internationalisering in balans: uitvoering moties en aanverwante ontwikkelingen' (Kamerstukken II 2023/24, 36555 nr. 5). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om besturen te verplichten om specifiek bij onderwijsvernieuwingen te laten zien hoe medezeggenschap vanaf het begin is betrokken en om dat mee te nemen in het accreditatiekader.	Kamerstukken II 2023/2024, 31288, nr. 1084	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Ergin c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om te verkennen welke elementen uit het Stagepact mbo 2023–2027 toegepast kunnen worden bij het hbo en wo en een voorstel te doen toekomen om dit te implementeren.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 91	De Tweede Kamer is op 24 april 2024 geïnformeerd over deze motie met de Kamerbrief 'Stages in het mbo, hbo en wo' (Kamerstukken II 2023/24, 31524,

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
		nr. 605) en wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over de volledige invulling van deze motie.
Motie van het lid Martens-America c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken of het zijnstroomtraject met een hbo-diploma afgerond kan worden, en de Kamer uiterlijk najaar 2024 te informeren over wat daarvoor nodig is.	Kamerstukken II 2022/2023, 36136 , nr. 13	De Tweede kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Martens-America c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering in overleg te gaan met onderwijsinstellingen, zodat studenten die een bestuursjaar doen en daardoor collegegeldvrij studeren niet volledig worden uitgesloten van het volgen van onderwijs.	Kamerstukken II 2022/2023, 36136 , nr. 14	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Krul; De Tweede Kamer verzoekt de regering de regering in overleg met de Vereniging Hogescholen en MantelzorgNL afspraken te maken waarmee voor jonge mantelzorgers een haalbare combinatie tussen mantelzorg en studie mogelijk wordt gemaakt, bijvoorbeeld analoog aan de afspraken die gemaakt zijn in het Actieplan Flexibel Onderwijs en Topsport; verzoekt de regering voor de begrotingsbehandeling OCW 2025 de bevindingen hiervan naar de Kamer te sturen.	Kamerstukken II 2022/2023, 36136 , nr. 16	De Tweede Kamer wordt in het najaar 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Krul; De Tweede Kamer verzoekt de regering het kabinet te borgen dat de werkdruk niet te hoog wordt en in de evaluatie de ervaringen van docenten op het hbo en wo te onderzoeken.	Kamerstukken II 2022/2023, 36136 , nr. 18	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Ergin en Beckerman; De Tweede Kamer verzoekt de regering alle studenten die indirect zijn gediscrimineerd door de fraudeaanpak bij DUO een persoonlijke excuusbrief toe te sturen.	Kamerstukken II 2023/2024, 24724 , nr. 223	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Ergin c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering de wet WSF 2000 te toetsen op de menselijke maat zoals die is beschreven door de enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening.	Kamerstukken II 2023/2024, 24724 , nr. 225	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Ergin c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om bezwaar en beroep ook online mogelijk te maken en studenten hierover actief te informeren.	Kamerstukken II 2023/2024, 24724 , nr. 226	Deze motie wordt betrokken bij het herontwerp van de controlesystematiek. De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Bamenga en Stultiens; De Tweede Kamer verzoekt de regering in het nieuwe controleproces een algoritme- <i>apk</i> in te voeren, wat inhoudt dat het algoritme dat DUO gebruikt om fraude op te sporen periodiek getoetst wordt op rechtmatigheid; verzoekt de regering om dat bij het herontwerp van het controleproces in ieder geval door een onafhankelijke instantie te laten doen; verzoekt de regering het algoritme niet te gebruiken als uit onderzoek van deze onafhankelijke instantie zou blijken dat er sprake is van onrechtmatigheid.	Kamerstukken II 2023/2024, 24724 , nr. 229	Deze motie wordt betrokken bij het herontwerp van de controlesystematiek. De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over de voortgang.
Motie van het lid Beckerman c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering ervoor te zorgen dat DUO in het vervolg gaat werken met wetenschappelijk onderbouwde algoritmes, zodat wordt voorkomen dat er één groep wordt uitgepikt.	Kamerstukken II 2023/2024, 24724 , nr. 231	Deze motie wordt betrokken bij het herontwerp van de controlesystematiek. De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 nader geïnformeerd over de voortgang.
Motie van het lid Beckerman c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken of de hoorplicht kan worden ingevoerd.	Kamerstukken II 2023/2024, 24724 , nr. 236	Deze motie wordt betrokken bij het herontwerp van de controlesystematiek. De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over de voortgang.
Motie van de leden Martens-America en Van Zanten; De Tweede Kamer verzoekt de regering het gebruik van risicogericht toezicht niet bij voorbaat uit te sluiten.	Kamerstukken II 2023/2024, 24724 , nr. 233	Deze motie wordt betrokken bij het herontwerp van de controlesystematiek. De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over de voortgang.
Motie van het lid De Kort c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering vaart te maken met het wetsvoorstel en twee nieuwe pabo-opleidingen in te richten die opleiden tot nieuwe gespecialiseerde lesbevoegdheden, een voor het oudere kind en een voor het jongere kind en met hogescholen in gesprek te gaan over het starten van deze opleidingen; verzoekt de regering de Kamer binnen vier weken een tijdpad aan te bieden om deze splitsing mogelijk te maken.	Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 473	De Tweede Kamer is op 25 april 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief 'Uitvoering aangenomen moties De Kort c.s. inzake wetsvoorstel differentiatie pabo en Soepboer inzake maximumlesurennorm in de cao vo ingediend in tweeminutendebat leraren». (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 489) en wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd.

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
Motie van het lid De Kort; De Tweede Kamer verzoekt de regering met een handreiking te komen waarin staat wat minimaal verwacht mag worden van deelnemende opleidingen en scholen en te onderzoeken of het vastleggen van deze verwachtingen wenselijk is.	Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 474	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Paternotte en Rooderkerk; De Tweede Kamer verzoekt de regering te verkennen hoe wettelijk geborgd kan worden dat leraren de eerste drie jaar voor de klas na de initiële opleiding ondersteund kunnen worden door hun lerarenopleiding, bijvoorbeeld door middel van intervisie, meekijk- en terugkomdagen en begeleiding.	Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 484	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Paternotte; De Tweede Kamer (constaterende dat de Minister van OCW in 2023 meerdere boetes heeft uitgedeeld aan onderwijsinstellingen wegens overtredingen van artikelen 1.22, 1.23, 7.15 en 15.7 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek; constaterende dat er nog steeds opleiders zijn die zichzelf «universiteit» noemen of «hbo-masterclasses» en «hbo-programma's» aanbieden terwijl ze dat niet zijn of mogen aanbieden;) verzoekt de regering te bezien of het huidige handhavings- en sanctieregime effectief is om dit soort overtredingen tegen te gaan, dit met de Inspectie van het Onderwijs te bespreken, en de Kamer hier voor de begrotingsbehandeling over te informeren.	Kamerstukken II 2023/24, 36341 , nr. 8	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Ergin; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in beeld te brengen bij welke opleidingen er gebruik wordt gemaakt van decentrale loting en welke instrumenten er bij de selecties worden toegepast.	Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1116	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Ergin c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering de ministersplaatsen of een gelijksoortige regeling te herintroduceren en de Kamer voor het zomerreces te informeren.	Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1118	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Stultiens en Hertzberger; De Tweede Kamer (constaterende dat er vanuit de hogescholen met grote urgentie aandacht wordt gevraagd voor het belang van tabelele bekostiging, verhoging van de vaste voet, aandacht voor de regiofunctie en praktijkgericht onderzoek;) verzoekt de regering om in overleg met de sector tot oplossingen te komen voor bovengenoemde aandachtspunten en de Kamer hierover te informeren.	Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1119	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Martens-America en Dassen; De Tweede Kamer constaterende dat een student die zijn of haar mbo-niveau 3 of 4-opleiding voortzet op niveau 2 niet kan voldoen aan de eis dat je een opleiding gestart op ten minste niveau 3 binnen drie jaar moet afmaken; constaterende dat dit ook het geval is in relatie tot hbo en mbo,) verzoekt de regering in kaart te brengen welke barrières studenten belemmeren bij het wisselen.	Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1123	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Martens-America; De Tweede Kamer (constaterende dat de Ministeries van OCW en van EZK nu in bijna in alle gevallen los van elkaar opereren en visiestukken over de toekomst presenteren;) verzoekt de regering om in de volgende fase van de uitwerking van dit rapport het Ministerie van EZK te betrekken en een hoofdstuk toe te voegen waarbij de visie op de toekomst van de economie wordt gelegd over dit document met betrekking tot ons onderwijs van de toekomst, en een analyse te maken van de overeenkomsten en de verschillen.	Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1124	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Paternotte en Martens-America; De Tweede Kamer verzoekt de regering om samen met het veld de bestaande handreikingen over het instemmingsrecht op de hoofdlijnen van de begroting bij de tijd te brengen en te zorgen dat ook universiteiten één definitie hanteren.	Kamerstukken II 2023/24, 36454 , nr. 10	Op dit moment wordt bezien hoe aan deze motie invulling gegeven kan worden.
Motie van het lid Martens-America; De Tweede Kamer verzoekt de regering om als stelselverantwoordelijke actief de Kamer te rapporteren wanneer een onderwijsinstelling niet vrij, veilig of toegankelijk is voor studenten en daarbij te vermelden welke maatregelen zij actief nemen om dit tegen te gaan.	Kamerstukken II 2023/24, 36560 , nr. 13	Op dit moment wordt bezien hoe aan deze motie invulling gegeven kan worden.
Motie van het lid Hertzberger; De Tweede Kamer verzoekt de regering om met de kennisinstellingen in het hoger onderwijs afspraken te maken om met late uitvallers, die uitvallen na het behalen van hun eerste twee jaar, altijd een exitgesprek in te plannen om de student te wijzen op de opties voor herinstroom en een verklaring te verstrekken met het uitstroomniveau en de behaalde competenties; verzoekt de regering voor het herfstreces een brief over deze afspraken naar de Kamer te sturen.	Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1138	Op dit moment wordt bezien hoe aan deze motie invulling gegeven kan worden.
Motie van het lid Martens-America; De Tweede Kamer verzoekt de regering onderwijsinstellingen op te roepen dat prestatiegerichte onderscheidingen (zoals honoursprogramma's of cum laude) toegankelijk moeten blijven voor studenten in ons onderwijssysteem.	Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1139	Op dit moment wordt bezien hoe aan deze motie invulling gegeven kan worden.

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
Motie van de leden Ceder en Krul; De Tweede Kamer (constaterende dat het Ministerie van Onderwijs betrokken is bij de Landelijke Agenda Suicidepreventie; overwegende dat 15% van de jongeren denkt aan zelfdoding en dat scholen dus essentieel zijn bij het voorkomen van suicides; overwegende dat eenmalig is uitgevraagd hoeveel onderwijsinstellingen suicidepreventiebeleid voeren, maar niet wat dat in de praktijk betekent; overwegende dat voor goede suicidepreventie meer bekend moet zijn over onder andere het gevoerde beleid, de training van medewerkers en de betrokkenheid van het netwerk (zoals familie en zorg) op onderwijsinstellingen;) verzoekt de regering de Kamer tweejaarlijks, in lijn met het bovenstaande, te informeren over hoe het suicidepreventiebeleid op onderwijsinstellingen in de praktijk wordt gebracht, bijvoorbeeld in reguliere voortgangsrapportages.	Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1141	De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Tseggai; De Tweede Kamer verzoekt de regering om te onderzoeken in hoeverre op dit moment maatwerk mogelijk is om onder genoemde omstandigheden te studeren en voorstellen te doen voor verdere verbeteringen, en de Kamer hierover te informeren.	Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1143	Op dit moment wordt bezien hoe aan deze motie invulling gegeven kan worden.
Motie van de leden Van der Woude en Van der Molen; De Tweede Kamer verzoekt de Minister van OCW te zorgen voor een onafhankelijke evaluatie van het programma Erkennen en Waarderen en die niet alleen te richten op draagvlak voor en voortgang van het programma, maar ook op impact op onze internationale positie in de wetenschap; verzoekt deze Minister tevens actief het gesprek te entameren tussen academici over verschillende perspectieven op selectie van topwetenschappers en topwetenschap.	Kamerstukken II 2021/22, 31288 , nr. 953	De Tweede Kamer is op 12 juli 2023 over deze motie geïnformeerd met de «Eerste voortgangsbrief bestuursakkoord en beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap» (Kamerstukken II 2022/23, 31288 , nr. 1071). De Tweede Kamer wordt in 2026 nader geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Wassenberg c.s.; De Tweede Kamer (constaterende dat de Kamer proeven op niet-humane primaten zo snel mogelijk, en veilig, naar nul wil afbouwen (unaniem aangenomen motie 32 336 , nr. 57 van de leden Van Dekken en Heerema); constaterende dat de Minister van OCW de 40% reductie van het aantal dierproeven op apen de eerste stap noemde in de uitvoering van die motie (32 336 , nr. 72); constaterende dat de reductie in 2025 gerealiseerd moet zijn; verzoekt de regering om in de loop van 2023 de opdracht te geven tot een onderzoek naar de mogelijkheid om het aantal proeven op niet-humane primaten verder te verlagen zonder dat dit gevolgen heeft voor het onderzoek dat strikt noodzakelijk is voor de bestrijding van levensbedreigende ziekten en uitbraken van infectieziekten die de volksgezondheid bedreigen, conform de wens van de Kamer (zoals verwoord in motie 32 336 , nr. 57);) verzoekt de regering dit onderzoek te laten uitvoeren door onafhankelijke deskundigen.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII , nr. 113	De Tweede Kamer is op 20 december 2023 geïnformeerd over de motie door het ministerie van LNV met de brief «Recente moties aangaande dierproeven en TPI» (Kamerstukken II 2023/24, 32336 , nr. 151). De Tweede Kamer wordt in 2025 nader geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Wasenberg en Beckerman; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in overleg met de betrokken kennis- en onderwijsinstellingen te onderzoeken hoe kennis over (en de toepassing van) systematische reviews vast onderdeel kan worden van medisch-biologische opleidingen	Kamerstukken II 2022/23, 32336 , nr. 146	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Dekker-Abdulaziz; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in kaart te brengen wat de wettelijke, technische en financiële obstakels zijn die in de weg staan van een mogelijke archivering van het .nl-domein en hoe deze te overkomen, en de Kamer hierover te informeren in 2024.	Kamerstukken II 2023/24, 26643 , nr. 1076	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Teunissen en Kostic; De Tweede Kamer verzoekt de regering om met universiteiten een richtlijn op te stellen voor verantwoorde onderzoeksfinanciering.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII , nr. 93	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Teunissen c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om zo snel mogelijk een jaarlijks toenemend deel van het onderzoeksbudget voor het BPRC te oormerken als geld dat bestemd is voor proefdiervrije onderzoeks- en testmethoden.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII , nr. 96	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over het percentage van de subsidie dat het BPRC in 2023 heeft besteed aan proefdiervrije onderzoeks- en testmethoden.
Motie van het lid Martens-America; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken of het wenselijk is het Loket Kennisveiligheid ook proactief ongevraagd advies te laten geven aan kennisinstellingen.	Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1130	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Martens-America c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering in overleg met kennisinstellingen te treden zodat er geen nieuwe PhD-studenten met een CSC-beurs worden toegelaten tot gevoelige onderzoeksgebieden.	Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1131	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Hertzberger c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om Nederlandse kennisinstellingen dringend te adviseren om in gevoelige onderzoeksgebieden geen samenwerkingsovereenkomsten of	Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1132	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
andere contracten af te sluiten waarin sprake is van gedeeld intellectueel eigendom of patenteerbare ongepubliceerde kennis(knowhow) met landen waarin dit in praktijk automatisch eigendom van de staat is.		
Motie van het lid Stultiens; De Tweede Kamer verzoekt de regering om de aandachtspunten van de universiteiten en de KNAW te betrekken bij de uitwerking van het wetsvoorstel; verzoekt de regering om goed te kijken hoe andere Europese landen, zoals Frankrijk, Duitsland en het VK, kennisveiligheid hebben vormgegeven en vanwege het internationale speelveld zo veel mogelijk samen op te trekken.	Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1133	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de lid Rooderker en Paternotte; De Tweede Kamer verzoekt de Minister de universiteiten op te dragen uiterlijk dit jaar een centraal en actueel overzicht te realiseren van hun internationale samenwerkingen; verzoekt de regering om met de kennisinstellingen een landelijke set uniforme criteria te ontwikkelen op grond waarvan zij inschattingen kunnen maken van de risico's bij het aangaan van internationale samenwerkingen.	Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1134	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Bisschop; De Tweede Kamer verzoekt de regering mede op basis van ervaringen van de huidige experimenteerscholen te verkennen in hoeverre met het oog op het bieden van passend onderwijs een wettelijke ontheffing van het verplichte aantal schooldagen en vakantieweken nodig en mogelijk is die met kwalitatieve waarborgen is omgeven.	Kamerstukken 2018/19 II, 31293 , nr. 467	De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Bisschop c.s. De Tweede Kamer verzoekt de regering samen met de vereniging van leerplichtambtenaren (Ingrado) en de vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) te werken aan betere informatievoorziening over de positie van ouders en kinderen bij de vrijstelling wegens gewetensbezwaren.	Kamerstukken 2019/20 II, 35300-VIII, nr. 88	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 738). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Van Raan; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken op welke wijze het beste tegemoet kan worden gekomen aan de behoefte van leraren omtrent kennis en lesmaterialen rondom duurzaamheid; verzoekt de regering tevens, de samenwerkende non-profitorganisaties voor duurzaam onderwijs te betrekken bij dit onderzoek.	Kamerstukken 2019/20 II, 31293 , nr. 529	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Heerema; De Tweede Kamer verzoekt de regering een fonds in te richten waarmee het huidige budget voor bewegingsonderwijs vanuit de prestatiebox, eerst voor twee jaar, beschikbaar komt voor innovatieve plannen van scholen in samenwerking met alo's om de wettelijke verplichting van twee uur bewegingsonderwijs te halen en het bewegen in brede zin steviger op school te verankeren, en de Kamer periodiek te informeren over de voortgang hiervan en gaat over tot de orde van de dag.	Kamerstukken II 2020/21, 35570-VIII, nr. 42	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over het vervolg op de subsidieregeling Impuls en Innovatie Bewegingsonderwijs. En daarnaast wordt De Tweede Kamer voor de zomer van 2025 verder geïnformeerd over de evaluatie van de subsidieregeling Impuls en Innovatie Bewegingsonderwijs.
Motie van de leden Heerema en Rog; De Tweede Kamer verzoekt de regering, om de burgerschapsopdracht ook op B4-scholen van toepassing te verklaren, op een wijze die past bij het bijzondere karakter van deze scholen, nieuwe B4-scholen op dit punt vooraf te toetsen en dit in de Regeling aanwijzing internationale en buitenlandse scholen vast te leggen, en hierover de Kamer in het voorjaar van 2021 te informeren.	Kamerstukken II, 2020/21, 35352 , nr. 25	De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Peters c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering proactief de plannen en begrotingen van scholen met het grootste negatieve herverdeeleffect te volgen, deze scholen indien nodig te adviseren en zo vrijwel uit te sluiten dat de effecten binnen drie jaar niet zouden kunnen worden opgevangen; verzoekt het kabinet, te onderzoeken of het nodig en mogelijk is om te komen met een coulanceregeling voor de enkele scholen die ook na het vierde jaar na invoering van de wet nog last hebben van het negatieve herverdeeleffect, mits zij kunnen aantonen dat zij er alles aan hebben gedaan om deze effecten zo goed mogelijk op te vangen.	Kamerstukken II, 2020/21, 35605 , nr. 10	De Tweede Kamer wordt in 2027 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Peters; De Tweede Kamer verzoekt de regering in beeld te brengen of kleine geïsoleerde scholen door onbedoelde effecten van de vereenvoudigde bekostiging in zware problemen komen en deze scholen indien nodig te ondersteunen.	Kamerstukken II, 2020/21, 35605 , nr. 11	De Tweede Kamer wordt in 2027 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Kwint c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering identiteitsverklaringen in het onderwijs te verbieden.	Kamerstukken II 2021/22, 31289 , nr. 485	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
Motie van de leden Gündogan en Simons; De Tweede Kamer verzoekt de regering daadwerkelijk een einde te maken aan alle identiteitsverklaringen waarin een seksuele gerichtheid, genderidentiteit, genderexpressie of geslachtskenmerken (en het daarnaar leven) in welke vorm dan ook, impliciet of expliciet, wordt afgewezen.	Kamerstukken II 2021/22, 31289 , nr. 489	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Kwint; De Tweede Kamer verzoekt de positie van het openbaar onderwijs inclusief de status van de garantiefunctie openbaar onderwijs ten gevolge van de Wet meer ruimte voor nieuwe scholen expliciet mee te nemen in de evaluatie van deze wet.	Kamerstukken II 2021/22, 35050 , nr. 49	De Tweede Kamer zal in 2026 verder geïnformeerd worden over de uitkomsten van deze motie. Het evaluatierapport komt uit in Q4 van 2025.
Motie van de leden Paul en Van Meenen; De Tweede Kamer verzoekt de regering ongewenste praktijken en effecten rond de oprichting van nieuwe scholen te onderzoeken en aan te pakken en in gesprek te gaan met de VNG over de positie van gemeenten in de uitwerking van de wet; verzoekt de regering jaarlijks te rapporteren over het gebruik van de wet.	Kamerstukken II 2021/22, 35050 , nr. 51	De Tweede Kamer wordt twee keer per jaar geïnformeerd over deze motie. In het najaar van 2024 is de eerstvolgende keer.
Motie van de leden De Hoop en Paul; De Tweede Kamer verzoekt de regering (overwegende dat de inspectie concludeert dat het burgerschapsonderwijs nog niet op peil is en ook uit het Adolescentenpanel Democratische Kernwaarden en Schoolloopbanen van de UvA blijkt dat jongeren weinig belang hechten aan de democratische rechtsstaat, ook in vergelijking met Europese leeftijdsgenoten) deze democratische attitudes periodiek in beeld te brengen om de effecten van burgerschapsonderwijs te kunnen monitoren.	Kamerstukken II 2021/22, 36100-VIII, nr. 14	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Peters; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in de uitwerking van de wet waarin wettelijke eisen voor strategisch personeelsbeleid vastgesteld worden de lerende cultuur en de verantwoordelijkheid om die te bewerkstelligen mee te nemen.	Kamerstukken II 2021/22, 36100-VIII, nr. 15	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024 (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 492). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Bisschop; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken of en op welke wijze in de eindtoets en het eindexamen Nederlands schrijfvaardigheid als onderdeel kan worden ingevoegd en de Kamer te informeren binnen welke termijn schrijfvaardigheid als onderdeel wordt opgenomen.	Kamerstukken II 2021/22, 31293 , nr. 632	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Peters; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken op welke wijze wetenschappelijke onderbouwing en gebruikerservaringen van leermiddelen transparant en inzichtelijk gemaakt kunnen worden voor leraren, en de Kamer hierover te informeren vóór de begrotingsbehandeling van OCV.	Kamerstukken II 2021/22, 31293 , nr. 630	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Beertema en Paul; verzoekt de regering te onderzoeken hoe in de eindtoets in het basisonderwijs praktische vaardigheden en competenties, de «rechterhandjes», kunnen worden geïmplementeerd om te bewerkstelligen dat naast de cognitieve en theoretische vaardigheden ook de praktische competenties positief worden herkend en erkend en worden meegenomen in een positief getoonzette waardering in de uitslag van de eindtoets.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 143	De Tweede Kamer is op 7 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief De waardering van praktijkgericht onderwijs en de toekomst van het vmbo (Kamerstukken II 2023/24, 30079 , nr. 122). En zal voor de zomer van 2025 verder worden geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden El Yassini en Van Baarle; De Tweede Kamer verzoekt de regering om met een plan te komen om primair- en voortgezetonderwijsinstellingen veel beter aan te laten sluiten bij SIVON.	Kamerstukken II 2022/2023, 32034 , nr. 42	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Van der Laan en Van der Werf; De Tweede Kamer (overwegende dat de onderwijsinspectie in 2016 al concludeerde dat de lessen seksuele vorming ondermaats zijn, en dat er sindsdien niets is veranderd aan de kerndoelen ten aanzien van seksualiteit; overwegende dat het kabinet in de kabinetsreactie op de initiatiefnota-Van der Werf «Let's talk about seksueel geweld» toezegt te werken «aan aanscherping van de kerndoelen ten aanzien van seksualiteit, het verbeteren van de sociale veiligheid, het toegankelijk en bekend maken van effectieve lesmethodes en het ondersteunen van leraren bij het doceren over seksualiteit en gelijkwaardigheid»;) verzoekt de regering deze toezeggingen uit te werken in een voorstel waarin duidelijk wordt hoe effectieve lesmethoden laagdrempelig toegankelijk en bekend worden gemaakt en hoe deze aansluiten op de aangescherpte kerndoelen, en de Kamer daarover in het najaar van 2023 te informeren.	Kamerstukken II 2022/23, 36234 , nr. 8	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Kathmann; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken of en hoe betaalbare op publieke waarden gedreven alternatieve applicaties voor het onderwijs gerealiseerd kunnen worden.	Kamerstukken II 2022/23, 32761 , nr. 277	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
Motie van het lid Peeters; De Tweede Kamer verzoekt de regering om ervoor te zorgen dat afgestudeerde leerkrachten drie jaar na afstuderen nog begeleid kunnen worden door de lerarenopleiding.	Kamerstukken II 2022/2023, 36360VIII, nr. 13	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Bisschop en Drost; De Tweede Kamer verzoekt de regering onderzoek te doen naar de inhoud en het functioneren van bestaande kwaliteitswaarborgen in het particulier en thuisonderwijs, en het in te dienen wetsvoorstel vorm te geven aan de hand van de resultaten van het onderzoek.	Kamerstukken II 2023-2024, 36410-VIII, nr. 15	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 738). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Slootweg en Bisschop; De Tweede Kamer (overwegende dat het goed zou zijn om eerst een pilot op te starten om in kaart te brengen of de voorgestelde maatregelen voldoende aansluiten op hoe het thuisonderwijs nu wordt vorm gegeven) verzoekt de regering om samen met organisaties van thuisonderwijzers, zoals de Nederlandse Vereniging voor Thuisonderwijs en het Thuisonderwijsverbond, voorafgaand aan een wettelijk traject, eerst een pilot op te zetten waarin gewerkt wordt conform de beoogde wettelijke kaders, en een voorstel hiervoor naar de Kamer te sturen.	Kamerstukken II 2023/2024, 36410-VIII, nr. 18	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 738). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Kwint en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering vrijstelling van de leerplicht alleen toe te staan voor leerlingen die om lichamelijke of psychische redenen niet in staat zijn om onderwijs te volgen.	Kamerstukken II 2023/2024, 36410-VIII, nr. 20	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 738). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Krul c.s.; De Tweede Kamer verzoekt het kabinet om met een wetenschappelijke onderbouwde handreiking te komen voor scholen over hoe ze door het inzetten van papieren schoolboeken de beheersing van de basisvaardigheden kunnen verbeteren.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 75	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Krul c.s.; De Tweede Kamer (constaterende dat het onder andere voor de leefbaarheid belangrijk is dat scholen in de regio's blijven bestaan; dat er ingezet moet worden om mbo- en h.o.-instellingen in de regio te behouden, bijvoorbeeld door een regiotoeslag te ontwikkelen; dat er weer geïnvesteerd moet worden in kleine (dorps)scholen, onder andere door het herzien van de kleinscholentoeslag; dat het wenselijk is om een norm op te stellen voor een maximale reisafstand voor leerlingen en studenten;) verzoekt de regering om in lijn met bovenstaande punten met een plan te komen voor hoe onderwijs in de regio's dicht bij huis kan worden versterkt.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 77	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 738). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Krul en Van Zanten; De Tweede Kamer verzoekt de regering om uiterlijk in Q3 de kamer te informeren over wat scholen hebben gedaan met de handvatten om het continuïteit beter vorm te geven zodat deze kinderen ook rustig pauze kunnen hebben, geen filmpjes hoeven te kijken en tijd hebben om hun lunch op te eten.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 103	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Van Zanten c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om bij elk nieuw onderwijsbeleid en de invoering van nieuwe onderwijsregels een «krimpcheck» uit te voeren, waarbij wordt gecheckt wat de gevolgen zijn voor scholen op het platteland en in kleinere kernen.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 79	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 738). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Ergin; De Tweede Kamer (constaterende dat uit onderzoek van KIS blijkt dat leerlingen met een migratieachtergrond structureel te maken hebben met onder advisering;) verzoekt de regering de mogelijkheden te verkennen of het mogelijk maken van een second opinion werkbaar, effectief en uitvoerbaar is.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 104	De Tweede Kamer wordt in 2027 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Pijpelink en Soepboer; De Tweede Kamer verzoekt de regering om het professioneel statuut nieuw leven in te blazen en te zoeken naar aanvullende mogelijkheden om de autonomie van individuele leraren over hun dagelijkse lespraktijk te vergroten.	Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 465	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Ceder c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in overleg met onderwijsorganisaties tot concrete afspraken te komen om het aandeel mannen voor de klas te verhogen, daar een concreet doel voor te stellen, bijvoorbeeld 30% meesters in 2035, en daar jaarlijks over te rapporteren.	Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 467	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024 (Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr.

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
		492). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Van Zanten c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering te inventariseren in hoeverre de aanbevelingen uit het in opdracht van het Ministerie van OCW door ResearchNed uitgevoerde onderzoek «Meer Meesters?» zijn uitgevoerd en een plan van aanpak op te leveren voor de aanbevelingen die nog actie behoeven.	Kamerstukken II 2023/2024, 27923 , nr. 469	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024 (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 492). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Ceder en Stoffer; De Tweede Kamer verzoekt de regering in samenspraak met het onderwijsveld zo snel mogelijk duidelijkheid te bieden over de kaders en de tijdlijn van een onafhankelijke evaluatie van de effectiviteit en doelmatigheid van de onderwijsregio's.	Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 476	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024 (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 492). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie
Motie van het lid Stoffer c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering het bestuursrechtelijk toezicht op informeel onderwijs te richten op situaties van radicalisering en strijdigheid met de rechtsorde en het signaalgestuurd toezicht daarbij in te richten op basis van signalen van overheidsinstanties zoals het Openbaar Ministerie en de AIVD; verzoekt de regering tevens te laten onderzoeken in hoeverre voor het bestrijden van haat, geweld en discriminatie in het informeel onderwijs een aanvulling van het strafrecht nodig is.	Kamerstukken II 2023/24, 31289 , nr. 572	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Ceder; De Tweede Kamer verzoekt de regering om aan de onderwijsinspectie de wens van de Kamer over te brengen om op korte termijn van haar een brief te ontvangen over haar visie op de voorgestelde rol van de inspectie bij het toezicht op informeel onderwijs.	Kamerstukken II 2023/24, 31289 , nr. 575	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Paternotte c.s.; De Tweede Kamer (constaterende dat sommige onvrije buitenlandse mogelijkheden ongewenste invloed uitoefenen op (voormalige) burgers en hun kinderen door middel van weekend- en avondscolen;) verzoekt de regering om in aanloop naar het wetsvoorstel informeel onderwijs alvast in overleg te gaan met dit soort landen die voor langdurig in Nederland verblijvende diaspora informeel onderwijs sponsoren, om te bekijken om hoeveel scholen en kinderen het gaat en om de komst van toezicht en de wenselijkheid van openbaarmaking van lesmateriaal te bespreken.	Kamerstukken II 2023/24, 31289 , nr. 579	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Palmen c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om antisemitisme op te nemen in de nieuwe kerndoelen voor het burgerschapsonderwijs, zodat er op elke school hier op eigen wijze invulling aan gegeven kan worden.	Kamerstukken II 2023/24, 30950 , nr. 392	De Tweede Kamer is op 14 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief Antwoorden op feitelijke vragen inzake de conceptkerndoelen burgerschap en digitale geletterdheid. (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 734). De Tweede Kamer wordt in 2025 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Teunissen; De Tweede Kamer verzoekt de regering om te onderzoeken op welke manier mensenrechtenonderwijs in het curriculum kan worden verankerd.	Kamerstukken II 2023/24, 30950 , nr. 393	De Tweede Kamer is op 14 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief Antwoorden op feitelijke vragen inzake de conceptkerndoelen burgerschap en digitale geletterdheid (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 734). De Tweede Kamer wordt in 2025 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Ergin en Van Baarle; De Tweede Kamer verzoekt de regering om onderzoeken naar de effecten van digitale systemen te stimuleren en hieraan bij te dragen, verzoekt de regering tevens om voorlichting te geven over digitale systemen en de risico's hiervan voor schoolbesturen, docenten, ouders en leerlingen.	Kamerstukken II 2023/24, 26643 , nr. 1168	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Pijpelink en Rooderkerk; De Tweede Kamer (constaterende dat het lerarentekort en de achteruitgang van de beheersing van de basisvaardigheden tegenwoordig in Nederland ernstige bedreigingen vormen voor de onderwijskwaliteit; van oordeel dat het niet valt te verwachten dat deze problemen zich de komende tijd vanzelf gaan oplossen;) verzoekt de regering om de aanpak van deze problemen de komende tijd de hoogste prioriteit te geven in het beleid voor het funderend onderwijs.	Kamerstukken II 2023/24, 36560 , nr. 8	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
Motie van het lid Pijpelink; De Tweede Kamer verzoekt de regering als uitgangspunt te hanteren dat de overheid voor het funderend onderwijs de kerndoelen en eindtermen vaststelt, de educatieve uitgeverijen daarvoor methodes schrijven en de scholen de vrijheid hebben uit het aanbod hun keuzes te maken.	Kamerstukken II 2023/24, 36560 , nr. 9	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Beckerman en Pijpelink; De Tweede Kamer verzoekt de regering onderzoek te doen naar mogelijke problemen bij de verkoop van schoolboeken, zoals de beperkte houdbaarheid van de methodes, mogelijke koppelverkoop en afhankelijkheid van distributeurs en uitgeverijen.	Kamerstukken II 2023/24, 36560 , nr. 24	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Paternotte en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om proactief, in overleg met scholen, vervolgonderwijs en jongeren, concrete voorstellen op te stellen voor specifieke maatwerkroutes van het voortgezet onderwijs naar het hoger onderwijs.	Kamerstukken II 2020/21, 35570-VIII, nr. 72	De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering te regelen dat scholen bij nieuw- of verbouw altijd moeten voldoen aan de Europese normen voor toegankelijkheid en dat bij tussentijds onderhoud toegankelijkheid altijd moet worden meegenomen.	Kamerstukken II 2021/22, 31497 , nr. 429	De Tweede Kamer wordt geïnformeerd over de voortgang van deze motie in de periodieke Kamerbrief onderwijshuisvesting voor de zomer van 2025.
Motie van het lid Kwint; De Tweede Kamer verzoekt de regering om – in samenspraak met vertegenwoordigers van het onderwijs, leraren, ouders en leerlingen dan wel studenten – te inventariseren of er voor het onderwijs ook een verbod op het opleggen van een zwijgbeding kan komen, en de Kamer hierover voor Prinsjesdag te informeren.	Kamerstukken II 2021/22, 35771 , nr. 12	De Tweede Kamer is op 7 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief Voortgangsbrief integrale aanpak sociale veiligheid hoger onderwijs en wetenschap (Kamerstukken II 2023/24, 29240 , nr. 140). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Van Meenen en Paul; De Tweede Kamer verzoekt de regering in samenwerking met BZK, EZK en particuliere investeerders zoals pensioenfondsen te verkennen of en hoe een revolvent fonds en een programmatische aanpak kunnen bijdragen aan de problematiek rond onderwijshuisvesting, en de Tweede Kamer hier in het voorjaar van 2023 over te informeren.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 89	De Tweede Kamer is op 24 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief Periodieke voortgang onderwijshuisvesting voorjaar 2024 (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 138). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Kwint; De Tweede Kamer verzoekt de regering de mogelijkheden te verkennen om scholen niet langer af te rekenen op zittenblijvers en op- en afstroom van leerlingen en dit mee te nemen in de volgende voortgangsrapportage over inspectietoezicht eind 2023.	Kamerstukken II 2022/2023, 36200 VIII , nr. 190	De Tweede Kamer is op 27 november 2023 over het eerste deel van deze motie geïnformeerd met de 'Voortgangsbrief versterking toezicht in het funderend onderwijs' (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 707). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd.
Motie van het lid Beertema; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in navolging van het advies van de Inspectie van het Onderwijs een verkenning uit te werken hoe in het voortgezet onderwijs gerealiseerd kan worden dat een voldoende voor het vak Nederlands voorwaardelijk wordt voor het behalen van een diploma.	Kamerstukken II 2022/2023, 31293 , nr. 673	De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Van Meenen; De Tweede Kamer verzoekt de regering geen stappen te nemen naar een structuur voor permanente curriculumherziening, noch naar een permanente wetenschappelijke commissie, voordat het wetsvoorstel voor de nieuwe kerndoelen Nederlands en rekenen/wiskunde medio 2024 is ingediend en deze herziening is geëvalueerd.	Kamerstukken II 2022/2023, 31293 , nr. 684 tvv 681	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Peters; De Tweede Kamer verzoekt de regering te bewerkstelligen dat er een nieuwe route voor zijinstroom voor een vakinhoudelijke specialist in het vmbo gerealiseerd wordt, onder andere voor leraren die gaan lesgeven in techniek en/of technische beroepsvakken in het vmbo, met nadruk op vakdidactiek en pedagogische vaardigheden, waarbij ze net zoals andere zijinstromers van meet af aan intensief begeleid worden; verzoekt de regering te bewerkstelligen dat de opleidingen omgangs-kunde en pedagogiek kunnen leiden tot een bevoegdheid in het voortgezet onderwijs waarbij de vakken burgerschap, sociale vaardigheden, maatschappijleer, ontwikkelingsgerichte vakken, LOB enzovoort gegeven mogen worden; verzoekt de regering te bewerkstelligen dat tweedegraadslerarenopleidingen gaan werken met een dubbele bevoegdheid, bij voorkeur door een tekortvak en een niet-tekortvak te combineren.	Kamerstukken II 2022/2023, 36360VIII , nr. 12	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024 (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 492). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
Motie van het lid Ceder c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in beeld te brengen welke leerlingen in het regulier onderwijs baat hebben bij de mogelijkheid van het halen van vakcertificaten en de wet- en regelgeving hierop aan te passen, mits dit uitvoerbaar is, en hierover de Kamer te informeren.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 83	De Tweede Kamer is op 2 april geïnformeerd over deze motie met de brief Staatsexamen voortgezet onderwijs en normering centrale examens 2024 (Kamerstukken II 2023/24, 31289, nr. 585). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Ceder; De Tweede Kamer verzoekt de regering om een wetstraject in gang te zetten om de techniekhavo als volwaardig profiel wettelijk te verankeren, waarbij in ieder geval de curriculummeisen en de bekostiging worden meegenomen.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 85	De Tweede Kamer is op 17 april 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief 'Reactie moties en amendementen funderend onderwijs' (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 126). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Beckerman; De Tweede Kamer verzoekt het kabinet om het CvTE de opdracht te geven de resultaten van de schriftelijke examens van zowel staatsexamenkandidaten als overige kandidaten gelijktijdig bekend te maken.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 88	De Tweede Kamer is op 2 april 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief «Staatsexamen voortgezet onderwijs en normering centrale examens 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 31289, nr. 585). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Paternotte c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering in gesprek te gaan met vertegenwoordigers van de onderwijsadviesmarkt om de mogelijkheden tot regulering op het gebied van kwaliteit en financiële governance te bespreken, te onderzoeken welke maatregelen genomen kunnen worden om de onderwijsadviesmarkt effectief te reguleren om kwaliteitsgaranties te waarborgen en de Kamer hierover te informeren.	Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 485	De Tweede Kamer is op 30 mei 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief Vierde voortgangsrapportage Masterplan basisvaardigheden (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 732). En zal in het najaar van 2024 verder geïnformeerd worden over deze motie
Motie van het lid Soepboer; De Tweede Kamer verzoekt de Minister bij het overleg met de inspectie te komen tot een geconcentreerder toezichtmodel, waarbinnen goed onderwijs en goed bestuur het belangrijkste zijn en ook als dusdanig moeten worden gewogen, en in ieder geval de indicatoren «doorstroom in de onderbouw» en «niveau in het derde leerjaar ten opzichte van het schooladvies van de basisschool» niet meer mee te wegen in het eindoordeel; verzoekt de Minister om, zodra het nieuwe toezichtkader met de inspectie is besproken en door de kamer is gevalideerd, een bewustwordingscampagne op te zetten om bestuurders en schoolleiders maar ook leraren meer bewust te maken van wat er niet en vooral ook wat er wel van hen wordt verwacht.	Kamerstukken II 2023/24, 31289, nr. 580	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Pijpelink; De Tweede Kamer verzoekt de regering om voor de zomer van 2025 een brede verkenning uit te voeren van monitoringsmogelijkheden binnen het stelsel en daarbij de voor- en nadelen inzake de uitvoerbaarheid en administratieve lasten voor diverse betrokken partijen in kaart te brengen.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 128	Op dit moment wordt bezien hoe aan deze motie invulling gegeven kan worden.
Motie van het lid De Kort; De Tweede Kamer verzoekt de regering een aangifteplicht voor scholen bij ernstige veiligheidsincidenten te verkennen en de Kamer in het najaar hierover te informeren.	Kamerstukken II 2023/24, 36560, nr. 10	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief Veiligheid op scholen (Kamerstukken II 2023/24, 29240, nr. 151). De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid De Kort; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken in hoeverre informatie van politie en justitie over leerlingen nu gedeeld mag worden met scholen, met voorstellen te komen om informatiedeling te bevorderen, en de Kamer hierover te informeren.	Kamerstukken II 2023/24, 36560, nr. 11	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid De Kort; De Tweede Kamer verzoekt de regering om een verkenning uit te voeren naar een wettelijke verplichting van scholen om scholieren die zich schuldig hebben gemaakt aan ernstige incidenten te melden bij de gemeente, zodat er specifieke inzet op kan worden gezet vanuit veiligheid en/of zorg.	Kamerstukken II 2023/24, 29240, nr. 141	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid De Kort; De Tweede Kamer verzoekt de regering in overleg te treden met het onderwijsveld voor een plan om het toezicht op schoolkluisjes te verscherpen en roulerende kluisjes en regelmatige controle hierin mee te nemen.	Kamerstukken II 2023/24, 29240, nr. 142	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief Veiligheid op scholen (Kamerstukken II 2023/24, 29240, nr.

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
		151). De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Eerdmans; De Tweede Kamer verzoekt de regering om voor het einde van het jaar met een voorstel te komen over welke elementen uit het Franse strijdplan in Nederland overgenomen zouden kunnen worden.	Kamerstukken II 2023/24, 29240 , nr. 145	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie
Motie van het lid Soepboer; De Tweede Kamer verzoekt de regering een onderzoek te verrichten naar de relatie tussen incidenten van geweld, criminaliteit en pesten en de omvang en ligging van scholen en de Kamer hierover (tussentijds) te informeren.	Kamerstukken II 2023/24, 29240 , nr. 146	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Soepboer; De Tweede Kamer verzoekt de Minister, in samenwerking met andere ministeries, zo snel als mogelijk en bij voorkeur voor aanvang van het nieuwe schooljaar in gesprek te gaan met scholen, jeugdofficieren, initiatiefnemers van de interventies zoals de WIJ school, de jongerenrechtbank, en andere belangrijke partners om te komen tot een zo duidelijk en congruent mogelijk beeld van de problematiek en effectieve aanpakken daarvan ;verzoekt de Minister, in samenwerking met andere ministeries, om op basis van dit beeld uiterlijk begin 2025 te komen tot een concreet pakket van bewezen effectieve maatregelen om onveiligheid in en rond scholen aan te pakken.	Kamerstukken II 2023/24, 29240 , nr. 147	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Van Zanten; De Tweede Kamer verzoekt de regering om de Inspectie van het Onderwijs op te dragen om het toezicht op het welbevinden en de (sociale) veiligheid van leerlingen binnen het gespecialiseerd onderwijs te intensiveren.	Kamerstukken II 2023/24, 29240 , nr. 148	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
De motie van de leden Van den Hul en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering in overleg met de onderwijssector er zorg voor te dragen dat op alle onderwijsinstellingen op korte termijn een aanspreekpunt voor leerlingen en studenten met zorgbehoeften aanwezig is.	Kamerstukken II 2018/19, 31497 , nr. 305	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
De motie van het lid Heerema; De Tweede Kamer verzoekt de regering om vóór de zomer van 2020 een concreet wetsvoorstel rondom de verplichting van samenwerkingsverbanden om een doorzettingsmacht te regelen ter consultatie aan te bieden en voor 1 oktober 2020 naar de Tweede Kamer te sturen; verzoekt de regering tevens, een overzicht te geven van de concrete resultaten van de aangekondigde versnellingsaanpakken om het aantal thuiszitters te verminderen, en de Kamer hierover voor het zomerreces 2020 te informeren.	Kamerstukken 2019/20 II, 31497 , nr. 354	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om na invoering van de wet te blijven monitoren wat dit vereenvoudigde bekostigingsmodel voor gevolgen heeft voor brede schoolgemeenschappen en segregatie, en de Kamer jaarlijks te informeren.	Kamerstukken II, 2019/20, 35354 , nr. 15	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Van den Hul en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om onafhankelijk toezicht op samenwerkingsverbanden te realiseren door onafhankelijke personen, met een zwaarwegende stem voor ouders en leraren in de invulling van het toezicht.	Kamerstukken II, 2020/21, 31497 , nr. 373	De Tweede Kamer is op 10 mei 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief 'Passend onderwijs: blijven bouwen aan de basis op orde' (Kamerstukken II 2023/24, 31497 , nr. 475). De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Kwint en Van den Hul; De Tweede Kamer verzoekt de regering om scenario's uit te werken voor ophoging van de landelijke basisnorm, onder meer met betrekking tot de ondersteuning van hoogbegaafde leerlingen, en de Kamer daarover voor het voorjaars-reces te informeren; verzoekt de regering, eveneens het kenniscentrum begaafdheid de opdracht te geven onderzoek te doen waarom het samenwerkingsverbanden en scholen nog onvoldoende lukt om onderwijsmiddelen ter ondersteuning aan hoogbegaafde leerlingen goed in zetten en het kenniscentrum de opdracht te geven om scholen meerjarig te ondersteunen in het efficiënt en effectiever inzetten van de beschikbare middelen zodat hier een goed aanbod tot stand komt voor hoogbegaafde leerlingen, zonder dat hiervoor een bijdrage van ouders wordt gevraagd.	Kamerstukken II, 2020/21, 31497 , nr. 378	De Tweede Kamer is op 10 mei 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief 'Passend onderwijs: blijven bouwen aan de basis op orde' (Kamerstukken II 2023/24, 31497 , nr. 475). De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie Rudmer Heerema c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om de ondersteuning bij hoogbegaafdheid te borgen in de landelijke basisnorm en zo te borgen dat iedere school voor hoogbegaafde leerlingen een ondersteuningsaanbod heeft, zonder dat daarvoor extra	Kamerstukken II, 2020/21, 31497 , nr. 379	De Tweede Kamer is op 10 mei 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief 'Passend onderwijs: blijven bouwen aan de basis op orde' (Kamerstukken II 2023/24, 31497 , nr.

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
kosten in rekening worden gebracht of andere drempels voor worden opgeworpen, waarbij bijvoorbeeld particulier onderwijs uiteindelijk ook de best passende plek kan zijn.		475). De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Bischof en Kwint; De Tweede Kamer verzoekt de regering een vergelijking op te stellen van het niveau van basisondersteuning van de samenwerkingsverbanden, de verdeling en de bereikbaarheid van specialistische voorzieningen in samenwerkingsverbanden en de doorlooptijd als het gaat om extra ondersteuningsaanvragen.	Kamerstukken II, 2020/21, 31497 , nr. 380	De Tweede Kamer is op 10 mei 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief 'Passend onderwijs: blijven bouwen aan de basis op orde' (Kamerstukken II 2023/24, 31497 , nr. 475). De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Kwint en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in samenspraak met onderwijs, ouders en deskundigen de knelpunten in de financiering van onderwijs voor zorgleerlingen in relatie tot de toelaatbaarheidsverklaringen in kaart te brengen, en verbeteringen voor te stellen, met als uitgangspunt dat de schoolgang van een kind nooit mag betekenen dat het minder zorg kan krijgen.	Kamerstukken II, 2020/21, 31497 , nr. 409	De Tweede Kamer is op 10 mei 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief 'Passend onderwijs: Blijven bouwen aan de basis op orde. Derde voortgangsrapportage Passend onderwijs' (Kamerstukken II 2023/24, 31497 , nr. 475). De Tweede Kamer wordt in 2025 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid De Hoop c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering in kaart te brengen welk beleid er waar wordt gevoerd om schoolsegregatie tegen te gaan, te identificeren wat mogelijke best practices zijn en hoe de rijksoverheid gemeenten verder zou kunnen ondersteunen in die inspanningen.	Kamerstukken II 2021/22, 36100-VIII, nr. 12	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Van Baarle c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering regering om te verkennen of het inrichten van een vorm van toezicht op leerlingenvervoer mogelijk is en dit in samenhang te bezien met de doelgroepen van Valys en Wmo.	Kamerstukken II 2022/23, 31521 , nr. 128	De Tweede Kamer is op 28 mei 2024 geïnformeerd door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over deze motie met de brief Verbeteragenda Doelgroepenvervoer (Kamerstukken 2023/24, 31521 , nr. 138) en wordt in het najaar van 2024 opnieuw geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Beertema; De Tweede Kamer verzoekt de regering om binnen de samenwerkingsverbanden expertise, bezwaarprocedures, doorzettingmacht en een ombudsfunctie onder te brengen en ze te laten aansturen door een onafhankelijk, autonoom bestuur dat niet wordt gerekruteerd uit de bestuurslagen van de aangesloten scholen.	Kamerstukken II 2022/23, 31497 , nr. 452	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Kwint en Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering in samenwerking met samenwerkingsverbanden te onderzoeken hoe ondersteuningsaanvragen sneller kunnen worden toegekend en in een of meerdere samenwerkingsverbanden een proef te starten met directe toekenning van ondersteuning.	Kamerstukken II 2022/23, 31497 , nr. 456	De Tweede Kamer is op 10 mei 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief «Passend onderwijs: Blijven bouwen aan de basis op orde. Derde voortgangsrapportage Passend onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31497 , nr. 475). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Van Meenen; De Tweede Kamer verzoekt de regering met betrokkenen de contouren van een wet inclusief onderwijs te formuleren, die in overeenstemming is met het Verdrag inzake de rechten van het kind en het VN-verdrag Handicap, waarin randvoorwaarden, ijkmomenten en doelstellingen voor 2035 zijn vastgelegd, en de Tweede Kamer hierover te informeren voor het einde van 2023.	Kamerstukken II 2022/23, 31497 , nr. 460	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze motie met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 711). De Tweede Kamer wordt in 2025 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van de leden Westerveld en De Hoop; De Tweede Kamer verzoekt de regering om bij de verdere uitwerking en concretisering van de werkagenda inclusief onderwijs gedetailleerd te beschrijven hoeveel elke actielijn en maatregel gaat kosten zodat in kaart wordt gebracht hoeveel financiële middelen nodig zijn om de ambitie te realiseren.	Kamerstukken II 2022/2023, 31497 , nr. 462 tvv nr.	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze motie met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 711). De Tweede Kamer wordt in 2025 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Hagen; De Tweede Kamer verzoekt de regering in overleg te treden met samenwerkingsverbanden en het gespecialiseerd onderwijs om te komen tot een aanpak voor het terugdringen van wachtlijsten in het speciaal onderwijs en te onderzoeken met het	Kamerstukken II 2023/2024, 36410-VIII, nr.21	De Tweede Kamer is op 10 mei 2024 geïnformeerd over deze motie met de brief «Passend onderwijs: Blijven bouwen aan de basis op orde. Derde voortgangsrapportage Passend onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24,

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd, de jeugdzorg en gemeenten hoe deze kan worden verbonden aan het bestaande plan van aanpak voor het verkorten van de wachttijden in de jeugdzorg.		31497, nr. 475). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Pijpelink c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering dit onderzoek naar de juridische haalbaarheid van het afschaffen dan wel limiteren van de vrijwillige ouderbijdrage in het p.o. en vo snel uit te voeren, zodat de Kamer stappen kan nemen in besluitvorming hierover.	Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 61	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Pijpelink c.s.; De Tweede Kamer (constaterende dat het Auris College Goes voor kinderen met een taalontwikkelingsstoornis die doof of slechthorend zijn, gaat sluiten; overwegende dat onderwijs in de omgeving van deze school niet vanzelfsprekend inclusief genoeg is om alle leerlingen van deze school elders passend onderwijs te bieden); verzoekt de regering om erop toe te zien dat niet een van deze leerlingen door de sluiting verstoken blijft van passend onderwijs binnen een redelijke afstand met de bijbehorende toereikende financiering.	Kamerstukken II 2023/24, 31289, nr. 577	De Tweede Kamer wordt na het zomerreces geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering om met samenwerkingsverbanden afspraken te maken over hoe zij de ervaringen van leerlingen en ouders verwerken bij het opzetten, doorontwikkelen en evalueren van de ouder- en jeugdsteunpunten.	Kamerstukken II 2023/24, 36443, nr. 9	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 verder geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Westerveld; De Tweede Kamer verzoekt de regering te verkennen hoe opleidingen op maat te financieren, zoals de brancheopleidingen Assistent Groen en Assistent Facilitair, zodat mensen die het speciaal voortgezet onderwijs afronden zich kunnen doorontwikkelen.	Kamerstukken II 2023/24, 36443, nr. 10	Op dit moment wordt gezien hoe aan deze motie invulling gegeven kan worden.
Motie van het lid De Kort; De Tweede Kamer in kaart te brengen hoe steunpunten kunnen samenwerken om de overgang van p.o. naar vo te vergemakkelijken voor leerlingen met een ondersteuningsbehoefte en breder in kaart te brengen of de samenwerking tussen samenwerkingsverbanden p.o. en vo optimaal verloopt; verzoekt de regering de Kamer hierover voor de begrotingsbehandeling van OCW van dit jaar te informeren.	Kamerstukken II 2023/24, 36443, nr. 11	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid De Kort; De Tweede Kamer verzoekt de regering raken te maken met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs over hoe de onafhankelijkheid van de ouderen jeugdsteunpunten wordt geborgd.	Kamerstukken II 2023/24, 36443, nr. 12	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Westerveld c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om Samen naar School-classes in het vo verder te stimuleren door een analyse te maken van de knelpunten en een plan te maken om deze weg te nemen, waaronder de benodigde aanpassingen in wet- en regelgeving, en dit plan voor het einde van het jaar naar de Kamer te sturen.	Kamerstukken II 2023/24, 31497, nr. 487	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Van Zanten; De Tweede Kamer verzoekt de regering om onderwijsinstellingen te wijzen op het belang van maatwerkoplossingen die vallen binnen de invloedssfeer van scholen, besturen en samenwerkingsverbanden, zoals afwijking van de onderwijstijd en het inrichten van speciale voorzieningen.	Kamerstukken II 2023/24, 31497, nr. 481	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Soepboer; De Tweede Kamer verzoekt de regering de werking en positie van de samenwerkingsverbanden te herzien, te sturen op één ondersteunings- en financieringsmodel met heldere kaders en duidelijke wettelijke taken, en te komen tot een minder gefragmenteerde spreiding over het land.	Kamerstukken II 2023/24, 31497, nr. 484	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 verder geïnformeerd over deze motie.
De motie van de leden Bergkamp en Van den Hul; De Tweede Kamer verzoekt de regering te onderzoeken in welke mate niet medisch noodzakelijke ingrepen plaatsvinden bij jonge interseksekinderen en de Kamer daarover voor de begrotingsbehandeling in 2020 te informeren.	Kamerstukken II 2019/20, 35300-VIII, nr. 131	De Tweede Kamer is op 15 april 2024 over deze motie geïnformeerd met het «Verslag van een schriftelijk overleg over het voorkomen van nnmb's» (Kamerstukken II 2023/24, 30420, nr. 384) en wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd.
Motie van het lid Van der Laan c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering in beeld te brengen wat er nodig is om de GREVIO-aanbeveling omtrent de digitale dimensie van geweld tegen vrouwen te implementeren en de Tweede Kamer hierover te informeren.	Kamerstukken II 2021/22, 35925-VIII, nr. 124	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd.
Motie van de leden Mutluer en Westerveld; De Tweede Kamer (overwegende dat het coalitieakkoord en het Regenboogakkoord beloven dat er tijd en geld vrijkomt voor Roze in Blauw, dat er meer aandacht komt	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 157	De Tweede Kamer is op 1 december 2023 over deze motie geïnformeerd met de brief «Voortgangsrapportage Emancipatie 2022-2023» (Kamerstukken II 2023/24,

Omschrijving	Vindplaats	Externe stand van zaken
voor de aanpak van discriminatie op de Politieacademie en dat er een aanpak van discriminatie op internet komt;) verzoekt de regering om deze belofte vanaf 2023 waar te maken en de Kamer daarover te informeren.		30420, nr. 386). De Tweede Kamer wordt in het najaar 2024 verder geïnformeerd.
Motie van het lid Mutluer; De Tweede Kamer verzoekt de regering in overleg met de regeringscommissaris en partijen uit het onderwijs een onderzoek te doen naar een doorlopende lijn van aanpak en leren aangaande relationele en seksuele vorming, van het p.o. tot aan het wo, die passend is bij de ontwikkelingsfase van de kinderen en jongeren.	Kamerstukken II 2022/2023, 34843 , nr.78	De Tweede Kamer is op 7 juni 2024 geïnformeerd met de brief 'Voortgang integrale sociale veiligheid hoger onderwijs en wetenschap' (Kamerstukken II 2023/24, 31288, nr. 140). Op dit moment wordt bezien hoe aan deze motie verder invulling gegeven kan worden.
Motie van het lid Mutluer; De Tweede Kamer verzoekt de regering na te gaan hoe herstelrecht bij seksueel grensoverschrijdend gedrag in de uitvoering van het Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld kan worden meegenomen en de Kamer dit najaar te informeren over de voortgang vóór het debat over de begroting van OCW.	Kamerstukken II 2022/2023, 34843 , nr. 79	De Tweede Kamer is geïnformeerd op 19 juni 2024 met de brief 'Voortgang aanpak seksuele misdrijven' (Kamerstukken II 2023/24, 34843, nr. 111). De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 verder geïnformeerd.
Motie van het lid Rooderkerk en Mutluer; De Tweede Kamer verzoekt de regering om een onderzoek te doen naar de intersectionele loonkloof en de Kamer hierover voor 2025 te informeren.	Kamerstukken II 2023/24, 30420 , nr. 397	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Kostic c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om in het belang van het welzijn van het kind er alles aan te doen om te voorkomen dat non-consensuele niet-noodzakelijke medische behandelingen bij intersekse kinderen plaatsvinden.	Kamerstukken II 2023/24, 30420 , nr. 401	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Kwint; De Tweede Kamer verzoekt de regering indien het overleg met de sociale partners niet tot een bindende afspraak leidt in het wetsvoorstel strategisch personeelsbeleid te regelen dat leraren bij goed functioneren na een jaar altijd een vast contract krijgen.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII , nr. 82	De motie wordt meegenomen in het wetsvoorstel strategisch personeelsbeleid. Het wetsvoorstel wordt in het najaar van 2024 ingediend bij de Tweede Kamer. De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
Motie van het lid Ergin c.s.; De Tweede Kamer verzoekt de regering om uitvoeringsprocessen binnen DUO door te lichten op (in)directe discriminatie.	Kamerstukken II 2023/2024, 24724 , nr. 224	De Tweede Kamer zal in het najaar van 2024 over de voortgang van deze motie worden geïnformeerd.
Motie van de leden Martens-America en De Kort; De Tweede Kamer verzoekt de regering concrete doelstellingen te koppelen aan gelden zoals aangedragen in het rapport van de Algemene Rekenkamer, en de Kamer hierover te informeren.	Kamerstukken II 2023/24, 36560 , nr. 12	Op dit moment wordt bezien hoe aan deze motie invulling gegeven kan worden.
Motie van het lid Van Baarle; De Tweede Kamer verzoekt de regering in Europees verband te pleiten om een verbod in te voeren op het tracken van kinderen in het klaslokaal en Europese alternatieven te ontwikkelen voor de onderwijsproducten en -diensten van big tech, die gestoeld zijn op publieke waarden.	Kamerstukken II 2022/2023, 32034 , nr. 46	De Tweede Kamer is op 8 november 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Geannoteerde agenda OJCS-Raad 23-24 november 2023» (Kamerstukken II 2023/24, 21501-34, nr. 410). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd.
Motie van het lid Sylvana Simons c.s. De Tweede Kamer verzoekt de regering : • (kennis van de) verhalen over antiekoloniale vrijheidsstrijders en verzetshelden uit de Nederlandse geschiedenis te laten opgraven, archiveren en onderzoeken; • bij dit onderzoek samen te werken met onder andere de in de constatering genoemde representatieve organisaties en een leidende onderzoeksrol voor hen te waarborgen; • de resultaten van deze onderzoeken op te nemen in de Nederlandse canon en te verankeren in het onderwijs.	Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII , nr. 142	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze motie in de «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 711). De Tweede Kamer wordt in 2025 verder geïnformeerd over deze motie.

Toezeggingen (afgerond)

Tabel 126 Door bewindslieden gedane toezeggingen die zijn afgerond		
Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
tz_OCW_2017_59 De Minister zegt toe dat in de volgende Erfgoedmonitor aandacht besteed wordt aan de kennis en kunde van conservatoren van musea.	Debat [13-11-2017] - Wetgevingsoverleg (WGO) Cultuur	De Tweede Kamer is op 12 juni 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Beleidsreactie op beleidsdoorlichting Erfgoed' (Kamerstukken II 2022/23, 31511 , nr. 51).
T03353 De staatssecretaris Cultuur en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van de leden Veldhoen GroenLinks) en Fiers (PvdA), toe zich in te zetten voor de arbeidsmarktpositie van zzp'ers in de culturele sector en toekomstig beleid op dit punt met de Eerste Kamer te zullen delen.	Debat [18-01-2022] - Wetsvoorstel incidentele suppletioire begroting verwerving kunstwerk Voornemen tot aankoop schilderij De Vaandeldrager van Rembrandt door de Nederlandse staat	De Eerste Kamer is op 8 juni 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de voortgangsbrief «Arbeidsmarktbeleid culturele en creatieve sector» (Kamerstukken I 2022/23, 36200 VIII, nr. G). Betreft een toezegging van doorlopende aard (legisprudentie).
TZ202211156 De Tweede Kamer ontvangt voor de zomer van 2023 een brief waarin het proces en de vervolgstappen naar versterking van de arbeidsmarktpositie binnen de cultuursector (o.a. meer vastigheid en vergroting bestaanszekerheid) worden opgenomen.	Debat [14-11-2022] - Wetgevingsoverleg Cultuur	De Eerste en Tweede Kamer zijn op 8 juni 2023 over de toezegging geïnformeerd met de «Voortgangsbrief arbeidsmarktbeleid culturele en creatieve sector» (Kamerstukken I 2022/23, 36200 VIII, nr. G) en (Kamerstukken II 2022/23, 29544 , nr. 1199).
TZ202211157 In juni 2023 ontvangt de Tweede Kamer de uitgangspuntbrief voor de BIS 2025-2028, waarin ook het financieel kader, de conceptregeling en de beleidskaders voor de fondsen worden opgenomen.	Debat [14-11-2022] - Wetgevingsoverleg Cultuur	De Tweede Kamer is op 16 juni 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Uitgangspunten cultuur en subsidies 2025-2028» (Kamerstukken II 2022/23, 32820 , nr. 499).
TZ202211-158 en TZ202211-166 De Tweede Kamer wordt in 2023 per brief geïnformeerd over de evaluatie naar de werking van het immaterieel erfgoedveld (UNESCO), welke knelpunten daarbij zichtbaar zijn en welke mogelijkheden er zijn om deze aan te pakken.	Debat [14-11-2022] - Wetgevingsoverleg Cultuur	De Tweede Kamer is op 4 april 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Immaterieel erfgoed van, voor, door en met iedereen' (Kamerstukken II 2023/24, 32820 , nr. 521).
TZ202211159 De Tweede Kamer ontvangt voor de zomer van 2023 een brief, waarin per culturele sector staat beschreven welke toegankelijkheid er mogelijk is bij welke fysieke beperkingen.	Debat [14-11-2022] - Wetgevingsoverleg Cultuur	De Tweede Kamer is op 22 juni 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Stand van zaken moties en toezeggingen cultuur» (Kamerstukken II 2022/23, 32820 , nr. 483).
TZ202211160 De Tweede Kamer wordt geïnformeerd over een podiumkunstproductie, die samen met de staatssecretaris van VWS wordt ontwikkeld, om mentale gezondheid onder jongeren bespreekbaar te maken.	Debat [14-11-2022] - Wetgevingsoverleg Cultuur	De Tweede Kamer is op 22 juni 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Stand van zaken moties en toezeggingen cultuur' (Kamerstukken II 2022/23, 32820 , nr. 500).
TZ202211-162 De Tweede Kamer wordt in 2023 per brief geïnformeerd over het onderzoek naar de toegevoegde waarde van Kunst op Recept, welk onderzoek in overleg met de minister van VWS plaatsvindt.	Debat [14-11-2022] - Wetgevingsoverleg Cultuur	De Tweede Kamer is op 22 juni 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Stand van zaken moties en toezeggingen cultuur» (Kamerstukken II 2022/23, 32820 , nr. 500).
TZ202211-165 In het najaar van 2023 ontvangt de Tweede Kamer het beleidskader internationaal cultuurbeleid (ICB) voor de periode 2025-2028.	Debat [14-11-2022] - Wetgevingsoverleg Cultuur	De Tweede Kamer is op 24 januari 2024 geïnformeerd over deze toezegging met het de brief 'Aanbieding beleidskader Internationaal Cultuurbeleid 2025-2028' (Kamerstukken II, 2023/24, 31482 nr. 121).
TZ202211163 De Tweede Kamer ontvangt begin 2023 een beleidsreactie Erfgoed, waarin het onderwerp religieus erfgoed wordt meegenomen.	Debat [14-11-2022] - Wetgevingsoverleg Cultuur	De Tweede Kamer is op 12 juni 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Beleidsreactie Erfgoed en verkenning financiering monumentenzorg» (Kamerstukken II 2022/23, 31511 , nr. 51).
TZ202305-114 Voorafgaand aan het commissiedebat Sportbeleid d.d. 21 juni 2023 (cie VWS) ontvangt de Tweede Kamer een reactie op het onderzoek naar oa misstanden in de danswereld.	Debat [24-05-2023] - Commissiedebat Integrale aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag	De Tweede Kamer is op 23 oktober 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Beleidsreactie op rapport «Schaduw dansen», over grensoverschrijdend gedrag in de danssector' (Kamerstukken II 2023/24, 29240 , nr. 134).
TZ202307-014 De Tweede Kamer ontvangt na de zomer 2023 een brief waarin een verduidelijking op de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de fondsen inzake amateur/professional wordt gegeven.	Debat [06-07-2023] - Tweeminutendebat Uitgangspuntenbrief culturele basisinfrastructuur 2025-2028 (BIS) (CD 29/6)	De Tweede Kamer is op 21-12-2023 geïnformeerd met de brief over de stand van zaken rond moties en toezeggingen cultuur (Kamerstukken II 2023/24, 32820 , nr. 515).
TZ202310-035 De visie immaterieel erfgoed wordt in het 1e kwartaal van 2024 naar de Tweede Kamer gestuurd.	Debat [04-10-2023] - Commissiedebat Erfgoed	De Tweede Kamer is op 4 april 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Immaterieel erfgoed van, voor, door en met iedereen» (Kamerstukken II 2023/24, 32820 , nr. 521).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
TZ202310-036 Voor de verkiezingen ontvangt de Tweede Kamer de stand van zaken betreffende de herbestemming van monumenten en een update met betrekking tot de vereenvoudiging hiervan.	Debat [04-10-2023] - Commissiedebat Erfgoed	De Tweede Kamer is op 20 november 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Stand van zaken herbestemming monumenten en uitvoering motie (Kamerstukken II 2023/2024, 31511, nr. 60) toegankelijkheid als toetsingscriterium' (Kamerstukken II 2023/24, 32156, nr. 126).
TZ202310-037 Staatssecretaris Uslu gaat in gesprek met staatssecretaris Vijlbrief over de restauratie van monumenten in Groningen (bv de roze boerderij) en koppelt de uitkomst hiervan volgende week terug aan de Tweede Kamer.	Debat [04-10-2023] - Commissiedebat Erfgoed	De Tweede Kamer is op 13 oktober 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Oldambster boerderij in Drieborg» (Kamerstukken II 2023/24, 32156, nr. 125).
TZ202310-038 De staatssecretaris neemt de restauratie van kerktorens mee in de verkenning financiering monumentenzorg, waarover de Tweede Kamer in 2024 wordt geïnformeerd.	Debat [04-10-2023] - Commissiedebat Erfgoed	De Tweede Kamer is op 12 januari 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Uitvoering motie Van Strien c.s. over de Bevrijdingsfestivals' (Kamerstukken II, 2023-2024, 36410-VIII, nr. 43).
TZ202310-039 Voor de begrotingsbehandeling 2024 van OCW wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitvoering van de motie m.b.t de bevrijdingsfestivals.	Debat [04-10-2023] - Commissiedebat Erfgoed	De Tweede Kamer is op 12 januari 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Uitvoering motie Van Strien c.s. over de Bevrijdingsfestivals» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 43).
TZ202310-040 De staatssecretaris gaat in gesprek met rijksmusea en de RCE over toegankelijkheid en neemt dit mee in het kenniscentrum toegankelijkheid en koppelt dit in het eerste kwartaal van 2024 terug aan de Tweede Kamer.	Debat [04-10-2023] - Commissiedebat Erfgoed	De Tweede Kamer is op 2 april 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'stand van zaken moties en toezeggingen cultuur en media' (Kamerstukken II, 2023-2024, 32820, nr.520).
T03060 De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van vragen van de leden Veldhoen (GroenLinks), Pijlman (D66) en Vos (PvdA), toe onafhankelijk onderzoek te laten verrichten naar duurzame versterking van de publieke omroep, zowel wettelijk als financieel, en gelet op het internationale krachtenveld. Het onderzoek naar erkenninghouders maakt hier deel van uit. Over het voornemen tot het doen van onderzoek wordt de Eerste Kamer geïnformeerd en zij wordt in de gelegenheid gesteld om een reflectie op de onderzoeksoepzet te geven (35554, N.).	Debat [08-12-2020] - Wijziging van de Mediawet 2008 met het oog op de versterking van het toekomstperspectief van de publieke omroep (Antwoord regering en re- en dupliek)	De Eerste Kamer is op 16 november 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Rapport Adviescollege Van Geel 'Eenheid in veelzijdigheid'' (Kamerstukken 2023-2024, 32827, nr. F).
T03062 De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van vragen van de leden Pijlman (D66) en Bikker (ChristenUnie), toe de proeve van een nieuwe omroepstelsel ook naar de Eerste Kamer te sturen en daarin aandacht te besteden aan objectieveerbare criteria.	Debat [08-12-2020] - Wijziging van de Mediawet 2008 met het oog op de versterking van het toekomstperspectief van de publieke omroep (Antwoord regering en re- en dupliek)	De Eerste Kamer is op 16 november 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Rapport Adviescollege Van Geel 'Eenheid in veelzijdigheid' (Kamerstukken 2023-2024, 32827, nr. F).
T03078 De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Veldhoen (GroenLinks), toe om de termijnen en doorlooptijden van een aanvraag voor een nieuw of significant gewijzigd aanbodkanaal in de aangepaste dienstenprocedure te monitoren en de Eerste Kamer hierover te informeren.	Debat [02-02-2021] - Wijziging van de Mediawet 2008 in verband met aanscherping van de nieuwdienstenprocedure, modernisering van procedures voor de benoeming van raden van toezicht en besturen, modernisering van het bestuur en verduidelijking van de positie van de Ster, alsmede technische verbeteringen onder meer in verband met taken van het Commissariaat voor de Media (35042)	De Eerste Kamer is op 14 juni 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Reactie op een aantal toezeggingen rond de gewijzigde nieuwe dienstenprocedure publieke omroep» (Kamerstukken I 2022/23, 35042, nr. N).
T03079 De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Janssen (SP), toe om bij het monitoren van de werkwijze van de ACM ook de nieuwe taak van de ACM in de dienstenprocedure te monitoren, te weten het uitvoeren van een markteffectanalyse bij de aanvraag van een nieuw aanbodkanaal, in het bijzonder ten aanzien van de Wet openbaarheid van bestuur. De Eerste Kamer wordt hierover geïnformeerd.	Debat [02-02-2021] - Wijziging van de Mediawet 2008 in verband met aanscherping van de nieuwdienstenprocedure, modernisering van procedures voor de benoeming van raden van toezicht en besturen, modernisering van het bestuur en verduidelijking van de positie van de Ster, alsmede technische verbeteringen onder meer in verband met taken van het Commissariaat voor de Media (35042)	De Eerste Kamer is op 14 juni 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Reactie op een aantal toezeggingen rond de gewijzigde nieuwdienstenprocedure publieke omroep» (Kamerstukken I 2022/23, 35042, nr. N).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
T03080 De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Pijlman (D66), toe om het onderzoek naar de veiligheid van journalisten uit te breiden met een onderzoek naar nepnieuws en desinformatie bij de publieke omroep.	Debat [02-02-2021] - Wijziging van de Mediawet 2008 in verband met aanscherping van de nieuwdienstenprocedure, modernisering van procedures voor de benoeming van raden van toezicht en besturen, modernisering van het bestuur en verduidelijking van de positie van de Ster, alsmede technische verbeteringen onder meer in verband met taken van het Commissariaat voor de Media (35042)	De Eerste Kamer is op 16 november 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Rapport Adviescollege Van Geel 'Eenheid in veelzijdigheid'' (Kamerstukken 2023-2024, 32827, nr. F).
T03081 De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid De Blécourt-Wouterse (VVD), toe om bij elke aanvraag van een nieuw of significant gewijzigd aanbodkanaal de ACM te verzoeken om de zienswijze van belanghebbenden (o.a. commerciële partijen) te betrekken en hierop terug te komen in het advies.	Debat [02-02-2021] - Wijziging van de Mediawet 2008 in verband met aanscherping van de nieuwdienstenprocedure, modernisering van procedures voor de benoeming van raden van toezicht en besturen, modernisering van het bestuur en verduidelijking van de positie van de Ster, alsmede technische verbeteringen onder meer in verband met taken van het Commissariaat voor de Media (35042)	De Eerste Kamer is op 14 juni 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Reactie op een aantal toezeggingen rond de gewijzigde nieuwe dienstenprocedure publieke omroep (Kamerstukken I 2022/23, 35042, nr. N).
T03082 De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Veldhoen (GroenLinks), toe om de Eerste Kamer op de hoogte te brengen indien blijkt dat niet alle inkomsten bij de publieke omroep worden meegenomen in het onderzoek naar de financiering van de publieke omroep.	Debat [02-02-2021] - Wijziging van de Mediawet 2008 in verband met aanscherping van de nieuwdienstenprocedure, modernisering van procedures voor de benoeming van raden van toezicht en besturen, modernisering van het bestuur en verduidelijking van de positie van de Ster, alsmede technische verbeteringen onder meer in verband met taken van het Commissariaat voor de Media (35042)	De Eerste Kamer is op 16 november 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Rapport Adviescollege Van Geel 'Eenheid in veelzijdigheid'» (Kamerstukken I, 2023/24, 32827, nr. F).
TZ202111-068 Vóór de zomer van 2022 ontvangt de Tweede Kamer de Mediabrief. Hierin zit ook een stand van zaken van de ontwikkelingen rond de «toelatingseisen».	Debat [29-11-2021] - Wetgevingsoverleg (WGO) OCW-begroting, onderdeel Media	De Tweede Kamer is op 26 oktober 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Reactie op verzoek kwartiermaker en inhoudelijke beleidsreactie eindrapport Adviescollege Publieke Omroep» (Kamerstukken II, 2023/24, 32827, nr. 292).
T03341 De staatssecretaris Cultuur en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Veldhoen (GroenLinks), toe om de Boekmanstichting te verzoeken om op korte termijn een nieuw onderzoek uit te voeren naar de huidige situatie van zzp'ers in de culturele sector; (om opnieuw onderzoek te doen naar de situatie van ZZP'ers en naar de vraag of de steun inderdaad bij de ZZP'ers terecht is gekomen).	Debat [18-01-2022] - Wetsvoorstel incidentele supplettoire begroting kunstwerk Voornemen tot aankoop schilderij De Vaandeldrager van Rembrandt door de Nederlandse staat	De Eerste Kamer is op 22 juni 2023 over deze toezegging geïnformeerd met brief «Effecten corona steun in de culturele sector» (Kamerstukken I 2022/23, 35984, nr. Q).
TZ202207-115 In de Mediabegrotingsbrief wordt o.a. aandacht besteed aan: audiodescriptie; beleidsreactie op Rapport van Dialogic «Prominentie in beeld» inzake vindbaarheid van regionale zenders; de samenwerkingsagenda rond NLZiet, Start en On demand.	Debat [06-07-2022] - Commissiedebat Hoofdlijnenbrief Media	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Mediabegrotingsbrief 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 36410 VIII, nr. 34).
T03480 De Staatssecretaris voor Cultuur en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Backer (D66) over de status van een eerdere toezegging aan het lid Pijlman (D66) om te onderzoeken of er binnen de Mediawet voldoende mogelijkheden zijn om desinformatie bij de publieke omroep tegen te gaan, toe dit mee te nemen in de beleidsdoorlichting media en de Eerste Kamer over de resultaten te informeren.	Commissie voor Justitie en Veiligheid (J&V) in de Eerste Kamer op 22 mei 2022.	De Eerste Kamer is op 16 november 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Rapport Adviescollege Van Geel 'Eenheid in veelzijdigheid'» (Kamerstukken II 2023/24, 32827, nr. F).
TZ202211-288 Na de zomer 2023 ontvangt de Tweede Kamer een reactie van de regering op het definitieve advies van het adviescollege landelijke publieke omroep. In deze reactie neemt de regering ook de reactie op de Beleidsdoorlichting artikel 15 – Media van 25 oktober 2022 (2022D48668) mee.	Debat [28-11-2022] - Wetgevingsoverleg Media	De Tweede Kamer is op 26 oktober 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Reactie op verzoek kwartiermaker en inhoudelijke beleidsreactie eindrapport Adviescollege Publieke Omroep (Kamerstukken II, 2023-2024, 32827, nr. 292).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
TZ202211-289 In februari 2023 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van de gesprekken met de samenwerkingstafels over NLZiet ter uitvoering van de motie Van Strien/Sjoerdsma (Kamerstuk 32 827 , nr. 266).	Debat [28-11-2022] - Wetgevingsoverleg Media	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de «Mediabegrotingsbrief 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII nr. 34).
TZ202211-290 Voor de zomer 2023 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van de gesprekken met de NPO en collegeomroepen die gaan over de arbeidsmarktpositie van personen die werkzaam zijn bij en voor de omroepen.	Debat [28-11-2022] - Wetgevingsoverleg Media	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief "Mediabegrotingsbrief 2024"(Kamerstukken II, 2023/24, 36410 VIII , nr. 34).
TZ202211-291 De Algemene Rekenkamer wordt verzocht om een vervolgonderzoek te doen naar de mate waarin de gedane aanbevelingen uit het rapport van de Algemene Rekenkamer van 10 december 2019 (Kamerstuk 32 827 , nr. 180) door de NPO zijn opgevolgd.	Debat [28-11-2022] - Wetgevingsoverleg Media	De Tweede Kamer is op 2 april 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief « Reactie nakoming aanbevelingen inzake doelmatigheidsaak NPO» (Kamerstukken II 2023-2024, 32827 , nr. 298).
TZ202211-294 De Tweede Kamer ontvangt voor de zomer van 2023 een brief over de toegankelijkheid, waaronder ondertiteling, van regionale publieke omroepen.	Debat [28-11-2022] - Wetgevingsoverleg Media	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief over «Reactie op commissiebrief n.a.v. burgerbrief over toegankelijkheid diverse media» (Kamerstukken II 2022/23, 32827 , nr. 284).
TZ202211-296 In evaluatie van de zogenoemde evenementenlijst in 2023 wordt het punt van de toegankelijkheid meegenomen. Ook wordt dan gekeken of de definitie van een opzet net in deze tijd nog passend is.	Debat [28-11-2022] - Wetgevingsoverleg Media	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de «Mediabegrotingsbrief 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII , nr. 34).
TZ202303-075 en TZ202304-054 De Tweede Kamer ontvangt een brief waarin wordt uiteengezet of bij deze voorgestelde wetswijziging Caribisch Nederland is meegenomen en indien dit niet het geval is, waarom dit wetsvoorstel niet van toepassing is op Caribisch Nederland.	Debat [22-03-2023] - Wijziging van de Mediawet 2008 in verband met het invoeren van een investeringsverplichting ten behoeve van Nederlands cultureel audiovisueel product (36176)	De Tweede Kamer is op 20 juni 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief " Stand van zaken moties en toezeggingen inzake de investeringsverplichting voor grote streamers» (Kamerstukken II, 2023/24, 36176 , nr. 38).
TZ20223-077 De Tweede Kamer wordt schriftelijk geïnformeerd over de hoeveelheid, omvang en inhoud van talentprogramma's van streamingdiensten.	Debat [22-03-2023] - Wijziging van de Mediawet 2008 in verband met het invoeren van een investeringsverplichting ten behoeve van Nederlands cultureel audiovisueel product (36176)	De Tweede Kamer is op 20 juni 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief " Stand van zaken moties en toezeggingen inzake de investeringsverplichting voor grote streamers» (Kamerstukken II, 2023/24, 36176 , nr. 38).
TZ202303-056 De Tweede Kamer ontvangt een evaluatieplan, waarin wordt uitgewerkt welke aspecten bij de evaluatie worden betrokken.	Debat [22-03-2023] - Wijziging van de Mediawet 2008 in verband met het invoeren van een investeringsverplichting ten behoeve van Nederlands cultureel audiovisueel product (36176)	De Tweede Kamer is op 20 juni 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief " Stand van zaken moties en toezeggingen inzake de investeringsverplichting voor grote streamers» (Kamerstukken II, 2023/24, 36176 , nr. 38).
TZ202305-132 De Tweede Kamer ontvangt vóór 15 juni 2023 een brief met een nadere reactie op het verzoek van de commissie van 17 mei 2023 (2023D20832) om het in de periode maart 2020 tot aan 30 september 2021 gehanteerde afbakeningsdocument aan de Tweede Kamer te doen toekomen, niet zijnde de in de ontvangen reactie benoemde ambtelijke tussenversies maar hetgeen waar in de tussentijd naar werd gehandeld.	Debat [24-05-2023] - Archivering van stukken door bewindspersonen onder de archiefwet en de Woo/Wob	De Tweede Kamer is op 3 juli 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Afbakeningsdocument Hotsport COVID-19 AZ» (Kamerstukken II, 2022/23, 25295 , nr. 2107).
TZ202305-133 De Tweede Kamer ontvangt voor het zomerreces 2023 de Nota n.a.v. het verslag en een Nota van wijziging van het wetsvoorstel Archiefwet 2021 (Kamerstuk 35968).	Debat [24-05-2023] - Archivering van stukken door bewindspersonen onder de archiefwet en de Woo/Wob	Op 6 juli 2023 is het wetsvoorstel Archiefwet naar de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstukken II 2022/23, 35968 , nr. 7).
TZ202306-031 De staatssecretaris zegt m.b.t. de motie van de leden Mohandis en Van der Plas inzake een verhoudingsgewijs eerlijke bijdrage van regionale en lokale omroepen en mediabedrijven aan PersVeilig (Kamerstuk 31 777 , nr. 43) toe dat de Tweede Kamer in het najaar (in de mediabegrotingsbrief) wordt geïnformeerd over de gesprekken die zullen worden gevoerd tussen de lokale omroepsector en PersVeilig.	Debat [01-06-2023] - Debat persvrijheid en persveiligheid	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de «Mediabegrotingsbrief 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII nr. 34).
TZ202306-032 De Tweede Kamer zal in oktober worden geïnformeerd over de aangehouden motie van het lid Kwint inzake in de mediabrief	Debat [01-06-2023] - Debat persvrijheid en persveiligheid	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de «Mediabegrotingsbrief 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 36410 VIII nr. 34).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
voorstellen doen om de kwetsbare positie van freelancejournalisten substantieel te verbeteren (Kamerstuk 31 777, nr. 44).		
202310-021 De Kamer wordt mei 2024 geïnformeerd over de journalistieke alliantie tussen de RPO en NLPO.	Debat [05-10-2023] - Commissiedebat Lokale, Regionale en Streekomroepen	De Tweede Kamer is op 27 februari 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Journalistieke alliantie RPO en NLPO» (Kamerstukken II 2023/24, 32827, nr. 294).
202310-022 In de mediabegrotingsbrief wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de vervolgstappen van de toegankelijkheid van de regionale publieke omroep.	Debat [05-10-2023] - Commissiedebat Lokale, Regionale en Streekomroepen	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de «Mediabegrotingsbrief 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 34).
TZ202310024 De vindbaarheid van regionale omroepen wordt meegenomen in de brief inzake due prominence.	Debat [05-10-2023] - Commissiedebat Lokale, Regionale en Streekomroepen	De Tweede Kamer is op 2 april 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «stand van zaken moties en toezeggingen cultuur en media» (Kamerstukken II 2023/24, 32820, nr. 520).
TZ202310-025 In januari 2024 ontvangt de Tweede Kamer een voortgangsbrief inzake lokale media met o.a. het tijdspad van het wetsvoorstel.	Debat [05-10-2023] - Commissiedebat Lokale, Regionale en Streekomroepen	De Tweede Kamer is op 19 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Stand van zaken uitwerking visiebrief lokale publieke omroep» (Kamerstukken II 2023/24, 32827, nr. 293).
T03753 De staatssecretaris Cultuur en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Prins (CDA), toe te onderzoeken of videosharingplatforms onder het bereik van de investeringsverplichting kunnen worden gebracht en dit mee te nemen bij de evaluatie na drie jaar.	Debat [24-10-2023] - Debat 'Invoeren investeringsverplichting ten behoeve van Nederlands cultureel audiovisueel product (36176)'	De Eerste Kamer is op 20 juni 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief "Stand van zaken moties en toezeggingen inzake de investeringsverplichting voor grote streamers» (Kamerstukken I 2023/24, 36176, nr. D).
T03754 De staatssecretaris van Cultuur en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Prins (CDA), toe de mogelijkheid van een accountantsverklaring als bewijs van het voldoen aan de investeringsverplichting, in de uitwerking van de ministeriële regeling nadrukkelijk mee te nemen.	Debat [24-10-2023] - Debat 'Invoeren investeringsverplichting ten behoeve van Nederlands cultureel audiovisueel product (36176)'	De Eerste Kamer is op 20 juni 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief "Stand van zaken moties en toezeggingen inzake de investeringsverplichting voor grote streamers» (Kamerstukken I 2023/24, 36176, nr. D).
TZ202402-048 De staatssecretaris zal een kabinetsreactie aan de Tweede Kamer doen toekomen over het rapport van de commissie Van Rijn dat 1 februari 2024 is gepresenteerd en als titel heeft «Niets gezien, niets gehoord, niets gedaan. De zoekgemaakte verantwoordelijkheid».	Debat [06-02-2024] - Mondelinge vragen van het lid Ergin (DENK) naar aanleiding van bijgaand NOS-artikel 'Grensoverschrijdend gedrag speelt breed bij NPO: 'Geschrokken van wangedrag''	De Tweede Kamer is op 27 maart 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Beleidsreactie op het rapport 'Niets gezien, niets gehoord en niets gedaan' van de Onderzoekscommissie Gedrag en Cultuur Omroepen» (Kamerstukken II 2023/24, 32827, nr. 297).
tz_OCW_2019_53 De Tweede Kamer ontvangt in het najaar een brief waarin meer profiel wordt gegeven aan de burgerschapsopdracht in het mbo. Daarin wordt ook ingegaan op de kwalitatieve doelstellingen.	Debat [27-03-2019] - Sociale veiligheid in het onderwijs	De Tweede Kamer is op 29 november 2019 per brief «Nader rapport voorstel van wet verduidelijking burgerschapsopdracht» geïnformeerd (Kamerstukken II 2019/20, 35352, nr. 4).
TZ_OCW_2019_170 De Tweede Kamer ontvangt in het voorjaar van 2020 de eerste verkenning gericht op de doorlopende coaching van kwetsbare jongeren in relatie tot de arbeidsmarkt, met aandacht voor de regierol van de gemeenten de benodigde a) regelgeving, b) gegevensuitwisseling en c) verschuiving van budgetten.	Debat [31-10-2019] - AO Voortijdig schoolverlaten en Jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt	De Tweede Kamer is op 8 juni 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de Monitoringsbrief Participatiewet (Kamerstukken II 2022/23, 34352, nr. 282).
tz_OCW_2020_78 De minister van OCW zegt toe de Tweede Kamer later dit jaar te informeren over de effecten van de uitbraak van COVID-19 op het aanbod voor laaggeletterden in gemeenten.	Debat [23-09-2020] - VSO Voortgang uitwerking vervolgaanpak laaggeletterdheid 2020-2024 (28760-102)	De Tweede Kamer is op 14 juli 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Voortgang en tussenevaluatie vervolgaanpak laaggeletterdheid 2020-2024' (Kamerstukken II 2022/23, 28760, nr. 114).
TZ202204-051 De rol van het Nederlands heeft grote aandacht. Samen met minister Wiersma zal minister Dijkgraaf daar in het kader van de onderwijsagenda Caribisch Nederland uitgebreid aandacht aan besteden. Hij verwacht dan ook in het derde kwartaal van 2022 de Tweede Kamer hierover verder te rapporteren.	Debat [20-04-2022] - Wijziging van de Wet educatie en beroepsonderwijs BES in verband met uitbreiding van de uitzonderingsmogelijkheid om het onderwijs en de examens van mbo-opleidingen op Bonaire in het Papiaments aan te bieden	De Tweede kamer is op 04-04-2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief Voortgang aanpak basisvaardigheden mbo (Kamerstukken II 2023/24, 31524, nr. 603).
TZ202206-068 De minister gaat na de zomer onder andere ook werken aan een langeretermijnvisie voor het vervolgonderwijs. Hij wil daarbij niet alleen het ho, maar ook heel nadrukkelijk het mbo betrekken.	Debat [27-06-2022] - Slotwet, Jaarverslag en Staat van het Onderwijs 2021	De Tweede kamer is op 21 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de Verzamelbrief moties en toezeggingen in het kader van de Toekomstverkenning 'Vandaag is het 2040' voor middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs en wetenschap (Kamerstukken II 2023/24, 31288, nr. 1102).
TZ202206-076 Na de zomer komt de brief met een lange termijn toekomstverkenning op het vervolgonderwijs (krimp versus groei mbo/ho).	Debat [27-06-2022] - Slotwet, Jaarverslag en Staat van het Onderwijs 2021	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de Verzamelbrief moties en toezeggingen in het kader van

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
		de Toekomstverkenning 'Vandaag is het 2040' voor middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs en wetenschap (Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1102).
TZ202206-102 Na de zomer komt er een brief over het masterplan basisvaardigheden en volgt ook de voortgangsrapportage van Tel mee met Taal.	Debat [27-06-2022] - Slotwet, Jaarverslag en Staat van het Onderwijs 2021	De Tweede Kamer is op 14 juli 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Voortgang en tussenevaluatie vervolgaanpak laaggeletterdheid 2020-2024» (Kamerstukken II 2022/23, 28760 , nr. 114)
TZ202206-106 (was kenmerk: tz_OCW_2022_106) In de «Toekomstverkenning hoger onderwijs» gaat de minister in: Op de ontwikkelingen rond de Bologna-afspraken (o.a. uitstroom bachelor naar arbeidsmarkt); Op bruikbare ervaringen met internationalisering voor het mbo.	Debat [30-06-2022] - Commissiedebat Beleidsbrief Hoger onderwijs en Wetenschap	De Tweede kamer is op 21-12-2023 over deze toezegging geïnformeerd met de Verzamelbrief moties en toezeggingen in het kader van de Toekomstverkenning 'Vandaag is het 2040' voor middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs en wetenschap (Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1102).
TZ202211-150 In de Toekomstverkenning mbo worden ook de mogelijkheden van «hybride» docentschap meegenomen, evenals eventuele financiële stimuleringsmogelijkheden. Ook wordt hierin aandacht besteed aan ondersteuningsbehoeften van mbo-studenten die zijn doorgestroomd vanuit het passend onderwijs.	Debat [09-11-2022] - Commissiedebat MBO	De Tweede kamer is op 21 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de Verzamelbrief moties en toezeggingen in het kader van de Toekomstverkenning 'Vandaag is het 2040' voor middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs en wetenschap (Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1102).
TZ202211-147 Het actieplan Leven Lang Ontwikkelen (LLO) ontvangt de Tweede Kamer in het voorjaar van 2023.	Debat [09-11-2022] - Commissiedebat MBO	De Tweede Kamer is op 10 november 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Uitwerking onderwijsagenda LLO» (Kamerstukken II 2023/24, 30012 , nr. 157).
TZ202211145 Over het programma «Tel mee met taal» ontvangt de Tweede Kamer een tussentijdse monitor.	Debat [17-11-2022] - Wetgevingsoverleg OCW Begrotingsonderzoek	De Tweede Kamer is op 14 juli 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief over de voortgang en tussenevaluatie vervolgaanpak laaggeletterdheid 2020 – 2024 (Kamerstukken II 2022/23, 28760 , nr. 114).
TZ202211-269 De Tweede Kamer wordt per brief geïnformeerd over de spoedig uit te voeren staatssteuntoets voor subsidie aan de Ambachtsacademie.	Debat [24-11-2022] - Begrotingsbehandeling OCW 2023 plenaire behandeling voortzetting, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer is op 13 november 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Uitvoering motie van de leden Van der Plas en Pouw-Verweij over de Ambachtsacademie. Uitvoering van de motie van de leden Van der Plas en Pouw-Verweij (Kamerstuk 36200-VIII-123) over ook andere opties voor de voortzetting van de Ambachtsacademie onderzoeken» (Kamerstukken II 2023/24, 36410 VIII , nr. 26).
TZ202211-256 Vóór de zomer 2023 zal de Tweede Kamer worden geïnformeerd over de basisvaardigheden van mbo-studenten.	Debat [24-11-2022] - Begrotingsbehandeling OCW 2023 plenaire behandeling voortzetting, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer is op 3 juli 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de «Kaderbrief aanpak basisvaardigheden mbo» (Kamerstukken II 2022/23, 31524 , nr. 565).
TZ202211-260 en TZ202303-001 en TZ202303-002 In het voorjaar van 2023 ontvangt de Tweede Kamer de brief met de toekomstverkenning Leven Lang Ontwikkelen (LLO), bestaande uit een toekomstvisie LLO en een actieplan. Deze toekomstverkenning LLO, Leven Lang Ontwikkelen, die onder verantwoordelijkheid ligt van minister Wiersma en minister Van Gennip, komt in het voorjaar naar de Tweede Kamer. De bredere waaier van het vervolgonderwijs, onder verantwoordelijkheid van minister Dijkgraaf, in het kader van de stelselverkenning. Voor de zomer maakt de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap samen met de minister voor Langdurige Zorg en Sport afspraken met het veld over de pilots inzake innovatieve vormen van begeleiding. Daarna wordt de Tweede Kamer per brief geïnformeerd.	Debat [24-11-2022] - Begrotingsbehandeling OCW 2023 plenaire behandeling voortzetting, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer is op 13 oktober 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Uitwerking onderwijsagenda LLO» (Kamerstukken II 2023/24, 30012 , nr. 157).
TZ202306-115 Na de zomer ontvangt de Tweede Kamer het aanvalsplan voortijdig schoolverlaten.	Debat [07-06-2023] - Commissiedebat Kansengelijkheid in het funderend onderwijs	De Tweede Kamer is op 26 oktober 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Uitwerking Actieplan voorkomen voortijdig schoolverlaten en begeleiden naar een kansrijke toekomst» (Kamerstukken II 2023/24, 26695 , nr. 143).
TZ202306-304 Voor het zomerreces ontvangt de Tweede Kamer een brief over de aanpak basisvaardigheden in het mbo, waarin ook de stappen die gezet gaan worden om de kwaliteit van docenten te verhogen, worden meegenomen.	Debat [26-06-2023] - Wetgevingsoverleg (WGO) Slotwet, Jaarverslag 2022 en de Staat van het Onderwijs 2022	De Tweede Kamer is op 3 juli 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Kaderbrief aanpak basisvaardigheden mbo» (Kamerstukken II 2022/23, 31524 , nr. 565).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
T03626 De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Fiers (PvdA), toe dat hij de vraag of het overzicht met maatregelen voor jongeren zoals beschreven in de Tweede Kamerbrief van 13 april 2023 (Kamerstukken II 2022/23, 35 883 , nr. 2) â€ met daarin onder andere maatregelen voor mbo versus hbo en universitair onderwijs â€ geactualiseerd kan blijven worden en aan de Kamers kan worden aangeboden, naar de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zal doorgeleiden en met hem in gesprek hierover zal gaan.	Debat [30-05-2023] - Eerste Kamer debat over de behandeling van het wetsvoorstel voor de basisbeurs in het hoger onderwijs	De Eerste Kamer is op 20 maart 2024 geïnformeerd met Kamerbrief toezegging aan lid Fiers (GroenLinks-PvdA) bij plenair debat Eerste Kamer wetsvoorstel herinvoering basisbeurs (Kamerstukken I 2023/24, 36229, nr. M).
T02944 De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Verkerk (ChristenUnie), toe haar de tussentijdse evaluatie in 2022 van het programma 'Samen aan de slag voor een vaardig Nederland' te sturen (T02944)	Datum toezegging 23 juni 2020 Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties Soort activiteit: Plenaire vergadering Onderwerpen: evaluaties taalvaardigheden Kamerstukken: Wet elektronische publicaties (35.218)	De Eerste Kamer is op 23 augustus 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Tussentijdse beleidsmonitor Tel mee met Taal» (Kamerstukken I 2022/23, 35218, P).
T03678 De minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Rietkerk (CDA), toe de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap te vragen de uitkomsten van de discussie met de Tweede Kamer over het adviesrapport 'Burgerschapsonderwijs in een veranderende samenleving' (Kamerstukken II 2022/23, 31 524 , nr. 564), dat de kwaliteit van het burgerschapsonderwijs in het mbo betreft, met de Eerste Kamer te delen.	Debat [06-06-2023] - Vervolg Eerste Kamer Debat Wetsvoorstel Bestuurlijk Instrumentarium - Antwoord regering & re- & dupliek (vervolg van debat van 30 mei en 5 juni) - (begin-/eindtijd onder voorbehoud)	De Eerste Kamer is op 26 februari 2024 geïnformeerd over deze toezegging met brief Informeren Eerste Kamer over Tweede Kamerdiscussie inzake burgerschap in het mbo (Kamerstukken I 2023/24, 35920, M).
TZ202309-044 Bij de indiening van het wetsvoorstel over burgerschap bij de Tweede Kamer, wordt door de regering ook gemotiveerd wat de aanvullende functie van een instellingsexamen kan zijn.	Debat [13-09-2023] - Commissiedebat mbo (basisvaardigheden en positie en medezeggenschap van studenten) in het mbo	De Tweede kamer is op 4 april 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief - Voortgang aanpak basisvaardigheden mbo (Kamerstukken II 2023/24, 31524 , nr. 603).
TZ202309-046 Begin 2024 stuurt de minister een voortgangsbrief basisvaardigheden waarin onder meer wordt opgenomen hoe het taalonderwijs beter kan aansluiten op de ontwikkeling van de mbo-student.	Debat [13-09-2023] - Commissiedebat mbo (basisvaardigheden en positie en medezeggenschap van studenten) in het mbo	De Tweede kamer is op 04-04-2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief Voortgang aanpak basisvaardigheden mbo (Kamerstukken II 2023/24, 31524 , nr. 603).
TZ202309-047 Begin 2024 komt de minister met een voorstel voor een bevoegdhedenstructuur basisvaardigheden mbo.	Debat [13-09-2023] - Commissiedebat mbo (basisvaardigheden en positie en medezeggenschap van studenten) in het mbo	De Tweede kamer is op 4 april 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Voortgang aanpak basisvaardigheden mbo» (Kamerstukken II 2023/24, 31524 , nr. 603).
TZ202309-049 Het aanvalsplan vroegtijdig schoolverlaters (vsv) komt voor het verkiezingsreces (27 oktober 2023) naar de Tweede Kamer. In dit plan wordt onder meer ingegaan op de 'groenpluk', de aansluiting van het vso op het mbo en ook de rol van gemeenten.	Debat [13-09-2023] - Commissiedebat mbo (basisvaardigheden en positie en medezeggenschap van studenten) in het mbo	De Tweede Kamer is op 26 oktober 2023 geïnformeerd met de brief «Uitwerking Actieplan voorkomen voortijdig schoolverlaten en begeleiden naar een kansrijke toekomst» (Kamerstukken II 2023/24, 26695 , nr. 143).
TZ202309-051 De minister verkent de mogelijkheden of reeds betaald lesgeld door mbo'ers kan worden gerestitueerd als zij vroegtijd hun opleiding beëindigen en geeft hierover voor de zomer 2024 een terugkoppeling aan de Tweede Kamer.	Debat [13-09-2023] - Commissiedebat mbo (basisvaardigheden en positie en medezeggenschap van studenten) in het mbo	De Tweede Kamer is op 29 maart 2024 geïnformeerd met de brief «Antwoorden op Kamervragen over de restitutie van lesgeld aan mbo-studenten» (2024D12714).
TZ202310-166 + TZ202309-044 Begin 2024 ontvangt de Kamer een voortgangsbrief basisvaardigheden. Hierin worden de volgende punten opgenomen (naast de toezegging inzake deze voortgangsbrief gedaan tijdens het commissiedebat): - de voor- en tegenargumenten voor het invoeren van een instellingsexamen burgerschap; - de uitkomsten van een peilingsonderzoek naar de beheersing van de basisvaardigheden, uitgevoerd door de Inspectie van het Onderwijs; - de uitkomsten van de nulmeting die wordt aangeboden aan de instellingen door de Coöperatie Examens MBO. Bij de indiening van het wetsvoorstel over burgerschap bij de Tweede Kamer, wordt door de regering ook gemotiveerd wat de aanvullende functie van een instellingsexamen kan zijn. Zie ook TZ202310-166.	Debat [24-10-2023] - Tweeminutendebat Mbo (basisvaardigheden/positie en medezeggenschap van studenten) (CD 13/9)	De Tweede Kamer is op 04 april 2024 over deze toezegging geïnformeerd met brief «Voortgang aanpak basisvaardigheden mbo» (Kamerstukken II 2023/24, 31524 , nr. 603).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
T01480 De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van vragen en opmerkingen van de leden Koole (PvdA) en Ganzevoort (GL), toe dat het comprimeren van deeltijdstudies niet ten koste mag gaan van de kwaliteit en dat dit aan de onderwijsinstellingen wordt gecommuniceerd.	Debat [17-04-2012] - Mondeling overleg met de Staatssecretaris inzake de uitvoering van de motie Ganzevoort c.s. (Eerste Kamerstuk 32 618, I)	Er is met de onderwijsinstellingen gecommuniceerd het comprimeren van deeltijdstudies niet ten koste mag gaan van de kwaliteit. Dit is inmiddels onderdeel van het staande beleid.
TZ202002-025 De Tweede Kamer ontvangt een brief over de uitwerking van het plan van hbo-instellingen inzake beroepsmasters in het hbo.	Debat [10-02-2020] - Notaoverleg Strategische Agenda hoger onderwijs	De Tweede Kamer is op 27 maart 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Het vervolgonderwijs als waaier' (Kamerstukken II 2023/24, 31 288, nr. 1111).
tz_OCW_2021_47 Inzake studentenwelzijn: De minister gaat op korte termijn - en wat ook de onderzoekers gaan doen-samen met de GGD nadere analyses maken, bijvoorbeeld per instelling en per regio, om ook eens te kijken of ze daar interessante verschillen zien en te kijken wat ze daarvan kunnen leren. De minister zelf en haar departement willen in gesprek met de onderzoekers. Ze wil er ook met de instellingen en met studentenorganisaties over in gesprek om tot een agenda te komen van stappen die je kunt zetten om het welzijn van studenten te verbeteren.	Debat [18-11-2021] - Begrotingsbehandeling OCW 2022 plenaire behandeling voortzetting, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Aanpak studentenwelzijn in het middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31288, nr. 1067).
tz_OCW_2022_109 De Tweede Kamer wordt eind van het jaar geïnformeerd over de inzet van middelen voor studentenwelzijn in relatie met arbeidsmarkt tekorten in de jeugdzorg.	Debat [30-06-2022] - Commissiedebat Beleidsbrief Hoger onderwijs en Wetenschap	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Aanpak studentenwelzijn in het middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31288, nr. 1067).
TZ202210_138 De minister informeert de Tweede Kamer per brief over de mogelijkheden van en de wijze waarop een uniforme regeling voor het hoger onderwijs kan worden ingevoerd, waarin wordt geregeld het tijdstip wanneer een studie is voltoerd in relatie tot het recht op collegedrestitutie. Dit mede naar aanleiding van de verkenning van de Vereniging van Hogescholen en Universiteiten van Nederland, die eind december 2022 wordt verwacht.	Debat [19-10-2022] - Wijziging van de Wet studiefinanciering 2000 in verband met de invoering van nieuwe betaalmethoden in het openbaar vervoer (36126)	De Tweede Kamer is op 28 maart 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Harmoniseren diplomadatum in het hoger onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, nr. 31288, nr. 1112).
TZ202211-264 Voor de monitoring van het Bestuursakkoord hoger onderwijs (Kamerstuk 31 288, nr. 969), in welk akkoord is afgesproken een kader te ontwikkelen voor een integrale aanpak rondom studentenwelzijn, worden nog afspraken gemaakt over indicatoren. Begin 2023 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over het kader en de nadere afspraken hierover.	Debat [24-11-2022] - Begrotingsbehandeling OCW 2023 plenaire behandeling voortzetting, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Aanpak studentenwelzijn» (Kamerstukken II 2022/23, 31288, nr. 1067).
TZ202211-258 De Tweede Kamer ontvangt voor de zomer van 2023 een toekomstverkenning hoger onderwijs, waarin aandacht wordt besteed aan flexibilisering, digitalisering en personalisering van het onderwijs.	Debat [24-11-2022] - Begrotingsbehandeling OCW 2023 plenaire behandeling voortzetting, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer is op 8 september 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Aanbieding Toekomstverkenning voor middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs en wetenschap» (Kamerstukken II 2022/23, 31288, nr. 1072).
TZ202211-265 De Tweede Kamer wordt in de loop van 2023 geïnformeerd over het plan van hogescholen over de uitbreiding van het aanbod van praktijkgerichte masters.	Debat [24-11-2022] - Begrotingsbehandeling OCW 2023 plenaire behandeling voortzetting, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer is op 27 maart 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Het vervolgonderwijs als waaier' (Kamerstukken II 2023/24, 31 288, nr. 1111).
TZ202212-031 Begin 2023 ontvangt de Tweede Kamer een integraal plan «Sociale veiligheid in het hoger onderwijs».	Debat [05-12-2022] - Wetgevingsoverleg Emancipatiebeleid	De Tweede Kamer is op 8 juni 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Integrale aanpak sociale veiligheid in hoger onderwijs en wetenschap» (Kamerstukken II 2022/23, 29240, nr. 131).
TZ202302-058 Voor de zomer van 2023 ontvangt de Tweede Kamer de publicatie van de Toekomstverkenning hoger onderwijs en wetenschap. Deze toekomstverkenning hangt nauw samen met de toekomstverkenning mbo. In de toekomstverkenning wordt aandacht besteed aan internationalisering, waaronder de bekostigingssystematiek voor internationale studenten.	Debat [31-01-2023] - Debat over de werving van internationale studenten	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de 'Verzamelbrief moties en toezeggingen in het kader van de toekomstverkenning «Vandaag is het 2040» voor mbo, ho en wetenschap' (Kamerstukken II 2023/24, 31288, nr. 1102).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
TZ202302-061 Na de zomer van 2023 ontvangt de Tweede Kamer de reactie van de minister op de Toekomstverkenning hoger onderwijs en wetenschap. Hierin zal ook de samenhang met het mbo worden betrokken.	Debat [31-01-2023] - Debat over de werving van internationale studenten	De Tweede Kamer is op 8 september 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Toekomstverkenning voor middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs en wetenschap» (Kamerstukken II 2022/23, 31288 , nr. 1072).
TZ202302-058 Voor de zomer 2023 ontvangt de Tweede Kamer de publicatie van de Toekomstverkenning hoger onderwijs en wetenschap. Deze toekomstverkenning hangt nauw samen met de toekomstverkenning mbo. In de toekomstverkenning wordt aandacht besteed aan internationalisering, waaronder de bekostigingssystematiek internationale studenten.	Debat [31-01-2023] - Debat over de werving van internationale studenten	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de "Verzamelbrief moties en toezeggingen in het kader van de toekomstverkenning «Vandaag is het 2040» voor mbo, ho en wetenschap" (Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1102).
TZ202302-061 Na de zomer 2023 ontvangt de Tweede Kamer de reactie van de minister op de Toekomstverkenning hoger onderwijs en wetenschap. Hierin zal ook de samenhang met mbo worden betrokken.	Debat [31-01-2023] - Debat over de werving van internationale studenten	De Tweede Kamer is op 8 september 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Toekomstverkenning voor middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs en wetenschap» (Kamerstukken II 2022/23, 31288 , nr. 1072).
TZ202302-150 Voor de zomer ontvangt de Tweede Kamer een brief met de uitkomsten van de verkenning naar alternatieve rekenmethodes in het kader van de rente op studieschulden. Hierin wordt ook gekeken naar de mogelijkheid om het rentepercentage van vijf jaar te blijven hanteren, tenzij het rentepercentage daalt.	Debat [15-02-2023] - Wijziging van onder meer de Wet studiefinanciering 2000 in verband met de herinvoering van de basisbeurs in het hoger onderwijs, de verstrekking van een tegemoetkoming aan studenten die onder het studievoorschotstelsel hebben gestudeerd en de verruiming van de 1-februarieregeling voor hostudenten die zijn doorgestroomd vanuit het mbo (Wet herinvoering basisbeurs hoger onderwijs) (36229)	De Tweede Kamer is op 27 juni 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Reactie op diverse moties en toezeggingen op het gebied van studiefinanciering» (Kamerstukken II 2022/23, 24724 , nr. 210).
TZ202302-151 De minister komt voor de Begrotingsbehandeling met een plan van aanpak inzake de studiefinanciering van studenten uit de BES-eilanden, gezien vanuit het perspectief van de Wet Studiefinanciering.	Debat [15-02-2023] - Wijziging van onder meer de Wet studiefinanciering 2000 in verband met de herinvoering van de basisbeurs in het hoger onderwijs, de verstrekking van een tegemoetkoming aan studenten die onder het studievoorschotstelsel hebben gestudeerd en de verruiming van de 1-februarieregeling voor hostudenten die zijn doorgestroomd vanuit het mbo (Wet herinvoering basisbeurs hoger onderwijs) (36229)	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Reactie op het amendement Omtzigt c.s. en diverse moties en toezeggingen op het gebied van studiefinanciering» (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 36).
TZ202302-152 Voor de zomer ontvangt de Tweede Kamer een brief over mentaal welzijn van studenten, waarin wordt teruggekomen op de motie van het lid De Hoop (36 200-VIII, nr. 95) en de rol van suïcidepreventie in het Landelijk kader studentenwelzijn.	Debat [15-02-2023] - Wijziging van onder meer de Wet studiefinanciering 2000 in verband met de herinvoering van de basisbeurs in het hoger onderwijs, de verstrekking van een tegemoetkoming aan studenten die onder het studievoorschotstelsel hebben gestudeerd en de verruiming van de 1-februarieregeling voor hostudenten die zijn doorgestroomd vanuit het mbo (Wet herinvoering basisbeurs hoger onderwijs) (36229)	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Aanpak studentenwelzijn in het middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31288 , nr. 1067).
TZ202302-153 Voor de zomer ontvangt de Tweede Kamer de uitkomsten van het gesprek tussen het Nibud en de minister over het opnemen van de koopkrachtontwikkelingen van studenten in officiële koopkrachtberekeningen.	Debat [15-02-2023] - Wijziging van onder meer de Wet studiefinanciering 2000 in verband met de herinvoering van de basisbeurs in het hoger onderwijs, de verstrekking van een tegemoetkoming aan studenten die onder het studievoorschotstelsel hebben gestudeerd en de verruiming van de 1-februarieregeling voor hostudenten die zijn doorgestroomd vanuit het mbo (Wet herinvoering basisbeurs hoger onderwijs) (36229)	De Tweede Kamer is op 27 juni 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Reactie op diverse moties en toezeggingen op het gebied van studiefinanciering» (Kamerstukken II 2022/23, 24724 , nr. 210).
202302150 Voor de zomer ontvangt de Tweede Kamer de uitkomsten van het gesprek tussen het Nibud en de minister over het opnemen van de koopkrachtontwikkelingen van studenten in officiële koopkrachtberekeningen.	Debat [15-02-2023] - Wijziging van onder meer de Wet studiefinanciering 2000 in verband met de herinvoering van de basisbeurs in het hoger onderwijs, de verstrekking van	De Tweede Kamer is op 27 juni 2023 over de toezegging geïnformeerd met de brief «Reactie op diverse moties en toezeggingen op het gebied van studiefinanciering» (Kamerstukken II 2022/23, 24724 , nr. 210).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
	een tegemoetkoming aan studenten die onder het studievoorschotstelsel hebben gestudeerd en de verruiming van de 1-februarieregeling voor ho-studenten die zijn doorgestroomd vanuit het mbo (Wet herinvoering basisbeurs hoger onderwijs) (36229)	
202302170 In de zomer ontvangt de Tweede Kamer een brief met een update over de regionale aanpak.	Debat [15-12-2022] - Commissiedebat Leraren en Lerarenopleidingen	De Tweede Kamer is over deze toezegging op 20 juni 2023 geïnformeerd met de brief «Voortgang Lerarenstrategie» (Kamerstukken II 2022/23, 27923 , nr. 456).
TZ202305-108 Binnen twee weken ontvangt de Tweede Kamer een brief over sociale veiligheid in het hoger onderwijs, waarin onder andere ingegaan zal worden op de goede initiatieven die daar plaatsvinden, hoe de studenten betrokken worden en op de uitbreiding van de meldplicht.	Debat [24-05-2023] - Commissiedebat Integrale aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag	De Tweede Kamer is op 8 juni 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Integrale aanpak sociale veiligheid in hoger onderwijs en wetenschap» (Kamerstukken II 2022/23, 29240 , nr. 131).
TZ202306-008 De Tweede Kamer zal in het najaar 2023 worden geïnformeerd over het landelijk curriculum, de eindtoets rekenen en de noodzakelijke maatregelen voor de lerarenopleidingen.	Debat [22-05-2023] - Notaoverleg Curriculum funderend onderwijs en masterplan basisvaardigheden	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Lerarenstrategie» (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 460).
TZ202306-192 De minister gaat in gesprek met de Taalunie om niveau 5F te definiëren en informeert de Tweede Kamer voor het eind van het jaar (2023) over de uitkomsten van dit gesprek.	Debat [15-06-2023] - Commissiedebat Internationalisering hoger onderwijs (HO)	De Tweede Kamer is op 13 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Voortgang Internationalisering in balans» (Kamerstukken II 2023/24, 22452 , nr. 87).
TZ202306-296 Voor de begrotingsbehandeling (najaar 2023) ontvangt de Tweede Kamer een verzamelbrief met de stand van zaken wat betreft alle moties rondom medezeggenschap, randvoorwaarden, vergoeding, ondersteuning, communicatie et cetera.	Debat [26-06-2023] - Wetgevingsoverleg (WGO) Slotwet, Jaarverslag 2022 en de Staat van het Onderwijs 2022	De Tweede Kamer is op 22 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Versterking medezeggenschap hoger onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 36270 , nr. 401).
TZ202306-299 Aan het einde van dit kalenderjaar ontvangt de Tweede Kamer een update over de voortgang van het vrijstellingenbeleid van lerarenopleidingen (inzake het verlenen van vrijstellingen voor het pedagogisch-didactische gedeelte bij het behalen van een tweede bevoegdheid).	Debat [26-06-2023] - Wetgevingsoverleg (WGO) Slotwet, Jaarverslag 2022 en de Staat van het Onderwijs 2022	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Lerarenstrategie december 2023 Werken in het onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 460).
TZ202306-305 Na de zomer ontvangt de Tweede Kamer een brief over de selectie(procedure) bij instellingen in het hoger onderwijs, waarin verdere duiding wordt gegeven hoe met selectie kan worden omgegaan in het kader van kansgelijkheid en toegankelijkheid van het hoger onderwijs.	Debat [26-06-2023] - Wetgevingsoverleg (WGO) Slotwet, Jaarverslag 2022 en de Staat van het Onderwijs 2022	De Tweede Kamer is op 14 februari 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief "Selectie in het hbo en wo" (Kamerstukken II 2023/2024, 2024D05697).
T03625 De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zegt de Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Van der Voort (D66), toe dat hij de resultaten van het onderzoek van het Trimbos-instituut naar de oorzaken van stress en prestatiedruk onder studenten voor de zomer van 2023 aan de Eerste Kamer zal sturen.	Debat [30-05-2023] - Eerste Kamer debat over de behandeling van het wetsvoorstel voor de basisbeurs in het hoger onderwijs	De Commissie OCW in de Eerste Kamer heeft op 27 juni 2023 de bevestiging gedaan dat deze toezegging al als voldaan aangemerkt wordt.
T03627 De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Fiers (PvdA), toe dat er breed onderzoek en monitoring gedaan zal worden naar de effecten van het leenstelsel en het basisbeursstelsel. Daarin worden aspecten zoals studielasten, woningmarkt, arbeidsmarkt et cetera meegenomen. De minister zal in een brief op een rijtje zetten hoe de (uitvoering van de) toezegging precies vormgegeven wordt.	Debat [30-05-2023] - Eerste Kamer debat over de behandeling van het wetsvoorstel voor de basisbeurs in het hoger onderwijs	De Tweede Kamer is op 6 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief "Toezeggingen aan lid Fiers (GroenLinks-PvdA) bij plenair debat Eerste Kamer wetsvoorstel herinvoering basisbeurs» (Kamerstukken I 2023/24, 36410 VIII, nr. C).
T03628 De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap geeft, naar aanleiding van een opmerking van het lid Fiers (PvdA), aan in gesprek te zijn met DUO over onderzoek naar het probleem van uitwonende studenten die tussen wal en schip terecht zijn gekomen, omdat ze niet zijn ingeschreven bij de gemeente. De Eerste Kamer wordt hier graag over geïnformeerd.	Debat [30-05-2023] - Eerste Kamer debat over de behandeling van het wetsvoorstel voor de basisbeurs in het hoger onderwijs	De Tweede Kamer is op 6 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Toezeggingen aan lid Fiers (GroenLinks-PvdA) bij plenair debat Eerste Kamer wetsvoorstel herinvoering basisbeurs» (Kamerstukken I 2023/24, 36410 VIII, nr. C).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
TZ202310-069 Voor de begrotingsbehandeling OCW 2024 ontvangt de Tweede Kamer een brief over de uitvoering van de moties over medezeggenschap, waarin ook aandacht wordt besteed aan vergoedingen en de mogelijkheden om medezeggenschap steviger neer te zetten.	Debat [11-10-2023] - Commissiedebat Onderwijskwaliteit in het hoger onderwijs (Nieuwe onderwijsmethode bij Fontys Hogeschool)	De Tweede Kamer is op 22 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Versterking medezeggenschap hoger onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 59).
TZ202310-070 De Tweede Kamer ontvangt voor de begrotingsbehandeling OCW 2024 een overzicht van opties voor rentemaatregelen (specifiek het renteplafond) op studieleningen en beantwoordt in die brief ook de vraag of in het verleden negatieve rente op staatsobligaties is losgekoppeld geweest van de hoogte van de rente van studieleningen.	Debat [11-10-2023] - Commissiedebat Onderwijskwaliteit in het hoger onderwijs (Nieuwe onderwijsmethode bij Fontys Hogeschool)	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Reactie op het amendement Omtzigt c.s. en diverse moties en toezeggingen op het gebied van studiefinanciering' (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 36).
TZ202310-071 De Tweede Kamer ontvangt in december 2023 een technische en beleidsarme Kamerbrief met een menu aan bekostigingsopties.	Debat [11-10-2023] - Commissiedebat Onderwijskwaliteit in het hoger onderwijs (Nieuwe onderwijsmethode bij Fontys Hogeschool)	De Tweede Kamer is op 19 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Bekostiging en bekostigingsvarianten hoger onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1096).
TZ202401-055 Inzake het Nederlandstalige aanbod: De minister zegt toe dat de instellingen hem via de koepelorganisaties UNL en VH uiterlijk over acht weken informeren over een plan van aanpak. Daarna gaat de minister de Tweede Kamer zo spoedig mogelijk informeren over de uitkomsten van dit alles.	Debat [18-01-2024] - Begrotingsbehandeling OCW: Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2024	De Tweede Kamer is op 2 april 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Zelfregie-aanpak onderwijsinstellingen inzake internationalisering in balans' (Kamerstukken II 2023/24, 22452 , nr. 89).
TZ202401-054 De internationaliseringswet komt zo vroeg mogelijk in het tweede kwartaal naar de Tweede Kamer.	Debat [18-01-2024] - Begrotingsbehandeling OCW: Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2024	De Tweede Kamer is op 13 mei 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Indiening voorstel Wet internationalisering in balans: uitvoering moties en aanverwante ontwikkelingen' (Kamerstukken II 2023/24, 36555 nr. 5).
T03767 Toezegging Informeren uitvoering amendement-Omtzigt bij begrotingsbehandeling OCW (36.410). De minister van Financiën zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Crone (GroenLinks-PvdA), toe dat bij de begrotingsbehandeling van OCW stil wordt gestaan bij de uitvoering van amendement-Omtzigt betreffende de rente op de leningen voor de pechgeneratie.	Debat [18-01-2024] - Begrotingsbehandeling OCW: Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2024	De Eerste Kamer is op 16 april 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Reactie op het amendement Omtzigt c.s. en diverse moties en toezeggingen op het gebied van studiefinanciering» (Kamerstukken I 2023/24, 36410-VIII, nr. G).
T03768 Toezegging Informeren uitvoering motie-Westerveld door minister OCW (36.410). De minister van Financiën zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van vragen van de leden Van Apeldoorn (SP) en Koffeman (PvdD), toe dat de minister van OCW de Eerste Kamer tijdig zal informeren over de uitvoering van de motie-Westerveld (de rente op de studieschuld bevroren wordt op het niveau van dit jaar (2023)).	Algemene Financiële Beschouwingen in de Eerste Kamer met de Minister van Financiën op 31 oktober 2023.	De Eerste Kamer is op 16 april 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Reactie op het amendement Omtzigt c.s. en diverse moties en toezeggingen op het gebied van studiefinanciering» (Kamerstukken I 2023/24, 36410-VIII, nr. G).
TZ202402-163 Bij de volgende voortgangsbrief in juni 2024 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over het curriculum van de Pabo en specialisaties.	Debat [28-02-2024] - Commissiedebat Leraren	De Tweede Kamer is op 25 april 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Uitvoering aangenomen moties De Kort c.s. inzake wetsvoorstel differentiatie pabo en Soepboer inzake maximumlesurennorm in de cao vo ingediend in tweeminutendebat leraren' (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 489).
TZ202404-113 Toezegging bij Toekomstverkenning vervolgonderwijs. De minister informeert de Tweede Kamer voor de zomer 2024 over de voortgang naar de sociale veiligheid bij de TU Delft.	Debat [15-04-2024] - Commissiedebat over de Toekomstverkenning vervolgonderwijs	De Tweede Kamer is op 7 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Voortgangsbrief integrale aanpak sociale veiligheid hoger onderwijs en wetenschap» (Kamerstukken II 2023/24, 29240 , nr. 140).
TZ202404-114 Toezegging bij Toekomstverkenning vervolgonderwijs. De minister stuurt voor de zomer 2024 een brief naar de Tweede Kamer over het uitblijven van ministersplaatsen voor Caribische studenten en de gevolgen daarvan voor de beschikbaarheid van diverse functies (b.v. medisch specialisten).	Debat [15-04-2024] - Commissiedebat over de Toekomstverkenning vervolgonderwijs	De Tweede Kamer is op 7 juni 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Beleidsreactie onderzoeksrapport 'Verkenning problematiek zorgopleidingen hbo/wo Caribische studenten' (Kamerstukken II 2023/24, 29282 , nr. 577).
TZ202404-115 Toezegging bij Toekomstverkenning vervolgonderwijs. De minister stuurt naar aanleiding van de motie van het lid Stultiens voor de stemming over de moties d.d. 23 april 2024 een brief naar de Tweede Kamer over het collegegeld voor Oekraïense studenten.	Debat [15-04-2024] - Commissiedebat over de Toekomstverkenning vervolgonderwijs	De Tweede Kamer is op 22 april 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Reactie op de vraag van het lid Stultiens inzake financiering ontheemden uit Oekraïne» (Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1127).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
TZ202404-198 Toezegging bij Emancipatie. In de brief over sociale veiligheid in het hoger onderwijs, die komt voor de zomer van 2024, neemt de minister de uitvoering van de motie omtrent verplichte MeToo-lessen mee.	Debat [03-04-2024] - Commissiedebat Emancipatie	De Tweede kamer is op 7 juni 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Voortgangsbrief integrale aanpak sociale veiligheid hoger onderwijs en wetenschap» (Kamerstukken II 2023/24, 29240 , nr. 140).
TZ202404-199 In de brief over sociale veiligheid in het hoger onderwijs, die komt voor de zomer van 2024, informeert de minister de Tweede Kamer over afspraken die hogescholen en universiteiten hebben omtrent subsidies van studentenverenigingen waar seksueel grensoverschrijdend gedrag plaatsvindt.	Debat [03-04-2024] - Commissiedebat Emancipatie	De Tweede Kamer is op 7 juni 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Voortgangsbrief integrale aanpak sociale veiligheid hoger onderwijs en wetenschap» (Kamerstukken II 2023/24, 29240 , nr. 140).
TZ202405-036 Toezegging bij Veiligheid op scholen. De Tweede Kamer ontvangt het protocol inzake demonstraties.	Debat [15-05-2024] - Commissiedebat Veiligheid op Scholen	De Tweede Kamer is op 31 mei 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Stand van zaken omtrent de veiligheid op universiteiten en hogescholen n.a.v. de protesten over de situatie in Gaza» (Kamerstukken II 2023/24, 29240 , nr. 139).
TZ202405-037 Toezegging bij Veiligheid op scholen. Minister Dijkgraaf stuurt de Tweede Kamer een brief inzake internationale studenten en het intrekken van visa.	Debat [15-05-2024] - Commissiedebat Veiligheid op Scholen	De Tweede Kamer is op 31 mei 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Stand van zaken omtrent de veiligheid op universiteiten en hogescholen n.a.v. de protesten over de situatie in Gaza» (Kamerstukken II 2023/24, 29240 , nr. 139).
TZ202206_107 De Tweede Kamer wordt per brief geïnformeerd over de «top-up beurzen».	Debat [30-06-2022] - Commissiedebat Beleidsbrief Hoger onderwijs en Wetenschap	De Tweede kamer is op 20 december 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Reactie op motie internationale beurspromovendi» (Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1098).
TZ202211-261 In 2023 wordt een onderzoek gestart naar de vraag of zelfcensuur en beperking van diversiteit van perspectieven in de wetenschap en het hoger onderwijs een rol spelen (zie motie Van der Woude, Kamerstuk 35 925-VIII, nr. 40). Het streven is een rapport voor het einde voor het eind van 2023 te sturen naar de Tweede Kamer.	Debat [24-11-2022] - Begrotingsbehandeling OCW 2023 plenaire behandeling voortzetting, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Uitvoering Motie lid v.d. Woude c.s. over zelfcensuur in de wetenschap en hoger onderwijs' (Kamerstukken II 2023/24, 36410 VIII , nr. 35)
TZ202304-181 De minister informeert de Tweede Kamer voor de zomer over vernieuwing van en de evaluatie van het regieorgaan SIA .	Debat [18-04-2023] - Commissiedebat Wetenschapsbeleid	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Reactie evaluatierapport 2022 Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA en nieuw SIA-convenant» (Kamerstukken II 2022/23, 29338 , nr. 269).
TZ202304-182 De minister informeert de Tweede Kamer voor de zomer over de wijze van monitoring en evaluatie per instrument van de beleidsinvesteringen.	Debat [18-04-2023] - Commissiedebat Wetenschapsbeleid	De Tweede Kamer is op 12 juli 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Eerste voortgangsbrief bestuursakkoord en beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap» (Kamerstukken II 2022/23, 31288 , nr. 1071).
TZ202304-183 Binnenkort informeert de minister de Tweede Kamer over de integrale aanpak van sociale veiligheid binnen de instellingen. (De uitwerking van de motie Kwint van 15 okt 2020 wordt hierin meegenomen).	Debat [18-04-2023] - Commissiedebat Wetenschapsbeleid	De Tweede Kamer is op 8 juni 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Integrale aanpak sociale veiligheid in hoger onderwijs en wetenschap» (Kamerstukken II 2022/23, 29240 , nr. 131).
TZ202304-184 De tussentijdse evaluatie van het nationaal actieplan voor meer diversiteit en inclusie in het hoger onderwijs en onderzoek wordt in het najaar met de Tweede Kamer gedeeld.	Debat [18-04-2023] - Commissiedebat Wetenschapsbeleid	De Tweede Kamer is op 20 november 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Rapport midterm-evaluatie nationaal actieplan diversiteit en inclusie in het hoger onderwijs en wetenschap' (Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1090).
TZ202304-187 Zodra het onderzoek en het gesprek tussen de de UNL en de universiteiten naar en over externe financiering is afgerond, wordt de uitkomst hiervan met de Tweede Kamer gedeeld. (Najaar)	Debat [18-04-2023] - Commissiedebat Wetenschapsbeleid	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Overleg met rectoren universiteiten over wetenschappelijke integriteit en onafhankelijkheid» (Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1101).
TZ202304-188 De toekomstverkenning wordt rond de zomer met de Tweede Kamer gedeeld. De beleidsreactie hierop ontvangt de Tweede Kamer na de zomer. Hierin wordt ook de bekostiging meegenomen.	Debat [18-04-2023] - Commissiedebat Wetenschapsbeleid	De Tweede Kamer is op 8 september 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Aanbieding Toekomstverkenning voor middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs en wetenschap» (Kamerstukken II 2022/23, 31288 , nr. 1072).
TZ202305-020 De Tweede Kamer wordt voor de zomer over de motie over het onderzoek naar niet-humane primaten geïnformeerd, zodat mogelijkerwijs de onderzoeksoopdracht na de zomer kan worden verleend en de Tweede Kamer erop kan reageren, waarbij de resultaten eind 2024 zouden kunnen worden gedeeld.	Debat [09-05-2023] - Commissiedebat dierproeven MOCW/MLNV	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Voortgang onderzoek verdere verlaging proeven op niet-humane primaten» (motie Wassenberg c.s. 36200 VIII , nr. 113) (Kamerstukken II 2022/23, 36200 VIII , nr. 255).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
TZ202306-294 Voor het einde van het jaar wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de algemene uitkomsten van het onderzoek naar de loyaliteitsverklaringen van Chinese promovendi.	Debat [26-06-2023] - Wetgevingsoverleg (WGO) Slotwet, Jaarverslag 2022 en de Staat van het Onderwijs 2022	De Tweede Kamer is op 11 maart 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Voortgang aanpak kennisveiligheid in hoger onderwijs en wetenschap» (Kamerstukken II 2023/24, 31 288 , nr. 1108).
T03806 De staatssecretaris Fiscaliteit en Belastingdienst zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Martens (GroenLinks-PvdA), toe dat een afschrift van de binnenkort verwachte brief van de minister van OCW naar de Kamer wordt verstuurd met betrekking tot de onafhankelijkheid van hoogleraren.	12 december 2023 bij een overleg tussen de staatssecretaris van Fiscaliteit en Belastingdienst en de Eerste Kamer.	De Eerste Kamer is op 29 mei 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Afschrift van Tweede Kamerbrief over overleg met rectoren universiteiten over wetenschappelijke integriteit en onafhankelijkheid» (Kamerstukken II 2023/24, 31288 , nr. 1101).
De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zegt toe een adviesaanvraag te doen aan de Landsadvocaat waarin hij het vraagstuk voorlegt van de definitie van problematisch gedrag, gekoppeld aan het vraagstuk van toezicht op informele scholing.	Deze toezegging is op 12 mei 2022 door Sociale Zaken en Werkgelegenheid overgedragen aan Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Bekend in administratie van SZW onder registratienummer 4202.	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 711).
TZ202211-318 In het voorjaar wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de opties voor de nieuwkomersbekostiging (ingangdatum mogelijk 1-1-2024) en de toetsing.	Debat [30-11-2022] - Commissiedebat Onderwijs aan vluchtelingen po/vo/mbo/ho	De Tweede Kamer is op 6 juni 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief over 'Wetsvoorstel tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen' (Kamerstukken II 2022/23, 36373 , nr. 5).
TZ202211-298 De minister komt zo snel mogelijk met een voorstel naar de Tweede Kamer voor een tijdelijke onderwijsvorm en de onderwijshuisvesting.	Debat [30-11-2022] - Commissiedebat Onderwijs aan vluchtelingen po/vo/mbo/ho	De Tweede Kamer is op 6 juni 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief over 'Wetsvoorstel tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen' (Kamerstukken II 2022/23, 36373 , nr. 5).
TZ202211-281 Het duidelijk afbakenen van de begrippen anti-integratief, antidemocratisch en anti-rechtsstatelijk landt in een wetsvoorstel, waarover de Tweede Kamer begin 2023 wordt geïnformeerd.	Debat [24-11-2022] - Begrotingsbehandeling OCW 2023 plenaire behandeling voortzetting, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 711).
TZ202211-277 De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2023 geïnformeerd over de aanpak en bijbehorende financieringsmogelijkheden om ouderbetrokkenheid rondom het onderwijs en de voorschool te versterken.	Debat [24-11-2022] - Begrotingsbehandeling OCW 2023 plenaire behandeling voortzetting, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Uitwerking CA-maatregelen voor- en vroegschoolse educatie: start Programma Ontwikkeling jonge kind» (Kamerstukken II, 2022/23, 31 293 , nr. 694).
TZ202212-094 In Q1 2023 ontvangt de Tweede Kamer een brief over de uitwerking informeel onderwijs, waarin ook wordt ingegaan op anti-integratief lesmateriaal.	Debat [14-12-2022] - Commissiedebat Onderzoekskaders 2022 Inspectie van het Onderwijs	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de 'Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs' (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 711).
202304040 In mei ontvangt de Tweede Kamer een wetsvoorstel over onderwijs en nieuwkomers waarin de zorgplicht voor nieuwkomers wordt meegenomen.	Debat [05-04-2023] - Commissiedebat Passend Onderwijs	De Tweede Kamer is op 6 juni 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Wetsvoorstel tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen' (Kamerstukken II 2022/23, 36373 , nr. 5).
TZ202302-180 (oud nummer: 202302180) In de beleidsreactie op de eerstvolgende Schoolkostenmonitor zal de minister ingaan op de bekostiging van de devices, de rol die de verschillende gemeenten daarin kunnen spelen en hoe we zorgen voor de digitale hulpmiddelen in de klas.	Debat [01-02-2023] - Tweeminutendebat Digitalisering in het onderwijs (CD 1/12)	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Aandachtig digitaliseren in het funderend onderwijs: kwaliteit voor iedere leerling met menselijkheid als kompas» (Kamerstukken II 2022/23, 36 200 VIII , nr. 251).
202302181 De minister gaat kijken hoe hij binnen dat halfjaar een gesprek kan voeren over het smartphonebeleid op scholen. Hij zal de Tweede Kamer daarvan op de hoogte houden.	Debat [01-02-2023] - Tweeminutendebat Digitalisering in het onderwijs (CD 1/12)	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Landelijke afspraken mobiele telefoons in de klas» (Kamerstukken II 2022/23, 36 200 VIII , nr. 250).
202302182 De minister komt terug op het licentie-foliosysteem in de reactie op de evaluatie van de Wet gratis schoolboeken, die binnenkort naar de Tweede Kamer komt.	Debat [01-02-2023] - Tweeminutendebat Digitalisering in het onderwijs (CD 1/12)	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Aandachtig digitaliseren in het funderend onderwijs: kwaliteit voor iedere leerling met menselijkheid als kompas» (Kamerstukken II 2022/23, 36 200 VIII , nr. 251).
202212096 Voor de zomer 2023 ontvangt de Tweede Kamer de voorgangsrapportage NPO, waarin ook een terugkoppeling wordt gegeven van de gesprekken die zijn gevoerd met de PO-Raad, VO-Raad en het Landelijk Actie Comité Scholieren (LAKS) over het voorkomen van meer toetsen in het onderwijs.	Onbekend.	De Tweede Kamer is op 12 juni 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief «Vierde voortgangsrapportage Nationaal Programma Onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 36200 VIII , nr. 226).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
TZ202306-012 De Tweede Kamer wordt voor het zomerreces 2023 geïnformeerd over de uitkomsten van een verkenning over het verbieden van smartphones.	Debat [22-05-2023] - Notaoverleg Curriculum funderend onderwijs en masterplan basisvaardigheden	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Landelijke afspraken mobiele telefoons in de klas» (Kamerstukken II 2022/23, 36200 VIII, nr. 250).
TZ202306-108 Binnenkort ontvangt de Tweede Kamer een visie over digitalisering.	Debat [07-06-2023] - Commissiedebat Kansengelijkheid in het funderend onderwijs	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de «Visiebrief Digitalisering in het funderend onderwijs: Aandachtig digitaliseren in het funderend onderwijs. Kwaliteit voor iedere leerling met menselijkheid als kompas» (Kamerstukken II 2022/23, 36200 VIII, nr. 251).
TZ202306-298 Binnenkort ontvangt de Tweede Kamer een brede visiebrief op digitalisering, waarin ook de verstrekking van digitale leermiddelen (o.a. laptops) wordt meegenomen.	Debat [26-06-2023] - Wetgevingsoverleg (WGO) Slotwet, Jaarverslag 2022 en de Staat van het Onderwijs 2022	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Aandachtig digitaliseren in het funderend onderwijs: kwaliteit voor iedere leerling met menselijkheid als kompas» (Kamerstukken II 2022/23, 36200 VIII, nr. 251).
TZ202307-019 In het najaar 2023 wordt de Tweede Kamer in het kader van de bredere lerarenstrategie geïnformeerd over de aanpak van het lerarentekort Nederlands als tweede taal en over hoe meer aandacht komt voor NT2 in de lerarenopleiding.	Debat [03-07-2023] - Wetgevingsoverleg (WGO) Wet tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen in het onderwijs.	De Tweede Kamer is op 15 december 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Lerarenstrategie december 2023 Werken in het onderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 460).
T03724 (Wetsvoorstel Informeel onderwijs) De minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Schalk (SGP), toe dat het bepaalde in een eventueel wetsvoorstel over informeel onderwijs niet in strijd zal zijn met artikel 23 van de Grondwet.	Debat [26-09-2023] - Plenair debat in Wetsvoorstel «Wet tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen in het onderwijs»	De Eerste Kamer is op 22 december 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief Reactie op de brief van de Commissie OCW Eerste Kamer over de voortgang van de beleidsagenda informeel onderwijs (Kamerstukken I 2023/24, 35352, nr. L).
T03726 De minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Van Meenen (D66), toe om de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid te verzoeken om een schriftelijke reactie te geven op de (aangehouden) motie van het lid Van Meenen c.s. (36373, E) over een herziene inrichting van de asielprocedure en de asielketen in verband met het maximaal reduceren van gedwongen verplaatsingen van kinderen.	Debat [26-09-2023] - Plenair debat in Wetsvoorstel «Wet tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen in het onderwijs»	De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid heeft naar aanleiding van deze toezegging de brief 'Reduceren van het aantal gedwongen verplaatsingen van kinderen' aan de Eerste Kamer gezonden. Het eventueel verder vervolg geven aan deze toezegging is de verantwoordelijkheid van het ministerie van Justitie en Veiligheid.
TZ202203-012 Eind mei/begin juni ontvangt de Tweede Kamer het inspectierapport inzake de herstelopdracht aan Gomarus met een reactie van de minister.	Debat [09-03-2022] - Commissiedebat Sociale Veiligheid op school	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 711).
TZ202302-179 Google heeft toegezegd om rond augustus 2023 een versie van Chrome gereed te hebben waarin alle privacyrisico's zijn weggenomen. De minister zal de Tweede Kamer dan informeren over de uitkomst daarvan.	Debat [01-02-2023] - Tweeminutendebat Digitalisering in het onderwijs (CD 1/12)	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 738).
TZ202306-095 Voor het zomerreces komen de plannen over vve en kinderopvang in een gezamenlijke brief met de minister van SZW naar de Tweede Kamer.	Debat [07-06-2023] - Commissiedebat Kansengelijkheid in het funderend onderwijs	De Tweede Kamer is op 27 oktober 2023 geïnformeerd over deze motie met de brief Verdere kwaliteitsverbeteringen voorschoolse educatie. (Kamerstukken II 2023/24, 27020, nr. 119).
TZ202307-016 In 2023 wordt gestart met een toekomstverkenning naar een structureel kader voor nieuwkomersonderwijs. Het mbo wordt in deze verkenning meegenomen alsmede de doorstroming naar het regulier onderwijs en de positie van het openbaar onderwijs. De Tweede Kamer wordt in december 2023 per brief geïnformeerd over de eerste resultaten van deze verkenning en mogelijke contouren, waarbij ook een indicatie van een tijdpad wordt opgenomen.	Debat [03-07-2023] - Wetgevingsoverleg (WGO) Wet tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen in het onderwijs.	De Tweede Kamer is op 9 april 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de Kamerbrief stand van zaken nieuwkomersonderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 36373, nr. 23) en wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202307-017 Na de zomer 2023 wordt de Tweede Kamer per brief geïnformeerd over de wijze waarop de aanpassing van de startdatum inzake de nieuwkomersbekostiging zal worden uitgevoerd en over de mogelijkheden van het nemen van tussentijdse maatregelen inzake deze bekostiging.	Debat [03-07-2023] - Wetgevingsoverleg (WGO) Wet tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen in het onderwijs.	De Tweede Kamer is op 9 april 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de Kamerbrief stand van zaken nieuwkomersonderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 36373, nr. 23).
TZ202307-018 In het najaar van 2023 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de mogelijkheden tot het wegnemen van de knelpunten inzake de kleine scholentoeslag.	Debat [03-07-2023] - Wetgevingsoverleg (WGO) Wet tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen in het onderwijs.	De Tweede Kamer is op 9 april 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de Kamerbrief stand van zaken nieuwkomersonderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 36373, nr. 23).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
T03727 De minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Walenkamp (BBB), toe om met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten te spreken over of zij kansen ziet bij en creatieve ideeën heeft over het met voorrang verstrekken van woningen aan leraren.	Debat [26-09-2023] - Plenair debat in Wetsvoorstel «Wet tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen in het onderwijs»	De Eerste Kamer is op 15 mei 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Reactie op halfjaarlijks verzoek om informatie over de stand van zaken van een aantal toezeggingen op het gebied van primair en voortgezet onderwijs' (Kamerstukken I 2023/24, 36410-VIII, nr. J).
TZ202405-065 Toezegging bij Passend onderwijs. In juni ontvangt de Tweede Kamer een brief over het lerarentekort.	Debat [29-05-2024] - Commissiedebat Passend Onderwijs	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Voortgang Lerarenstrategie juni 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 492).
TZ202405-035 Toezegging bij Veiligheid op scholen. Volgende week ontvangt de Tweede Kamer een brief van de minister met een handreiking inzake o.a. antisemitisme	Debat [15-05-2024] - Commissiedebat Veiligheid op Scholen	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 738).
TZ202405-042 Toezegging bij Veiligheid op scholen. De Tweede Kamer wordt geïnformeerd over de pilot onderwijstijd.	Debat [15-05-2024] - Commissiedebat Veiligheid op Scholen	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024 (Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 492).
TZ202406-032 Toezegging bij Slotwet, Jaarverslag 2023 en de Staat van het Onderwijs. Voor de zomer 2024 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de lerarenstrategie.	Debat [10-06-2024] - WGO Jaarverslag en Slotwet voor het jaar 2023 en de Staat van het Onderwijs 2024	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024 (Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 492).
TZ202010-085 De minister BVOM zegt toe de Tweede Kamer een brief te zenden met daarin een overzicht van mogelijkheden van niveaudifferentiatie in het funderend onderwijs.	Debat [08-10-2020] - AO Toereikendheid en doelmatigheid onderwijsbekostiging	De Tweede Kamer is op 11 september 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Meer waardering voor praktijk in het funderend onderwijs» (Kamerstukken II, 2022/23, 31293, nr. 697).
TZ202204-042 De Tweede Kamer ontvangt na de zomer een brief over de doorstroom vmbo naar mbo en over de nieuwe leerweg.	Debat [06-04-2022] - Commissiedebat Curriculum funderend onderwijs po/vo	De Tweede Kamer is op 11 september 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Meer waardering voor praktijk in het funderend onderwijs» (Kamerstukken II, 2022/23, 31293, nr. 697).
TZ202211-317 Begin 2023 ontvangt de Tweede Kamer de uitwerking van de pilot voor stathouders die leraar waren in het land van herkomst.	Debat [30-11-2022] - Commissiedebat Onderwijs aan vluchtelingen po/vo/mbo/ho	De Tweede Kamer is op 20 juni 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Voortgang Lerarenstrategie' (Kamerstukken II, 2022/23, 27923, nr. 456).
TZ202211-270 De Tweede Kamer ontvangt in het voorjaar van 2023 een visiebrief over de doorlopende leerlijn voor het beroepsonderwijs, waarin (het ontwikkelen van) praktijkgerichte vakken in de gemengde en theoretische leerwegen in het vmbo, maar ook op het havo, aan de orde komen.	Debat [24-11-2022] - Begrotingsbehandeling OCW 2023 plenaire behandeling voortzetting, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de «Visiebrief Digitalisering in het funderend onderwijs: Aandachtig digitaliseren in het funderend onderwijs. Kwaliteit voor iedere leerling met menselijkheid als kompas.» (Kamerstukken II, 2022/23, 36200-VIII, nr. 251).
TZ202212-104 In de eerste helft van 2023 ontvangt de Tweede Kamer een brief met een aantal mogelijkheden en richtingen over het toevoegen van praktijk aan de havo. In de brief worden ook de mogelijkheden verkend om de invoering van praktijk breder van toepassing te laten zijn dan de havo. In de brief worden ook de mogelijkheden verkend om de invoering van praktijk breder van toepassing te laten zijn dan de havo.	Debat [13-12-2022] - Tweeminutendebat verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs	De Tweede Kamer is op 11 september 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Meer waardering voor praktijk in het funderend» (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 697).
TZ202212-096 Voor de zomer van 2023 ontvangt de Tweede Kamer de voortgangsrapportage NPO (Nationaal Programma Onderwijs), waarin ook een terugkoppeling wordt gegeven van de gesprekken die zijn gevoerd met de PO-Raad, VO-raad en het landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS) over het voorkomen van meer toetsen in het onderwijs.	Debat [14-12-2022] - Commissiedebat Onderzoekskaders 2022 Inspectie van het Onderwijs	De Tweede Kamer is op 12 juni 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Vierde voortgangsrapportage Nationaal Programma Onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 226).
T03526 De staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Prast (PvdD), toe dat de resultaten van de onderzoeken naar de JOGG-aanpak (Jongeren op gezond gewicht) en de Gezonde School-aanpak over de periode 2019-2023 worden gedeeld met de Eerste Kamer.	Toezegging gedaan tijdens overleg van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, mede namens de Minister van OCW.	Deze toezegging aan de Eerste Kamer zal worden gestand gedaan door de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft hier verder geen betrokkenheid bij.
TZ202303-087 In de volgende rapportage komt de minister terug op de duimregeling voor staatsexamenkandidaten.	Debat [29-03-2023] - Tweeminutendebat Examens	De Tweede Kamer is op 18 december 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Behaalde resultaten bij het staatsexamen voortgezet onderwijs in 2023» (Kamerstukken II 2023/24, 31289, nr. 563).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
T03526 De staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Prast (PvdD), toe dat de resultaten van de onderzoeken naar de JOGG-aanpak (Jongeren op gezond gewicht) en de Gezonde School-aanpak over de periode 2019-2023 worden gedeeld met de Eerste Kamer.	Toezegging is gedaan door Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport tijdens een debat op 24 mei waarbij VWS betrokken was.	Deze toezegging aan de Eerste Kamer zal gestand worden gedaan door de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport met medebetrokkenheid van de Minister van Primair en Voortgezet Onderwijs.
TZ202306-007 De Tweede Kamer wordt in juli 2023 geïnformeerd over een verkenning van niet-effectieve lesmethoden.	Debat [22-05-2023] - Notaoverleg Curriculum funderend onderwijs en masterplan basisvaardigheden	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Onderzoekskaders 2023 Inspectie van het Onderwijs en de verslagen van de Ringen» (Kamerstukken II 2022/23, 36 200 VIII, nr. 249).
TZ202306-011 De Tweede Kamer ontvangt voor het zomerreces 2023 een schriftelijke reactie op de petitie «Neem sociale en emotionele vaardigheden op in het curriculum».	Debat [22-05-2023] - Notaoverleg Curriculum funderend onderwijs en masterplan basisvaardigheden	De Tweede Kamer is op 27 september 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Reactie op petitie sociale en emotionele vaardigheden in het curriculum» (Kamerstukken II, 2023/24, 31293, nr. 702).
TZ202306-088 Voor het zomerreces ontvangt de Tweede Kamer een brief over leerplusarrangementen.	Debat [07-06-2023] - Commissiedebat Kansengelijkheid in het funderend onderwijs	De Tweede Kamer is op 21 juni 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «De nieuwe Onderwijskansenregeling in het voortgezet onderwijs (vo) (Van Leerplusarrangement naar de Onderwijskansenregeling vo)» (Kamerstukken II 2022/23, 31289, nr. 551).
TZ202306-111 Voor of net na het zomerreces ontvangt de Tweede Kamer een brief over thuisonderwijs en particulier scholen.	Debat [07-06-2023] - Commissiedebat Kansengelijkheid in het funderend onderwijs	De Tweede Kamer is op 19 juni 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Aanscherpingen particulier en thuisonderwijs» (Kamerstukken: II 2022/23, 36200 VIII, nr. 232).
TZ202306-293 Na de zomer wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de kerndoelen basisvaardigheden inclusief het tijdspad hoe deze kerndoelen worden geïmplementeerd.	Debat [26-06-2023] - Wetgevingsoverleg (WGO) Slotwet, Jaarverslag 2022 en de Staat van het Onderwijs 2022	De Tweede Kamer is op 28 november 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de «Derde voortgangsbrief Masterplan Basisvaardigheden» (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 709).
T03679 De minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs zegt de Kamer, naar aanleiding van vragen van de leden Verkerk (ChristenUnie), Ganzevoort (GroenLinks), De Blécourt-Wouterse (VVD), Rietkerk (CDA) en een ingediende (en later ingetrokken) motie van het lid Schalk (SGP) (35920, K), toe (c.q. verduidelijkt) dat hij de interpretatie van de Raad van State van begrippen als 'flagrant' en 'wezenlijk vermoeden' deelt. De minister zal in de brief over toezicht op de uitvoering van de burgerschapsopdracht ook nog nader ingaan op deze begrippen, waaronder ook het verschil tussen 'feit' en 'wezenlijk vermoeden van wanbeheer'.	Debat [06-06-2023] - Vervolg Eerste Kamer Debat Wetsvoorstel Bestuurlijk Instrumentarium - Antwoord regering & re- & dupliek (vervolg van debat van 30 mei en 5 juni) - (begin-/eindtijd onder voorbehoud)	De Eerste Kamer is op 27 november 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Toezeggingen Wet uitbreiding bestuurlijk instrumentarium onderwijs» (Kamerstukken I 2023/24, 35920, nr. L).
TZ201604-092 In 2020 volgt de evaluatie van de Wet overheveling buitenonderhoud po.	Debat [19-04-2016] - VAO Onderwijshuisvesting PO/VO	De Tweede Kamer is op 24 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Periodieke voortgang onderwijshuisvesting voorjaar 2024' (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 138).
TZ201901-011 De Tweede Kamer wordt geïnformeerd over mogelijk onbedoelde effecten van de doordecentralisatie van huisvesting op de financiële reserves.	Debat [24-01-2019] - AO Leraren	De Tweede Kamer is op 24 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Periodieke voortgang onderwijshuisvesting voorjaar 2024' (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 138).
TZ202212-006 De Tweede Kamer ontvangt in het eerste kwartaal van 2023 de beleidsreactie op de eindrapportage van de Taskforce financiën en de uitwerking van de motie inzake het revolverend fonds voor de onderwijshuisvesting (Kamerstuk 36200 VIII, nr. 89).	Debat [01-12-2022] - Commissiedebat Onderwijshuisvesting en ventilatie van onderwijsgebouwen in het funderend onderwijs	De Tweede Kamer is op 24 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Periodieke voortgang onderwijshuisvesting voorjaar 2024' (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 138).
TZ202211-267 De Tweede Kamer ontvangt in het voorjaar 2023 een visiebrief op het beroepsonderwijs in het funderend onderwijs, waarin aandacht wordt besteed aan de wijze waarop praktische vaardigheden een stevige plek kunnen krijgen in de procedure van schooladvisering en doorstroomtoetsen.	Debat [24-11-2022] - Begrotingsbehandeling OCW 2023 plenaire behandeling voortzetting, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer is op 07 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'De waardering van praktijkgericht onderwijs en de toekomst van het vmbo' (Kamerstukken II 2023/24, 30079, nr. 122).
TZ202212-105 In de eerste helft van 2023 ontvangt de Tweede Kamer een brief over het beroepsonderwijs, waarin ook ingegaan wordt op de visie op de gemengde en de theoretische leerweg.	Debat [13-12-2022] - Tweeminutendebat verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs	De Tweede Kamer is op 07 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'De waardering van praktijkgericht onderwijs en de toekomst van het vmbo' (Kamerstukken II 2023/24, 30079, nr. 122).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
TZ202212-092 In de loop van 2023 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de evaluatie door de Inspectie van het onderwijs over de predicaten «goed» en «excellent» met daarbij ook aandacht voor waardering van groei van zwakke scholen.	Debat [14-12-2022] - Commissiedebat Onderzoekskaders 2022 Inspectie van het Onderwijs	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Stimuleren van kwaliteitsverbetering' (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 737).
TZ202306-009 De Tweede Kamer ontvangt voor het zomerreces 2023 de visie op de toekomst van het funderend onderwijs.	Debat [22-05-2023] - Notaoverleg Curriculum funderend onderwijs en masterplan basisvaardigheden	De Tweede Kamer is op 07 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'De waardering van praktijkgericht onderwijs en de toekomst van het vmbo' (Kamerstukken II 2023/24, 30079, nr. 122).
TZ202306-010 De Tweede Kamer ontvangt in het najaar 2023 een reactie op het advies van de Stichting Platforms VMBO.	Debat [22-05-2023] - Notaoverleg Curriculum funderend onderwijs en masterplan basisvaardigheden	De Tweede Kamer is op 7 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'De waardering van praktijkgericht onderwijs en de toekomst van het vmbo' (Kamerstukken II 2023/24, 30079, nr. 122).
TZ202306-114 Er komt een brief over de brede brugklas (dit betreft een check op de populatie).	Debat [07-06-2023] - Commissiedebat Kansengelijkheid in het funderend onderwijs	De Tweede Kamer zal geen aparte brief over de brede brugklas ontvangen omdat hiervoor geen aanleiding bestaat in eind 2023 is in opdracht van het Ministerie van OCW een evaluatieonderzoek gestart naar de ervaringen met de subsidieregeling heterogene brugklassen. Na de zomer van 2024 zullen de bevindingen gepubliceerd worden in een openbaar rapport.
TZ202306-292 In het najaar 2023 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over een alternatief voor de predicaten 'goed' en 'excellent'.	Debat [07-06-2023] - Commissiedebat Kansengelijkheid in het funderend onderwijs	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Stimuleren van kwaliteitsverbetering' (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 737).
TZ202401-050 De minister komt met een brief hoe scholen het wapenbezit aanpakken.	Debat [18-01-2024] - Begrotingsbehandeling OCW: Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2024	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Veiligheid op scholen' (Kamerstukken II 2023/24, 29240, nr. 151).
TZ202402-157 In april 2024 ontvangt de Tweede Kamer een brief over de vervolgstappen die genomen worden in het kader van het herijken van de sturing in het funderend onderwijs. Ook de bekostiging (lumpsum) wordt hierin meegenomen.	Debat [28-02-2024] - Commissiedebat Leraren	De Tweede Kamer is op 5 april 2024 over deze motie geïnformeerd met de brief 'Herijking sturing funderend onderwijs' (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 727).
TZ202402-159 In mei 2024 ontvangt de Kamer de voortgangsrapportage Masterplan Basisvaardigheden.	Debat [28-02-2024] - Commissiedebat Leraren	De Tweede Kamer is op 30 mei 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Vierde voortgangsrapportage Masterplan basisvaardigheden' (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 732).
TZ202403-043 In april 2024 ontvangt de Tweede Kamer een brief over het versterken van stimulerend toezicht door de inspectie.	Debat [13-03-2024] - Commissiedebat Toezicht en Handhaving	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Stimuleren van kwaliteitsverbetering' (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 737).
TZ202404-108 en TZ202404-109 Toezegging bij Toekomstverkenning vervolgonderwijs. Toegezegd door MOCW. Voor de zomer 2024 komt de minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs met een vervolg op de brief over praktijkgericht onderwijs en over de toekomst van het vmbo.	Debat [15-04-2024] - Commissiedebat over de Toekomstverkenning vervolgonderwijs	De Tweede Kamer is op 07 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'De waardering van praktijkgericht onderwijs en de toekomst van het vmbo' (Kamerstukken II 2023/24, 30079, nr. 122).
TZ202404-108 Toezegging bij Toekomstverkenning vervolgonderwijs. Voor de zomer 2024 komt de minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs met een vervolg op de brief over praktijkgericht onderwijs en over de toekomst van het vmbo.	Debat [15-04-2024] - Commissiedebat over de Toekomstverkenning vervolgonderwijs	De Tweede Kamer is op 07 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'De waardering van praktijkgericht onderwijs en de toekomst van het vmbo' (Kamerstukken II 2023/24, 30079, nr. 122).
TZ202406-030 Toezegging bij Slotwet, Jaarverslag 2023 en de Staat van het Onderwijs. Voor de zomer 2024 ontvangt de Tweede Kamer een brede voortgangsbrief over onderwijshuisvesting.	Debat [10-06-2024] - WGO Jaarverslag en Slotwet voor het jaar 2023 en de Staat van het Onderwijs 2024	De Tweede Kamer is op 24 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Periodieke voortgang onderwijshuisvesting voorjaar 2024' (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 138).
T01575 De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Smaling (SP), toe om de tijdelijke geschillencommissie - voor geschillen tussen ouders en scholen - permanent te maken wanneer geconstateerd wordt dat deze nog nodig is.	Debat [02-10-2012] - Passend Onderwijs Herziening organisatie en financiering in het funderend onderwijs en in het middelbaar beroepsonderwijs (passend onderwijs) onder nummer 33.106 + Kwaliteitsverbetering van het speciaal en voortgezet speciaal onderwijs onder nummer 32.812.	De Eerste Kamer is op 10 mei 2024 over de toezegging geïnformeerd met de brief 'Passend onderwijs: blijven bouwen aan de basis op orde' (Kamerstukken I 2023/24, 31497, nr. 475).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
TZ201807-110 In het nog te ontvangen wetsvoorstel inzake instemming van de medezeggenschapsraad op hoofdlijnen van de begroting wordt ook de medezeggenschap van ondersteuningsprofielen meegenomen.	Debat [02-07-2018] - Passend onderwijs	De Tweede Kamer is op 03 oktober 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Nader rapport inzake het voorstel van wet versterking positie ouders en leerlingen in het passend onderwijs» (Kamerstukken II, 2023/2024, 36443 , nr. 4).
TZ202101-006 De minister BVOM zegt toe een reactie aan de Tweede Kamer te sturen op het advies van Van Schoonhoven in samenhang met het wettelijke traject versterking samenwerking praktijkonderwijs en mbo.	Debat [13-01-2021] - AO mbo (+ praktijkonderwijs)	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Reactie op commissiebrief over de entreeopleiding in het praktijkonderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31524 , nr. 593).
Tz (?) De Tweede Kamer ontvangt in juni een brief met de reactie op de vier moties inzake reclame, particulier aanvullend onderwijs, commerciële bureaus en de waarborgen tegen weglek. Tevens bevat de brief een stappenplan hoe kwaliteit en veiligheid worden geborgd.	Debat [24-05-2022] - Commissiedebat Nationaal Programma Onderwijs (po en vo)	De Tweede Kamer is op 1 juni 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Voortgang moties aanvullend onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31293 , nr. 686).
tz_OCW_2022_100 Er is nu een vierjarig onderzoek bezig naar wat effectieve beleidsinterventies zijn betreffende kansengelijkheid. Begin 2023 wordt de Tweede Kamer hierover geïnformeerd.	Debat [27-06-2022] - Slotwet, Jaarverslag en Staat van het Onderwijs 2021	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31293 , nr. 691).
TZ202207_090 Het wetsvoorstel over het hoorrecht wil de minister uiterlijk aan het einde van het jaar naar de Tweede Kamer sturen.	Debat [27-06-2022] - Slotwet, Jaarverslag en Staat van het Onderwijs 2021	De Tweede Kamer is op 03 oktober 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Nader rapport inzake het voorstel van wet versterking positie ouders en leerlingen in het passend onderwijs» (Kamerstukken II, 2023/2024, 36443 , nr. 4).
TZ202211-275 Er wordt met de sectorraden gewerkt aan richtlijnen voor bijlesbureaus in het onderwijs, waarover de Tweede Kamer begin 2023 zal worden geïnformeerd.	Debat [24-11-2022] - Begrotingsbehandeling OCW 2023 plenaire behandeling voortzetting, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer is op 1 juni 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief over «Voortgang moties aanvullend onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31293 , nr. 686).
TZ202304-039 Vóór de zomer ontvangt de Kamer een schriftelijke reactie op het rapport van het LBVSO.	Debat [05-04-2023] - Commissiedebat Passend Onderwijs	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs'(Kamerstukken II 2022/23, 31293 , nr. 691).
TZ202304-038 Voor het einde van het jaar wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitwerking van digitaal onderwijs.	Debat [05-04-2023] - Commissiedebat Passend Onderwijs	De Tweede Kamer is op 19 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Actieprogramma digitale school» (Kamerstukken II 2023/24, 31497 , nr. 471).
202304037 Vóór 1 juli 2023 ontvangt de Tweede Kamer een update over hoogbegaafdenonderwijs.	Debat [05-04-2023] - Commissiedebat Passend Onderwijs	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31293 , nr. 691).
TZ202304-036 Voor het einde van het jaar wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de ambitie van inclusief onderwijs per 1 januari 2024.	Debat [05-04-2023] - Commissiedebat Passend Onderwijs	De Tweede Kamer is op 10 mei 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Passend onderwijs: blijven bouwen aan de basis op orde' (Kamerstukken II 2023/24, 31497 , nr. 475).
TZ202304-035 Vóór 1 juli a.s. wordt de ruimte voor de Onderwijszorgarrangementen aan de Tweede Kamer schriftelijk medegedeeld.	Debat [05-04-2023] - Commissiedebat Passend Onderwijs	De Tweede Kamer is op 10 mei 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief Passend onderwijs: Blijven bouwen aan de basis op orde. Derde voortgangsrapportage Passend onderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 31497 , nr. 475).
TZ202304-033 (oud kenmerk 202304032) Vóór de zomer wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de module passend onderwijs en basisondersteuning op de lerarenopleidingen.	Debat [05-04-2023] - Commissiedebat Passend Onderwijs	De Tweede Kamer is op 20 juni 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Voortgang Lerarenstrategie» (Kamerstukken II, 2022-2023 27923 , nr. 456).
TZ202306-002 Voor het eind van het jaar volgt een brief over de gewenste infrastructuur voor zieke leerlingen.	Debat [31-05-2023] - Commissiedebat zorg en onderwijs	De Tweede Kamer is op 19 december 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Actieprogramma digitale school» (Kamerstukken II 2023/24, 31497 , nr. 471).
TZ202306-003 Voor de zomer komt de regeling hoogbegaafdheid.	Debat [31-05-2023] - Commissiedebat zorg en onderwijs	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs» (Kamerstukken II 2022/23, 31293 , nr. 691).
TZ202306-004 Voor de zomer wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de budgetten inzake residentieel onderwijs.	Debat [31-05-2023] - Commissiedebat zorg en onderwijs	De Tweede Kamer is op 12 juli 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Samen sterk: zorg en onderwijs» door de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (Kamerstukken II 2022/23, 31497 , nr. 466).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
TZ202306-089 Een gezamenlijke brief met minister Dijkgraaf over samenwerking tussen mbo en praktijkonderwijs komt voor het zomerreces naar de Tweede Kamer (over de systematiek van het leerplusarrangement en het plafond in het praktijkonderwijs).	Debat [07-06-2023] - Commissiedebat Kansengelijkheid in het funderend onderwijs	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Reactie op commissiebrief over de entreeopleiding in het praktijkonderwijs» (Kamerstukken II 2023/24, 31524 , nr. 593).
TZ202306-101 Een besluit over de ouderbijdrage komt voor de OCW-begroting in een brief naar de Tweede Kamer.	Debat [07-06-2023] - Commissiedebat Kansengelijkheid in het funderend onderwijs	De Tweede Kamer is op 21 december 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Schoolkostenmonitor en scenario's vrijwillige ouderbijdrage» (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 712).
TZ202306-104 Binnenkort ontvangt de Tweede Kamer een wetsvoorstel inzake een VOG (voor bijles).	Debat [07-06-2023] - Commissiedebat Kansengelijkheid in het funderend onderwijs	De Tweede Kamer is op 1 december 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Nader Rapport Reparatiwet» (Kamerstukken II 2023/24, 36478 , nr. 4).
TZ202306-112 De subsidieregeling over de verrijkte schooldag komt voor de zomer naar de Tweede Kamer.	Debat [07-06-2023] - Commissiedebat Kansengelijkheid in het funderend onderwijs	De Tweede Kamer is op 12 oktober 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Stand van zaken subsidieregeling programma School en Omgeving» (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 703).
TZ202306-113 Bij de begroting ontvangt de Tweede Kamer een brief over het programma School en Omgeving.	Debat [07-06-2023] - Commissiedebat Kansengelijkheid in het funderend onderwijs	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Vervolgaanpak Programma School en Omgeving» (Kamerstukken II 2022/23, 31293 , nr. 693).
TZ202307-020 De motie van het lid Beertema over het instellen van een moratorium op de behandelmethoden die vallen onder de noemer Applied Behavior Analysis (ABA) wordt schriftelijk geapprecieerd door de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de heer Van Ooijen.	Debat [03-07-2023] - Wetgevingsoverleg (WGO) Wet tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen in het onderwijs.	De Tweede Kamer is op 4 juli 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief van de Staatssecretaris van VWS, kenmerk 3634672-1050762-J., «Appreciatie gewijzigde moties debat hervormingen jeugdzorg» (Kamerstukken II 2022/23, 31839 , nr. 969).
TZ202401-051 Het kabinet komt in april met een brief over het leerlingenvervoer.	Debat [18-01-2024] - Begrotingsbehandeling OCW: Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2024	De Tweede Kamer is op 28 mei 2024 geïnformeerd door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over deze motie met de brief Verbeteragenda Doelgroepenvervoer (Kamerstukken 2023/2024, 31521 , nr. 138)
TZ202310-152 De minister onderzoekt wat de precieze redenen zijn waarom jongeren uitvallen c.q. uitstromen uit MDT en neemt de uitkomsten van dit onderzoek op in de voortgangsrapportage over MDT die medio 2024 naar de Tweede Kamer wordt gestuurd.	Debat [25-10-2023] - Commissiedebat Maatschappelijke Diensttijd (MDT)	De Tweede Kamer is op 21 mei 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief MDT Voortgangsrapportage 2023 (Kamerstukken II 2023/24, 35034 , nr. 31).
TZ202212-036 Vóór de zomer van 2023 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de resultaten van reeds uitgevoerde onderzoeken naar de situatie van bi+ personen, over de maatregelen die genomen kunnen worden en over waar eventueel nog extra inzichten voor nodig zijn.	Debat [05-12-2022] - Wetgevingsoverleg Emancipatiebeleid	De Tweede Kamer is op 28 juni 2023 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Resultaten van onderzoek en lopende activiteiten ten aanzien van de emancipatie van bi+ personen» (Kamerstukken II 2022/23, 30420 , nr. 382).
TZ202212-035 Begin 2023 ontvangt de Tweede Kamer de uitkomsten van het onderzoek naar benodigde wetgeving en regelgeving voor de «X» (aanduiding) in officiële documenten.	Debat [05-12-2022] - Wetgevingsoverleg Emancipatiebeleid	De Tweede Kamer is op 7 juli 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'X in het paspoort' (Kamerstukken II 2022/23, 35825 , nr. 19). Tegelijk met deze brief is het onderzoeksrapport van Rutgers 'Kiezen voor een «X»' aangeboden.
TZ202305-109 De Tweede Kamer wordt na de zomer (via commissie JenV) nader geïnformeerd over het herstelrecht.	Debat [24-05-2023] - Commissiedebat Integrale aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag	De Tweede Kamer is in december 2023 via de Commissie Justitie en Veiligheid nader geïnformeerd over het herstelrecht.
TZ202305-110 Voor de zomer 2023 ontvangt de Tweede Kamer de resultaten van de quickscan straatintimidatie (J&V) en voortgang uitvoering motie van Van der Woude (Kamerstuk 36200-VIII-153)(OCW).	Debat [24-05-2023] - Commissiedebat Integrale aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag	De Tweede Kamer is op 14 juni over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Antwoorden vragen over de brief van 30 maart 2023 over moties en amendementen begroting OCW» (Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 212). De 'quick scan straatintimidatie' door het centrum voor criminaliteitspreventie en veiligheid is op 30 november 2023 op de website van het CCV gepubliceerd.
TZ202305-112 Deze zomer ontvangt de Tweede Kamer de resultaten van het onderzoek naar digitaal seksueel geweld tegen vrouwen.	Debat [24-05-2023] - Commissiedebat Integrale aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag	De Tweede Kamer is op 22 september 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Voortgang aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling' (Kamerstukken II 2023/24, 28 345 , nr. 269).

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
TZ202305-113 Eind van 2023 ontvangt de Tweede Kamer een nadere concretisering van de doelen van het Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld.	Debat [24-05-2023] - Commissiedebat Integrale aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag	De Tweede Kamer is op 18 maart 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief 'Voortgangsrapportage Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld' (Kamerstukken II 2023/24, 34843 , nr. 109).
TZ202305-115 Voor het einde van 2023 zal de Tweede Kamer worden geïnformeerd over de gesprekken over de kwetsbare positie van mensen met een beperking en de mate waarin zij geconfronteerd worden met seksueel grensoverschrijdend gedrag. (Via VWS).	Debat [24-05-2023] - Commissiedebat Integrale aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag	De Tweede Kamer is op 24 oktober 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Beleidsvisie intimiteit en seksualiteit voor mensen met een beperking» (Kamerstukken II 2023/24, 32 239 , nr. 14).
TZ202305-116 In het eerste kwartaal van 2024 ontvangt de Tweede Kamer de voortgangsbrief seksuele gezondheid, waarin ook aandacht zal zijn voor de rol van ouders bij weerbaarheid van kinderen bij seksueel grensoverschrijdend gedrag. (VWS).	Debat [24-05-2023] - Commissiedebat Integrale aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag	De Tweede Kamer is op 25 april 2024 over deze toezegging geïnformeerd door de minister van Medische zorg en de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport met de brief 'Voortgangsrapportage Seksuele Gezondheid' (Kamerstukken II, 2023/24, 32239 , nr. 17)
TZ202305-117 Minister Dijkgraaf informeert in het najaar van 2023 de Tweede Kamer over de uitkomsten van de gesprekken die hij voert met de Rutgers stichting.	Debat [24-05-2023] - Commissiedebat Integrale aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag	De Tweede Kamer is op 18 maart 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Voortgangsrapportage Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld' (Kamerstukken II, 2023/24, 34843 , nr. 109)
TZ202305-118 In de zomer ontvangt de Tweede Kamer een 'procesbrief' waarin wordt aangegeven welke acties en brieven de Tweede kamer kan verwachten n.a.v. Het nationaal actieprogramma aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld.	Debat [24-05-2023] - Commissiedebat Integrale aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag	De Tweede Kamer is op 26 september 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de «Procesbrief Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld» (Kamerstukken II 2023/24, 34843 , nr. 88).
TZ202305-111 De positie van ZZP-ers (en schijnzelfstandigen) wordt meegenomen in de Arbovisie 2040, die de Tweede Kamer in de zomer 2023 ontvangt.	Debat [24-05-2023] - Commissiedebat Integrale aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag	De Tweede Kamer is op 30 oktober 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Arbovisie 2040 en Kabinetsreactie op SER-advies» (Kamerstukken II, 2023/24, nr. 25 883 , nr. 477).
TZ202404-196 De minister stuurt voor de zomer van 2024 een voortgangsbrief omtrent de aanpak dakloosheid, met aandacht voor lhbtqi+-personen.	Debat [03-04-2024] - Commissiedebat Emancipatie	De Tweede Kamer is op 4 juni 2024 door de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport geïnformeerde over deze toezegging met brief 'Voortgangsrapportage Nationaal Actieplan Dakloosheid en Beschermd Wonen' (Kamerstukken II, 2023/24, 29325 , nr. 159).
tz_OCW_2022_10 De minister informeert de Tweede Kamer in een brief over de hoge studieschulden van studenten uit het Caribisch deel. In de brief gaat hij in op de problematiek, de stand van zaken en de aanpak.	Debat [17-02-2022] - Tweeminutendebat Voortgang OCW in Caribisch Nederland	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Vierlandenoverleg OCW en Voortgang Caribische Landen» (Kamerstukken II 2022/23, 36200 VIII , nr. 254).
T02245 De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een opmerking van het lid Ganzevoort (GroenLinks), toe dat zowel het rapport van de inspectie over de deugdelijkheidseisen als het rapport over de bevindingen (het stimulerende deel) openbare stukken zijn.	24 september 2015. Behandeling 33.862 Initiatiefvoorstel-Bisschop, Van Meenen en Rog Doeltreffender regeling van het onderwijstoezicht.	Het rapport van de inspectie over de deugdelijkheidseisen als het rapport over de bevindingen (het stimulerende deel) zijn openbare stukken.
tz_OCW_2022_38 De Tweede Kamer wordt halfjaarlijks geïnformeerd over het proces Doorontwikkelen Applicatielandschap Bekostiging.	Debat [07-04-2022] - Commissiedebat Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)	De Tweede Kamer is op 19 december 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Voortgangsbrief IT-traject Doorontwikkelen Applicatielandschap Bekostiging bij DUO' (Kamerstukken II 2023/24, 26643 , nr. 1108).
TZ202211142 De bewindspersonen (de heer Dijkgraaf en de heer Wiersma) zeggen toe dat zij zich in de OCW Begroting 2024 richten op de beleidsdoelen, inclusief het aanscherpen van deze beleidsdoelen, én deze laten aansluiten bij de Strategische Evaluatie Agenda. Het betreft dan geactualiseerde beleidsindicatoren passend bij de prioriteiten in de begroting.	Debat [17-11-2022] - Wetgevingsoverleg OCW Begrotingsonderzoek	De Tweede Kamer is op 8 juni 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Voortgang aanpassing niet-financiële informatie in begroting OCW 2024 en later» (Kamerstukken II 2022/23, 36200 VIII , nr. 227).
TZ202211-273 Ter vermindering van de werkdruk van leraren is de maatregel aangekondigd om naar duidelijker eisen aan onderwijskwaliteit en een eenduidige opdracht te gaan (Kamerstuk 31293 , nr. 651). Ter uitvoering van deze maatregel gaat de Inspectie van het Onderwijs de onderzoekskaders concretiseren en aanpassen, die midden 2023 naar de Tweede Kamer worden gestuurd.	Debat [24-11-2022] - Begrotingsbehandeling OCW 2023 plenaire behandeling voortzetting, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Onderzoekskaders 2023 Inspectie van het Onderwijs en de verslagen van de Ringen» (Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 249) .

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
TZ202212-090 In de zomer van 2023 ontvangt de Tweede Kamer de brief inzake aanpassing van de onderzoekskaders op standaard basisvaardigheden plus (in brede zin) op kwaliteit.	Debat [14-12-2022] - Commissiedebat Onderzoekskaders 2022 Inspectie van het Onderwijs	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Onderzoekskaders 2023 Inspectie van het Onderwijs en de verslagen van de Ringen» (Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 249).
TZ202302-169 (oud kenmerk: 202302169) De Tweede Kamer ontvangt voor de zomer een update over de onderzoekskaders.	Debat [01-02-2023] - Tweeminutendebat Onderzoekskaders 2022 Inspectie van het Onderwijs (CD 14/12)	De Tweede Kamer is op 6 juli 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief «Onderzoekskaders 2023 Inspectie van het Onderwijs en de verslagen van de Ringen» (Kamerstukken II 2022/23, 36200-VIII, nr. 249).
TZ202401-052 De minister komt over ongeveer 1 maand met een brief over groene schoolpleinen	Debat [18-01-2024] - Begrotingsbehandeling OCW: Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2024	Op 31 mei 2024 is door de Minister van Infrastructuur en Waterstaat de brief over het circulair klimaatbeleid met daarbij het uitvoeringsplan voor duurzaamheid in het onderwijs aan de Tweede Kamer gezonden waarmee over deze toezegging is geïnformeerd (Kamerstukken II 2023/24, 32813, nr. 1397).
TZ202211149 De Tweede Kamer ontvangt brieven over de volgende onderwerpen: - Emancipatie - studiefinanciering- medezeggenschap - menukaart leermiddelen mbo - toekomst hoger onderwijs - financiële impuls krimpregio's.	Debat [17-11-2022] - Wetgevingsoverleg OCW Begrotingsonderzoek	De brieven over de onderwerpen waaraan deze toezegging refereert zijn in 2023 aan de Tweede Kamer gezonden. Het gaat hierbij om veel brieven die over een periode van meerdere maanden aan de Tweede Kamer zijn gezonden waarbij één of meerdere van de genoemde onderwerpen aan de orde zijn gekomen.
tz_OCW_2015_218 In de tweede helft van 2016 ontvangt de Tweede Kamer een verkennende studie over faillissement van scholen.	Debat [07-12-2015] - Notaoverleg over de initiatiefnota van het lid Straus: Krimp in het voortgezet onderwijs - van kramp naar kans	Indien de Minister van J&V het wetsvoorstel Overgang van onderneming in faillissement (WVOVF) weer oppakt zal OCW met hen in overleg treden over de regeling voor faillissementen van scholen.

Toezeggingen (niet afgerond)

Tabel 127 Door bewindslieden gedane toezeggingen die nog niet zijn afgerond

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
T02203 De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Schnabel (D66), toe rapporten van deskundigencommissies met betrekking tot de vervreemding van cultuurgoederen door andere publiekrechtelijke rechtspersonen dan gemeenten, provincies en Rijk in principe openbaar te maken als die aan haar toegezonden zijn.	Debat [08-12-2015] - Erfgoedwet (definitief)	De Eerste Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202307-011 De Tweede Kamer wordt voor het WGO Cultuur d.d. 6 november 2023 op de hoogte gehouden van de pilot en de status van het project inzake de motie Van Strien betreffende de 'maatschappelijke impact' van instellingen in het aanvraag- en verantwoordingsproces van de nieuwe BIS (Kamerstuk 32 820, nr. 473).	Debat [29-06-2023] - Commissiedebat Uitgangspuntenbrief culturele basisinfrastructuur 2025-2028 (BIS)	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202307-012 De Tweede Kamer wordt voor het WGO Cultuur d.d. 6 november 2023 geïnformeerd over de aanpak van de nulmeting naar de toegankelijkheid en deelname van mensen met een beperking in de cultuursector.	Debat [29-06-2023] - Commissiedebat Uitgangspuntenbrief culturele basisinfrastructuur 2025-2028 (BIS)	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
T03479 Overleg/debat van de Commissie voor Justitie en Veiligheid (J&V). De Staatssecretaris voor Cultuur en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Nicolai (PvdD), toe schriftelijk te reageren hoe persoonlijke belangen worden gewogen in verhouding tot de openbare toegankelijkheid van archiefstukken van de overheid.	Debat [21-06-2022] - debat over de staat van de rechtsstaat, en over: het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Justitie en Veiligheid (VI) voor het jaar 2022 (35925-VI)	De Eerste Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202211-161 De Tweede Kamer ontvangt voor de zomer van 2023 een meerjarenplan, waarin de rol van de culturele en creatieve sector bij maatschappelijke opgaven verder wordt uitgewerkt. Hierbij wordt zowel de inzet van ontwerp en ontwerp onderzoek bij maatschappelijke opgaven als de inzet van creativiteit, kunst en cultuur bij maatschappelijke opgaven, zoals in de zorg en het sociale domein, opgenomen en bovendien het onderwerp wat cofinanciering door andere departementen concreet kan inhouden.	Debat [14-11-2022] - Wetgevingsoverleg Cultuur	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202305-134 De Tweede Kamer ontvangt begin 2024 de modelselectielijst voor chatberichten.	Debat [24-05-2023] - Archivering van stukken door bewindspersonen onder de archiefwet en de Woo/Wob	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
TZ202306-033 De Tweede Kamer wordt geïnformeerd over de gesprekken van de staatssecretaris van OCW met de NVJ en mogelijk ook met de Raad voor de Journalistiek over hoe zelfregulering in de journalistiek kan worden versterkt en of de overheid de juiste accreditatie hanteert.	Debat [01-06-2023] - Debat persvrijheid en persveiligheid	Deze toezegging wordt meegenomen in de brief Persvrijheid. De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202306-034 De Tweede Kamer wordt volgend voorjaar in de voortgangsrapportage geïnformeerd over de definitieve uitkomsten inzake de motie van het lid Kwint om te onderzoeken hoe de pluriformiteit van het media-aanbod kan worden gewaarborgd (Kamerstuk 32 827, nr. 236).	Debat [01-06-2023] - Debat persvrijheid en persveiligheid	Deze toezegging wordt meegenomen in de brief Persvrijheid. De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202306-035 De Tweede Kamer wordt per brief geïnformeerd wat de rol van de staatssecretaris van OCW is bij het tegengaan van desinformatie.	Debat [01-06-2023] - Debat persvrijheid en persveiligheid	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202307-013 In de meerjarenbrief, die Tweede Kamer in oktober 2023 ontvangt, zal de Tweede Kamer worden geïnformeerd over het meefinancieren van cultuur door andere departementen.	Debat [29-06-2023] - Commissiedebat Uitgangspuntenbrief culturele basisinfrastructuur 2025-2028 (BIS)	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202310-020 De visie van de staatssecretaris inzake het vervolg van het traject «versterking lokale journalistiek door samenwerking» wordt dit jaar aan de Tweede Kamer gestuurd.	Debat [05-10-2023] - Commissiedebat Lokale, Regionale en Streekomroepen	Deze toezegging wordt meegenomen in de brief Effecten versterking lokale omroepen op regionale en private media. De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202310-023 De staatssecretaris zal de mogelijke effecten van de regelingen op de private media in kaart brengen en de Tweede Kamer hierover medio 2024 een brief sturen. Alsmede de effecten van de aangekondigde investeringen op het totale medialandschap, dus ook op het verdienmodel van private lokale en regionale journalistiek. Ook zal de staatssecretaris in kaart brengen wat er nodig is om het totale lokale medialandschap te versterken en te professionaliseren op een wijze dat alle aanbieders van lokaal en regionaal nieuws hiervan profiteren. De Tweede Kamer ontvangt hierover medio 2024 een brief. Tevens wordt in deze brief het dienstbaarheidsverbod en het Duits en Vlaamse model meegenomen.	Debat [05-10-2023] - Commissiedebat Lokale, Regionale en Streekomroepen	Deze toezegging wordt meegenomen in de brief over de effecten versterking lokale omroepen op regionale en lokale private media. De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
T03750 De staatssecretaris Cultuur en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Veldhoen (GroenLinks-PvdA), toe te bezien of de huidige monitoring inzake de inkomenspositie van makers in de av-sector voldoende beeld geeft of dat nog extra onderzoek nodig is. In gesprek met de procesbegeleider en de vertegenwoordigers van de makers wordt gewezen op de risico's van de samenloop van de investeringsverplichting en de auteursrechtenvergoeding.	Debat [24-10-2023] - Debat 'Invoeren investeringsverplichting ten behoeve van Nederlands cultureel audiovisueel product (36176)'	De Eerste Kamer wordt in 2026 geïnformeerd over deze toezegging.
T03751 De staatssecretaris Cultuur en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Veldhoen (GroenLinks-PvdA), toe dat zij de streamers opnieuw zal vragen om inzicht te geven in de investeringscijfers over de jaren vóór 2024. Deze cijfers worden de Eerste Kamer toegezonden.	Debat [24-10-2023] - Debat 'Invoeren investeringsverplichting ten behoeve van Nederlands cultureel audiovisueel product (36176)'	De Eerste Kamer wordt in 2026 geïnformeerd over deze toezegging.
T03752 De staatssecretaris Cultuur en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Veldhoen (GroenLinks-PvdA), toe de ontwerp-AMvB ter uitvoering van de wet aan de Eerste Kamer aan te bieden.	Debat [24-10-2023] - Debat 'Invoeren investeringsverplichting ten behoeve van Nederlands cultureel audiovisueel product (36176)'	De Eerste Kamer wordt in 2026 geïnformeerd over deze toezegging.
T03755 De staatssecretaris Cultuur en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Prins (CDA), toe de mogelijkheid van het bundelen van de verplicht te investeren gelden van de streamers met de budgetten van de publieke omroep mee te nemen bij de reactie op het rapport van het Adviescollege Publieke Omroep (adviescollege-Van Geel).	Debat [24-10-2023] - Debat 'Invoeren investeringsverplichting ten behoeve van Nederlands cultureel audiovisueel product (36176)'	De Eerste Kamer wordt in 2026 geïnformeerd over deze toezegging.
T03756 De staatssecretaris Cultuur en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Nicolai (PvdD), toe filmmakers te betrekken bij de evaluatie en in het evaluatieplan, dat in het eerste kwartaal van 2024 naar de Eerste Kamer wordt verstuurd, de wijze van betrokkenheid op te nemen.	Debat [24-10-2023] - Debat 'Invoeren investeringsverplichting ten behoeve van Nederlands cultureel audiovisueel product (36176)'	De Eerste Kamer wordt in 2026 geïnformeerd over deze toezegging.
T03757 De staatssecretaris Cultuur en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Veldhoen (GroenLinks-PvdA), toe om in het evaluatieplan mee te nemen dat de investeringsverplichting enkel geldt voor media-instellingen die commerciële diensten op aanvraag aanbieden en niet geldt voor het aanbieden van lineaire diensten, en te bezien of dit in de toekomst mogelijk aangepast moet worden.	Debat [24-10-2023] - Debat 'Invoeren investeringsverplichting ten behoeve van Nederlands cultureel audiovisueel product (36176)'	De Eerste Kamer wordt in 2026 geïnformeerd over deze toezegging.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
T03758 De staatssecretaris Cultuur en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Walenkamp (BBB), toe bij de eerstvolgende wetswijziging 'â€' waarvoor zo snel als mogelijk een wetsvoorstel zal worden ingediend 'â€' ook streektaalen, zoals het Nedersaksisch en het Limburgs, in artikel 3.29f van de Mediawet 2008 op te nemen.	Debat [24-10-2023] - Debat 'Invoeren investeringsverplichting ten behoeve van Nederlands cultureel audiovisueel product (36176)'	De Eerste Kamer wordt in 2026 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202401-053 Inzake de SPUK-gelden en de bibliotheken: De Tweede Kamer zal via een brief geïnformeerd worden over de voortgang en de gesprekken die gepland zijn met onder andere de VNG, zodat de Tweede Kamer, mocht het kabinet daar niet uit komen, de mogelijkheid krijgt om voorstellen te doen.	Debat [18-01-2024] - Begrotingsbehandeling OCW: Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2024	De Tweede Kamer wordt in het najaar 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202405-015 Rond de zomer ontvangt de Tweede Kamer per brief «bouwstenen» t.b.v. de discussie over: • hoe de publieke media-opdracht van de publieke omroep zou moeten worden vormgegeven. • hoe de pluriformiteit zowel intern als extern kan worden vormgegeven in het nieuwe stelsel; welke indicatoren voor verankering in de maatschappij. • digitale impuls.	Debat [11-04-2024] - Commissiedebat Media	De Tweede Kamer is op 19 juni 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'aanpassingen landelijk publiek omroepbestel' (Kamerstukken II 2023/24, 32827, nr. 322). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202405-016 Voor de zomer wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de complicerende factor van verenigingsrecht m.b.t. de benoemingstermijn.	Debat [11-04-2024] - Commissiedebat Media	Deze toezegging wordt meegenomen in de rapportage Van Rijn die in het najaar 2024 aan de Tweede Kamer wordt verstuurd.
TZ202405-017 In de Mediabegrotingsbrief wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over het budget t.b.v. audiodescriptie, welke van 2023-2026 beschikbaar is. Ook zal de mogelijke intensivering daarin worden meegenomen.	Debat [11-04-2024] - Commissiedebat Media	Deze toezegging wordt meegenomen in de Mediabegrotingsbrief 2025. De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202405-018 Bij de Voortgangsrapportage Van Rijn wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over boeteclausules en centrale klachtencommissie.	Debat [11-04-2024] - Commissiedebat Media	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202405-019 De Tweede Kamer wordt geïnformeerd over de planning implementatie richtlijn SLAPP.	Debat [11-04-2024] - Commissiedebat Media	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 door de Minister van Justitie en Veiligheid geïnformeerd.
TZ202405-020 Indien de staatssecretaris eerder informatie heeft over het transparantieregister dan komt de brief daarover eerder dan de Mediabegrotingsbrief naar de Tweede Kamer.	Debat [11-04-2024] - Commissiedebat Media	Deze toezegging wordt meegenomen in de Mediabegrotingsbrief 2025. De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202201-004 De minister informeert de Tweede Kamer twee jaar na de inwerkingtreding in 2023, in de zomer van 2025, in een tussenrapportage over de implementatie van het wetsvoorstel. Hij gaat daarin ook in op de wijze waarop er wordt omgegaan met studenten met een beperking of chronische ziekte en de rol van het ministerie.	Debat [27-01-2022] - Wijziging van onder meer de Wet educatie en beroepsonderwijs met het oog op de verbetering van de rechtsbescherming van mbo-studenten	De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202206-075 Na de zomer komt er een kabinetsvisie over de doorstroom in de beroepskolom, van het vo naar het mbo en het hbo. Hierin wordt ook ingaan op de gevraagde langetermijnvisie op het vervolgonderwijs, waarin meer waardering is voor beroepsonderwijs en praktische vaardigheden.	Debat [27-06-2022] - Slotwet, Jaarverslag en Staat van het Onderwijs 2021	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202303-003 De schoolkostenmonitor komt, inclusief de beleidsreactie, voor de zomer.	Debat [16-02-2023] - Commissiedebat Macrodoelmatigheid mbo	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202309-045 Begin 2024 stuurt de minister het adviesrapport van de expertgroep over herijking van de kwalificatie-eisen Nederlands in het mbo naar de Tweede Kamer inclusief de beleidsreactie.	Debat [13-09-2023] - Commissiedebat mbo (basisvaardigheden en positie en medezeggenschap van studenten) in het mbo	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202309-048 De externe verkenning praktijkonderzoek mbo wordt in het voorjaar 2024 naar de Tweede Kamer toegestuurd.	Debat [13-09-2023] - Commissiedebat mbo (basisvaardigheden en positie en medezeggenschap van studenten) in het mbo	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202309-050 In 2024 geeft de minister een concreter beeld over wat een realistisch tijdpad is voor het uitbreiden van de Subsidieregeling praktijkleren en uitbreiding subsidievoorwaarden naar Bonaire. Ook wordt dan onderzocht in hoeverre de subsidieregeling is uit te breiden naar Sint Eustatius en Saba.	Debat [13-09-2023] - Commissiedebat mbo (basisvaardigheden en positie en medezeggenschap van studenten) in het mbo	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202401-056 Betreffende het onderzoek naar lastenverlaging voor mbo-docenten: De minister verwacht die resultaten in het eerste kwartaal van 2025 naar de Tweede Kamer te sturen. In dezelfde tijd wordt trouwens ook het onderzoek van de Algemene Rekenkamer naar de administratieve druk in het basisonderwijs verwacht.	Debat [18-01-2024] - Begrotingsbehandeling OCW: Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2024	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze toezegging.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
TZ202310-165 De minister gaat verkennen op welke wijze ouderinspraak en -betrokkenheid binnen het mbo steviger kan worden vormgegeven. De uitkomsten van deze verkenning worden in het eerste kwartaal van 2024 naar de Tweede Kamer gestuurd.	Debat [24-10-2023] - Tweeminutendebat Mbo (basisvaardigheden/positie en medezeggenschap van studenten) (CD 13/9)	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202310-167 De minister gaat verkennen wat de mogelijkheden zijn om mbo-studenten de ruimte te bieden een bestuursjaar te doen en komt daar voor de zomer 2024 bij de Tweede Kamer op terug.	Debat [24-10-2023] - Tweeminutendebat Mbo (basisvaardigheden/positie en medezeggenschap van studenten) (CD 13/9)	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202404-110 Toezegging bij Toekomstverkenning vervolgonderwijs. In de Voortgangsrapportage werkagenda mbo, die in het najaar 2024 naar de Tweede Kamer komt, wordt nader ingegaan op de groenpluk.	Debat [15-04-2024] - Commissiedebat over de Toekomstverkenning vervolgonderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202404-111 Toezegging bij Toekomstverkenning vervolgonderwijs. Over het onderzoek naar effectiviteit van stimulerende maatregelen in het mbo, zoals het gemakkelijker switchen van studie, wordt de Tweede Kamer voor de zomer 2024 geïnformeerd.	Debat [15-04-2024] - Commissiedebat over de Toekomstverkenning vervolgonderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202404-112 Toezegging bij Toekomstverkenning vervolgonderwijs. De resultaten van twee onderzoeken naar de macrodoelmatigheid regionale samenwerking mbo worden voor de zomer 2024 naar de Tweede Kamer gestuurd.	Debat [15-04-2024] - Commissiedebat over de Toekomstverkenning vervolgonderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202404-116 Toezegging bij mbo. De minister informeert de Tweede Kamer begin volgend jaar over het onderzoek naar welke vormen van medezeggenschap in het mbo wettelijk verankerd kunnen worden.	Debat [16-04-2024] - Commissiedebat MBO	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202404-117 Toezegging bij mbo. In de voortgangsrapportage Werkagenda mbo komt de minister terug op de problemen rondom studentenkaarten.	Debat [16-04-2024] - Commissiedebat MBO	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202404-118 Toezegging bij mbo. De minister informeert de Tweede Kamer in het najaar over de uitvoering van het bindend studie advies.	Debat [16-04-2024] - Commissiedebat MBO	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202404-119 Toezegging bij mbo. In de vsv-rapportage (Voortijdig schoolverlaten) neemt de minister de aard en omvang van de groep uitgevallen mbo-studenten die terug willen keren in het mbo, maar niet toegelaten worden mee.	Debat [16-04-2024] - Commissiedebat MBO	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202404-120 Toezegging bij mbo. Bij de evaluatie van de wet Rechtspositie mbo studenten komt de minister terug op de uitval van moeders in het mbo.	Debat [16-04-2024] - Commissiedebat MBO	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202404-121 Toezegging bij mbo. Omtrent stagevergoedingen informeert de minister de Kamer binnen enkele weken over de cao-afspraken. En eind dit jaar stuurt hij het onderzoek wettelijke verankering stagevergoeding naar de Tweede Kamer.	Debat [16-04-2024] - Commissiedebat MBO	De Tweede Kamer is per brief van 24 april 2024 geïnformeerd over de CAO-afspraken (Kamerstukken II 2023/24, 31524, nr. 605). De tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze toezegging met de resultaten van het onderzoek wettelijke verankering stagevergoeding.
TZ202404-122 Toezegging bij mbo. Voor de zomer informeert de minister de Tweede Kamer over stand van zaken van het bol-offensief, hierin gaat hij ook in op het studentenreisproduct voor mbo-studenten.	Debat [16-04-2024] - Commissiedebat MBO	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202404-123 Toezegging bij mbo. De minister gaat verder uitzoeken welke mogelijkheden er zijn om niet uit te vallen bij aangetoonde dyscalculie, bijvoorbeeld als het gaat om de rekentoets, en zal de Tweede Kamer daar schriftelijk over informeren.	Debat [16-04-2024] - Commissiedebat MBO	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ20206-024 Toezegging bij Vervolg commissiedebat Mentale gezondheid van jongeren en studenten . De Tweede Kamer wordt in het najaar 2024 geïnformeerd over de uitkomsten van de evaluatie van de mbo-verklaring. In deze evaluatie wordt ook in kaart gebracht of de mbo-verklaring serieus wordt genomen in de praktijk (naar aanleiding van de motie Soepboer (Kamerstuk 31524, nr. 606).	Debat [12-06-2024] - Voortzetting commissiedebat Mentale gezondheid van jongeren en studenten (25/4)	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202406-025 Toezegging bij Vervolg commissiedebat Mentale gezondheid van jongeren en studenten . In het najaar 2024 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de verkenning over persoonsvorming in het mbo-onderwijs.	Debat [12-06-2024] - Voortzetting commissiedebat Mentale gezondheid van jongeren en studenten (25/4)	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
TZ202406-031 Toezegging bij Slotwet, Jaarverslag 2023 en de Staat van het Onderwijs. Rond de kerst 2024 komt de verkenning over de plussen en minnen van een wettelijk vastgestelde stagevergoeding.	Debat [10-06-2024] - WGO Jaarverslag en Slotwet voor het jaar 2023 en de Staat van het Onderwijs 2024	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202406-043 Toezegging bij Tweeminutendebat Mentale gezondheid van jongeren en studenten (CD 12/6). De Tweede Kamer ontvangt in 2025 de verbeteragenda passend onderwijs mbo, waarin ook wordt opgenomen in hoeverre maatwerk mogelijk is om te kunnen studeren in combinatie met werk, zwangerschap, beperking, topsport en mantelzorg en waarin tevens verbetervoorstellen worden gedaan.	Debat [12-06-2024] - Voortzetting commissiedebat Mentale gezondheid van jongeren en studenten (25/4)	De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202111-049 (Kenmerk was: tz_OCW_2021_49) Op basis van de evaluatie van de coronaperiode (die evaluatie komt in het voorjaar beschikbaar) wil de minister graag met de onderwijskoepels en de instellingen, maar ook met studentenorganisaties uitdenken hoe ze tot een gebalanceerde visie kunnen komen inzake de balans tussen digitaal en fysiek onderwijs.	Debat [18-11-2021] - Begrotingsbehandeling OCW 2022 plenaire behandeling voortzetting, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202204-045 De Tweede Kamer ontvangt een schriftelijke reactie op de vraag over het Profileringsfonds	Debat [11-04-2022] - Notaoverleg hoofdlijnenbrief Hoger onderwijs en wetenschappelijk onderwijs en onderzoek (HO en WO)	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202206-077 De Tweede Kamer ontvangt een brief over de instroomnorm voor pabo's.	Debat [27-06-2022] - Slotwet, Jaarverslag en Staat van het Onderwijs 2021	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief «Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024» (Kamerstukken II 2023/24, 27923, nr. 492) en wordt in 2026 verder geïnformeerd.
TZ202306-297 Dit najaar ontvangt de Tweede Kamer een inhoudelijke reactie op het rapport van de Inspectie van het Onderwijs over de rechtsstructuren van instellingen.	Debat [26-06-2023] - Wetgevingsoverleg (WGO) Slotwet, Jaarverslag 2022 en de Staat van het Onderwijs 2022	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202310-067 De minister gaat samen met de Vereniging Hogescholen en met de docenten die het manifest hebben geschreven in gesprek om te kijken of de ontwikkeling van een protocol onderwijsvernieuwing mogelijk is. De Tweede Kamer wordt over de uitkomsten van deze gesprekken in het voorjaar 2024 geïnformeerd.	Debat [11-10-2023] - Commissiedebat Onderwijskwaliteit in het hoger onderwijs (Nieuwe onderwijsmethode bij Fontys Hogeschool)	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202310-068 De minister komt in het voorjaar 2024 met een inhoudelijke beleidsreactie op het rapport Onderzoek accreditatiestelsel hoger onderwijs van de Inspectie van het Onderwijs, waarin ook de aanbevelingen die de inspectie doet in relatie tot de invoering van de instellingsaccreditering worden meegenomen in het vervolgproces rondom de uitwerking van instellingsaccreditering.	Debat [11-10-2023] - Commissiedebat Onderwijskwaliteit in het hoger onderwijs (Nieuwe onderwijsmethode bij Fontys Hogeschool)	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202310-141 De minister informeert de Tweede Kamer begin 2024 over de lopende onderzoeken rondom stagevergoedingen in het hoger onderwijs en zal hierbij ook zijn inzet met de Kamer delen. In afwachting daarvan zal hij de Tweede Kamer nog voor het tweeminutendebat informeren over een aantal vragen die over dit onderwerp tijdens het debat zijn gesteld door de aanwezige leden.	Debat [18-10-2023] - Commissiedebat Rapport «Schaduw dansen» over grensoverschrijdend gedrag in de danssector'	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202403-013 De minister stuur na de zomer 2024 een contourenbrief met verschillende varianten van flexstuderen naar de Tweede Kamer.	Debat [07-03-2024] - Wetsvoorstel Leeruiterkomsten Hoger Onderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202403-092 De minister verwacht de Tweede Kamer medio 2025 nader te kunnen informeren over de rol die de lerarenopleidingen hebben in het begeleiden van startende leraren en op welke wijze dat kan worden geborgd	Debat [27-03-2024] - Tweeminutendebat Leraren	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 over deze toezegging geïnformeerd.
TZ202404-107 Toezegging bij Toekomstverkenning vervolgonderwijs. Na de zomer 2024 ontvangt de Tweede Kamer een brief over selectie door onderwijsinstellingen met de volgende onderwerpen: • de verplichte onderbouwing in het kader van selectieprocedures • de toepassing van selectiemethodes (inclusief mogelijkheden voor monitoring en landelijke registratie) • bias	Debat [15-04-2024] - Commissiedebat over de Toekomstverkenning vervolgonderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
T03893 De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Van Meenen (D66), toe een vinger aan de pols te houden met betrekking tot de zorgvuldige invoering van het instrument van	Debat [14-05-2024] - Debat over het wetsvoorstel Begrotingsstaten OCW 2024 (Begrotingsbehandeling	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
de capaciteitsfixus. De instellingen worden nogmaals op de handleiding van dit nieuwe instrument gewezen. Ook wordt het instrument, de capaciteitsfixus, gemonitord en geëvalueerd. De inspectie is de weg waarlangs de navolging van de wet wordt gemonitord.	OCW Eerste Kamer) en invoeren capaciteitsfixus bachelor of opleiding (alleen met MOCW)	
TZ202406-023 Toezegging bij Vervolg commissiedebat Mentale gezondheid van jongeren en studenten. In de Monitor mentaal welzijn, die iedere twee jaar naar de Tweede Kamer wordt verstuurd, wordt ook suicidepreventie meegenomen.	Debat [12-06-2024] - Voortzetting commissiedebat Mentale gezondheid van jongeren en studenten (25/4)	De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202406-026 Eind 2024 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek over de mogelijkheden om een minimum stagevergoeding verplicht te stellen (naar aanleiding van de motie Stultiens/Ergin, Kamerstuk 36 410-VIII, nr. 64). Tevens wordt in deze brief meegenomen of en zo ja, hoe studenten in het hbo en wo (beter) kunnen worden geholpen bij het zoeken naar stageplekken.	Debat [12-06-2024] - Voortzetting commissiedebat Mentale gezondheid van jongeren en studenten (25/4)	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202406-027 Toezegging bij Slotwet, Jaarverslag 2023 en de Staat van het Onderwijs. In november 2024 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over het vervolg van het controleproces op de uitwonendenbeurs door DUO.	Debat [10-06-2024] - WGO Jaarverslag en Slotwet voor het jaar 2023 en de Staat van het Onderwijs 2024	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202406-067 Toezegging bij vmbo. In de voortgangsbrief Leraren wordt het techniekonderwijs in de lerarenopleidingen meegenomen.	Debat [27-06-2024] - Commissiedebat VMBO	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
T02448 De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van vragen van de leden Martens (CDA), Bruijn (VVD) en Nooren (PvdA), toe over twee jaar met de VSNU en het Rectoren College te overleggen over de uitbreiding van het ius promovendi, over vijf jaar de wetwijziging te evalueren en die mee te nemen bij de Balans van de wetenschap in 2022. De naleving van de handreiking, het transnationale aspect, het toenemende aantal Engelstalige masteropleidingen en de aansluiting van die opleidingen op de beroepspraktijk worden daarbij betrokken.	Debat [06-06-2017] - Debat bevordering Internationalisering in het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek	De Eerste Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202211-263 De uitwerking van de visie op jonge onderzoekers wordt in de tweede helft van 2023 naar de Tweede Kamer gestuurd.	Debat [24-11-2022] - Begrotingsbehandeling OCW 2023 plenaire behandeling voortzetting, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202304-180 De minister informeert de Tweede Kamer in het najaar over de gesprekken tussen de NWO en de Radboud universiteit over de financiering van HFML-Helix.	Debat [18-04-2023] - Commissiedebat Wetenschapsbeleid	De Tweede Kamer is op 1 juli 2024 met de brief «Voortgang gesprekken over HFML-FELIX, conform toezegging TZ202304-180» geïnformeerd over deze toezegging. Hierbij is de toezegging gedaan de Tweede Kamer voor het einde van 2025 te informeren over de uitkomst.
TZ202304-186 De visie op jonge onderzoekers wordt in het najaar van 2023 naar de Tweede Kamer gestuurd.	Debat [18-04-2023] - Commissiedebat Wetenschapsbeleid	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202401-057 Het onafhankelijke onderzoek naar dierproefvrij onderzoek wordt op dit moment uitgevoerd. Eind 2024 krijgt de Tweede Kamer de resultaten.	Debat [18-01-2024] - Begrotingsbehandeling OCW: Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2024	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202405-051 Toezegging bij Tweeminutendebat Sectorbeeld kennisveiligheid universiteiten (31288-1105). De Tweede Kamer wordt na de zomer 2024 geïnformeerd over de uitkomsten van de gesprekken die worden gevoerd met de kennisinstellingen over CSC-beurzen.	Debat [21-05-2024] - Tweeminutendebat Sectorbeeld kennisveiligheid universiteiten	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
T02151 De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van vragen van de leden Van Bijsterveld (CDA) en Kops (PVV), toe het percentage onderwijstijd in de Engelse, Duitse of Franse taal pas te wijzigen na discussie met de Kamers over de resultaten van de evaluaties.	Debat [22-09-2015] - Wetsvoorstel Aanbieden van Onderwijstijd in de Engelse, Duitse of Franse Taal voor het Primair Onderwijs	De Eerste en Tweede Kamer zijn respectievelijk op 18 december 2023 (Kamerstuk I 2023/2024, 34 031) en 6 juli 2023 (Kamerstukken II 2022/23, 31293 , nr. 691) geïnformeerd over deze toezegging. De Tweede Kamer wordt in 2025 verder geïnformeerd over deze toezegging.
TZ201911-185 Er is een wetsvoorstel in voorbereiding waarmee, op basis van het regeerakkoord, duidelijke eisen worden gesteld aan het beroep op de vrijstelling voor thuisonderwijs.	Debat [06-11-2019] - Begrotingsbehandeling OCW, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 31293 ,

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
		nr. 738). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze toezegging.
T03201 De minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van vragen van de leden Pijlman (D66) en Sent (PvdA), toe dat alle stukken die betrekking hebben op de uitvoering en handhaving van het wetsvoorstel, zoals themaonderzoeken van de Inspectie van het Onderwijs en informatie over de ontwikkelingen rondom en de aanpak van antidemocratisch en anti-integratief gedachtegoed, niet alleen aan de Tweede Kamer maar ook aan de Eerste Kamer verstuurd zullen worden.	Debat [15-06-2021] - Debat inzake Wijziging van een aantal onderwijswetten ivm verduidelijking van burgerschapsopdracht aan scholen in het funderend onderwijs - Voortzetting van 8 juni 2021)	De Eerste Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
T03344 De minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van vragen van de leden Fiers (PvdA) en Van Apeldoorn (SP), toe om onderzoek te doen naar de effecten van een later aanmeldmoment voor de motivatie van leerlingen en dit mee te nemen in de evaluatie van het wetsvoorstel.	Debat [01-02-2022] - Plenair debat over aanpassingen in de doorstroom van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs en wijziging van de stelselinrichting van doorstroom-toetsen en toetsen verbonden aan leerlingvolgsystemen en onderwijs-volgsystemen in het basisonderwijs (35.671)	De Eerste Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
T03345 De minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Pijlman (D66), toe dat de Inspectie van het Onderwijs ook expliciet toezicht zal gaan houden op de kwaliteit van het onderwijs dat leerlingen na afname van de eindtoets ontvangen alsmede de onderwijstijd, dat dit zal worden gemonitord en in de evaluatie van het wetsvoorstel zal worden meegenomen.	Debat [01-02-2022] - Plenair debat over aanpassingen in de doorstroom van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs en wijziging van de stelselinrichting van doorstroom-toetsen en toetsen verbonden aan leerlingvolgsystemen en onderwijs-volgsystemen in het basisonderwijs (35.671)	De Eerste Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202206-112 Betreffende welke wetenschappelijke principes het beste werken in welke methode: Na de zomer komt de minister hierop terug bij de evaluatie van de gratis schoolboeken.	Debat [29-06-2022] - Tweeminutendebat Masterplan basisvaardigheden (CD 14/6)	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202211-284 De Tweede Kamer wordt in het eerste kwartaal van 2023 geïnformeerd over verschillende opties om binnen de grenzen van artikel 23 Grondwet te kijken naar het verbieden van (delen van) identiteitsverklaringen.	Debat [24-11-2022] - Begrotingsbehandeling OCW 2023 plenaire behandeling voortzetting, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over de toezegging.
TZ202306-094 Het wetsvoorstel inzake o.a. inhuur van uitzendkrachten in het onderwijs komt begin 2024 naar de Tweede Kamer.	Debat [07-06-2023] - Commissiedebat Kansengelijkheid in het funderend onderwijs	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024 (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 492). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202306-096 De Tweede Kamer wordt op de hoogte gehouden over een verkenning inzake een eventuele invoering van de leerplicht voor 4-jarigen.	Debat [07-06-2023] - Commissiedebat Kansengelijkheid in het funderend onderwijs	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202306-295 In de tweede helft van dit jaar ontvangt de Tweede Kamer een plan over hoe leraren zich als beroepsgroep (= beroepsgroep) beter en succesvol kunnen organiseren.	Debat [26-06-2023] - Wetgevingsoverleg (WGO) Slotwet, Jaarverslag 2022 en de Staat van het Onderwijs 2022	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024 (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 492). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202307-015 De Tweede Kamer zal jaarlijks rondom de Begrotingsbehandeling op de hoogte worden gehouden van de monitoring van het aantal leerlingen dat gebruik maakt van de tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen.	Debat [03-07-2023] - Wetgevingsoverleg (WGO) Wet tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen in het onderwijs.	De Tweede Kamer wordt in het najaar 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
T03680 De minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs zegt de Kamer, naar aanleiding van vragen van de leden De Blécourt-Wouterse (VVD), Pijlman (D66), Verkerk (ChristenUnie) en een ingediende (en later ingetrokken) motie van het lid Schalk (SGP) (35920, K), toe dat terughoudendheid wordt betracht bij het toezicht op de uitvoering van de burgerschapsopdracht en de zorgplicht voor de veiligheid. Daarnaast zegt hij toe de wet inzake de wijziging van een aantal onderwijswetten in verband met verduidelijking van de burgerschapsopdracht aan scholen in het funderend onderwijs (35352) in 2025 te evalueren en dan dit punt, de manier waarop de terughoudendheid van toezicht in de praktijk uitwerkt, daar expliciet in mee te nemen en tevens te bezien	Debat [06-06-2023] - Vervolg Eerste Kamer Debat Wetsvoorstel Bestuurlijk Instrumentarium - Antwoord regering & re- & dupliek (vervolg van debat van 30 mei en 5 juni) - (begin-/eindtijd onder voorbehoud)	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over de toezegging.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
of de burgerschapsopdracht verduidelijking heeft. De minister zal in een brief het een en ander nog toelichten wat betreft het onderzoekskader van de Inspectie van het Onderwijs.		
T03725 De minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs zegt de Eerste Kamer, naar aanleiding van een vraag van het lid Van Apeldoorn (SP), toe om uit te zoeken om hoeveel kinderen van arbeidsmigranten en hoeveel kinderen van statushouders het gaat onder de nieuwkomers en dit mee te nemen in de contourenschets inzake de structurele besteding van het nieuwkomersonderwijs, die eind 2023 zal verschijnen.	Debat [26-09-2023] - Plenair debat in Wetsvoorstel «Wet tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen in het onderwijs»	De Eerste Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202401-058 De verkenning over de leerplicht komt uiterlijk in maart naar de Tweede Kamer.	Debat [18-01-2024] - Begrotingsbehandeling OCW: Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2024	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202402-158 In december 2024 ontvangt de Tweede Kamer een evaluatie (eerste tussenrapportage) naar de effectiviteit van de Onderwijsregio's.	Debat [28-02-2024] - Commissiedebat Leraren	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024 (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 492). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202402-162 Na de zomer 2024 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van de overleggen van de Landelijke Werkgroep Bevoegd (LWB) over het bevoegdheidstelsel.	Debat [28-02-2024] - Commissiedebat Leraren	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202403-039 De minister stuurt de Tweede Kamer in april 2024 een brief over de positie van po/vo scholen in landelijk gebied en/of krimpregio's en wat geldende wet- en regelgeving betekenen voor deze scholen. Tevens gaat ze in deze brief in op welk handelingsperspectief of discretionaire ruimte de minister heeft met het oog op het open houden dan wel sluiten van deze scholen.	Debat [13-03-2024] - Commissiedebat Toezicht en Handhaving	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 31293 , nr. 738). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202403-041 De wet Meer ruimte voor nieuwe scholen zal eind 2025 worden geëvalueerd.	Debat [13-03-2024] - Commissiedebat Toezicht en Handhaving	In december 2025 volgt de eindevaluatie van de wet MRvNS. De Tweede Kamer wordt daarover in 2026 geïnformeerd.
TZ202403-091 De minister zegt toe dat zij de Tweede Kamer rond de zomer een brief zal toesturen over de werking van de leermiddelenmarkt.	Debat [27-03-2024] - Tweeminutendebat Leraren	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202403-093 De minister gaat nader onderzoek te doen naar de relatie tussen het lerarentekort en de kwaliteit van scholen. De minister moet dus even kijken wanneer het realistisch is dat ze dat onderzoek kan waarmaken.	Debat [27-03-2024] - Tweeminutendebat Leraren	De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202404-200 Toezegging bij Emancipatie. Voor de zomer van 2024 gaat de minister van Primair en Voortgezet Onderwijs de Tweede Kamer informeren omtrent de identiteitsverklaringen.	Debat [03-04-2024] - Commissiedebat Emancipatie	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over de toezegging.
TZ202406-028 Toezegging bij Slotwet, Jaarverslag 2023 en de Staat van het Onderwijs. Het wetsvoorstel Strategisch HRM-beleid wordt spoedig ingediend bij de Tweede Kamer.	Debat [10-06-2024] - WGO Jaarverslag en Slotwet voor het jaar 2023 en de Staat van het Onderwijs 2024	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024 (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 492). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202406-033 Toezegging bij Slotwet, Jaarverslag 2023 en de Staat van het Onderwijs. In het najaar 2024 ontvangt de Tweede Kamer de verkenningen naar kosten en beschikbaarheid van leermiddelen en schoolboeken.	Debat [10-06-2024] - WGO Jaarverslag en Slotwet voor het jaar 2023 en de Staat van het Onderwijs 2024	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202406-064 Toezegging bij vmbo. De Tweede Kamer ontvangt een eerste evaluatie over de doorstroomtoets medio juli 2024 (ook over de toetsaanbieders). De definitieve evaluatie van de wet doorstroomtoets is in 2027.	Debat [27-06-2024] - Commissiedebat VMBO	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202406-065 Eind dit jaar ontvangt de Tweede Kamer een update over de uitvoering van de motie van de leden Beertema/Paul over toetsing van de praktische vaardigheden.	Debat [27-06-2024] - Commissiedebat VMBO	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
TZ202111-061 Betreffende het sponsorconvenant: De minister kan toezeggen de Tweede Kamer te informeren op het moment dat we gaan starten (met de evaluatie).	Debat [18-11-2021] - Begrotingsbehandeling OCW 2022 plenaire behandeling voortzetting, onderdeel onderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202212-008 De Tweede Kamer wordt in de eerste helft van 2023 geïnformeerd over het advies van een groep van deskundigen over wat nodig is voor inclusief onderwijs en daarbij behorende huisvesting.	Debat [01-12-2022] - Commissiedebat Onderwijshuisvesting en ventilatie van onderwijsgebouwen in het funderend onderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202212-093 De Tweede Kamer ontvangt eind 2023 een brief over hoe de onaangekondigde bezoeken door de Inspectie van het Onderwijs in de praktijk uitwerken. In de brief wordt de nieuwe werkwijze uiteengezet en worden concrete aantallen genoemd.	Debat [14-12-2022] - Commissiedebat Onderzoekskaders 2022 Inspectie van het Onderwijs	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 738). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202212-095 Eind 2023 ontvangt de Tweede Kamer in de volgende voortgangsrapportage het nieuwe onderwijsresultatenmodel. In die rapportage wordt ook het beredeneerd (vs. berekend) oordeel van de Inspectie van het Onderwijs opgenomen.	Debat [14-12-2022] - Commissiedebat Onderzoekskaders 2022 Inspectie van het Onderwijs	De Tweede Kamer is op 27 november 2023 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Voortgangsbrief versterking toezicht in het funderend onderwijs' (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 707) en wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd.
TZ202401-049 De minister komt eind 2024 met een wetsvoorstel waarin de eisen aan het veiligheidsbeleid van scholen worden aangescherpt.	Debat [18-01-2024] - Begrotingsbehandeling OCW: Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2024	De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202401-059 De minister komt voor de zomer met een brief over de praktijkgerichte programma's Technologie en Maatschappij voor het havo.	Debat [18-01-2024] - Begrotingsbehandeling OCW: Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2024	De Tweede Kamer is op 17 april geïnformeerd over deze toezegging met de brief Reactie moties en amendementen funderend onderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 36410-VIII, nr. 126). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202403-042 Voor de zomer 2024 ontvangt de Tweede Kamer een brief over het onderzoek dat nu plaatsvindt over het effect van toename van het aantal onaangekondigde bezoeken door de inspectie op scholen.	Debat [13-03-2024] - Commissiedebat Toezicht en Handhaving	De Tweede Kamer is op 27 juni 2024 geïnformeerd over deze motie met de Verzamelbrief moties en toezeggingen primair en voortgezet onderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 31293, nr. 738). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202405-038 Toezegging bij Veiligheid op scholen. Voor het einde van het kalenderjaar wordt de Tweede Kamer geïnformeerd hoe meer zicht wordt gekregen op de veiligheid in het voortgezet speciaal onderwijs.	Debat [15-05-2024] - Commissiedebat Veiligheid op Scholen	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202405-039 Toezegging bij Veiligheid op scholen. Voor het einde van het jaar ontvangt de Tweede Kamer een brief over de continue screening in het funderend onderwijs	Debat [15-05-2024] - Commissiedebat Veiligheid op Scholen	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202405-040 Toezegging bij Veiligheid op scholen. Voor het einde van dit kalenderjaar ontvangt de Tweede Kamer een brief over doelgroepen in de landelijke veiligheidsmonitor.	Debat [15-05-2024] - Commissiedebat Veiligheid op Scholen	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202405-041 Toezegging bij Veiligheid op scholen. Voor het einde van het jaar ontvangt de Kamer een brief over leerlingen mee te nemen in de protocollen bij incidenten.	Debat [15-05-2024] - Commissiedebat Veiligheid op Scholen	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202405-068 Toezegging bij Passend onderwijs. Eind dit jaar ontvangt de Tweede Kamer verdere schriftelijke informatie over de uitslagdatum van de staatsexamens tegelijkertijd met de reguliere examens.	Debat [29-05-2024] - Commissiedebat Passend Onderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202406-029 Toezegging bij Slotwet, Jaarverslag 2023 en de Staat van het Onderwijs. Voor het eind van 2024 ontvangt de Tweede Kamer een brief over de wijze van toezicht op veiligheid op het speciaal onderwijs.	Debat [10-06-2024] - WGO Jaarverslag en Slotwet voor het jaar 2023 en de Staat van het Onderwijs 2024	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze motie.
TZ202406-040 Toezegging bij Tweeminutendebat Veiligheid op scholen (CD 15/5). Inzake het op landelijk niveau beter zicht krijgen op de veiligheid van de leerlingen in het vso: de minister gaat	Debat [12-06-2024] - Tweeminutendebat Veiligheid op scholen	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
verkennen op welke wijze dat het beste kan. Voor het einde van het kalenderjaar zal zij de Tweede Kamer informeren over de wijze waarop de minister dit beeld gaat creëren.		
TZ202406-060 Toezegging bij vmbo . De minister werkt de vier beleidsvarianten, inclusief het oriëntatiejaar, uit in de beleidsreactie.	Debat [27-06-2024] - Commissiedebat VMBO	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging
TZ202406-061 Toezegging bij vmbo. In het najaar van 2025 ontvangt de Kamer het monitoringsrapport over de brede brugklas.	Debat [27-06-2024] - Commissiedebat VMBO	De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202406-062 Toezegging bij vmbo . Eind 2025 ontvangt de Kamer het rapport van de stichting Platforms vmbo (SPV) over de bovenbouw van het vmbo.	Debat [27-06-2024] - Commissiedebat VMBO	De Tweede Kamer wordt in 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202406-063 Toezegging bij vmbo . De Tweede Kamer ontvangt de jaarlijks evaluatie/monitoring van de pilotfase inzake de praktijkgerichte programma's.	Debat [27-06-2024] - Commissiedebat VMBO	De Tweede Kamer wordt eind 2025 voor het eerst geïnformeerd over deze toezegging
TZ202606-066 Toezegging bij vmbo . Najaar wordt de Tweede kamer geïnformeerd over de herziening van het onderwijsresultatenmodel, waarbij de Internationale Schakel Klas zal worden meegenomen.	Debat [27-06-2024] - Commissiedebat VMBO	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202406-066 Toezegging gedaan tijdens het Commissiedebat vmbo. In het najaar van 2024 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de herziening van het onderwijsresultatenmodel, waarbij de Internationale Schakel Klas zal worden meegenomen.	Debat [27-06-2024] - Commissiedebat VMBO	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202406-067 Toezegging gedaan tijdens het Commissiedebat vmbo. In de voortgangsbrieff Leraren wordt het techniekonderwijs in de lerarenopleidingen meegenomen.	Debat [27-06-2024] - Commissiedebat VMBO	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ201707-038 Aan het einde van het jaar is het wetsvoorstel gereed om samenwerkingsverbanden te verplichten een doorzettingsmacht te regelen.	Debat [05-07-2017] - Voortgangsrapportage Passend Onderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ201902-039 (Doorlopende toezegging waarbij de Tweede Kamer in de regel twee keer per jaar wordt geïnformeerd). De ministers informeren de Tweede Kamer voortaan elk halfjaar (in juni en december) over de voortgang met betrekking tot «onderwijs en zorg», te beginnen in juni 2019. De eerstvolgende voortgangsrapportage zal onder meer ingaan op het onderwerp aanbesteding van zorg binnen het onderwijs.	Debat [21-02-2019] - AO Onderwijs en Zorg	De Tweede Kamer is op 10 mei 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief Passend onderwijs: Blijven bouwen aan de basis op orde. Derde voortgangsrapportage Passend onderwijs (Kamerstukken II 2023/24, 31497, nr. 475). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze toezegging.
TZ2020-021 De Tweede Kamer ontvangt het wetsvoorstel inzake de doorzettingsmacht.	Debat [05-02-2020] - AO Onderwijs en Zorg	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202006-086 Inzake het aantal lesgebonden taken van leraren, maar ook de wet- en regelgeving over bijvoorbeeld bevoegdheden en examens: De minister informeert de Tweede Kamer daar dan in 2023 over, ook als uitkomst van een traject dat ze in de werkagenda met elkaar hebben afgesproken.	Debat [27-06-2022] - Slotwet, Jaarverslag en Staat van het Onderwijs 2021	De Tweede Kamer is op 13 juni 2024 geïnformeerd over deze toezegging met de brief Reactie op schriftelijk overleg Staatsexamens vo en normering centrale examens 2024 (Kamerstukken II 2023/24, 31289, nr. 589). De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 verder geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202207-095 Inzake de governance van de samenwerkingsverbanden: Begin 2023 brengt de minister een wetsvoorstel in internetconsultatie, waarin wordt geregeld dat interne toezichthouders bij een samenwerkingsverband ook echt onafhankelijk zijn.	Debat [27-06-2022] - Slotwet, Jaarverslag en Staat van het Onderwijs 2021	De Tweede Kamer is op 10 mei 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Passend onderwijs: blijven bouwen aan de basis op orde' (Kamerstukken II 2023/24, 31497, nr. 475). De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 verder geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202304-043 Bij de wetgeving over onderwijs en zorg wordt de doorzettingsmacht en de onafhankelijkheid hiervan meegenomen.	Debat [05-04-2023] - Commissiedebat Passend Onderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202304-041 Na de zomer ontvangt de Tweede Kamer informatie over snellere ondersteuning aan leerlingen.	Debat [05-04-2023] - Commissiedebat Passend Onderwijs	De Tweede Kamer is op 10 mei 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de brief 'Passend onderwijs: blijven bouwen aan de basis op orde' (Kamerstukken II 2023/24, 31497, nr. 475). De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 verder geïnformeerd over deze toezegging.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
TZ202306-001 Na de zomer ontvangt de Tweede Kamer een terugkoppeling over de gesprekken inzake de toegankelijkheid van (digitale) leer middelen.	Debat [31-05-2023] - Commissiedebat zorg en onderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202403-040 De minister stuurt de Tweede Kamer nadere informatie over de oplossing die is gevonden voor de herplaatsing van leerlingen van het Auris College (Goes) bij andere scholen zodra hier meer inzicht in geboden kan worden (overigens zal ze kijken of een plaatsingscoördinator kan worden ingezet).	Debat [13-03-2024] - Commissiedebat Toezicht en Handhaving	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202405-064 Toezegging bij Passend onderwijs. Na de zomer ontvangt de Tweede Kamer een brief over de stand over de doorzettingsmacht.	Debat [29-05-2024] - Commissiedebat Passend Onderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202405-066 Toezegging bij Passend onderwijs. Na de zomer ontvangt de Tweede Kamer een brief inzake een onderzoek over aandacht voor hoogbegaafdheid in de lerarenopleidingen.	Debat [29-05-2024] - Commissiedebat Passend Onderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202405-067 Toezegging bij Passend onderwijs. Er komt een onderzoek in het voorjaar van 2025 naar de oorzaken van het absoluut verzuim (van thuiszitters).	Debat [29-05-2024] - Commissiedebat Passend Onderwijs	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202405-069 Toezegging bij Passend onderwijs. Vóór de begrotingsbehandeling (begin november) ontvangt de Tweede Kamer een brief over de terugkoppeling (n.a.v. het gesprek met de Nederlandse Vereniging voor Autisme) inzake onderwijs aan kinderen met autisme.	Debat [29-05-2024] - Commissiedebat Passend Onderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202405-070 Toezegging bij Passend onderwijs. Voor het einde van het jaar ontvangt de Tweede Kamer de uitwerking van de motie de Hoop/Westerveld naar de Tweede Kamer (over bij de verdere uitwerking van de werkagenda inclusief onderwijs gedetailleerd beschrijven hoeveel elke actielijn en maatregel gaat kosten, Kamerstuk 31497 , nr. 462).	Debat [29-05-2024] - Commissiedebat Passend Onderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202405-071 Toezegging bij Passend onderwijs. Na de zomer ontvangt de Tweede Kamer een brief of een 0-meting over de toegankelijkheid van digitale leer middelen mogelijk is.	Debat [29-05-2024] - Commissiedebat Passend Onderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202405-072 Toezegging bij Passend onderwijs. Na de zomer ontvangt de Kamer een brief over cluster 4 vso.	Debat [29-05-2024] - Commissiedebat Passend Onderwijs	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
T03270 De minister voor Rechtsbescherming zegt de Eerste Kamer toe, naar aanleiding van een vraag van het lid Karimi (GroenLinks), dat bij de evaluatie van de wet de assumptie - dat als de raad van commissarissen diverser wordt gemaakt, de raad van bestuur ook vanzelf diverser wordt - onderzocht zal worden en dat indien mocht blijken dat dit niet het geval is, er passend beleid komt.	Debat [14-09-2021] - Plenaire beh. Wijz. van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek ivm het evenwichtiger maken van de verhouding tussen het aantal mannen en vrouwen in het bestuur en de RvC van grote naamloze en besloten vennootschappen (+ M.RB) (tijden fictief)	De Eerste Kamer wordt bij de tussenevaluatie van de topvrouwenwet in 2027 geïnformeerd over deze toezegging.
Het kabinet gaat één keer per jaar rapporteren over de ontwikkelingen en de NLse inzet tav. zorgwekkende ontwikkelingen op gendergelijkheid, SRGR en gelijke rechten LHBTI-personen in de EU'.	Debat [06-12-2021] - WGO Begrotingsonderdeel Emancipatie	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202212-028 De Tweede Kamer wordt in 2023 geïnformeerd over de pilots én de resultaten van de pilots inzake het betrekken van uitwerkingsgerechtigde en niet-uitkeringsgerechtigde vrouwen bij (in) de arbeidsmarkt.	Debat [05-12-2022] - Wetgevingsoverleg Emancipatiebeleid	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202212-033 Voor de zomer van 2023 ontvangt de Tweede Kamer een beleidsreactie op het onderzoek in welke mate in Nederland niet-medisch noodzakelijke ingrepen plaatsvinden bij jonge intersekse kinderen.	Debat [05-12-2022] - Wetgevingsoverleg Emancipatiebeleid	De Tweede Kamer is geïnformeerd over deze toezegging tijdens het Tweeminutendebat Emancipatie op 21 mei 2024 bij de appreciatie van de motie Kostić over intersekse kinderen en wordt in het najaar 2024 geïnformeerd over de uitkomsten van het rondetafelgesprek.
TZ202212-034 Voor de zomer 2023 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek door de Interdepartementale werkgroep inzake het wetsvoorstel Meerouderschap en meerpersoonsgezag.	Debat [05-12-2022] - Wetgevingsoverleg Emancipatiebeleid	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over de onderzoeksresultaten.
TZ202404-197 Voor het eind van de zomer informeert de minister de Tweede Kamer over de toegankelijkheid van meldpunten voor onder andere online discriminatie.	Debat [03-04-2024] - Commissiedebat Emancipatie	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 per brief geïnformeerd over het plan van aanpak.

Omschrijving	Vindplaats	Stand van zaken
TZ202404-201 Toezegging bij Emancipatie. Na de zomer van 2024 informeert de minister de Tweede Kamer over het rondetafelgesprek dat wordt georganiseerd over het voorkomen van niet-noodzakelijke medische ingrepen (nnmb's) bij intersekse kinderen.	Debat [03-04-2024] - Commissiedebat Emancipatie	De Tweede Kamer is op 15 april 2024 over deze toezegging geïnformeerd met het Verslag van een schriftelijk overleg over het voorkomen van nnmb's (Kamerstukken II 2023/24, 30420 , nr. 384) en wordt in het najaar van 2024 hierover verder geïnformeerd.
TZ202404-202 Toezegging bij Emancipatie. De minister komt voor de zomer van 2024 met een evaluatie van het actieplan voor de veiligheid van de lhbtq-gemeenschap.	Debat [03-04-2024] - Commissiedebat Emancipatie	De Tweede Kamer is op 14 mei 2024 geïnformeerd met het rapport 'De regenboog kleuren; evaluatie van het Actieplan Veiligheid lhbtq' (Kamerstukken II 2023/24, 30420 , nr. 396). De Tweede Kamer wordt verder geïnformeerd in het najaar van 2024.
TZ202404-204 Toezegging bij Emancipatie. De minister van OCW stuurt in het eerste kwartaal van 2025 de tussenevaluatie over de middelen voor de alliantie Verandering van Binnenuit.	Debat [03-04-2024] - Commissiedebat Emancipatie	De Tweede Kamer wordt voor de zomer van 2025 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202404-203 Toezegging bij Emancipatie. De minister stuurt na de zomer, samen met de minister van JenV, een brief over daderprofielen straatintimidatie.	Debat [03-04-2024] - Commissiedebat Emancipatie	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.
TZ202401-048 De resultaten van de pilot meerurenbonus komen vlak na het zomerreces van 2024 naar de Tweede Kamer.	Debat [18-01-2024] - Begrotingsbehandeling OCW: Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2024	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging
TZ202402-160 Het wetsvoorstel Strategisch Personeelsbeleid, S-HRM, wordt in het najaar 2024 aan de Tweede Kamer aangeboden.	Debat [28-02-2024] - Commissiedebat Leraren	De Tweede Kamer is op 26 juni 2024 over deze toezegging geïnformeerd met de Kamerbrief voortgang Lerarenstrategie juni 2024 (Kamerstukken II 2023/24, 27923 , nr. 492). Het wetsvoorstel wordt in het najaar van 2024 voor advisering naar de Raad van State gestuurd.
TZ202402-161 De Tweede Kamer ontvangt na de zomer van 2024 een update over de resultaten van de pilot Meerurenbonus en het vervolg daarvan.	Debat [28-02-2024] - Commissiedebat Leraren	De Tweede Kamer wordt in het najaar van 2024 geïnformeerd over deze toezegging.

Bijlage 4: Subsidieoverzicht

Artikel 1 Primair onderwijs

Tabel 128 Subsidies artikel 1 (bedragen x € 1.000)											
Art. 1	Naam subsidie(regeling) (met hyperlink naar vindplaats)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Laatste evaluatie (jaartal + hyperlink naar vindplaats)	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum subsidie-regeling (jaar)al)
	Basisvaardigheden	196.706	287.974	374.270	153.480	103.616	21.350	21.350	geen	2024	2024
	School en Omgeving	100.316	171.014	198.256	162.601	184.723	184.721	187.296	geen	nmb	2025
	Schoolmaattijden	37.952	103.745	82.350	82.350	82.350	82.350	82.350	geen	nmb	2024
	Brugfunctionaris	0	41.909	41.909	41.909	42.594	42.594	42.594	geen	2027	2027
	Regeling onderwijsvoorzieningen voor jongeren met een handicap	31.720	34.134	35.204	35.204	35.204	35.204	35.204	geen	2024	2024 ¹
	Regeling subsidieverstrekking voor godsdienstonderwijs of levensbeschouwelijk vormingsonderwijs op openbare scholen ²	15.755	19.049	19.049	19.049	19.049	19.049	19.049	geen	2024	2024
	Regeling Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland 2019–2023	11.698	14.528	15.328	15.328	15.328	15.328	15.328	geen	2024	2027
	NGF Digitaal Onderwijs	2.166	6.584	5.200	2.750	2.750	2.750	2.750	geen	2024	2024
	NGF Open Leermateriaal	0	4.233	1.972	996	0	0	0	geen	2024	2024
	Overige subsidies³	70.448	116.556	91.371	70.327	41.023	24.673	13.710			
	Verzuim		12.390	8.690	PM	PM	PM	PM			
	Academische ziekenhuizen en SBD's voor onderwijs aan zieke leerlingen ²	7.716	9.139	9.138	PM	PM	PM	PM	2018	2024	2024
	Residentieel Onderwijs	15.200	9.000	6.000	PM	PM	PM	PM	geen	2025	2024
	Subsidieregeling andere eindtoetsen PO	6.000	8.517	8.500	PM	PM	PM	PM	2019	2024	2024
	Subsidieregeling post-initiële leergang bewegingsonderwijs	7.774	8.000	8.000	PM	PM	PM	PM	geen	2024	2024
	Gelijke Kansen Alliantie	0	7.499	7.333	PM	PM	PM	PM	geen	2028	2028
	Digitale school		7.350	7.850	PM	PM	PM	PM	geen	2025	2025
	Aanpassen lesmateriaal voor visueel gehandicapte en dyslectische leerlingen(Dedicon)	4.389	4.700	4.700	PM	PM	PM	PM	2021	2026	2024
	Landelijke Geschillencommissie Ouders en Onderwijs	1.271	1.497	1.497	PM	PM	PM	PM	2021	2026	2023
	NJ-Passend onderwijs en jeugdhulp verbinden ⁴	1.365	1.373	1.373	PM	PM	PM	PM	2014	2024	2024
	Stichting gedragswerk		1.000	PM	PM	PM	PM	PM			
	Nederlands Gebarencentrum	750	773	773	PM	PM	PM	PM	2015	2024	2024
	Nationaal Onderwijsmuseum	550	550	550	PM	PM	PM	PM	2021	2026	2024
	Landelijk expertise netwerk Ziezon (zieke leerlingen)	550	550	550	PM	PM	PM	PM	geen	nmb	2023
	Overige beschikkingen op basis Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS en SLOA	24.883	44.058	26.257	PM	PM	PM	PM	divers	divers	divers

Art. 1	Naam subsidie(regeling) (met hyperlink naar vindplaats)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Laatste evaluatie (jaartal + hyperlink naar vindplaats)	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum subsidie-regeling (jaartal)
	Totaal subsidie(regelingen)	466.761	799.726	864.909	583.994	526.637	428.019	419.631			

1 De regelingen/verleningen worden jaarlijks getoetst en opnieuw toegekend.

2 [Wettelijke grondslag op basis van de Wet op het primair onderwijs](#).

3 Het budget overige subsidies is in 2026 met € 40,0 miljoen oplopend naar € 104,5 miljoen in 2029, verlaagd om de subsidietaakstelling op de OCV-begroting voorlopig te verwerken. De concrete invulling van de subsidietaakstelling vanaf 2026 en verder wordt over de gehele OCV-begroting bezien en middels een Nota van Wijziging op de Ontwerpbegroting 2025 voor de begrotingsbehandeling aan uw Kamer voorgelegd.

4 [Vanaf 2025 loopt deze subsidie via artikel 3](#)

Artikel 3 Voortgezet onderwijs

Tabel 129 Subsidies artikel 3 (bedragen x € 1.000)

Art. 3	Naam subsidie(regeling) (met hyperlink naar vindplaats)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Laatste evaluatie (jaartal + hyperlink naar vindplaats)	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum subsidie-regeling (jaartal)
	Stichting Kennisnet po, vo, mbo	35.303	26.286	28.090	25.404	18.968	18.968	18.968	2021	nmb	2024 ¹
	Subsidierегeling structureel voorkomen onnodig zittenblijven	3.236	0	0	0	0	0	0	nvt	nmb	2025
	Praktijkgerichte programma's	6.386	11.070	16.605	11.070	5.534	43	0	nvt	nmb	2028
	Regeling Heterogene brugklassen	4.800	0	0	0	0	0	0	nvt	nmb	2026
	Basisvaardigheden VO	125.876	194.552	239.286	98.126	66.246	13.650	13.650	nvt	nmb	2027
	NGF Ontwikkelkracht	3.758	28.903	22.381	13.921	0	0	0	nvt	nmb	2028
	NGF Technicw draat	0	5.475	44.150	45.475	46.839	0	0	nvt	ntb	ntb
	NGF	0	13.608	11.554	25.232	33.653	37.814	0	nvt	ntb	ntb
	Innovatieprogramma Onderwijshuisvesting										
	School en Omgeving	30.227	66.743	138.181	103.864	117.895	117.895	117.895	nvt	nmb	2027
	Schoolmaaltijden	24.194	66.439	52.650	52.650	52.650	52.650	52.650	nvt	2023	2024
	Brugfunctionaris VO	0	11.520	11.520	11.520	12.163	12.163	12.163	nvt	2027	2027
	MDT: Hoofdsubsidierегeling MDT	90.000	96.200	77.962	72.954	15.300	0	0	nvt	ntb	2028
	MDT: Overige beschikkingen op basis van de kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS	2.757	22.607	3.985	2.818	1.036	66	0	divers	divers	divers
	Overige subsidies²	80.284	139.666	153.240	130.501	78.708	40.809	30.349			
	Instellingssubsidie stichting School en Veiligheid	2.258	2.249	2.249	PM	PM	PM	PM	2022	nvt	2024
	Instellingssubsidie INGRADO	1.945	1.945	1.945	PM	PM	PM	PM	2020	nvt	2024
	Instellingssubsidie Combo/Laks	672	712	712	PM	PM	PM	PM	2021	2026	2024
	Instellingssubsidie stichting Lowan	489	513	513	PM	PM	PM	PM	2020	nvt	2024
	(Instellingssubsidie continuering en doorontwikkeling Boris (vso/pro)	634	634	634	PM	PM	PM	PM	2021	2026	2024
	Instellingssubsidie Erkennen leerwerktrajecten vmbó (SBB)	524	521	521	PM	PM	PM	PM	2020	nvt	2024
	Subsidie activiteitenplan Stichting Platforms vmbó	1.152	1.173	1.200	PM	PM	PM	PM	2020	2024	2024
	Subsidie Platform Beta en Techniek (Tecwijzer)	500	500	PM	PM	PM	PM	PM	2020	nvt	2024
	Voortgezet Leren (vo-raad)	2.695	3.000	2.500	PM	PM	PM	PM	2020	2025	2025
	Steunpunt Passend onderwijs (vo-raad)	750	1.350	PM	PM	PM	PM	PM	2022	2026	2026
	Regeling vrijroosteren leraren fase 2 & 3	3.000	3.000	3.000	PM	PM	PM	PM	2023	2025	2025
	Regeling verbinding po-vo		20.700	20.700	PM	PM	PM	PM	2022	nmb	2029
	Regeling doorstroom VMBO-HAVO/MBO		13.500	13.500	PM	PM	PM	PM	2023	2026	ntb
	Subsidierегeling reiskosten DAMU-leerlingen VO	200	200	200	PM	PM	PM	PM	2024	2023	2028
	Regeling techniekhavo	8.100	8.365	8.365	PM	PM	PM	PM	nvt	nmb	2028
	Regeling vakwedstrijden vmbó en mbo	758	758	758	PM	PM	PM	PM	nvt	2024	2024

Art. 3	Naam subsidie(regeling) (met hyperlink naar vindplaats)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Laatste evaluatie (jaartal + hyperlink naar vindplaats)	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum subsidie-regeling (jaartal)
	Overige beschikkingen op basis van de kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS	56.607	80.546	96.443	PM	PM	PM	PM	divers	divers	divers
	Totaal subsidie(regelingen)	406.821	683.069	799.604	593.535	448.992	294.058	245.675			

1 De regelingen/verleningen worden jaarlijks getoetst en opnieuw toegekend.

2 Het budget overige subsidies is in 2026 met € 40,0 miljoen oplopend naar € 104,5 miljoen in 2029 verlaagd om de subsidietaakstelling op de OCW-begroting voorlopig te verwerken. De concrete invulling van de subsidietaakstelling vanaf 2026 en verder wordt over de gehele OCW-begroting bezien en middels een Nota van Wijziging op de Ontwerpbegroting 2025 voor de begrotingsbehandeling aan uw Kamer voorgelegd.

Artikel 4 Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

Tabel 130 Subsidies artikel 4 (bedragen x € 1.000)

Art. 4 Naam subsidie(regeling)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Laatste evaluatie (regeling)	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum subsidie (jaartal)
								(jaartal + hyperlink naar vindplaats)		
Praktijkleren	264.064	274.084	242.621	181.661	116.420	80.536	79.424	2023	2027	2029
Subsidieregeling Tel Mee Met Taal	13.995	14.734	12.939	13.189	13.189	13.235	13.235	2023	2025	N.v.t.
Loopbaanoriëntatie	34.624	2.082	1.818	1.407	717	–	–	2022	2026	2027
Doorstroom Beroepskolom	9.660	20.580	33.600	65.340	70.180	50.020	50.000	N.v.t.	2025	2026
LLO Collectief Laagopgeleiden en Laaggeletterden (NGF)	3.226	4.384	683	–	–	–	–	N.v.t.	2024	2025
Vakwedstrijden MBO	4.722	5.190	5.190	5.190	5.190	5.190	5.190	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Overige subsidies	20.434	20.784	25.432	24.342	23.758	24.463	23.963			
Cyberveiligheid MBO 2022 – 2027 (projectsubsidie)	4.756	4.756	4.756	4.756	3.608	0	0	N.v.t.	2027	2027
Digitaal Bekwaam MBO 2023 (projectsubsidie)	981	1.218	1.894	808	1.300	0	0	N.v.t.	N.v.t.	2027
MBO projecten 2022-2025 (subsidieregeling)	1.515	4.806	4.293	0	0	–	–	N.v.t.	N.v.t.	2025
Nieuwe digitale generieke rekenexamens (subsidieregeling)	2.492	2.492	1.246	0	0	0	0	N.v.t.	N.v.t.	2025
Stichting COMBO-LAKS-JOB (instellingssubsidie)	1.085	1.344	1.237	1.237	1.237	1.237	1.237	2021	2026	N.v.t.
Totaal subsidie(regelingen)	350.725	341.838	322.283	291.129	229.454	173.444	171.812			

Artikel 6 Hoger beroepsonderwijs

Tabel 131 Subsidies artikel 6 (bedragen x € 1.000)

Art. 6	Naam subsidie(regeling)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Laatste evaluatie (jaartal + hyperlink naar vindplaats)	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum subsidie-regeling (jaartal)
	Tegemoetkoming 2e lerarenopleiding (regeling)	578	2.638	2.638	365				nvt	2025	2026
	Stimuleren virtuele intern. samenw. hoger onderwijs (regeling)	2.685	3.300						nvt	2024	2024
	Programma Studentenwelzijn mbo-hbo-wo (projectsubsidie)	492	984	984	984	984	492		nvt	2028	2028
	Projectsubsidies lerarenopleidingen	1.357	1.374	970	591	588	325	325	divers	divers	divers
	NGF Npuls	14.370	80.407	35.732	6.667				nvt		2026
	NGF LLO-Katalysator	2.772	110.141	38.893	11.100				nvt		2025
	NGF Nationale Aanpak Professionalisering Leraren		357	19.171	23.028	23.308			nvt		2027
	Overige subsidies ≤ € 1 miljoen	60	644	179	175	128	85	70	divers		divers
	Totaal subsidie(regelingen)	22.314	199.845	98.567	42.910	25.008	902	395			

Artikel 7 Wetenschappelijk onderwijs

Tabel 132 Subsidies artikel 7 (bedragen x € 1.000)

Art. 7	Naam subsidie(regeling)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Laatste evaluatie (jaartal + hyperlink naar vindplaats)	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum subsidie-regeling (jaartal)
	Nuffic	10.569									
	Studiekeuze 123	3.707							Geen	2024	2024
	Open en online onderwijs (regeling)	483	480						Geen	2024	2024
	Stichting Vluchteling Studenten UAF (instellingssubsidie)	2.444	1.928	2.570	2.570	2.570	2.570	2.570	Geen	2024	2024
	Studentenwelzijn (Ecio) (Instellingssubsidie)	1.025	1.051	1.056	910	890	885	885	Geen	2025	meerjarig
	Interstedelijk Studentenoverleg (ISO) (Instellingssubsidie)	321	464	370	415	343	412	343	Geen	2024	meerjarig
	Landelijke Studenten Vakbond (LSVb) (Instellingssubsidie)	279	338	338	338	338	338	338	Geen	2024	meerjarig
	Regeling afstudeersteun (bestuursbeurzenHO)	1.092	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	Geen	ntb	meerjarig
	Subsidieregelingen HGIS	954	1.122	559	559	559	559	559	Geen	2027	meerjarig
	Overige subsidies ≤ € 1 miljoen	534	1.564	1.325	998	1.259	1.190	1.258	divers	divers	divers
	Totaal subsidie(regelingen)	21.408	8.147	7.418	6.990	7.159	7.154	7.153			

Artikel 8 Internationaal beleid

Tabel 133 Subsidies artikel 8 (bedragen x € 1.000)¹

Art. 8	Naam subsidie(regeling)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Laatste evaluatie (jaartal + hyperlink naar vindplaats)	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum subsidie-regeling (jaartal)
	Stichting Ons Erfdeel	185	185	185	185	185	61	0	0		Geen evaluatie
	Stichting Nuffic	988	1.112	1.112	1.112	1.112	1.112	1.112	1.112	2025	loopt meerjarig door
	Nationaal Agentschap Erasmus+ Onderwijs & Training	4.337	4.662	4.533	4.533	4.533	4.533	4.533	4.533	2020	2024
	<i>Internationalisering onderwijs</i>	1.000	1.033	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169	1.169		2024
	Duitsland Instituut Amsterdam	868	940	940	940	940	940	940	940	2020	2025
	Netherlands house for Education and Research (Neth-ER)	667	686	687	686	686	686	686	686	2013	2025
	Incidentele subsidies voor het uitwisselen van cultuur	0	127	0	0	0	0	0	0		Gezien aard subsidie geen evaluatie voorzien
	Overige incidentele subsidies	147	927	772	692	761	808	805			Gezien aard subsidie geen evaluatie voorzien
	Totaal subsidie(regelingen)	8.192	9.672	9.398	9.317	9.262	9.248	9.245			

¹ Vanwege het algemene, kaderstellende karakter van de Kaderregeling heeft deze geen einddatum en is een evaluatie van doelmatigheid en doeltreffendheid als zodanig niet mogelijk. Evaluatie van verstrekte subsidies op basis van de regeling kan deel uitmaken van beleidsevaluaties. In de reguliere beleidsdoellichtingen van de verschillende begrotingsartikelen worden ook de subsidies van het betreffende begrotingsartikel verstrekt onder de Kaderregeling doorgelicht: de planning beleidsdoellichtingen is te vinden in de Beleidsagenda.

Artikel 9 Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid

Tabel 134 Subsidies artikel 9 (bedragen x € 1.000)

Art. 9 Naam subsidie(regeling) (met hyperlink naar vindplaats)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Laatste evaluatie (jaar) + hyperlink naar vindplaats)	Volgende evaluatie (jaar)	Einddatum subsidie- (regeling) (jaar)
Regeling Lerarenbeurs	61.127	70.696	68.678	64.427	62.928	62.928	62.928	2022	2027	2028
Regeling zij-instroom	57.125	55.240	62.640	55.240	55.240	55.240	55.240	2021	2026	2029
Onderwijsassistenten	11.280	22.680	21.185	18.030	15.400	13.400	13.400	2022	2027	2027
Regeling Korte Scholingstrajecten vo	749									2023
Regeling instroom schoolleiders PO van buiten	834	2.000	1.000						2025	2025
Statushouders en de stap naar de klas	510	1.750	2.500	2.500	1.000	1.000	1.000		2027	2027
Regionale aanpak personeelstekort	7525							2022		2023
MBO instructeursbeurs	416	1.800	800	800	800	800	800		2024	2024
pilot doorlopende begeleiding startende leraren 2021	192							2022		2023
Bijzondere leerstoel onderwijsarbeidsmarkt	71									2023
Overige beschikkingen op basis van de kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS (https://wetten.overheid.nl/BWBR0037603/2021-01-19)	2.223	16.987	13.684	11.319	8.514	8.837	8.051			
Totaal subsidie(regelingen)	142.052	171.153	170.487	152.316	143.882	142.205	140.619			

Artikel 14 Cultuur

Tabel 135 Subsidies artikel 14 (bedragen x € 1.000)

Art. 14	Naam Subsidie (regeling)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Laatste evaluatie	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum Subsidie (regeling)
	Verbreden inzet cultuur	22.042	20.334	14.762	11.987	14.113	14.113	14.113			
	Cultuurbeoefening	14.494	8.985	5.383	4.980	7.119	7.119	7.119	2022	2024	2028
	Cultuureducatie	1.560	2.525	-	-	-	-	-	2024		2028
	Toegankelijkheid, diversiteit & inclusie		1.180	613	533	533	533	533	2023		
	Digitale Transitie	5.988	7.644	8.766	6.474	6.461	6.461	6.461		2024	
	Internationaal cultuurbeleid (incl. HIGS)	12.111	11.403	10.031	9.783	9.233	9.233	5.931	2022	2026	2028
	Programma leesbevordering	20.724	45.984	32.104	24.597	10.658	7.612	9.608			
	Creative Industrie	1.876	2.909	3.029	2.727	2.727	2.615	2.615			
	Architectuur	958	1.110	1.203	922	922	922	922	2020	2025	
	Subsidies projecten Ontwerp	918	1.799	1.827	1.806	1.806	1.694	1.694			
	Specifiek cultuurbeleid	67.589	49.802	22.214	17.709	14.042	13.670	18.617			
	Cultuurprijzen	409	691	747	747	747	747	747	2024	2025	
	Oorlogskunst	-	-	875	875	875	875	875	2022		
	Kunstaankopen	355	1.671	371	371	371	371	371	2022		
	Museale strategie	7.294	4.712	3.385	1.262	1.562	1.962	1.962	2022		
	Leefomgeving	280	155	135	135	135	135	135	2022	2024	
	Archeologie	835	585	585	485	235	235	235	2022		
	Arbeidsmarkt en ondernemerschap	35.800	24.566	7.454	7.200	7.200	7.200	7.200	2023	2025	
	Incidentele subsidies cultuur	8.778	9.902	3.095	2.459	713	21	3.238			
	Programma Racisme & Discriminatie	135									
	Slavernijverleden	9.867	3.007	850	350	350	350	2.080			2029
	Programma Publieke Ontwerp Praktijk	1.000	3.000	3.000	2.000	-	-	-		2027	2026
	Subsidies projecten beleidsinnovatie Bibliotheken	2.067	842	1.007	1.115	1.144	1.064	1.064	2023		
	Subsidies projecten beleidsinnovatie Letteren	180	155	-	-	-	-	-			
	Vaste Boekenprijs	589	516	709	709	709	709	709	2020	2024	
	Subsidies RCE	3.848	5.330	2.632	2.432	1.471	1.138	1.138			
	NGF-Project CIIC	-	700	14.700	41.900	45.000	-	-			
	Totaal Subsidies (regelingen)	128.190	136.462	99.472	111.135	97.244	48.381	52.022	

Tabel 136 Subsidies artikel 15 (bedragen x € 1.000)

Art. 15	Naam subsidie(regeling)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Laatste evaluatie (jaartal + hyperlink naar vindplaats)	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum subsidie-regeling (jaartal)
	Regeling op het Specifiek Cultuurbeleid	357	482	609	809	809	809	834	Geen ¹		2025
	Project Versterking lokale journalistiek door samenwerking	4.063	4.000	3.000					Geen	2025	2025
	Subsidies Persvrijheid en veiligheid	472	1.117	112	112	112	112	112	Geen	n.n.b.	2025
	Werk aan Uitvoering	0	0	0	0	0	0	0	Geen	n.n.b.	
	Subsidierelingen onderzoeksjournalistiek SvdJ en FBJP	9.955	13.106	14.924	14.705	14.630	14.630	14.630	Geen	2023	2025
	Regeling professionalisering lokale omroepen	13.749	16.585	15.715	17.860				Geen	2025	2026
	Steunfonds lokale informatievoorziening								Geen		
	Totaal subsidie(regelingen)	28.596	35.290	34.360	33.486	15.551	15.551	15.576			

1 Programma's en activiteiten die niet het karakter hebben van een subsidieregeling en zijn opgenomen onder de «Regeling op het Specifiek Cultuurbeleid» worden beschikt en verantwoord door het Ministerie van OCW op basis van de Wet op het Specifiek Cultuurbeleid, Wet overige OCW-subsidies, Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS en de Mediawet 2008. De verantwoording bevat een activiteitenverslag of bestuursverslag en een financieel verslag of jaarrekening die voorzien is van een accountantsverklaring. Om die reden is niets ingevuld onder «laatste evaluatie», «volgende evaluatie» en onder «einddatum subsidie (regeling)».

Artikel 16 Onderzoek en wetenschapsbeleid

Tabel 137 Subsidies artikel 16 (bedragen x € 1.000)

Art. 16	Naam subsidie(regeling)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Laatste evaluatie (jaartal) + hyperlink naar vindplaats)	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum subsidie (regeling) (jaartal)
	Naturalis Biodiversity Center	8.509	15.611	13.230	13.277	13.624	12.570	10.207	2014	2023	Jaarlijks
	BPRC	11.989	12.565	12.565	12.565	12.565	12.565	12.565	2014	pm	Jaarlijks
	NEMO/NCWT	4.206	4.073	4.072	4.072	4.072	4.072	4.072	2014	pm	Jaarlijks
	VSC	0	309	309	309	309	309	309	Geen ¹	2028	Jaarlijks
	STT	254	267	267	267	267	267	267	2014	pm	Jaarlijks
	Subsidieregeling Stichting AAP	1.192	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	Geen	Geen	2033
	LNVH	189	189	39	39	39	39	39	Geen	Geen	Jaarlijks
	Erkennen en Waarderen	360	360	256	264	0	0	0	Geen	2026	2026
	NEWS	0	846	1.456	1.456	1.164	1.164	1.164	Geen ¹	2027	2031
	Sociale veiligheid	204	4.976	4.976	4.975	0	2.620	2.620	pm	pm	2026
	Biotech Booster	1.710	16.794	17.189	9.898	2.358	0	0	Geen ¹	2025	2024
	Einstein Telescoop	19.005	23.201	0	0	0	0	0	Geen ¹	2028	2026
	Big Chemistry	4.450	16.196	15.937	15.199	17.421	10.623	17.074	Geen ¹	2025	pm
	Overig Nationale Coördinatie	215	207	2.737	2.786	8.323	4.112	3.030	2014	Geen	Divers
	Overig Subsidie Fonds onderzoek en wetenschap	0	1.141	324	324	325	85	85	Geen ¹	2023-2031	Divers
	Matching Horizon Europe	79.433	82.795	82.795	82.795	82.795	82.795	82.795	pm	pm	2029
	Delta Climate Center	0	6.379	9.069	10.632	14.595	13.377	11.198	Geen ¹	2027	2033
	NAE	0	524	524	524	524	524	524	pm	pm	Jaarlijks
	Totaal subsidie(regelingen)	131.716	187.683	166.995	160.632	159.631	146.372	147.199			

Artikel 25 Emancipatie

Tabel 138 Subsidies artikel 25 (bedragen x € 1.000)

Art. 25	Naam subsidie(regeling)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Laatste evaluatie (jaartal + hyperlink naar vindplaats)	Volgende evaluatie (jaartal)	Einddatum subsidie-regeling (jaartal)
	Projectsubsidies										
	Begeleiding Regenboogsteden	316	316	316	316	316					2027
	Aan het begin van de regenboog fase 2	175	306	297	96	218					2027
	Preventie SGOG studenten/instellingen	413	413	206							2027
	Overige projectsubsidies	3.775	4.299	4.684	4.261	3.926	4.461	4461			
	Totaal subsidie(regelingen)	4.680	5.334	5.503	4.673	4.461	4.461	4461			

Bijlage 5: Uitwerking Strategische Evaluatie Agenda

De evaluatieprogrammering in deze bijlage vormt de basis van de strategische evaluaties die in de hoofdtekst van de Strategische Evaluatie Agenda (SEA) worden uitgelicht (zie hoofdstuk 2.4). Het biedt een overzicht van de strategische evaluatieprogrammering per beleidsdomein. Het onderzoek binnen een beleidsdomein is geordend langs de strategische thema's voor dat domein. De evaluatieprogrammering laat per beleidsdomein zien welke evaluatieonderzoeken er lopen, hoe die voortkomen uit bepaalde kennisbehoeften en hoe wordt bijgedragen aan de ambities binnen de strategische thema's.

Domein Funderend Onderwijs

Tabel 139 Uitwerking Strategische Evaluatie Agenda Funderend onderwijs						
Thema	Subthema	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
Onderwijskwaliteit		ex durante, ex post	2025	Lopend	ICCS International Civic Citizenship Study	3
Onderwijskwaliteit		ex durante, ex post	2025	Lopend	ICILS International Computer and Information Literacy Study	3
Onderwijskwaliteit		ex durante, ex post	2024	Lopend	TIMSS Trends in International Mathematics and Science Study	1
Onderwijskwaliteit		ex durante, ex post	2027	Lopend	PIRLS Progress in International Reading Literacy Study	1
Onderwijskwaliteit		ex durante, ex post	2025	Lopend	PISA 2025	3
Onderwijskwaliteit		ex durante	2026	Lopend	Implementatiemonitor NP Onderwijs	1,3
Onderwijskwaliteit		ex durant, ex post	2024	Lopend	Evaluatie subsidieregeling heterogene brugklassen en capaciteitentesten	3
Onderwijskwaliteit		ex durante, ex post	2026	Lopend	Implementatiemonitor subsidieregeling verbetering basisvaardigheden	3
Onderwijskwaliteit		ex durante, ex post	n.t.b.	Te starten	Effectonderzoek subsidieregeling verbetering basisvaardigheden	3
Onderwijskwaliteit		ex ante	n.t.b.	Te starten	Verkenning burgerschapsonderwijs	1,3
Onderwijskwaliteit		ex durante, ex post	2024	Lopend	Evaluatie vernieuwing vmbo/sterk techniek onderwijs (STO)	3
Onderwijskwaliteit		ex durante, ex post	2025	Lopend	Monitoring en Evaluatie Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen (MRvNS)	1,3
Onderwijskwaliteit		ex durante, ex post	2025	Lopend	Monitoring en evaluatie experiment ruimte in onderwijstijd	1
Onderwijskwaliteit		ex durante, ex post	2024	Lopend	Evaluatie regelingen PO-DaMu-regeling	1
Onderwijskwaliteit		ex durante, ex post	2024	Lopend	Evaluatie subsidieregeling impuls en innovatie bewegingsonderwijs	1
Onderwijskwaliteit		ex durante, ex post	2024	Lopend	Evaluatie wijziging onderwijswetten pseudonimisering onderwijsdeelnemers	1,3
Onderwijskwaliteit		ex durante, ex post	2026	Te starten	Monitoring onderwijsagenda Caribisch Nederland	1,3
Onderwijskwaliteit		ex durante	2024	Lopend	Onderzoek examenvoorzieningen doelgroepen	3
Onderwijskwaliteit		ex durante, ex post	2024	Lopend	Onderzoek naar prijsontwikkeling op de leermiddelenmarkt	3
Onderwijskwaliteit		ex durante	2024	Lopend	Systematic review kwaliteit leermiddelen	3
Onderwijskwaliteit		ex durante, ex post	2024	Lopend	Onderzoek expertscholen NGF	3
Onderwijskwaliteit		ex durante	2024	Lopend	Evidence informed werken in het onderwijs	3
Onderwijskwaliteit		ex durante, ex post	n.t.b.	Te starten	Monitor implementatie nieuwe kerndoelen en examenprogramma's	1,3
Onderwijskwaliteit		ex durante, ex post	2025	Lopend	Monitor mobiele telefoons in de klas	1,3

Thema	Subthema	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
Onderwijskwaliteit		ex post	2025	Te starten	Periodieke rapportage NP Onderwijs	1,3
Onderwijskwaliteit		ex post	2028	Te starten	Periodieke rapportage Masterplan basisvaardigheden	3
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2025	Te starten	Monitoringsonderzoek brugfunctionaris	1,3
Kansengelijkheid		ex durante	2026	Lopend	Jaarlijkse doelstellingenmonitor passend onderwijs 2021-2027	3
Kansengelijkheid		ex ante, ex durante, ex post	2027	Lopend	Monitor en evaluatie experiment Onderwijszorgarrangementen	3
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2024	Lopend	Monitor subsidie hoogbegaafdheid	1,3
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2026	Lopend	Onderzoek naar experimenteerregeling geïntegreerde onderwijsvoorzieningen	1,3
Kansengelijkheid		ex durante	2024	Lopend	Onderzoek naar regelingen mbt devices voor leerlingen	1,3
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2027	Te starten	Kennisgedreven aansluiting verbinding onderwijs en jeugdhulp	1
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2024	Te starten	Evaluatieonderzoek naar de wet kwaliteit (v)so	1,3
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2024	Lopend	Meting naar leerlingenvervoer	1
Kansengelijkheid		ex ante, ex durante	2027	Te starten	Doorstroom in een kansrijk stelsel	1,3
Kansengelijkheid		ex ante	2024	Lopend	Ex-ante beleidsevaluatie doorstroom en kansrijk stelsel	1,3
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2026	Lopend	Monitoring en evaluatie onderwijs aan Oekraïense ontheemden	1
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2024	Lopend	Quasi-experimenteel onderzoek in de vve (EVENING)	1
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2024	Lopend	OAB in de vroegschool (R&D programma)	1
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2027	Lopend	Monitor en evaluatie van het programma «BEST 4 Kids» en het wetsvoorstel Kinderopvang Caribisch Nederland	1
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2025	Lopend	Effectmeting kansrijke interventies	1,3
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2028	Te starten	School en omgeving impactonderzoek	1
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2026	Te starten	Monitor en evaluatie school en omgeving	1
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2024	Te starten	Evaluatie schoolmaaltijden	1,3
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2027	Te starten	Onderzoek naar residentieel onderwijs	3
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2025	Lopend	Onderzoek beleidsmaatregelen voor tegengaan segregatie	1
Kansengelijkheid		ex ante	2024	Lopend	Ondersteuning naar een landelijke norm voor basisondersteuning	1
Kansengelijkheid		ex ante	2024	Te starten	Onderzoek naar leerplicht voor 4-jarigen	1
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2024	Lopend	Evaluatie wet tijdelijke nieuwkomersvoorzieningen in het onderwijs	1,3
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2024	Lopend	Onderzoek naar de invloed van de samenwerking tussen kinderopvang en onderwijs op de markt	1
Kansengelijkheid		ex durante, ex post	2026	Lopend	IELS	1,3
Kansengelijkheid		ex durante	2024	Lopend	Onderzoek naar sneller toekennen van ondersteuningsaanvragen	1
Kansengelijkheid		ex post	2024	Lopend	Periodieke rapportage kansengelijkheid	1,3
Onderwijspersoneel		Ex durante	–	Lopend	Arbeidsmarktramingen inclusief tekorten po en vo	9
Onderwijspersoneel		Ex durante	–	Lopend	Integrale personeelstelling onderwijs (IPTO)	9
Onderwijspersoneel		Ex durante	–	Lopend	Loopbaanmonitor recent afgestudeerden en zijinstromers	9

Thema	Subthema	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
Onderwijspersoneel		Ex durante	2025	Lopend	TALIS 2024	9
Onderwijspersoneel		Ex durante ex post	2026	Lopend	Experiment bijzondere nadere vooropleidingseisen opleiding tot leraar basisonderwijs	9
Onderwijspersoneel		Ex durante	2024	Lopend	Monitoring bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen	9
Onderwijspersoneel		Ex durante ex post	2024	Lopend	Experiment andere dagen weekindeling	1
Onderwijspersoneel		Ex durante ex post	2024	Lopend	Onderzoek naar de werkdrukmiddelen po	1
Onderwijspersoneel		Ex durante ex post	2027	Lopend	Onderzoek naar de werkdrukmiddelen vo	3
Onderwijspersoneel		Ex durante ex post		Lopend	Onderzoek regeling zij-instroom G5 po	1
Onderwijspersoneel		Ex durante ex post	2024	Lopend	Evaluatie uitvoering convenanten G5	1
Onderwijspersoneel		Ex durante ex post	2024	Te starten	Administratieve lasten in het vo en so	9
Onderwijspersoneel		Ex durante ex post	2024	Te starten	Administratieve lasten in het mbo	9
Onderwijspersoneel		Ex durante	2024	Te starten	Gebruik professioneel statuut	9
Onderwijspersoneel		Ex durante	2024	Te starten	Achtergronden flexibele contracten en zzp in po en vo	
Onderwijspersoneel		Ex durante	2024	Lopend	Werking van werkloosheidsregelingen in het vo	3
Onderwijspersoneel		Ex durante	2024	Te starten	Instructeursbeurs mbo	9
Onderwijspersoneel		ex durante	n.t.b.	Te starten	Voorspellende in- en uitstroom op de onderwijsarbeidsmarkt	9
Onderwijspersoneel		ex durante	2027	Lopend	Onderzoek naar de effectiviteit van verschillende governancevormen in onderwijsregio's	9
Onderwijspersoneel		ex durante	2025	Lopend	Lerend monitoronderzoek onderwijsregio's	9
Sociale veiligheid		ex ante, ex durante, ex post	Doorlopend tweejaarlijks	Lopend	Landelijke veiligheidsmonitor	1,3

Domein Funderend Onderwijs

Het brede domein DGFO bestaat uit de directies Onderwijspersoneel & Primair Onderwijs, Onderwijsprestaties & Voortgezet Onderwijs en Kansengelijkheid en Onderwijsondersteuning. Ook Maatschappelijke Diensttijd is onderdeel van DGFO. Samen zijn deze directies onder andere verantwoordelijk voor beleidsterreinen zoals het onderwijsstelsel, curriculumbeleid, toetsen en examens, digitalisering, onderwijspersoneel, schoolontwikkeling, passend onderwijs, kansengelijkheid en sociale veiligheid. Binnen al deze beleidsterreinen spelen uitdagingen en kennisvragen, waarbij monitoring en (strategische) evaluaties richting geven aan het huidige beleid en de toekomstige ambities van DGFO. De bovenstaande thema's laten zich samenvatten in vier hoofdthema's: onderwijskwaliteit, kansengelijkheid, sociale veiligheid en onderwijspersoneel. De afspraken en prioriteiten uit het Coalitieakkoord leggen verdere accenten aan binnen deze hoofdthema's, die in de onderstaande thema-beschrijvingen verder worden toegelicht. De hoofdthema's geven verdere richting aan het strategisch programmeren van het beleidsonderzoek bij DGFO en voor het inventariseren en effectief gebruiken van kennis uit onderzoek in de beleidscyclus.

Onderwijskwaliteit

Dit thema richt zich op het verhogen van de onderwijskwaliteit in het funderend onderwijs en de randvoorwaarden die nodig zijn om dit te realiseren. Zo zorgen wij ervoor dat elke leerling datgene leert wat hij of zij nodig heeft om succesvol het vervolgonderwijs te doorlopen en mee te doen in de maatschappij. Daarvoor is het onder andere nodig dat de basisvaardigheden van alle leerlingen op orde zijn. Subthema's binnen het thema onderwijskwaliteit zijn onder andere:

- het verbeteren van de basisvaardigheden bij leerlingen;
- de ondersteuning(ssstructuur) van scholen om onderwijskwaliteit te verhogen;
- de curriculumbijstelling;
- de professionalisering van onderwijsprofessionals op de basisvaardigheden en
- de sturing op onderwijskwaliteit.

Kennisvragen richten zich onder andere op de basisvaardigheden van leerlingen, de implementatie van de geactualiseerde kerndoelen, de kwaliteit van leermiddelen en evidence informed werken in het onderwijs.

Kansengelijkheid

Kansengelijkheid richt zich op de vraag hoe onderwijsbeleid kan bijdragen aan gelijke kansen voor alle leerlingen, zodat iedereen in Nederland een goed bestaan kan opbouwen en mee kan doen in de samenleving. Dit betekent concreet dat leerlingen onderwijs volgen op een plek en op het niveau dat recht doet aan hun capaciteiten en mogelijkheden. Ook is er voor ieder kind een vorm van onderwijs beschikbaar en moeten kinderen met en zonder ondersteuningsbehoefte samen naar school gaan. Om dit mogelijk te maken, moeten drempels die de doorstroom hinderen beperkt of weggenomen worden. Ook moeten leerlingen die meer tijd nodig hebben om hun potentieel te bereiken hier voldoende mogelijkheden voor krijgen. Om dit mogelijk te maken, is het belangrijk dat onderwijspersoneel en schoolorganisaties in staat zijn om onderwijs te bieden dat aansluit bij de behoeftes van leerlingen.

Kansengelijkheid omvat diverse subthema's, zoals doorstroom en selectie, voor- en vroegschoolse educatie, Integrale Kindcentra (IKC's), passend en inclusiever onderwijs, de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp/zorg en maatschappelijke diensttijd. Het tegengaan van kansenongelijkheid is, vanwege de invloed van de directe leefomgeving op de ontwikkeling van kinderen, niet alleen een thema voor DGFO maar ook voor sectoren zoals de sportsector en jeugdwerk. Kennisvragen richten zich onder andere op schakelmomenten en overgangen, differentiatie en selectie, maatwerkdiploma's, het jonge kind en verbeterde samenwerking in de regio.

Onderwijspersoneel

Personeel in het onderwijs speelt een sleutelrol bij het verbeteren van de onderwijskwaliteit. Daarom wordt ingezet op het werven en behouden van leraren en schoolleiders die goed zijn opgeleid, hun vak bijhouden en met plezier in een aantrekkelijke omgeving werken. Het thema richt zich op al het personeel in het onderwijs en draagt bij aan het vergroten van (kennis over) de aantrekkelijkheid van beroepen binnen het onderwijs en de positie van onderwijspersoneel. Deze ambities staan echter onder druk door personeelstekorten in het po en vo.

Subthema's binnen dit thema zijn o.a.:

- Duurzame onderwijsarbeidsmarkt en regionale aanpak: dit zijn maatregelen die worden genomen om de tekorten in het onderwijs terug te dringen, waaronder de onderwijsregio's voor de aanpak van het personeelstekort;
- Strategisch personeelsbeleid en aantrekkelijkheid van het beroep: door salarismaatregelen, verlagen van de werkdruk, een professionele werkomgeving en het bevorderen van strategisch personeelsbeleid op scholen;

- Maatregelen gericht op de opleiding en de professionele ontwikkeling van onderwijspersoneel.

Kennisvragen richten zich onder andere op het monitoren van de onderwijsarbeidsmarkt en het in kaart brengen van de omvang van de personeelstekorten, de werking van de onderwijsregio's, de werkdruk in po en vo, beloning van onderwijspersoneel, de vormgeving van de lerarenopleidingen en de professionalisering van onderwijspersoneel.

Sociale veiligheid

Het is belangrijk dat iedereen zich optimaal kan ontwikkelen. Dat kan alleen wanneer scholen, onderwijsinstellingen, culturele instellingen, media instellingen en onderzoeksinstellingen veilig, toegankelijk en inclusief zijn. Waar gelijkwaardigheid de norm is en aandacht is voor welzijn. Het thema sociale veiligheid richt zich daarom op het waarborgen van de sociale veiligheid en gelijke behandeling op scholen in het funderend onderwijs en het tegengaan van pesten, racisme, discriminatie en ander grensoverschrijdend gedrag. Kennisvragen richten zich onder andere op het melden van incidenten op scholen, het opvolgen van meldingen en nazorg en grensoverschrijdend gedrag in het onderwijs.

Domein Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

Tabel 140 Uitwerking Strategische Evaluatie Agenda Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie						
Thema	Subthema	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
NPO	Verlengen Studentenpeiling	Ex durante	2027		De studentenpeiling geeft inzicht in het welzijn en de studievertraging van studenten in het mbo, hbo en wo. Daarnaast geeft het inzicht in de factoren die voor studenten een rol spelen bij hun mentaal welbevinden en het al dan niet oplopen van studievertraging.	4
	Evaluatie en monitoring NP Onderwijs mbo/ho	Ex durante, ex post	2025		De kwalitatieve evaluatie NPO mbo/ho geeft inzicht in hoe het NP Onderwijs is ervaren en tot welke resultaten het programma -volgens de onderwijsinstellingen, studenten en docenten- heeft geleid en welke interventies gewerkt (lijken te) hebben.	4
	Periodieke rapportage NPO	Ex post	2025		Synthese studie over de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het Nationaal Programma Onderwijs.	4
Onderwijskwaliteit	Evaluatie kwaliteitsafspraken	Ex post	2025		Het doel van deze evaluatie is om inzicht te krijgen in de doelmatigheid en doeltreffendheid van het instrument kwaliteitsgelden en kwaliteitsafspraken.	4
	Kwaliteit, innovatie en onderzoek (onderdeel van de werkagenda mbo)	Ex durante, ex post	2024-2027		In de werkagenda mbo zijn verschillende doelen afgesproken om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. Deze monitor volgt de voortgang op de doelstellingen. De startmeting wordt in 2024 opgeleverd en vanaf 2025 volgt jaarlijks een voortgangsrapportage.	4
	Werkagenda mbo synthese	Ex durante, ex post	2024-2027		In de synthesesrapportage wordt een overkoepelend beeld voor de sector geschetst ten aanzien van de voortgang op de doelstellingen uit de Werkagenda mbo en het Stagepact. Samen met de partners van de Werkagenda en het Stagepact worden de bevindingen uit de rapportage(s) geduid en worden leeropbrengsten bepaald.	4
	Onderzoek naar basisvaardigheden van mbo-studenten	Ex post	2027-2028		Het onderzoek kent twee peilingsonderzoeken. Een peilingsonderzoek richt zich op rekenvaardigheid onder startende mbo-studenten en het andere	4

Thema	Subthema	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
					peilingsonderzoek op leesvaardigheid. Dit levert een nulmeting op van het beheersingsniveau van mbo-studenten.	
	Monitor digitale vaardigheden docenten	Ex post	2023 – 2027		Betreft onderzoek naar de digitale competenties van mbo-docenten. Dit is onderdeel van het Programma Digitaal Bekwaam, uitgevoerd door de MBO Raad en MBO digitaal. De monitor leren en lesgeven met ict is in 2022 afgenomen. In totaal maken 40 instellingen gebruik van het onderzoeksinstrument, 19 niet of niet volledig. De monitor geeft inzicht in de stand van zaken bij individuele instellingen en wat door de instellingen gebruikt kan worden om gericht professionaliseringsactiviteiten te organiseren. De monitoring loopt door tot 2027.	4
	Rekenproblematiek MBO	Ex ante	2025		Doel van dit onderzoek is meer inzicht krijgen in grootte en diversiteit (zowel wat betreft de aard als de ernst) van de rekenproblemen in het mbo. Hierin wordt ook inzicht gegeven in hoe wordt de rekenproblematiek wordt vastgesteld en hoe kunnen ze worden het aangepakt?	4
	Monitor medezeggenschap	Ex durante	2025, 2026, 2028		Levert inzichten op over hoe het samenspel tussen rvt, cvb en medezeggenschap eruit ziet. En of en hoe de studentenraad en de ondernemingsraad in staat worden gesteld om hun rechten en plichten op een goede manier uit te voeren.	4
	Onderzoek administratieve lasten	Ex ante	2025		Tijdens de Begrotingsbehandeling OCW op 18-1-2024 heeft MOCW de Tweede Kamer toegezegd om te onderzoeken welke aanpassingen op landelijk niveau kunnen worden gedaan om administratieve lasten in het mbo te verminderen.	4
	Externe verkenning praktijkgericht onderzoek mbo	Ex ante	2024		Het onderzoek geeft inzicht in de stand van zaken rondom praktijkgericht onderzoek in het mbo. MOCW gebruikt de inzichten om een visie op praktijkgericht onderzoek en practoraten in het mbo te formuleren. De minister in het najaar van 2024 zal aanbieden aan de Tweede Kamer. Zie ook motie Krul en Peters (CDA).	4
	Subsidie evaluatie kwaliteitsnetwerk	Ex post	2025		De evaluatie geeft inzicht in de doeltreffendheid en doelmatigheid van de subsidie aan de Stichting Kwaliteitsnetwerk	4
Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt	Verbeteren aansluiting en verminderen krapte op de arbeidsmarkt in sectoren voor maatschappelijke opgaven (onderdeel van de werkagenda mbo)	Ex durante, ex post	2024-2027		In de werkagenda mbo zijn verschillende doelen afgesproken om de aansluiting tussen onderwijs en de arbeidsmarkt te verbeteren. Deze monitor volgt de voortgang op de doelstellingen. De startmeting wordt in 2024 opgeleverd en vanaf 2025 volgt jaarlijks een voortgangsrapportage.	4
	Monitoring Stagepact	Ex durante, ex post	2024-2027		In het stagepact zijn doelen afgesproken om stages voor studenten te verbeteren. Deze monitor volgt de voortgang op de doelstellingen. De startmeting wordt in 2024 opgeleverd en vanaf 2025 volgt jaarlijks een voortgangsrapportage.	4
	Evaluatie Regionaal investeringsfonds mbo	Ex durante	2023, 2026		De evaluatie dient om zowel inzicht te verkrijgen in de activiteiten die de publiek-private samenwerkingsverbanden oppakken om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren en innovatie te stimuleren. De evaluatie is gericht op het in beeld brengen van de effectiviteit van de subsidieregeling.	4

Thema	Subthema	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
	Monitoring en evaluatie «Experiment Ruimte in de regio, experiment Cross-overs en pilots met mbo-certificaten»	Ex durante Ex post	2026		De genoemde experimenten worden geëvalueerd vanuit de vraag hoe in de regio de aansluiting van de opleidingen op de arbeidsmarkt vergroot kan worden, hoe het eigenaarschap van docenten en werkgevers met betrekking tot de inhoud van het onderwijs verder kan worden vergroot en hoe de kwaliteit en innovatiekracht van het onderwijs kan worden versterkt.	4
	Monitor Leven Lang Ontwikkelen (LLO)	Ex durante	2026		Deze overkoepelende, integrale monitor is bedoeld om de doeltreffendheid van het beleid op LLO te monitoren en te evalueren. Een van doelen is meer zicht te krijgen op de werkende mechanismen in de interactie tussen eigen regie en leercultuur op zowel micro als macroniveau. Tot aan de eindrapportage in 2026 worden verschillende tussenrapportages opgeleverd, met hierin het theoretisch kader en de werkende mechanismen achter het leren en ontwikkelen.	4
	Schoolverlatersonderzoek	Ex durante	Jaarlijks		Onderzoek levert informatie over het macrodoelmatigheidsbeleid (per instelling) en over de aansluiting van mbo-opleidingen op de arbeidsmarkt.	4
	Onderzoek naar sturende maatregelen	Ex ante	2024		Inzicht in de effecten van sturende maatregelen (numerus fixus, verlaging collegegeld, verlaging of afschaffing lesgeld, tweede studie in zorg en onderwijs tegen wettelijk collegegeld, verhoging salaris BBL, baangaranties, diplomabonus en warme overdracht) op het verbeteren van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en specifiek het verschuiven van studentenstromen richting kansrijke beroepen/sectoren.	4
	Monitor techniepact	Ex durante	2025		De monitor Techniepact laat zien welke trends er zijn en welke uitdagingen er liggen op het gebied van technisch onderwijs en de arbeidsmarkt.	4
	Monitor keuzedelen	Ex durante	2024		De monitor geeft inzicht in de ontwikkelingen in het register keuzedelen en certificaten en geeft inzicht in het gebruik van de keuzedelen en mbo-certificaten in het mbo. Ook worden behaalde resultaten op keuzedelen en certificaten inzichtelijk gemaakt.	4
	Project Onderwijs Arbeidsmarkt	Ex ante	Jaarlijks		Inzichten over de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt in de vorm van een basisvoorziening prognoses. Deze inzichten worden gebruikt voor o.a. studievoorlichting, arbeidsmarktbemiddeling en de beantwoording van vragen rond macrodoelmatigheid van het opleidingsaanbod.	4
	Onderzoek stagebegeleiding en maatregelen stagediscriminatie onder onderwijspersoneel, leerbedrijven en studenten	Ex durante	2024, 2026		Met dit onderzoek krijgen we verdiepend inzicht in hoeverre en hoe stagebegeleiders op mbo-scholen en praktijkopleiders van leerbedrijven werken aan het tegenaan van stagediscriminatie en het zorgen voor gelijke kansen.	4
	Onderzoek stagematching: in hoeverre gematcht en effectiviteit	Ex durante	2024, 2026		Inzicht in de voortgang en effectiviteit van stagematching als maatregel om stagediscriminatie te voorkomen.	4
	Oriëntatie-programma's	Ex durante Ex post	2023-2024		Mbo-instellingen wordt de mogelijkheid geboden om oriëntatieprogramma's in te richten voor studenten die bij instroom echt niet weten welke opleiding ze willen volgen en voor mbo-studenten die niet	4

Thema	Subthema	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
					op de goede plek zitten en zich willen heroriënteren. De evaluatie kijkt naar wat oriëntatieprogramma's kunnen betekenen voor het verminderen van uitval en switch (in de latere leerjaren).	
Kansengelijkheid	Kansengelijkheid mbo (onderdeel van de werkagenda mbo)	Ex durante, ex post	2024-2027		In de werkagenda mbo zijn verschillende doelen afgesproken om de kansengelijkheid te verbeteren. Deze monitor volgt de voortgang op de doelstellingen. De startmeting wordt in 2024 opgeleverd en vanaf 2025 volgt jaarlijks een voortgangsrapportage.	4
	Evaluatie MBO verklaring	Ex durante Ex post	2024		Aan studenten die zonder diploma uitvallen uit een mbo-opleiding wordt een mbo-verklaring gegeven. Het doel is dat zij daarmee makkelijker werk kunnen vinden of terug kunnen keren naar het onderwijs. Deze evaluatie brengt in beeld hoe mbo-instellingen de uitvoering vormgeven en brengt in kaart of de doelen ook worden bereikt.	4
	Monitor passend onderwijs	Ex durante	2026		Tweejaarlijkse onderzoek naar de toegankelijkheid van het onderwijs voor studenten met een chronische ziekte, beperking of ondersteuningsbehoefte en naar de ondersteuning die hen geboden wordt en naar (de effecten op) hun studieresultaten.	4
	Periodieke rapportage passend onderwijs	Ex post	2025		Synthese studie over de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het beleid rond passend onderwijs van de afgelopen jaren.	4
	Vervolg monitor toelatingsrecht	Ex durante	2024-2027		Monitort en evalueert de invoering en effecten van de Wet Vroegtijdige aanmeldatum en toelatingsrecht tot het mbo.	4
	Monitor integrale veiligheid	Ex durante	2026		De monitor geeft een geïntegreerd beeld van zowel de fysieke veiligheid, sociale veiligheid en de digitale veiligheid (of online) voor het gehele mbo en op het niveau van individuele instellingen.	4
	Laaggeletterdheid	Ex durante	2025		Naar aanleiding van de motie van de leden Simons (BIJ1) en Gündogan (Volt) wordt een onafhankelijk onderzoek uitgevoerd naar de uitvoeringspraktijk van de WEB-middelen door gemeenten. Het onderzoek zal inzichtelijk maken hoe het budget door gemeenten wordt ingezet maar ook hoe de effectiviteit ervan zou kunnen worden vergroot.	4
	Impactmonitor LLO Collectief laagopgeleiden	Ex durante	2025		Doel van dit onderzoek is bepalen welk effect het onderwijsaanbod heeft op laaggeletterden en laagopgeleiden.	4

Domein Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

De keuze voor de gekozen strategische thema's is gebaseerd op de gemeenschappelijke visie op de positie van het beroepsonderwijs zoals uitgewerkt in de Werkagenda MBO, Samenwerken aan Talent 2023-2027. De afspraken richten zich op drie themagebieden voor de ontwikkeling van het mbo, gelet op zijn maatschappelijke uitdagingen: kwalitatief goed onderwijs met inzet op basisvaardigheden, een goede aansluiting tussen opleiding en arbeidsmarkt en maatregelen gericht op gelijke kansen voor alle studenten.

Onderwijskwaliteit

De eerste prioriteit is de kwaliteit van het onderwijs en de basisvaardigheden van studenten verder op orde brengen. Daarop is inzet langs verschillende lijnen nodig. Het verhogen van de kwaliteit van docenten basisvaardigheden, het verhogen van de kwaliteit van examens taal, rekenen en burgerschap, zodat deze goed blijven aansluiten bij de kenmerken van studenten en de beroepscontext van het mbo. Primair is inzicht is nodig in het taal- en rekenniveau van elke startende mbo-student, zodat mbo-instellingen gericht extra ondersteuning kunnen bieden.

Aansluiting onderwijs arbeidsmarkt

Het mbo onderwijs kan een belangrijke bijdrage leveren aan oplossingen om de arbeidsmarktkrapte te verminderen. De arbeidsmarkt verandert bovendien steeds sneller. Slimmere opleidings- en arbeidsmarktkeuzes, intensieve samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven en door het stimuleren van op-, om- en bijscholing wil het mbo bijdragen aan een skillsgerichte arbeidsmarkt en duurzame inzetbaarheid. Kennisvragen die spelen zijn bijvoorbeeld hoe innovatie kan worden gestimuleerd en welke effectieve strategieën er zijn voor verdere versterking van publiek-private samenwerking. Een bredere kennis behoefte betreft het inzicht krijgen in welke beleidsinstrumenten echt bijdragen de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren.

Kansengelijkheid

Het mbo is de onderwijssector die voor studenten met uiteenlopende talenten het verschil kan maken. Daarom is het van belang dat het onderwijs toegankelijk is en de leerloopbaan van alle studenten zo goed mogelijk ondersteund wordt. De emancipatiefunctie van het mbo verdient blijvende aandacht, net als doorstroom van het mbo naar de arbeidsmarkt. Er ligt een inzietsbehoefte in wat bijdraagt aan het succes van jongeren met een relatief trage start in het onderwijs. Hoe kunnen studenten die de nodige ambitie en talenten hebben, maar een gebrek aan vaardigheden en/of kapitaal (financieel, sociaal, cultureel) goed worden ondersteund om een passende opleiding te kiezen en die succesvol te doorlopen. Daarnaast is het, zoals de Algemene Rekenkamer adviseerde, nodig dat de definitie en doelstellingen van gelijke kansen wordt aangescherpt ten behoeve van gericht beleid en sturing.

Domein Hoger Onderwijs & Studiefinanciering

Tabel 141 Uitwerking Strategische Evaluatie Agenda Hoger Onderwijs & Studiefinanciering						
Thema	Subthema	Type onderzoek	Looptijd / afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
Gezond en sterk fundament (OCW brede beleidsthema's: sterke basis en hoge kwaliteit en lerarenstrategie)	Tendrapport (vervanging van de monitor)	Monitor	Jaarlijks	loopt	Het volgen van de belangrijkste ontwikkelingen in het hoger onderwijs - waaronder toegankelijkheid, studievoortgang en het gebruik van het studievoorschot – en het waar mogelijk leggen van verbanden met beleidsmaatregelen.	6, 7 en 11
	Startmonitor (jaarlijks)	Monitor	Jaarlijks	loopt	De Startmonitor brengt het studiekeuzeproces en de start en integratie van studenten in hun opleiding in kaart en spoort de determinanten op van studiesucces en studie uitval in het eerste studiejaar.	6, 7 en 11

Thema	Subthema	Type onderzoek	Looptijd / afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
	Invoeringstoets herinvoering basisbeurs	Evaluatie - invoeringstoets	2024/2025	nog niet gestart	Invoeringstoets van de herinvoering van de basisbeurs.	6, 7 en 11
	Evaluatie kwaliteitsbekostiging	Ex-post evaluatie	2025	nog niet gestart	«Wat» er wordt geëvalueerd is het instrument kwaliteitsbekostiging. «Doel» daarvan is het evalueren van de doelmatigheid en doeltreffendheid van het instrument. Over de «planning» is nog niet zoveel bekend. De huidige afspraken lopen per 1 januari a.s. af.	6 en 7
	Evaluatie kwaliteitsafspraken	Ex-post evaluatie	2025	nog niet gestart	«Wat» er geëvalueerd wordt is de realisatie van de gemaakte Kwaliteitsafspraken door de instellingen, nu de termijn waarvoor die afspraken golden ten einde komt. «Doel» daarvan is dat de instellingen de resultaten van deze evaluatie gebruiken voor strategievorming en, als door een nieuw kabinet weer voor Kwaliteitsafspraken wordt gekozen [quod non] bij het opstellen van hun plan voor de volgende periode.	6 en 7
	Evaluatie subsidie Landelijk Centrum Studiekeuze (LCSK)	ex-durante, ex-post evaluatie	2024-2025	nog niet gestart	Evaluatie onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid LCSK.	6 en 7
Ruimte geven aan divers talent	Studentenmonitor	Monitor	Jaarlijks	loopt	De Studentenmonitor brengt de stand van zaken in het hoger onderwijs vanuit het perspectief van studenten in beeld.	6, 7 en 11
(OCW brede beleidsthema: iedereen gelijke kansen en sociale veiligheid en gelijke behandeling)	Monitor mentale gezondheid en middelengebruik studenten hoger onderwijs	Monitor	Jaarlijks	loopt	Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in hoe het staat met de mentale gezondheid van studenten in het hbo en het wo.	6 en 7
	Tussenevaluatie landelijk subsidiekader studentenwelzijn	ex-durante evaluatie	2025-2026	nog niet gestart	Het subsidiekader loopt tot en met 2030, naast een tussentijdse evaluatie zal hierop volgend ook een eindevaluatie worden uitgevoerd. De tussentijdse evaluatie zal een lerende evaluatie zijn, gericht op het proces.	6 en 7
	Eindevaluatie Landelijk subsidiekader studentenwelzijn 2023-2030	ex-post evaluatie	2030-2031	nog niet gestart	Het subsidiekader loopt tot en met 2030, hierop volgend zal een eindevaluatie worden uitgevoerd.	6 en 7
	Monitoring van de pilots slimmer collegejaar	monitor	2023-2027	loopt	De pilots zijn onderdeel van een verkenning naar de mogelijkheden voor een slimmer collegejaar. Deze pilots worden gemonitord en geëvalueerd. Vijftien onderwijsinstellingen gaan vier jaar lang proberen meer rust en ruimte te creëren in het lesprogramma.	6 en 7
Bijdragen aan de maatschappelijke uitdagingen van nu en de toekomst	Evaluatie naar virtuele internationale samenwerkingsprojecten (VIS) en hun leeruitkomsten voor studenten	ex-post evaluatie	2027	nog niet gestart	Evaluerend onderzoek naar VIS-projecten, bestaande uit twee deelonderzoeken. Deelonderzoek 1 ziet op de ontwerp- en ontwikkelfase van VIS-projecten, deelonderzoek 2 ziet op de deelname van studenten en de door hen behaalde leeruitkomsten.	6 en 7
(OCW brede beleidsthema's: gezonde arbeidsmarkt)						

Thema	Subthema	Type onderzoek	Looptijd / afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
	Monitoring van de pilots slimmer collegejaar	monitor	2023-2027	loopt	De pilots zijn onderdeel van een verkenning naar de mogelijkheden voor een slimmer collegejaar. Deze pilots worden gemonitord en geëvalueerd. Vijftien onderwijsinstellingen gaan vier jaar lang proberen meer rust en ruimte te creëren in het lesprogramma.	6 en 7
	Verkenning wettelijke taak LLO	ex-ante onderzoek	2024-2025	nog niet gestart	Verkenkend onderzoek naar de mogelijkheden wettelijke taak LLO.	6 en 7
	Onderzoek bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen	monitor, ex-durante evaluatie	2025	loopt	Het bestuursakkoord is door OCW met de VH en UNL in oktober 2020 gesloten met een looptijd tot en met 2023-24. Hierin laten de lerarenopleidingen een ambitieus programma zien dat bijdraagt aan het beter en meer op maat opleiden van aankomende leraren, beter benutten van eerder verworven competenties en intensievere (regionale) samenwerking tussen hbo- en wo-lerarenopleidingen. De lerarenopleidingen zijn aan de slag gegaan met alle ambities uit het bestuursakkoord en de eerste concrete resultaten zijn geboekt. Dit meerjarig onderzoek heeft een tussenmeting in 2022, oplevering tussenrapportage december 2022 en oplevering eindevaluatie begin 2024.	6 en 7
	Bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen	Ex-post evaluatie	2025	nog niet gestart	idem	6 en 7
	Uitvoering van de werkagenda «samen voor het beste onderwijs» - verkenning kwaliteit positie lerarenopleidingen	Verkenning		loopt	In het kader van de uitvoering van de werkagenda «Samen voor het beste onderwijs» zal er een verkenning komen naar de kwaliteit en positie van lerarenopleidingen. Het is nog nader te bepalen wanneer precies.	6 en 7
	Uitwerking Nationale Aanpak Professionalisering Leraren	ex-ante, ex-durante en ex-post evaluatie	2024-2034	loopt	Uitwerking van het Nationaal Groeifondsproject, inclusief nulmeting, tussentijdse evaluatie en een eindevaluatie.	6 en 7
	Tussenevaluatie 30 miljoen middelen tekortsectoren opleidingen HBO	ex-durante evaluatie	2025	nog niet gestart	Afspraak uit het Bestuursakkoord.	
	Eindevaluatie 30 miljoen middelen tekortsectoren opleidingen hbo	ex-post evaluatie	2029	nog niet gestart	Afspraak uit het Bestuursakkoord.	
Overig	Stelselrapportage Hoger Onderwijs (periodieke synthese rapportage)	Evaluatie	2023	afgerond	De Stelselrapportage is een synthese studie over de doelmatigheid en doeltreffendheid van de stelseldoelen. Het doel van de stelselrapportage is om op beknopte wijze de stand van zaken weer te geven met betrekking tot de belangrijkste beleidsdoelen van de overheid ten aanzien van het hoger onderwijs: toegankelijkheid, onderwijskwaliteit, aansluiting	6 en 7

Thema	Subthema	Type onderzoek	Looptijd / afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
					op de arbeidsmarkt, internationalisering en doelmatigheid.	
	Strategische evaluatie commissie Stelselrapportage (Periodieke rapportage)	Evaluatie	2025	nog niet gestart	Een externe commissie van experts zal gevraagd worden een strategisch advies en oordeel uit te brengen over de Stelselrapportage Hoger Onderwijs, specifiek gericht op de drie stelseldoelen.	6 en 7

Domein Hoger Onderwijs & Studiefinanciering

De Nederlandse overheid streeft naar een toegankelijk en kwalitatief hoogwaardig hoger onderwijsstelsel. Het belang van goed hoger onderwijs en onderzoek voor Nederland is groot. Het overzicht van evaluatieonderzoek is gebaseerd op drie hoofddoelen om het hoger onderwijsstelsel toekomstbestendig te maken. Allereerst de (1) versterking van het fundament, om op basis daarvan (2) ruimte te geven aan divers talent. Hierdoor kan Nederland zich op een groot aantal thema's internationaal verder onderscheiden en kan worden gewerkt aan het (3) vergroten van de maatschappelijke impact van hoger onderwijs en onderzoek, en de publieke erkenning hiervan. In 2023 is de Stelselrapportage hoger onderwijs 2016-2023 gepubliceerd. Dit is een synthese studie naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid van 2016 tot 2023. In 2025 zal een externe commissie zich buigen over de uitkomsten hiervan als sluitstuk voor de periodieke rapportage. De commissie zal kijken naar wat deze uitkomsten voor ons beleid en de toekomstige ontwikkeling hiervan betekenen. Hierbij zal ook specifiek gekeken worden naar doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid.

Een gezond en sterk fundament

Alleen met een gezond en sterk fundament kan ons stelsel voor hoger onderwijs de maatschappij blijven voorzien van kwalitatief hoogstaand onderwijs, inzicht in maatschappelijke oplossingen en brede duurzame welvaart. Inzicht in de doelmatigheid en doeltreffendheid alsmede de geleerde lessen van bestaande kwaliteitsafspraken zullen met een ex-post evaluatie worden onderzocht. Deze inzichten dienen als input voor vervolg afspraken en strategie vorming om bij te kunnen dragen aan een gezond en sterk fundament van het hoger onderwijsstelsel. Onderzoek richt zich op het verkrijgen van inzicht in de processen en uitwerking van de herinvoering basisbeurs, wat werkt goed en waarop zijn belangrijke leerpunten mee te nemen voor vervolg. Het Trendrapport vervangt sinds 2024 de Monitor Beleidsmaatregelen en zal inzicht geven in de trends en ontwikkelingen rondom een aantal belangrijke kern indicatoren op instroom, doorstroom en toegankelijkheid in het hoger onderwijs.

Ruimte geven aan divers talent

Vanuit de basis van een gezond en sterk fundament, moet het talent van studenten, docenten en onderzoekers de volle ruimte krijgen: van jong tot ervaren, met verschillende achtergronden, perspectieven en loopbaanpaden. In het kader van dit sub-thema is het belangrijk inzicht te krijgen in de ontwikkelingen tot het bevorderen van studentenwelzijn door meer rust en ruimte in de curricula en inzicht door een lerende aanpak in ontwikkelingen voor het bevorderen van sociale veiligheid.⁷ Uit verschillende onderzoeken

⁷ Kamerbrief 'Eerste voortgangsbrief Bestuursakkoord en Beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap', 12 juli 2023 (39744487); Kamerbrief 'Integrale aanpak sociale veiligheid in het hoger onderwijs en wetenschap', 8 juni 2023 (37687577)

is duidelijk geworden dat studentenwelzijn van veel verschillende factoren afhankelijk is en dat o.a. stress en prestatiedruk hierin een belangrijke maar niet de enige rol spelen.⁸ Het onderwijs is bij uitstek een belangrijke plek om hier aandacht aan te geven, omdat jongeren relatief veel tijd in het onderwijs doorbrengen. De jaarlijkse monitors bieden inzicht in deze ontwikkelingen. Dit wordt aangevuld met de verschillende aanvullende evaluaties en onderzoeken zoals de evaluatie van het Landelijk subsidiekader studentenwelzijn waarin ook wordt gekeken naar wat werkt met betrekking tot aanpak, preventie en vroegsignalering. Hiernaast verkennen de pilots Slimmer collegejaar de mogelijkheden om meer rust en ruimte in het curriculum te brengen. Kennisvragen richten zich onder andere op wat bepaalde beleidsmaatregelen betekenen voor het vergoten van de rust en ruimte voor divers talent, studentenwelzijn en sociale veiligheid en het verkrijgen van inzicht in de werkzame elementen van verschillende aanpakken.

Bijdragen aan de maatschappelijke uitdagingen van nu en de toekomst

De maatschappelijke impact van ons stelsel van hoger onderwijs en de publieke erkenning daarvan moeten beiden groeien. Het gaat daarbij zeker om de grote maatschappelijke uitdagingen van nu, zoals klimaat, energie, gezondheid, veiligheid, kansengelijkheid en arbeidsmarkt. Het hoger onderwijs leidt jonge mensen op tot bewaarde professionals die een essentiële bijdrage leveren aan het aangaan van deze maatschappelijke uitdagingen. Binnen dit sub-thema staat o.a. de regio centraal. Zo is er behoefte aan meer inzicht in een goede aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt-regio, wat zal komende jaren krimp en groei voor het hoger onderwijs betekenen en hoe gaan we daarmee om en op welke manieren raakt het de drie stelseldoelen (toegankelijkheid, kwaliteit en doelmatigheid)? Ook wordt gewerkt aan het inzichtelijk maken van de huidige markt en (wettelijke) mogelijkheden met betrekking tot Leven Lang Ontwikkelen (LLO)^[1]. Dit raakt direct aan de grote maatschappelijke uitdagingen waar we als OCW voor staan. De eerste stap van de verkenning staat op de agenda voor komend jaar en er wordt gewerkt aan een verdere uitwerking van dit thema. Ook met betrekking tot leraren, flexibilisering en professionalisering wordt gewerkt aan het verschillende onderzoeken. Er is ook aandacht voor de verdere ontwikkeling van onderwijspersoneel en een professionele werkomgeving zijn manieren om de professionaliteit en aantrekkelijkheid van de sector verder te verhogen. Het groeifondsproject Nationale Aanpak Professionalisering Leraren zal met meerdere evaluatie onderzoeken de komende jaren inzicht geven in de werkende elementen in de aanpak bij het versterken van de kwaliteit en professionalisering van leraren alsmede de aantrekkelijkheid van het beroep te vergroten. Hiernaast wordt komende jaren gewerkt aan het thema flexibilisering, om inzicht te krijgen in de behoeften, mogelijkheden, definitie en afbakening, kansen en knelpunten om te komen tot goede beleidsontwikkeling. Kennisvragen die spelen zijn bijvoorbeeld hoe kan innovatie worden gestimuleerd en welke effectieve strategieën zijn er voor verdere versterking aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, flexibilisering, oplossen van het lerarentekort en LLO. Dit wordt aangevuld met de kennisbehoefte om goed inzicht te krijgen in de effectiviteit van beleidsinstrumenten en welke instrumenten echt bijdragen om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren.^[1] Kamerbrief 'Vervolg beleidslijnen LLO', 13 november 2023.

⁸ Kamerbrief 'Aanpak studentenwelzijn in het middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroeps-onderwijs en het wetenschappelijk onderwijs', 4 juli 2023 (38866150); Trimbos (2023) 'Harder, better, faster, stronger? Een onderzoek naar de risicofactoren en oplossingen van prestatiedruk en stress van studenten'.

Domein Cultuur en Media

Tabel 142 Uitwerking Strategische Evaluatie Agenda Cultuur en Media							
Thema	Subthema	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.	
Mediastelsel	Algemeen/ overkoepelend	Periodieke Rapportage	n.t.b.	te starten	nog te plannen	15	
	Landelijk, regionaal en lokaal mediastelsel	Ex durante (monitor)	2024, 2025, 2026	lopend	Mediamonitor, onderzoek door Commissariaat voor de Media	15	
		Ex durante (monitor)	2024	lopend	Onderzoek tv-pakketten en kijkgedrag, periodiek onderzoek door het _x000D_ Commissariaat voor de Media	15	
		Ex post (evaluatie)	2024	afgerond	ZBO evaluatie Commissariaat voor de Media	15	
		Ex post (evaluatie)	2027	te starten	Evaluatie must-carry regeling	15	
	Journalistiek	Ex post (evaluatie)	2024	lopend	Evaluatie Stimuleringsfonds voor de Journalistiek	15	
		Ex post (evaluatie)	2024	lopend	Evaluatie extra middelen onderzoeksjournalistiek	15	
		Ex post (evaluatie)	2024	lopend	Onderzoek Persveilig	15	
		Ex ante (verkennd)	2024	lopend	Bescherming pluriformiteit bij concentratie mediaaanbod (Motie Kwint)	15	
		Mediawijsheid	Ex post (evaluatie)	2025	te starten	Evaluatie NICAM (kijkwijzer)	15
	Cultuur	Algemeen/ overkoepelend cultuur	Periodieke Rapportage	pm	te starten	nog te plannen	14
			Ex post (evaluatie)	2025	te starten	Evaluatie Impuls Jongerencultuur (via SPUK en FCP) 2022-2024	14
			Ex ante (verkennd)	2024	lopend	Onderzoek naar mogelijkheden investerings verplichting streamers (Motie Kwint)	14
		Ex durante (monitor)	2025	lopend	Vrijtijdsomnibus (VTO) van CBS/Boekmanstichting	14	
Cultuurparticipatie		Ex post (evaluatie)	2024	lopend	Evaluatie Programma Cultuurparticipatie 2021-2024 (Fonds Cultuurparticipatie/LKCA)	14	
		Ex ante (verkennd)	2025	te starten	Onderzoek naar de praktijk van cultuurbeoefening vanuit breder cultuurbegrip	14	
		Ex post (evaluatie)	2025	te starten	Onderzoek of het aanbod, de ondersteuning en het beleid aansluiten bij de behoeften van de praktijk van cultuurbeoefening	14	
Diversiteit en inclusie		Ex durante (monitor)	2024/2025	lopend	Monitor samenstelling personeel en besturen culturele instellingen	14	
Bibliotheken		Ex post (evaluatie)	2024	lopend	Evaluatie SPUK versterken bibliotheeknetwerk	14	
		Ex post (evaluatie)	2026	te starten	Evaluatie Implementatiewet toegankelijkheidsrichtlijn	14	
		Ex post (evaluatie)	2024	lopend	Evaluatie Koninklijke Bibliotheek	14	
Letteren		Ex post (evaluatie)	2024	lopend	Evaluatie Wet op de vaste boekenprijs	14	
Arbeidsmarkt		Ex post (evaluatie)	2027	te starten	Landing Fair Pay middelen	14	
	Ex ante (verkennd)	2025	te starten	Prevalentieonderzoek Grensoverschrijdend gedrag	14		
Auteursrecht	Ex ante (verkennd)	2024, 2025		Onderzoek naar de economische betekenis van auteursrecht (in opdracht van het Ministerie van EZ). Voor OCW is specifiek de waarde voor makers van belang.	14		
Creative industrie	Ex durante (monitor)	2024	lopend	Opzetten evaluatie- en monitoringsaanpak investeringsverplichting	14		

Thema	Subthema	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
	Duurzaamheid	Ex durante (monitor)	2024/2025	lopend	Monitoring duurzaamheid culturele sector (pilots en ontwerp)	14
		Ex durante (verkenning)	2024	afgerond	Verkenning ecologische voetafdruk culturele sector (PON-Telos)	14
	Architecten	Ex post (evaluatie)	2025	te starten	ZBO evaluatie bureau architectenregister	14
	Digitale transitie	Ex post (evaluatie)	2024	lopend	Beleidsevaluatie instrumentarium digitalisering cultuur en erfgoed	14
	Internationaal Cultuurbeleid (ICB)	Ex post (evaluatie)	2026	te starten	Evaluatie Internationaal Cultuurbeleid (ICB) 2021-2024 in samenwerking met Ministerie van BZK	14
Erfgoed	Periodieke Rapportage	Ex post (evaluatie)	n.t.b.	te starten	volgende Periodieke rapportage moet nog gepland worden	14
	Musea					
	Monumenten					
	Archeologie	Ex post (evaluatie/ verkennend)	2023		Verkenning stelselinstrumenten erfgoedparticipatie, immo erfgoed amateurkunst	14
		Ex durante (monitor)	2024/2025	lopend	Monitor erfgoedparticipatie (naar model MAK, ism RCE relatie FARO)	14
	Ruimte	Ex ante (verkennend)	2024	te starten	Inventarisatie ondersteuningsbehoefte gemeenten provincies erfgoed in ruimtelijke opgaven	14
Cultuureducatie	Cultuuronderwijs	Periodieke Rapportage	2024	afgerond	Periodieke Rapportage Cultuuronderwijs 2013-2022; volgende periodieke rapportage moet nog gepland worden	14
		Ex durante (monitor)	2024	afgerond	Het programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024 en de programma's daarvoor die als doel hadden de binnenschoolse cultuureducatie (cultuuronderwijs) te verbeteren werden begeleid door periodieke monitoren in het PO en het VO. In 2022/2023 zijn deze opnieuw uitgevoerd en gepubliceerd in 2024	14
Archieven		Periodieke Rapportage	pm	te starten	nog te plannen	14
		Ex post (evaluatie)	2024	lopend	Uitvoeringstoetsen van het Archiefbesluit en de Archiefregeling	14
		Ex ante (verkennend)	2024	lopend	Verkenning belang / beheer concepten digitalie informatie huishouding	14
		Ex ante (verkennend)	2024	te starten	Onderzoek naar archiefonderwijs	14

Domein Cultuur en Media

Het domein omvat het gehele cultuur- en mediabeleid: artikel 14 (cultuur) en artikel 15 (media). Het cultuur- en mediabeleid is opgedeeld in vijf beleidsinhoudelijk samenhangende thema's. Ze zijn zo gekozen dat de beste garantie bestaat voor langjarige aansluiting op de beleidspraktijk en daarmee herkenbaarheid voor beleidsmakers en politiek. Specifieke actuele thema's, bijvoorbeeld op basis van het Regeerakkoord, kunnen hier ondergebracht worden.

De evaluaties zijn zo ingepland dat ze passen bij de kennisbehoefte en bij reeds bekende beslismomenten in de beleidscyclus. Het kan dus zo zijn dat er op een subthema op dit moment nog geen beleidsevaluatie gepland staat in de komende periode. Dit is geen hiaat, maar een keuze die past bij het strategisch plannen van evaluaties met oog voor de

verbinding met de beleidspraktijk. Met de jaarlijkse actualisatie van de Strategische Evaluatie Agenda wordt steeds opnieuw naar de evaluatie van deze subthema's gekeken.

Mediabestel

Inhoud en scope: het realiseren van een kwalitatief hoogwaardig, pluriform en onafhankelijk en toegankelijk media-aanbod.

Belangrijkste wetten en programma's: de belangrijkste wet is de Mediawet.

Belangrijkste onderwerpen en stakeholders: bekostiging landelijke en regionale publieke omroep, Stimuleringsfonds voor de Journalistiek, Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid en aantal andere instellingen.

Beleidsthema's: houdbaarheid en samenhang landelijk, regionaal en lokaal mediastelsel; onafhankelijk en rendabel functioneren journalistiek; toerusting en vertrouwen burgers mediagebruik, mediawijsheid.

De kennisbehoefte zit in de basis in het monitoren van ontwikkelingen in het medialandschap en de consequenties daarvan voor het mediabeleid, behoefte aan een scherper inzicht in de pluriformiteit van het nieuws-aanbod, het gebruik van en de toegang tot onafhankelijke nieuwsvoorziening en ook digitale vindbaarheid, zichtbaarheid en herkenbaarheid van het media-aanbod.

Cultuur

Inhoud en scope: verzorgen van een kwalitatief hoogwaardig en pluriform cultureel aanbod dat sociaal en geografisch toegankelijk is.

Belangrijkste wetten en programma's: Wet op het specifiek cultuurbeleid, WSOB, wet op de vaste boekenprijs.

Belangrijkste onderwerpen en stakeholders: het Ministerie van OCW (basisinfrastructuur cultuur), rijkscultuurfondsen, Koninklijke Bibliotheek, gemeenten en provincies, topteam creatieve industrie, Cultuur-Ondernemen.

Beleidsthema's: diversiteit en inclusie (code culturele diversiteit BIS), arbeidsmarkt (Arbeidsmarktagenda, governance code BIS), auteursrecht, creatieve industrie (topsector), Internationaal Cultuurbeleid (ICB), digitale transitie.

De kennisbehoefte voor dit thema omvat beter inzicht in de culturele arbeidsmarkt, de diversiteit van de sector, de toegankelijkheid van het culturele aanbod (geografisch, voor mensen met een beperking of andere persoonlijke kenmerken), de waarde van auteursrecht, de duurzaamheid van de sector, het culturele leven in Caribisch Nederland en de mate waarin cultuur kan bijdragen aan oplossing van maatschappelijke problemen.

Erfgoed

Inhoud en scope: alle beleid uit hoofde van de Erfgoedwet (2016) op de gebieden musea, monumenten, archeologie, immaterieel erfgoed.

Belangrijkste wetten en programma's: Erfgoedwet. Daarnaast is Omgevingswet van belang voor de rol van erfgoed in de ruimtelijke inrichting.

Belangrijkste onderwerpen en stakeholders: Regionaal historische centra (RHC), behoud, beheer en toegankelijkheid erfgoed, rijksmusea en de het beheer van de rijkscollectie, Commissie Collectie Nederland.

Beleidsthema's: musea, monumenten, archeologie, immaterieel erfgoed, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), RHC. Duurzaamheid van het erfgoed.

De kennisbehoefte voor dit thema omvat beter inzicht in de arbeidsmarkt, de diversiteit van de sector, de toegankelijkheid van het culturele aanbod (geografisch, voor mensen met een beperking of andere persoonlijke kenmerken), de duurzaamheid van de sector, het lokale erfgoedbeleid en de praktijk van het immaterieel erfgoed (erfgoedgemeenschappen, vrijwilligers). Daarnaast is extra aandacht voor inzicht in de financiële middelen waarmee het monumentenstelsel voor de toekomst houdbaar wordt gehouden.

Cultuureducatie

Inhoud en scope: Doelbewust leren over en met kunst, erfgoed en media via gerichte instructie, zowel binnen- als buitenschools.

Belangrijkste wetten en programma's: Beleid cultuuronderwijs (Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024), Programma cultuurparticipatie 2021-2024.

Belangrijkste onderwerpen en stakeholders: Uitvoerders regelingen cultuuronderwijs: scholen van po en vo (financiering via prestatiebox); Fonds Cultuurparticipatie, Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA), gemeenten.

Beleidsthema's: cultuuronderwijs, actieve cultuurbeoefening (amateurs).

De kennisbehoefte voor dit thema omvat voor het cultuuronderwijs meer inzicht in werkzame beleidsinterventies gericht op de scholen, en de veronderstelde effecten van cultuuronderwijs bij kinderen (zoals burgerschap, creativiteit). Er wordt ingezet op kennis ter ondersteuning van een brede aanpak van cultuurbeoefening waarin de infrastructuur wordt vereenvoudigd en versterkt middels bestuurlijke afspraken over cultuureducatie, amateurkunst, immaterieel erfgoed, cultuurparticipatie en talentontwikkeling.

Archieven

Inhoud en scope: Centraal staat de nieuwe Archiefwet die in december 2020 door de Tweede Kamer is goedgekeurd en wordt geïmplementeerd. Het kabinet moderniseert de Archiefwet zodat naast overheidsarchieven, ook de digitale informatie goed bewaard blijft.

Belangrijkste wetten en programma's: Archiefwet. Er is relatie met de Wet openbaarheid van bestuur en de Wet Open Overheid, openheid en waarborg van belangrijke informatie.

Belangrijkste onderwerpen en stakeholders: overheidsarchieven, (digitale) informatie, Nationaal Archief, transparante overheid, Archiefbesluit en Archiefregeling.

Beleidsthema's: archieven, digitale informatie, transparante overheid.

De kennisbehoefte voor dit thema is volledig gericht op wettelijke en bestuurlijke inzichten die bij kunnen dragen aan een zo goed mogelijk functionerende archiefwet. Daarbij is specifiek aandacht voor kennis rondom het meerjarig implementatieprogramma bij de inwerkingtreding van de gemoderniseerde archiefwet.

Domein Onderzoek en Wetenschap

Tabel 143 Uitwerking Strategische Evaluatie Agenda Onderzoek en Wetenschap

Thema	Subthema	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
Een sterke basis en een hoge kwaliteit	Kennisveiligheid	ex durante	2025	te starten	Evaluatie Loket kennisveiligheid In 2022 is het Loket Kennisveiligheid gestart waar kennisinstellingen laagdrempelig terecht kunnen met hun aan kennisveiligheid gerelateerde vragen. Het Loket Kennisveiligheid biedt (medewerkers van) kennisinstellingen informatie en advies en faciliteert een learning community voor medewerkers van kennisinstellingen. Het Loket Kennisveiligheid wordt in opdracht van het ministerie van OCW uitgevoerd door RVO. In 2025 wordt het Loket Kennisveiligheid geëvalueerd.	16
	Kennisveiligheid	ander onderzoek	2025	te starten	Uitvoeringstoets wetsvoorstel screening kennisveiligheid Het wetsvoorstel screening kennisveiligheid moet het mogelijk maken dat daar waar de risico's voor de nationale veiligheid het grootst zijn, onderzoekers uit derde landen een screening moeten ondergaan alvorens zij bij een Nederlandse kennisinstelling aan de slag kunnen. Aan de Tweede Kamer is een onderzoek toegezegd dat in beeld brengt wat de praktische impact is van het wetsvoorstel op de Nederlandse kennisinstellingen en op welke manier de kennisinstellingen ondersteund kunnen worden bij de implementatie van de screeningswet (Kamerstuk 31288 nr. 948 , vergaderjaar 2021-2022).	16
	Kennisveiligheid	ex durante	2026	te starten	Monitor kennisveiligheid (sectorbeelden) In het Bestuursakkoord hoger onderwijs en wetenschap van juli 2022 is met de universiteiten en hogescholen afgesproken dat zij de Nationale Leidraad Kennisveiligheid implementeren. De voortgang hierop wordt gemonitord aan de hand van een externe audit kennisveiligheid. In 2023 en 2024 is een nulmeting uitgevoerd (er zijn afzonderlijke rapportages opgesteld voor de drie sectoren universiteiten, hoge scholen en NWO- en KNAW instituten). In 2025 wordt de meting herhaald waarna de resultaten uiterlijk in 2026 worden opgeleverd.	16
	Programma Erkennen & Waarderen	ex post	2026	te starten	Evaluatie programma Erkennen en waarderen Met het landelijke subsidieprogramma Erkennen en waarderen 2022-2026 stimuleert het kabinet de ontwikkeling van wetenschappelijk talent. Door oog te hebben voor de volle breedte van het academisch werk kunnen talenten op waarde worden geschat en is er ruimte om ook de prestaties op domeinen zoals onderwijs, patiëntenzorg, publieke betrokkenheid, ondernemerschap en academisch leiderschap te belonen. Tegen het einde van de looptijd van het subsidieprogramma wordt uitvoering gegeven aan de motie van de Tweede Kamer die verzoekt om een onafhankelijke evaluatie van het programma.	16
Promotierecht	ex durante	2027	te starten	Evaluaties uitbreiding promotierecht Met de uitbreiding van het promotierecht in 2017 hebben universitair (hoofd)docenten de mogelijkheid om op te treden als promotor. Voor deze wetswijziging was dit recht voorbehouden aan de hoogleraar. In 2022 is deze uitbreiding van het promotierecht geëvalueerd. De aanbeveling om de doorwerking van deze verruiming op	16	

Thema	Subthema	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
					het wetenschapssysteem en de internationale positionering na vijf jaar te evalueren, wordt opgevolgd in 2027.	
	Starters- en stimuleringsbeurzen	ex durante	2025	te starten	<p>Monitor en evaluatie starters- en stimuleringsbeurzen</p> <p>De starters- en stimuleringsbeurzen vormen een persoonlijk werkkapitaal voor onderzoekers en geven meer ruimte voor het doen van ongebonden onderzoek. De beurzen beogen daarnaast bij te dragen aan een vermindering van de werk- en aanvraagdruk.</p> <p>Bij de invoering is voorzien in twee evaluaties. Deze staan voor 2025 en 2028 gepland. Nu de starters- en stimuleringsbeurzen vanwege de bezuinigingsopgaven worden geschrapt, wordt bezien op welk(e) moment(en) een evaluatie zinvol is. In de evaluatie(s) wordt o.a. onderzocht hoe de beurzen zijn besteed (inclusief de indirecte kosten) en in hoeverre de doelen van de starters- en stimuleringsbeurzen zijn gerealiseerd. Ook wordt in de evaluatie de samenhang bezien met andere instrumenten, zoals de sectorplannen, en relevante beleidsontwikkelingen.</p>	16
	Proeven op niet-humane primaten	overig onderzoek	2024	lopend	<p>Onderzoek verlagen van het aantal proeven op niet-humane primaten</p> <p>In de motie Wassenberg c.s. (36 200 VIII Nr. 113), is de regering gevraagd een onderzoek uit te laten voeren, naar de mogelijkheid om het aantal proeven op niet-humane primaten verder te verlagen zonder dat dit gevolgen heeft voor het onderzoek dat strikt noodzakelijk is voor de bestrijding van levensbedreigende ziekten en uitbraken van infectieziekten die de volksgezondheid bedreigen. Het onderzoek levert naar verwachting verschillende scenario's op met wetenschappelijke, ethische, juridische, economische, internationale en maatschappelijke implicaties.</p> <p>Het onderzoek is eind november 2023 van start gegaan. De resultaten worden begin 2025 aan de minister van OCW aangeboden, waarna de minister het eindrapport met de Tweede Kamer deelt.</p>	16
	Sectorplannen I	ex post	2019-2025	lopend	<p>Monitoring en evaluatie Sectorplannen I (2019-2024)</p> <p>Sectorplannen hebben twee hoofddoelen, namelijk het creëren van rust en ruimte in het wetenschappelijk onderwijs en onderzoek, en het stimuleren van landelijke samenwerking en gezamenlijke scherpe keuzes, waarbij duidelijk wordt welke instelling zich op welke kennis en vakgebieden focust.</p> <p>Gedurende de looptijd vindt er doorlopende monitoring plaats door de sectorplancommissies. Deze commissies leveren tweemaal een evaluatie op: tussentijdse evaluatie in 2022 en eindevaluatie in 2025. Bij het monitoren en evalueren is er aandacht voor effecten met betrekking tot profilering, samenwerking en het terugdringen van tijdelijke contracten ten behoeve van meer rust en ruimte. De monitoring en evaluatie wordt nader ingevuld door de domeinspecifieke sectorplancommissies.</p> <p>Sectorplannen I en II kennen een eigen ritme, inhoudelijke invulling over de sectoren en nuance verschillen in de doelen, waardoor het geen gezamenlijke evaluatie kan zijn. De evaluaties worden wel door dezelfde commissies uitgevoerd.</p>	16
	Sectorplannen II	ex durante en ex post	2022 en 2029	lopend	<p>Monitoring en evaluatie Sectorplannen II (2022-2028)</p> <p>Sectorplannen hebben twee hoofddoelen, namelijk het creëren van rust en ruimte in het wetenschappelijk onderwijs en onderzoek, en</p>	16

Thema	Subthema	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
					<p>het stimuleren van landelijke samenwerking en gezamenlijke scherpe keuzes, waarbij duidelijk wordt welke instelling zich op welke kennis en vakgebieden focust.</p> <p>Gedurende de looptijd vindt er doorlopende monitoring plaats door de sectorplancommissies. Deze commissies leveren tweemaal een evaluatie op: tussentijdse evaluatie in 2026 en eindevaluatie in 2029. Bij het monitoren en evalueren is er aandacht voor effecten met betrekking tot profilering, samenwerking en het terugdringen van tijdelijke contracten ten behoeve van meer rust en ruimte. De monitoring en evaluatie wordt nader ingevuld door de domeinspecifieke sectorplancommissies.</p> <p>Sectorplannen I en II kennen een eigen ritme, inhoudelijke invulling over de sectoren en nuance verschillen in de doelen, waardoor het geen gezamenlijke evaluatie kan zijn. De evaluaties worden wel door dezelfde commissies uitgevoerd.</p>	
Sociale veiligheid en gelijke behandeling	Meld- en klachtvoorzieningen	overig onderzoek	2024	lopend	<p>Onderzoek naar de kwaliteit van klacht- en meldvoorzieningen sociale veiligheid. Om tot een verbetering van de klacht- en meldvoorzieningen in het hoger onderwijs te komen wordt hier onderzoek naar gedaan. Het onderzoek geeft een beeld van de kwaliteit van klachtenprocedures, de informatie erover en de tevredenheid over de procedures. Het gaat daarbij om voorzieningen voor studenten en medewerkers. Het onderzoek is eind april 2024 van start gegaan en de oplevering staat gepland voor eind 2024.</p>	16
	Nationaal Actieplan diversiteit en inclusie hoger onderwijs en onderzoek	ex durante	2026	te starten	<p>Evaluatie actieplan diversiteit en inclusie</p> <p>Het hoofddoel van dit actieplan is een meer diverse en inclusieve hoger onderwijs- en onderzoeksector. De adviescommissie is ingesteld tot eind 2026. Het actieplan loopt tot eind 2025. De partners die het plan dragen hebben uitgesproken het plan ook na 2025 te willen voortzetten. De evaluatie begin 2026 geeft onder andere informatie relevant voor een doorstart van het plan (en eventueel de adviescommissie). In 2023 is reeds een midterm-evaluatie uitgevoerd.</p>	16
	Programma sociale veiligheid	ex post	2028	te starten	<p>Evaluatie programma sociale veiligheid</p> <p>Middels het landelijk programma sociale veiligheid worden universiteiten, hogescholen en studentenverenigingen gestimuleerd om samen te werken aan het vergroten van sociale veiligheid in de sector. De Regiegroep Sociale Veiligheid heeft de opdracht om dit programma in te vullen voor de periode 2024 tot en met 2027. Na afloop van de looptijd van de Regiegroep vindt een eindevaluatie plaats.</p>	16
Coronamaatregelen	Nationaal Programma Onderwijs	ex post	2024	lopend	<p>Evaluatie Nationaal programma onderwijs, deel: Onderzoek.</p> <p>Het hoofddoel van deze kwalitatieve evaluatie is om informatie te krijgen over de ervaren impact van het Nationaal Programma Onderwijs mbo ho en onderzoek (NPO).</p> <p>Met het onderzoek wordt aan de hand van deskstudie, interviews en enquêtes nagegaan in welke mate het programma de onderzoekers met een tijdelijk contract, in staat heeft gesteld om hun onderzoek af te ronden en hoe de onderzoekers oordelen over de geboden (financiële) ondersteuning.</p>	16

Thema	Subthema	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
Instellingen in het stelsel van onderzoek en wetenschap	KB	ex durante	2024	lopend	Evaluatie KB De Koninklijke Bibliotheek (KB) wordt als zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) volgens de Kaderwet ZBO iedere vijf jaar op doelmatigheid en doeltreffendheid geëvalueerd. De laatste evaluatie van de KB vond plaats in 2019.	16
	KNAW	ex durante	2026	te starten	Evaluatie KNAW De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) wordt volgens het instellingsbesluit iedere vijf jaar op doelmatigheid en doeltreffendheid geëvalueerd. De laatste evaluatie van de KNAW vond plaats in 2020.	16
	NWO	ex durante	2025	te starten	Evaluatie NWO De Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) wordt als zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) volgens de Kaderwet ZBO iedere vijf jaar op doelmatigheid en doeltreffendheid geëvalueerd. De laatste evaluatie van de NWO vond plaats in 2020.	16
	Rathenau	ex durante	2028	te starten	Evaluatie Rathenau Instituut Het Rathenau Instituut wordt volgens het instellingsbesluit elke vijf jaar beoordeeld op in ieder geval haar effectiviteit en doelmatigheid. De laatste evaluatie van het Rathenau Instituut vond plaats in 2023.	16
	Webharvesting	overig onderzoek	2024	lopend	Onderzoek naar (wettelijke) facilitering van webharvesting Dit onderzoek draagt bij aan de beantwoording van de motie Dekker-Abdulaziz, waarin de regering wordt verzocht om in kaart te brengen wat de wettelijke, technische en financiële obstakels zijn die in de weg staan van een mogelijke archivering van het nl-domein (nationale domeincrawl en de beredeneerde selectie) en hoe deze te overkomen.	16
Synthese-onderzoek en periodieke rapportage	Synthese-onderzoek Fonds Onderzoek en Wetenschap	ex durante en ex post	2026 en 2031	te starten	Synthese-onderzoeken Fonds voor Onderzoek en Wetenschap Het kabinet (sinds Rutte IV) investeert om het fundament van het stelsel van hoger onderwijs en onderzoek te versterken, rust en ruimte te bieden aan divers talent en om de maatschappelijke impact van onderzoek te vergroten. Dit betreft een investering bovenop het al bestaande beleid en de wettelijke waarborgen die zorgen voor een kwalitatief goed onderwijs- en onderzoekstelsel. De «extra» investering van hoger onderwijs en onderzoek worden grotendeels gefinancierd uit het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap. Door de bezuinigingen van het huidige kabinet is de extra investering kleiner geworden. Er is voorzien in twee synthese-onderzoeken, gebaseerd op evaluaties van de ingezette instrumenten. Deze evaluaties worden deels uitgevoerd door OCW en deels door andere partijen zoals NWO. De eerste synthesestudie van het Fonds onderzoekt of is ingezet op de juiste beleidsinstrumenten en/of de doelen hiermee worden bereikt. Ook geeft de studie aanknopingspunten om bij te sturen. De tweede synthesestudie geeft een stevigere onderbouwing van de bijdrage die het gevoerde beleid levert aan de hoofddoelen. Daarbij wordt ook gekeken naar de effecten van de bezuinigingen en de structurele (lange termijn) effecten.	6,7 en 16
	Periodieke rapportage art. 16 Begroting OCW	ex post	2026	te starten	Periodieke rapportage onderzoek en wetenschapsbeleid Deze rapportage biedt inzicht in de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde onderzoeks- en wetenschapsbeleid dat betrekking heeft op artikel 16 (Onderzoek en wetenschapsbeleids). Het	16

Thema	Subthema	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek	Art.
-------	----------	----------------	-----------	--------	-----------------------	------

wordt ingevuld en uitgevoerd volgens de richtlijnen voor periodieke rapportage van het Ministerie van Financiën. De monitor- en evaluatieonderzoeken uitgevoerd door OCW en andere partijen zoals NWO zijn belangrijke bouwstenen voor deze periodieke rapportage. Daarnaast worden de indicatoren zoals genoemd in het Bestuursakkoord 2022 Hoger onderwijs en wetenschap hiervoor gebruikt.

Domein onderzoek en wetenschap

De algemene doelstelling van onderzoek en wetenschapsbeleid is het scheppen van een internationaal concurrerende onderzoeksomgeving die onderzoekers uitdaagt tot optimale wetenschappelijke prestaties en die goed aansluit op maatschappelijke behoeften.

Op basis van het rapport Balans van de Wetenschap en OESO-cijfer is vastgesteld dat het Nederlandse wetenschapssysteem goed presteert ten aanzien van dit doel. Wel wil OCW meer inzicht krijgen in de bijdrage van het onderzoek- en wetenschapsbeleid aan die prestaties. Door samen met het veld meer en kwalitatief hoogwaardige onderzoeken en evaluaties uit te voeren en daarnaast een uitgebreide set van beleidsindicatoren te volgen, wordt de doeltreffendheid en doelmatigheid van het ingezette -en nog in te zetten- instrumentarium beter zichtbaar.

In onderstaande tekst volgt per thema een korte beschrijving van de onderzoeken die afgerond worden voor de begroting van 2025. De volgende periodieke rapportage van artikel 16 staat gepland voor 2026.

Een sterke basis en hoge kwaliteit

Het kabinet zet verschillende instrumenten in om te zorgen voor een stabiele basis voor excellent onderzoek. In bovenstaande tabel is opgenomen welke onderzoeken OCW heeft voorzien. Daarnaast wordt er onderzoek uitgevoerd door de veldpartijen.

Voor 2025 staat de afronding van de eindevaluatie van de Sectorplannen I (2019-2024) gepland. In de eindevaluatie wordt gekeken naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van de sectorplannen in het bereiken van de beoogde doelen: het creëren van rust en ruimte in het wetenschappelijk onderwijs en onderzoek, en, het stimuleren van afspraken over samenwerking en welke universiteit zich op welke kennis en vakgebieden profileert. Daarnaast staan er ook twee onderzoeken gepland op het terrein van kennisveiligheid. Het gaat om de evaluatie van het loket kennisveiligheid. Kennisinstellingen kunnen hier laagdrempelig terecht met hun aan kennisveiligheid gerelateerde vragen. Daarnaast staat er een onderzoek naar de praktische impact van het wetsvoorstel Screening kennisveiligheid op de Nederlandse kennisinstellingen gepland. De onderzoeken worden momenteel voorbereid.

Sociale veiligheid en gelijke behandeling

In bovenstaande tabel is opgenomen welke onderzoeken OCW op het thema sociale veiligheid en gelijke behandeling heeft voorzien. Momenteel loopt er een onderzoek naar de Meld- en klachtvoorzieningen sociale veiligheid. Dit wordt in voorjaar 2025 afgerond. Doel van het onderzoek is inzichten op te halen waarmee de voorzieningen verbeterd kunnen worden. In 2025 start de evaluatie van het programma erkennen en waarderen. Dit programma loopt van 2022 tot 2026 en is gericht op het diversifiëren

van de loopbaanontwikkeling van wetenschappers. Naast bovengenoemde onderzoeken die uitgevoerd worden in opdracht van OCW lopen er ook verschillende onderzoeken die uitgevoerd (in opdracht van) de veldpartijen.

Instituten in het stelsel van onderzoek en wetenschap

Als stelselverantwoordelijke zorgt de Minister van OCW voor de rijksbijdrage die rechtstreeks naar universiteiten en hogescholen gaat en waarin een deel bestemd is voor onderzoek bij de universitair medische centra (umc's). Daarnaast worden er middelen aan NWO beschikbaar gesteld, die NWO in competitie verdeelt. Tot slot is er de basisfinanciering die door NWO en de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) over de eigen instituten wordt verdeeld. Alle instituten in het stelsel worden periodiek geëvalueerd op onder andere hun rol, taakuitvoering, doeltreffendheid en doelmatigheid. Voor 2025 zijn evaluaties voorzien van de zbo's NWO en de Koninklijke Bibliotheek.

Domein Emancipatie

Tabel 144 Uitwerking Strategische Evaluatie Agenda Emancipatie						
Thema	Subthema	Titel onderzoek	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek
Arbeid	Doel gendergelijkheid	Topvrouwen: CPB evaluatie effecten invoering quotum	ex-durante	2025	te starten	CPB onderzoekt de middelange termijn effecten van het quotum in de Topvrouwenwet
	Doel gendergelijkheid	Topvrouwen: Monitor topvrouwen (semi)publiek	ex-durante	2026	anders:in uitvoering	SEO monitort jaarlijks de voortgang van het aandeel vrouwen in de top van de (semi)publieke sector
	Doel gendergelijkheid	Programma economische veerkracht. Programma/ onderzoek in het kader van de Nationale Wetenschapsagenda, gericht op het verkrijgen van handelingsperspectieven om de economische veerkracht/de arbeidsparticipatie van vrouwen te vergroten.	ex- durante	2026	anders: het overkoepelende project wordt in 2026 afgerond.	Economische veerkracht van vrouwen NWO
	Doel gendergelijkheid	Genderaspecten van problematische schulden	ex-ante	2025	te starten	Onderzocht moet worden welke mogelijke andere factoren er bij mannen en vrouwen een rol spelen bij problematische schulden.
Sociale Veiligheid	Doel gendergelijkheid en lhbtq+-emancipatie.	Publieksmonitor	ex-durante	2025	lopend	Tweede meting van de publieksmonitor over de sentimenten van het algemeen

Thema	Subthema	Titel onderzoek	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek
						Nederlands publiek ten opzichte van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dit wordt jaarlijks gedaan om de sentimenten van Nederlandse samenleving ten aanzien van dit onderwerp te monitoren. De monitor is gestart in 2023 en loopt tenminste tot 2026.
	Doel gendergelijkheid en lhbtq+-emancipatie	Nationale Wetenschapsagenda 'Naar een effectieve aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag en geweld'	ex-durante	2024-2026	lopend	Driejarig onderzoeksprogramma waarin onderzoekers, maatschappelijke organisaties, kennisinstututen, hulpverleningsinstanties en andere partners kennis bundelen en ontwikkelen om (online) seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld zo veel mogelijk te voorkomen en de gewenste cultuurverandering te bereiken.
	Doel lhbtq+-emancipatie	Onderzoek naar sociale veiligheid op scholen	ex-ante	2026	te starten	Onderzoek naar de aanpak van sociale veiligheid voor lhbtq+ leerlingen en studenten in het onderwijs.
	Doel lhbtq+-emancipatie	Effectenonderzoek Regenboogsteden 2023 – 2026	ex-post	2025	te starten	Inhoudelijke evaluatie die in kaart brengt wat de opbrengsten zijn van het programma Regenboogsteden, waarin 55 gemeenten zich inzetten voor de verbetering van sociale veiligheid en -acceptatie van lhbtq+ personen.
	Doel gendergelijkheid	Effectenonderzoek Veilige Steden 2023 – 2026	ex-post	2026	te starten	Inhoudelijke evaluatie die in kaart brengt wat de opbrengsten zijn van het programma Veilige Steden, waarin 20 gemeenten zich inzetten voor de verbetering van veiligheid van vrouwen in de publieke ruimte.

Thema	Subthema	Titel onderzoek	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek
Genderdiversiteit en gelijke behandeling	Doel lhbtq+-emancipatie	Onderzoek voormalige wet op de wijziging van geslachtsregistratiegeschiedkundig		2025	anders:in uitvoering	Onderzoek waarin de impact van de voormalige transgenderwet op de persoonlijke ervaringen, levensloop en identiteitsontwikkeling van transgender en intersekse personen worden onderzocht.
	Doel lhbtq+-emancipatie	Onderzoek(en) in het kader van de toezegging om te «verkennen wat er buiten de specialistische zorg om nodig is om wachtlijsten te verkorten en om mensen die op de wachtlijst staan ondersteuning te bieden. We kijken dan onder andere naar sectoren als onderwijs, werk, sport en cultuur.»	ex-ante	2024-2025	te starten	Tijdens het tweeminutendebat van VWS over transgenderzorg is de toezegging gedaan dat MOCW het voortouw heeft bij het uitvoeren van de verkenning. Er wordt een plan gemaakt voor het uitvoeren van de toezegging, de exacte onderzoeksvragen moeten nog worden opgesteld.
Algemeen	Doel lhbtq+-emancipatie	Lhbtq+-monitor 2026	ex-durante	2026	te starten	De lhbtq+-monitor schetst een beeld van de leefsituatie van lhbtq+ personen op domeinen als veiligheid, gezondheid en werk. Daarnaast schetst de monitor een beeld van de opvattingen van de algemene Nederlandse bevolking over lhbtq+ personen. Er wordt gekeken welke groepen op voor- en achterstand staan en welke ontwikkelingen hierin te zien zijn.
	Doel gendergelijkheid	Emancipatiemonitor 2026	ex-durante	2026	te starten	De Emancipatiemonitor bevat de resultaten van tweejaarlijks onderzoek naar de emancipatie van vrouwen in Nederland. Aan de hand van de meest actuele gegevens over de positie van vrouwen en mannen brengt deze monitor de stand van het emancipatieproces in kaart. Op basis van deze monitor wordt veel kennis

Thema	Subthema	Titel onderzoek	Type onderzoek	Afronding	Status	Toelichting onderzoek
						vergaard over gendergelijkheid op de arbeidsmarkt.
	Doel gendergelijkheid, lhbtq+-emancipatie	Midtermevaluatie allianties	ex-durante	2025-2027	te starten in Q4 2024	In 2025 vinden er midtermevaluaties van de allianties plaats waarmee Directie Emancipatie een strategisch partnerschap heeft gesloten op grond van de Subsidieregeling gender- en LHBTI+gelijkheid 2022-2027. In 2027 zal er een eindevaluatie plaats vinden.

Domein Emancipatie

De algemene doelstelling van het emancipatiebeleid is het realiseren van gendergelijkheid en gelijke behandeling wat betreft seksuele oriëntatie, genderidentiteit en geslachtskenmerken in de Nederlandse samenleving.

Uitgangspunt van het emancipatiebeleid is dat iedereen in Nederland zichzelf kan zijn, iedereen kan worden wat die wil worden en iedereen de mogelijkheden heeft om zich te ontwikkelen en bij te dragen aan de samenleving. Om dit te bereiken zetten we ons in voor gender- en lhbtq+-gelijkheid en het voorkomen van discriminatie van en geweld tegen deze groepen.

De directie Emancipatie van het Ministerie van OCW gaat over zowel gendergelijkheid als over lhbtq+ -emancipatie. De directie Emancipatie heeft, geen eigen wet- en regelgeving, of stelsel waarvoor het verantwoordelijk is, maar is actief op een breed scala aan onderwerpen dat voor een groot deel onder de verantwoordelijkheid van andere departementen valt. De directie heeft hierbij vooral een agenderende, coördinerende en aanjagende rol. Daarbij wordt nauw samengewerkt met maatschappelijke organisaties, andere overheden en andere departementen. Dit heeft impact op de manier waarop we werken en daarmee ook op de manier waarop we kunnen evalueren.

De directie werkt aan verschillende dossiers, die voor het doel van de SEA zijn gegroepeerd in drie hoofdthema's: Arbeid, Sociale Veiligheid, en Genderdiversiteit en Gelijke Behandeling, en het thema Algemeen. Op de belangrijkste dossiers van de directie bestaan soms raakvlakken en overlap tussen onderwerpen op het gebied van gendergelijkheid en lhbtq+-emancipatie. Het komt echter ook voor dat dossiers exclusief over de positie van vrouwen of lhbtq+ personen gaan.

In aanvulling op de SEA (die voor het domein Emancipatie een enigszins afgebakend beeld geeft), wordt met beleidsindicatoren op ocwincijfers.nl de stand van emancipatie gemonitord volgens de groeperingen in de hoofdthema's.

Arbeid

Het beleid richt zich op gendergelijkheid op de arbeidsmarkt, waaronder op gelijke beloning en gelijke arbeidsdeelname van vrouwen (ten opzichte van mannen) op elk niveau. De inzet is daarmee onder andere gericht op het bevorderen van arbeidsparticipatie en financiële onafhankelijkheid van vrouwen, maar ook op het verbeteren van de doorstroom van vrouwen naar leidinggevende posities. Er wordt ingezet op het creëren van betere omstandigheden op de arbeidsmarkt zoals het beter monitoren op loonverschillen, het lonender maken van meer uren werk, het bestrijden van zwangerschapsdiscriminatie en het faciliteren van de combinatie van arbeid en zorg (stelselherziening kinderopvang en betaald ouderschapsverlof).

Uit de tabel wordt duidelijk dat de genderdiversiteit in de top de komende jaren wordt gemonitord, zowel in de private sector als in de (semi)publieke sector.

Sociale Veiligheid

Het beleid richt zich op het bevorderen van (sociale) veiligheid van vrouwen en lhbtq+-personen, bijvoorbeeld in de publieke ruimte, op de werkvloer, in het onderwijs of in de sport.

Zo richt de directie Emancipatie zich op het bevorderen van de sociale veiligheid en gelijke behandeling op iedere school en onderwijsinstelling voor leerling, student, leraar en docent, zodat eenieder veilig, gelijkwaardig en vrij onderwijs geniet en het onderwijs een plek is waar iedereen zichzelf vrij kan uiten en ontplooien. Voor studenten en docenten moet het onderwijs sociaal veilig en inclusief zijn. Daarnaast is het van belang dat leerlingen al in het funderend onderwijs de waarde van gelijkwaardigheid en gelijke behandeling wordt bijgebracht, zodat leerlingen elkaar leren kennen en respecteren ongeacht hun verschillen.

Middels het Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld zet de directie zich in om een cultuurverandering te bewerkstelligen zodat iedereen in onze samenleving zich veilig voelt en we elkaar wensen en grenzen herkennen, erkennen en respecteren. Dit betreft een Nationaal Actieprogramma dat door de Ministeries van OCW en SZW wordt gecoördineerd en waarvoor een regeringscommissaris is aangesteld om het kabinet gevraagd en ongevraagd te adviseren bij de totstandkoming en de uitvoering van dit programma. De directie emancipatie is binnen het Ministerie van OCW de coördinerende directie.

Genderdiversiteit en gelijke behandeling

Alle mensen zijn vrij om hun identiteit vorm te geven. Het beleid richt zich op het bevorderen van gelijke behandeling, de acceptatie van genderdiversiteit, het tegengaan van stereotypering en het bevorderen van representatie.

Om gelijke behandeling te bewerkstelligen is het van belang om juridische gelijkwaardigheid te waarborgen. Vrouwen en lhbtq+ personen kennen diverse belemmeringen om gelijk behandeld te worden. De directie Emancipatie zet zich in om op alle terreinen gelijkwaardigheid en gelijkheid te garanderen, ook voor de wet.

Algemeen

Voor de algemene onderwerpen die dwarsdoorsnijdend zijn voor alle thema's is de categorie «algemeen» toegevoegd. Hierin vallen bijvoorbeeld de Emancipatie en de Lhbtq+-monitor die rapporteren over alle domeinen. Binnen deze categorie valt ook de internationale inzet. De directie Emancipatie vervult een grote rol in de standpuntbepaling van Nederland in onderhandelingen over afspraken in internationale gremia én in het tegengaan van de internationale pushback op gendergelijkheid en gelijke rechten voor lhbtq+-personen.

Bijlage 6: Rijksuitgaven Caribisch Nederland

Op verzoek van de motie Hachchi c.s. (Kamerstukken II 2011/12, [33000 IV, nr. 28](#)) wordt jaarlijks een overzicht van alle rijksuitgaven aan Caribisch Nederland (CN) (met uitzondering van de vrije uitkering ofwel het BES-fonds) toegevoegd aan de begroting van Koninkrijksrelaties (IV).

Naar aanleiding van de voorlichting van de Afdeling Advisering van de Raad van State (RvS) en het Interdepartementale Beleidsonderzoek Koninkrijksrelaties (IBO) volgt het kabinet de aanbeveling op om het overzicht Rijksuitgaven aan Caribisch Nederland aanzienlijk uit te breiden (Kamerstukken II 2019/20, [35300 IV, nr. 11](#)). Doel hiervan is om de rol van het Ministerie van BZK te verstevigen en een meer integrale afweging van de Rijksuitgaven aan Caribisch Nederland te bevorderen.

In de begroting Koninkrijksrelaties (IV) is het totale overzicht van de Rijksuitgaven Caribisch Nederland te vinden. Hieronder is de uitsplitsing van de Rijksuitgaven aan Caribisch Nederland voor de departementale begroting van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap weergegeven. In het overzicht en de bijbehorende toelichtingen wordt aangegeven of het uitgaven zijn ten behoeve van eilandelijke taken (E) of rijkstaken (R), of er sprake is van incidentele (I) of structurele (S) bekostiging en wordt een toelichting gegeven op de wijze van financiering welke gekoppeld is aan de beoogde beleidsdoelen.

Tabel 145 Overzicht rijksuitgaven Caribisch Nederland (bedragen x € 1.000)

Artikel/ instrument	Taak	Bijdrage	realisatie						
			ontwerpbegroting 2025	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal uitgaven			88.207	91.423	93.331	93.645	75.099	75.108	75.103
Artikel 1 Primair onderwijs			46.025	46.454	50.679	50.790	33.078	33.078	33.078
Bekostiging	R	S	30.132	31.662	30.725	30.725	30.725	30.725	30.725
Subsidies (regelingen)	R	S	129	0	0	0	0	0	0
Opdrachten	R	I	369	0	0	0	0	0	0
Bijdrage aan medeoverheden	R	S	15.395	14.792	19.954	20.065	2.353	2.353	2.353
Artikel 3 Voortgezet onderwijs			24.252	24.286	24.049	24.050	24.050	24.050	24.050
Bekostiging	R	S	23.434	24.286	24.049	24.050	24.050	24.050	24.050
Subsidies (regelingen)	R	S	818	0	0	0	0	0	0
Artikel 4 Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie			12.221	12.119	12.120	12.242	12.242	12.242	12.242
Bekostiging	R	S	10.405	12.119	12.120	12.242	12.242	12.242	12.242
Subsidies (regelingen)	R	I	449	0	0	0	0	0	0
Bijdrage aan medeoverheden	E	S	1.367	0	0	0	0	0	0
Artikel 9 Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie			73	0	0	0	0	0	0
Subsidies (regelingen)	R	I	73	0	0	0	0	0	0
Artikel 11 Studiefinanciering			2.058	2.177	2.177	2.177	2.177	2.177	2.177
Inkomensoverdrachten	R	S	2.058	2.177	2.177	2.177	2.177	2.177	2.177
Artikel 14 Cultuur			909	3.682	1.806	1.886	1.051	1.051	1.051
Subsidies (regelingen)	R	S	0	50	50	50	50	50	50
Opdrachten	R	I	0	15	0	0	0	0	0
Bijdrage aan medeoverheden	R	I	909	3.617	1.756	1.836	1.001	1.001	1.001
Artikel 15 Media			1	5	0	0	1	10	5
Bijdragen aan ZBO's/RWT's	R	I	1	5	0	0	1	10	5
Artikel 16 Onderzoek en wetenschapsbeleid			2.668	2.700	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
Bekostiging	R	S	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
Subsidies (incidenteel)	E	I	168	200	0	0	0	0	0

Toelichting

Artikel 1 Primair onderwijs

Bekostiging

Het Rijk verstrekt bekostiging aan de schoolbesturen in Caribisch Nederland. Het betreft de schoolbesturen op de eilanden Bonaire, Sint-Eustatius en Saba. Het betreft structurele bekostiging ten behoeve van rijkstaken.

Bijdrage aan medeoverheden

Deze middelen worden ingezet voor het verder verbeteren van de kwaliteit van het gehele onderwijs in Caribisch Nederland tot een naar Nederlandse maatstaven aanvaardbaar niveau. Een groot gedeelte van het budget zijn incidentele middelen, bestemd voor de verbetering van de onderwijs-huisvesting. Het overige deel betreft structurele middelen ten behoeve van rijkstaken.

Artikel 3 Voortgezet Onderwijs

Bekostiging

Het Rijk verstrekt bekostiging aan de schoolbesturen in Caribisch Nederland. Het betreft de schoolbesturen op de eilanden Bonaire, Sint-Eustatius en Saba. Het betreft structurele bekostiging ten behoeve van rijkstaken.

Artikel 4 Beroepsonderwijs en volwasseneducatie

Bekostiging

Deze middelen zijn bedoeld voor het verzorgen van middelbaar beroeps-onderwijs in Caribisch Nederland. Het betreft structurele bekostiging ten behoeve van rijkstaken. De onderwijsinstellingen in Caribisch Nederland ontvangen hiervoor lumpsumbekostiging. Ook de Raad Onderwijs Arbeidsmarkt in Caribisch Nederland wordt vanuit deze middelen bekostigd. Het aandeel voor Caribisch Nederland uit het coalitieakkoord van kabinet Rutte IV is toegevoegd aan de bekostiging.

Artikel 11 Studiefinanciering

Inkomensoverdrachten

Deze middelen zijn bedoeld voor het toekennen van studiefinanciering in CN op grond van de Wet studiefinanciering BES. Deze wet regelt de studiefinanciering BES en de opstarttoelage en is van toepassing op studenten die voldoen aan de voorwaarden. Het betreft structurele middelen ten behoeve van rijkstaken.

Artikel 14 Cultuur

Subsidies

Deze middelen zijn structureel beschikbaar voor losse projecten in verband met cultuur en erfgoed, zoals het ondersteunen van bewustwording en herdenking van het slavernijverleden en de implementatie van archeologiewetgeving en -beleid. Het betreft structurele bekostiging ten behoeve van rijkstaken.

Bijdrage aan medeoverheden

Er zijn middelen (€ 3,1 miljoen voor 2024 en € 1,3 miljoen voor 2025) gereserveerd voor een toekomstgerichte bibliotheekvoorziening en voor het aanstellen van cultuurcoaches (€ 0,4 miljoen per jaar voor 2024 en 2025).

Artikel 15 Media*Bijdragen aan ZBO's/RWT's*

Dit betreft een vergoeding die omroepen op de BES-eilanden ontvangen voor het uitzenden van zendtijd voor politieke partijen. Het betreft incidentele bijdragen ten behoeve van rijkstaken.

Artikel 16 Onderzoek en wetenschapsbeleid*Bekostiging*

Deze middelen worden structureel aangewend voor het uitvoeren van het Programma Caribisch Onderzoek (PCO), dit is een programma ter ondersteuning en financiering van onderzoek op en over de Cariben. De middelen maken geormerkt deel uit van de rijksbijdrage Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). NWO geeft invulling aan de inzet van deze middelen waarbij een deel wordt ingezet voor ondersteuning van onderzoek en een deel voor de financiering van onderzoek via calls van NWO voor onderzoeksprojecten op en over de Cariben. Het betreft structurele bekostiging ten behoeve van rijkstaken.

Subsidies

In 2024 worden incidentele middelen toegekend aan het Openbaar Lichaam Sint Eustatius voor de ondersteuning van het Caribbean Research Platform (CaRP) middels het Internationaal Kenniscentrum Slavernij en Erfgoed.

Bijlage 7: Specifieke uitkeringen

Als het Rijk bijdragen onder voorwaarden ten behoeve van een bepaald openbaar belang aan provincies en gemeenten verstrekt, is op basis van artikel 15a lid 1 Financiële-verhoudingswet sprake van een specifieke uitkering. In deze bijlage is voor het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangegeven welke specifieke uitkeringen voor 2024 t/m 2029 uitgekeerd worden en welke voornemens er zijn voor specifieke uitkeringen. De voornemens worden aangeduid met een «V» onder het kopje SiSa nummer (Single information Single audit). Indien nodig wordt er onder de tabel een toelichting gegeven

Tabel 146 Overzicht specifieke uitkeringen (SPUKS) (bedragen x € 1 mln.)							
Onderdeel	Toelichting	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Naam	Scholenprogramma Groningen	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Korte duiding	Gemeenten in Groningen krijgen middelen om schoolgebouwen te versterken.						
Juridische grondslag	artikel 17, vijfde lid, van de Financiële-verhoudingswet						
Maatschappelijke effecten	Het doel van deze maatregel is om 101 scholen aardbevings- en toekomstbestendig te maken.						
Ontvangende partijen	Gemeenten						
Artikel	1 Primair Onderwijs						
Naam	Gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid	607,1	607,0	549,7	549,7	549,7	549,7
Korte duiding	Dit budget bestaat uit de middelen voor het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (goab). Met het GOAB worden middelen verstrekt om onderwijsachterstanden, waaronder taalachterstanden, van kinderen vroegtijdig te signaleren en bestrijden.						
Juridische grondslag	Artikel 168a, eerste en derde lid, van de Wet op het primair onderwijs						
Maatschappelijke effecten	Het doel van deze maatregelen is om kinderen te ondersteunen die op basis van hun omgevingskenmerken een vergroot risico lopen op een onderwijsachterstand. De middelen worden grotendeels ingezet voor voor- en vroegschoolse educatie, zodat kinderen zonder taalachterstand in het primair onderwijs kunnen instromen.						
Ontvangende partijen	Gemeenten						
Artikel	1 Primair Onderwijs						
Naam	RMC's	47,0	65,8	65,8	65,8	65,8	65,8
Korte duiding	Dit betreft de bekostiging van de uitvoering van de taken van de Regionale Meld- en						

		2024	2025	2026	2027	2028	2029
Onderdeel	Toelichting						
	Coördinatiefunctie (RMC) van 40 RMC-regio's. De verdeelsleutel ligt vast in een ministerieel besluit.						
Juridische grondslag	Artikel 8.3.2 Wet educatie en beroepsonderwijs						
Maatschappelijke effecten	De RMC-functie heeft de taak om jongeren tot 23 jaar die niet naar school gaan en nog geen startkwalificatie hebben behaald te monitoren en voortijdig schoolverlaten te voorkomen						
Ontvangende partijen	Gemeenten						
Artikel	Artikel 4						
Naam	Educatie	92,0	100,5	81,8	81,5	81,5	81,5
Korte duiding	De middelen voor educatie worden per specifieke uitkering verstrekt aan samenwerkende gemeenten binnen een regio educatie arbeidsmarktregio (via de contactgemeente). De verdeelsleutel is vastgelegd in het Uitvoeringsbesluit WEB.						
Juridische grondslag	Artikel 2.3.1 Wet educatie en beroepsonderwijs						
Maatschappelijke effecten	Budget om cursussen voor het versterken van basisvaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheden) aan te bieden aan hun inwoners. De doelgroep betreft volwassenen die Nederlands als eerste of tweede taal hebben, maar niet inburgeringsplichtig zijn.						
Ontvangende partijen	samenwerkende gemeenten binnen een arbeidsmarktregio (via de contactgemeente)						
Artikel	Artikel 4						
Naam	Regionaal programma	19,2	62,5	50,8	50,8	50,8	50,8
Korte duiding	De middelen voor de uitvoering van de maatregelen uit het Regionaal Programma worden deels aan de RMC-contactgemeenten verstrekt.						
Juridische grondslag	Artikel 8.3.4 Wet educatie en beroepsonderwijs						
Maatschappelijke effecten	De RMC-functie heeft de taak om jongeren tot 23 jaar die niet naar school gaan en nog geen startkwalificatie hebben behaald te monitoren en voortijdig schoolverlaten te voorkomen						
Ontvangende partijen	Gemeenten						
Artikel	Artikel 4						
Naam	Masterplan Campussen Groningen	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Korte duiding	Uitvoering van de Toekomstagenda Groningen: Masterplan Campussen						
Juridische grondslag	Artikel 4:23, derde lid, onder d, Awb						
Maatschappelijke effecten	Het Masterplan Campussen vormt één van de pijlers tvan de tussen rijk en regio overeengekomen, bredere economische agendada						
Ontvangende partijen	Provincie Groningen						
Artikel	Artikel 4						
Naam	Impuls regionale culturele infrastructuur «verbreding en vernieuwing»	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Korte duiding	Impuls versterking regionale culturele infrastructuur						
Juridische grondslag	Artikel 7 Wet op het specifiek cultuurbeleid						

		2024	2025	2026	2027	2028	2029
Onderdeel	Toelichting						
Maatschappelijke effecten	Een tijdelijke, extra impuls geven aan de culturele infrastructuur in de provincies Flevoland, Friesland, Drenthe, Zeeland, Limburg en Overijssel. Het Rijk stelt via de provincies middelen beschikbaar om gezamenlijk de culturele infrastructuur in deze provincies te versterken en te ondersteunen.						
Ontvangende partijen	Provincies Flevoland, Friesland, Drenthe, Zeeland, Limburg en Overijssel						
Artikel	14 Cultuur						
Naam	Landelijke erfgoedregistratie	0,1	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0
Korte duiding	Met het initiatief wordt de Landelijke Erfgoedregistratie bestendigd en verder uitgebouwd. Daarmee wordt het mogelijk dat vanuit het Digitaal Stelsel Omgevingswet erfgoedgegevens beschikbaar komen voor eenieder.						
Juridische grondslag	Artikel 5 Wet Specifiek Cultuurbeleid						
Maatschappelijke effecten	Invulling geven aan de gedachte van de Omgevingswet: gemeenten hebben de plicht om informatie met betrekking tot de omgeving eenduidig beschikbaar te stellen aan zowel ambtenaren als burger. Alle belanghebbenden moeten een gelijke informatiepositie kunnen innemen.						
Ontvangende partijen	Gemeente Amsterdam						
Artikel	14 Cultuur						
Naam	Impuls jongerencultuur	13,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Korte duiding	Jongeren hebben in de coronaperiode veel moeten missen, ook op cultureel vlak, terwijl cultuurdeelname positieve effecten heeft op ons welzijn. In het kader van herstel is er daarom in het bijzonder oog voor cultuurparticipatie door jongeren.						
Juridische grondslag	Artikel 7 Wet op het specifiek cultuurbeleid						
Maatschappelijke effecten	Cultuurparticipatie verbindt jongeren met elkaar, draagt bij aan hun veerkracht en aan hun persoonlijke ontwikkeling.						
Ontvangende partijen	Diverse gemeenten en provincies						
Artikel	14 Cultuur						
Naam	spuk erfgoed 2023	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Korte duiding	Middelen erfgoed aardbevingsgebied Groningen						
Juridische grondslag	Artikel 5 Wet Specifiek Cultuurbeleid						
Maatschappelijke effecten	Het behoud van het Gronings erfgoed, landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit en daarmee de gebiedsidentiteit, als ook het bereiken van een optimale balans tussen veiligheid, schadeherstel en behoud van het Gronings erfgoed in zijn ruimtelijke context.						
Ontvangende partijen	Provincie Groningen						
Artikel	14 Cultuur						
Naam	Stichting Erfgoedpark Batavialand	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

		2024	2025	2026	2027	2028	2029
Onderdeel	Toelichting						
Korte duiding	depot Stichting Erfgoedpark Batavialand						
Juridische grondslag	Artikel 7 Wet op het specifiek cultuurbeleid						
Maatschappelijke effecten	Erfgoedpark Batavialand is aangewezen als beheerder van de rijkscollectie maritieme archeologie en als Nationaal Scheepsarcheologisch Depot (NSD), een belangrijke functie voor behoud van archeologische vondsten die verband houden met de scheepvaart. Deze uitkering is als eenmalige investering benodigd om de voorzieningen van Batavialand door te ontwikkelen, zodat de locatie geschikt is voor het vervullen van de depotfunctie.						
Ontvangende partijen	Provincie Flevoland						
Artikel	14 Cultuur						
Naam	Impuls jongeren en talent	4,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Korte duiding	Ondersteuning initiatieven jongerencultuur						
Juridische grondslag	Artikel 7 Wet op het specifiek cultuurbeleid						
Maatschappelijke effecten	Met deze impuls kan extra ondersteuning worden gegeven aan activiteiten, lokale plekken en initiatieven gericht op cultuur voor en door jongeren, activiteiten die ontplooid worden vanuit de samenwerking tussen het cultureel en sociaal domein of activiteiten en initiatieven die talentontwikkeling op cultureel gebied faciliteren.						
Ontvangende partijen	diverse gemeenten en provincie						
Artikel	14 Cultuur						
Naam	Faro uitvoeringsagenda Leiden	0,1					
Korte duiding	De gemeente Leiden heeft een financiële bijdrage gevraagd voor een eigen, onderscheidenlijk project waarmee ze een inhoudelijke bijdrage wil leveren aan het realiseren van de ambities in de Uitvoeringsagenda Faro.						
Juridische grondslag	Financiële-verhoudingswet artikel 17; 1e supplettoire begrotingswet OCW, begrotingsartikel Cultuur						
Maatschappelijke effecten	Doel van dit initiatief is de totstandkoming van een algemeen toepasbare waarderingsmethodiek en criteria voor gebouwd erfgoed in de leefomgeving, inclusief het bewonersperspectief.						
Ontvangende partijen	Gemeente Leiden						
Artikel	14 Cultuur						
Naam	Faro uitvoeringsagenda Zaanstad	0,0					
Korte duiding	De gemeente Zaanstad heeft een financiële bijdrage gevraagd voor een eigen, onderscheidenlijk project waarmee ze een						

		2024	2025	2026	2027	2028	2029
Onderdeel	Toelichting						
	inhoudelijke bijdrage wil leveren aan het realiseren van de ambities in de Uitvoeringsagenda Faro.						
Juridische grondslag	Financiële-verhoudingswet artikel 17; 1e supplettoire begrotingswet OCW, begrotingsartikel Cultuur						
Maatschappelijke effecten	De gemeente Zaanstad is gestart met de integrale vernieuwing van naoorlogse wijken om armoede, onderwijsachterstand en criminaliteit terug te dringen. Hiervoor wordt ook een stedenbouwkundig kader opgesteld. Het initiatief wil de eigen stem/waardering van de bewoners toevoegen aan het stedenbouwkundig kader.						
Ontvangende partijen	Gemeente Zaanstad						
Artikel	14 Cultuur						
Naam	spuk erfgoed 2024 - n.n.b.	3,6	3,5				
Korte duiding	Middelen Erfgoed Aardbevingsgebied Groningen						
Juridische grondslag	Artikel 7, Wet op het specifiek cultuurbeleid						
Maatschappelijke effecten	Het behoud van het Gronings erfgoed, landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit en daarmee de gebiedsidentiteit, als ook het bereiken van een optimale balans tussen veiligheid, schadeherstel en behoud van het Gronings erfgoed in zijn ruimtelijke context.						
Ontvangende partijen	Provincie Groningen						
Artikel	14 Cultuur						
Naam	spuk Slavernijmuseum	5,5	26,6				
Korte duiding	Slavernijmuseum Amsterdam						
Juridische grondslag	Artikel 7 Wet op het specifiek cultuurbeleid						
Maatschappelijke effecten	bijdrage aan realisatie van een slavernijmuseum						
Ontvangende partijen	Gemeente Amsterdam						
Artikel	14 Cultuur						
Naam	Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen	49,7					
Korte duiding	De regeling is de uitwerking van de voorstellen voor versterking van het Nederlandse netwerk van openbare bibliotheken.						
Juridische grondslag	Artikel 17 van de Financiële Verhoudingswet. De subsidie aan provinciale ondersteuningsinstellingen is gebaseerd op artikel 21 van de Wsob.						
Maatschappelijke effecten	Met het pakket uit deze brief zal er ik er met openbare bibliotheken, de KB, de gemeenten en provincies aan werken dat iedereen binnen een redelijke afstand toegang krijgt tot een volwaardige bibliotheek.						
Ontvangende partijen	Verschillende provincies en gemeenten						
Artikel	14 Cultuur						

		2024	2025	2026	2027	2028	2029
Onderdeel	Toelichting	849,9	869,0	751,3	750,8	750,8	750,8

Bijlage 8: Nationaal Groeifonds-projecten

Tabel 147 Uitgavenraming NGF-projecten (bedragen x € 1.000)							
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal uitgaven NGF-Projecten	67.694	343.510	263.409	215.583	174.845	52.007	20.157
<i>Subtotaal uitgaven Open Leermateriaal</i>	6.199	12.689	11.594	7.932			
Primair onderwijs							
Subsidies	5.839	11.549	11.094	7.432			
Opdrachten	128	839	100	100			
Apparaat kerndepartement							
Personeel	232	301	400	400			
<i>Subtotaal uitgaven Edu-V (Digitaal onderwijs goed geregeld)</i>	2.477	7.330	5.583	3.083	3.083	3.083	3.083
Primair onderwijs							
Subsidies	2.166	6.584	5.200	2.750	2.750	2.750	2.750
Opdrachten	40	460	150	100	100	100	100
Apparaat kerndepartement							
Personeel	271	286	233	233	233	233	233
<i>Subtotaal uitgaven Ontwikkelkracht</i>	7.754	41.457	31.367	20.474			
Voortgezet onderwijs							
Subsidies	3.758	28.903	22.381	13.921			
Opdrachten	2.302	9.958	6.715	4.142			
Apparaat kerndepartement							
Personeel	1.694	2.596	2.271	2.411			
<i>Subtotaal uitgaven Innovatieprogramma Onderwijshuisvesting</i>	0	14.058	12.013	25.700	34.130	38.301	
Voortgezet onderwijs							
Subsidies		13.608	11.554	25.232	33.653	37.814	
Opdrachten							
Apparaat kerndepartement							
Personeel		450	459	468	477	487	
<i>Subtotaal uitgaven Techkwadraat</i>	0	6.400	45.103	46.456	47.850	0	
Voortgezet onderwijs							
Subsidies		5.475	44.150	45.475	46.839		
Opdrachten		300	309	318	328		
Apparaat kerndepartement							
Personeel		625	644	663	683		
<i>Subtotaal uitgaven Collectief laagopgeleiden en laaggeletterden</i>	1.526	3.418	2.121	354	0	0	0
Middelbaar beroepsonderwijs							
Subsidies	1.241	2.790	683	0	0	0	0
Opdrachten	285	628	1.438	354	0	0	0
<i>Subtotaal uitgaven Leeroverzicht en Skills</i>	6.068	8.987	8.260	1.800	0	0	0
Middelbaar beroepsonderwijs							
Opdrachten	3.128	6.197	6.000	1.800	0	0	0
SBB	2.940	2.790	2.260				
<i>Subtotaal uitgaven Nationale Aanpak Professionalisering Leraren</i>	0	1.954	21.477	24.666	25.003	0	0
Hoger beroepsonderwijs							

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Subsidies	0	378	19.846	23.028	23.308	0	0
Apparaat kerndepartement							
Personeel	0	1.576	1.631	1.638	1.695	0	0
<i>Subtotaal uitgaven Nationale LLO Katalysator</i>	3.777	109.835	41.034	11.454	0	0	
Hoger beroepsonderwijs							
Subsidies	3.777	109.835 ¹	41.034	11.454			
<i>Subtotaal uitgaven Digitaliseringsimpuls onderwijs NL</i>	14.934	80.344	36.667	6.667	0	0	
Hoger beroepsonderwijs							
Subsidies	14.934	80.344	36.667	6.667			
<i>Subtotaal uitgaven Creatieve Industrie Immersieve Impact Coalitie</i>	0	700	14.700	41.900	45.000		
Cultuur							
Subsidies	0	700	14.700	41.900	45.000		
<i>Subtotaal uitgaven Biotech Booster</i>	1.710	16.941	17.553	9.898	2.358	0	0
Onderzoek en wetenschapsbeleid							
Subsidies	1.710	16.941	17.553	9.898	2.358	0	0
<i>Subtotaal uitgaven Einstein Telescoop</i>	18.799	23.201	0	0	0	0	0
Onderzoek en wetenschapsbeleid							
Subsidies	18.799	23.201	0	0	0	0	0
<i>Subtotaal uitgaven Big Chemistry</i>	4.450	16.196	15.937	15.199	17.421	10.623	17.074
Onderzoek en wetenschapsbeleid							
Subsidies	4.450	16.196	15.937	15.199	17.421	10.623	17.074

1 Van dit budget is € 1,5 miljoen overgeboekt naar DUS-i voor de uitvoering van de subsidieregeling.

Toelichting Open Leermateriaal

Op vrijdag 15 maart 2024 heeft het programma bericht gekregen dat de volgende tranche is toegekend van € 19,5 miljoen voor 2025 en de eerste helft van 2026. Op basis hiervan is een meerjarenstrategie en meerjarenbegroting 2025-2026 opgesteld. Daarin worden de vier thema's (opschaling in gebruik; regie op open; infrastructuur versterken; en onderbouwen met kennis en kunde) verder uitgewerkt. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het kwaliteitsmodel voor open leermateriaal te implementeren, door samenwerkingen met lerarenopleidingen, het ontwikkelen van een toolbox voor het gebruik van open leermateriaal en door duurzame businesscases te ontwikkelen voor open leermateriaal.

Een deel van het toegekende budget gaat naar het programmabureau van Kennisnet en een deel gaat naar de subsidieregeling. De toegekende aanvragen van de subsidieregeling Impuls Open Leermateriaal starten in schooljaar 2024-2025. Gezien de populariteit van de regeling zal in september 2025 de regeling opnieuw open worden gesteld en zal deze van start gaan vanaf schooljaar 2025-2026. Naast de pilots zal hierin de focus worden gelegd op duurzame borging door hergebruik binnen scholen en besturen. Ook worden cruciale interventies onderzocht die leiden

tot duurzame transitie. Tot slot bereidt het programma zich voor op het volgende go/no-go moment voor de tweede helft van 2026 tot en met 2030. Deze vindt plaats in oktober 2025.

Edu-V

Door dit project – uitgevoerd door het programma Edu-V - maken scholen met minder inspanning en risico gebruik van digitale toepassingen in het onderwijs. Dit gebeurt door afspraken te maken en standaarden te ontwikkelen over gegevensuitwisseling in de leerketen; bijvoorbeeld over privacy, veiligheid en zeggenschap over data. Hierdoor wordt een modernisering van de leerketen mogelijk en wordt een gelijk speelveld bevorderd. Deze afspraken en standaarden worden in publiek-private samenwerking (dus door onderwijs en leveranciers gezamenlijk) ontwikkeld. Het project is in de zomer van 2022 opgestart.

In 2024 was het project volop in ontwikkeling. De eerste publiek-private werkgroepen hebben hun resultaten opgeleverd, waaronder het ontwerp van een nieuwe governance. Daarnaast staat voor het najaar 2024 de eerste release gepland waarin aan afspraken uit het afsprakenstelsel gewerkt wordt. Die zullen in 2025 verder worden uitgevoerd. Er hebben zich tientallen bedrijven gemeld om mee te bouwen aan toekomstbestendig onderwijs volgens deze afspraken en standaarden. Voor de uitvoering van het programma en de releases worden subsidies verleend passend binnen de budgettaire kaders. Er is een meerjarige roadmap opgesteld op basis waarvan gewerkt wordt. Ook zal in 2025 de stichting Edu-V worden opgericht die deze afspraken en standaarden zal beheren en verder ontwikkelen.

Ontwikkelkracht

Het programma Ontwikkelkracht investeert in het lerend vermogen van het onderwijs door te bouwen aan een stevige kennisinfrastructuur voor het funderend onderwijs. Ontwikkelkracht is er voor leraren en schoolleiders in het funderend onderwijs die de ontwikkeling van hun leerlingen en hun eigen vakmanschap willen versterken. Het programma verschaft ruimte, tijd en kennis door de kracht van de onderwijspraktijk te verbinden met inzichten uit onderzoek. Ontwikkelkracht investeert in het versterken van de onderzoeks- en verbetercultuur, kennisdeling en de ontwikkeling van effectieve interventies. Daarnaast investeert Ontwikkelkracht in het professionaliseren van leraren en schoolleiders tot expertleraren en -schoolleiders die als Expertscholen andere scholen gaan opleiden. Onderwijsprofessionals en wetenschappers staan aan het roer om in co-creatie te zorgen voor meer evidence-informed werken in het onderwijs, met als doel een impuls te geven aan de onderwijskwaliteit.

Begin 2024 zijn de aanpakken van De Transformatieve School en Groeikracht kansrijk bevonden om op scholen te komen tot een onderzoeks- en verbetercultuur. In schooljaar 2024-2025 start de onderzoeksfase van de aanpakken. Het aantal scholen dat wordt begeleid zal in het schooljaar 2024-2025 worden uitgebreid naar in totaal 160 scholen. In de co-creatielabs Taal en Leraren kunnen in schooljaar 2024-2025 ook meer scholen meedoen. Het aantal co-creërende scholen groeit naar tien en er is ruimte voor 70 tot 90 deelnemende scholen. Binnen de pijler expertscholen zullen de eerste vijf expertscholen hun evidence-informed aanpakken delen met maximaal 30 ontwikkelscholen. Ook worden er momenteel tien nieuwe aspirant-expertscholen gezocht, om opgeleid te worden tot expertschool. In 2025 gaat de subsidieregeling opnieuw open voor het schooljaar 2025-2026. Ontwikkelkracht loopt hiermee volgens planning.

Innovatieprogramma onderwijshuisvesting

Het Innovatieprogramma Onderwijshuisvesting richt zich op product- en procesinnovatie binnen scholenbouw die het mogelijk maken schoolgebouwen kwalitatief beter, sneller en kostenefficiënter te bouwen of renoveren. Opgedane kennis wordt breed en open toegankelijk beschikbaar gesteld via bouw- en processtandaarden. Hiertoe wordt een kennisinfrastructuur opgezet. Het innovatieprogramma heeft een lerende aanpak door het daadwerkelijk bouwen en renoveren van circa 132 schoolgebouwen binnen primair en voortgezet onderwijs verdeeld over drie tranches. Dit gebeurt vanuit verschillende leerlabs, elk met een eigen thema.

Het programma heeft van het Nationaal Groeifonds voor de eerste tranche, voor drie leerlabs, €124,2 miljoen toegekend gekregen. De eerste tranche biedt ruimte aan 28 bouwprojecten. Gemeenten kunnen in 2025 een aanvraag indienen voor een bouwproject. Het programmabureau biedt een ondersteuningsprogramma aan voor gemeenten die een aanvraag willen indienen. Dit ondersteuningsprogramma loopt vanaf eind 2024 tot het moment van openstelling van de regeling in Q2 2025. Vanaf het najaar 2025 starten de drie leerlabs. Het programmabureau verzorgt de organisatie van de bijeenkomsten van de leerlabs. In 2025 is de Programmaraad inmiddels ingesteld en van start gegaan. De programmaorganisatie vanuit OCW en de mede-indieners is uitgebreid.

Techkwadraat

Techkwadraat heeft als doel om dekkend, effectief en kwalitatief technologieonderwijs voor elke leerling in het funderend onderwijs aan te bieden. Het programma heeft drie programmalijnen om dit doel te bewerkstelligen. Onderdeel hiervan is een regeling waarmee scholen, buitenschoolse organisaties en bedrijven in iedere regio impact hebben. Zo kan elke leerling in de praktijk in aanraking komen met technologie, (natuur)wetenschappen (ook wel bèta/exact), techniek en ICT. Ook komt er specifieke ondersteuning voor regio's en zorgen we ervoor dat regio's van elkaar kunnen leren. Om die reden ondersteunt het programmabureau de regio's, worden er bijeenkomsten voor kennisuitwisseling georganiseerd en worden er praktisch toepasbare tools en handvatten gemaakt. Door monitoringsprogramma's, ontwikkel- en onderzoekstrajecten en peer-review zorgen we voor een regio-overstijgende leercyclus.

De subsidieregeling voor Techkwadraat-regio's wordt naar verwachting begin 2025 gepubliceerd. Het eerste half jaar staat vervolgens in het teken van beoordeling en eventuele aanpassing van de ingediende plannen. Het programmabureau, startend eind 2024, zal hierop de ondersteuning inrichten. Doel is dat per schooljaar 2025/2026 de eerste regio's activiteiten kunnen uitvoeren. Ook met de monitorings- en kennisdelingsactiviteiten van het programma Techkwadraat wordt in 2025 een start gemaakt.

LLO Collectief Laagopgeleiden en Laaggeletterden

Het project LLO Collectief Laagopgeleiden en Laaggeletterden is in 2022 van start gegaan met ondersteuning van een definitieve toekenning van € 7,6 miljoen door het NGF. Met deze middelen wil de minister een extra impuls geven aan de aanpak van basisvaardigheden bij volwassenen, aansluitend op het reeds in gang gezette beleid via het programma Taal en het beleid omtrent Leven Lang Ontwikkelen. In het voorjaar van 2023 zijn de geselecteerde pilotregio's, te weten Zuidoost Brabant en Twente, aan de slag gegaan met hun kwartiermakersfase en uitvoe-

ringsfase. Tevens is er in 2023 opdracht verleend voor het ontwikkelen van trainingsmodules voor het professionaliseren van docenten, werkgevers en andere professionals op het gebied laaggeletterdheid.

Het landelijke projectleiderschap is in 2024 door de samenwerking met landelijke partijen versterkt door het instellen van een klankbordgroep. Er is op regionaal niveau een projectorganisatie opgezet en er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt tussen scholen, gemeenten, bedrijven en het UWV over het vinden en activeren van deelnemers. De gezamenlijke werkzaamheden op regionaal en landelijk niveau hebben ervoor gezorgd dat de eerste kandidaten geholpen kunnen worden met hun basis- én vakvaardigheden om zo een betere positie op de arbeidsmarkt te verwerven.

Op basis van de vooraf opgestelde KPI's worden de resultaten van de pilots geëvalueerd. Momenteel wordt gewerkt aan een plan van aanpak voor een opschaling naar in totaal 20 regio's in 2025. Hiervoor geldt een aanvullende voorwaardelijke toekenning van € 42,6 miljoen door het NGF. Het plan van aanpak bestaat o.a. uit een aantal voorwaarden voor brede inbedding en verduurzaming van het werk dat tot nu toe is opgezet.

Leeroverzicht en Skills

Op 12 juli 2022 is het investeringsvoorstel «Leeroverzicht en Skills» in het kader van het Nationaal Groeifonds definitief gehonoreerd. Met dit investeringsvoorstel worden twee programma's gefinancierd: de doorontwikkeling van het Programma Leeroverzicht en het Programma Vaardig met Vaardigheden (onder regie van het Ministerie van SZW). Voor het Programma Leeroverzicht is in totaal tot en met 2026 € 19,7 miljoen beschikbaar, voor het Programma Vaardig met Vaardigheden is dat € 8,8 miljoen. Het programma Vaardig met Vaardigheden gaat het laatste jaar in. In 2024 zijn de pilots afgerond, de deelnemers aan de pilots blijven via een Community of Practice betrokken bij de doorontwikkeling van CompetentNL. De verkenning naar het aansluiten van andere onderwijssectoren op CompetentNL is daarnaast verlengd. In september 2025 wordt deze CompetentNL beschikbaar gesteld voor afnemers en bereid het programma de overgang voor naar een fase van structureel beheer

De programma's Leeroverzicht en Vaardig met Vaardigheden hebben in 2024 in pilots verkend hoe skillstaal CompetentNL gebruikt kan worden om bezoekers van Leeroverzicht passende opleidingen te laten vinden. In 2025 werken Leeroverzicht en Vaardig Met Vaardigheden samen aan het toepassen van skillsinformatie op Leeroverzicht. Daarnaast ontwikkelt Leeroverzicht in 2025 de functionaliteit om opleidingsinformatie voor specifieke regio's en sectoren te vinden en werkt Leeroverzicht mee aan het ontwikkelen en weergeven van sectorale ontwikkelpaden richting tekortsectoren als de kinderopvang. Ook voor het programma Leeroverzicht geldt dat in 2025 de voorbereiding op de overgang naar een fase van structureel beheer plaatsvindt

Nationale Aanpak professionalisering Leraren (NAPL)

Het doel van NAPL is om zowel de kwaliteit van leerkrachten te versterken als de aantrekkelijkheid van het beroep van leerkracht te vergroten. De NAPL structureert en stimuleert de doorlopende professionalisering van leraren in het primair onderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo) en middelbaar beroepsonderwijs (mbo). NAPL ontwikkelt een infrastructuur voor de professionalisering van leraren door te investeren in vier pijlers: landelijke ontwikkelpaden (pijler 1), een opleidingsregister (pijler 2), co-creatielabs in regionale netwerken (pijler 3) en een systeem van kwaliteitsborging

(pijler 4). Deze nieuwe infrastructuur draagt bij aan een hogere kwaliteit van de professionalisering van leraren, daardoor een verbetering van onderwijskwaliteit, daardoor de groei van ontwikkelmogelijkheden van kinderen en daardoor een versterking van de economische welvaart en het verdienvermogen van Nederland. Het Nationaal Groeifonds investeert maximaal € 160 miljoen in het project. Dit bedrag bestaat uit een definitieve toekenning voor de eerste vier jaar vanaf 2024 van € 73 miljoen en een voorwaardelijke toekenning van € 87 miljoen voor de resterende zes jaar.

Nationale Leven Lang Ontwikkelen (LLO)-katalysator (mbo, hbo, wo)

Het doel van de nationale LLO-katalysator is een forse impuls te geven aan de ontwikkeling van bij-, op- en omscholingsaanbod. In regionale samenwerkingsverbanden van bedrijfsleven, onderwijs (mbo, hbo en wo; publiek en privaat) en overheid vindt vraaggerichte ontwikkeling van het scholingsaanbod plaats en worden afspraken gemaakt over uitvoering en deelname.

Het programma is opgeknipt in twee tranches die weer verdeeld zijn in twee fasen; fase 1 loopt in 2022, fase 2 loopt tot eind 2025. In tranche 2 loopt fase 3 tot medio 2028 en fase 4 loopt tot het eind van het programma in 2029.

In fase 1 (tot eind 2025) ligt de focus op scholing benodigd voor het realiseren van de ambities op het vlak van de energie- en grondstoffentransitie. Vervolgens wordt de aanpak verbreed naar andere (tekort)sectoren. Onderdeel van het plan is ook een LLO-Radar, waarmee continu de (toekomstige) behoefte aan vaardigheden op de arbeidsmarkt in beeld wordt gebracht, zodat tijdig kan worden voorzien in passend scholingsaanbod. Daarnaast wordt in de LLO-katalysator gewerkt aan het versterken van de leercultuur bij bedrijven en instellingen, aan professionalisering van de onderwijsorganisaties op het gebied van LLO-dienstverlening en vindt op landelijk niveau onderzoek en ontwikkeling plaats. Het budget voor de LLO-katalysator is € 392,0 miljoen. Hiervan is € 167 miljoen onvoorwaardelijk toegekend (tranche 1 tot 2025), voor de periode daarna (tranche 2 tot eind 2029) is € 225,0 miljoen voorwaardelijk toegekend. De middelen die gemoeid zijn met dit programma, zijn bedoeld voor de mbo-, hbo- en wo-instellingen. De precieze verdeling van de middelen dient nog uitgewerkt te worden.

Digitaliseringsimpuls onderwijs NL (Npuls)

Het doel van het programma digitaliseringsimpuls is om de kansen die digitalisering biedt aan het mbo, hbo en wo beter te benutten. Hierdoor zijn studenten vaardiger in een digitale wereld en kunnen docenten beter les geven. Met dit programma wordt geïnvesteerd in vier zaken:

1. de ICT-infrastructuur van mbo, hbo en wo;
2. een onderzoeksinfrastructuur;
3. Centers for Teaching and Learning voor mbo, hbo en wo;
4. transformatiehubbs.

Het programma is opgeknipt in twee fasen; fase 1 loopt van 2022 tot en met 2024 en fase 2 loopt van 2025 tot en met 2030. Voor fase 2 zijn de middelen voorwaardelijk toegekend. Eind 2024 zal de eerste evaluatie uitgevoerd zijn en bij een positieve evaluatie zal fase 2 gestart worden. De

middelen die gemoeid zijn met dit programma, zijn bedoeld voor de mbo-, hbo- en wo-instellingen. De precieze verdeling van de middelen dient nog uitgewerkt te worden.

Creatieve Industrie Immersieve Impact Coalitie

Er is in 2025 een bedrag van € 14,7 miljoen beschikbaar voor de Creatieve Industrie Immersieve Impact Coalitie (CIIC). CIIC is een programma gericht op de ontwikkeling van een arbeidsmarkt voor immersieve ervaringen (IX). Het programma richt zich op onderzoek, onderwijs, faciliteiten en experimenten met immersieve, interactieve, digitale mediaproducties.

Biotech Booster

Biotech Booster is een uniek verbond van kennisinstellingen en bedrijven om kennis over biotechnologie beter om te zetten in bedrijvigheid en toepassingen. Zo draagt innovatie in biotechnologie maximaal bij aan het oplossen van maatschappelijke uitdagingen in gezondheid, klimaat, energie, landbouw en voeding. Biotech Booster vergroot ons toekomstige innovatie- en verdienvermogen. In 2024 is opbouw- en implementatiefase van het programma afgerond en is de uitvoering gestart en de eerste subsidieronde geopend. In 2025 wordt er ruim € 17,5 miljoen uitgegeven voor een tweede subsidieronde en voor de uitvoering van het programma, inclusief begeleiding en ondersteuning van de projecten die in 2024 zijn gestart.

Einstein Telescope

De Einstein Telescope is een toekomstig ondergronds observatorium voor het meten van zwaartekrachtsgolven te ontwikkelen in de regio Zuid-Limburg, Wallonië, Vlaanderen en Noord-Rijn Westfalen (zgn. Euregio Maas Rijn). Nederland werkt samen met Duitsland en België aan het Europees Bid om de Einstein Telescope te kunnen gaan bouwen. Daarnaast werkt het consortium aan het betrekken van het bedrijfsleven bij de ontwikkeling van nieuwe technologieën. In 2024 is de Nationaal Groeifondsbijdrage voor de voorbereidingsactiviteiten volledig benut. In 2025 gaat het consortium verder met voorbereidingsactiviteiten met financiering van o.m. de partners in België en Noordrijn-Westfalen. Wel staat er geld gereserveerd op de NGF-begroting voor de mogelijke daadwerkelijke bouw van de telescoop.

Big Chemistry

Met het project Big Chemistry (voorheen zelfdenkende moleculaire systemen) wordt big data met chemie verbonden om zo een volledig gerobotiseerd laboratorium te bouwen. Dit laboratorium dient zowel excellente wetenschap als industriële R&D op het gebied van formulering van complexe mengsels. In 2025 wordt er € 16 miljoen geïnvesteerd in (1) de start van de opbouw van het centrale Robotlab voor het trainen van chemische AI, (2) een publiek-privaat programma (via NWO) voor de ontwikkeling van kennis over complexe moleculaire systemen en materialen, innovatieve toepassingen en producten en (3) het opzetten van een startup-programma voor (organisatorische) ondersteuning van startups, proof-of-concept-financiering via de regionale ontwikkelingsmaatschappijen en een budget voor technostarters.